GHEORGHE VĂDUVA

SE CAUTĂ UN SISIF

ISBN 978-973-0-20907-5

București
2017

Temporis filia veritas

(Adevărul este fiul timpului)

Gellius

ISBN 978-973-0-20907-5

GHEORGHE VĂDUVA

SE CAUTĂ UN SISIF

- Editoriale 1990-1997 -

București, 2016

CUPRINS

INTRODUCERE	*9*
CONSPIRAȚIA UITĂRII	*13*
ADEVĂRURI	*20*
AMINTIRI CARE DOR	*24*
IMPERIUL MONDIAL AL INFORMAȚIEI	*31*
PERICOLUL IGNORĂRII CHESTIUNII	*34*
FAMILIA, CA UN IZOR	*39*
REVISTA REVISTELOR	*43*
RESPECTUL CĂRȚII	*46*
REPETABILE NELINIȘTI	*50*
CORUPȚIA	*54*
CORUPȚIA SEMPER UBIQUE?	*58*
BUNA CREDINȚĂ	*62*
DEMNITATEA CUMINȚITULUI	*66*
DILEME ȘI PROBLEME	*73*
MAI AVEM NEVOIE DE DRAPEL?	*76*
ÎNDOIALA	*80*
GRADUL MILITAR	*84*
ETICA GESTULUI	*90*
MARELE FIOR	*94*
IEȘIREA DIN ILUZIE	*97*
CONCEPT AL CONCEPTELOR	*102*
AMĂRĂCIUNEA UNEI „REPLICI”	*110*
RESPECTUL INFORMAȚIEI	*116*
IZOLARE?! DE CE?!	*122*
ZONE NEVĂZUTE	*126*
MEMORIA REPERELOR	*129*
MODĂ... STRATEGICĂ?!	*132*
OPTIMISM CUMPĂTAT	*135*
PATA DE CULOARE	*139*
DE LA PLACĂ TURNANTĂ, LA STÂLP DE STABILITATE	*144*
G A U D E A M U S	*148*

ARMATA PUTERII ŞI PUTEREA ARMATEI 151
PRESTIGIUL ARMATEI 155
STRATEGIA PRUDENŢEI 159
REACŢIE RAPIDĂ 162
CAPACITATEA DE REACŢIE 165
EDUCAŢIA REDIVIVA 168
DECEMBRIE 178
RESTRUCTURARE 180
UN CONCEPT NOU? 184
SUBTILITĂŢI LA O STRATEGIE 187
CONDIŢIA SUBOFIŢERULUI 192
BUCUROŞI LE-OM DUCE PE TOATE... 194
PĂRELNICII ANULUI IV... 201
PÂNĂ CÂND? 208
REFLECŢII DIN AMĂRĂCIUNE 215
ZIUA NOASTRĂ 223
„PE NOI CINE NE APĂRĂ?” 225
BĂTRÂNI ŞI PUFI 227
PUTEREA DE DINCOLO DE PUTERE 232
BUGET 234
AGRESIUNEA SE CONTINUĂ 237
MORAL 243
ACŢIUNILE RAPIDE 248
VIOLON D'INGRES 259
IEŞIREA DIN MODESTIE 263
DÉJÁ VU, DEJA CONNU 266
OFIŢERUL ROMÂN 269
GÂND DE TOAMNĂ 273
EMBARGOU PE INSTABILITATE 276
VÂNĂTORII 280
ÎNTRE DURERE ŞI SPERANŢĂ 284
CALCULATORUL 286
LITERATURA UNEI ILUZII 289
DREPTUL INIMII 292
„E CEVA PUTRED ÎN DANEMARCA” 295
DREPTUL LA OPINIE 299
RESPECTUL 303
LOCOTENENŢII TRANZIŢIEI 308
PRUDENŢA 311

SPIRITUL ŢĂRII 313
SUB DUHUL IANCULUI 317
CAPITALA OŞTIRII 322
ÎNTRE CER ŞI PĂMÂNT 323
DINCOLO DE SFIDARE 334
PAMFIL ŞEICARU 337
PENTRU LIMPEZIMEA ORIZONTULUI STRATEGIC 340
ASALT ALPIN 343
AUSTERITATE ŞI RESPONSABILITATE 347
AZI 350
IARNA STRATEGIEI 355
NEVEDERE PE TIMP DE LUMINĂ 357
GÂNDURI ÎN REFORMĂ 361
FIR-AR SĂ FIE! 369
INFANTERISTUL 374
MAGIE PENTRU NOI 379
INSTRUCŢIA CA INSTRUCŢIE 383
INTRE TEAMĂ ŞI SPERANŢĂ 387
AB UNO DISCE OMNES 390
SUNTEM CEEA CE SUNTEM? 394
ARTA TERGIVERSĂRII 398
CRIZA DE BANI... 401
IMNUL ÎN CULORI 404
„TACI! CÂND VORBEŞTI CU MINE, SĂ TACI!” 407
TERORISM... MEDIA?! 411
EXISTĂ OARE „PRO” FĂRĂ „CONTRA”? 414
PERICOLUL IGNORĂRII CHESTIUNII 419
FORTIFICAREA 424
UN ELEMENT DE FORŢĂ, NU O DOVADĂ DE SLĂBICIUNE! 429
CE AVEŢI CU ARMATA ROMÂNĂ, DOMNILOR EDILI? 437
UNDE NE ESTE OARE LOCUL? 440
FRICA DE CUVÂNT 445
ESTE ARMATA ROMÂNĂ PREGĂTITĂ SĂ INTRE ÎN NATO? 449
SUB SEMNUL DURATEI ŞI AL IUBIRII 454
INVITAŢIE LA REALISM ŞI STABILITATE 457

MĂIASTRĂ CARTE 463
AMNEZIE 468
VIITOR LA TIMPUL TRECUT 472
ASCENSIUNE ÎN ALBUL CEL MAI PUR 477
PÂNDARI ŞI PÂNDIŢI 483
FUGA DE ORIZONT 487
STRATEGIA ÎNGRIJORĂRII 494
MODERN SAU... PĂGUBITOR? 523
AMENINŢĂRI DESUETE? 526
CHESTIUNE DE MENTALITATE? 530
PIETROI NECĂRAT. SE CAUTĂ UN SISIF 534
ARMATA ŞI REVOLUŢIA 537
TEAMA DE IZOLARE?! 544
SPERANŢE ŞI CERTITUDINI 549
O IUBIRE CARE STRĂLUCEŞTE MEREU 551
CĂLDURA PIETREI 557
MEMORIE PENTRU VIITOR 562
O NOUĂ AVIAŢIE A COMPUTERULUI ŞI A LASERULUI 566
ULTIMA ŞANDELĂ 574
O GENERAŢIE DE MARTIRI ŞI EROI 587
ÎN SLUJBA CUVÂNTULUI SCRIS 590

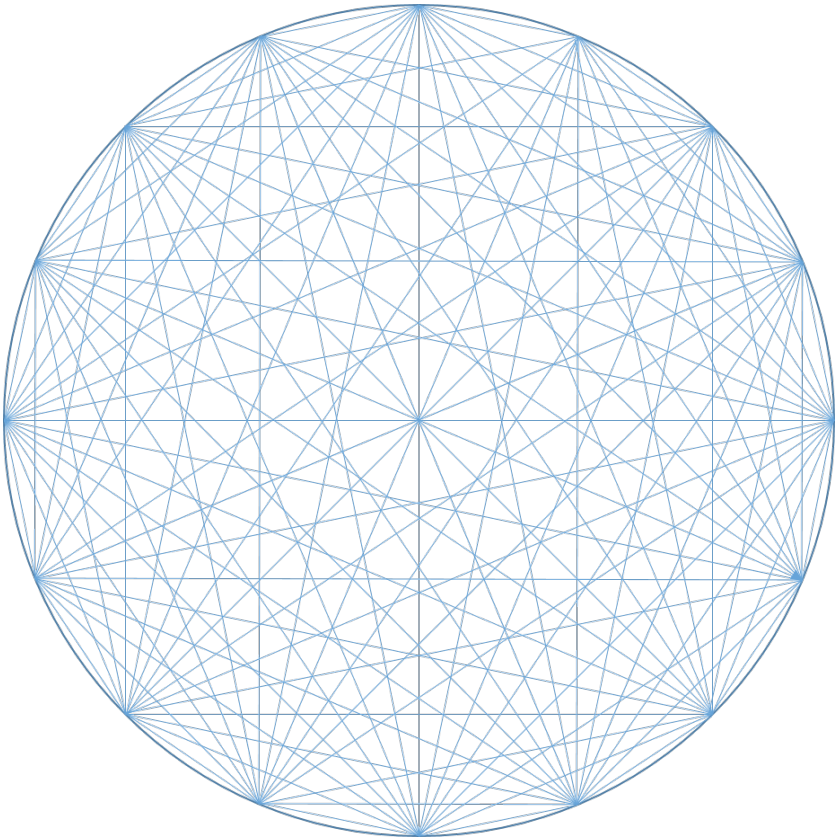

INTRODUCERE

Nu-mi plac visurile frumoase. Ele nu sunt decât amăgiri. Uneori, chiar dezamăgiri. Îmi plac adevărurile. Ele sunt uneori ca norii lungi pe șesuri, alteori ca florile de colț, dar, de cele mai multe ori ca drumurile lungi. Drumurile lungi... Acestea, totdeauna, îmi plac. Ele îmi produc bucuria efortului și oboseala tălpilor învățate să meargă pe jos. Am mers mult pe jos. Nu numai în tinerețe, ci toată viața. Am mers nu numai pe jos, firește, ci și cu bicicleta, și cu motocicleta, și cu trenul, și cu automobilul, și cu supersonicul, și cu gândul... Nimic nu poate echivala însă mersul pe jos. El este ca o pătrundere în tine însuți, este ca o confesiune pe care trebuie să ți-o faci, ca stropul de rouă dinaintea răsăritului de soare. În decembrie 1989, mai ales în ultimele 8 zile, am mers iarăși mult, foarte mult pe jos. Uneori, printre gloanțe, alteori prin liniștea de mormânt a nopții și a străzii. Au reținșnit în mine anii copilăriei, anii drumului pe jos până la liceu, cale săptămânală de 50 de kilometri, prin praful șoselei și verdele uscat al câmpului și al dealului. Dar și prin viscolul iernii. Am simțit că mă întorc la izvor, că am amintiri, că am o casă în care îmi aud inima și îmi simt bucuria lătratului de câine.

În decembrie 1989, era război. Mureau oameni. Murea însă și o teamă, fără să se lase loc zborului cel adevărat și drumului cel adevărat. Speranțele erau ca niște fluturi. Sau ca niște țânțari. Nu puteai să le atingi, nu puteai să le suporți. Și atunci, iarăși, am simțit nevoia să-mi las slobod gândul. Nimic nu este mai important pe lumea asta ca slobozirea gândului. Sloganurile care mă chinuiseră nu mai erau (deși încă îmi era teamă de ele), libertățile care mă duruseră nu mai erau nici ele așa cum fuseseră.

Toate s-au dus și nu s-au dus, dar, oricum, s-au amestecat rău

de tot, s-au bulversat, s-au încurcat. Viața le va reașeza, cu timpul, la locul lor. Sunt sigur de asta. Nu știu însă dacă noi, cei de azi, vom mai trăi până atunci. Și nici dacă nu cumva cerul se va înnora iarăși, apele se vor tulbura, vulcanii se vor activa, glaciațiunile își vor cere și ele, la rândul lor, dreptul la existență. De aceea, voi încerca, în cele ce urmează, adică în editorialele pe care le voi scrie în ziarul „Observatorul militar" unde lucrez, să-mi las ochii să vadă, inima să simtă, urechile să asculte, gândurile să alerge, logica să-și reintre în obligații. Dar, mai ales, voi lăsa adevărurile să-mi pătrundă în vârful peniței sau în tastatura calculatorului, pentru că, orice ar fi, vântul tot va bătea, izvoarele tot vor curge, zăpada va fi tot albă, iar floarea de colț va fi tot acolo, sus, unde știm cu toții că este. Și, când ni se va face dor de gingășia munților, vom înfrunta piatra dură și ne vom sui acolo, în spațiul ei.

Nu-mi pasă dacă unii vor râde de mine și alții vor zice că-s nebun sau... neorientat. Nu-mi pasă dacă mă vor da afară, dacă voi răbda de foame sau dacă îmi vor degera tălpile pe drumurile iernii. Sunt prea importante adevărurile pentru a mă pune eu de-a curmezișul sau pentru a încerca să fac pârâul să urce muntele. Muntele îl voi urca doar cu picăturile mele de sudoare și cu marea mea iubire pe care i-o port. Și-mi voi sluji instituția, nu gratulând persoane și interese, ci spunând adevărul așa cum este el. Aceasta este hotărârea mea, acesta-i eroismul meu mărunt sau lucrul meu extrem de comun, așa cum, plugul este plug, pentru plugar, și muzica, muzică pentru muzician.

Linia de demarcație între catolicism și ortodoxism trece și ea pe undeva, pe unde știm cu toții. Dar religiile trebuie să se afle în dialog și nu în război! Cea dintre creștinism și musulmanism va redeveni, în curând, falie. Deși Dumnezeu este unic. Pentru toți! Așa o fi oare?!

Cu alte cuvinte, este posibil imposibilul pe pământul nostru? Și dacă este – și sigur că este –, atunci de unde ne vine mereu ideea de imposibilitate a posibilului? De unde ne vin aceste liniști ale neliniștilor din noi înșine, aceste amnezii ale durerii, aceste credulități ale prostului nefudul, ale prostului harnic, această veșnică inteligență post-factum? Probabil din pământul din care ne tragem și în care ne ducem.

Multe gânduri vor rătăci fără obiect. Multe adevăruri vor fi,

în lupta politică, golite de conținut. Multe tragedii vor fi învelite în albastrul imaculat al cerului de vară. Multe clipe fericite vor fi umbrite de apele subterane care macină totul. *„Să nu plângeți moartea pentru libertate* – a scris cineva pe o cruce, în 22 decembrie 1989, în Piața Universității. *Dacii râdeau de moarte și erau liberi."* Voi rescrie de o mie de ori cuvintele acestea. Noi, ceilalți, cei care am râs de libertate, suntem, de multă vreme, morți. Va trebui să reînviem. Să reluăm viața de la capăt. Sau s-o continuăm pe cea care ne-a fost dată. Altfel sau la fel.

Voi scrie deci, altfel sau la fel, despre viață și despre moarte, despre visuri și despre coșmaruri, despre speranțe și despre disperare, despre mândrie și despre umilință, despre eroii națiunii și despre hoții de drumul mare, despre sufletul nostru și despre cei care răstignesc suflete, despre martiri și despre impostori, despre oameni orbiți de prea multă lumină și despre orbi luminați de prea mult întuneric, despre valori și despre nimicuri, despre viața noastră cea de toate zilele și despre zilele măsurate ale unora dintre iluziile noastre...

Aceste cuvinte se vor un semnal de alarmă, dar și un fapt de conștiință, un lung reportaj al unei ere dramatice, dar și un scurt popas în oazele de speranță care ni se deschid din când în când... Lumea este foarte frământată, iar coordonatele principale ale acțiunilor îndreptate împotriva României, din afara sau din interiorul granițelor ei, se cunosc, sunt mereu aceleași. Ele nu sunt de azi, de ieri, ci se desfășoară cu o intensitate mai mare sau mai mică, în funcție de situația internațională, de când ne știm. De când Dumnezeu a dat românilor o fărâmă de pământ din Pământul Său. Și de când, unii dintre noi au uitat de acest dar, sau au crezut că nu ni se cuvinte.

Nu există nimic nou sub soare, deși soarele este nou în fiecare zi. Tot ceea ce se întâmplă parcă a mai fost cândva. Trebuie să fim prudenți. O strategie națională a prudenței este utilă. O strategie națională a cutezanței este însă mai mult decât necesară. Nu putem aștepta ca dramele să ne sfâșie. Ce ne-a fost scris, chiar dacă ne-a fost scris, nu este obligatoriu să ne și rămână scris. Viața noastră a fost mereu o ștergere cu buretele a vremurilor bune și a vremurilor rele. A celor bune, prin voința și dorința altora, a celor rele, prin eroismul și

sacrificiul înaintașilor noștri. Nu ne mai rămâne altceva decât lupta pe viață și pe moarte pentru adevărurile noastre.

Realitățile se află într-un registru de culori foarte amestecate. Ziarele sunt pline de fel de fel de comentarii, valorile naționale sunt puse la îndoială și supuse la tot felul de presiuni, de represiuni și de diversiuni, aflăm, pe zi ce trece, că armata, din instituție-cheie pentru țara asta, devine una din componente – și, probabil, în viziunea unora, nu chiar foarte importantă – a unui sistem al securității naționale care înseamnă multe, multe altele, între care și un pic de... apărare națională, dosarele din decembrie 1989 au avansat exact în sensul dorit de cei care au creat, atunci, între 22 și 25 decembrie, o situație complicată despre care nu mai știe nimeni nimic, viața merge înainte, apele colmatează albiile râurilor, iar în urma lor se află doar nisip și piatră de râu.

Deși extrem de complicate, problemele sunt uneori atât de simple, atât de limpezi, încât, întrucât toată lumea le știe, se pare că nu ne rămâne altceva de făcut decât să glumim pe seama lor. Unii însă nu glumesc. Nu se glumește cu durerile nației. Unii suferă. Luați deci aceste rânduri ca pe o mărturie a durerii și a suferinței celor ce se află sub arme. De atunci, de la începuturi (1990-1997). Între timp, lucrurile au mers din rău în mai rău și din mai rău înspre foarte, foarte rău…

Strâng, în acest volum, o parte din textele de atunci, publicate, majoritatea ca editoriale, în săptămânalul „Observatorul militar”.

Spre aducere aminte.

CONSPIRAȚIA UITĂRII

Se pare că uitarea se așterne tot mai mult nu numai peste decembrie 1989, ci și peste o anumită zi din septembrie 1993, zi a umilirii sau, dacă vreți, a autoumilirii unui grad militar în Parlamentul României, ca și peste multe alte zile din viața și din neviața noastră. Uitarea, sau, poate, altceva – indiferența – se lasă, ca o noapte de toamnă cenușie, cam peste tot ce a fost și unii cred (sau, poate, doar vor să ne facă pe noi să credem) că nu mai este. Alte gânduri ne frământă, alte preocupări avem acum, altele sunt prioritățile. Ce a fost a fost. Așa spune bunul român și, probabil, așa se dorește să spunem cu toții. Că doar cu toții suntem buni români, nu? Morții din decembrie sunt cei muriți atunci. Orice am face, nu-i mai putem învia. A cam tăcut și presa. Și așa nu a făcut ea mare lucru. A răvășit niște cuvinte și a luat în răspăr, uneori pe nedrept, niște oameni. Dar s-a oprit. Doar nu era să strige la infinit, ca Moise în pustiu! În curând, va fi dată publicității o carte albă în legătură cu participarea armatei la evenimentele din decembrie 1989. Spunem „evenimente" și nu „revoluție", întrucât menirea unei armate nu este să participe la revoluții, ci să apere țara și ordinea de drept din acea țară. Spunem „și ordinea de drept", întrucât, se știe, un război – și mai ales un război în acest sfârșit de secol – începe mai totdeauna prin crearea unor dezordini interne, prin ațâțarea unor conflicte. Experiențele războaielor de tarabă care sfârtecă astăzi lumea sunt o dovadă. Ele se înscriu însă, cu toate, într-un tip de război care este mult mai profund și mai parșiv – **războiul psihologic.** Probabil că e vremea lui. Fiind foarte la modă și foarte periculos, acest război psihologic, în care nu trupul moare, ci sufletul se mutilează, ar trebui să mai reflectăm, din când în când, asupra lui decembrie 1989. Mai ales că, în unele locuri, s-a așternut uitarea, iar în altele s-a monumentalizat sfidarea. Războiul psihologic nu acționează numai prin teroare, ci și

prin sfidare. El ucide și amăgește, creează euforie și produce revoltă, înspăimântă și exaltă, minte și umilește.

Ni se spune că, înainte de 1989, am trăit în izolare și autoizolare. Impusă de regimul politic de atunci, dar și de străinătate. Oare? Dar informația? Dar lecturile noastre? Dar dialogurile noastre în domeniul științei, literaturii, artei?

Izolare politică și ideologică? Poate. Dar asta este altceva, deși și aici lucrurile sunt discutabile. Cum poți izola politic și ideologic un om care știe limba engleză și limba franceză, care i-a citit pe marii clasici, care este la curent cu mișcarea de idei din întreaga lume? Cum poți să ții în întuneric un popor care știe carte, care are gustul bibliotecii, care-și poate cumpăra cu cinci lei un roman, care face coadă la librării? Cum poți să ții în întuneric și să ideologizezi în sloganuri o armată ai cărei ofițeri stăpânesc matematica și logica, istoria și estetica, fizica și informatica, psihologia și pedagogia, care știu cine sunt și de unde vin? Dar imaginea de izolare, de sărăcie morală și intelectuală, de subcultură și subcivilizație trebuia menținută. Și, pe cât posibil, impusă. Nu atât nouă, cât străinătății. Că așa e în politică. Iar războiul, la urma urmei, tot... politică este. Așadar, o cortină, trasă deopotrivă din interior și din exterior, pentru vremurile ce aveau să vină.

În miezul lui decembrie 1989, un spirit s-a năpustit asupra străzii, precum seismul din martie 1977. Cu același efect inițial: de năucire, de surprindere. Probabil, s-a lucrat mult, pentru a se realiza acest efect.

Între 16 și 17 decembrie, la Timișoara, se distrug magazine, se atacă comandamentul diviziei, se inițiază acțiuni în jurul sau în apropierea unităților militare, se provoacă și se stimulează violența străzii. Confuzie. Buimăceală. Armata trece, în primul rând, la protecția obiectivelor strategice, iar gândul comandanților este acolo, la frontieră. Există, în Ungaria, câteva zeci de mii de ostași ai armatei roșii. Plus cei unguri. Se dețin informații din care rezultă că n-ar fi exclus un „ajutor" substanțial din partea acestora. Din vest, dar și din est. Acțiunea armatei, a comandamentelor, seriozitatea și operativitatea cu care sunt actualizate planurile de trecere la apărare pe frontieră descurajează, poate, o agresiune, previn, poate, o catastrofă. Dispar hărți

cu dispozitivul sau, în orice caz, fotografia lor ajunge la cei interesați. Probabil, marii actori ai ceea ce ni se pregătea își dau seama că nu e de glumit. Dar omul de rând nu știe asta, iar ziarul care se vinde la colțul străzii nu-i spune nimic. Pentru că nici cel care l-a scris, ziaristul, habar n-are. Și chiar dacă aude el câte ceva, pe undeva, strategia este prea complicată pentru a fi lăsată s-o descurce doar ziariștii.

Comandamentul armatei din Transilvania, toate unitățile și marile unități sunt în alarmă de luptă. Grija lor numărul unu este Transilvania, obiectivele de importanță strategică din această inimă fierbinte a României. Iar cel dintâi obiectiv de o asemenea importanță este, bineînțeles, orașul Cluj. Datele și informațiile culese de cercetarea noastră strategică și tactică, oricât de sumare, oricât de limitate, sunt îngrijorătoare. Nu de azi, de ieri, ci de multă vreme. Există și o experiență: cea a celor două ultimatum-uri date României în 1940, precum și cea a invaziei Cehoslovaciei, în 1968. Lupul își schimbă câteodată părul. Dar atât.

Toată lumea trebuie să înțeleagă odată că nu apărarea regimului politic ceaușist (de altfel, dezavuat, la acea vreme, de tot omul) era problema armatei, ci apărarea țării. Invazia de turiști, îndeosebi din Est, postați în Brașov, în Timișoara, în Sibiu, în Constanța și cam peste tot pe unde erau stații de radiolocație și aerodromuri, începuse să dea de gândit. Ce căutau toți acești turiști, în miez de decembrie în România? Oare, chiar nu știa nimeni de ei? Au venit așa, de capul lor, pe cont propriu, de bună voie și neașteptați de nimeni? Toate acestea devin suficient de clare, pentru cine are ochi să vadă și cap să judece – și cu toții avem așa ceva –, după 22 decembrie 1989. Armata, aflată în totalitatea ei împreună cu cei ce au ieșit în stradă cu banderole, cu tricolorul românesc, a fost imediat trimisă să apere o mulțime întreagă de obiective. Ea se afla deja în apărarea, în protecția obiectivelor importante, iar cei care poartă (cel puțin în fața istoriei și a lui Dumnezeu) toată răspunderea nenorocirilor care au urmat știau acest lucru. Făcea, probabil, parte din planul lor. Se pare că acest plan a avut trei componente importante, strâns corelate:

1. Pe 23 decembrie, a început, masiv (de fapt, s-a intensificat) o **diversiune radioelectronică** de proporții, simulându-se elemente

ale unei invazii aeriene, cu tot arsenalul (cercetare aeriană, acoperire, transportul desantului operativ etc.), care ar fi precedat o invazie terestră dinspre nord-vest, concomitent cu o operație limitată de desant maritim. Sute și sute de semnale luminoase au apărut pe ecranele radiolocatoarelor și ale I.O.C.-urilor aflate pe aerodromuri. Ținte marcate și ținte simulate. Dar și ținte reale. Unele tipuri de rachete antiaeriene nu pleacă de pe rampă dacă n-au țintă. Și au plecat. Obiectivul mai mult decât probabil al acestei diversiuni: ridicarea aviației militare române în aer, la interceptare, bruierea sistemelor de comunicații între apărarea antiaeriană și aviația aflată în aer și, în consecință, distrugerea sau autodistrugerea sistemului de apărare aeriană și antiaeriană al țării, concomitent cu scoaterea unităților militare din cazărmi sau din dispozitiv și atragerea lor în raioanele care se considerau favorabile pentru a le determina să tragă unele împotriva altora.

2. S-a declanșat o **cavalcadă de zvonuri și informații false** care să creeze o stare de teamă, de anxietate în rândul populației și trupei și să pună statele majore într-o alertă continuă, pe piste închise sau periculoase. Mulți din purtătorii acestor zvonuri (de fapt, cei mai mulți, inclusiv slujitori ai mass-media) poate n-au știut nimic despre toate acestea. Ei au crezut, poate, că aduc servicii revoluției, că fac bine. Să ne aducem aminte doar câteva din acele informații îngrijorătoare: otrăvirea apei, unitățile militare din Sibiu au rămas fără muniție, o coloană blindată se îndreptă spre Cluj, o altă coloană blindată se îndreaptă spre București, 60.000 de morți, mutilarea revoluționarilor de către securitate, aruncarea în aer a unor baraje, existența unor aerodromuri și heliodromuri subterane ale lui Ceaușescu, precum și a unor unități speciale ale dictatorului, alcătuite din arabi sau din killeri, adică din oameni fără căpătâi, crescuți din copilărie ca niște fiare etc.

3. **Deschiderea unui foc de provocare, de diversiune** din locuri ascunse, dinainte pregătite, situate în jurul obiectivelor apărate sau protejate de armată. Scop: crearea unei stări de confuzie, înfricoșarea populației și provocarea armatei, determinarea ei să riposteze violent, să distrugă, să-și opună unitățile unele altora, să-și autoproducă pierderi grele, să distrugă, cu tunurile, cu elicopterele, cu tancurile, cu armamentul din dotare, tot ce poate fi distrus, obiectivele importante,

valorile (a se vedea soarta Bibliotecii Centrale Universitare), să anihileze securitatea, atât unitățile acesteia, cât mai ales, serviciile de culegere și de protecție a informației (numai forța armată avea mijloacele necesare pentru a realiza acest obiectiv).

...Multă vreme mi-am spus că astea sunt fantezii. E greu de crezut că ar fi putut cineva să pună la punct și, mai ales, să materializeze un plan atât de minuțios, atât de diabolic. Aș vrea și acum să mă îndoiesc, să nu cred că ar fi fost posibil așa ceva. Dar desfășurarea ulterioară a evenimentelor, începând cu solicitarea ajutorului militar din Est, cu deschiderea frontierelor în acea situație gravă de criză, când orice stat, în mod normal, își ia m**ăsuri de protecție,** și continuând, ulterior, cu culpabilizarea iresponsabilă și nejustificată a armatei pentru o vină pe care nu o are și, mai ales, acceptarea tacită a acesteia, jocul de interese, avansările în cascadă, bulversarea completă a sistemului de conducere, căutarea acului în carul cu fân, distrugerea economiei țării, înjosirea monedei naționale, umilirea culturii, crearea unei situații extrem de complicate în reașezarea raporturilor în agricultură, în învățământ, în repunerea în drepturi a respectului proprietății, distrugerea serviciilor de informații și de protecție a informației și reconstruirea lor așa cum s-a făcut și multe, multe alte fapte nu ne dau dreptul să ne facem că nu vedem.

Sunt convins că evenimentele de atunci fac parte dintr-o strategie care, ca orice strategie, are mai mulți autori, mai multe interese și mai multe capete. Se pare că toate acțiunile din decembrie 1989, cu excepția exploziei populației care a inundat străzile cu forța pe care o dă totdeauna înțelepciunea, au avut ca obiectiv principal distrugerea (sau dezamorsarea, anularea) sistemului de apărare a țării și în primul rând a armatei. Motivele? Se dorea, probabil, ca armata – atunci, pe loc, și, ulterior, pe termen lung – să fie acuzată, defăimată, blamată, epurată, anihilată. De ce? Am mai spus-o. Pentru că: a) Armata era singura forță care mai putea să-l apere pe Ceaușescu (or Ceaușescu, potrivit, probabil, acelui plan, trebuia lichidat imediat); b) Exista, poate, îngrijorarea că instituția militară ar fi o posibilă pretendentă (cel puțin pentru o perioadă) la puterea politică (așa ceva se întâmplase, cu

câțiva ani în urmă, și în Turcia); c) Era unica forță capabilă cu adevărat să apere țara.

Ar fi rezultat, se spera, un fel de... iugoslavizare a României (deși termenul ar fi fost altul) sau cel puțin o implementare, pe termen lung, a unor structuri și chiar a unor forțe, a unor rețele care să slujească alte interese decât cele românești. Acest obiectiv n-a fost realizat. Nu încă. Mai exact, nu în totalitate. Dar nici abandonat. Mulți din cei care au fost, atunci, în miezul evenimentelor și, probabil, aveau ceva informații, se află, acum, sub pământ. Iar cei care mai sunt se duc încet. Tot acolo. Unul câte unul. Comisiile alese sau numite să facă lumină au făcut și ele ce au putut. Adică, mai nimic. Iar procuratura n-are cum să lămurească, cu mijloacele de pace, o situație de război. Să nu creadă cineva că o acțiune de amploare strategică, atât de bine chibzuită, poate fi dezvăluită și demascată de cinci ziariști sau de trei parlamentari care, poate, se gândesc deja la viitoarea campanie electorală!

În acest timp, se distrug valori, se risipește în patru vânturi patrimoniul, se fac și se desfac structuri, se reelaborează principii, doctrine și strategii, se evaluează, se depozitează și se cameleonizează legi și paralegi, dar se și strecoară prin fel de fel de subsoluri fărădelegi, se îngenunchează în fața unui ordin religios, când, de fapt, purtătorul unui grad militar nu îngenunchează decât în fața drapelului țării, se aduc tipografii pe ușa din dos (mă refer la tipografia inutilă pe care a cumpărat-o armata cu 680.000 de dolari, fără să-i întrebe pe cei care erau specializați în așa ceva), se folosește, ca întotdeauna, strategia faptului împlinit, cea a înlăturării incomozilor sau a tratării lor cu indiferență, se pun de o parte bani albi (oare cât de albi?) pentru zile negre și se fac zile negre celor care nu știu ce-s aceia bani albi, se cultivă neîncrederi pentru a se culege tot neîncrederi, se proliferează uitarea, se tărăgănează lucrurile, se amână sine die discutarea legilor apărării în Parlament.

Tot așa, în răstimp, unii fac memorandum-uri pe care le trimit pe la Consiliul Europei și cine mai știe pe unde, iar alții încearcă să ne demonstreze că milioanele de români care trăiesc (așa cum trăiesc)

dincolo de Prut, pe pământul lui Ștefan cel Mare și Sfânt n-ar mai fi români. O încercase și Lazarev în peste o mie nouă sute de pagini. Hârtia suportă orice. Doar-doar s-o uita ceea ce se dorește a se trece în uitare. Toată lumea știe, ochii care nu se văd se uită. Iar cei ai militarilor noștri aflați sub brazdă – prețul lui decembrie! – au putrezit de mult.

ADEVĂRURI

✦ ***Credo quia absurdum***

Se spune adesea că adevărul supără. Sau bucură. Sunt oameni care-l acceptă și oameni care nu-l acceptă. Unii sunt indiferenți față de adevăr. Dar și această ultimă expresie este relativă, întrucât nimeni nu deține adevărul absolut. Deci este vorba de o indiferență față de un anumit adevăr. Și totuși, el, adevărul, joacă un rol foarte important în viața noastră. Toți spunem că-l spunem, că nu-l ascundem, toți vrem să-l descoperim, să-l stăpânim, să-l respectăm și să-l slujim, chiar dacă, atunci când nu ne este convenabil, îl ocolim. Ne temem când nu-l știm, dar ne temem și când îl știm. Compania lui este ceea ce este și nu este ceea ce nu este. Plăcută sau neplăcută, în funcție de o mie și unul de motive. Trăirea în coordonatele adevărului nu este nici simplă, nici ușoară. Uneori, este preferabilă iluzia. Adică inventarea unui „adevăr" cu totul și cu totul convențional sau personal, construirea pe baloane de săpun a unei consonanțe între proiectul posibil și faptul imposibil, care să suplinească realitatea.

Există adevăruri pe care nu le spunem sau le spunem doar pe jumătate. Întrucât ne temem că supără sau ofensează. Nu spunem întregul adevăr despre dramele și viețile românilor de pretutindeni, întrucât vrem să trăim în bună pace cu toată lumea. Al tău te înțelege și te iartă. Altul, nu.

Și apoi, este în firea noastră să nu ofensăm pe nimeni. Ne temem ca nu cumva să creadă cineva că, pronunțând numele mareșalului Antonescu, dorim să reabilităm un... aliat al lui Hitler. Ca și cum Horthy n-ar fi fost. Nu numai aliat al lui Hitler, ci și exterminator de evrei. Pe când Antonescu, se știe, cât a putut, i-a apărat pe acești oameni. Nu

numai printr-o politică abilă, ci și în modul cel mai direct. Dar așa se văd lucrurile dinspre o anumită epocă. În care mareșalul a fost judecat și împușcat. Ca aliat al lui Hitler. Că mareșalul a făcut parte din tabăra lui Hitler este, desigur, un adevăr. Dar, pentru poporul român, mareșalul n-a fost și n-a rămas doar un simplu aliat al lui Hitler. Antonescu n-a fost un hitlerist, ci un bun român. Adică un om care a încercat să salveze ce se mai putea salva din România acelor vremuri tulburi, aflată la o tragică întorsătură de istorie. Acesta este, fără îndoială, adevărul nostru. De asemenea, pentru armata română, mareșalul reprezintă o valoare militară. El este perceput nu ca un criminal de război, ci ca un bun comandant, care și-a făcut datoria, ca un profesionist de excepție. Unii ofițerii, chiar și în timpul regimului comunist, îi citeau pe ascuns lucrările, căutau prin arhivă rezoluțiile sale pe rapoarte, îi apreciau inteligența, spiritul realist, perseverența, promptitudinea, caracterul. Pe raportul generalului Tătăranu, șeful Marelui Stat Major, prin care i se propunea scoaterea din evidență a ofițerilor români care intraseră în Divizia **„Tudor Vladimirescu”**, la 15 August 1944, Antonescu notează: **„Nu vă grăbiți, domnule Tătăranu. Azi suntem noi, dar mâine, cine o să fie. Decât alții – mai bine Cambrea și Teclu. Și-au făcut datoria față de țară.”** Renunțăm și la acest adevăr, pentru a nu-i supăra pe alții? Adică îngropăm această rezoluție, acest fapt, și continuăm a clama sloganurile cu criminalul de război, întrucât acestea convin? Cui?

Desigur, mareșalul a fost și rămâne o personalitate controversată. Cu calități remarcabile și, ca orice om, și cu defecte. Despre el s-a spus și s-a scris deja destul de mult. Oare chiar putem admite că Antonescu a fost un criminal de război, așa cum s-a stabilit la procesul... „marii trădări”? Se înțelege, nu problema Antonescu este, astăzi, prioritatea priorităților. Dar, de prea multe ori, nu ne-am văzut limpede adevărurile. A trebuit să-i vadă alții pe Brâncuși, pe Mircea Eliade, pe Eugen Ionescu... E drept, Antonescu nu are valoare universală. El nu este creator de arte, scriitor, savant. El este doar un simplu militar aflat în post, într-o vreme tragică. Atât. Avem, oare, acum, puterea și înțelepciunea să înțelegem adevărul tragic al acestui bun soldat?

Adevărul Basarabiei este, toată lumea o simte, delicat pentru unii,

complicat pentru alții, indiferent pentru cei ce nu știu, amar pentru cei ce știu și foarte tragic pentru toți cei cu inimă română. Dintr-o cușcă în care se închid fiarele, un blajin român de pe plaiuri basarabene, puternic și neînfricat, ne demonstrează, totuși, că poporul nostru nu și-a pierdut forța și demnitatea, că adevărul său nu se supune neadevărurilor unei lumi prea puțin dispusă să aleagă grâul de neghină.

De-a lungul istoriei, oamenii acestui pământ s-au străduit a nu-i provoca pe mai marii lumii și a nu-i nedreptăți pe mai micii ei, dorind a trăi cu toți în bună pace. Pacea este vocația poporului nostru. Nu i-am ofensat pe nici unii. Nici pe cei ce ne-au hotărât, la Malta sau la Yalta, la Teheran sau prin alte părți, destinele. Nici pe cei care nu ni le-au hotărât. Dar nici n-am căzut în genunchi în fața nimănui. Cetatea Albă, vărsarea brațului Chilia în Marea Neagră, Insula Șerpilor, Bucovina de Nord n-au fost făcute cadou de români Estului însetat de expansiunea spre Vest. N-au fost oferite nici Vestului care, oricum, n-ar fi avut nevoie de ele. Ele au fost pur și simplu smulse României. Mai întâi, de imperiul țarist, apoi de cel sovietic. În modul cel mai direct, cel mai limpede cu putință.

Dar, asta a fost! Ne-am zis și atunci, ca și altădată, bucuroși le-om duce toate. Și le-am dus. Le-am dus și le-am tot dus. Cum le-am dus. Ilie Ilașcu, precum oricare bun român, știe bine acest adevăr. De aceea, chiar și condamnat la moarte, acest om nu-și pierde zâmbetul, calmul, stăpânirea de sine. Pentru că Adevărul este de partea lui. De partea noastră.

Putem, oare, accepta și tolera cuvintele lui Jirinovski? Dar ele sunt numai ale lui Jirinovski? Sau extremistul rus este doar acela care nu s-a sfiit să le pronunțe? Putem, oare, noi să nu ținem seama de ele, când veacuri de-a rândul ne-am temut, ne-am indignat și am supraviețuit sub sceptrul lor tiranic și amenințător?

Putem, oare, accepta enormitățile care se debitează în unele publicații și chiar pe postul național de televiziune în legătură cu acțiunile armatei în timpul revoluției din decembrie 1989? Nu, desigur. Și totuși, tăcem. Nu ne angajăm, adică, în gâlceavă. Nu ne luăm la ceartă cu denigratorii, cu „vitejii" de după război și cu aserviții celor interesați în scoaterea castanelor din foc cu mâna armatei. Cu cei care

habar n-au ce înseamnă, în aceste vremuri, pentru o țară ca a noastră, o armată responsabilă și lucidă.

Nu răspundem provocărilor. Zicem noi. Zic și alții. Poate că așa și trebuie. Santinela nu deschide foc la orice adiere de vânt care mișcă o frunză, pe raza postului. Dar întrebărilor curate și cinstite trebuie să le răspundem. Unele unități n-au scos încă la iveală (n-au dat publicității) jurnalele acțiunilor de luptă din acele zile fierbinți, nici procesele verbale prin care i-au predat, cui i-au predat, pe cei care au tras în ostașii armatei române. E drept, s-au înaintat, pe cale ierarhică, rapoarte, s-au pus la dispoziție documente, probe. Adică arme capturate, gloanțe recuperate din trupuri, urme ale diversiunilor radioelectronice etc. Unele au dispărut. Altele n-au dispărut, dar vor fi date la iveală, probabil, mult mai târziu. Cei mai mulți dintre martorii oculari încă n-au vorbit – și, poate, nici nu vor vorbi –, amărăciunea este suportată și acceptată cu aceeași răbdare cu care sunt suportate și acceptate rănile trupului și ale sufletului, cu aceeași demnitate cu care se suportă și se acceptă mizeria și resemnarea. Unii tac. Nu-și aparțin în întregime, au familii, se tem pentru ele. Mulți din cei care ar fi avut ceva de spus au dispărut. I-a înghițit pământul. Pe unii, la propriu. Adevărul nu va putea fi îngropat odată cu ei. Dacă nu noi, cu siguranță, alții, fără prejudecăți și temeri, vor face lumină asupra evenimentelor din decembrie 1989,

Noile structuri ale armatei române, în cadrul procesului de reformă a societății noastre, au devenit, deja, o realitate. Din punct de vedere al concepției, ele corespund cu ceea ce se dorește a fi instituția militară a României. Nimeni nu se îndoiește de acest adevăr. În realitate însă, noi știm cu toții că unele s-au mai făcut și după oameni. Clădirile au devenit neîncăpătoare, pentru anume compartimente, unii au fost dați la o parte, în timp ce alții se chinuiesc să se profileze pe meserii care, până azi, le-au fost inaccesibile. Din păcate, la noi, totul este posibil. Într-o epocă de tranziție, în care se înlocuiește pas cu pas principiul dosarului cu cel al competenței, se mai întâmplă încă multe. Unele, incredibile. Altele... credibile. Dar, și unele, și altele, adevărate. Sau neadevărate. Rămâne de văzut.

București

AMINTIRI CARE DOR

● **File dintr-un jurnal**
17 decembrie

Sunt acasă. În familie. Discut cu cuscrul despre copiii noștri. Când ai copii, chiar dacă aceștia sunt căsătoriți, ai și multe bucurii, dar și destule necazuri. Le luăm la rând, pe toate. Sună telefonul. Răspund. La celălalt capăt al firului este ofițerul de serviciu: „Poftiți la unitate, echipat!" Mă echipez într-un minut. Și poftesc. Până în apropiere, mă duce cuscrul , cu mașina. Redactorul-șef se află deja aici. Alarmă de luptă! Mă cutremur! Alarmă de luptă?! De ce? Sunt șeful secției pregătire de luptă și învățământ militar. Îmi revine, deci, sarcina să organizez apărarea redacției. Evident, ca obiectiv militar. Nu prea am cu ce. Pistoalele-mitralieră și munițiile ne-au fost luate și duse la un depozit de garnizoană. Cu câteva zile înaintea Congresului al XIV-lea. Apoi, Congresul m-a ținut în redacție, în frig, două săptămâni! Îmi îndeplinesc, totuși, misiunea. Organizez patrularea, observarea și... apărarea. Împotriva cui? Nu e prea clar. Atenția îmi este îndreptată spre Timișoara. Asta-i cauza. Am acolo, la divizii, la brigăzi, la regimente, mulți prieteni. Încerc să iau legătura cu ei. Imposibil! Propun să formăm o echipă și să mergem acolo. Suntem ziariști! Trebuie să știm! Tăcere. Ascultăm, cu ușile închise, Europa Liberă. Se transmit cifre îngrozitoare... Morți și răniți...

18, 19, 20 decembrie

Nimic deosebit. In afara știrilor radio prinse pe alte posturi. Lucrăm pentru numărul următor. Dar cu gândul la Timișoara.

21 decembrie

... Mitingul, petarda, întreruperea emisiunii. Soțul uneia dintre dactilografele noastre vine la intrarea în redacție. Stau de vorbă cu el. Este speriat. Îngrozit. Ce s-a întâmplat? Nu e în stare să spună decât că a fost acolo, în Piață. Își caută soția. Îl liniștesc. Îi spun că soția lui este acasă. Azi, n-a venit la serviciu. Personalul civil n-a fost chemat. Dăm o fugă până la C.C.A. Lume multă. De la C.C.A. până la Piața Rosetti, de la magazinul „Cocor" la Sala Dalles. Simt inima bătându-mi tare. Tot românul își dă seama că a sosit momentul...

Forțele de ordine, plus armata, sunt scoase în stradă. Unele se află în fața C.C.-ului. Altele blochează mulțimea adunată în Piața Universității. Pe Bulevardul Magheru, în dreptul Sălii Dalles, pe străzile adiacente, s-a realizat un dispozitiv masiv. În față, în contact cu mulțimea, sunt două rânduri de scutieri. Înapoia lor, la 15-20 m, se află o companie de militari. Înapoia acesteia, alte companii. În coloană. Au fost aduse, aici, în dispozitiv, și patru transportoare blindate. Între dispozitivul scutierilor de la M.I. și cel al militarilor, precum și pe trotuare, mișună milițieni în uniformă și securiști în civil. Mulțimea strigă „Vrem pâine!", „Vrem căldură!", „Jos tiranul!". Curaj și speranță. Dar și frică cuibărită în oase. Care refuză să dispară. Spectacolul este îngrozitor. Cei de la Miliție și de la Securitate prind câte un civil, îl lovesc sălbatic, îl târăsc pe jos, prin cioburi, îl aruncă în vreo dubă sau îl duc la „Colțul Groazei". Sosesc, unul după altul, venind dinspre C.C.A. și luând-o spre bulevard, trei camioane cu militari. Mulțimea aruncă în ei cu pietre, cu cărămizi, cu ce se nimerește. Primele două camioane, la un mare interval unul de altul, trec. Cel de-al treilea se împotmolește. Întrucât o cărămidă îl lovește pe șofer în cap, acesta își pierde cunoștința, apasă în neștire pe accelerație și strivește sub pneuri câteva trupuri de civili și de militari cu scuturi, de la M.I. Se oprește la o jumătate de metru de un transportor blindat. (Peste câteva zile aveam să stau de vorbă cu el). Cordonul scutierilor este rupt. Mulțimea năvălește asupra camionului. Sunt 24 de militari. Sus, în caroserie. Trebuiau să ajungă în Piața Romană. Sunt speriați. Stau înghesuiți în camion, cu pistoalele-mitralieră lipite de corp. Sunt încărcate și asigurate. Fiecare

ostaș are asupra lui o unitate de foc. Ca în război. Militarii armează. Un caporal țipă la ei: „Nu trageți!”. Și nu trag. Între timp, spărtura în dispozitivul forțelor de ordine se lărgește și mulțimea năvălește spre rândurile celor 400 de militari. Ce se va întâmpla, este lesne de înțeles. În această înghesuială cruntă, cei 400 de militari, dintre care doar o treime se află în primele rânduri, pot fi ușor dezarmați. Apoi, mulțimea ar năvăli cu armele asupra C.C.-ului și, în aceste condiții, ar fi, efectiv, primită cu foc.

Nimeni nu se gândește, însă, la asta. Militarilor le este, pur și simplu, frică. Nu s-au întâlnit niciodată cu așa ceva. Nu sunt pregătiți pentru așa ceva. Ca la o comandă, ei îndreaptă pistoalele în sus. Spre cer. Apasă pe trăgaci. Este ora 18.00. Momentul devine înspăimântător. Mulțimea se retrage, îngrozită. Unii se împiedică și cad. Gloanțele ricoșează de pe frontispiciile clădirilor. Oamenii se privesc îngroziți. Vor să știe dacă mai sunt în viață.

Dispozitivul este refăcut. Dintr-o clădire, din colț, se aruncă lacrimogene. Sunt clipe de spaimă. De spaimă și de încrâncenare. Dar, deocamdată, nu cade nimeni ucis. Peste acest infern, triumfă totuși speranța. Curajul. Încrederea. Mulțimea strigă, răcnește: „Luptăm, murim, liberi vrem să fim!”. Revoluționarii ridică, în grabă, o baricadă. Îi dau foc. Ia foc și un transportor. Generalul Milea este prezent la fața locului. Muniția din transportor răpăie. Militarii de pe el se salvează cum pot. Au sosit și cei de la Academia Militară. Ce tâmpenie! De ce i-or fi împins aici? Ca să rămână toată viața cu această imagine?

Către miezul nopții, sunt aduse tancurile. Unul trece peste baricadă. Se înclină într-o parte. Apoi, altul. Mulțimea se risipește. În acest moment, civili înarmați trag în plin. În ascuns. Se folosesc de învălmășeală. Au arme sub pardesiuri. Cad primele victime ucise de glonț. La gura metroului, în fața Institutului de Arhitectură, în fața Universității. Este trecut de miezul nopții...

... Câțiva securiști ne opresc. Ne verifică actele, ne întreabă ce căutăm pe străzi. Suntem în civil. Trei ofițeri. Un colonel, un locotenent-colonel și un maior. Nu îi impresionează. Ne împing undeva pe strada din fața Miliției Capitalei, ne separă, ne țin sub amenințarea

unui pistol-mitralieră. Protestăm. Cum își permit? Ei își permit însă orice. În cele din urmă, probabil după ce raportează șefilor lor, ne dau drumul. Abia ajungem la redacție, că se și primește un telefon de la șeful C.I. Întreabă de subsemnatul. Unde sunt și dacă nu cumva mi-am pierdut actele. Redactorul-șef îi răspunde prompt și dur: „Este aici, lângă mine, și nu și-a pierdut nici un act!”.

22 decembrie

...Se apropie zorii. În Piața Universității, a curs sânge. Sânge tânăr, românesc. Se spală și se mătură. Cu mașinile salubrității. Morții au fost ridicați. Maiorul Tudorel Petrescu, unul din colegii mei, este afectat până la lacrimi. Ieșim împreună pe stradă. În civil. Așteptăm. Știm că, în zori, de pe platformele industriale vor veni mii de oameni. Îi așteptăm. De ei depinde totul. Timpul se scurge greu. Prea greu. Dar vuietul se simte. Pulsează în noi, ca un fel de ecou cu efect invers. Dinspre Drumul Taberei, dinspre Calea Moșilor, dinspre Titan... Mulțimile vin! În sfârșit, vin! În coloane cât bulevardele! Cu tricolor românesc. Fără stemă. Nu prea înțelegem de ce fără stemă, dar asta-i altă problemă. Îi însoțim până în Piața Palatului, apoi ne întoarcem.

Mulțimea scandează ***„Armata e cu noi!”.*** Trăim o eliberare. O bucurie. Ne întoarcem la redacție. Din difuzorul unui aparat de radio auzim că generalul Milea s-a sinucis. Crainicul spune „trădătorul Milea”. Apoi, se citește un decret... Se interzice... „Tâmpitul ăsta de Ceaușescu nu înțelege nici acum!” spune cineva. Poate eu, poate altul. Altcineva răspunde, contrariat și nemulțumit: „Atenție, băieții cu ochi albaștri!...”. Și, revoltat, părăsește locul. Iată că nici ai noștri nu înțeleg pe deplin. Ce să-i faci! Ecce homo!

Elicoptere, fluturași. Apoi, elicopterul care-l duce pe Ceaușescu. Mulțimea – pe tancuri. Flori. Îmbrățișări. În balconul C.C., se aprinde o lumânare. Noi venim la redacție, urmărim apelul absurd făcut de generalul Militaru către comandanții de armată să oprească măcelul (care măcel?!), ne indignăm, apoi ne ducem la Televiziune. Trupele au primit ordin să intre în dispozitiv. Este deja întuneric. Stăm de vorbă cu un comandant de batalion. În fața clădirii televiziunii, s-a adunat multă

lume. Militarii realizează cu repeziciune un dispozitiv de apărare. Contra cui? Dar, chiar în clipa când ieșim din zonă, auzim primul „plici". Un foc de armă sec, ca al unui pistol sau ca al unei puști de tir.

Revenim în centrul orașului. În Piața Palatului este plin război. Contra cui? Se zvonește că sunt, peste tot, trupele de elită ale lui Ceaușescu, blindate scoase din subteran și elicoptere care zboară fără zgomot, luptători înfricoșători crescuți precum amazoanele de odinioară. Bineînțeles, nu pot să cred așa ceva. Unde, mama dracului, au fost luptătorii ăștia până acum?! Bazaconii!

Toată noaptea, colind străzile. Număr focurile răzlețe. Sunt câteva zeci. Sau câteva sute. Un fel de provocare. O simt. În jurul Studioului Radiodifuziunii, dar mai ales în jurul clădirilor Ministerului Apărării Naționale.

O noapte cumplită. Nu mă pot ascunde. Aș fi luat drept terorist. N-am armă. Am doar un stilou și un carnet. Și experiența mea de o viață. Prin poligoane, pe la aplicații, pe toate terenurile de instrucție. Deosebesc clar focul pistolului-mitralieră de cel al mitralierelor și al altor arme. Disting vreo cinci categorii. Două dintre ele nu sunt ale noastre. Dar ale cui sunt?!

23 decembrie

La prima oră, suntem la Televiziune. Eu și căpitanul-locotenent Vasile Iordache. „Lupta" e în toi. Duel de foc. Dintr-un transportor, militarii trag într-o vilă. Prima, pe dreapta, spre Piața Dorobanți. Apoi, transportorul pleacă. Vreo doi civili, probabil de la G.P., deschid focul asupra vilei. Mulțimea pătrunde în interior. Cei care se aflau acolo scot, pe o fereastră de la ultimul etaj, steagul alb. Mii și mii de oameni asistă. Duelul de foc se desfășoară pe deasupra capetelor lor.

Salvările transportă răniți. Mulți răniți. Fir-ar să fie! Ceea ce se întâmplă aici nu-i film de război! Ne întoarcem, într-un târziu, la redacție. Și aici, de jur împrejur, foc. Se trage de undeva de pe acoperișuri. Caut locurile. Nu le găsesc. Un subofițer de la unitatea de vizavi a ieșit în stradă cu pistolul-mitralieră. Trage într-acolo. Înapoia lui, un taxi, care duce pâine și lapte celor de la Radiodifuziune, se oprește. Unul dintre

cei doi din mașină este rănit în piept. Șoferul îl trage lângă zid. Rămâne o baltă de sânge pe caldarâm. Este, apoi, lovit și șoferul. Privesc scena de la balconul redacției. Nu pot să-mi dau seama de unde se trage. Cu toată experiența mea de aproape trei decenii de instrucție! Nu-mi vine să cred!

Aflăm că, la Craiova, au fost doborâte... 17 elicoptere! Apărarea antiaeriană trebuie să fie îngrozită! Cineva îmi spune că se așteaptă o divizie aeropurtată de la vecini. Altcineva mai are tăria să glumească: „Ptiu, drace, și eu am uitat limba rusă!”.

Iarăși cutreier străzile. Nu prea am timp să urmăresc discursurile de la televizor. Mă impresionează, totuși, cei care vin din țară. Ca să spună, la televizor, ce e acolo, în satul lor. Nu mă impresionează deloc, ba chiar mă revoltă prezența unui căpitan cu ochelari. A fost și ieri acolo. Ăsta n-o face parte din armata română? N-o avea și el o misiune de îndeplinit în apărarea acestei Revoluții?

24 decembrie

Străzi ca la război. Declarația sforăitoare a unui locotenent-major, făcută, în fața clădirii C.C., unor redactori de la televiziunea poloneză. Pătrund la nivelurile unu și doi, sub Palat. În adăpostul regelui, în formă de semisferă, la nivelul doi, sunt două gloanțe deasupra ușilor. Și sânge. Atât. Tuburi de cartușe pe ici, pe colo. S-a tras. În cine? De cine?

Mă duc la Otopeni. Câteva transportoare lovite. Oameni încordați. Supraîncordați. Aeroportul este atacat zi și noapte. Pe esplanadă au fost lupte. Mi se spune că au fost nimicite două subunități de teroriști. Subunități?! Revin la redacție. Orașul este parcă asediat. Deși nu-i lipsește optimismul.

Seara, stau de vorbă cu câțiva tanchiști, în fața clădirii ministerului. Ne surprind focurile trase de pe blocurile alăturate. Tanchiștii intră în tancuri și eu îmi văd de drum. Mă întorc, adică, la redacție. Câteva sute de metri le parcurg sub gloanțe. Când trec prin dreptul Regimentului de Gardă, o santinelă mă somează să grăbesc pasul și să scot mâna din buzunar. Mă supun. Cu santinela nu-i de glumit. Strada este pustie. Canonada din fața clădirilor Ministerului Apărării Naționale a rămas,

deja, în urmă. Dar s-a întețit.

La colț, lângă stația de metrou „Universității", se află două tancuri rămase în pană. Cobor. Un țigănuș zâmbitor, din cordon, îmi cere actele. I le arăt. Este mândru. Cine mai este ca el!

25 decembrie

Mă „strecor", printre gloanțe, până la sediul Ministerul Apărării Naționale. Intenționez să aflu, de la „Operații", care este situația în țară. Cei de la U.S.L.A. sunt tot acolo. Cadavre risipite printre A.B.I.-urile distruse. Lumea le scuipă și le lovește cu piciorul. Întreb, în interior, de ce nu i-au luat de acolo. Nu știe nimeni de ce. Nici de la „Operații" nu obțin mare lucru. Unul din cei care lucrează aici, cu care colaborasem cândva în condiții foarte bune, pe care îl consideram chiar prieten, nu mă mai cunoaște. Mă întreabă cine sunt și ce caut aici. Iar un altul – șef de direcție – îmi spune să mă ocup de cei 18 militari otrăviți la gura metroului! Cobor în stradă. Stau de vorbă cu un tanchist. „Toată noaptea – îmi spune –, a strigat unul dintre cei răniți să-l ajutăm, că e de-al nostru...". „Și de ce nu l-ați ajutat?" Tanchistul tace. Are lacrimi în ochi.

Un om aduce o ladă cu mere. Frumoase. Galbene. Vrea să le dea militarilor. „Nu!" îl oprește cineva. „De ce?" întreabă omul. „Sunt otrăvite!". „Cum să fie otrăvite? E ziua de Crăciun!" Și mușcă cu sete dintr-un măr. Mușc și eu din altul. Mai avem putere să râdem.

Câteva transportoare ies din curtea ministerului. Se duc la Boteni. Apoi, la Târgoviște. Știm de ce. Este completul de judecată.

Câteva femei aduc, cu coșul, mâncare soldaților. Este ziua de Crăciun. Orașul o trăiește. Peste moarte. N-a venit încă timpul să-și plângă morții. Le aprinde doar lumânări. Îi va plânge mai târziu. Sau îi va uita.

Starea de fapt

IMPERIUL MONDIAL AL INFORMAȚIEI

La 1 septembrie, s-a întâmplat Ziua Informaticianului. Am sărbătorit-o cu toții în tăcere, mulți dintre noi aflându-ne în fața calculatorului. Nu-mi dau seama dacă ne-am gândit, în acele momente, în mod expres, la informatician, la cel care a făcut programele de pe calculatoarele noastre, la cel care trudește în vârful sau la baza acestui imperiu mondial numit informație. Îmi vin însă o clipă în minte, ca din goana unui avion în plină decolare, câteva din imaginile zilelor și nopților studenției mele târzii, când învățam proprietățile entropiei, formulele de calculare a perturbației în sistemele informaționale, limbajul unui program care, pe atunci, era cel mai bun – FORTRAN –, când pătrundeam în acest sublim imperiu al informației, ca într-o lume a fantasmelor. Mă consideram, pe atunci, ca toți studenții de la facultatea de filosofie, un privilegiat. Știam că foarte puțini oameni au avut, la noi, șansa să se apropie de această lume, să pătrundă în filosofia informației. Când vedeam pe undeva un calculator, era o minune. Acolo unde existau, se țineau sub zece mii de chei, erau ultrasecrete și total inaccesibile.

În 1990, am fost la Maastricht, în Olanda, după o tipografie. Era, de fapt, rotativa unui cotidian din sudul Olandei, care se tipărea în acest oraș. Desigur, redacția era computerizată. Linia de calculatoare, simplitatea lucrului în redacție m-au fascinat. Timp de peste 20 de ani, după absolvirea facultății, rezolvasem, de unul singur, aproape zi de zi, uneori până târziu, după miezul nopții, probleme de logică matematică. Nu-mi folosea aproape la nimic acest exercițiu, dar mă simțeam bine practicându-l, intram într-o altă lume, fugeam din fața embargourilor și restricțiilor vieții de fiecare zi, așa cum poetul se refugiază în actul poeziei. În fața calculatoarelor din uriașa redacție olandeză, a înflorit iarăși în mine speranța. M-am apropiat ușor de unul din calculatoare și,

cu emoție, am atins câteva taste. Și acum, când am calculatorul meu, acasă, când am deci posibilitatea să fac zilnic acest exercițiu, le simt fiorul.

M-am hotărât atunci să mă zbat pentru ca redacția ziarului armatei să fie dotată cu calculatoare. Nu prea știam cum, pentru că, la data aceea, erau foarte puține calculatoare în armată. Ministrul apărării naționale de atunci, generalul Victor Stănculescu, unul din puținii prieteni adevărați ai presei militare, un om cu mare deschidere spre nou, spre progres, a înțeles însă perfect despre ce-i vorba și a aprobat dotarea redacției cu cinci calculatoare (patru AT-286, cu hard de 40M și unul AT-386 cu hard de 120M), două imprimante laser XEROX-4030 și trei imprimante matriceale. Pe atunci, aceste calculatoare erau performante. A fost o mare sărbătoare. Numai că, spre regretul meu, redactorii, tehnoredactorii și ceilalți, cu mici excepții, se uitau la această aparatură cu teamă și neîncredere. A fost nevoie de luni de zile pentru ca vreo câțiva inimoși să-și însușească cele două programe – WordStar și Ventura – cu care trebuia să redactăm și să tehnoredactăm ziarul. Eram printre primii din țară care făceam așa ceva. Și, după cum se vede, am reușit. Acum avem în redacție calculatoare performante (majoritatea cumpărate prin banii câștigați pe reclame) și programe performante. Direcția de specialitate din cadrul Comandamentului Transmisiunilor, Informaticii și Electronicii a fost însă cu ochii pe noi, ne-a încurajat și ne-a ajutat. De fapt, cel mai bun calculator pe care îl avem în redacție, până la ora când scriu aceste rânduri, este un PENTIUM 586, repartizat în acest an, prin grija generalului Zinca.

În vara anului 1991, am avut ocazia să fac o călătorie în Statele Unite și să văd ce înseamnă rețea națională de calculatoare, cum arată o bibliotecă de 600.000 de volume – cea a Academiei Forțelor Aeriene din Colorado Springs – pusă pe calculator, ce înseamnă calculatorul pentru familia americană.

N-au trecut decât cinci ani. Și atâtea lucruri s-au schimbat și la noi! Este uimitor cât de repede s-a extins și în România acest imperiu mondial al informației. Aproape că nu găsești birou care să nu aibă, azi, un calculator. Armata Română, ca și societatea românească în ansamblul ei, a pășit deci foarte rapid și foarte sigur în acest imperiu al informației.

Și mentalitatea noastră s-a schimbat radical. Foarte puțini se mai tem azi de calculator. Dimpotrivă, toată lumea îl caută și îl cere. Din mobilă pe biroul șefilor, calculatorul devine din ce în ce mai mult instrument de lucru. De care ne apropiem din ce în ce mai rapid. Operatoarelor din Grupul de Presă al Armatei le-au trebuit, atunci, la jumătatea anului 1991, luni de zile pentru a se deprinde cu calculatorul. Nepoțelul meu, la șase ani, a învățat să lucreze cu calculatorul într-o singură oră! Și de atunci, din momentul când s-a deprins cu algoritmul intrării în diferite programe, nu-l mai pot dezlipi de calculator. De aceea, consider că una dintre cele mai frumoase și mai valoroase inițiative ale conducerii ministerului nostru este cea prin care s-a hotărât și s-a pus în aplicare informatizarea învățământului în primul rând în liceele militare. Este o acțiune cu bătaie lungă, cu efect benefic pentru începutul mileniului trei. La Academia Trupelor de Uscat din West Point, spre exemplu, fiecare cadet, la începutul anului întâi, primește un calculator pe care îl plătește în cei patru ani de studii. Este calculatorul lui personal. Așa își începe, acolo, în SUA, un viitor ofițer viața. Dar iată că a sosit și la noi timpul ca fiecare ofițer să-și aibă calculatorul său personal. Cu acest calculator se poate conecta la INTERNET, la rețeaua națională care a început deja să se constituie, la acest imperiu mondial al informației. Pentru că informația înseamnă, azi, putere. Este singura mare putere care a reușit să cucerească și să domine lumea. Spre binele ei. Spre binele nostru, al tuturor. Un general elvețian care a vizitat redacția noastră la începutul anului 1991, în dialogul cu diferite personalități militare din Armata Română, punea frecvent următoarea întrebare: În ce măsură evaluați informația ca armă strategică? Da, într-adevăr, informația este o armă strategică. Dar care se transformă, din ce în ce mai mult, într-un mod incredibil de simplu, de rapid și de eficient, din armă a războiului în instrument al încrederii, al siguranței, al armoniei.

Starea de fapt

PERICOLUL IGNORĂRII CHESTIUNII

Armata Română este în plină reformă. Etapa a I-a s-a încheiat, etapa a II-a a început. Toată această perioadă este grea, este complexă, dar toate armatele din lume, periodic, trec prin așa ceva. Ba, am putea chiar spune că, într-un fel, reforma este o stare permanentă a instituției militare. Această instituție, deși conservatoare prin sistemul ei de valori, este, în realitate, foarte flexibilă, foarte mobilă. Dinamica riscurilor și a pericolelor, amenințările mai mult sau mai puțin directe, mai mult sau mai puțin sesizabile și măsurabile, cer o anumită flexibilitate a doctrinelor și structurilor militare, adaptarea din mers la situația impusă de acest sistem complex. Desigur, acest sistem nu este izolat, nu este independent, ci este strâns legat de sistemul structurilor politice și economice în care se dezvoltă anumite raporturi, de sistemul statelor naționale sau federale de pe planeta noastră. Nu intrăm aici în detalii. Important este că reforma, într-o armată, este condiționată multilateral. Ea presupune nu numai adaptarea structurilor la noile condiții, potrivit noului concept strategic, ci și schimbarea mentalităților, păstrându-se însă sistemul de valori ale instituției militare în ansamblu și ale fiecărei armate în parte.

La baza acestei metamorfoze se află, cum spuneam, aproape în exclusivitate, dinamica riscurilor și, uneori, a amenințărilor. Intervin însă și alți termeni în ecuație, cum ar fi, spre exemplu factorul tehnologic și cel economic. De aceea, armatele trebuie să se adapteze în permanență acestei dinamici, păstrându-și însă, în orice împrejurare, identitatea. Din păcate, adesea, din dorința sau din interesul mărunt al cuiva de a o implica, de a o atrage cât mai mult, chiar hotărâtor (pentru că armata este o forță), sau de a-i condiționa reacția în favoarea unui sistem sau unui anumit interes, se intervine – uneori subtil, alteori brutal – în sistemul ei de valori și se operează schimbări sau chiar mutații care

perturbă grav respectul față de ierarhie, față de ordin, față de filosofia acestei instituții de mare importanță pentru țară. Imediat după încheierea războiului, mulți din cei mai strălucițI generali și ofițeri, care s-au acoperit de glorie pe frontul din Est și pe cel din Vest, au fost aruncați în închisori sau trecuți în rezervă, în timp ce o nouă generație de cadre, promovate aproape în exclusivitate pe criteriul devotamentului față de un sistem politic – sistemul socialist – le-a luat locul. A fost nevoie de o jumătate de secol pentru ca o parte din valorile perene ale Armatei Române, îndeosebi cele care țin de cultura, inteligența, competența, verticalitatea și profesionalismul corpului de cadre, să fie repusă în operă. Acum, în noul sistem al tranziției spre reconstruirea statului de drept, cel puțin până la apariția Legii 80 referitoare la statutul cadrelor militare, avansarea fără măsură, fără discernământ, inclusiv la gradul de general, a perturbat de asemenea grav respectul față de ierarhia militară, îndeosebi față de gradul militar, de spiritul de corp, de competență, de valori. Respectul societății civile, dar și al militarilor. Atunci când un tânăr căpitan sau maior devine, în numai 4-5 ani general, ceva nu este în regulă, chiar dacă asemenea lucruri sunt excepții. Un astfel de act este, de fapt, o umilire a gradului militar, o depreciere a valorii lui. Cu sau fără intenție. Gradul militar nu este o recompensă oarecare, nu este o monedă prin care să fie plătit sau răsplătit un ofițer, maistru militar sau subofițer pentru anumite servicii, pentru un anumit tip de devotament. El este un element al ierarhiei militare, o valoare într-un sistem de valori, iar acordarea lui se constituie într-un act de responsabilitate. Să reținem că o astfel de perturbare s-a produs în timp ce eforturile tuturor militarilor se îndreptau spre realizarea reformei, când se cereau, din partea fiecăruia, profesionalism, muncă nemăsurată, disciplină, spirit de corp, devotament față de instituție, renunțări, sacrificii. Etapa aceasta este, de-acum, depășită și poate că n-ar trebui s-o mai aducem în discuție. Ce a fost a fost. Acum nu mai e așa. Acum domnește și aici spiritul legii. Pentru că legea protejează gradul militar împotriva oricăror umilințe, cea mai gravă dintre acestea fiind excesul acordării de grade, inclusiv la nemilitari.

Între 22 și 30 decembrie 1989, dar și după aceea, armata a fost supusă unui examen unic în istoria sa. Încă din după-amiaza zilei de 22

decembrie, cum bine se știe, s-a deschis focul asupra unităților aflate în dispozitiv pentru protecția și apărarea obiectivelor de importanță strategică (un foc de provocare, bineînțeles), s-a efectuat o adevărată lovitură radioelectronică asupra sistemului de transmisiuni și cercetării prin radiolocație a spațiului aerian, s-a exercitat, cu tot arsenalul, un război psihologic asupra ostașilor și cadrelor militare. Până la ora actuală, lucrurile nu sunt clarificate, instituțiile abilitate să efectueze anchete consistente asupra acestor situații dramatice n-au reușit să dea un răspuns întrebărilor:

1. Cine, cu ce mijloace și de ce a efectuat diversiunea radioelectronică creând imaginea unei situații aeriene extrem de complexe, unei invazii aeriene de proporții, care a determinat un anumit tip de reacție?

2. Cine i-a ucis pe cei peste 300 de militari ai armatei aflați în dispozitiv în apărarea Revoluției Române?

3. Cine a tras asupra militarilor, în București, de pe acoperișuri, din locuri ascunse în anumite clădiri situate în jurul sediului Ministerului Apărării Naționale, Palatului Telefoanelor, Televiziunii, Radiodifuziunii și a altor obiective de importanță strategică? Dar în celelalte orașe?

4. Cine, cu ce mijloace și de ce a organizat și efectuat diversiunea în sistemele de comunicații ale țării și ale armatei?

5. Cum se face că o mare parte din oamenii importanți, care s-au aflat, atunci, în miezul acelor evenimente, și-au pierdut viața între timp? Este o simplă coincidență sau altceva? Altceva ce?

După șase ani, se pare că nu s-a găsit încă nici un răspuns pentru întrebările pe care și le pune în mod legitim Armata Română. De ce? Dar și aceste lucruri au trecut, sunt de-acum istorie. Nedumeririle însă au rămas și nu sunt puține. Dar ele aparțin unui alt timp și nu trebuie să le amestecăm cu starea de acum a Armatei Române, o armată care renaște și, treptat, își recâștigă prestigiul încă știrbit pe alocuri atât de alții, din afara instituției, cât și de unii dintre noi înșine, care slujim această instituție.

Grija Parlamentului țării, a Guvernului, a Puterii în general față de instituirea unui sistem de drept inclusiv în raporturile dintre instituția

militară și celelalte instituții, dintre Putere și instituția militară, dintre societate și această instituție este remarcabilă. Ea se exprimă în faptul că lucrurile se reașază încet-încet în ordinea lor firească, iar militarii încep să simtă acest efect al funcționării din ce în ce mai corecte a statului de drept. În sensul că s-au emis legi. Legi bune. Dar aceste legi se cer, acum, aplicate și respectate. Există însă pericolul să apară și alte modalități, și alte fisuri, de data aceasta specifice unor noi tendințe (care se întâlnesc și în statul de drept) de perturbare a sistemului de valori ale instituției militare. Una dintre acestea este disputa pentru buget. Este adevărat, peste tot în lume, problema stabilirii bugetului pentru apărare este dificilă și sensibilă. În general, militarii nu sunt nicăieri mulțumiți cu bugetul care li se acordă. În fine, peste tot, bugetul este cel care este. Firește, și la noi el este așa cum este. Dar, când execuția bugetară creează perturbații și probleme dificile unităților, derulării programelor care țin de domeniul apărării, atunci ceva nu este în regulă. Or suntem atât de săraci încât apelăm al subterfugii păgubitoare (deși se pare că nu crede nimeni această realitate, atâta timp cât povara nu este suportată la fel de toată lumea – pentru că, în astfel de situații, se manifestă un spirit de solidartitate națională și în sărăcie, nu?), or există persoane care țin cu tot dinadinsul să se creeze probleme. Probabil că adevărul este, ca deobicei, pe undeva pe la mijloc. Formulăm aceste gânduri nu pentru a necăji sau supăra pe cineva anume, ci pentru simplul fapt că o astfel de percepție există în toate structurile armatei și generează îngrijorare pentru cei ce duc greul reformei. S-ar impune ceva mai mult respect din partea tuturor față de această instituție atât de importantă pentru asigurarea stabilității în țară și în zonă.

Rezultatul unei reforme este și nu este o nouă armată. În general, așa se spune: reforma duce la înnoire, în urma ei rezultă un nou sistem, o nouă armată. Este și nu este așa. Este așa, pentru că, într-adevăr, trecerea de la structurile pe divizii și regimente la cele pe corpuri, brigăzi și batalioane reprezintă o schimbare structurală de esență. Elementul de bază, elementul-cheie devine, acum, batalionul, care este mai suplu, mai ușor de condus, mai bine sudat, deci cu un coeficient de integralitate și de eficiență mult mai mare. Acest lucru influențează aproape totul, de la sistemul de acțiuni la organizarea dispozitivelor.

Nu este așa, pentru că, la urma urmei, misiunea Armatei Române nu s-a schimbat niciodată de-a lungul secolelor, iar adaptarea structurilor la noile condiții este un lucru firesc și necesar ce ține de funcționalitatea instituției. Deci, nu concepția ca atare, nu demersurile care s-au făcut și se fac pentru modernizarea instituției, pentru punerea în operă a conceptului „Armata 2000" creează probleme și temeri, ci perturbațiile care apar și care nu țin de sistem, ci de persoane, de mentalități, de o anume indiferență care nu poate trece neobservată.

Când analizăm starea de fapt a unei armate, nu putem să nu ținem seama de toate elementele care intră în ecuație, care influențează funcționarea sistemului ca atare. Și cele care au fost, dar mai ales cele care sunt sau se profilează a-și face apariția la orizontul mileniului trei. Există pericolul strecurării, în anumite componente ale structurilor investite cu dreptul și obligația de a respecta și a aplica legea, a nerespectului față de instituția noastră. Unii deja afișează un soi de... „antimilitarism" arogant și păgubitor pentru toată lumea, iar alții cred că prioritatea priorităților, acum, nu este apărarea țării, ci altceva. Pregătirea pentru apărarea țării nu se află și nu se poate afla niciodată pe o scală, într-un sistem de priorități, în concurență sau în opoziție cu altceva. Considerându-se cerința pregătirii pentru apărare ca o cerință oarecare într-un sistem de priorități, ar putea să rezulte, pentru unii, concluzia complet eronată că, dacă nu ne atacă nimeni, nu mai avem nevoie de armată. Raționamentul ar fi o... ignoratio elenchi, iar acceptarea lui ar fi o mare greșeală. Pregătirea pentru apărarea țării nu este nici prioritară, nici neprioritară. Ea este una din acele permanențe care fac parte din structura de rezistență și de existență a oricărui stat și a oricărei națiii pe această planetă.

FAMILIA, CA UN IZOR

Cu doi ani în urmă, soseam, într-o frumoasă cabană a vânătorilor de munte, de pe traseul unui concurs andurant denumit „Patrula Carpaților". Era iarnă aspră, cu multă zăpadă, traseul concursului măsurase peste 50 de kilometri, cu diferențe de nivel de peste 1500 de metri, eram plin de zăpadă și de promoroacă și, probabil, arătam groaznic, întrucât alergasem pe schiuri toată noaptea pe munte. Firește, eu nu participasem la concurs. Străbătusem traseul în... documentare jurnalistică. Pe linia de sosire, s-a apropiat de mine o tânără femeie și m-a întrebat, îngrijorată, ce știu de Lucian. Maiorul Lucian Pașca este soțul ei și prietenul meu mai tânăr. L-am cunoscut cu mulți ani în urmă, pe munte și am urcat cu el, în aceeași coardă, traseul de gradul 6 din Cheile Râșnoavei, denumit „Surplombele de Aur". De atunci, ne-am întâlnit mereu, totdeauna pe munte și totdeauna în trasee de anduranță. M-a impresionat însă foarte tare prezența soției lui pe linia de sosire, la o cabană de instrucție a vânătorilor de munte, aflată destul de departe de stațiunea montană Predeal. Cu atât mai mult cu cât familia maiorului Lucian Pașca locuiește în Brașov.

Evident, i-am răspuns că Lucian este în traseu, că l-am întâlnit la două ore după miezul nopții, sus, pe Vârful Omu, și că va sosi în curând. S-a luminat la față și a rămas acolo, să-și aștepte soțul, împreună cu alte soții ale celor aflați în traseu, la cel mai complex, mai solicitant și mai greu concurs organizat până la acea dată în Armata Română.

Au trecut deja doi ani de la acel concurs. Între timp, Lucian a efectuat un stagiu de iarnă și unul de vară la Școala Munților Înalți de la Chamonix, din Franța, a fost pe ghețarii din Mont Blanc, a escaladat, împreună cu cursanții francezi, marii pereți din Mont Blanc, din Monte Rosa și din alți masivi care alcătuiesc Cupola Europei. După ce s-a

întors de acolo, în toamnă, ne-am hotărât să facem împreună o ieșire în Pereții Văii Albe și ai Coștilei din Masivul Bucegi, marele poligon al alpinismului românesc. Dar, pentru aceasta, în seara dinaintea plecării, eu trebuia să fiu în Brașov. Și am fost.

În acea seară, am vizitat, pentru prima oară, familia Pașca. Soția maiorului Pașca, doamna Emilia Pașca, educatoare la o grădiniță de copii, își făcea ultimele pregătiri pentru a doua zi, cei doi copii – Elena, elevă în clasa a II-a și Vlad, elev în clasa a III-a –, dormeau în camera lor. I-am privit preț de câteva minute. O lumină difuză le reliefa frumoasele chipuri ale copilăriei și tușa câteva trăsături din care iradia bucuria. Pentru că, orice s-ar spune, oricât de greu ar fi, copilăria, mai ales în familiile cu respectul copiilor, al tradițiilor românești și al valorilor educației pentru viață, își are componenta ei sentimentală cu totul și cu totul deosebită și se exprimă în primul rând prin zâmbetul neîngrijorat și plin de o bucurie lăuntrică al acestor copii care dorm.

Am discutat până târziu despre munți și despre oameni, despre cărți și despre toate. Lucian, soțul ei, este de origine din Munții Apuseni. Este deci moț și face parte din acei oameni neîngenuncheați niciodată de vremurile aspre prin care au trecut acești munți, aflați cândva, pentru o perioadă tristă, sub aripa neprotectoare a unui imperiu. Este un om cu mândria neamului și forța destinului. Soția sa, Emilia, vine din cealaltă parte a țării, de dincolo de Carpații Răsăriteni, din Moldova. S-a stabilit într-o localitate de lângă Brașov, în Cristian, și a găsit un loc de muncă aici, în acest mare oraș, perlă a Munților Românești. S-au cunoscut și au devenit soț și soție. Nu le vine prea ușor, viața este grea în perioada de tranziție, dar au un apartament cu trei camere și se bucură de facilitățile culturale și sociale ale unui oraș străvechi, cu valori deosebite. Pun salariile alături, numără cu grijă banii pe care îi câștigă prin munca loc și, una câte una, își rezolvă, practic, toate problemele pe care le au. Această perioadă de tranaziție este grea pentru toată lumea. Nici pentru ei nu este mai ușoară. Dar, acolo unde există iubire și chibzuință, nu au ce căuta tristețea și dezamăgirea. Necazuri au fost și mai sunt. De pildă, soția nu se simte prea bine. Ceva cu sănătatea. Desigur, va merge la Spitalul Militar din București, va consulta medicii. Omul se mai și îmbolnăvește. Dar, când boala se suprapune peste tinerețe, parcă ți se

rupe sufletul. În rest, totul e bine.

A doua zi, am ieșit, împreună cu Lucian în abrupt. La un moment dat, când am ajuns într-un loc destul de periculos numit „Creasta Gălbinele", Lucian mi-a spus că a fost, în vară, acolo, cu soția. Au admirat florile de colț – această minune a naturii –, au trecut prin Hornurile dintre Fire și au coborât apoi în vale. Soția sa nu este alpinistă, dar, câteodată, își ia curaj și vine cu el în abrupt, acolo unde un vânător de munte se simte totdeauna la el acasă. Ce poate oare fi mai frumos!?

Și iată, după câteva luni, ne întâlnim din nou, la el acasă, la Brașov. Punem la cale o ascensiune andurantă, în doi, pe zăpadă, de o zi întreagă, pe cel mai înalt pisc din acești munți. Seara, înaintea plecării, stăm din nou de vorbă. Noutăți? Sunt destule. Emilia a fost între timp, la Spitalul Militar Central, se simte mult mai bine, își pregătește intens examenul pentru gradul unu didactic, își împarte cărțile cu soțul – pentru că și pe el îl interesează ultimele noutăți din domeniul psihologiei și pedagogiei –, au fost la câteva baluri la Cercul Militar din localitate – o bijuterie arhitecturală și socială a oștirii, construită, cu mulți ani în urmă, prin contribuția ofițerilor –, au fost la concertele filarmonicii, la teatrul dramatic, au renunțat la un alt bal în favoarea ieșirii cu copiii la schi, timp de o săptămână. Au împrumutat și ceva bani de la Casa de Ajutor Reciproc a unității militare unde lucrează maiorul Pașca pentru a-și rezolva unele probleme casnice, a cumpăra îmbrăcăminte, unele obiecte absolut necesare etc. Copiii, acum, în vacanță, sunt în localitatea Cristian, iar în vară vor merge, probabil și în Apuseni, acolo unde se află părinții maiorului Pașca. O parte din concediul de odihnă îl vor petrece însă cu toții – întreaga familie – la mare, pentru că, de, la munte sunt toată ziua, iar marea își are și ea un loc aparte în respectul față de spațiu, în filosofia simplă și puternică a acestei familii de oameni care iubesc viața, frumosul, locurile pe unde trec și cele unde se întorc mereu, așa cum apa se întoarce totdeauna la izvorul ei. Discutăm despre alpinism, despre conceptul de educație, unde doamna Pașca se simte la ea acasă, despre batalioanele românești care se află în misiune de menținere a Păcii în Angola și în Bosnia-Herțegovina, despre ultimele apariții editoriale, ascultăm muzică și nici nu ne dăm

seama că a trecut deja miezul nopții, iar mâine, o dată cu zorii, Lucian și cu mine vom porni într-o escaladă în spațiul alb al Muntelui din care iarna încă n-a plecat. Vom fi acolo, potrivit graficului, va ninge, va fi ceață, va bate vântul, vom merge fără întrerupere 16 ore și, cu o oră înainte de miezul nopții, ne vom despărți în Gara Sinaia. El o va lua spre Brașov, unde, nerăbdătoare, îl va aștepta soția, eu voi ajunge, la câteva ore după miezul nopții, acasă, în București, și voi constata încă o dată, ca de atâtea alte sute și sute de ori în acești mulți ani de armată, că și pe mine mă așteaptă soția. O văd de departe, la geam, îngrijorată și, în același timp, bucuroasă, ca oricare soție de ofițer, că m-am întors cu bine de pe munte, așa cum ne întoarcem cu toții, mereu, de unde plecăm mereu – de la aplicații, de la trageri, din spațiul țării – garnizoana de fiecare zi a ofițerului român – sau de pe unde ne cheamă și ne trimit viața, profesia, armata.

REVISTA REVISTELOR

Revista Militară Bulgară (Bulgarian Military Review) – organ al Ministerului Apărării din Bulgaria – și revistele ungare Magyar Honvéd și Új Honvédségi Szemle – organe ale Ministerului Apărării Patriei din Ungaria – au tipărit, recent, în comun, un supliment în care autori de prestigiu bulgari și maghiari se referă la probleme actuale ale politicii de securitate a Ungariei și la diverse aspecte legate de cooperarea bulgaro-ungară în Revoluția din 1956. Al doilea subiect cuprinde elemente din arhiva secretă, arhiva serviciului de securitate bulgar privind revoluția ungară din 1956.

În cuprins apar următoarele articole: „Bulgarii și ungurii", semnat de dr. Szendrei László, secretarul politic al Ministerului Apărării Patriei, un cuvânt de salut, semnat de locțiitorul comandantului armatei bulgare, un articol,"Europa dunăreană după prăbușirea cortinei de fier", semnat de Valentin Alexandrov, ministrul apărării al Bulgariei, un articol, semnat de Tolnai László, intitulat **„Problemele actuale ale politicii de securitate ungare"**, un articol, semnat de comandantul armatei ungare, general-colonel Lörincs Kálmán, intitulat „Prezentul armatei ungare și perspectivele ei". Următorul articol este semnat de generalul Petrov, șeful Marelui Stat Major al Armatei Bulgare – „Armata Bulgară și concepția reformei". Celelalte articole sunt de iz istoric

Inițiativa acestor reviste este lăudabilă. Este și acesta un mod de cooperare, de colaborare. Dar... Pentru că există și aici, ca în multe alte acțiuni și inițiative ale vecinilor noștri din Vest, un *dar,* trebuie să fim foarte antenți la nuanțe. Vecinii noștri din Vest nu se dezmint... Ne-a reținut îndeosebi atenția articolul *„Problemele actuale ale politicii de securitate ungare"*, semnat de Tolnai László. În acest articol, există un

capitol intitulat „Relația română". Redăm traducerea integrală a acestui capitol.

„Conducerea politică română este de așteptat să mențină, pe mai departe, la nivelul politic de stat, atitudinea antimaghiară, lăsând impresia că ea rezultă din atitudinile revizioniste ungare. Cauzele acestei poziții a politicii române rezidă în criza internă, economică, politică și socială din țară, din România, precum și din faptul că revoluția din decembrie 1989 nu s-a putut încheia și, de aici, izolarea internațională și tendințele nereușite de eliminare a acestei izolări.

Aceste tendințe sunt vizibile și în relația pe care o are România cu Franța, care, deși a sprijinit la început tendințele antigermane de influențare a situației țărilor din Europa de Est, acum are o atitudine prudentă față de România. În mod similar, poziția Germaniei indică și ea că România nu a căpătat prioritate în politica externă germană. Pe de altă parte, este evident că izolarea internațională a României pe termen îndelungat ar induce, în Europa de Est și Centrală, o instabilitate în privința securității acestei regiuni. Experiența istorică arată că izolarea, chiar și a unei țări, nu a pornit niciodată un proces de democratizare și nu a contribuit vreodată la mutații pozitive în rezolvarea situației minorităților din aceste țări.

Este evident că, în ceea ce privește România, în afară de faptul că încearcă strângerea legăturilor cu Europa Occidentală, elementul primordial al politicii sale externe va fi în continuare Balcanii. După destrămarea Uniunii Sovietice și în raport cu evenimentele din Serbia, se remarcă o accentuare a apropierii față de Turcia. Această concepție a politicii române este facilitată și de faptul că Rusia, care și-a pierdut ieșirile la mările de vest în urma crizei țărilor baltice, are tendința să își mărească influența în bazinul Mării Negre și în bazinul Mării Mediterane, respectiv spre strâmtorile acesteia, o tendință care va atinge și România ca țară din bazinul Mării Negre.

A doua direcție de interes a României este Moldova. Această regiune „ruptă" scoate în evidență poziția duplicitară a României. Pe de o parte, face totul ca

Moldova să devină țară independentă, în lumina unor argumente istorice – o independență care, practic, este greu realizabilă – , dar care

va facilita, pe această cale, reîntoarcerea la „țara-mamă”. Pe de altă parte, România dă glas părerii că această unire cu Moldova nu se află pe ordinea de zi. Obiectivul real este, fără îndoială, crearea României Mari și, odată cu aceasta, atingerea statutului de putere mijlocie în Europa de Est. Politica românească se află în concordanță cu imaginea pe care o are politica externă a acestei țări. Politica României dovedește elasticitate și constructivism, atunci când interesele de moment o cer. Dar este dispusă ca, imediat, să părăsească această poziție când este vorba de asumarea unor responsabilități sau când este vorba de teze care ar putea cere o examinare mai atentă. Politica românească încearcă să își justifice pașii întreprinși, lăsând impresia că tot ceea ce face este, practic, o reacție la ceea ce se întâmplă împotriva ei. Raporturile României cu alte țări depind de atitudinea partenerului cu care se află în discuție. Aceste caracteristici ale politicii române ar putea reprezenta probleme pentru politica de securitate internă și externă ungară. În acest sens, trebuie ținut seama că, pe de o parte, în ciuda unor strădanii de soluționare a raporturilor româno-ungare, acestea vor fi lipsite de succes și, pe de altă parte, că politica ungară va trebui să facă totul ca raporturile cu România să se normalizeze, ca România să se „integreze” în structurile europene, întrucât, pe termen lung, numai această politică va putea constitui o soluție pentru maghiarimea care trăiește în această țară”.

RESPECTUL CĂRȚII

Carte frumoasă, cinste cui te-a scris... Carte frumoasă... Cinste autorului. Și tipografului. Și librarului. Și bibliotecarului. Si păstrătorului de tezaur literar. Și celui care știe să te respecte. Bunul nostru cel mai de preț, în afară de viață, este cartea. Este lumina cărții. Fără carte n-ar exista viață. Viață umană. Viață civilizată. Explozia mijloacelor de informare în masă nu substituie cartea. Imaginea de pe ecranul televizorului te poate impresiona, îți poate prezenta o realitate, îți poate influența un sentiment, îți poate sugera o idee. Dar cartea... Cartea este singura care trăiește și viețuiește în lumea gândului. Cartea este suportul ideii, al învățăturii, al vieții intelectuale. Nu întâmplător se spune la noi că „cine are carte are parte". Această expresie, din păcate, ar putea fi percepută acum într-un sens peiorativ. De ce are parte cine are carte? De greul existenței? De nesiguranța zilei de mâine? De o viață modestă, totdeauna într-o insuficiență a mijloacelor financiare? Desigur, întrebări se pot pune. Multe. Din toate unghiurile. Si de toți oamenii. Ele nu diminuează însă cu nimic respectul față de carte. Sunt cu totul altceva. Cartea este lumina noastră. Cartea ne-a făcut să fim ceea ce suntem. Cartea este singura dătătoare de certitudine, de valoare.

Din păcate, trăim vremuri grele. Spuneam, în unul din reportajele publicate în acest ziar, că, după o statistică foarte sumară pe care am făcut-o eu, într-o zi de iunie a anului 1991, la Washington, fiecare al șaselea american din acest oraș avea în mână o carte. Cândva (vă mai amintiți?), aproape fiecare român avea în mână o carte. Se citea în tramvai, în parc, în tren, în gări și în autogări, se citea peste tot unde erau oameni, se făceau cozi la librării. Dar se și scria. Am putea spune că, în acea epocă în care se zice că toate libertățile erau îngrădite, singura libertate pe care și-o puteau permite românii era să citească.

Și citeau enorm. Bibliotecile erau pline, fișele de cititori erau pline. În această țară, practic, nu există familie respectabilă care să nu aibă o bibliotecă. Și nu găsești în aceste biblioteci personale, în aceste biblioteci de familie, nici un slogan, nici o broșură de propagandă, ci numai carte bună, numai carte de citit, numai carte de lumină și de căldură. Dar o carte costa atunci, 5 lei sau 10 lei sau, dacă era un Larousse, 150 lei. Tot omului îi dădea mâna să intre într-o librărie și să nu iasă de acolo fără o carte.

Unii spun că era un lux. Singurul pe care ni-l mai puteam permite. Nu sunt de acord. Nu era un lux. Era o trebuință intelectuală de primă importanță. Era un mod de a sui, de a fi noi înșine. Într-o vreme, când revoluția franceză triumfase, când Franța era un stat puternic, cu regi și cu legi, cu putere economică și politică, în Germania au apărut Kant, Fichte, Schelling, Hegel. Ceea ce poporul german nu putea realiza printr-o organizare socială, compensa prin idee. Și, cum bine știm, ideea, limpezimea gândului și a sufletului, simplitatea logică și conștiința de sine (despre care scria atât de dens Hegel) au înălțat acest popor, au dus la unitate și la forță. Așadar, luxul pe care ni l-am permis noi în jumătatea de secol care tocmai se încheie nu este un lux, ci o luptă pentru a ne păstra ființa intelectuală, conștiința de sine și conștiința valorii.

Încet, încet, lucrurile au evoluat sau tind să evolueze într-o altă direcție. Măsura tuturor lucrurilor începe să devină banul. Banul cel atotputernic, cel care face și desface totul, care te înalță sau te coboară. Cine-și mai permite să cumpere azi o carte care costă o mie de lei? E drept, și în SUA o carte obișnuită, de buzunar, costă 5-10 dolari, iar o carte bună, necesară – 70 de dolari. Dacă am traduce dolarul în lei... Numai că, cu un dolar, în Statele Unite, poți cumpăra exact ce cumpărai cu doi lei, în România, în anul 1973. Dezechilibrarea completă a economiei a influențat și raporturile noastre față de carte. S-a spus de o mie de ori – și se va mai spune poate de încă alte o sută de mii – că, între o carte și o jumătate de kilogram de carne, bietul om alege carnea. Existența materială, înaintea existenței spirituale... Unde am mai auzit, Doamne, aceste cuvinte?! Putem, oare, accepta așa ceva? Ce ne facem fără carte? O putem oare înlocui cu o cutie de

ness sau cu un sfert de kilogram de cârnați? Ce ar trebui făcut? Toată lumea vorbește de protecție socială. Și se încearcă tot felul de soluții pentru a nu-l lăsa pe bietul om fără mijloace de existență. Cifra de un milion de șomeri spune mult. Dar de protecție intelectuală, de protecția și apărarea a ceea ce constituie suportul, unicul suport al valorii – carte – nu se spune mai nimic. Sau dacă se spune câte ceva, verba volant! Cuvântul este liber, putem spune orice... Editurile își caută best seller, depozitele sunt pline de cărți care nu mai ajung în librării, toate rețelele care au funcționat cândva nu mai există. Dar cel mai grav este că, la mulți dintre noi, se pare că s-a cam stins trebuința de carte. Discutam acest subiect cu un om de cultură. Un om care și-a trăit cea mai mare parte a vieții printre cărți, care a ajuns o somitate în domeniul său. În timpul acela, se apucase de presă. Ca mulți alții. Mi-a mărturisit că el însuși, în ultimul an, nu citise nici o carte... Poate că ar trebui să privim cu multă atenție în grădina noastră. Grijile de fiecare zi, treburile care ne sufocă, nemulțumirile de tot felul se infiltrează pas cu pas în viața noastră, se extind peste tot timpul nostru, răpindu-ne dreptul la citit, erodând și degradând respectul față de carte. Este foarte periculos. Înseamnă coborâre în empiric, ucidere lentă dar sigură a unui spirit, a unui mod de viață. Merită oare? Și care-i prețul? Osânză la creier?

Cei mai atenți și mai consecvenți cititori au fost dintotdeauna cadrele militare și îndeosebi ofițerii. Această profesie își înscrie, în structura ei de rezistență, în temelia ei, la loc de cinste, cartea. Meseria de ofițer, de militar de profesie nu înseamnă doar a ști să tragi cu pușca. Deși pușca modernă înseamnă electronică, matematică, informatică, psihologie. Această meserie înseamnă carte, multă carte, viață trăită deopotrivă în compania frământată a cărții și în austeritatea poligoanelor și a terenurilor de instrucție. Fără carte, noi n-am fi nimic. Fără respectul cărții n-am ajunge niciodată la respectul meseriei, al profesiei.

Cum ne procurăm cartea? De pe tarabele din talciocuri? De la anticariatele care nu mai pot rivaliza cu coșmelițile celor ce vor să scoată din carte bani? De la bibliotecile care încep să aibă o stare jalnică? De la librăriile care-și urcă prețurile în fiecare zi? Da, și din aceste locuri. De oriunde ar fi ea, cartea. În tinerețe, am căutat o carte de

cibernetică a lui Norbert Wiener un an întreg. În toată țara. Am găsit-o undeva, la Oradea, într-o mică librărie de cartier. Am șters-o de praf și am sărutat-o. Pe Jung l-am cumpărat de la New York cu 13 dolari volumașul. Dar cărțulia aceea mi-a făcut o mare bucurie. O citisem demult, din vremea studenției. Doream s-o am însă în bibliotecă, s-o recitesc de câte ori poftesc, să reiau, împreună cu acest mare autor, drumul spre... subconștient. Oricât de departe am fi ajuns între timp, cărțile își au destinul lor. Habent sua fata libeli...

De unde ne procurăm cărțile? Mai există un loc. Încă neexplorat, încă necunoscut: depozitul Editurii Militare. Sunt aici cărți în valoare de 4O de milioane de lei, unele la prețuri de dinainte de 1989. In curând vom publica în ziar lista lor. Este o sursă. În această epocă de cădere – o cădere care va prefața Reînălțarea, Resurecția spiritului – este bine să nu permitem distrugerea sau autodistrugerea respectului față de carte.

REPETABILE NELINIȘTI

Perioada pe care o străbatem nu ne aduce în nici un caz o euforică liniște. Dar nici o catastrofală neliniște. Tot ce se întâmplă azi parcă s-a mai petrecut cândva. Se pot aduce destule date și fapte în sprijinul acestei afirmații. De altfel, pe aceste pământuri au trecut atâtea schimbări, atâtea năvăliri, atâtea cutremure și atâtea zăpezi, încât, s-ar putea spune că n-a mai rămas nici o experiență pe care să n-o fi încercat. Noi și toți cei de dinaintea noastră. Așa că... nu e nici o problemă.

Perioadei pe care o străbatem i se zice de tranziție. I s-a mai zis și alteia tot cam așa. De tranziție. Dar în sens invers. Nu știm cât s-a băgat la cap atunci, dar, probabil că tot cam atât se bagă și acum. Vremurile trec, oamenii rămân. De obicei, în astfel de perioade, de epoci sau de ce or fi, se caută mai ales vulnerabilitățile, se urmăresc (adesea, cu orice preț!) schimbările, se distrug deopotrivă statui circumstanțiale și (poate, din greșeală, poate, în virtutea curentului, sau din alte pricini) și opere de artă.

Unii se încrâncenează, se agită, se trec în prim plan, formulează obiective de tot felul, exprimă idealuri, fac greve (că se pot face! altădată se făceau... mitinguri!), se dau peste cap și se prefac în feți frumoși sau, după caz, în muma pădurii. Cei mai mulți își văd însă de treabă. De treaba lor constantă, concretă, specializată, pe care o fac și care se face și trebuie să se facă, normal, fără cotcodăciri și tam-tam-uri, în toate epocile istorice. Pământul se ară, fierul se bate, școlile le dau copiilor lumina lumii, țara se apără.

Tranziția de acum – fie și pentru simplul motiv că se numește tot tranziție –, chiar dacă este cu totul altceva decât cea care a fost, decât cea care a durat cât a durat și a dispărut cum a dispărut, este percepută

de multă lume cu suspiciune, cu îngrijorare, cu neîncredere dar și cu destul de multă speranță. Am mers cândva pe un drum care se pare că nu ne-a dus nicăieri.

Cei mai mulți dintre noi știam acest lucru și, de aceea, ne-am luat toate măsurile necesare pentru a ne salva sufletul. Drumul acela ne-a condus, totuși, undeva. Într-un fel de labirint din care nu se poate ieși oricum. Noroc că poporul acesta nu și-a uitat niciodată reperele. Nici n-avea cum, întrucât, aici, noi suntem cu toții acasă.

Trecând însă peste întorsura cuvintelor, este momentul să constatăm că țara merge totuși înainte, chiar dacă baba se pieptănă iar economia abia-și trage sufletul. Există un anima în absolut toate, un fel de resurse intime conținute de cine știe ce soi de acid dezoxiribonucleic, care fac totdeauna ca mersul să fie mers. Și asta, în timp ce în Iugoslavia este război, iar Moldova de dincolo de Prut nu îndrăznește încă să bată la poarta casei sale părintești. Partidele politice, ieșite din iluzii și euforii de plastic colorat, încep să-și înțeleagă locul sau nelocul și, chiar dacă nu-și dau mâna, nici nu-și mai dau, ca la început, peste mână. Nu știm cât le-o ține. Țara aceasta a armoniilor universale, a plaiului, a sfântului plai, cum zicea Blaga, are nevoie de cântec și de horă. De cântecul care o întărește prin iubire și de acea horă unificatoare care a făcut din neamul nostru o țară și un nume.

Guvernul vorbește de coerența reformei, presa scormonește și pune, cu asiduitate și bună dreptate, întrebări, lupta împotriva corupției se duce, deocamdată, prin mijloace defensive, iar ofensiva strategică împotriva colportorilor, denigratorilor, fariseilor, cameleonilor, oportuniștilor, hoților și borfașilor de tot felul, pe care ne-o dorim mai are încă de așteptat. O acțiune de o asemenea amploare se cere temeinic pregătită. Altfel duce la eșec. Iar eșecul pe plan strategic este totdeauna catastrofal.

S-au pus o mie de întrebări și s-au formulat alte câteva mii de îngrijorări în legătură cu războiul din Iugoslavia. Nu cumva se poate extinde și la noi? De ce? Care ar fi motivele? Care ar fi obiectivele politico-strategice ale unei astfel de extinderi? Când barjele sârbești încărcate cu petrol treceau pe Dunăre pentru un pic de căldură și de lumină și în casele necăjite ale cuscrilor noștri de pe celălalt mal al

fluviului (care n-au nici o vină de tragedia iugoslavă), mulți dintre noi au stat cu sufletul la gură. Grănicerii români, autoritățile vamale și toți cei angajați în misiunea de a le opri sau a rezolva în mod onorabil situația și-au făcut datoria. În modul cel mai înțelept cu putință. Foarte puțini dintre noi știu prin ce au trecut acești oameni.

Europa de azi va afla încet-încet despre calitatea umană a acestui popor din Carpați. Care nu este nici extremist, nici exclusivist, nici fanatic, nici crud, nici divizat, nici divizibil, nici misionar, nici civilizator pentru alții, nici ales, nici cules, și nici abia-coborât-din-copac, cum mai cred unii, corijenți de multă vreme la capitolul respect față de istoria universală și de valorile ei autentice. Nu e vina noastră că anumite țări din Europa ne-au uitat.

Noi nu le-am uitat. Le-am învățat limba și le-am cultivat valorile, le-am respectat și le-am păstrat, în cea mai bună odaie a casei noastre, zestrea de lumină și de înțelepciune. Nu e vina noastră că ele ne-au considerat un fel de... ladă de gunoi. În filarmonicile noastre s-au cântat Wagner și Mozart, în școlile noastre s-au predat Berkeley, Kant ți John Dewey, elevii noștri au câștigat medalii de aur la concursurile de matematică și de fizică.

Într-o jumătate de secol de ideologie totalitaristă impusă, poporul român (care nu acceptă sub nici o formă îndoctrinarea, care prețuiește mai mult decât orice libertatea și îndeosebi libertatea spiritului) s-a refugiat pur și simplu în cultură. Este și motivul pentru care noi, aici, în Carpați, nu încurajăm bubuitul de tun și nici exclusivismul etnic, naționalismul exacerbat, ci respectul față de aproapele nostru, dragostea de frate și credința în Dumnezeu.

Noi nu avem ca obiectiv strategic cucerirea violentă a unui aliniament situat departe, în civilizația străzii, ci dezamorsarea (prin bunul obicei, prin bunul simț, prin informație corectă, prin dialog, prin cultură) a capcanelor care ni se întind, a încărcăturilor explosive care se pun la pilonii podului de flori pe care vrem să-l durăm de la suflet la suflet, de la inimă la inimă, de la popor la popor.

Dovadă și „cerul deschis” pe care încercăm să-l statornicim cu Ungaria.

Cred că strategia noastră cea mai eficientă este așteptarea

răbdătoare și înțeleaptă. Avem destul timp. Suntem abia la începutul lumii. Adevărul și valoarea n-au nevoie de grabă. Și cu atât mai puțin de agresivitate, de ofensivă. Nu e în firea noastră să impunem lumii propria noastră măsură. Spiritul aventurier, agresiv aparține migratorilor războinici, nu celor ce-și spun că se trag din pământ și din apă.

CORUPȚIA

Am dori, revenind, ca un astfel de subiect să nu fie considerat ca o ofensă adusă spiritului de corp al armatei, demnității și onoarei ofițerului, maistrului militar, subofițerului, sergentului și soldatului, adică celor mulți, celor ce își fac, adesea cu prețul vieții, datoria. Acest subiect nu este nici o oportunistă alăturare unor teme la... modă. Este ceva despre ceva care, din păcate, există. Și, dacă există, nu ne putem preface că nu vedem.

Un fost militar se prezintă la redacție. Este la pământ. N-are bani, n-are un loc de muncă, nu mai are nimic din tot ce a avut cândva. Ne spune că și-a iubit meseria, că a ales-o pentru că i-a plăcut să fie militar. Așa spune el. Putem să-l credem sau să nu-l credem. Nu-i folosește la nimic. Nici lui, nici nouă. Copiii, acasă, îl privesc cu îngrijorare, soția este și ea șomeră. A fost trecut în rezervă cu un timp în urmă. Niște obiecte de inventar sau cam așa ceva. Mă rog, așa spune el. Greu de verificat. Acum, ar da orice, chiar și zece ani din viață pentru un loc de muncă. S-a dus la unitatea la care a muncit ani de zile. Nu mă lăsați, fraților! Îmi mor copiii de foame. I s-ar fi dat o speranță: să revină în unitate ca salariat civil. Dar..., i-ar fi spus cineva, te costă. Ne spune suma care i s-ar fi pretins, mai în glumă, mai în serios. Putem să-l credem, putem să nu-l credem. Dar însuși faptul că se poate gândi astfel este ceea ce este. La urma urmei, suma n-ar fi fost prea mare. Dar de unde să o fi luat? Și de ce să o fi dat? Cui? Cum este posibil – ne întrebăm noi – ca unui fost militar să i se pretindă sau să i se sugereze să-și plătească în acest fel un loc de muncă? O găinărie, ar spune unii. Poate nici nu se confirmă ce spune el. În fond, n-o fi fost trecut în rezervă de bun. Iar vorbele lui... Vorbele lui pot să ponegrească

sau să acuze pe nemerit o instituție întreagă. El nu acuză însă pe nimeni. Dimpotrivă. Ne spune că iubește armata, că respectă această instituție. Am putea să nu-l credem. Chiar așa, nu-l credem!

Omul amărât și nemulțumit spune multe. Dar noi știm cu toții că ele pot să și exprime un adevăr. În țara asta se fac învârteli cu zeci și sute, ba chiar și cu mii de milioane! Spiritul acesta încearcă să se infiltreze și în instituția noastră. Chiar dacă, în mod normal, armata nu poate să adăpostească și cu atât mai puțin să încurajeze un astfel de spirit bolnav, canceros. Nici măcar cuvintele despre așa ceva n-ar trebui să primească permis de liberă trecere!

Pentru că armata este o instituție clădită sub o lege riguroasă a demnității și onoarei. Este o instituție aflată în slujba națiunii ca entitate, ca valoare supremă. Nu facem în nici un caz vina armatei că, uneori, unii încalcă, totuși, această lege. Unii, poate, și de prin urbea noastră kaki, și-or fi făcut prăvălie cu scară, castele cu oglinzi sau vile cu lift, alții și-or fi realizat sisteme protecționiste care să le asigure fel de fel de bani albi pentru zile negre. Deja câteva dosare sunt pe rol, la procuratură. S-or fi achiziționat – din străinătate sau de la cine știe ce firme – mărfuri, produse sau aparate mai mult sau mai puțin folositoare, dar cu comisioanele de rigoare care se pare că n-au prea intrat în veniturile armatei. S-au vândut și niște mașini așa cum s-au vândut, și s-au cumpărat așa cum s-au cumpărat, de către cei care au avut acest privilegiu, unii fiind puși foarte pe apucate, alții făcându-se, probabil, că nu văd, alții neștiind pur și simplu despre ce-i vorba. Banul este foarte important, acum, în societate. Fără bani, nu poți realiza mare lucru. Da nu neapărat banul îl face pe om. Se apropie sesiunile de admitere în institutele de învățământ și, din câte am aflat (evident, de la surse vrednice de încredere), mafia deja a început să funcționeze. O „mafie" mai pământeană, mai de-a noastră, e drept, dar, tot mafie. Și ce e rău dacă un om se zbate pentru a-i asigura fiului său sau fiului fiului prietenului său o șansă, un loc mai bun, mai călduț, mai protejat? Nu e nimic rău. Deși învățământul militar nu pregătește forță de muncă pentru locuri călduțe, ci comandanți și luptători de cea mai înaltă calificare. Toți dorim ca fiilor și fiilor fiilor noștri să le fie mai bine, dar important este să nu ne lăsăm duși de valul dintr-o societate în

care corupția încă erodează câmpiile și livezile vieții și ale demnității. Și să nu-i lăsăm nici pe cei implicați să creadă că li se cuvine dreptul la privilegiu. Ba chiar ar trebui să îi determinăm să-și câștige prin propriile lor forțe dreptul cel drept la un loc obținut pe drept. La un loc muncit. Adevărat. Frumos. Nu doar prin bani, prin influențe sau prin alte mijloace se creează valoarea umană.

Iar această armată a noastră are nevoie, ca de aer, de valoare umană. Nu de ofițeri, maiștri militari, subofițeri, salariați civili și ostași îmbogățiți cu orice preț, prin achiziționare, vânzare și revânzare de fulgi de păpădie, sau care să răspundă prezent când cineva le pronunță numele, ci de oameni bogați profesional și moral, care cred în meseria lor și o respectă, care pun datoria mai presus ca viața.

Cei mai mulți din ofițerii pe care-i cunosc au această calitate. Mulți dintre ei au rămas în flancul drept al plutoanelor ani mulți, unii chiar până la gradul de căpitan, pentru că acolo le era locul, acolo era locul generației lor, nu s-au plâns niciodată că e greu, și-au păstrat, nealterate frumusețea morală, căldura sufletului, respectul față de camarad, de soldat și față de sine.

E drept, unii din aceștia n-au ajuns decât pe o anumită treaptă a ierarhiei militare, dar, în ierarhia valorii, ei au rămas, spre lauda lor, pe treapta cea mai înaltă. Asta nu înseamnă că militarii care se află pe treapta cea mai înaltă a ierarhiei n-ar fi pe măsura valorii funcțiilor pe care le dețin. Dimpotrivă. Viața a demonstrat că, în armată, un om nu poate rămâne multă vreme într-o funcție importantă, dacă nu are calități și aptitudini reale pentru ea. Unii ajung însă întâmplător și aici. Dar cei mai mulți – cvasitotalitatea – din cei care se află acolo sunt acolo, pentru că acolo trebuie să fie.

Nici locotenenții de azi nu sunt mai prejos. Nici maiștri militari care trudesc în ateliere, în autostații și nici subofițerii care se află în tancuri, în transportoare, în mașinile de luptă ale infanteriei, la ecranele radiolocatoarelor, adică acolo unde este mai greu și mai greu, nu dezmint bunul nostru renume. Îi cunosc bine pe acești oameni. I-am însoțit de nenumărate ori la greu, i-am văzut la treabă. Pe umerii lor puternici se sprijină și se consolidează Armata Română.

Ceilalți, adică cei ce nu sunt așa, care au ajuns întâmplător prin

această instituție sau care își închipuie că pot să-și permită orice, la adăpostul uniformei sau uniformizării comportamentului, vor claca în cele din urmă. Chiar dacă apa se păstrează bine în ulcioare, vorba noastră cea înțeleaptă glăsuiește că, totuși, ulciorul nu merge de multe ori la apă.

CORUPȚIA SEMPER UBIQUE?

Ce să caute cancerul ăsta îngrozitor – corupția – într-o societate cu oameni sănătoși la minte și la suflet? Ce să caute flagelul ăsta într-o societate cu oameni știutori de multă carte și iubitori de muncă? Ce să caute murdăria asta într-o țară cu apa izvoarelor curată și cu ochii oamenilor limpezi? Ce să caute râia asta ucigătoare de nație într-o țară care a supraviețuit războaielor, cutremurelor și vremurilor grele tocmai prin forța națiunii? Și, mai ales, ce să caute dezordinea asta mâncătoare de respect și de disciplină într-o instituție a raporturilor perfecte, într-o armată spre care s-au îndreptat totdeauna, în vreme de restriște, privirile, speranțele și respectul poporului? Dar, înaintea acestei ultime întrebări, se pune o alta și mai și: Există sau nu există corupție în armată?

Dacă am spune nu, ne-ar contrazice multe din adevărurile deja știute. Sau doar bănuite. Dacă am spune da, cei mai mulți dintre cei de care depind calitățile și forța armatei, unitatea și coeziunea eșaloanelor, soarta subordonaților (dar și impresia șefilor) s-ar revolta. Pentru că ei, cei mai mulți – generali, ofițeri, maiștri militari și subofițeri – și-au dus greul pe umerii lor, au luat și au înfruntat viața așa cum a fost, așa cum este, fără a aștepta plată sau răsplată.

Omul care se află la levierele mașinii de luptă, la manșă sau în locașul strâmt al infanteristului, omul care are dreptul și datoria să apese pe trăgaci sau să dea ordin să se apese pe trăgaci, omul care intră în foc cu grupa, cu plutonul, cu compania, cu batalionul, cu regimentul, cu divizia sau cu armata sau care are dreptul și datoria să dea un astfel de ordin nu este, nu poate fi oricine. Nu este și nu poate fi un corupt. El este un tip de om responsabil, un om cu legea oamenilor și a pământului în fiecare celulă a sufletului.

Omul acesta este luptător, este comandant, este ostaș, nu jigodie. Lor, acestor oameni drepți, acestor militari desăvârșiți, acestor comandanți și ofițeri de stat major, acestor soldați care poartă în tălpi talpa armatei și în spirit spiritul legii, simțul datoriei, al demnității și onoarei, lor, acestor mulți, acestor foarte mulți, le cer scuze pentru rândurile care urmează. Rândurile acestea nu-i vizează pe ei. Dimpotrivă, ele sunt scrise tocmai pentru a-i detașa de ceilalți, pentru a-i apăra de ceilalți.

Oamenii tari, e drept, nu se lasă corupți. Efectele corupției îi poate însă lovi și pe ei cumplit. Militarul este un om de onoare, este un bun soldat. Iar un bun soldat nu poate fi un linge-blide și nici un ins pus pe căpătuială. Asta nu înseamnă că toți sunt ceea ce ar trebui să fie, că în rândurile noastre nu există oameni de nimic, carieriști, uscături. Există. Și unii din aceștia chiar prosperă. Sfidându-i pe ceilalți. Sfidându-l sau ignorându-l, pur și simplu, pe modestul om stăpânit de respectul muncii, al valorii, al virtuții, al credinței în nepătare. Ofițerului demn, curajos, moral i-am dedicat aproape tot ce am scris eu până în prezent. Dar documentările și experiențele mele mi-au dezvăluit, de-a lungul anilor și deceniilor, complicate fațete, umbre și lumini nebănuite, care m-au determinat să cred și, apoi, să constat și să reconstat, cu amărăciune, că procesul de poliedrizare a carierei militare, de interfațare cu lumea interlopă n-a fost nici pe departe stopat și nici descurajat îndeajuns.

Corupția este un fel de drog, care se infiltrează cu ușurință în societățile aflate pe marginea prăpastiei, împinse sau autoîmpinse în haosul sărăciei și disperării. Iar reflexele unei astfel de societăți, nolens-volens, își află replică și în instituția militară. Noi spunem că cine fură azi un ou, mâine fură un bou. Corupția este, însă, mai mult decât furt. Este metafurt sau, altfel spus, un furt al furtului, un **do ut des** fără întoarcere. Ea poate începe cu un fel de mic serviciu contra unui la fel de nevinovat mic serviciu și se continuă, apoi, după legile extrem de sofisticate ale probabilităților reciproc condiționate. Așa cum marile concerne financiare guvernează lumea (evident, lumea bună, lumea care produce lume), și corupția guvernează o lume. Dar o lume care produce nelume, o lume compusă din buruienile lumii. Iar buruienile, se știe, n-au nevoie nici de ocrotire, nici de îngrijire

specială, ci doar de... indiferență. Dacă sunt lăsate în pace, ele cuceresc totul și transformă totul în imperiul lor, al buruienilor.

Este în firea românului să-și omenească oaspetele sau pe cel căruia îi calcă pragul. Cu ce are. Cu un strugure din via sa, cu o sticlă de horincă sau de busuioacă, cu o legătură de nuci, cu un mic paner de mere sau cu o floare. Cu ce a produs el prin munca lui. Fiecare dintre noi, ajuns întâmplător pe la vreun gospodar de prin Certeze sau de prin Viișoara, de prin Huși sau de prin Poiana Mare, de prin Iași sau de prin București, a cunoscut ospeția românească, a mulțumit pentru ea și și-a văzut de drum. Corupția n-are, însă, de a face cu obiceiul sfânt al pământului. Este cu totul altceva. Ea este mai mult decât lăcomie și uitare de oameni și vizează avantaje personale imediate și foarte substanțiale, prin detașare de norme, prin eludare de legi, de obiceiuri. Dar nu oricum, ci prin intersubteranizare a raporturilor, printr-un fel de inteligență negativă, de construcție invizibilă. Nu știm dacă proaspătul locotenent, tânărul sergent major, comandantul de batalion sau chinuitul comandant de regiment au cunoștință de o astfel de lume, dar, oricum, și ei, ca noi toți, îi simt din plin efectele. Telefoanele care te înnebunesc în preajma încorporărilor, presiunile sau insistențele de tot felul pot avea, până la un punct, o justificare, să zicem, normală. Așa a fost mereu. Corupția se află dincolo de aceste nevinovate solicitări. Ea este cădere în labirint, cedare de "material", catastrofă morală. Este un fel de SIDA al sufletului și existenței umane. Un contaminat de corupție este, practic, un om pierdut pentru omenie. Tocmai pentru că acest flagel se infiltrează în om ca o neființă a ființei sale. Pot fi la mijloc bani, influență, putere, poziție. Dar și subminare, cultivare a disensiunii, a neîncrederii, a nemulțumirii în virtutea acelorași obiective. Aranjamente la scară mare, realizare a unor rețele foarte influente cu terminale în toate mediile (inclusiv în cel militar), creare a unui metasistem al relațiilor, deformare a percepției actului de justiție și, mai ales, tulburare cumplită a imaginii lumii reale. Într-un astfel de spațiu în care fiecare își face legea lui (fără maieutică parlamentară), se pare că bietul om se simte de-a dreptul zăpăcit, fiind obligat să-și găsească, cât de cât, un echilibru, o protecție, o balustradă de care se ține. Așa se explică îngrijorarea multor oameni care ne-au scris, care se

tem, care calcă ușor, cu grijă, să nu cumva să supere pe cineva sau să fie devorați de rapacitatea acestui șarpe fantastic, replică îngrozită a unor povești pentru oameni mari. Această stare de aprehensiune generală permite sistemului rafinat al corupției să funcționeze, unii devenind milionari prin fraudă, iar alții tremurând pentru ziua de mâine. Desigur, starea aceasta este ea însăși o improvizație, o tranziție specifică societăților post-totalitare, dar nespecifică instituției noastre. Eu, ca ofițer, mă îndoiesc de existența ei în armată. Sau, în orice caz, nu cred că poate prinde rădăcini în acest mediu. În societate, ea, însă, există. Și, întrucât există, întrebările se pun de la sine. Cine sunt autorii? Dar actorii? Există asemenea oameni printre noi? Îi cunoaștem? Îi știm? Îi bănuim? Îi acceptăm? Îi tolerăm? Sau, pur și simplu, nici nu ne închipuim că există? Și, dacă, totuși, ne dăm seama că ei există, ce ar trebui să facem? Să-i privim ca pe niște bieți condamnați? Ca pe niște neputincioși în fața sorții? Personal, îmi vine greu să cred că, în structurile noastre militare, există loc pentru așa ceva. Dar, într-o societate care vine dintr-un regim totalitar, unde nimic nu era permis (dar totul era posibil), corupția însăși fiind un fel de subversiune, un fel de subteran la... lumina zilei, vechile reflexe se mențin și chiar, pentru o vreme, proliferează. Dacă există, cumva, printre noi ceva oameni corupți, să dăm vina pe societate sau pe totalitarism și, de reușim să-i vedem, să ne facem, totuși, că nu-i vedem. De dragul blazonului. De fapt, cam asta cred că ar dori și ei. Să fie lăsați în pace. Ca buruienile.

BUNA CREDINȚĂ

● Credo quia absurdum

În epocile de mutații sociale și politice profunde, după entuziasmul general care generează schimbarea, se infiltrează, încet-încet, îndoiala. Ca un contraval firesc și necesar, ca un feed-back sau – și aici e problema – ca o frână, ca o diversiune. Obiectivul fundamental al acestui flagel este să erodeze, din interior, buna credință. Întrucât buna credință este o temelie a duratei. Este un izvor al forței și o expresie a stabilității, a continuității, a tăriei. Căci și în schimbare există continuitate. De valoare.

Cea mai cumplită dramă pentru un om sincer este să i se pună la îndoială sinceritatea. Nimic nu este mai umilitor ca neadevărul luat drept adevăr, ca imaginea deformată a unei lumi construită în tine însuți cu migală, cu efort, cu bună credință. Este ca și cum nu te-ai uita pe cer pentru a vedea, nedeformată, luna, ci a-i lua, ca unică sau ca posibilă realitate a ei, doar imaginea reflectată dintr-un lac vălurit, văzută printr-un ciob de geam cules din noroiul străzilor neasfaltate.

Adevărata problemă umană a acestor vremuri se află în străduința unora de a deteriora buna credință. Se pare că homo homini lupus a revenit printre noi cu o altă fațetă, pe care nu i-au prea cunoscut-o societățile civilizate. Dacă fiecare om ar fi, într-adevăr, lup pentru om, atunci măcar am avea, clară și distinctă, frica haitei. Și, mai ales, respectul haitei. Căci lupul e lup. El atacă atunci când îi e foame. Uneori, se mulțumește și cu mortăciuni. Omul zilelor noastre nu atacă, ci pândește. Nu neapărat pentru a-și pregăti atacul, cât mai ales pentru a se proteja, pentru a se pune la adăpost. Căci, azi, aproape peste tot, chiar și omul de foarte bună credință este nevoit să pândească, să se

uite atent în jur, să suspecteze, să vadă peste tot scenarii, jocuri de culise. Buna credință este luată, uneori, drept rea credință, teama se instalează din nou în om, arogantă și insidioasă. Unii vor să ne facă să credem că sinceritatea nu mai este o virtute, iar principiile sunt făcute, se pare, pentru cine nu poate să sară pârleazul sau să treacă pe sub el. Suntem tentați (câteodată, chiar obligați) să vedem, în tot și în toate, manevre, subversiuni, lucrături. Oare? Chiar așa o fi? Totul trebuie să se supună acestui haos, în care omul de bună credință este mototolit, călcat în picioare sau, pur și simplu, neglijat, uitat, neluat în seamă?

Oare, printre militarii armatei române nu mai există oameni de bună credință? Toți or fi puși pe căpătuială, pe ocuparea unor funcții mai bune, pe... politică nostalgică? Cât de ușor sunt stigmatizați unii oameni! Cu câtă ușurință se elaborează, uneori, judecăți de valoare, cât de puțin cred unii că datorează celor ce le sunt alături sau celor ce sunt în front și execută exact și precis comanda „drepți”! Într-o armată care se dorește a fi eficientă, morală, nu-și au locul astfel de imagini, astfel de realități. De altfel, eu cred, sunt convins că este vorba doar de.... deformări. Cât de încurcate sau cât de simple pot fi, uneori, dramele! Imediat după Revoluție, unii au ieșit ostentativ în față, iar alții și-au adus aminte că i-a hărăzit cine i-o fi hărăzit (probabil, legendele eroice) că sunt singuratici luptători pentru dreptate. Care dreptate? Aceea de a nu te supune legilor? Aceea de a nu ține cont de nimeni și de nimic? Aceea de a uita cine ești și de unde vii? Sau aceea de a fi ajuns, în doi-trei ani, în condiții de degradare materială a instituției militare, de la maior la colonel și chiar la... general? Aceea de a formula cereri și pretenții incompatibile cu instituția militară? Aceea de a bate șaua pentru a pricepe calul? În una din ședințele cu ofițerii dintr-o garnizoană mare, spre exemplu, cineva obiecta (probabil, pentru a-i sensibiliza pe cei în drept) că, într-o Armată cu responsabilități deosebite, care a îndeplinit atâtea misiuni la Revoluție și după Revoluție, se află doar un singur general! Era, desigur, o realitate și ea trebuia înțeleasă ca atare. Are, oare, cineva dreptul să-l bănuiască pe acel ofițer de o... manevră subversivă, în urma căreia el însuși să fie propulsat cu un grad mai sus? Adică, sus de tot! Nu. Nimeni n-are acest drept. Dar fiecare dintre noi este liber să o creadă. Sau să nu o creadă.

Ofițerii armatei române, ca și maiștrii militari și subofițerii, în cvasitotalitatea lor, sunt absolvenți ai instituțiilor de învățământ militar, au trudit și trudesc de ani și ani de zile în flancul drept al unităților și subunităților, în statele majore, în comandamente de unități și mari unități, în toate structurile și la toate nivelurile instituției noastre. E drept, ca peste tot, sunt și unii care s-au „învârtit" de funcții mai bune, dar nu aceasta-i caracteristica tuturor. Unii, poate, și-or fi vopsit sufletul în roșu, în gri sau în culorile curcubeului, dar 1968, ca și decembrie 1989 sau nenorocirile care s-au abătut asupra noastră, ne-au dovedit că sufletul ostașului român – al soldatului, ca și al plutonierului, al locotenentului, al colonelului sau generalului – este limpede și curat ca izvoarele din care vine demnitatea acestei țări. Se îndoiește cineva de acest adevăr? Da! Acum, da! Se pare că da. Acum există o astfel de îndoială. Pe nedrept, dar există. Pentru că glonțul care șuieră este departe de noi, în Bosnia și în Abhazia, pentru că se crede că vara-i ici, iarna-i departe, că vara-i veșnică și iarna trecătoare. Pentru că se uită războiul, ca seism al omenirii, ca fapt, ca adevăr. Și, din păcate, nu sunt puțini cei care pun la îndoială buna credință. De altfel, ea pare desuetă într-o lume în care se luptă pentru un cât mai bun loc sub soare.

Sunt, însă, și oameni care nu se gândesc la așa ceva, pe care nu-i preocupă atât de mult locul lor sub soare. Și cu atât mai puțin locul altora. E drept, unii militari, în calitate de... „luptători în Revoluție", nerăniți și nemuriți, n-au ezitat să primească un lot de pământ (dacă se poate, chiar în centrul orașului!), în timp ce alții – 267 – zac în pământ, iar 670 își mai oblojesc, poate, și acum rănile. Răni avem cu toții, chiar dacă am avut norocul ca, atunci, în decembrie 1989, glonțul să nu ne lovească și trupurile să nu ne fie mutilate. Este vorba de mutilarea imaginii armatei, de marile răni strategice primite de țară, de ceea ce se coboară în adâncul sufletului și nu mai poate ieși de acolo. Este vorba de neîncredere în cei în care ar trebui să avem deplină încredere. este vorba de teama care se insinuează în fiecare. Și iarăși este vorba de nesiguranță strategică, de lipsa unor repere care să nu se schimbe după cum bat vânturile. Sunt, printre noi, și unii care au mare grijă de firmele lor particulare sau ale soțiilor și rudelor lor, în timp ce alții se gândesc mai mult la ce va fi mâine, decât la ce au ei de făcut azi, aici și acum. Nu

numai la noi se întâmplă așa. Și la unguri, și la polonezi, poate și prin alte părți. Tendința nu este chiar surprinzătoare. Doar se cere instituit respectul față de proprietate, nu? Se poate, oare, vorbi de libertate, de democrație fără respectul proprietății? Nu, desigur. Proprietatea instituie libertatea. Ceea ce este valabil pentru oricine, inclusiv pentru cei care poartă uniforma militară. Dar de aici, de la acest principiu universal valabil și până la a-l trece în prim-planul comportamentului unor militari este o oarecare diferență. Peste tot, în lume, militarul rămâne militar. El are multe drepturi, ca orice cetățean, dar nu-și uită (și nu i se uită), nici o clipă, îndatoririle, răspunderile. Și, din acest motiv, nimeni nu-i pune la îndoială buna credință, statutul său etic și profesional. Și, mai ales, el însuși știe și trebuie să știe acest adevăr elementar, acest liant fără de care armata nu poate fi armată.

DEMNITATEA CUMINȚITULUI

Profesia de militar reclamă, ca o componentă definitorie, demnitatea. Este o temelie pe care se construiește toată viața unui ostaș. Fără această temelie, nimic nu se poate. Sau se poate... Atunci când orice se poate. Există, desigur, și teste de... demnitate, deși o astfel de calitate nu se memorează, nu se mimează și nu se evaluează în laboratoare, nu se clamează în piețe și nu se votează în parlamente. Nu se pune pe frunte, precum însemnul de la șapcă, nu se prinde pe reverul hainei, ca o insignă și nici în buzunar nu se poartă, ca o batistă sau ca un pachet de țigări. Demnitatea militarului este, înainte de toate, o calitate a sufletului. Este un summum al personalității, este un spirit al spiritului. Cu ea se câștigă sau se pierd războaie. Fără ea nu există nici luptă, nici onoare. Deși e greu s-o prinzi în tipare, s-o vezi și s-o descrii, să-ți faci din ea blazon sau scut. Din păcate, de prea multe ori, ea este călcată în picioare, precum pământul bătătorit de pași, care dă identitate potecilor. Pământul te suportă și te rabdă, demnitatea, nu. În vremurile de început, când promoția mea își începea drumul în viață de pe treapta de elev sau, mai târziu, de locotenent, cei mai mulți dintre ofițerii cu tâmple cărunte – unii făcuseră războiul – știau să descoperă în noi grăuntele de demnitate umană și militară și să se bucure de existența lui. Căci demnitate există în fiecare om. Important este să i-o respecți, adică să știi și să înțelegi că fiecare își are demnitatea lui. Acei oameni minunați, acei ofițeri de excepție ne-au cultivat – prin ceea ce știau, prin ceea ce făceau – respectul, ne-au relevat adâncurile neumblate ale propriei noastre personalități, ne-au ajutat să vedem ceea ce, pentru ochiul obișnuit, rămâne, de cele mai multe ori, un mister sau un loc comun. Au fost însă și unii care au încercat să ne insufle (poate cu convingerea că așa e bine, că așa trebuie) o filosofie a

umilinței, a capului plecat, bazată pe deprecierea personalității, pe zone supraindividuale, pe inversare a unor valori, o filosofie a supușeniei oarbe față de principii, față de normele politice ale unei vremi definită, ca mai toate vremile de după războaie, într-un spațiu de fata morgana, orizont fără de orizont al unei fericiri universale și, de aceea, utopice. Se credea, în acele vremuri, că omul nu are nici un fel de importanță. Deasupra lui sunt totdeauna... ceilalți. Ceilalți?! Care ceilalți? Mai exact, ideea de ceilalți. Se făcea, pe atunci, mare uz de o vorbă a lui Stalin, potrivit căreia, dacă cinci la sută dintr-o critică ce ți se adresează este adevărată, atunci trebuie să ți-o însușești în întregime. Sub „protecția" principiilor colectivismului, ale unui altruism afișat, omul redescoperea o altfel de lume, poate cu o bizară convingere că așa trebuie să fie, că, deasupra lui, se află Ideea, dar nu Ideea hegeliană, ci Ideea-Organizație, adică Viața ca Organizație-Idee. De îndată ce îți descopereai propria identitate, începea drama. Pentru ofițer, era mai mult decât o dramă, era un dezastru. Întrucât, nu există pe lume ofițer fără identitate, fără personalitate, fără eu, fără demnitate. Sentimentul de teamă, starea de anxietate, de nesiguranță erau coordonatele existențiale în care bietul om își confirma și, câteodată, își și afirma conștiința de sine. Înțelegeai atunci că se dorește o lume în care nimic nu-ți mai aparține – nici avutul, nici gândul, nici propria-ți persoană –, tot timpul aveai și trebuia să ai senzația că ești supravegheat, că pereții au ochi și urechi, că, acolo, undeva, sus sau jos, la dreapta sau la stânga, adică peste tot, cineva te vede, te aude, te dirijează, te condamnă. Dar nu din cauza durerii tale, sau a dezamăgirii tale, ci din cea a nonconformismul tău, a revoltei tale care ar fi putut să fie exprimată. De aici, sentimentul conspirației cu tine însuți, al culpabilității absurde, de unde și pornirea spre camuflaj, spre interiorizare. Astfel, oamenii s-au dublat, s-au complicat și s-au complexat, și-au luat mai multe fețe, au devenit duplicitari – duplicitari în formă, dar duplicitari și cu ei înșiși –, și-au luat măsuri de protecție, închizând poarta sufletului și aruncând cheia. Până la urmă, unii au ajuns să nu mai facă deosebire între real și ireal, între adevăr și ficțiune, între starea de fapt și imaginea ei. Asta nu se întâmplă numai în spațiul prea strâmt sau prea larg al socialismului, ci în toate vremurile care-și propun și , poate și reușesc, să insufle omului imaginea că el nu-și

este, sieși, stăpân, ci stăpânit, că nu-și este forță, ci masă. Cele ce se petrec, azi, în Bosnia-Herțegovina, în Basarabia, ca și în multe alte locuri de pe pământ – cele ce se petrec dintotdeauna – sunt mai mult decât confirmări ale acestor spuse, sunt expresii ale călcării în picioare a demnității umane.

Spiritul acesta se menține și azi. Dacă te uiți o clipă în ochii unei femei frumoase, ai impresia că, de undeva, dintr-un spațiu invizibil, îți va sosi o mustrare, ca și cum ai fi furat ceva, că, în zilele următoare, vei da socoteală. Când vrei să spui pe șleau ce gândești, deschizi, dintr-un vechi reflex, aparatul de radio, privești în jur, simți inima bătându-ți să-ți spargă pieptul. Complexul microfoanelor ascunse și cel al telefoanelor ascultate încă n-a dispărut. Dacă încerci să rezolvi o problemă, nu încetezi să te întrebi cum va fi interpretată soluția. Se întâmplă, adesea, să preferi nonacțiunea. În regulamentele noastre, scrie clar că nu se face vinovat acel comandant care, din dorința de a obține victoria, nu reușește să ia toate măsurile pentru a ajunge la cel mai bun rezultat, ci acela care, din teama de greși, nu întreprinde nimic. Desigur, spiritele demne știu ce au de făcut, nu se lasă impresionate de fâșâitul șerpilor catacombelor pestilențiale, nici de amenințările amenințătorilor de profesie. Dar, pentru bunavestire, nu sunt încă suficiente aceste spirite demne ale vremurilor bune. Sunt încă prea cuminți (sau prea cumințiți) cei care s-au hotărât să spună cu voce tare ce gândesc, să fie cu adevărat ceea ce sunt și să nu mai fie ceea ce nu sunt și nu pot fi.

Încă în 1990, în 1991 și în 1992, în ziarul nostru, se scria cu durere și amărăciune că, peste Prut, frații noștri au fost nu numai deportați, umiliți și deznaționalizați, ci și orbiți de niște iluzii, de niște imagini deformate între care și concepția de realizare a... Moldovei Mari. Din acest motiv, acestor oameni li s-au permis doar două mari statui: Ștefan cel Mare și Eminescu. Pentru că erau necesare cel puțin două repere credibile și reale, în jurul cărora să se urzească, la românii din acest spațiu pur românesc, o diabolică și perversă conștiință a dihotomiei, a absurdului, în esența ei, antiromânească. Care să se fundamenteze pe cultul unora dintre cei mai mari români. Se actualizează lucrarea lui Lazarev, **„Republica Socialistă Moldovenească și problemele Basarabiei**”, lucrare de 1923 de pagini, prin care se încerca, inabil și

stupid, să se demonstreze, între altele, că limba moldovenească este limbă slavă. Iar domnul Mircea Snegur și mai toți ai săi din fostul comitet central al R.S.S. Moldovenești sunt nu numai pe față, ci și pe rol. Ei n-au pronunțat niciodată cuvintele ***„limba română”.*** Ei n-au făcut altceva decât să transforme denumirea ***R.S.S. Moldovenească*** în ***Republica Moldova. „Moldovenească”*** înseamnă ceva, ***„Moldova”*** înseamnă cu totul altceva. Unii ne-au spus, la acea vreme, că nu e bine ce facem. Să nu ne amestecăm în politică. Nu era amestec în politică, erau semnale de alarmă asupra unei geopolitici a altora, care vizează, de când există ea, dezmembrarea României. Era mai mult decât foarte bine ceea ce făcea ziarul atunci. Era adevărul pur. Numai că nu s-a auzit și nu s-a văzut mai nimic. Doar peste Prut au curs câteva lacrimi pe acele pagini. Desigur, paginile acelea nu conveneau și nu vor conveni în veci celor ce credeau și, poate, mai cred și azi în distrugerea României. A ne face că nu vedem, a recunoaște ca țară o parte din țara ta (chiar dacă acea parte a fost vremelnic înstrăinată) este deja prea mult. Este mai mult decât prea mult. Este mai mult decât o inabilitate, este mai mult decât o acțiune circumstanțială, este mai mult decât o... cuminţenie strategică, este mai mult decât o capitulare, este mai mult decât o lipsă de demnitate. Statul român nu poate avea acest drept. Nimeni nu are acest drept. Sutele de mii de ostași care au trecut Prutul, în 1941, pentru eliberarea Basarabiei străbune și care-și alfă osemintele sub brazdă se răsucesc în mormintele lor reci și strâmte. Căci ei au murit pentru o țară care se numea România Mare.

Celelalte două curente care sfâșie Basarabia se referă la existența și dăinuirea unei Moldove independente în actualele frontiere sau alipirea acestui teritoriu condamnat și umilit de o sută de ani încoace la ceea ce, azi, se numește C.S.I. Și abia în ultimă instanță, un număr mereu micșorat și umilit de patrioți, de români, de buni vestitori încearcă să-i desrătăcească pe cei de dincolo de Prut și să le arate că patria lor este limba română, este țara care-i poartă în sufletul ei ca o mamă bună și puternică, cu toate că și ea, la rândul ei, a fost și încă mai este umilită și dușmănită. O țară pe care românii o poartă în suflet cu numele de România Mare.

Și acum, iată, o revistă care poartă acest titlu (deși nimeni pe lume

nu ar avea dreptul să-și ia ca denumire un nume sfânt de țară, așa cum nimeni pe lume nu-și ia ca nume pe Dumnezeu) atacă, prin mijloace abjecte, conducerea armatei române. De ce? Pentru că nu a capitulat în fața ofensivei din 22 – 25 decembrie 1989? Pentru că nu este suficient de... cuminte și se înscrie în eșalonul întâi național în realizarea unui dialog în cadrul „parteneriatului pentru pace"? Pentru că speră (încă) în refacerea demnității și onoarei acestei țări în sistemul raporturilor noastre internaționale tradiționale? Pentru că nu stă cu mâinile în sân, ci caută soluții? Pentru că, în situația nenorocită de azi, când armata este privită și tratată ca... neprioritară și neimportantă de mulți, de prea mulți din cei care au fost propulsați la umbra ei acolo unde au fost? Își imaginează cineva că există în țara asta sau în lumea asta vreo forță sau vreo structură care ar putea să preia sau să îndeplinească, în România, rolul și funcțiile armatei române? Își imaginează cei care, în 22-25 decembrie 1989, au deschis acel foc umilitor și provocator împotriva armatei române (sau au favorizat deschiderea lui), cei care au împânzit sistemele de comunicații teritoriale și emisiunile TV cu zvonuri, cei care au lansat semnale de radiolocație (jucându-se cu focul) că vor putea înlocui armata română? Mai încercase cineva, cu câteva decenii în urmă, să disemineze forța militară a țării, permițând să existe, în România acelor ani, trei armate: una a Ministerului Apărării Naționale, una a Ministerului de Interne și una a partidului comunist. Rezultatele se cunosc. Învățămintele, din păcate, încă nu. Dacă fiecare partid politic și-ar propune să controleze forțele armate ale țării – precum încearcă să o facă, acum, președintele Partidului România Mare, care, probabil se crede un Mesia al nostru, al ostașilor –, e lesne de înțeles unde s-ar ajunge. Din păcate, nu se vede încă unde s-a ajuns. Sau se crede că nu se vede. Trupa însă vede. Ea vede întotdeauna tot. Ea înțelege totdeauna tot. Ea știe totdeauna tot. Chiar dacă unii își fac iluzia că știe numai ce i se spune, numai ce se dorește să știe.

Poate că există generali, ofițeri, maiștri militari sau subofițeri care și-au făcut vile. Dacă le-au făcut din banii lor și prin munca lor, să le stăpânească sănătoși! Au tot dreptul! Armata română cea adevărată a avut ofițeri bogați. Nu văd de ce n-ar avea și acum. Cei în drept pot verifica dacă bogăția provine din muncă, din inteligență sau din

altceva. E obligația lor să o facă. Și trebuie să o facă grabnic, întrucât armata nu este o fabrică de șuruburi care-și poate închide porțile până se hotărăsc patronii să rezolve un litigiu de muncă. Și trebuie să o facă public, întrucât murdăria se află deja în stradă, în văzul lumii, iar cei ce au produs-o trebuie să dea socoteală. Iar țara trebuie să știe.

Armata română nu are patroni. Dar are oameni responsabili și demni, care n-au dreptul să se complacă într-o cumințenie absurdă și complice la atacurile deșănțate ale lui CVT. Armata română nu face grevă și nu se umilește în fața nimănui. Ostașul român este însă obligat, prin regulament, prin legile armatei, prin obiceiul militar, să-și apere comandantul. Cei ce-i numesc comandanții și miniștrii trebuie să-i dea socoteală acestui ostaș, să nu-l lase în cumpănă.

Ceea ce se întâmplă acum este mai mult decât un scandal. Este o crimă. Să nu uităm că toate astea se petrec pe fondul restructurării, al reorganizării armatei. Este o etapă în care lanțul de comandă trebuie să funcționeze ireproșabil. Cei mai mulți ofițeri din armată, preocupați de grijile mari ale noilor funcții, sunt complet nemulțumiți de lipsa de fermitate și de acțiune a celor în drept în ceea ce privește lămurirea lucrurilor. Ceea ce face, acum, Corneliu Vadim Tudor, prin revista „România Mare" echivalează cu vulnerabilizarea unui dispozitiv de luptă pe timpul regrupărilor și înlocuirilor. Statmajoriștii înțeleg perfect ce înseamnă asta. Ar trebui să înțeleagă și Parlamentul României și Justiția României. Sau măcar generalii și ofițerii din rezervă care fac parte, prin forța împrejurărilor, din Parlamentul României. Ca să nu mai vorbim de cei din Justiție care poartă grade militare pe umeri. Să înțeleagă și să-și facă datoria. Să-și aducă aminte, domnii generali ajunși parlamentari, cum procedau, la aplicații, când, pe timpul realizării dispozitivului, mișca o frunză. Armata unei țări este tot timpul în dispozitivul strategic al țării. Este, deci, o instituție în misiune de luptă. Este o instituție a onoarei și demnității, este o forță a țării, o instituție națională. Ea nu admite nici o pată pe sufletul, pe onoarea și pe uniforma ei. Nu admite nici gunoaie în propria-i ogradă, dar nici să fie murdărită de cei obișnuiți să caute prin tot felul de gunoaie. Aceste cuvinte sunt o expresie a stării din unități. Cine subminează armata subminează țara. Iar prețul este imens.

P.S. În ceea ce mă privește, domnule Corneliu Vadim Tudor, n-am avut și n-am nevoie de avantaje, de grade și de funcții. Niciodată, în viața mea, n-am primit absolut nimic de la nimeni. N-am fost avansat niciodată înainte de expirarea stagiului minim în grad și nici nu m-am bucurat de vreun alt privilegiu. Nu mi-am plecat spinarea în fața nimănui și nici nu intenționez să mi-o plec. Dețin de multă vreme funcție de general, am studiile complete și am muncit pe brânci toată viața. Nu mă preocupă propria-mi avansare. Este treaba altora. La armată există reguli foarte stricte în acest sens. Am scris vreo douăzeci de cărți, între care cinci romane, plus câteva alte multe mii de pagini de prin poligoane, de la aplicații, din viața militarilor armatei române, eu însumi petrecându-mi zece ani din viață în flancul drept al plutonului. Nu este vina mea că, între cele peste 10.000 de cărți pe care afirmați că le-ați citit (asta înseamnă vreo zece ani, dacă admitem că un om poate citi o sută de cărți pe an!), nu s-au aflat și cele pe care le-am scris eu. Când voi considera necesar, mă voi prezenta, poate, și la examenul care se preconizează să fie susținut pentru gradul de general. Și, bineînțeles, îl voi lua. Am trecut totdeauna, în cei 23 de ani de școală (școală militară, academie militară, facultate de comandă și stat major, facultate de filosofie în cadrul Universității din București, cursuri post-academice), toate examenele la care am fost supus. La examenul cuvintelor jignitoare și suburbane ale unui oarecare sublocotenent neinstruit, chiar dacă este el senator de București, n-am de gând să mă prezint. Așa că nu mă impresionează, în nici un fel, amenințările domniei voastre.

DILEME ȘI PROBLEME

În fiecare miercuri, la opt sau la opt și treizeci, în funcție de vânturile care bat cum bat și de pe unde bat, toată redacția se adună în biroul redactorului șef și, la o zi de la ieșirea ziarului din rotativă, responsabilii de număr, secretarul de redacție, șeful improvizatului nostru compartiment de marketing, apoi și ceilalți își spun părerea despre ziar. Ce e bine și ce nu e bine, ce e rău și ce nu e chiar așa de rău, care sunt rezultatele convorbirilor telefonice, ale ieșirilor în teren, ce zic cititorii, ce zic cadrele și ce zic soldații, ce zic comandanții, ce zic șefii, ce zic miniștrii, ce zic atașații militari, ce zic parlamentarii. Și, la urma urmei, ce zicem noi înșine despre produsul muncii noastre. Nu ne tragem neapărat de urechi, ca altădată, din plăcerea cuiva de a fi... autocritici, dar nici nu ne amăgim cu vorbe fără acoperire. Cel puțin, așa credem. Sau sperăm.

Trăim, cu toții, o perioadă foarte grea. Și noi, care suntem autorii știrilor, articolelor, eseurilor, reportajelor. Dar și dv., care, neîndoielnic, sunteți autorii faptelor despre care scriem sau ar trebui să scriem. Este o perioadă pe care noi, cei ce slujim armata și cu scrisul nostru, nu avem dreptul să n-o disecăm, să nu-i răscolim toate ungherele, să nu-i scoatem la iveală toată informația, bună sau rea, așa cum este ea. Dar reușim? Aici e aici. Unii susțin că problemele armatei nu le rezolvă ziarul, ci lanțul de comandă, că vremea lui „Dragă redacție" a trecut. Să lăsăm, adică, lăzile de gunoi ale comportamentului la locul lor și noi să ne ocupăm, prin scrisul nostru, de lucruri mult mai serioase. Spre exemplu, de informația militară. Adică, ziarul trebuie să fie o publicație de informație militară! Ce e aceea „informație militară"? Păi, ce să fie? Date și realități în legătură cu situația geostrategică, evoluția doctrinelor și a conceptelor doctrinare, date despre conflicte,

armamente, organizarea armatelor, probleme de pe la noi, protecția socială, reportaje din unități. Alții susțin că, în anumite privințe, trebuie luat taurul de coarne (așa cum o făcea, odinioară, publicația „România militară" sau cum o face, azi, „Revue militaire suisse") și puse lucrurile la punct. Unii susțin că, în centrul a ceea ce scriem, trebuie să fie omul, militarul. Cu toate ale lui. Alții, dimpotrivă, argumentează că vremea educației prin ziar a trecut. Acum o publicație trebuie să informeze, să găzduiască și să stimuleze dialogul, dezbaterea, să deschidă ușile, să se bată pentru adevăr.

Cu sobrietate, cu eleganță cu relevanță. Onoarea armatei nu este un blazon înapoia căruia să fie menajate tot felul de orgolii, să prolifereze molime sociale, morale și chiar profesionale. Presa militară este și trebuie să fie primul instrument de asanare morală a acestei instituții. Da, de acord, spune partenerul de dialog. Până la un punct. Dar să ne gândim, totuși, că informația periferică... strică imaginea, îl ajută pe adversar să ne denigreze citându-ne, să ne atace valorile. Ca și cum unul sau mai multe articole de ziar despre fapte care există ar reprezenta unica unitate de măsură la îndemâna cuiva pentru a evalua moralul armatei în componenta sa strategică strict secretă! Da. Dar cercetașul le pune cap la cap, le compară, le întoarce pe toate fețele, le descompune. E treaba lui s-o facă. Și îi dorim succes! Dar, spre exemplu, din faptul că nu se scrie despre accidente de circulație în care sunt implicați militari sau autovehicule militare, nu înseamnă că ne și crede cineva că astfel de accidente nu există! A le ignora nu înseamnă a le... rezolva. Un articol corect, bun, sincer despre un accident de circulație care a costat vieți poate salva multe vieți.

Alții susțin că ziarul trebuie să-și aleagă informațiile, articolele, comentariile etc. din zonele de interes. Pentru că, oricum, niciodată nu le va putea cuprinde pe toate. Unii spun, spre exemplu, că ar fi interesant să sesizăm și să analizăm fenomenul marginalizării profesionale a soțiilor cadrelor, fenomen care poate avea implicații deosebite în tulburarea armoniei familiale, în accelerarea stresului, în scăderea eficienței în exercitarea atribuțiilor de către soți (pregătirea de luptă în zbor, planificare, activități în situații de risc etc.). Alții spun că e treaba sociologilor să se ocupe de sondaje, de statistici, de anchete, noi

având doar obligația să atragem atenția asupra unuia sau mai multor cazuri. Și tot așa. Probleme ar fi multe. Viața este complexă. Oamenii sunt peste tot oameni. Lumea e lume. Or fi și corupție și parvenitism, și nepotism și proxenetism, și vulgaritate, și violență, și nedreptate, și incompetență, și homosexualitate, și dezertări, și violuri... Dar pentru astea există... „Evenimentul zilei".

Unii din cei de jos ne reproșează că ziarul este aservit Puterii, inclusiv spațiul acordat interviului din pagina întâi fiind irosit cu niște șefi care nu spun mare lucru. Acest interviu (căruia noi îi zicem „profesional") a fost conceput să aducă maximum de informație de la persoanele cele mai autorizate (comandanți de armate, inspectori, șefi de direcții și de secții, specialiști în diverse domenii etc.), el cuprinzând, în esență, trei tipuri de întrebări (și, evident, de răspunsuri): 1) Ce este nou (pe plan mondial) în arma respectivă (specialitatea, domeniul, compartimentul); 2) Cum se comportă arma (specialitatea, domeniul etc.) respectivă în conflictele militare recente și ce concluzii se desprind; 3) Care sunt problemele cu care se confruntă. Dar, dialogul, uneori, ne fură și pe noi. Și uităm esența. În favoarea circumstanțialului, a discuției banale. Alții, dimpotrivă, ne acuză că nu oglindim îndeajuns eforturile Puterii, că nu aducem oportun, sistematizat și coerent informații din sfera Puterii. Pentru că, în primul rând ea, Puterea – în toate componentele ei –, trebuie să fie transparentă și interesantă.

Și multe altele.

Am scris toate acestea nu doar pentru a vă arăta cât de greu este să faci slalom printre... embargouri, ci mai ales pentru a fi unii cu alții față în față, pentru a vă reține atenția și a angaja un dialog redacție-cititor și cititor-redacție care să optimizeze profilul publicației noastre și a dumneavoastră și să facă din ea ceea ce dorim cu toții să fie: un purtător de cuvânt și de suflet – atent, elevat, exigent și corect – al militarului armatei române.

MAI AVEM NEVOIE DE DRAPEL?

În acest proces de „europenizare” sau de „mondializare” sau de „universalizare” sau de ce o fi, mai avem oare nevoie de Drapel? Mai avem oare nevoie de simbolurile noastre? Mai avem oare nevoie de valorile noastre naționale? Mai avem oare nevoie de noi înșine?

În acest proces pe care unii îl numesc de intrare în Europa (evident, într-o Europă din care facem totuși parte de când ne știm, în care suntem printre cei mai vechi și printre cei mai statornici), mai avem oare nevoie de sufletul nostru, de viața noastră, de istoria noastră, de tradițiile noastre, de durerile și de bucuriile noastre?

La aceste întrebări și la un milion de altele asemănătoare, răspunsurile nu pot fi negative. Și nu sunt negative. Avem nevoie de toate acestea, pentru că, la urma urmei, ele sunt totul. Numele și renumele nostru, cartea noastră de identitate. Sunt ceea ce sunt, ceea ce trebuie să fie, pretutindeni. Pentru toată lumea.

Unii spun că astfel de valori ar fi desuete, ar fi un fel de tinerețe a bătrânilor, scoasă de la naftalină. Omul este o ființă universală. Nu acceptă sau nu mai acceptă canoanele și sloganurile naționale. Omul este liber. El, înainte de a avea o patrie, are o viață, are un drept la a-și alege locul unde vrea să trăiască și modul în care vrea să viețuiască, are drept la gând și la speranță. Cramponarea în cântecele noastre vechi, în obiceiuri care nu-și mai află loc într-o lume a comunicației rapide, a computerelor și rachetelor cosmice, ar fi o frână în calea progresului, o puternică sursă de neînțelegeri, de conflicte. Astfel de concepții sunt susținute mai ales de unii de pe la noi. Deveniți foarte... universali. O spun însă și alții, de prin alte părți, dar nu se referă la ei, ci tot la noi.

Una din cele mai frumoase, din cele mai impresionante sărbători

pe care le-am văzut în viața mea a fost sărbătoarea Drapelului, în S.U.A. Eram la San Antonio, în Texas. În această zi, la o firmă specializată în confecționare de drapele, a fost organizat un ceremonial simplu, sensibil, frumos. Într-un spațiu verde din apropierea firmei, s-a adunat multă lume. Un general a ținut un emoționant discurs despre Drapelul SUA, apoi, muzica, pe o scenă amenajată în mod special pentru acest eveniment, a interpretat melodii americane, s-au servit, gratis, hot dogs, hamburger, bere, coca, pepsi, sucuri. În magazin se aflau toate drapelele din lume. Era, acolo, și Tricolorul Românesc. Din mătase. Deasupra, pe un catarg de vreo patruzeci de metri, flutura, uriaș, Drapelul Statelor Unite ale Americii. Am călătorit o lună întreagă prin Statele Unite, am vizitat o mulțime de redacții, de instituții militare și civile. Drapelul se afla peste tot. Am asistat la două mari evenimente: parada militară, în urma victoriei din Golf și sărbătorirea Zilei Statelor Unite. Mii și mii de oameni împânzeau străzile, parcurile, locurile de agrement. Fiecare – de la copilul ținut în brațe, până la octogenar – avea în mână un mic drapel american. Aceste mici drapele se aflau pretutindeni, se distribuiau gratuit, iar oamenii le purtau așa cum se poartă o floare. Dar, să zicem că americanii sunt așa cum sunt. Adică foarte pătrunși de importanța și valorile lor (America este America, pământ al atracției universale, loc de întâlnire al minților luminate, al spiritelor de aventură, al minunilor lumii). Dar am cunoscut același cult al Drapelului, același respect față de acest simbol național în multe alte țări, l-am văzut concretizat majestuos în multe din capitalele prin care m-au purtat pașii și nevoile meseriei. La Moscova, la Bruxelles, la Sofia, la Budapesta, la Paris, respectul față de drapel este același.

Eram la Paris, când Olympique Marseille obținuse victoria asupra lui A.C. Milan și câștigase Cupa Europei la fotbal. Târziu, în noapte, la lumina reflectoarelor, pe Champs Elysées, în Place de la Concorde, în tot Parisul, mulțimi imense își manifestau bucuria fluturând Drapelul Franței. Drapelul acesta domină imaginea Franței, se află sus, pe instituții, pe birourile oamenilor importanți, pe insigne, pe mape, pe pixuri, este purtat la reverul hainei.

Dar, poate că ne-am dus prea departe. M-au impresionat aceste imagini, pentru că le-am găsit o corespondență în sufletul meu. În

prima mea zi de școală, undeva într-un sat sărac din Oltenia, cea dintâi imagine care mi-a rămas în minte și pe care am s-o port cu mine toată viața, oriunde m-aș duce, oriunde m-aș afla, este cea a Tricolorului. Pe peretele din fața noastră, puțin lateral față de catedră, se aflau, încrucișate, două Drapele Tricolor. Învățătorul ne-a vorbit cu însuflețire despre ele. În anii care au urmat, am observat că își alegea în așa fel poziția, încât nu se întorcea niciodată cu spatele la locul în care se aflau acele drapele. Când mergeam la biserică sau la serbare, fiecare din noi primea un Tricolor făcut din hârtie. Emoția trăită atunci, în acel sat, ținând în mâini de copil Tricolorul, am resimțit-o, ulterior, la toate ceremonialurile militare desfășurate în prezența Drapelului. Când aveam doar 17 ani și mă aflam în școala de ofițeri, am depus jurământul militar cu mâna pe Drapel. Ulterior, inexplicabil, s-a renunțat la acest gest, la acest moment în care tânărul chemat sub arme avea posibilitatea să atingă, cu mâna lui și cu inima lui, Tricolorul. N-am înțeles niciodată de ce.

În decembrie 1989, oamenii au ieșit în stradă sub protecția Drapelului Național, a Tricolorului. I-au decupat doar stema. De-a lungul acestor trei ani, n-a existat manifestație, grevă, demonstrație – indiferent de ce culoare politică – fără prezența Tricolorului. Pe 20 martie 1991, când am ajuns în centrul orașului Târgu Mureș, prima imagine care m-a impresionat a fost efortul unui tânăr care se urca pe un stâlp să planteze acolo Tricolorul Românesc. În stradă se cânta imnul României. Acolo, în drama de la Târgu Mureș, Drapelul era prezent în toate locurile unde se aflau români. N-a fost niciodată altfel în istoria noastră. N-ar fi fost posibil. Dacă nu ne-am fi unit sub steagurile noastre, sub simbolurile noastre, în credința noastră, am fi dispărut de mult de pe acest pământ. Culorile noastre naționale ne sunt prezente în viața de fiecare zi, de fiecare minut. Este o prezență discretă, curată, limpede, asemănătoare izvoarelor. În fiecare unitate militară se află Drapelul de Luptă. Știm cu toții ce reprezintă, ce simbolizează. Nu e cazul s-o spunem toată ziua. Dar nici să n-o spunem de loc, pentru motivul că, vezi Doamne, cândva, tema *„Drapelul de luptă – simbol al onoarei, vitejiei și gloriei militare”* era înscrisă în broșurile de învățământ politic (de fapt, de educație ostășească).

Ați văzut vreodată Sala Drapelelor de la Muzeul Militar Național? Este o imagine grandioasă, tulburătoare, care-ți umple inima, care te înalță!

Nu ne-am uitat Drapelul. Dacă cineva susține așa ceva, se înșală. Este o falsă imagine. Cine-și uită drapelul rămâne un om singur. Fără patrie, fără țară. Îmi vine greu să cred că ar fi cineva anume care încearcă să ne sugereze o astfel de imagine, urmărind degradarea valorilor noastre naționale. Deși nu se exclude nici această situație. Cred, mai degrabă, că este vorba de aceeași condamnabilă rătăcire, de aceeași gravă stare de confuzie datorită căreia, din cauza copacilor, nu se mai vede pădurea.

ÎNDOIALA

● ***„Se poate totuși să mă înșel și poate ceea ce consider drept aur și diamante să nu fie decât puțină aramă sau sticlă”***

Descartes

Omul este făcut să se îndoiască. Îndoiala este, într-un fel, ceea ce creează un alter, ceea ce îl face pe om să descopere un altul al său, ca și un altul al altuia, îl împinge pe om înainte, dându-i șansa de a vedea dincolo de orizont și lăsându-i nostalgia sau responsabilitatea urmei sale prin lume. Îndoiala este contestarea adevărurilor veșnice, este forța cugetului. *Dubito ergo cogito, cogito ergo sum* (mă îndoiesc deci cuget, cuget deci exist) – scria Descartes pe la jumătatea secolului al XVII-lea. A gândi, a cugeta, înseamnă, în primul rând, a pune la îndoială ceea ce există, a ieși adică din ceea ce se vede și a crea ceea ce nu se vede. Toate au rezonanțe și corespondențe extrem de diversificate și de complicate în mintea omenească, iar gândul nu încetează nici o clipă periplul său prin lume și prin propria-i lume. Capacitatea de a se îndoi este, cu alte cuvinte, o calitate a omului, este o armă a sa pe care o folosește în complicatul război al cunoașterii. Adesea însă calitățile devin defecte, iar armele tale se transformă în arme îndreptate împotriva ta. Îndoiala este, în unele situații, incompatibilă cu credința și încrederea, determinând izolarea, opunerea sau, și mai rău, suspiciunea, teama, frica, neîncrederea. Pe lumea asta, numai Ideea de Dumnezeu poate fi, pentru credincioși, un adevăr veșnic. Deși, istoria lumii în general și istoria religiilor în particular consemnează și aici felurite nuanțe, evoluții și involuții spectaculoase, nu vremile fiind sub om, ci bietul om sub vremuri. Omul este, într-adevăr, ființă supremă pentru om, dar tot atât de ușor el se poate transforma – sau

poate fi transformat – în ființă umilă pentru om, pentru sine însuși. „Cele mai mari suflete – scrie același Descartes – sunt capabile de cele mai mari vicii, în timp ce aceia care nu merg decât foarte încet pot să înainteze mai mult, dacă urmează drumul drept, decât cei care fug și se depărtează în acest fel de acesta." Ca *metodă*, îndoiala te poate ridica pe culmile cunoașterii; ca *stare*, ca *fapt,* ea te poate distruge. Exemplele sunt numeroase și la îndemâna fiecăruia, iar evenimentele pe care le trăim mereu ar trebui să ne deschidă și mai bine ochii, să ne scoată din iluzia de invulnerabilitate pe care ne-o creează, uneori, uniforma sau locul pe care-l ocupăm într-o anumită ierarhie. Totdeauna, inamicul – indiferent cine ar fi acesta – va căuta să producă în rândurile noastre îndoială. Așa a fost mereu. Și așa va fi mereu. Decembrie 1989 este un exemplu. Multe din evenimentele produse în cei patru ani care s-au scurs de atunci sunt, de asemenea, exemple. Crearea îndoielii poate fi, pentru inamic sau pentru neprieten, un adevărat obiectiv strategic. Iar realizarea obiectivelor de o asemenea importanță este totdeauna urmărită cu perseverență și, mai ales, cu profesionalism. Producerea de îndoială este „specialitatea" războiului psihologic. S-au realizat chiar și substanțe care să creeze stări de incertitudine, de îndoială. Nu este cazul să ne oprim acum asupra lor. Nimeni nu-și poate permite să „lanseze" astfel de substanțe pentru a îndobitoci – fie și preț de zece minute – o națiune întreagă, o armată întreagă sau o masă mare de oameni. Treaba aceasta se poate realiza prin cuvânt. Prin același cuvânt – spus, scris sau sugerat de imagine – care, credem noi, este făcut să exprime adevărul.

Așadar, îndoiala poate fi strecurată în sufletul omului ca o otravă, ca un venin de șarpe fantastic. Pe suportul unei imagini sau al unui cuvânt. Efectul este pe termen lung, întrucât, odată zdruncinată încrederea, e greu s-o mai refaci. Iar fără încredere, nu există unitate. Și fără unitate nu există armată. De mai multă vreme, în armata noastră (ca și în altele) se crede că, pe măsură ce înaintezi în ierarhie, obții niște avantaje, duci o altfel de viață, ieși cumva din văzul lumii obișnuite. Chiar dacă nu acesta-i adevărul, important este că mulți așa îl percep. Pe un astfel de fond aperceptiv, este lesne să cultivi îndoiala. Se știe că, în armată, militarii în termen din contingentul anterior îi „căprăresc"

pe cei din contingentul următor. În joacă sau pentru că... așa e obiceiul. Se știe că, în societatea românească de azi, lupta pentru înavuțire se situează, practic, în prim-planul relațiilor sociale, iar metodele, armele și tacticile care se folosesc nu sunt totdeauna foarte ortodoxe. Militarii sunt militari. Deviza lor este alta. Ei nu participă la o astfel de luptă, dar... mai știi?!? Poate că unii... La urma urmei, tentațiile sunt foarte mari, remunerația după buget mică... Din păcate, mai mult sau mai puțin justificat, unii dintre noi gândesc astfel despre... ceilalți. Sau despre unii dintre ceilalți (ceilalți fiind tot ce nu aparține de ego sau de alter-ego). În aceste condiții, nu este deloc dificil să distrugi imaginea unui om, să-l pui sub semnul îndoielii, al suspiciunii, al neîncrederii. Am primit o scrisoare de la un ofițer specializat în... asigurarea psihologică. Profesor. Scrisoarea exprimă tocmai această îndoială. Adică efectul unei campanii de presă. Este unica scrisoare de acest fel pe care am primit-o, dar asta nu înseamnă că numărul celor care se îndoiesc ar fi cu totul neglijabil. Îndoiala nu vizează numai moralitatea sau loialitatea celor incriminați, ci întregul sistem al raporturilor dintre persoane, dintre persoane și instituții, precum și pe cel al relațiilor dintre instituțiile statului. Pentru că totul a rămas în coadă de pește, în neclaritate și incertitudine, reeditând, într-un fel, atmosfera existențială din romanele lui Kafka. Obiectivul acestor rânduri nu este de a apăra pe cineva sau a incrimina pe cineva. Niciodată, în paginile acestui ziar, nu a existat așa ceva. Dar, în numele valorilor instituției militare (dintre care cele mai importante sunt încrederea în structurile de comandă, unitatea, coeziunea, disciplina, ordinea), considerăm că este absolut necesar să sesizăm pericolul pe care-l reprezintă, pentru o armată, pentru o țară, îndoiala, neîncrederea în comandanți, neîncrederea în instituțiile statului, suspiciunea. Desigur, nu cred că ar fi vreun ofițer, maistru militar, subofițer sau ostaș care să nu sesizeze nuanțele, să nu distingă răul de bine, campania denigratoare de lupta pentru adevăr, iubirea de ură, patima de responsabilitate. Sunt convins că unitatea noastră, a militarilor armatei române nu poate fi niciodată zdruncinată – nici de campania avansărilor, nici de cea a denigrărilor, nici de colportorii care, poate, se mai află printre noi, nici de căpătuitori, nici de binefăcători –, dar de aici nu rezultă că n-ar exista astfel de tentative. Poate că, unii, altora, mai au încă să-și plătească

polițe, poate că atitudinea echidistantă sau, dimpotrivă, prea distantă a armatei nu a convenit unora sau a convenit prea mult altora, poate că gloanțele care ne-au ucis soldații în decembrie 1989 s-au transformat în cuvinte care vor să ne ucidă unitatea și încrederea în 1994, poate că toate astea nu sunt decât simple potriviri sau nepotriviri. Descartes scria că „diversitatea părerilor noastre nu vine din faptul că unii sunt mai raționali decât alții, ci numai din aceea că ne conducem gândurile pe drumuri felurite și că nu luăm în considerare aceleași lucruri." Poate. În această lume orice este posibil. Să ne îndoim deci de toate, dar să păstrăm nealterate valorile care dau forță și stabilitate armatei române, singura instituție care nu-și pierde niciodată Nordul, care-și cunoaște menirea și misiunea, și pe care vânturile, valurile, mâniile, schimbările și neschimbările n-o clatină.

GRADUL MILITAR

Ce este gradul militar? Un drept al celui ce a îmbrăcat uniforma armatei? O recompensă? O treaptă într-o ierarhie (militară, evident) a experienței și valorii? Gradul îl face pe om sau omul face gradul? Multe se pot spune și multe ar trebui spuse în legătură cu locul și rolul gradului militar în sistemul raporturilor militare și chiar sociale, cu importanța sa în definirea respectului față de armată, cu implicațiile imaginii sale într-o societate democratică. S-au făcut până acum o mulțime de filosofii ale filosofiei gradului militar. N-o să mai facem și noi încă una. Dacă, totuși, ar mai fi ceva de spus, probabil că ar trebui început cu lucrurile incomode. Mai întâi și întâi, ar trebui subliniat că gradul militar este ... grad militar. Nu altceva. El este propriu armatei, așa cum gradul didactic este propriu instituției învățământului. Nu poate fi numit profesor universitar, spre exemplu, un cosmonaut, atâta timp cât, prin ceea ce face, el nu este (sau nu a fost) profesor universitar. Gradul militar vine de foarte multă vreme, de când există armată. Și rolul lui este acela de a institui o ierarhie a valorii, competenței și responsabilității. Nu oriunde, ci într-o instituție a armelor, cu funcție bine definită în stat. El se obține în timp, ierarhic, așa cum se obține și un grad universitar. Și, probabil, în viitor, potrivit noilor statute ale cadrelor militare, gradul militar va aparține celui care-l poartă. Va fi „proprietatea" lui și nu bunăvoința sau recunoștința cuiva.

Multe s-au spus și, poate, multe încă nu s-au spus despre gradul militar. Poate că n-a fost nevoie să se se spună mai mult. Nu se explică toată ziua de ce omul merge în două picioare și nu în patru sau în opt. Gradul militar s-a impus, de-a lungul timpului, și ca o modalitate eficientă de a evalua calitatea ostașului, locul și rolul său într-un sistem

foarte bine definit. Tocmai datorită rigorii, seriozității și eficienței acestui sistem, multe din elementele instituției militare au fost preluate și de societatea civilă. De altfel, însăși instituția militară este o componentă a societății civile. Au fost preluate, îndeosebi, acele elemente și structuri care statornicesc rigoarea, disciplina, forța, respectul. Adică acele componente și reguli prin care se asigură eficiența. Întrucât armata este o instituție a eficienței maxime. Și, ca în oricare alt domeniu care implică preluarea, există și aici note discordante, tonalități distorsionante, stridențe, raporturi inadecvate, incompatibilități. Și în societatea civilă se elaborează ordine, regulamente și instrucțiuni, se statornicesc relații de feed-back, se instituie ierarhii. Unele componente, spre exemplu, instituția căilor ferate sau cea a poștei și telecomunicațiilor, chiar își zic – și nu fără o oarecare bună dreptate – a doua armată. Însă gradul militar își are valoare și forță numai în sistemul său de referință, adică în cadrul instituției militare. Ieșirea lui în afară nu este și n-a fost niciodată fericită. Iar scoaterea lui cu forța a fost, dacă nu abuzivă, cel puțin neinspirată. În primul rând, pentru că gradul militar este un element propriu ierarhiei militare, necesar acesteia. În afara acestei instituții, el devine exagerare, lipsă de măsură. Este drept, uneori, armata însăși asimilează unele valori sociale, unele componente necesare funcționării ei. Și atunci se pot realiza fuziuni (colonel medic, colonel inginer, colonel de justiție etc.). Dar folosește aceste „împrumuturi" prin mijloacele ei. Când alte instituții folosesc grade militare în ierarhia lor se cheamă că ele sunt militarizate. De multe ori, împrumutarea sau impunerea gradului militar altor instituții capătă chiar nuanțe peiorative, precum uniforma cu epoleți și eghileți a portarilor de la restaurantele de lux. De cele mai multe ori, acordarea de grade militare în afara instituției armate este un act gratuit și inutil. În al același timp, o astfel de practică diminuează nepermis însuși respectul militarilor față de ceva ce le aparține și ar trebui să le aparțină numai lor. Și, de aici, amestecul noțiunilor și valorilor, al sistemelor de referință și, corespunzător, scăderea unui prestigiu obținut cu multe jertfe.

Desigur, gradul militar n-a fost și nu va fi niciodată ceva care să pună în superioritate armata față de alte instituții. El nu are nici o

legătură directă cu structurile sociale și intersociale. Nici cu raporturile dintre militari și ceilalți cetățeni. Colonelul este colonel în armată. În afara armatei, el este un cetățean ca oricare altul. Faptul că i se spune „domnule colonel" reprezintă un act de politețe și, în același timp, o expresie a respectului față de valoarea și onoarea gradului său profesional și moral. Această expresie – „domnule colonel" – se înscrie în același registru condescendent cu multe alte formule de politețe, de considerație („domnule doctor", „domnule profesor", „domnule inginer", „domnule academician" etc.). O societate care se respectă trebuie să știe să-și onoreze oamenii ei calificați. Pe toți. Chiar și în regimurile totalitare sau dictatoriale, respectul social a reușit, adesea, să se detașeze de impunerile absurde, de oficializarea și gestionarea formulelor de... politețe. Nimeni nu spunea în cartier sau în blocul de locuit „tovarășe maior", ci „domnule maior". Gradul militar este un titlu al militarului. Dar el nu înseamnă absolutul. De altfel, nici în cadrul strict al armatei, gradul militar nu înseamnă chiar totul. El nu este menit să-i facă pe unii împărați și pe alții sclavi, pe unii domni și pe alții slugi. Gradul militar are valoare profesională și morală, este (ar trebui să fie) măsură a competenței, a valorii. Unele grade (maior, colonel) se acordă în urma unor examene, iar criteriile de înălțare în gradul următor sunt destul de riguroase. Dar asta nu înseamnă că, între grade se produc rupturi, că, în actul comunicării, nu mai există dialog. În unele instituții de învățământ militar din lume, în procesul de formare a cadrelor militare, sunt introduse programe prin care viitorii ofițeri și subofițeri – și chiar militarii de rând – învață cum să demonstreze comandantului că n-are dreptate (evident, când n-are dreptate). Pentru că, un ofițer care deține un grad mai mic în ierarhia militară nu este lipsit de personalitate, de capacitatea de a gândi, de a discerne între bine și rău. Relațiile dintre gradele militare, chiar dacă includ subordonarea – subordonarea necondiționată – nu sunt nici de piatră, nici de lemn. Subordonarea nu este supușenie oarbă, servilism, ci relație funcțională într-un sistem funcțional, regulă a sistemului. Există o demnitate a omului, a militarului și, în aceeași măsură, o demnitate a gradului pe care îl poartă. Gradul de caporal este tot atât de demn și de vrednic de respect precum este cel de general. La fel

și gradul de soldat. De altfel, ne place să spunem și să ne spunem mereu că noi, cu toții, suntem soldați. În armatele moderne, generalul și soldatul servesc, la aplicații, aceeași hrană, din pachete identice. Nu unii în tranșee și alții în cazinouri, ci alături, pe iarba umedă, pe zăpada înghețată sau pe fălceaua tunului.

Asta nu înseamnă că soldatul se trage de centură cu generalul, că nu mai execută ordinele acestuia, că le comentează, că face ce-l taie capul. Dimpotrivă. O relație mai directă, mai firească este absolut necesară între ostași.

Nu pledăm pentru preluarea mecanică, rigidă a obiceiurilor altor armate, ci pentru ieșirea din slogane, din vechituri, din convenienețele de un orientalism depășit, din absurd. Trebuie ca unii dintre noi să reînvețe respectul uniformei militare, respectul camaradului și, înainte de toate, respectul de sine.

Unii, nu toți. Pentru că cei mai mulți dintre noi știm ce înseamnă respectul. Face parte din viața noastră. Cu el am trecut prin vremuri grele, din el ne-am alimentat forța de a fi și a rămâne noi înșine. În tranșeele războaielor noastre, generalul și soldatul, împărțeau aceeași bucată de pâine, aceeași foaie de cort, aceeași viață și aceeași moarte.

Cei mai mulți dintre generalii noștri, dintre ofițerii noștri, în timpul războiului, se aflau în mijlocul soldaților, iar posturile de comandă ale diviziilor erau împinse mult către linia întâi, pentru a fi aproape, cât mai aproape de cei care hotărau, adesea cu prețul vieții, victoria sau înfrângerea.

Așa a fost atunci. Așa este și astăzi. Deși, câteodată, căpitanul (câte un căpitan) trece pe lângă un colonel cu părul alb (pe lângă câte un colonel) și nu-l salută. Nu-i acordă nici o atenție. Locotenentul trece și el, la rândul lui, pe lângă câte un căpitan și chiar pe lângă câte un colonel și, la fel, nu-i onorează, nici pe unul, nici pe altul, cu vreun semn de respect.

Domnilor, disciplina de șantier care ne-a obligat cândva să fim ceea ce nu suntem de obicei s-a terminat! Trebuie să revenim cât mai repede la acel respect care a făcut dintotdeauna forța și disciplina armatei române. Unii se amăgesc că ar fi deasupra tuturor, că ar avea idei formidabile, cu totul și cu totul noi, cu totul și cu totul revoluționare,

idei care privesc totul: țara, regimul politic, economia, instituția militară, ordinea de drept.

Alții se uită urât la cei pe care-i consideră bătrâni, abia așteptând să le ia locul. Probabil că o astfel de mentalitate se mai află și prin alte armate. Unii, de prin alte părți ale Europei și ale lumii, și-au constituit sindicate militare, și-au făcut fel de fel de organizații, își imaginează că ei sunt aleșii și pot să schimbe, peste noapte, lumea. N-a schimbat-o nimeni până acum. Iar cei ce au încercat au eșuat lamentabil. Întotdeauna.

Într-o celebră teză (v-o mai amintiți?) se spunea că filosofii de până acum n-au făcut altceva decât să interpreteze lumea, important este însă a o schimba.

Lumea nu se schimbă.

Lumea e lume. Își trăiește, mai mult sau mai puțin dens, mai mult sau mai puțin intens, propria-i menire, propria-i viață. Aș spune: așa cum i-a dat-o Dumnezeu, dar acesta ar fi un adevăr absolut, de maximă generalitate, iar despre aceste adevăruri care te cufundă într-o răbdare de înger, numai de bine.

Oricum, la noi, nerăbdarea unora de a ajunge cât mai repede, repede de tot, în vârful piramidei este, de-acum, notorie. Tot la fel de notorie este însă și cramponarea unora până la adânci bătrânețe în niște scaune mai mult sau mai puțin plușate. Probabil că adevărul, ca întotdeauna, se află pe undeva pe la mijloc. Este însă bine să reflectăm asupra lui, să ne privim pe noi înșine în această oglindă a luptei pentru putere. Poate reușim să facem cuvenita distincție între lupta pentru a putea și puterea de a lupta, între ceea ce suntem cu adevărat și ceea se vrea sau ceea ce noi înșine vrem să se știe că suntem.

Gradul militar – în aceeași măsură, cel de caporal și cel de sergent-major, de locotenent, de colonel sau de general – definește locul nostru într-o ierarhie a experienței, a competenței și, nu în ultimă instanță, a vârstei. El incumbă nu doar bunul simț, adică simțul comun al unor deprinderi care se formează în familie, în sat, în cartierele rezidențiale ca și în cele mărginașe, în vile și în palate, ca și în mahalale, ci și acceptarea unor restricții, a unor norme, a unor criterii care ne ajută să deosebim grâul de neghină, cernoziomul și podzol, apa de izvor de apa de băltoacă, omul de om și omul de neom, valoarea de nonvaloare. Este

important să iubim și să ne iubim tinerețea, dar la fel de important este și să știm să îmbătrânim și, mai ales, să știm să prețuim tinerețea și să respectăm bătrânețea.

Cei ce nu-și prețuiesc tinerii și nu-și respectă bătrânii sunt ei înșiși condamnați la nerespect. De așa ceva s-a auzit prea adesea pe lumea asta.

ETICA GESTULUI

● ***Gesturi făcute, gesturi nefăcute, gesturi prefăcute, gesturi răsfăcute, gesturi contrafăcute, gesturi așteptate, gesturi camuflate, gesturi simulate, gesturi uitate, gesturi îngropate, gesturi onorate, gesturi onorante***

S-ar putea spune oare că gestul îl definește pe om? Firește, nu gestul forțat, și nici cel studiat, exersat în oglindă, devenit deprindere. Nu gestul-reverență, nu gestul afabil, nu gestul de curtoazie, de politețe, de ocazie. Astea, toate, fac parte dintr-un arsenal de instrumente care țin de convenienţe, de crearea unui fel de al doilea sistem de semnalizare în... lumea morală. Absolut necesar pentru civilizația timpului, a străzii și a foaierului, dar nu și suficient. Gestul care-l definește pe om este, în mare măsură, gestul spontan, neprefabricat. Mai exact, consonanța dintre gest și suflet. Este ceea ce pornește din inimă, ceea ce trăiește în fiecare, ceea ce există în fiecare. De aceea, unele din gesturile oamenilor impresionează, altele creează, în jurul lor, numeroase semne de grea îndoială. De ce? Poate pentru motivul că suntem ceea ce suntem. Poate pentru motivul că nu suntem ceea ce se spune sau se pare că suntem. Și nu putem să fim sau să devenim ceea ce nu putem fi și deveni. Chiar dacă omul este măsura tuturor lucrurilor, adevărata măsură umană nu poate fi adăpostită doar în saloanele luxoaselor palate, nici într-o prăpădită de tejghea dintr-un bar sau dintr-un talcioc.

Cu ani în urmă, am asistat la câteva scene pe care nu mi le pot scoate în nici un fel din memorie. Participam la una din acele interminabile ședințe care începeau cu câteva minute înainte de încheierea programului. Nu pe platoul de adunare, ci în sala de

ședințe. Cel care se afla în fața tuturor – singurul care vorbea, care tuna și fulgera fie pentru că un cuier-pom în care își agăța cascheta se apleca când într-o parte când în alta, când nu se apleca deloc sau pentru că scârțâia scaunul pe care se așeza – a găsit de cuviință să-l apostrofeze pe un ofițer cu niște cuvinte de periferie, care nu au ce căuta în lumea noastră, a cadrelor militare. Am rămas perplex. Preț de un minut, cred că n-am fost capabil să respir. Îi respectam pe cei doi. Pe cel din fața formației, întrucât absolvise o facultate civilă, la fără frecvență (pe atunci, însemna mare lucru!) și, potrivit crezului meu, el trebuia să fie un intelectual, un om care opera cu concepte științifice. Pe cel apostrofat, întrucât îl cunoșteam de mulți ani – îmi fusese, într-o vreme, chiar comandant de companie – și îi apreciam demnitatea, conștiinciozitatea și zelul profesional. După ședință, l-am întrebat pe acesta din urmă cum de n-a reacționat, cum de a permis să fie insultat. „Am fost strungar, înainte de a veni în armată. E mult de atunci, sigur că nu mai știu meserie. Meseria mea este asta pe care o fac acum. Dacă l-aș fi înfruntat, ar fi fost în stare să se folosească de toate relațiile sale și să mă dea afară. Am doi copii de crescut, iar soția, poate, nu va mai apuca primăvara următoare...”. Eram tânăr ofițer, crescut în spiritul respectului față de învățătură, față de valori, intolerant în ceea ce privește raporturile umane. Pulsau în mine, în acele momente, mâhnirea, nemulțumirea, revolta. Un astfel de comportament – chiar dacă venea din partea unui șef – era inadmisibil! Două săptămâni mai târziu, am aflat de o întâmplare și mai și. Victima era, de data aceasta, unul din foștii colegi de școală ai acelui șef, pe care viața îl uitase în gradul de căpitan. Înjurături, țipete, amenințări, ceva de nedescris. Apoi a venit o întâmplare hazlie cu niște ploșnițe, în care medicul unității i-a răspuns respectivului pe măsură, spre amuzamentul celor ce, până atunci, nici măcar nu-și permiseseră să zâmbească în formație. Într-o zi – mult mai târziu, când eu însumi depășisem de mult condiția umilă (pentru unii) a comandantului de pluton –, am avut o discuție cu omul acela din fața formației. Despre gesturile sale cel puțin necontrolate. Sau, poate, dimpotrivă. Mult studiate. N-a înțeles mai nimic. Nici eu. Dar și acum mă dor acele izbucniri care distonau flagrant cu etica noastră militară, cu etica corpului ofițerilor și mă loveau în timpane ca

niște ciocane uriașe. Mă mai lovesc și acum, deși au trecut de-atunci mulți ani...

Primim la redacție scrisori. Complicate sau simple și dureroase scrisori. Uneori, emoționante scrisori. Despre gesturi care umilesc. Despre gesturi care dor. Despre gesturi care n-au fost făcute. Dar și despre gesturi impresionante, care ne fac să ne bucurăm că suntem ofițeri, că suntem oameni. Cinstirea unui coleg care a ieșit la pensie, o floare pe mormântul unui camarad căzut în decembrie, o sumă de bani strânși pentru a ajuta familia unuia dintre noi, care ne-a părăsit pentru totdeauna, un buchet de flori adus unei colege care lucrează cu noi, de o viață, în același birou, un telefon dat celui care are nevoie să ne mai audă glasul, o vizită făcută unui camarad care se află în spital, o strângere de mână și un cuvânt sincer și cald de mulțumire. Un gest de asumare a răspunderii pentru o faptă pe care ai făcut-o sau n-ai făcut-o. Sunt mii și mii de gesturi care ne umplu viața, care ne înnobilează sufletul. Cu toate acestea, din când în când, pe aspre câmpii, mai iese încă, din secate hogașe, iarba rea. Cărările Domnului sunt numeroase, dar, în lumea animală, spre exemplu, rareori un mascul lovește o femelă. Prejudecăți! Ai rămas în urmă, bătrâne, viața este altceva acum! Oare? Chiar, altceva? Altceva ce?

Și îmi aduc brusc aminte de un ofițer care, într-o situație dificilă, l-a ajutat pe un soldat să ducă stația de radio, sus, în vârful unui munte înzăpezit, de un comandant de subunitate care i-a cărat în spate, pe rând, prin zăpadă, vreo zece kilometri, pe componenții unei echipe de cercetare aflați la capătul puterilor, de gestul ofițerilor dintr-un comandament care au donat sânge pentru camaradul lor, aflat în suferință, de sutele de soldați care n-au ezitat să înfrunte gerul, ploaia, viscolul și, de câte ori!, să-și îndeplinească misiunea cu prețul vieții, de cuvintele alese, delicate ale unui general în rezervă care făcuse războiul și, după mulți ani, venise la unitate pentru a-și privi camarazii mai tineri, de spusele comandantului meu de batalion de odinioară: „Nu poți deveni niciodată cel mai bun, dacă nu ești cu adevărat un om bun. Bunătatea nu se poate mima. Cel puțin pentru tine. Ție-ți trebuie adevăr. Adevăr adevărat.” Am scris cândva un articol despre două gesturi. Al unui comandant care a interzis accesul în unitate

pentru fostul său locțiitor, după ce acesta ieșise la pensie, și al unui fost locțiitor al comandantului care dorea să-și mai vadă unitatea, întrucât o trăia și o simțea ca pe o casă în care viețuise douăzeci de ani...

Gestul ne dezvăluie, adesea, adevărata noastră identitate, adevărata noastră structură morală, adevărata noastră înfățișare. Întrucât vine din adânc.. Uneori ne reproșăm acel „l'esprit d'escalier", convinși fiind că măiestritul cuvânt – acel cuvânt care face impresie – ne lipsește adesea. Dar acest cuvânt nu este adevăratul cuvânt din noi. Nu este adevărata noastră imagine, nici simbolul adevărului din noi. Nu este instrumentul cu care să ne construim dreptul de a spune oricând: „După mine! Înainte!" Chiar dacă acest „După mine!" pare o relicvă din vremea războaielor cavalerești, el nu și-a pierdut niciodată forța și valoarea. Acest drept are rădăcini care nu pot fi smulse niciodată. În sistemul militar, cameleonismul și arta gestului studiat pot să-i ferească pe unii de riscuri și, în timp de război, chiar de moarte. Dar gloria nu se obține cu cameleoni. cu saltimbanci, nici cu actori, cu maeștri în arta gestului, ci cu luptători adevărați, cu oameni capabili de gesturi simple care exprimă sinceritate, prietenie, respect, iubire.

MARELE FIOR

Am fost la Alba Iulia la 1 decembrie 1990. Am ajuns cu trenul către miezul nopții. Până în zori, am străbătut, cu emoția marilor așteptări, străzile străvechiului oraș. Nu era pentru prima oară. Fusesem de atâtea ori aici. Se afla, deci, în sufletul meu, ca în cel al fiecărui român, limpede, stăpân peste vremuri, fiorul, marele fior al orașului-simbol. Reperul numărul unu al Unirii. Noaptea era rece și calmă. Se simțea, în aerul tare, acest fior. Zorii veneau, peste toate, ca o primenire. Ca o regăsire. Mă alăturam grupurilor care veneau din diferite colțuri ale țării, intram în rânduri cu ele. Până sus, pe platou, apoi reveneam iarăși pe străzile pe care flutura atât de frumos – ca și atunci, la 1 decembrie 1918 – drapelul României. Era frig pe străzile îmbrăcate de sărbătoare. Dar, în inima mea, ardea puternic focul unei regăsiri. Rareori îi este dat omului să trăiască, într-o singură clipă, bucuriile și durerile neamului său.

Ceremonialul în sine nu m-a impresionat. Venise după evenimentele din ianuarie și februarie, după drama din martie, de la Târgu Mureș, după prima mineriadă. Fusesem și la Târgu Mureș. Atunci, în acel 20 martie. La Târgu Mureș, la Hodac, la Ibănești. Păstram încă limpede imaginea mulțimilor îngrozite din centrul orașului, pe cea a învățătorului din Ibănești care săpase o groapă sub grămada de lemne din curte, pentru a-și adăposti, acolo, soția și copilul, în caz că vor năvăli peste ei ungurii din Remetea. Aceiași unguri cu care, până atunci, ibăneștenii se aflaseră în bune relații, ajutându-se la muncă, încuscrindu-se, dându-și mâna prietenește. Poate că și românii de naționalitate maghiară din Remetea, cei din Ienei sau din Dumbrăvioara tremurau și ei, la rândul lor, de frică să nu vină românii

peste ei... Mă duruseră cumplit acele imagini. Înțelesesem că, în adâncul lor tulbure, se afla un germene semănat de cei cărora nu le-a fost niciodată pe plac Marea Împlinire de la Alba Iulia. Ceremonialul în sine, deci, nu mă impresionase. Și acolo, ca mai peste tot în țară, se strigaseră lozinci, se amintise demnitarilor că și Ardealul face parte din România, că este inima fierbinte a României. Dar spiritul acelei zile de 1 Decembrie 1990 – prima sărbătorire a Zilei Naționale a României în această nouă Redeșteptare a ei – îmi pătrunsese, însă, în fiecare celulă, în fiecare gând și în fiecare simțământ. Într-un mod pe care nu-l mai cunoscusem până atunci. Așa trebuie să fi fost și la 1 decembrie 1918. Trăisem un fior care nu era numai al meu. Era ca o revelație, ca o atingere venită dinspre Dumnezeu, ca o binecuvântare. Era spiritul de la Alba Iulia. În componenta sa sublimă, binefăcătoare. Câteva luni mai târziu, când pașii m-au dus pe Nistru, în plin război, în acea chinuită parte a României folosită de un secol de marile imperii pe post de cap de pod strategic, am resimțit fiorul de la Alba Iulia. Dar nu ca sublim, ci ca durere, ca revoltă. Întrucât Basarabia – prima care, atunci, în 1918, se unise cu Țara – se afla din nou la marginea putinței și a răbdării. Încă înrobită și încă umilită. Era acest spirit de la Alba Iulia în plânsul revoltat al unei femei căreia glonțul îi sfârtecase piciorul, în durerea demnă a unei tinere care-și pierduse soțul în tranșeele apărării moldovenești de la Cocieri, în trupurile românești sfârtecate bestial, în doliul blândului oraș Chișinău, în siluirea cuvintelor Limbii Române... Dar și ca sublim al răbdării, al puterii, al credinței acestor oameni care nu și-au pierdut limba și credința. Undeva, deasupra unei mari scene dintr-o comună basarabeană, era scris cu litere de un metru „Limba noastră-i o comoară”.

Între 1 decembrie 1990 și 1 decembrie 1993, ne-am reconstruit, cu flori și cu lacrimi, cu visuri și cu suferințe, cu certitudini și cu dezamăgiri, cu forța credinței și cu credința sau cu îndoiala puterilor noastre, cu prețul încrâncenării și cu neprețul durerii, cu disperare, cu patimă și cu iubire, imaginea eternă a României. Durată din vieți și din jertfe, din eroism, din luciditate, din speranță. O Românie reală și puternică, în granițele ei firești, în care să reînflorească viața și libertatea. O Românie a mileniului trei, spațiu de stabilitate și înțelepciune, aici,

unde mai bat încă vânturi, unde mai zăngănesc încă arme. Nu izolată și temătoare, nu singură și părăsită, ci integrată în structurile europene, în spectacolul lumii.

Lumea va trebui să reînvețe să creadă în noi. Pentru că suntem, în interiorul acestor hotare, 22 de milioane de români care n-am făcut, niciodată, rău nimănui. Și pentru că mai suntem încă 12 milioane în afara acestor hotare. Pentru că ni s-a luat – și n-am crâcnit – România dintre Prut și Nistru și s-a făcut ce s-a vrut cu ea. Pentru că lumea s-a făcut și se face, și în continuare, că nu vede drama și nedreptatea basarabenilor deportați, umiliți, al căror pământ a fost de atâtea ori folosit de alții ca monedă de schimb, ca tampon, ca livadă, ca placă turnantă pentru închiderea sau deschiderea acelor culoare strategice pe marginea cărora s-au făcut și desfăcut imperii...

Imperiile s-au făcut și s-au desfăcut – se fac și se desfac și acum, dar altfel de imperii –, și, poate, se vor face și se vor desface mereu, așa cum se fac și se desfac vânturile, așa cum se fac și se desfacem gândurile. Și cele bune și cele rele. Dar ele nu sunt sortite pentru a rămâne.. Ce e val, ca valul trece.

Acum, în această zi 1 Decembrie 1993, mă aflu, din nou, la Alba Iulia. Peste fiorul clipei, simt, puternic și trist, durerile Basarabiei. Dar și speranța Unirii celei Mari. Care nu va întârzia prea mult.

IEȘIREA DIN ILUZIE

În 1989, n-a fost avansat nici unul din cei care erau în drept să primească gradul de maior sau pe cel de colonel, deși, pentru aceste grade se susținuseră, ca de obicei, examene. Nimeni n-a știut de ce. Așa a dorit stăpânirea de atunci. Cu câțiva ani în urmă, fusese introdus, peste noapte, pe ușa din dos, încă un criteriu la fel de bizar: pentru a fi propozabil a fi avansat la gradul următor, un ofițer trebuia să aibă ultimele două notări de serviciu cu calificativul „Foarte bine”. Știm ce s-a întâmplat. A coborât imens respectul față de gradul militar, acest grad devenind un fel de halviță în mâna celor ce aveau puterea.

După decembrie 1989, avalanșa de avansări a reprezentat același lucru. Dar în sens invers. Cine mai vrea un grad? Într-un an se pot obține... două, în doi ani trei, inclusiv unul de general! Efectul a fost comparativ cu cel din 1989. Dacă nu și mai și.

Dar vremurile se schimbă. Se schimbă mereu. Și cum „nu vremurile se află sub om, ci bietul om sub vremuri”, suntem, adesea, constrânși să facem apel la iluzie. Iluzia oazei, iluzia peșterii, iluzia refugiului, a suirii, a măririi, a importanței, a căderii, a puterii, a invulnerabilității. Aproape că nu e om pe lume care să nu-și facă sau să nu i se facă iluzii. Iluzioniști avem destui. Distribuiți, după curba lui Gauss, cam peste tot. Prin 1990, în stradă. Prin 1993, în locuri mai călduțe, mai ferite și mai ales pe anumite scene.

Chiar și cei care își cunosc și își recunosc niște limite – pentru că, probabil, mai sunt încă și vreo câțiva din aceștia pe ilustra noastră planetă – găsesc, câteodată, iluzii compensatoare și pentru asta, devenind sau imaginându-și că au devenit, artiști, scriitori, ziariști, parlamentari, ba chiar și generali. Nu contează că un general trebuie să

fie în măsură să comande o divizie, sau să rezolve probleme ce privesc cel puțin acest eșalon!

E drept, aceste două ultime ipostaze, chiar dacă nu sunt ele ultimele sub soare, nu se... devin, ci se obțin. Nu se cuceresc, ci se primesc. Nu se iau, ci se iau când se dau. Și se dau. Nimeni nu știe exact de ce și cum. Iar calul de dar nu se caută la dinți. Întrucât nu caii sunt făcuți să muște. Pentru așa ceva avem câini. Spunem toate acestea, deoarece, câteodată, ai impresia că treci printr-un fel de sat în care se latră foarte tare și se și mușcă foarte tare. Deși se spune că nu toți câinii care latră și mușcă.

De unde rezultă că mușcăturile vin din altă parte. Poate din partea șerpilor noștri fantastici, ca răzbunare a lupilor aflați pe steagurile dace. De regulă din partea acelor șerpi pe care-i crești la sân.

Fiecare om este prin excelență un purtător de șarpe la sânul său. Indiferent că este savant sau neștiutor de carte, prinț sau măturător, general sau caporal, fiecăruia îi este dat să-și poarte la sân șarpele său propriu sau vipera altuia. Și fiecare, într-o zi, va fi mușcat de propriul său șarpe sau de vipera altuia al său. Presiunea socială dintr-o vreme ne-a învățat să nu ne permitem să vrem și, mai ales, să știm ce vrem, iar această învățătură ne-a determinat să ne instalăm, peste tot, posturi și avanposturi, gărzi, avangărzi, flancgărzi și ariergărzi, care să ne apere de șerpii șerpilor din noi înșine și din alții, de șerpii nimănui, de șerpii agresivi și vagabonzi. Toate, pentru susținerea iluziei noastre de invulnerabilitate. Aceste gărzi, flancgărzi, avangărzi, ariergărzi și ce or mai fi sunt însă și ele, ca mai tot ce se află pe acest pământ, un fel de povești de adormit copii. Șarpele cel mușcător rămâne totdeauna invizibil.

Ofensiva de la vârf din acea vreme, era puternică, brutală și, în același timp, suficient de parșivă și de abilă pentru a-ți întreține o stare de nesiguranță, de teamă de invizibil, de anxietate, de micime.

Omului nu-i place teama. Și, mai ales, nu-i place să fie mic. Și, cu atât mai mult, nu-i place să fie micit, micșorat, redus la subesență, ciuntit... de cap, vulnerabilizat, dezgolit pe dinăuntru, în zona de agitare și de liniștire a șarpelui invizibil. Dar nu totdeauna se face ceea ce îți place.

Viața se supune altor reguli. Iar când regulile sunt altele decât limita filosofică a unui altuia al tău, deopotrivă, golul și preaplinul, teama și nesiguranța se umplu cu... docilitate. Docilitatea ca supraviețuire sau ca... mod de viață. N-o fi ea, docilitatea, chiar cameleonism sau devotament nemăsurat, dezinteresat.

Dar nici cavalerism medieval nu este. Ea este ceea ce este, ceea ce convine să fie, ceea ce place, ceea ce se impune să placă. Este zâmbet cu dinți frumoși sau făcuți să fie frumoși, este reverență, este răspuns făcut să nu supere, să nu deranjeze. Este, la urma urmei, teamă de mușcătura șarpelui invizibil.

Inteligența docilului constă în a intui ceea ce place celui care se află mai sus pe scara care duce unde duce. Dacă e nevoie să strige **„le roi este mort, vive le roi!”**, docilul o face.

A fost să fie ca și noi, ofițerii armatei române, să fim supuși, în defuncta epocă de aur – și să fim și în continuare supuși, în fragila epocă a căderii în sus, spre democrație – la un soi de docilitate sisifiană. În trecutul nu prea trecut, o mie nouă sute nouăzeci și nouă de șefi nemilitari (plus cei militari sau militarizați, fiecare pe treapta lui de ierarhie și de supușenie) aveau dreptul să-l umilească pe ofițerul care se afla cu soldații săi la cules porumb sau la făcut canale de irigații, la scos cărbune din Valea Jiului sau la salahorlâc pe mai marile sau mai micile șantiere. Nu comentăm aici șantierele, ci starea de subnutriție morală și intelectuală impusă ofițerului român. Înainte de 1944, mulți ofițeri erau membri ai Academiei Române.

După 1944, în cvasitotalitatea lor, erau sau trebuiau să fie – cel puțin doi ani – șantieriști. Probabil că unii din politicienii noștri de vază îi consideră și acum tot așa. Salahori ai unor astfel de șantiere, ai vremurilor grele, ai revoluțiilor, buni la toate și, mai ales, buni acolo unde se moare! Dacă așa au fost o jumătate de secol, de ce să li se creeze iluzia că ar putea fi, acum, altfel? Conducerea politică a acelor vremuri, ca mai toate conducerile politice de pretutindeni, avea tot interesul să cultive supușenia, docilitatea. N-a mers. Ofițerii români nu sunt vătășei, nici câini de pază, nici lachei. Armata nu poate fi pusă în cătușe partizane. Nici morale, nici intelectuale, nici politice. Armata nu pierde niciodată. Atunci când ea pierde, țara dispare sau devine o

provincie a nu știu cui. De aceea, șerpii care se cresc la sânul armatei prin degradarea valorilor ei – între care și respectul față de gradul militar (atunci când se creează premise ca gradul militar să fie acordat și portarilor de la hotelurile de lux) – sunt totdeauna ai altora. Ei scot capul doar în vremuri de nepericole. La războaie, se bagă în scorburi. E drept, mușcătura lor nu poate străpunge blindajele.

Deși legendele despre făptura lor de pitoni supradezvoltați poate impresiona sau înfricoșa. Nu însă și pe ofițerii cei adevărați. Înțelegând aceste jocuri, ei au încercat să se rupă de vremurile acelea și să redevină ce au fost. S-au dus la facultăți și în marile biblioteci, i-au redescoperit pe Blaga, pe Nichifor Crainic, pe Mircea Eliade, pe Eugen Ionescu, pe Moisil, pe Țițeica, pe mareșalii Averescu, Prezan, Antonescu. Nu toți, desigur. Caporalii au rămas tot caporali. Nu avem nimic cu caporalii. Dimpotrivă, îi considerăm luptători admirabili, totdeauna de linia întâi. Absolut necesari și ei într-o armată. Dar în calitate de caporali, nu pe post de generali.

Spunem toate acestea, întrucât, cu vreun an în urmă, pe la începuturile intrării Gărzii Financiare în post, unul din redactorii noștri acreditați la Parlament nota: „Am aflat de ce nu funcționează Garda Financiară. Îi lipsește caporalul de schimb". După câteva zile, am primit, la redacție, un telefon. O voce aspră, dură, amenințătoare: „Cum de vă permiteți să scrieți așa ceva în ziarul armatei ? Vă iau de mână și vă duc la ministru!" Era chiar... „caporalul" de schimb al Gărzii Financiare. Ca mentalitate și prestație... telefonică. Se găsise, deci, între timp, unul. Și nici măcar nu avea simțul umorului. Ce era să facem? I-am urat să ajungă cât mai repede general. Ulterior, „santinelele gărzii", în mai multă sau mai puțină cooperare cu alți abilitați în același sens, au descoperit, probabil, câte ceva din descoperirile și nedescoperirile specifice acestui timp. Descoperiri, nedescoperiri, corupții, erupții, controverse sau ce or mai fi fost. Vor fi necesari probabili alți o mie de ani pentru a lămuri lucrurile. Oricum, ilustrul comisar, căruia i s-a dăruit, între timp, și un grad de general, la propunerea finanțiștilor țării (ce să facem dacă în această țară dreptul de a propune facerea generalilor îl au atâtea alte instituții care n-au nici în clin nici în mânecă cu armata, cu milităria!), a ajuns în top, vedeta numărul unu a presei și

a spectacolului parlamentar...

Cu ani în urmă, când se redescopereau în România, noi (deși vechi de trei mii de ani!) procedee de luptă specifice războiului întregului popor (raidul, incursiunea, ambuscada, capcana etc.), unul din practicienii noștri de pe atunci, impresionat probabil de filmele lui Sergiu Nicolaescu, a propus, la rangul de strategie, ca hărțuirea să se facă prin... echipe de trăgători cu arcul cu săgeți, prin aruncători de pietre, prin capcane și... avalanșe. Era, pentru el, o mare descoperire. Tacticienii noștri și-au zâmbit în barbă (era vremea când la Academia Militară se studiau sistemele superelectronizate de cercetare-lovire de înaltă precizie) și au murmurat: „Săracu!" Tot cam așa s-a întâmplat și când un literat îmbrăcat în haine militare – bun condeier, dar foarte departe de experiența instrucției – s-a entuziasmat foarte tare descoperind o subunitate care făcea, în plină zi, instrucție de noapte, într-un dormitor cu ferestrele... camuflate. Este, probabil, și ceea ce or fi zis unii, văzând un astfel de erou bâlbâindu-se pe prima scenă politică și legiuitoare a țării: „Săracu'! Ce să facă dacă nu a învățat la vreme să fie actor!" Iar alții: „Săracu! De ce l-or fi condamnat ăștia la gradul de general?!?"

CONCEPT AL CONCEPTELOR

S-a scuturat floarea de tei. În curând, va începe secerișul. Câmpiile sunt pline de maci. Viața merge înainte. Cu moartea pe moarte călcând. Poate că așa trebuie să fie. Bănuielile, suspiciunile, neîncrederea, ca și întrebările despre un sfârșit de decembrie de foc și de sânge devin, încet-încet, simple tristeți. Dezamăgiri. Sau doar amintiri. Timpul trece. Încă o jumătate de veac se va scurge. Tot așa. Ca o idee. Și, când și această idee va trece, poate, în opusul ei, vom avea iarăși o nouă tranziție. Unii spun că tot ce se întâmplă pe pământul dintre Dunăre și Adriatica ar fi fost programat să se deruleze în Carpați. De către cine? Cine-i cu programările astea? Și cum de reușește să le facă atât de bine, atât de subtil, încât nimeni să nu știe nimic, iar situația strategică să fie așa cum e? Alții nu mai spun nimic. Tac. Și fac. Iar timpul se scurge al naibii de repede. Despre diversiunea radioelectronică de după 22 decembrie 1989, îndreptată împotriva armatei române, a dispozitivului de apărare aeriană și antiaeriană a țării, despre sistemul diabolic și pervers de provocare și de presiune psihologică, despre încercarea de a produce un război între cele două armate de pe atunci (a Ministerului Apărării Naționale și a Ministerului de Interne) nu se mai spune nimic. Ziarele caută alte subiecte (deși nu se poate spune că pe cele referitoare la decembrie 1989 le-au abordat vreodată consistent, serios), comisiile și-au încheiat, într-o formă sau alta, rapoartele, s-au ridicat câteva monumente, câteva troițe pentru cei care au dispărut. Cât au mai fost ceva bani. Acum, nu mai sunt. Oamenii importanți din acele zile au urmat și ei, ca peste tot, legile probabilităților condiționate. Unii au murit, alții n-au murit. Unii s-au îmbogățit, alții au supraviețuit... Deși nici bogăția și nici supraviețuirea nu reprezintă totul. Viața merge,

totuși, înainte. Morți sunt doar cei muriți...

Poate că n-ar trebui să ne gândim la toate acestea, acum, în plină vară, în plin ciclu al vieții. Dar viața nu-i chiar totul. Mai ales că, în Africa, se moare, în Asia, se moare, în America, se moare, în Europa, se moare... Se moare în război, se moare în războaie... Și chiar dacă pericolul unei conflagrații nucleare de proporții pare, acum, mai mic, recrudescența violenței, crizele de tot felul fac ca situația strategică să nu se amelioreze, ci doar să se... restructureze și să-și schimbe un pic culoarea. Evenimentele de anul trecut din Los Angeles, din Irlanda de Nord, răbufnirile xenofobe din Germania, atentatele din India, ca să nu mai vorbim de războaiele politico-etnice în curs de desfășurare, sunt doar câteva din reperele... extrem de fluide, de flexibile care dau complexitatea tabloului politico-militar și strategic al momentului. Referitor la situația explozivă din Balcani, directorul Institutului de Cercetări Strategice Naționale din Washington, Alvin Bernstein, comentează, pe larg, o posibilă evoluție în care poate fi implicată și țara noastră. Directorul consideră că grozăviile legate de purificarea etnică din ex-Iugoslavia ar putea fi folosite și de români împotriva maghiarilor. Afirmă așa ceva, pentru că nu cunoaște poporul român, care, se știe, nu este capabil de asemenea atrocități. Or mai fi și alte motive. Ne scapă. Probabil, autorul acelui articol (este vorba de „Etniile și sfârșitul imperiilor. Trecut și prezent", publicat în revista „Journal of International Affairs") este și el, la rându-i, preocupat de soarta lumii, de evoluția conflictelor, a crizelor. Iar afirmațiile sale provin, probabil, și dintr-o anume îngrijorare. Cu doi ani în urmă, am vizitat acest institut și m-am convins care-i imaginea României acolo și cam ce se cunoaște – la nivelul cercetătorului – despre situația geopolitică din această parte a lumii. Oricum, îngrijorările autorului privind refacerea unor sfere de influență sunt justificate.

De altfel, se pare că **îngrijorarea** nu este numai un sentiment al nostru, un sentiment doar pentru noi; ea capătă din ce în ce mai mult dimensiunea unui sentiment al timpului pe care-l trăim, unei dominante strategice, a unui adevărat concept al... conceptelor. În rândul celor care resimt puternic atât șocul tranziției, cât și îngrijorarea produsă de efectele cunoscute sau necunoscute ale marilor mutații

strategice, produse în ultimii trei ani, s-ar putea strecura îndoiala, bănuiala, suspiciunea, neîncrederea.

Cine a făcut asta? De ce? Ce se urmărește? Nu cumva o nouă reîmpărțire a sferelor de influență? Cine sunt noii pretendenți? Cine are interesul să dividă lumea? Cine nu are acest interes? Ce se întâmplă cu alianțele? Care-i rolul organismelor internaționale? Sunt ele în consens cu mai marii lumii? Dar cu mai micii ei? Întrebările acestea s-au mai pus cândva. Ele se vor pune mereu, privirile îngrijorătoare sau pline de speranță ale lumii îndreptându-se spre S.U.A., spre Germania, spre Anglia, spre Franța, spre Rusia, spre Japonia, spre China...

La o analiză mai atentă, se constată, însă, că și în aceste țări, ca peste tot, există îngrijorare. Și... îngrijorări. Nimeni nu deține cheia soluționării tuturor problemelor. Citind cu atenție articolul domnului Alvin Bernstein, observi că jocul de-a războiul, de pe teatrul Balcanilor (pornindu-se, totuși, de la războiul cel adevărat, care există), se desfășoară, totuși, după niște reguli foarte de demult. Autorul vorbește de o periculoasă extindere a conflictelor din fosta Iugoslavie, care pot cuprinde Albania, Grecia, Turcia, Bulgaria, România și Ucraina, dar și de o posibilă nouă „Mică Înțelegere" între România, Serbia și Slovacia, pentru a contracara Ungaria, de un posibil război, care, ulterior, să se constituie într-un semnal sau într-un pretext pentru atacarea Moldovei, Sloveniei și României. Obiectiv strategic și politico-militar: reinstaurarea influenței ruse în Europa de Est.

Îngrijorările nu se opresc, însă, aici: anumite manifestări ale fundamentalismului islamic, criza din Orientul Mijlociu, situația din Golful Persic, decăderea Africii, exploziile de violență din Est, dar și din Vest, apoi obiceiul (poate nevoia) de a interveni rapid, cu forțe, cu ajutoare umanitare, cu presiuni, cu embargouri, cu speranțe, cu iluzii, toate, dar absolut toate, nasc sau renasc îngrijorări. Toată lumea este, azi, îngrijorată. Și trebuie să fie!

IMAGINEA ADEVĂRULUI SAU ADEVĂRUL IMAGINII?

- ***A fi logic nu înseamnă a fi și adevărat***

Un om pe care îl respect foarte mult și de a cărui bună-credință n-am nici un motiv să mă îndoiesc câtuși de puțin (dar care nu este ziarist) mi-a spus, într-o zi, că el consideră că, atunci când scrii un articol, un reportaj, un eseu etc., trebuie să ai în vedere, în primul rând cititorul. Adică, înainte de a te apuca de scris, trebuie să te gândești ce vrei de la cel care te citește. Și, în funcție de sistemul lui de recepție și de percepție (pe care tu, ziarist, îl cunoști sau nu-l cunoști, dar, oricum, îl bănuiești), să-ți modelezi scrisul, expresia. Este vorba de imaginea pe care vrei să i-o transmiți celui ce te citește. Nu se scrie în vânt, susținea respectivul și ținea să mă convingă neapărat și pe mine de acest lucru. Se scrie cu un scop, cu o finalitate. Se scrie, adică, pentru a forma, pentru a influența.

Oare? Chiar așa să fie? Un altul, probabil un bun specialist în ceea ce se numește acum... imagologie (cu câțiva ani în urmă îi spunea altfel acestui domeniu), mi-a demonstrat, într-o altă zi, cât de importantă este știința imaginii și cam ce trebuie să faci tu, ziarist, atunci când te apuci să scrii, cam ce trebuie să ai în vedere. Pe canalul de comunicație, de transmitere adică a informației, intervin factori perturbatori (unii... naturali, alții introduși cu bună știință) care deformează imaginea. Ei bine, ziaristul trebuie să scrie în așa fel încât să-și realizeze obiectivul de influențare pe care și-l propune. De altfel, există multă lume care trudește pentru a asigura influențarea în sensul dorit, în sensul bun

(spune oare cineva altfel?!). Nu-i așa? Parcă am mai auzit undeva, cândva, aceste cuvinte!

Probabil că va exista totdeauna o teorie a informației publice mai mult sau mai puțin compatibilă cu posibilitățile și disponibilitățile celor care o slujesc nemijlocit, precum și o preocupare a unora de a arăta cam ce ar trebui făcut pentru ca ziariștii să învețe să scrie în acest cadru-sistem de prelucrare-comunicare-implementare-imagine-convenabilă. Desigur este vorba de imagine prin... cuvânt. Dar și de imagine prin... imagine. Strategia de imagine ar fi, în această viziune, deosebit de importantă pentru România și pentru armata română, întrucât, în lume (dar nu numai în lume, ci și în propria noastră societate și în propria noastră oaste), imaginea percepută este foarte-foarte deformată. Iar deformațiile vin de unde vin. Adică de peste tot și, mai ales, dinspre... o anumită parte a presei. Trebuie, deci, neapărat să corectăm, probabil cu ajutorul metodologiei elaborată de acești strategi, în punctele în care or să ne spună ei, imaginea care dorim să fie receptată.

Aparent, acești strategi ai imaginii au dreptate. Demonstrația lor este logică și coerentă. Cu o astfel de logică și cu o documentație pe măsură, poți crea opere foarte importante, de mare audiență, poți face lucruri foarte, foarte bune. Liedel Hart, spre exemplu, care n-a fost în armată decât căpitan, a scris o excepțională lucrare despre strategia acțiunilor indirecte. Poți, deci, să scrii excelent despre strategie, fără să fii neapărat strateg. Vreau să spun că expozeul acestor strategi ai imaginii este logic. A fi însă logic nu înseamnă neapărat a fi și adevărat.

N-am nimic cu acești oameni, cu acești strategi. Dimpotrivă. Mă înclin în fața competenței, a lucrului serios și temeinic făcut. Ei, acești strategi ai imaginii, sunt și vor fi mereu de apreciat dacă se află acolo unde le este locul, dacă reușesc să sesizeze fenomenul, punctele vulnerabile în actul comunicării, punând apoi la dispoziția specialiștilor în mass-media, adică a celor ce și-au ales meseria de ziarist – și o practică efectiv- studii, statistici, concluzii. Fără îndoială, toată lumea este convinsă că știrile, reportajele, articolele sunt scrise pentru a fi citite. Nu e nevoie să demonstreze nimeni o asemenea axiomă, un asemenea adevăr primar. Este ca și cum ai încerca să-i arăți unui pilot că el, când zboară, are nevoie de mansă și de paloniere pentru

a conduce avionul. Orice publicație care se respectă are, desigur, în vedere aria cititorilor săi. Întrucât, a te respecta înseamnă, înainte de toate a-ți respecta cititorii. Iar a-ți respecta cititorii înseamnă a nu-i trișa niciodată, a le spune întotdeauna adevărul. De aceea se și fac sondaje de opinie, de aceea există editori, patroni de ziare, marketing. În unele locuri, mai există și presă de partid. Numai că ziaristul trebuie să fie cu totul altceva decât un instrument pus în mâna nu știu cui pentru a prelucra o imagine. Spun acest lucru nu neapărat pentru a-i contrazice pe strategii de imagine, pe experții în imagologie, ci pentru că o știu foarte bine, pentru că este un adevăr pe care eu însumi îl trăiesc de o viață. Martori îmi sunt bunul Dumnezeu și propria mea conștiință că, niciodată, în viața mea, atunci când m-am apucat să scriu, nu m-am gândit să-l influențez în vreun fel pe cel care mă va citi. Nu m-am gândit la cine-mi va citi romanul la care am muncit ani de zile, reportajul pentru care, adesea, am străbătut zeci de kilometri pe jos, prin ploaie sau prin viscol, am dormit pe unde am putut, am înfruntat greutăți și prejudecăți, știrea pe care am golit-o de orice cuvânt de prisos, de orice redundanță. M-am gândit doar cum să scriu cât mai bine, cât mai exact, cum să exprim cât mai corect și cât mai simplu sau cât mai frumos cu putință adevărul. Toți sau aproape toți care lucrăm la acest ziar am făcut asta. Cu atât mai mult cu cât, calitatea de ziarist s-a corelat fericit, în ceea ce privește respectul față de adevăr și față de cititor, cu cea de ofițer. Ziaristul, ca și scriitorul, ca toți cei care și-au ales meseria scrisului, este un slujitor al adevărului. Al adevărului care există în cer și pe pământ, în piatră seacă și în apă tulbure, în arbori și în plante, în viața lumii, a țărilor și a instituțiilor acestora, în viața noastră a tuturor și a fiecăruia dintre noi, în inimă și în conștiință. Ziaristul francez Caldéron a murit pe străzile Bucureștiului, în decembrie 1989, căutând, direct la sursă, adevărul despre Revoluția noastră. Pentru ziarul lui. Pentru cititorii lui. Un articol, un reportaj sau o știre nu se scriu pentru a influența, pentru a-l determina pe cel care citește să-și formeze imaginea pe care eu, cel care scriu sau editez ziarul, doresc să i-o impun sau să i-o sugerez. O știre sau un articol se scriu, în primul rând, pentru că sunt adevărate, pentru că există ca fapt, iar ziaristul este dator să le relateze, cetățeanul având dreptul la informație. Așa cum are dreptul la

aer și la apă. Chiar și articolul de opinie exprimă tot un adevăr, adevărul din mine însumi, trăirea mea, rezultatul unei analize, concluzia unui raționament pe care am trecut-o prin furcile caudine ale respectului față de adevăr, ale respectului față de cititor. S-ar putea obiecta că noi, ziariștii militari, suntem ofițeri, iar ofițerul este, prin excelență, un luptător, că el are, deci, o misiune. Da, desigur. Ofițerul ziarist militar este un luptător. Și încă unul foarte angajat. Un luptător în tranșeele informației publice, având ca principale arme talentul, competența militară, profesională și, încă o dată o spun, respectul față de adevăr și față de cititor. El luptă cu mijloacele informației exacte, temeinice. Ofițerul-ziarist are, deci, o misiune: aceea de a informa corect, prin mass-media, opinia publică în legătură cu viața și activitatea instituției militare. El și numai el este cel mai în măsură să o facă. El nu lucrează în domeniul dezinformării. Acolo sunt alții. Presa militară românească nu face dezinformare. Forța ei constă în forța expresiei adevărurilor publice ale vieții armatei, a adevărurilor care ne leagă, în prezentarea imaginii adevărului, în găzduirea atentă, inteligentă a acelui dialog profesional și social de care avem cu toții atâta nevoie. Nu există nimic pe lume care să fie mai presus decât adevărul. Chiar dacă el, adevărul, este, uneori, trist, dureros, regretabil. Faptul că nu-l spui sau nu-l scrii nu înseamnă că nu există. Celebra afacere Dreyfus este o expresie a luptei dintre cei ce slujesc adevărul și ce-i ce nu-l slujesc, între cei ce se bat pentru a face ca lumea să trăiască în văzul lumii și cei ce vor s-o ascundă după blazoane, strategii, prestigiu, convenienţe, reprezentări, norme morale sau iluzii, prezentând sau dorind să se prezinte doar imaginea convenabilă a unui altfel de adevăr decât cel al vieții noastre. Nu ne putem fura la infinit căciula. Am mai făcut-o cândva. Și știm ce a ieșit. Nu există și nu poate exista pe lume democrație fără respect față de adevăr. A exprima în forma cea mai simplă și cea mai potrivită adevărul este „jurământul hipocratic" al oricărui ziarist, este abc-ul acestei profesii. Multă lume a înțeles acest lucru simplu, elementar. Multă lume încă nu l-a înțeles. Poate că va veni o vreme când îl vor înțelege și cei care mai cred că pe omul de rând trebuie să-l înveți ce să vadă și ce să creadă, că transparența strică, iar netransparența, adică opacitatea protejează. Trebuie scris deci nu pentru a-l influența pe cel

care ne citește, ci pentru a exprima în formă simplă viața. Așa cum este ea. Cu tot ce are ea, bun sau rău. Pentru a-i oferi celui care ne citește date, informații, fapte, comentarii, puncte de vedere și a-i da astfel posibilitatea să aleagă. În cunoștință de cauză. Altfel, scriitura devine propagandă, influențare. Iar treaba asta s-a mai făcut cândva, în toate imperiile lumii, în toate regimurile totalitare, în comunism sau în fascism, unde s-a considerat – poate, în unele locuri se mai consideră și acum – că adevărul este așa cum vor unii să-l spună și să-l impună.

AMĂRĂCIUNEA UNEI „REPLICI”

Am primit la redacție un fax. Poartă titlul „Replica adevărului”. Semnat: Alexandru Diaconu. Un nume. Care, poate, semnifică alt nume. N-am prea înțeles – și nu prea se înțelege – despre ce fel de replică este vorba, întrucât articolul respectiv n-a vizat o persoană, ci o manieră de a înțelege adevărul. Eu nu intenționez să explic conținutul editorialului „Imaginea adevărului sau adevărul imaginii?” din nr.42 al ziarului nostru. Probabil că cititorul a înțeles exact despre ce este vorba, în sensul că ziaristul, într-o societate democratică, se află în slujba adevărului și nu a imaginii convenabile (politice, juridice, economice, militare etc.) a acestuia. Doar Lenin spunea că... presa „este propagandist, organizator și agitator colectiv”. Aceasta nu înseamnă că articolul meu este perfect, că nu se poate discuta despre el și despre acest subiect, că nu are nici o fisură. De exemplu, când l-am citat pe Liddell Hart, n-am consultat dicționarul. Pentru a-i scrie corect numele. A făcut-o domnul Diaconu în locul meu. Îi mulțumesc pentru erată.

Cu ani în urmă, o întrebare hălăduia, nestingherită, prin profesia jurnaliștilor: „De ce scrii acest articol?” Răspunsurile oficiale trimiteau, îndeosebi, în sfera funcției formative a informației conținută în respectivul articol. Pentru că urma, automat, cea de-a doua întrebare: „Cui folosește?” Răspunsurile, azi, ar trebui să se situeze într-o altă arie: Scriu acest articol despre un fapt, despre o situație, despre o opinie care există. Pentru motivul că există, iar cetățeanul are dreptul să știe tot ce există, să fie, adică, informat! Cui folosește? Adevărului! Fără adevăr nu există democrație. Nu există societate.Nu există nimic care să dureze. De aici nu rezultă că n-aș fi de acord cu

funcția formativă a articolului de ziar, dar pe mine, ca jurnalist, mă preocupă, în primul rând, centrarea și concentrarea priceperii mele pe exprimarea cât mai exactă a informației, pe redarea simplă, fidelă și corectă a adevărului. Dacă mi-aș centra demersul, cu prioritate, pe funcția formativă a articolului, apoi, nolens volens, aș scrie acest articol în așa fel încât să obțin, la cititor, efectul dorit. Asta nu înseamnă altceva decât propagandă, influențare. Or, într-o armată ca a noastră, adevărata funcție formativă a informației o exercită adevărul. Exprimat clar, direct, fără... instrumente de prelucrare. În lumea ziaristică, se zice că, dacă poți spune, în zece cuvinte, ceea ce, de obicei, se spune în o sută, scri-o în opt! Cititorul va înțelege exact ce vrei să-i comunici.

Redăm, în cele ce urmează, conținutul integral al acestei... „replici". Deși n-am prea înțeles de ce s-a ofensat domnul... Diaconu. Și de ce nu spune clar cine și de unde este.

„Domnul colonel Gheorghe Văduva pune mai presus de logică adevărul, idee la care subscriu cu toată puterea. Tocmai de aceea îl rog să publice aceste rânduri, care sper să-i ajute pe cititori să afle câteva adevăruri nescrise de editorialist despre <<imaginea adevărului>> și <<adevărul imaginii>>, precum și o mică erată.

În primul rând, adevărul despre editorialul <<Imaginea adevărului...>>, din numărul trecut (nr. 42 – n.n.), este că domnul redactor șef folosește publicația pe care o conduce într-o luptă de idei legată de o nouă structură a armatei și funcțiile acestei structuri, fără să-l prevină pe cititor și fără să țină seama că <<partea adversă>> (specialiști în strategia imaginii) nu are instrumente de exprimare de natură similară, respectiv nu are o publicație în care să dea <<replica>>. (<<Replica>> se dă în aceeași publicație, domnule... Diaconu – n.n.). Ca profesionist în jurnalistică, domnul Văduva nu se poate să nu fi știut că acest lucru nu se face.

Apoi, autorul nu spune cititorului cum se câștigă calitatea de ziarist, lăsându-l să creadă că respectiva calitate se dobândește prin școlarizare sau prin demers administrativ (ocuparea, la ordin, a unui post într-o redacție). Un gazetar adevărat nu ia ca martori pe <<bunul Dumnezeu și propria conștiință>> când se referă la scrierile sale, ci pe cititori (sau, dacă nu a avut prea mulți, măcar colecția publicației în

care a scris). Aceasta, pentru că singurul mod de confirmare a calității de ziarist este acceptarea lui de către cititori.

De exemplu, șef de rubrică la un cotidian cu un tiraj de 2 milioane de exemplare, distribuit în întreaga lume, este un om care, luptând în Legiunea străină (unde a parcurs sute de kilometri ca luptător și nu ca ziarist în uniformă), nu a mai avut timp de studii, ridicându-se la performanța gazetărească în confruntare directă cu exigențele cititorilor – singurul criteriu acceptat de către cei care l-au angajat. Fără să fiu, neapărat, malițios și fără să aduc în discuție modul și mediul de formare al unor ziariști români, inclusiv militari, trebuie să amintesc că acest criteriu nu prea funcționează la noi. Dacă domnul redactor șef al „Armatei României" este cinstit cu sine însuși, va recunoaște că publicația sa (a armatei, nu a sa – n.n.) trăiește, practic, din abonamente cumpărate de armată, caz în care opinia cititorilor nu se măsoară în audiență, ci în <<sondaje>>, de care nu știm câte și cum s-au făcut și ce spun ele despre calitatea respectivei gazete, inclusiv despre calitatea ziariștilor ce o scriu.

În ceea ce privește erata promisă, teoreticianul strategiei militare la care se referea editorialistul este, probabil, B.H. Liddell Hart, și nu <<Liedel Hart>>. Tot ca erată este și observația că teoria informației (era vorba de informația publică! – n.n.) nu poate fi mai puțin adevărată dacă nu este <<compatibilă cu posibilitățile și disponibilitățile>> gazetarului, aceasta fiind exclusiv problema respectivului și nu a teoriei, cu atât mai puțin a cititorului. Oricum, ca cititor, trăiesc un sentiment de nemulțumire, constatând că unui ziarist ca domnul Văduva nu îi pasă de ce cred eu despre ceea ce scrie și că scrie fără să se gândească ce voi zice eu și alții ca mine.

Ca să închei cu o părere despre adevărurile și imaginile luate în discuție în editorialul din numărul precedent (nr. 42 – n.n.) al „Armatei României", observ că, teoretic, domnul colonel G. Văduva are dreptate când afirmă că jurnalistica adevărată nu se face pentru a gândi în locul cititorului, dar că, practic, publicația pe care o conduce face prea puțin pentru a transmite atât informațiile, cât și instrumentele de prelucrare a lor, necesare cititorilor (atâția cât sunt ei) pentru a-și forma o opinie proprie, corectă despre realitățile și adevărurile din armata noastră".

(Alexandru Diaconu)

Este interesantă această replică. Spune foarte mult. Nu neapărat în ceea ce privește articolul cu pricina, ci referitor la o concepție, la o ... strategie de imagine. Nu m-am gândit nici o clipă să folosesc publicația pe care o conduc „într-o luptă de idei legată de o nouă structură a armatei și funcțiile acestei structuri", deși, la drept vorbind, în ziar au fost publicate numeroase precizări, puncte de vedere, idei, opinii etc., exprimate, de către cadre competente, inclusiv de către ministrul apărării naționale, în articole, în interviuri etc. Numeroase, dar, poate, nu suficiente pentru a-i ajuta pe oameni să cunoască exact adevărul acestor mutații.

Articolul cu pricina nu exprimă altceva decât un crez profesional al unui jurnalist într-un stat de drept și acest crez se cheamă **respectul față de adevăr**. Dacă mai noii sau mai vechii strategi de imagine, din armata română, s-au simțit, cumva, cu musca pe căciulă, îi privește. Ei trebuie, însă, să știe că un jurnalist adevărat nu slujește unor... strategii de imagine, ci exprimă, prin scrisul său, adevărul. Asta am vrut să spun.

Desigur, mă interesează foarte mult ce crede cititorul despre scrisul meu! Pe fiecare ziarist îl interesează acest lucru. Tocmai de aceea, din respect pentru el, trebuie să-i spun, totdeauna, adevărul. Domnul autor al acestei „replici" ar trebui să știe că, uneori, se pot obține popularitate și... adeziune căutând cuvântul care place. Mulți dintre noi, pentru a spune adevărul, au fost nevoiți să-și asume destule riscuri. Pentru că, uneori, adevărul supără. Sondajele de opinie, făcute din 1991 până în prezent (unul, de Secția Studii Sociale a Armatei și două, de redacție – ultimul, în luna martie a.c., pe un eșantion de 536 de cititori, în marea lor majoritate cadre militare), arată o cu totul altă imagine a publicației armatei decât cea pe care o sugerează, disprețuitor și malițios, autorul „replicii". Rezultatele acestor sondaje au fost prezentate de către subsemnatul domnului ministru și tuturor celor care ne vizitează redacția și s-au arătat interesați. Probabil, trebuia să le și publicăm. Ar mai trebui să știe acest autor că, în toate armatele din lume, cheltuielile de informare publică – inclusiv cele de elaborare a unor publicații – se suportă de armată sau se recuperează din reclame. Nu există nicăieri în lume o publicație editată de armată

cu... autofinanțare, așa cum este ziarul „Armata României”. Dar asta este o altă problemă.

Din finalul acestei „replici” se desprinde exact concepția (sau mentalitatea) autorului ei despre ceea ce se cheamă presă, învinuind publicația noastră că face prea puțin pentru a transmite „atât informațiile, cât și instrumentele de prelucrare a lor, necesare cititorilor (atâția câți sunt ei)”. Oare, chiar așa să fie? Cititorii (atâția câți sunt ei), în afară de capul lor propriu, mai au, oare, nevoie și de alte instrumente pentru a... prelucra informațiile publicate în ziar? De ce să le prelucreze? Nu sunt clare? Iarăși se dorește să-i învățăm pe oameni ce să citească, cum să citească și ce să înțeleagă? Eu știam că informațiile se asimilează, se integrează într-un sistem de structuri de cunoaștere care se formează în timp. Sau nu e așa? Dar, pentru a continua discuția, îl invit pe domnul Diaconu la redacție. Articolul „Imaginea adevărului sau adevărul imaginii” a fost scris nu pentru a polemiza cu strategii imaginii, nici cu domnul Diaconu sau cu altcineva, ci pentru a-i informa pe cititori asupra adevărului concepției noastre despre adevăr și despre scris. Era necesar s-o facem.

Cele conținute în această... „replică” îmi lasă însă un gust amar. S-a pus mult suflet, s-a consumat multă viață în acest ziar pentru a face din el o publicație curată, cinstită, credibilă purtătoare de cuvânt ales, de informație veridică în elita dialogului din armata română. Mulți dintre noi au căzut. Datorită stresului, fricii, luptei cu morile de vânt. Așa cum bine știți, întrucât am mai scris despre asta, șase (toți colonei) au fost dați afară, înainte de 1989, pentru curajul de a fi spus adevărul, mulți se află, prematur, sub lespezi, în pământul primitor al veșniciei, grație consumului imens de energie, de iubire, uneori de patimă, în lupta pentru informație, pentru imaginea simplă și cinstită a adevărului. Colonelul Ciuperceanu Marin, colonelul Georgescu Emil, colonelul Popescu Virgil, colonelul Vâjianu Jean... Alții au fost fulgerați de infarct, au intrat în comă respiratorie sau au căzut doborâți (unii, în plină stradă) de accident cerebral. Din fericire, viața mai continuă pentru ei. Colonel Tarco Ladislau, colonel Bejancu Gheorghe, s.c. Călărașu Gheorghe... Au rămas în viață, e drept, dar cât de grea este, de acum, viața pentru ei! Viața fără scris, fără alergătură, fără speranță.

Vă spun toate acestea nu pentru a vă impresiona, ci pentru că este un adevăr. Acesta este prețul informației pe care încercăm să v-o aducem în ziar. Uneori, ne e teamă, alteori, mai și greșim. Nu v-am fi, însă, deloc recunoscători, dacă ne-ați ierta atunci când ne e teamă, atunci când greșim. Noi, cei din presa militară, nu avem dreptul nici la teamă, nici la greșeală. Întrucât misiunea noastră este să vă informăm. Iar misiunea se îndeplinește cu orice preț.

RESPECTUL INFORMAȚIEI

● ***Când totul se scufundă,***
măcar cuvântul trebuie salvat

Respectul a fost dintotdeauna cartea de vizită a omului educat. Respectul față de informație este, acum, mai mult decât o carte de vizită. Este însăși structura de rezistență a societății umane moderne, este proiect și construcție în imaginea lumii, este condiția omului civilizat. Civilizația veacului care se încheie și a celui care vine se definește, fără îndoială, ca o civilizație a informației. Pe la începutul secolului 20, Shannon a găsit o formulă – devenită, ulterior, celebră – de măsurare, de evaluare a informației.

Era doar o formulă matematică a entropiei. Dar matematica a devansat totdeauna civilizația. Acestei modalități de măsurare corectă și fermă a cantității de informație conținută de un eveniment i s-au asociat, fără întârziere, felurite alte aspecte de determinare și calculare a redundanței și perturbației din sistemele de comunicații și, în general, din sistemele informatice.

Confluența dintre informație și matematică a dat naștere unei noi discipline deosebit de importante pentru viitoarea civilizație – informatica. Mass-media, ca purtătoare de informație publică, beneficiază acum și de un excelent suport matematic, științific. Și chiar dacă media și informatica aleargă fiecare pe culoarul său, sistemele informatice au ajuns, azi, foarte departe. Poate că lumea nu-și dă seama mai mult ca altădată de importanța informației, dar începe să-i perceapă sensurile și structurile, reclamând-o, puternic, ca pe un drept fundamental al omului civilizat.

Este și motivul pentru care, spre exemplu, cel mai important amendament la Constituția S.U.A. se referă la libertatea informației

purtată prin cuvânt: „Cuvântul este liber". Cuvântul este liber, pentru că omul este liber. Așadar, nimeni și nimic nu poate răpi sau limita accesul omului la informație. Această axiomă nu-i chiar pentru o lume ca a noastră, ci pentru o lume perfectă, ideală. Lume care, deocamdată, nu există. Ceea ce există este imperfecta noastră societate omenească, divizată în țări, etnii, religii, tradiții și, mai ales, în interese. De unde, alte concepte, alte imperative și alte necesități la fel de importante: protecția informației, influențare prin informație, manipulare prin informație, dezinformare etc. Și iarăși s-au sofisticat și s-au complicat lucrurile. Mai ales în ceea ce privește informația militară.

Toate armatele din lume și-au perfecționat atât sistemele de culegere a informației, cât și cele de protecție a ei. O logică simplă poate conduce, pornind de la aceste premise, la concluzia necesității unei anumite ermetizări în ceea ce privește informația cu conținut militar. Pentru că există informație și... informație. Și totuși, trebuie să fim atenți, întrucât, de foarte multe ori, adevărul logic nu este identic cu adevărurile vieții și nici cu imaginea lor. Chiar dacă luna răsare la fel peste tot în lume, ea nu se oglindește uniform în toate apele de pe această planetă. Într-un anumit fel apare imaginea ei în oglinda apelor liniștite ale unui lac de câmpie și altfel în tumultul torentelor de munte sau în pulberea de particule care aureolează cascada Niagara.

În cel de al doilea război mondial, reporterii însoțeau trupele pe front și transmiteau știri și reportaje de la fața locului. Lumea trebuia să știe ce se întâmplă acolo. În timpul războiului din Coreea, reporterii au prezentat o armată americană într-o nuanță destul de cenușie, ca și cum ar fi fost la o aplicație. In războiul din Vietnam, presa a creat, prin informații, o imagine nepopulară a armatei. Media a reușit totuși să pună în văzul și auzul societății americane marile probleme ale instituției militare, altfel decât se formulau ele în rapoarte oficiale, să surprindă vulnerabilitățile, locurile nevralgice, să-i oblige pe militari și pe politicieni să țină seama de realitate, să nu uite că armata este o parte a societății, că ea trebuie să asigure transparența caracteristică noii epoci, să-și deschidă adică porțile informației publice.

Întrucât o armată nu este stat în stat, ci forță a națiunii. Iar această forță are nevoie nu numai de mijloace materiale și financiare,

ci și de o foarte puternică susținere morală. În acest sens, la americani, în fiecare structură, în fiecare bază militară există un serviciu de relații publice care, în principal, îndeplinește următoarele atribuții: redactează informația militară destinată publicității, editează publicații proprii (deci se constituie în redacții) pentru informarea personalului cu probleme militare și politico-militare curente, rezolvă toate celelalte situații care țin de raporturile cu publicul.

În toate armatele țărilor democratice există astfel de structuri. În Franța, S.I.R.P.A. (Serviciul de Informații și Relații Publice al Armatei), pe lîngă structurile care asigură analiza informației și elaborarea unei strategii de informare publică, realizează 4 reviste proprii: „Armées d'aujourd'hui", „Terre magazine" (pentru trupele de uscat), „Air actualités (pentru armata aerului) și „Cols bleus" (pentru marină). În Germania, funcționează un stat major de informare și relații publice. În țările care făceau parte din Tratatul de la Varșovia, în procesele complexe de restructurare a armatelor, presa militară n-a suferit prea multe modificări. Ba chiar s-a întărit.

Este vorba de un sistem de informare publică oarecum diferit de cel din Vest. Cu particularitățile lui. Și cu limitele lui. Dar și cu acumulările lui. Cea mai importantă realizare a acestor publicații este ieșirea de sub influența politicii partizane și reluarea funcției de suport, de purtător de informație. Noul sistem de informare publică trebuie să țină seama de realități, de tradiții, de experiența acumulată, de posibilitățile concrete, de situația geostrategică, precum și de nevoile stringente de informație ale armatelor, țărilor și popoarelor respective. Nu suntem toți o apă și un pământ.

Se cer schimbate însă radical mentalitățile. Și ale celor care editează aceste publicații, dar și ale celor care beneficiază de informația conținută în ele. Este vorba de o reală eliberare a cuvântului, de ieșirea din sloganuri și prejudecăți, de construirea unei imagini care să corespundă întocmai realităților. Unitatea militară nu este și nu mai poate fi ceva ce există dincolo de niște porți de fier care nu se deschid. Este nevoie să se știe ce se întâmplă acolo, cum și pentru ce se pregătesc militarii. Aproape toate armatele din lume se află sub control reciproc. Dar și cei de acolo, din unitate au dreptul și obligația să știe

ce se petrece în lume, în societate, în alte armate, care sunt și cum sunt problemele cu care se confruntă militarii, cum evoluează tehnica militară, care-i situația în zonele de conflict etc. Informația militară interesează, azi, pe toată lumea. Dar în primul rând îi interesează pe militari. Din acest motiv, există, în toate armatele, publicații militare. Ele conțin informație militară și realizează, într-o formă sau alta, acel dialog profesional și social fără de care nu există și nu poate exista nimic pe lumea asta.

Informația nu se protejază ascunzând totul, închizând porțile cazărmilor. Nu se mai poate, azi, așa ceva. În S.U.A., spre exemplu, nici nu mai există, în sens tradițional, porți ale cazărmilor. Informația se protejază spunând ce e de spus, aducând adică în văzul lumii ceea ce este foarte important pentru siguranța și securitatea acesteia, pentru apărarea ei. Armele lumii sunt prea puternice și prea distrugătoare, prea numeroase și prea periculoase, pentru a le putea ține ascunse. Presa militară are această vocație, are acest rol și această putere. Are această competență și această responsabilitate.

Cu condiția ca toți cei în drept să știe acest lucru. Și să respecte dreptul militarilor și al tuturor oamenilor la informație. Atunci vor respecta și ei, ceilalți, nemilitarii, dreptul nostru la protecția informației. Nu este un pact, un serviciu contra serviciu, ci o proiecție corectă asupra unor raporturi pe care le dorim reale și protejate. Este foarte important. Din păcate, trebuie s-o spunem foarte clar, mulți din cei care au funcții de mare răspundere în mai toate armatele ar trebui să beneficieze de o pregătire specială în acest sens.

În armata română, presa militară revine, încet-încet, la ce a fost ea în peisajul publicistic al acestei țări. Reamintim că, printre primele publicații românești, a fost și ziarul „Observatorul militar”, apărut la 23 iulie 1859, publicație ale cărei tradiții le continuă, azi, săptămânalul „Armata României”. Câte armate din lume se pot mândri cu un asemenea trecut, cu o asemenea longevitate în presa militară?

Oricât de grele au fost vremurile, totdeauna publicația numărul 1 a armatei – indiferent cum s-a numit ea într-un moment sau în altul – s-a situat alături de ostașii țării. Nu demult, când toată presa era infestată de sloganuri, de o imagine intelectuală săracă, umilă, noi mai găseam

totuși câte un loc de 2-3 pagini să scriem despre aplicații, despre instrucție, despre doctrină, despre valori, despre problemele oamenilor. Eram acolo unde se plămădea moralul armatei române, unde se formau luptătorii. În poligoane, la aplicații, la instrucție. Și mai eram lângă cei umiliți, înjosiți, jigniți. Și astăzi mai circulă prin unități acel... „Dragă redacție" care arată că presa militară românească nu făcea casă bună cu abuzurile, cu încălcarea demnității cadrelor și ostașilor, cu imoralitatea. Făceam și noi cât se putea face. Uneori făceam chiar foarte mult. Nu întâmplător, șase din cei mai buni redactori (coloneii Lustig Oliver, Bejancu Gheorghe, Strujan Ioan, Ghiorma Nicolae, Drăgoi Dragoș și locotenent-colonelul Iosipescu Vasile) au fost dați afară sau obligați să iasă la pensie, motivul real fiind acela că au comentat negativ hotărâri de partid și situația grea a țării în acel regim politic. Toată redacția comenta negativ acea situație. Așa cum o face și acum. Căci ne aflam – și ne aflăm și acum – în slujba adevărului și nu a imaginii deformate a acestuia. Poate că, în miile și miile de pagini pe care le-am scris, s-or fi strecurat și inadvertențe. Martori ne sunt însă bunul Dumnezeu și propria noastră conștiință că noi am scris ce am știut și cum am știut, neurmărind nici influențare partizană, nici inducerea cuiva în eroare, nici alte scopuri mărunte. Fiecare dintre noi a închinat acestei misiuni o viață. Poate și o carieră. Crezând că a meritat. Și, poate, o fi meritat. Deși se simte, câteodată, la ceasuri când abia ne tragem sufletul (pentru că munca aceasta nu este tocmai ușoară), câte un iz de vânt rece, glacial. Vizavi de ceea ce facem noi. Care vine dinspre locuri pe care noi le respectăm și le slujim, întrucât credem în adevărul și în binele care se proiectează acolo.

Ziarul armatei își propune să aducă cititorilor, în fiecare săptămână, informație militară consistentă, adunată de pe toate meridianele pământului, să dea glas preocupărilor militarilor, punctelor lor de vedere, grijilor și îngrijorărilor pe care cu toții le avem, să faciliteze și să realizeze efectiv acel dialog profesional și social de care este atâta nevoie. Dumneavoastră, cititorii, împreună cu noi, cei care scriem și trăim acest ziar, avem nevoie nu de un iz de vânt glacial, nici de indiferență, nici de laude liniștitoare, ci de încredere și colaborare, de spirit de corp, de o bună înțelegere a impactului informației publice

militare în viața noastră și în societatea noastră.

Și, în ultimă instanță, avem cu toții nevoie de acest prieten apropiat care este ziarul armatei. Poate că, luați cu treburile de fiecare zi și prinși în peisajul pestriț, tensionat, puternic nuanțat (dar nu mai puțin partizan) al publicisticii actuale, unii dintre dumneavoastră se apleacă mai puțin asupra rezultatului trudei noastre. Oricum, găsesc ziarul acolo, pe vreun birou sau în colecția de la bibliotecă. Pentru că ziarul conține foarte multă informație militară, absolut necesară unui profesionist care se respectă.

Dar nouă ne vine din ce în ce mai greu să procurăm hârtia (care s-a scumpit de peste o sută de ori), să găsim bani pentru tipărire, pentru plata colaboratorilor, pentru retribuirea personalului redacțional. Aici avem efectiv nevoie de ajutorul dumneavoastră, al cititorilor. Abonamentul pe o lună costă 200 lei. Credem că, în acest context dramatic, fiecare ofițer, maistru militar, subofițer sau militar angajat pe bază de contract ar putea renunța să zicem la o... cutie de bere pe lună în favoarea acestui purtător consecvent, consistent și operativ de informație militară, ziarul „Armata României". Este un apel pe care îl adresăm cadrelor armatei române (și nu numai lor), impus de situația financiară grea prin care trecem. Dorim să facem din acest săptămânal un adevărat și prestigios purtător de cuvânt al cadrelor și ostașilor, degrevând totodată (cel puțin pentru acest an) bugetul militar de la o cheltuială cu care s-ar putea achiziționa, spre exemplu, componente moderne pentru telemetrele laser sau s-ar definitiva construcția câtorva apartamente din cele 22.000 care lipsesc armatei. Într-o etapă când aproape totul se clatină, când buticurile se vor a fi mai importante decât librăriile, trebuie să dăm din nou câte un leu pentru dreptul nostru la informație, la cultură. De altfel, aproape tot ce s-a durat în cultura și civilizația acestei țări poartă în temelii acest efort personal al fiecăruia dintre noi. Toată viața, semnatarul acestor rânduri a cheltuit aproape un sfert din salariu pe cărți și pe reviste, renunțând la multe alte lucruri. Când totul se scufundă, măcar cuvântul – sau dreptul la cuvânt – trebuie salvat. Întrucât cuvântul este și trebuie să fie liber.

IZOLARE?! DE CE?!

Au început să cam circule niște vorbe – și pe la noi, și prin alte părți, peste hotare, dar nu prea departe de hotare – cum că România ar fi iarăși izolată. Deși în această Europă suprasaturată de alianțe, de acorduri și de conflicte, termenul „izolare" apare cel puțin bizar. Or știi însă ei, acești atotștiutori ce umblă cu astfel de cuvinte, ce or știi, de vreme ce-și dau drumul la gură. Căci din nimic nimic nu se face. Poate că vorbele astea, ca multe altele, sunt doar simple vorbe. Sau expresii ale încâinării acestei lumii pline cu tot felul de mușcători. N-ar fi o noutate. Poate că sunt doar expresii rămase dintr-o mai mult sau mai puțin reușită campanie electorală. Explicabil. Campaniile trec, spiritul lor rămâne. Totuși, n-ar trebui să ne alarmăm. Cuvintele sunt cuvinte, expresiile sunt expresii, toate vin și toate trec, precum visurile sau iluziile. Se pare însă că astfel de să le zicem *mai-mult-decât-cuvinte* vin mai ales din partea unora pe care i-a apucat brusc grija de izolarea noastră. Mai exact, de acțiunea altora pentru izolarea noastră. Ca țară europeană. Ca țară cu probleme care îi privesc și pe ei. Ei, acești îngrijorați, constată cum că până și Franța ar fi înțeles despre ce-i vorba și, după ce ne-ar fi încurajat în presupusul nostru spirit antigerman, este acum ceva mai prudentă în ceea ce privește România și ne cam lasă în voia soartei. Germania nu și-ar fi deschis de loc porțile politicii sale externe spre noi, Rusia, zic unii, ne cam sperie, întrucât, pierzând ieșirile la Marea Baltică, are grijă de gurile Dunării, de Marea Neagră și de Bosfor-Dardanele. Iar drumurile astea trec, cumva, și prin România sau pe lângă România, ca țară dunăreană și riverană Mării Negre. Noroc cu Turcia. De aceea – sau poate și din alte motive –, România încearcă să se apropie de Turcia. Și nu numai

de Turcia, pentru că interesul ei fundamental rămâne tot în Balcani.

Și totuși, aflăm de la acești îngrijorați că România devine din ce în ce mai izolată. Întrucât, cred ei, mai sunt încă probleme, multe probleme cu această țară din Carpați. Toate acestea s-ar datora, în principal, dezacordului Europei și al Lumii întregi față de regimul politic de la București și de multe altele care țin de o geostrategie română pusă pe tot felul de fapte, între care și realizarea a ceea ce se numește România Mare. Este vorba, în principal, de aspirația românilor spre Moldova de dincolo de Prut. Pentru ca, împreună cu această regiune „ruptă" (ghilimelele aparțin domnului Tolnai László, care semnează un articol, vizavi de o astfel de temă de strategie politică sau de... politică strategică, într-o recentă publicație ungaro-bulgară), să devină o putere medie în Europa. Bravos! Aici – zice domnul Tolnai Laszló – România are o poziție duplicitară. Pe de o parte a recunoscut Moldova ca stat independent, pe de alta, speră în unire. Ca și cum astea două ar fi separate. Când nu-i convine ceva, această politică românească, eficientă în general, face un pas înapoi, nu rezistă adică unei analize serioase, probabil de tip Laszló.

Analiza atentă a situației create în spațiul nostru de existență conduce însă la cu totul alte concluzii decât persiflările sau, poate, îngrijorările domnului Laszló. Exploziile violente din fosta R.S.F. Iugoslavia, cele ce se petrec în Nagorno-Karabah sau pe malurile Nistrului, scenariul strategic perfid derulat imediat după 22 decembrie 1989 în România (care, în nici un caz, n-a fost conceput de București!), articolele antiromânești apărute „accidental" (ghilimelele ne aparțin) pe ici pe colo, în felurite publicații militare sau nemilitare, particulare sau neparticulare, de peste hotare – nu prea multe, dar bine plasate geografic (Franța, Spania, SUA) – arată că, dimpotrivă, anumite cercuri își propun cu tot dinadinsul să atragă atenția, într-un anume mod, asupra României, să promoveze o anumită imagine, cu totul alta decât cea pe care ar presupune-o spiritul cooperant, deschis.

Poate că astfel de cercuri n-ar trebui să fie luate în serios. Nici nu sunt. Poate că este dificil să facem o distincție netă între îngrijorările reale ale comunității internaționale, rezultate din situația complexă creată ca urmare a marilor mutații politico-

militare și strategice (care vizează, evident, și România) și acțiunile unor grupuri sau cercuri strict interesate în crearea unei anumite conjuncturi nefavorabile pentru țara noastră. Firește, nimeni n-o să declare vreodată că intenționează să creeze sau să favorizeze o astfel de situație. Dar noi știm ce s-a ascuns totdeauna înapoia unor declarații și a unor așa-zise bune intenții. Cu câteva numere în urmă (nr. 21), în acest spațiu tipografic, atrăgeam atenția asupra a ceea ce se numește *situație nefavorabilă.* Articolul domnului Tolnai Laszló, în capitolul pe care vi-l prezentăm în pagina 4, confirmă cele spuse acolo.

Este adevărat că persistă și la noi ideea că asupra României s-ar exercita o acțiune de izolare, care ar viza distrugerea economiei, crearea unor tensiuni interne, a unor situații complicate. Această idee coincide, în general, cu o realitate tristă din țară (neredresarea economică scontată, inflație, devalorizarea și umilirea monedei naționale, șomaj etc.). Dar în tot Estul Europei se petrece așa ceva!

Noi vorbeam însă de acea „situație nefavorabilă" (izolarea fiind elementul ei esențial) care se creează, de către cei interesați, înaintea unei crize, deci care precede sau presupune războiul. Crearea unei astfel de situații face parte efectivă din acțiunile militaro-politice pe care le incumbă un război! Cu sau fără arme. Dar război!

Cine nu știe să citească printre rânduri ar putea să găsească în articolul domnului Tolnai Laszló multe adevăruri. Sigur că articolul conține și adevăruri. Dar proiectate dintr-un anumit unghi și într-o anumită lumină. Plus umbrele și penumbrele alese în așa fel încât să producă anumite efecte. Este, în esență, o stratagemă politică simplă, cunoscută, însă destul de insidioasă, care urmărește să facă oarecare plăcere opoziției din România, să provoace reacții din partea puterii, să activizeze un dorit spirit în rândul anumitor minorități, să inducă o imagine săracă, umilă și periculoasă a țării noastre, să gâdile urechile Germaniei și Franței și, dacă se poate, să arate lumii cât de importantă este ea, această țară, în acest spațiu, pentru... democratizarea României și a Europei de Est. Nu din fair-play – că n-ar crede nimeni –, ci din grija deosebită față de minorități. Întrucât, vezi Doamne, politica română ar afecta (în primul rând prin atitudinea față de minorități) politica acestei

țări. Toate politicile din lume se interfațează, intră în dialog! Altfel n-ar mai fi politici! În general, articolele din acea revistă sunt semnate de oameni importanți – maghiari și bulgari –, care-și trec titlurile, gradele și funcțiile. Articolul respectiv (din care un singur capitol, modest, se referă la relația română) este semnat simplu. Să nu atragă atenția. Sau... invers.

La urma-urmei, chiar este vorba de o izolare a României? Cine ar dori-o? Marile puteri? De ce? Vecinii? Dar cu vecinii avem deja bune relații, acorduri de colaborare, cu unii dintre ei chiar acorduri de colaborare militară! Ce însemnaă, de fapt, azi, *izolare*? Cum putem vorbi de izolare într-o Europă în care există C.S.C.E., într-o Europă care-și propune să gestioneze zonele de conflict, să realizeze o deplină unitate? Cititorul (cel avizat, bineînțeles) ar putea percepe toate acestea ca un fel de forțare cu bună știință a acestui termen – *izolare* –, cu scopul vădit de a se obține un anumit efect sau de a se sugera (mai ales românilor!) o anumită imagine, asemănătoare, într-un fel, celei pe care a avut-o România în anul 1940, anul celor două ultimatum-uri? Să ne mai temem oare de așa-ceva? Adică de un alt „Diktat de la Viena" și de un alt „Pact Ribbentrop-Molotov"?

Să fim serioși, domnilor!

Note de lector

ZONE NEVĂZUTE

Nu s-ar putea spune că ne aflăm într-o nemaipomenită perioadă de explozie literară, că, după decembrie 1989, literatura română actuală, strânsă în chingile și cenzurile totalitarismului, s-ar fi revărsat peste margini, ar fi plonjat în profunzimi, revenind, apoi, la suprafață, asemenea celei sud-americane, cu prospețimea pădurilor de pe Amazon sau cu forța războiului sfârșitului lumii. Dimpotrivă, se pare că, în acest foarte scurt răstimp, muzele încă tac și tac foarte tare (dacă tăcerea suferă grade de comparație), în timp ce interesele umblă pe aripile a tot felul de vânturi. Marea literatură românească este, desigur, acolo unde trebuie să fie, nu ne îndoim de acest adevăr. Chiar dacă, deocamdată, nu-și face reclamă. În schimb, proliferează o literatură ieftină, de piață, o cvasiliteratură, ceva între ficțiune și speculație, între imaginație și realitate, care prinde de o aripă vreo pasăre verde a conflictului social sau moral de după o situație confuză (care poate nu va fi limpezită nici într-o mie de ani) și o arată triumfal și misterios lumii. Nu pentru a fi neapărat văzută, ci pentru a atrage atenția. Imaginea despre care respectivul vorbește, pe care o arată este doar o perdea, este doar un instrument prin care se face o sugestie, se operează o trimitere, se deschide o falsă fereastră spre macheta unor străfunduri. Așa cum, adesea, o rochie superbă atrage atenția asupra celei care o poartă, căutând să-i dezvăluie nu trupul, ci filosofia frumuseților sugerate, ascunse. Deși, înapoia rochiei, nu se află decât un... manechin din ispos. Cărțile lui Pavel Coruț par a fi, într-un fel, „îmbrăcămintea" interesantă a unui trup care nu se mai poate arăta lumii, care, de fapt, nu s-a arătat niciodată lumii. Nu știm încă dacă sistemul acesta de producere a cărții, de altfel foarte prolific și foarte grăbit, are sau nu vreo valoare literară (probabil că nu), dar **metoda** ne este cunoscută. Ea nu permite transfigurarea, simțirea și respectul

valorii, pătrunderea în adânc, dezvăluirea sensurilor, ci doar captează atenția asupra unor ferestre sau a unor rupturi prin care se vede doar ceea ce se dorește a fi văzut. După care urmează, invariabil, amenințarea cu ieșirea din tăcere. Literatura promovată de Coruț este o literatură a dezvăluirilor nedezvăluite, a amenințărilor confuze, nedefinite. Ceea ce poate capta, în oarecare măsură, cititorul. S-ar putea spune că o astfel de falsă literatură acoperă o zonă de umbră inaccesibilă observației publice, așa cum *„Evenimentul zilei”* acoperă cu informație o zonă foarte sensibilă, care, de obicei era privită prin gaura cheii.

Dacă nu s-ar folosi blazonul armatei ca pretext, ca scut, ca zonă de siguranță, de umbră și de protecție, ca „îmbrăcăminte”, s-ar putea chiar spune că demersul autorului este, oarecum, interesant. Uite, domnule, un om care, în aceste vremuri, a găsit o fereastră pe unde să se facă, din hulitul ofițer de contrainformații, un erou de roman! Sau un personaj de roman. Personajul unui superspion. Pe care-l nedreptățesc și-l martirizează evoluțiile evenimentelor, conspirația tăcerii, uitarea de după decembrie 1989. Poate că o și merită. La urma urmei, mii și mii de oameni au lucrat corect și cinstit pentru țara asta! Până aici, până în acest decembrie, superspionul nostru, provenit dintr-un amărât de „trupete” (deși trupeții noștri n-au vocație de spioni!), deci cu o carte de vizită curată, știe tot. Dar despre ce s-a întâmplat în decembrie, nu știe nimic. Este căzut, parcă, din lună. Parcă n-ar fi fost treaba lui să fi descoperit „bubulii” care au făcut diversiunea radioelectronică, care și-au trimis pușcașii prin locurile ascunse din jurul clădirilor Ministerului Apărării Naționale, care s-au infiltrat în mijloacele de comunicare în masă... Nu e treaba lui. Dar a cui o fi? Și mai e ceva. Superspionul nostru a fost, la rându-i, pus între paranteze, încercându-se scoaterea lui din luptă. De către cine? Cine poate fi mai spion decât un superspion? Cine-l poate pune într-o situație de inferioritate, cine-l poate anula? Există oare, în această țară, o forță mai mare decât forța fostului serviciu de contrainformații? Care ar putea fi aceea? Atenție!

„Octogonul în acțiune” cu... hexagonul său deja epuizat de pe piața liberă (*„Chinta spartă”, „Fulgerul albastru”, „Floarea de argint”, „Parada lupului alb”, „Dincolo de frontiere”* și *„Să te naști sub steaua noastră”*) aduce nu atmosfera romanului-policier,

ci folosind domeniul acestuia, seamănă tensiunea temătoare și rece a amenințărilor dezvăluirilor... nedezvăluite.

Faptul că aproape toate aceste cărți, către sfârșit, ies din ficțiune și se avântă în prezentarea oarecum prudentă (pentru a nu ofensa), dar nu foarte clară (pentru a nu spulbera penumbra și, deci, îndoiala), a unor imagini care țin de o anumită prezență a armatei în revoluția din decembrie 1989, relevă aceeași metodă. Semnalând, voit și sigur, aceeași zonă nevăzută și amenințătoare. Calitatea de „trupete" nu scuză mijloacele și nu justifică îmbrăcămintea kaki a unui demers care-și ia ca aliat armata, pentru a inculpa armata. Armata este o instituție care se află în văzul lumii, care nu suportă subversiunea. Nu este, deci, corect să fie implicată în literaturi ieftine, facile, de piață. Și, cu atât mai puțin, nu este corect ca, într-o manevră de acest fel, să fie folosite, ca repere, ca puncte de sprijin, persoane sau personalități militare. În decembrie 1989, s-a încercat – de către cine s-o fi încercat – crearea imaginii unei false agresiuni, urmărindu-se, de fapt, ca armata să se lupte cu armata. Evident, pentru a-și autodistruge nu numai tancurile, avioanele și soldații, ci și moralul, prestigiul, credibilitatea.

Interviul cu generalul Ștefan Gușă, din „Să te naști sub steaua noastră", este construit, și el, tot pe același câmp de bătaie. Generalul Gușă este un profesionist militar de excepție. Un om deosebit și un interlocutor inteligent, politicos, agreabil. El s-a aflat în miezul acelor evenimente din decembrie 1989, purtând pe umeri o imensă responsabilitate. Este, deci, normal să fie căutat și intervievat. Dar un interviu cu un asemenea om se face în limite riguroase, are valoare de document. Or, în interviul care încheie cartea lui Pavel Coruț, sunt strecurate cel puțin câteva întrebări dintr-o dubioasă zonă de umbră, dintr-o zonă tulbure, încă amenințătoare, care, profitând de politețea interlocutorului, de eleganța sa spirituală, de respectul său față de cel cu care discută, impun, culeg și speculează răspunsuri circumstanțiale, în favoarea contraspionului nostru infailibil. Ceea ce nu mi se pare tocmai loial. Ieșim, oare, din sfera literaturii și ne îndreptăm spre cea a luptei politice? Sau este vorba de altceva?

MEMORIA REPERELOR

Nu ducem lipsă de păreri, de scenarii, de sugestii, de adevăruri. Nici de felurite reprezentări asupra acestora. De fapt, nu ducem lipsă de nimic. Avem de toate. Inclusiv cap, să ne dăm seama ce avem cu adevărat și ce nu avem, ce e rău și ce nu e rău, ce e bine și ce nu e bine. Aici intră mai multe elemente în ecuație. Multe constante, dar și câteva importante variabile. Unele care sunt, dar și unele care nu mai sunt. Dar care au fost cândva. Poate au mai și rămas. Chiar dacă se spune că ce a trecut e bun trecut. În lumea aceasta, nimic nu e chiar foarte nou sub soare. Se înnoadă, peste timp, vechi crâmpeie dintr-o frânghie ce s-a rupt și nu s-a rupt , ce nu este și totuși mai este. Chiar dacă evenimentele care se petrec în lume sunt premiere, ai senzația că ele au mai fost cândva. Întrucât ne raportăm mereu la ce a fost. Memoria nu ne lasă niciodată fără repere. Plimbarea pe Baical, într-o foarte frumoasă zi de Siberie, a unui șef rus și a unui șef german. UEO. Tăcerea internațională așternută în jurul diversiunii radioelectronice și psihologice din decembrie 1989 din România, un fel de conspirație a tăcerii. Reașezarea, în mai vechi căsuțe, a simpatiilor, antipatiilor și ... indiferențelor. Ca într-un nou început de partidă. Dar și înghesuielile și încercările de a prinde o poziție cât mai bună înainte de start... Ca la cursele de automobile. Cehoslovacia se divide (altfel decât în 1939, dar nu prea departe de ce a fost). Iugoslavia se împarte și se reâmparte cu obstinație slavă și încăpățânare specific balcanică. Nimic nu poate opri tragedia de acolo. Între Israel și Liaban sunt lupte. Poate nu vor mai fi. Dar sunt. Procesul dramei dintre Prut și Nistru (inclusiv a zonei de dincolo de Nistru) se derulează parcă în sens invers celui din 1924 (când s-a constituit Republica Sovietică Autonomă Moldovenească) și, apoi, prin extensie stalinistă, în 1940, Republica Socialistă Sovietică

Moldovenească, alipindu-i-se Transnistriei Moldova de la răsărit de Prut și răpindu-i-se Moldovei ținuturile Herței și Bucovinei de Nord și, la sud, ținuturile limitrofe gurilor Dunării. În sens invers, dar având același pilon strategic: Transnistria. Se negociază foarte mult, sau, poate, nu se negociază deloc. Totul vine parcă de demult, ca și cum ar fi fost închieiată o partidă, iar acum s-ar relua jocul. Cu aceleași reguli. Și, într-un fel, cu aceiași parteneri. Desigur, tradiționala politică a culoarelor strategice (Galiția-centrul Europei, culoarul Dunării și cel al Mediteranei – ca să ne referim la zona noastră de interes și de temeri) pare desuetă. Cine se mai poate gândi, acum, în vremea microundelor, a rachetelor balistice, a avioanelor supersonice, a sateliților de tot felul și a armamentului ultraperfecționat, la niște culoare strategice? Toate statele puternice și-au dezvoltat o componentă strategică a forțelor armate, alcătuită din rachete nucleare, aviație de bombardament strategic, cercetare prin satelit, forțe de intervenție rapidă, submarine nucleare, portavioane etc.! Ce importanță mai poate avea, în aceste condiții spre exemplu, culoarul strategic al Dunării sau cel al Golfului Aden, Mării Roșii, canalului de Suez? Cine se mai preocupă de toate acestea? Poate că, într-adevăr, ele, aceste ținuturi pentru care a curs atâta sânge, pentru care au pierit atâtea vieți, pentru care s-au dus atâtea războaie, nu mai au importanța de altădată. Este firesc. Dar nici nu se poate spune că nu mai au nici un fel de importanță. Memoria nu ne lasă pe toți să greșim. Strategia nu poate fi privită punctiform. Ea vine de undeva și se duce undeva. Nu există o strategie a clipei. Strategiile se elaborează pe termen lung.

Privim în tăcere, dar nu fără îngrijorare, schimbările. Ne bucurăm pentru reușite și ne întristăm pentru eșecuri. Și ne întrebăm până unde reușitele sunt într-adevăr reușite și de unde încep eșecurile. Cineva spunea că, pentru România, s-ar fi elaborat deja un plan. Minorități, handicapați, economia în sapă de lemn, neocomunism, încălcare a drepturilor omului... Apoi, ce o mai urma. Pentru că, dacă toate cele de mai sus își ating scopul, restul nu poate fi decât haos, nemulțumire, teamă, nesiguranță, neîncredere. Logic, nu? Unii ar spune că astea-s basme, lumea își reface drepturile mutilate de regimurile totalitare,

învață să fie ea însăși, să se exprime și să se perceapă așa cum este. Să-și corecteze erorile, să-și mătură curtea, să-și elogieze valorile, dar și să râdă de sine. Așa o fi. Acesta se pare că este și adevărul. E greu să reconstruiești ce ai dărâmat, să construiești ce n-ai avut, să repui în drepturi valorile care ți-au fost contestate, să reînviezi oamenii pe care i-ai omorât, să-ți refaci demnitatea. Dar, în perspectivă geostrategică, nu aceasta-i esențial. Strategia operează pe spații mari, în timp istoric. Dacă nu ai repere, te poți rătăci. Dar nici reperele, singure, nu sunt de-ajuns, dacă drumurile-ți sunt desfundate.

MODĂ... STRATEGICĂ?!

Fiecare țară din Europa și nu numai din Europa își propune să-și restructureze, într-o formă sau alta, forțele armate. De ce? Ce anume determină restructurarea? Și, mai ales, ce înseamnă, de fapt, **restructurare**? Desigur, nu este nevoie să insistăm prea mult asupra problemei. La urma urmei, toată lumea înțelege despre ce-i vorba. Se simte însă nevoia... genului proxim și a diferenței specifice. Întrucât termenii cu care operăm se cer precizați, definiți. Restructurarea ar fi, deci, un... proces complex (cum altfel? doar toate definițiile din această arie încep cu o astfel de alăturare de cuvinte!) care include niște etape și niște componente: reanalizare și reevaluare a situației politico-militare și strategice, reelaborare a doctrinelor sau conceptelor doctrinare, redislocare, reducere, reînzestrare etc. Toate cu „re". Dacă le-am lua, acum, pe toate acestea la rând și le-am reanaliza, argumenta, calcula, apelând la regina (sau cenușereasa) științelor – matematica –, la argumentul istoric și la cel... geostrategic, ar fi aproape gata o teză de doctorat. Nu face parte din intențiile noastre așa ceva.

Orice restructurare este ceea ce trebuie să fie, chiar dacă, în lumina vizibilă a lumii, ea apare doar așa cum trebuie să apară. Poate că lucrurile acestea n-ar trebui spuse în gura mare, întrucât se înțeleg de la sine, fac parte din sistem. În fond, toate femeile se fardează, acțiunea de fardare neavând nici o legătură cu buna digestie. Dar nimeni n-o spune.

Dispărând pericolul din Est, s-ar părea că nu se mai justifică, în fața populațiilor, cheltuielile militare crescute. Și, apoi, lumea se cam teme de războaie. Deși nu ezită să le facă. Și, într-o modalitate sau alta, chiar să le și susțină. Evident, mutațiile strategice care s-au produs în lume, deși nu pot duce la liniște și siguranță deplină, au determinat

semper ubique reașezarea concepțiilor, redimensionarea politicii militare globale și zonale. Dar totul trebuie făcut cu măsură. Altfel, apare ca un paleativ. Un om puternic nu poate renunța la puterea sa. Chiar dacă ar vrea s-o facă. Dar nu-l împiedică nimeni să spună ce vrea el să spună, inclusiv că renunță. Îl crede însă cineva? Marea tensiune est-vest a explodat în zeci și zeci de tensiuni și conflicte regionale, față de care comunitatea internațională nu poate rămâne indiferentă. Dar nici nu este în stare să facă mare lucru, întrucât această comunitate nu este o entitate, nu este o forță unitară, omogenă, ci un amestec de moșteniri, de realități, de religii, de judecăți și prejudecăți, de forțe și interese care există și, într-o anumită măsură, coexistă. Pe principii greu de definit și de statornicit. Forțele sunt extrem de diversificate (financiare, economice, politice, militare). Ca și interesele. N-o să le facem noi, acum și aici, inventarul! Dar ele există! În general, în fața conflictelor zonale, comunitatea internațională n-a prea avut soluții eficiente. Chiar dacă, într-o formă sau alta, conflictele armate s-au încheiat, s-au diminuat sau s-au atenuat, focarele încă nu s-au stins, problemele au rămas. Și atunci, în fața neputinței, a ineficienței tratativelor, acordurilor, convențiilor și demersurilor întreprinse de organismele internaționale, s-a făcut din nou apel la arme. În fond de aceea există forțe armate, nu? Să continue politica prin... alte mijloace. Au apărut, astfel, concepte noi: gestionare a crizelor, menținere a păcii și chiar impunere a păcii. Un concept nu este însă o vorbă oarecare, o figură de stil, o metaforă, ci un cadru al unei acțiuni sau al unui complex de acțiuni care presupune o doctrină, forțe, mijloace și structuri. Deși asemenea lucruri nu se realizează oricum, cât ai bate din palme, ele au început deja să devină o realitate. Dar o realitate discutabilă, problematică. Întrucât ea înseamnă angajament , acțiuni care pot produce reacții în lanț (a se vedea situația de pe pământul fostei Iugoslavii), greu de controlat. Procesul de realizare a unor structuri militare la îndemâna comunității internaționale se află abia la început. În general, s-au preferat structuri foarte mobile, luându-se ca model forțele de intervenție rapidă create în ultimele decenii în diferite țări puternice. Opțiunea este foarte interesantă și ea merită studiată cu multă atenție. Nu doar în nuanța ei rozalie, firește. De altfel, recentul colocviu pe tema noii dezordini europene, desfășurat la Institutul

francez de Relații și Studii Strategice este concludent. Și aici, ca și cu alte numeroase prilejuri, s-a promovat o grijă deosebită în analiza atentă a realităților, întrucât s-au făcut și se fac încă greșeli. Justificat sau nu, există o grabă în a reașeza situația politico-strategică în anumite coordonate, de a impune aceste coordonate. Fără să se țină seama de realități și de nuanțe. Conflictele din Iugoslavia, din Nagorno-Karabah, din Kurdistan, din alte zone, precum și numeroasele acțiuni teroriste nu prea țin seama de presiunile exercitate de organismele internaționale, iar amenințarea cu intervenții militare nu-și atinge în întregime obiectivul ei disuasiv. Nu toate problemele acestei lumi pot fi rezolvate prin forță sau sub presiunea forței. Acolo unde luciditatea și rațiunea nu găsesc receptivitate, e greu de presupus că poate fi instaurată, prin forță, o pace de lungă durată. Exemplul Iugoslaviei este, iarăși, concludent. Însăși noțiunea impunere a păcii, în sensul de impunere prin forță militară, este extrem de sensibilă. În fond, comunitatea internațională nu dorește războiul. Dar lumea nu privește în același fel eurocorpul germano-francez, nici corpul de armată germano-olandez, nici celelalte structuri de intervenție rapidă deja create sau în curs de constituire. Multe concepte se cer revăzute. La un moment dat, s-ar putea crede că noile structuri de securitate europeană și generală la care se lucrează foarte intens ar face cu totul desuete sau inutile nu numai armatele naționale, ci și vechile valori naționale, precum suveranitatea, independența, integritatea teritorială. Dar cine acceptă așa ceva? Pe autostrada care leagă Bruxellesul de Maastricht nu-ți dai seama unde se termină Belgia și unde începe Olanda. Belgienii și olandezii știu însă precis. Și oricât de deschisă ar fi granița dintre aceste două țări, ea există! Nimic nu este însă imposibil pe această lume. Deși se spune că **impossibillum nulla obligatio est.** Adică nu ești obligat să faci imposibilul.

OPTIMISM CUMPĂTAT

Poate că ar trebui să ne aplecăm mai mult asupra a ceea ce se petrece în lume, să ieșim mai des și mai cu folos din... invulnerabilitatea noastră preconcepută. Sau din vulnerabilitatea noastră preconcepută. Lumea este plină de fel de fel de vulcani, de războaie economice, financiare, politice și... militare, iar analiza atentă a zonelor de conflict ar putea duce la concluzii cel puțin interesante. La Moscova, spre exemplu, se derulează o luptă-spectacol între ceea ce a fost și ceea ce pare să fie, între ceea ce este și ceea ce se vrea să fie, o luptă care, începând de duminică, 3 octombrie – ziua Unificării Germaniei, a devenit o tragedie. Dar noi știm sau măcar bănuim că nimic nu e prea simplu pe lumea asta. Mai ales atunci când se trece cu atâta ușurință de la un slogan la alt slogan.

Și totuși, lumea e lume. Duminică, 26 septembrie, în marea piață a Kremlinului, o sută de mii de oameni au asistat la un concert simfornic, cum rareori se mai poate vedea astăzi. Muzica lui Ceaicovscki a răsunat divin într-un loc deopotrivă blestemat și binecuvântat, în care s-au hotărât, de atâtea ori, multe din destinele omenirii, inclusiv soarta pământului românesc dintre Prut și Nistru. Dar concertul a fost extraordinar. Și el trebuie înțeles nu numai ca spectacol, ci și ca sevă a unui copac care mai crește încă pe pământul învigătoarei lui Napoleon. La o săptămână, în centrul orașului, acolo unde a fost marea scenă a concertului, precum și în jurul postului de televiziune „Ostankino” s-a deschis focul. Morți și răniți. Era să spun că, spre lauda armatei Rusiei, în piața Kremlinului, nu se află nici un tanc, nici un tun, nici un transportor blindat, nici o mașină de luptă a infanteriei. Dar acum se află! Decret de introducere a stării excepționale, măsuri de lichidare a rebeliunii armate. Parcă am mai văzut undeva asemenea scene! E

drept, dintr-un cu totul alt unghi și în cu totul alte împrejurări, dar... Armata este de partea lui Elțîn. Dar temerile există și persistă. Întrucât Federația Rusă stăpânește vreo patru sute de mii de capete nucleare. Și nu-și poate permite greșeli sau aventuri.

Cu câteva zile în urmă,urmărisem, pe TV5, conferința de presă a lui Soljenițân la Paris. Deși a trăit două decenii în SUA, Soljenițân exprima, acolo, în fața camerelor de luat vederi, ceva din forța, din amărăciunea, dar și din demniatea și din adâncurile tulburate de istorie și de împărați ale poporului rus. Unul din cei trei fii ai săi, pianist, s-a aflat, pe 26 septembrie, pe marea scenă din Piața Kremlinului. Cum va fi privit oare peisajul cu gloanțe, cu morți și răniți din centrul acestui mare centru de putere? Iată doar câteva repere ale unor evenimente care ne țin cu sufletul la gură. Se spune că rușii (cei mai mulți dintre ei) urmăresc aceste evenimente la... televizor. Din păcate, de prea multă vreme ei au fost nevoiți și, evident, obișnuiți să se supună vrerii împăraților. Se pară însă că, de data aceasta, potrivit sondajelor de opinie, populația Federației Ruse nu se prea dă în vânt după spectacolul Elțân-Rutcoi-Parlament, ci își vede de treburi. Mai mult sau mai puțin liniștită. Era un semn bun. Deși nu se putea spune că, acolo, în adânc, vulcanul nu mai clocotește. Împărații sau cei ce le-au urmat înțeleg ei oare pe deplin, altfel decât din fotoliile unei foarte mari puteri, adevărurile cele profunde ale unui mare popor, sau vor încerca să profite în continuare de supușenia tradițională și de cumințenia ancestrală a mujicului (care nu mai e chiar mujic)? După cele ce se petrec acum în centrul Moscovei, rămâne de văzut.

Între Croația și ceea ce se numește Republica Sârbă Krajna, conturile nu s-au încheiat. Lecția aspră a istoriei, vânturile care mai bat și tot bat din Est și din Vest, când din Est când din Vest, incertitudinile și tragediile sângeroase ale prezentului, ca și confuzia (și iluzia) de fata morgana a orizonrurilor aduc o căldură tulbure, de gheizer, care amintește că vulcanii, chiar dacă par stinși, încă n-au dispărut. De manevrele subversive care se întreprind acolo își vor da oare seama la timp și căștile albastre? Și, dacă își vor da, ce pot face? Câtă putință și câtă neputință există și persistă încă în acest blestemat colț de Europă? Cum vor evolua lucrurile în Macedonia? Folia declanșată în acest

butoi cu pulbere va continua să producă explozii? Sau a venit timpul ca lucrurile să se liniștească? Oricum, toată lumea este îngrijorată. Și cei ce sunt direct implicați. Și cei ce nu sunt, dar ar putea fi. Nu știm dacă, în Bosnia-Herțegovina, este foarte clar cine este musulman și cine nu este, cine este sârb convertit la musulmanism sau cine-i musulman devenit sârb, dacă musulmanii sunt o etnie sau altceva, o categorie religioasă, și, mai ales, dacă asta are sau nu o așa de mare importanță încât să genereze o dramă din care să piară atâția oameni. Planul de pace este un plan realist sau un compromis, adică o soluție care a costat zeci de mii de vieți și care înscrie încă o pagină tragică într-o istorie tragică? Cine poate răspunde cu adevărat? Dar cei 2.200.000 de români-vlahi de la sud de Dunăre? Și din atâtea alte locuri uitate de Dumnezeu dar neuitate de cei ce le dau viață și identitate! Ei, acești oameni care vorbesc aceeași limbă cu noi, care au același port și aceleași obiceiuri cu noi, de ce nu-și fac un... „UDMR" care să trimită memorandum-uri la Consiliul Europei? Iată încă un subiect care, adâncit și exploatat de semănătorii de vânturi și de discordii, ar putea constitui un sâmbure de criză. Nu va fi, desigur, așa, dar lucrurilor trebuie să li se spună pe nume. Dacă domnul Mircea Snegur înrobește sau nu, din punct de vedere economic, milioanele de români dintre Prut și Nistru rămâne de văzut, dar că astfel de acorduri și de demersuri sunt împotriva cursului istoriei este evident. Germania se unifică la 3 octombrie 1990, fără menajamente, fără referendumuri și fără tam-tamuri, în timp ce, în alte părți, lumea se divide. Sau rămâne divizată. NATO, oricât ar fi de NATO, nu poate garanta nici reunirile, nici reîntregirile și nici diviziunile. Umbrela lui nu apără pe nimeni de gripă, nici de indigestie, nici de lava vulcanilor care vin din adâncuri. Și cu atât mai puțin de prostie. Sau de prostire. Mai ales că nici NATO nu este singurul stăpân pe lumea asta. Din când în când mai poate primi și el unele atenționări, unele puncte de vedere. De care, oricum, trebuie să se țină seama. Altfel, toată lumea ar da năvală la Bruxelles și...

Lazarev ne învăța, cu câteva decenii în urmă, în nu mai puțin de 1920 de pagini, că limba moldovenească este de origine slavă. Să sperăm că o astfel de stupidă învățătură (de fapt, insinuare, potlogărie) n-a reușit să separe frate de frate. Românii, oriunde s-ar fi aflat, au trăit

totdeauna sub același sceptru.Dar nu în afara lumii. Nu separați de cei ce se află cu noi sub același soare. E loc pentru toată lumea pe acest pământ al oamenilor.

Un pas important – ultimul – făcut de țara noastră spre Consiliul Europei. Acolo unde-i este locul. Acolo unde merită să-i fie. Prin tradiție, prin vocație, prin cultură. Cam târziu s-a luat o astfel de decizie, dar să ne mulțumim cu înțelepciunea vorbei potrivit căreia lucrul bun nu se face în pripă. Oricum, poate s-a aflat ceva mai mult despre noi. Pentru că avem nu numai părți rele, ci și părți bune. Destule. Inclusiv capacitatea de a face treabă temeinică și de a nu ne lua după vânturi.

Mereu au fost și, din păcate, încă vor mai fi puncte fierbinți, zone de conflict pe planeta noastră. Georgia, Columbia, Orientul Mijlociu, Somalia, Irlanda de Nord, Namibia... Strategii peste strategii, doctrine peste doctrine, organisme internaționale numeroase, avertismente peste avertismente – și câte altele – au decantat sau au încercat și încearcă să decanteze răul de bine și binele de rău, au încercat și încearcă asiduu soluții pentru revigorarea optimismului. Rezultatele se cunosc. Sau nu se cunosc. Oricum, noi avem o vorbă care spune multe: „Bucuroși le-om duce toate”.

PATA DE CULOARE

● ***Du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas***

Săptămâna care s-a scurs, a adus parcă ceva mai multă culoare în peisajul prea cenușiu al lumii. La Bruxelles, noul concept american „Parteneriat pentru Pace" a câștigat teren, în timp ce unele din prognozele elaborate în diferite locuri de pe Terra, inclusiv la Washington, nu întrevăd semne prea bune pentru zona Balcanilor. Nu este, însă, obligatoriu ca toate semnele să se împlinească. Nici cele bune, nici cele rele. Prognozele sunt doar... prognoze. Realitatea este cea pe care o știm cu toții. În Bosnia-Herțegovina bântuie războiul, confruntările politice – și nu numai politice – tulbură grav acest sfârșit de secol, extremele se ating, iar extremismele se afirmă. „Parteneriatul pentru Pace" este un cadru de dialog concret, un concept care invită nu doar la rațiune, ci și la acțiune, la adaptare la noua situație politico-strategică creată în lume. El nu rezolvă toate problemele care țin de securitatea generală, regională și națională, dar creează condiții pentru găsirea unor soluții prin dialog. Căci problemele rămân. Umbra secolelor nu se poate șterge cât a-i clipi, oricât de luminos ar fi soarele speranței. Și chiar dacă Estul nu se mai confruntă atât de dur și atât de categoric cu Vestul, noi, românii n-ar trebui să uităm că marile migrații au venit din Est și marile cruciade au pornit din Vest. N-o mai fi chiar așa, dar spiritul nu dispare odată cu trupul.

La Moscova, Clinton a constatat măreția Rusiei, iar la București, doamna Madeleine Albright, ambasadoarea S.U.A. la O.N.U., trimis special al președintelui american în această zonă fierbinte, ne-a asigurat că securitatea României este și securitatea Statelor Unite. Semn bun de peste Ocean. Poate și pentru motivul că, de vreo jumătate de veac

încoace, se tot spune că vin și nu mai vin anglo-americanii. Desigur, nu ei trebuie să ne asigure nouă securitatea națională. Aceasta este treaba noastră. Comunitatea internațională care adăpostește, în relațiile de parteneriat, deopotrivă, statele mari și mici, are, însă, datoria de a atenua vechile adversități și de a face să triumfe încrederea și bunătatea. În fond, tot cam așa se gândea și în epoca lui Leonardo da Vinci.

Ce facem, însă, cu uneltirile revanșarzilor, cu ieșirile intempestive și agresive ale lui Jirinovski, cu tot ceea ce se spune despre fundamentalismul islamic, cu presa de pe aici, de pe acolo, de pe lângă noi sau de prin alte părți, care îndrugă verzi și uscate despre „intențiile" strategice ale României, despre minorități și despre câte altele? Ce facem cu economia noastră, care bate pasul pe loc, cu grupările și regrupările de forțe pe eșichierul politic românesc, normale într-un stat democrat, dar care, la noi, în loc să-l liniștească, îl îngrijorează și mai mult pe bietul om, cu bugetul militar care este așa cum este și care se spune că nu poate fi altfel de vreme ce țara este așa cum este (scuza supremă!), cu avioanele care cad, cu oamenii care mor, cu toate celelalte necazuri venite din Lună sau pe care ni le facem noi singuri? Greu de spus!

Poate s-ar potrivi, totuși, un cuvânt de bună impresie, de liniștitor îndemn la meditație și la răbdare pentru ostașul armatei române. S-a încheiat un an de instrucție – al patrulea de la Revoluție încoace – și a început al cincilea, este vremea bilanțurilor, taberele, aplicațiile, tragerile sunt în plină desfășurare, iarna pare mai blândă cu noi, s-au obținut ceva fonduri pentru reparația unor cazărmi, iar oamenii își văd de treabă.

Cunosc ofițerul român de aproape patruzeci de ani. Timp în care am confruntat mereu portretul celui din „Întunecare", „Din ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război", din „Pădurea spânzuraților", din revista „România militară", din lucrările lui Sichitiu, din însemnările lui Averescu, din scrierile lui Antonescu, din jurnalele de front, din ordinele de zi ale comandanților, din graiul îngălbenit al arhivelor cu cel căruia i-am simțit brațul și sufletul, odinioară în cazematele din Mehedinți, apoi, mereu și mereu, în poligoanele greului, la instrucție, în iernile de aplicații, în vremea robiei pământului de la canale și

magistrale, cu cel pe care l-am cunoscut și în amfiteatrele universităților, în Biblioteca Academiei, la sesiunile de comunicări științifice. Ofițerul român, ca și subofițerul român, ca și soldatul român, este un om răbdător și tenace, învățat cu greul și format pentru greu, care nu dă înapoi din fața nimănui, care știe să-și îndeplinească misiunea, care nu are nici vocație, nici vreme pentru uneltiri și clevetiri, pentru faceri și afaceri, pentru vorbe de ocară și ocărârea semenului. Ofițerul român a fost educat, de când există armată română, să-și respecte nu numai semenul, ci și inamicul. La Mărăști, au fost îngropați laolaltă, în același pământ, 11.000 de nemți, unguri, ruși și români, în mausoleele care există pe pământul românesc odihnesc, în aceleași cripte, osemintele tuturor celor căzuți în luptă pe același câmp de bătaie. Căci moartea este valoarea supremă a vieții. Iar când ea se produce în luptă, cei care rămân trebuie să-i acorde respectul cuvenit.

De aici și respectul pe care îl are ofițerul român față de viață, față de om, față de instituție, față de valoare. Cuvintele care se scriu, azi, în unele publicații în legătură cu ofițerul român mă întristează și mă tulbură. În Statele Unite, spre exemplu, națiunea le-ar respinge și le-ar condamna, iar autoritățile nu le-ar tolera sub nici o formă, chiar dacă, în această țară, cuvântul este liber. Liber este cuvântul, nu calomnia. La noi, totul este liber: interpretarea, mustruluiala, răfuiala, răzbunarea, înjurătura. Trăim vremuri grele. În care respectul iese cu greu din apa sâmbetei, în care a fost aruncat.

Spun toate acestea întrucât mi se pare cinstit și drept să le spun. Ziarul la care muncesc se luptă din greu pentru exprimarea unor adevăruri fundamentale, uitate cândva, pentru ieșirea completă din iluzie, din confuzie, din indiferență și din interese. N-am avut și nu avem nici un avantaj și nici nu trebuie să avem. În afară de cuvintele, adesea încurajatoare, ale celor care ne citesc. Și de solicitudinea celor pe care ni-i facem părtași. Ba mai mult, de la o vreme, redacția a fost trecută undeva, într-o structură inspirată de la alții. Pe vremuri, redactorul șef făcea parte din Consiliul Militar Superior. Era, adică, acolo, în miezul fierbinte al deciziei. Acum, nu mai este. Este doar invitat. Din când în când. Dacă făcea parte, probabil că n-ar fi fost de acord să se importe o tipografie cu 680.000 de dolari, la care nu pot fi

tipărite nici ziarul, nici revista. Dar asta este o altă problemă.

Cu toată această îndepărtare a presei militare de locurile în care se iau decizii importante, eu am fost mereu acolo. Zi de zi și săptămână de săptămână, am asistat la eforturile făcute de ministrul apărării naționale, de secretarii de stat, de conducerea ministerului, în ansamblul ei, pentru optimizarea raporturilor internaționale ale instituției militare cu instituții similare din Europa, din America, din Asia și din Africa, pentru integrarea militară în structurile euro-atlantice, pentru elaborarea pachetului de legi care se află, acum, la Parlament, pentru salvarea industriei de apărare, pentru rezolvarea marilor probleme ce țin de conceperea, planificarea și realizarea noilor structuri, de asigurarea unui minimum de condiții pentru desfășurarea programului pregătirii de luptă în situația unui buget de austeritate (austeritate ce nu se mai termină!), pentru soluționarea atâtor probleme sociale. Am participat la zeci de întâlniri, la București, ale ministrului apărării, ale șefului Marelui Stat Major cu personalități din țările membre ale N.A.T.O., din țările vecine, cu miniștri ai apărării și șefi ai statelor majore generale de pretutindeni, la zeci și zeci de alte activități (inspecții în cadrul C.S.C.E., vizite ale unor delegații militare străine în unități militare etc.) și nu pot să nu remarc eforturile extraordinare depuse de armata română, în toate structurile și la toate eșaloanele ei, pentru construirea unui nou sistem de relații militare în Europa și în lume. Toată lumea trebuie să înțeleagă că o securitate reală, credibilă și eficientă nu poate fi realizată în afara acestui sistem de noi raporturi militare, singurele care pot asigura, pentru toți, un minimum de garanții de care avem atâta nevoie.

Evident, ministrul apărării naționale a fost și este cel dintâi angajat în această construcție. E normal să fie. De aceea este ministru. Deseori, la ore târzii din noapte, după ce eu însumi am așteptat, ore în șir, în anticameră, întrucât se afla, mai totdeauna, în ședințe cu secretari de stat, îl lăsam tot lucrând, cu maldărul de rapoarte și de lucrări pe birou, care fac zile grele și nopți albe unui ministru. Și, cu atât mai mult, unui ministru al apărării. Am întâlnit acolo, în acel cabinet, seriozitate și demnitate, responsabilitate și luciditate. Nu ceea ce se scrie în „România Mare”. Cuvintele acelea din această publicație, pe care mulți

ofițeri o citesc și o respectă, m-au surprins și m-au întristat. Aici, pata de culoare a acestei bogate săptămâni a devenit, iarăși, cenușie, murdară și rea. Probleme nerezolvate sunt și vor fi încă multe. Și în legătură cu cele petrecute în decembrie ,89, și în legătură cu programele de înzestrare a armatei, și în legătură cu unitățile luptătoare (care numai luptătoare nu sunt!), și în legătură cu problemele sociale, cu statutul cadrelor militare, cu integrarea militară euro-atlantică, cu noile structuri, cu respectul față de valori, cu schimbarea sau neschimbarea miniștrilor, cu remanierea sau neremanierea Guvernului... Este de datoria Consiliului Suprem de Apărare a Țării și a Parlamentului să le rezolve. Dar toate acestea pot și trebuie să fie soluționate fără bălăcăreală, fără acel limbaj scandalos și amenințător, răscolitor în gunoaie și impoliticos, care a măcinat cândva, atât de crud și nedrept, sufletul nostru. Am dori ca vremea aceea, când un șef de fermă striga la un ofițer al armatei române: „Bă, colonele, ce fac soldații tăi de n-au cules încă porumbul?" să fi dispărut pentru totdeauna. Desigur, Corneliu Vadim Tudor nu este șef de fermă, ci talentat jurnalist, scriitor, președinte de partid și senator al României. Respectul față de un grad militar al armatei române este valabil, însă, și pentru un domn senator. Indiferent cine ar fi el și ce merite ar avea.

DE LA PLACĂ TURNANTĂ, LA STÂLP DE STABILITATE

Fost-au cândva, dar nu prea de mult (că nu s-a încheiat încă mileniul lor), trei mari imperii. Unul mai puternic decât altul, unul mai orgolios decât altul, unul mai habotnic decât altul. Desigur, înaintea lor, au mai fost și altele – evident, altele care ne-au afectat pe noi – de la cel mongol la cel roman, de la cel persan la cel bizantin. Iar după ele au urmat și altele, occidentale sau orientale, albastre sau roșii, ascunse după fel de fel de degete sau clamate în lumini dispersate de reflectoare poliedrice. Dar astea trei (cifra 3 se folosește și pentru a desemna feciorii de împărat din poveste) au crescut și au descrescut, iarăși au crescut și iarăși au descrescut în coastele noastre, smulgându-ni-le din când în când pe unele și zdrobindu-ni-le, cât s-a putut de des și cum s-a putut de violent, pe altele. Astfel, spațiul în care s-a format poporul român – spațiu foarte larg și dens populat – a fost nevoit să suporte, rând pe rând, copitele cailor migratorilor, vecinătatea îngrijorătoare și periculoasă a celor trei imperii, colonizarea teutonilor și a altora, invaziile din Sud, incursiunile tătare și netătare din Est etc. Nu numai noi am avut pe atunci probleme. Cam toate țările se înfruntau și se confruntau fie în spade, fie în religii. Unele pentru supraviețuire, altele pentru supremație.

Cele trei mari imperii – Habsburgic, Otoman și Țarist – au lăsat însă urme cu efect în timp, unele din acestea devenind, cu vremurile și vremuirile, adevărate cangrene canceroase care dor adânc. A intoleranțe. A patimi. A războaie. O analiză atentă a situației geostrategice sau geopolitice în zonă nu poate să nu țină seama de aceste rădăcini. Deși nu e bine să se aibă în vedere numai rădăcinile. Pentru că rădăcinile sunt

acolo, în pământ, pe când tulpinile se înalță și se ramifică, încrengându-se cu alte tulpini, în păduri sau în hățișuri cu pretenții de păduri.

Slavii s-au prelins, secol după secol, ca o apă liniștită de câmpie, spre centrul Europei. Europa cea dinspre Vest le-a pus o barieră catolică, foarte eficientă, care i-a făcut pe unii să fie ceea ce sunt, iar pe alții să fie ceea ce nu sunt. Musulmanii și-au păstrat serioase capete de pod în Europa, iar Lumea Nouă, cu armoniile ei perfecte, rezultate dintr-un pragmatism măsurat, se întoarce, acum, în spirit, la izvoare, adică în locurile în care își are rădăcinile. Dar imperiile și convulsiile de tot felul, ca și legile cele de toate nuanțele, speranțele și capcanele au aruncat oamenii în vârtejurile cele multe, au pus, în același creuzot, musulmani și creștini, bigoți și atei sectanți și puritanii și ce or mai fi fost, făcând din Balcani un Babilon european, cocoțat pe un butoi de pulbere, și din pulbere praf de pușcă pentru Balcani. Orgolii nemăsurate, adevăruri ireconciliabile, vendeta și polițe de plătit, temeri și prejudecăți, idealuri diabolice și tăceri chinuite, dar și interese și amestecuri de tot felul – unele subtile, altele directe, la lumina zilei – au aprins un chibrit care, totuși, a produs explozia. Chibritul acesta s-a aprins și la noi, în Carpați, în decembrie 1989, dar explozia nu s-a produs. Nu se putea și nici nu se poate produce, întrucât România nu este și nu poate fi un Babilon. Și totuși, atunci, în decembrie 1989, după 22 decembrie, au murit oameni, o forță malefică vrând cu tot dinadinsul să ne autodistrugem armata, să ne pulverizăm în lupte de stradă, probabil cu gândul că, undeva, acolo, în Răsărit, cineva ne iubește și nu ne va lăsa în haos. Ne va ajuta, cu vreo câteva divizii, să punem ordine, o nouă ordine, poate în același mod în care se hotărâse cândva la Yalta. Dar praful de pușcă, la noi, n-a luat foc. Întrucât a fost un om care a spus „nu”. A fost și o armată care a spus tot „nu”. Și „nu” a fost. Cel puțin așa s-a crezut. Și așa se mai crede încă și acum.

Dacă praful de pușcă n-a luat foc, nu înseamnă că, gata, totul s-a sfârșit. Nu se năruiește un război din cauza unui prăpădit de praf de pușcă. Se poate recurge la explosivi mai rafinați și, în lipsa acestora, chiar la răngi, la cuțite și la topoare, la pietre, la sticle cu benzină și la cauciucuri arse. Fumul impresionează. Înseamnă că, pe undeva, s-a făcut foc. Se prtactică în toată lumea procedeul. Și dacă nici astea toate

nu ne fac de râsul lumii, atunci nu ne mai rămân decât... cuvintele. Înapoi, în copaci, nu ne mai putem urca. Fie și pentru simplul motiv că am coborât de acolo cu mult înainrea altora.

De obicei, cuvântul limpezește. Cuvântul este darul cel mai de preț al omului, dumnezeirea lui. Este o lume a lumii. Dar poate fi și altceva. Poate fi și o nelume a lumii, o armă teribilă, o armă care rănește și chiar ucide sufletul, creând și cultivând livezi uscate, tărâmuri unde proliferează îndoiala, neîncrederea, suspiciunea, resemnarea, ura, îngrijorarea, teama. Cuvântul poate fi folosit, uneori, ca o armă împotriva lumii omului, ca o puternică armă psihologică. Întrucât el și numai el este ceea ce este. Unde nimic nu ajunge, cuvântul își face loc ca o apă atotstăpânitoare. Curgătoare, tumultuoasă sau liniștită. Dătătoare de viață sau otrăvitoare. Așa ceva s-a întâmplat și la noi. Ceea ce nu s-a realizat, în acel decembrie 1989, prin diversiune radioelectronică, prin provocare armată, prin foc de armă tras din locuri ascunse, se încearcă a se realiza acum, picătură cu picătură, prin cuvânt. Prin cuvântul care umilește, înjosește, nedumerește, coboară, arată cu degetul, terfelește, calomniază, deformează, răscolește, vânzolește, provoacă. Cuvânt spus sau scris, sugerat sau lăsat în suspensie pe undeva, pe la vreo margine de vis nevisat sau de speranță neîmplinită, în spațiul în care nu se face încă nici o diferență între îndoială și certitudine, între adevăr și neadevăr. Se pare că, în evoluția actualei situații geopolitice și geostrategice din zonă, cuvântul este acea monadă deoportivă malefică și tămăduitoare, ucigașă și salvatoare care se face vinovată de iarmarocul scăfârliilor goale și zumzăitoare, dar și lăudat de scăparea din haos. Lumea se află într-o teribilă mișcare. S-au prăbușit civilizații, s-au dizolvat mari imperii, s-au spart alianțe. Și, în același timp, s-au durat și s-au consolidat alte imperii de alte facturi. Imperii economice formidabile, imperii geospațiale, care au repolarizat bogăția și sărăcia, viața și moartea, lumina și nelumina. Au murit lumi, s-au construit lumi. Din coastele noastre se mușcă însă la fel de crâncen ca în vremea celor trei mari coloși. Incursiuni cazace se mai fac și azi în zona Nistrului, în Moldova, în limba română din această parte a țării, smulsă și supusă sistematic și violent unui teribil proces de slavizare. Gurile Dunării ne-au fost și ne sunt încă știrbite, Insula Șerpilor furată, Bucovina de

Nord trecută prin furcile antiromânsimului, Ungurii își clamează pe unde pot și cum pot – inclusiv în Parlamentul României, scenarii vechi din 1918, religiile – tolerante în sine – par a juca totuși un rol destul de important în diseminarea omenirii, interesele au un singur sol și mai multe subsoluri, se bat în valuri de ocean dar și în strategii ale unor ape foarte subterane.

Știm toate acestea, le știm și le simțim (ele au fost dintotdeauna în aer, în cer, pe pământ și în apă, adică în lume), dar continuăm să fim ceea ce suntem, să nu ne îndoim nici o clipă de adevărurile și înțelepciunile noastre. Cândva se zicea că suntem un fel de placă turnantă. Adică ceva în genul celei aflată în depouri și care servește la întoarcerea locomotivelor. Dar și această placă trebuie să aibă un ax, un stâlp. Care este foarte important. Chiar dacă n-avem bani, nu ne lipsesc gândurile bune. Deși se spune „Dă-i Doamne românului mintea cea de pe urmă!", cred că am avut și vom avea întotdeauna suficientă inteligență, multă înțelepciune și destulă minte pentru a înțelege, vorba lui Schopenhauer, că nici soarele n-ar exista pe cer dacă n-am fi noi să-l vedem. Sau, altfel spus, cât vom fi, soarele va continua să răsară și pentru noi, Ca și cum noi am răsări pentru el. Ca un sentiment frumos, ca o inimă din inima noastră.

GAUDEAMUS

Ceremonial pe platoul din fața Academiei de Înalte Studii Militare. Impresionant. Ceremonialuri asemănătoare, în toate instituțiile superioare de învățământ militar din România. O nouă promoție – promoția „Marea Unire 75" – își ia zborul. Este clipa în care se concentrează aproape tot ce ține de ceea ce numim efort al anilor de învățătură, speranță, proiect, vocație, iubire, pasiune. O clipă echivalentă cu un permis de liberă trecere în carieră. Este monada noastră universală. Este reperul de bază al carierei militare. Al oricărei cariere. Este un Sumum. Este Alma Mater. Nu obișnuim, în general, să facem filosofia acestei clipe. Baudelaire o realizase inegalabil în „A une passante", simbolizând o esență. Esența iubirii. Marin Preda o continuase superb în „Cel mai iubit dintre pământeni". Simbolizând o altă esență. Cea a uciderii clipei. Filosofiile sunt, uneori, foarte simple. Atât de simple încât esențele se pierd, se diluează în cuvinte. Trăirile sunt, în schimb, complicate. Uneori, atât de complicate, încât nici nu mai știi dacă au fost sau dacă n-au fost, dacă au trecut sau dacă au rămas.

Ceea ce se petrece azi, aici, pe platoul din fața Academiei de Înalte Studii Militare, este sublim. Nu prin forța cuvintelor – care, în asemenea ocazii, ar putea chiar să și lipsească –, ci prin valoarea reîntoarcerii la simboluri. Drapelul, Imnul, Uniforma, Ceremonialul, Gaudeamus. Un Drapel purtat cu strălucire de o instituție de învățământ care împlinește, în aceste zile, 104 ani de existență. Câte instituții similare din Europa și din lume se pot mândri cu o asemenea longevitate? Un Imn tulburător, interpretat, împreună cu unul din cele mai valoroase coruri bărbătești din Europa – corul Ansamblului

„Doina" al Armatei –, de inimile și de sufletele noastre. Un Imn al Resurecției, al Reînvierii. O Uniformă militară care a făcut totdeauna gloria și faima acestei țări. Căci armata română n-a greșit niciodată față de țară, n-a lipsit niciodată, nici măcar un singur minut, de la datoria sa sacră, prevăzută deopotrivă în Constituție și în propria noastră ființă. Armata României a dat țării Eroi. Dar a dat, din rândurile ei, și martiri. Mă gândesc la strălucitii ofițeri care și-au chinuit sau și-au sfârșit viața în închisorile de la Sighet, de la Jilava, de la Aiud... Ceremonialul vine de demult, de la începuturile acestei instituții, amintindu-ne Izvoarele. Iar Gaudeamus igitur este imnul învățăturii.

O nouă promoție intră, deci, în rânduri. În rândurile cele grele, cele aspre ale oștirii. Viața militară nu este un marș triumfal. Deși conține și triumfalul. Viața militară este, în toate armatele din lume, extrem de dură. Efort fizic prelungit, adesea, peste limitele suportabilului, anduranță, aplicații, trageri, învățătură permanentă, nesomn, neliniști, responsabilități.

Tinerii subofițeri și maiștri militari, tinerii locotenenți, tinerii ingineri, tinerii medici, ca și proaspeții ofițeri de stat major își vor lua, în curând, funcțiile în primire. În toate eșaloanele armatei. Vor intra direct, fără menajamente, în acest foc continuu, în această stare de veghe, în această „celulă de alarmă" a națiunii, a țării, care este armata. Știu ei, oare, ce îi așteaptă cu adevărat? Știu ei, oare, că, în fiecare acțiune a unui militar, în fiecare act și chiar în fiecare gest se află o responsabilitate imensă? Cel de la ecranul radiolocatorului va reuși, probabil, să deosebească ușor o țintă aeriană de un simplu punct luminos. Dar el mai trebuie să știe că între radiolocatorul său și sistemele antiradiolocație din lume este o competiție pe care, uneori, tehnica din înzestrare nu-l ajută să o câștige. Ecartul va trebui umplut cu forța inteligenței, cu puterea și priceperea de a învinge imposibilul. Tanchistul trebuie să știe cum să fie cel mai bun. Chiar dacă tancul lui nu este, poate, totdeauna cel mai performant. Pilotul de pe avionul de luptă trebuie să știe că, dacă el este cel mai bun, și avionul lui este cel mai bun. Are, înainte, exemplele lui Vuia, Caranda, Zorileanu, Bănciulescu, Agarici. Pentru a fi cel mai bun, infanteristul, ca și vânătorul de munte, parașutistul sau cercetașul, este obligat să

trudească 24 de ore din 24. Așa este în toată lumea. Pentru a deveni number one în profesie, trebuie să renunți la tot, în favoarea meseriei. El trebuie să știe că rangerșii sunt rangerși, întrucât dorm doar două ore pe noapte, iar 22 se antrenează. Ofițerul de stat major se află, de asemenea, într-o competiție computerizată cu propria-i inteligență. Ajutată de calculator, gândirea tactică sau strategică devine efectiv performantă. Dar ea trebuie să fie cu mult deasupra calculatorului.

Mă gândesc, cu respect, cu emoție, la aceste exigențe ale profesiei noastre, cărora le-am consacrat, ca mai toți ofițerii generației mele (și nu numai ai generației mele), toată viața. Nici o clipă fără gândul instrucției, fără calcule, fără studiu, fără grija profesiei. Informația, în domeniul nostru de activitate, este explosivă, mutațiile strategice sunt frecvente, iar urmările lor – greu previzibile. Ca să ții pasul, trebuie să fii, deopotrivă, sprinter și alergător de cursă lungă.

Așadar, după efortul învățăturii din școală, urmează efortul sisifian al carierei militare. Fără pauză, fără mari câștiguri materiale, fără menajamente și, de cele mai multe ori, fără glorie. Dar cu convingerea că o armată puternică nu există prin carieriști, prin culegători sau vânători de glorie, ci prin forța profesională și caracterul tare al ostașilor ei. Sunteți pregătiți pentru așa ceva, componenți ai promoției „Marea Unire 75”? Dacă da – și, fără îndoială, acesta trebuie să fie răspunsul –, atunci BINE AȚI VENIT!

ARMATA PUTERII ȘI PUTEREA ARMATEI

Armatele sunt instituții străvechi. Ele vin probabil din timpurile când omul a descoperit alt om, când o comunitate a descoperit altă comunitate și, pe lângă dorința și putința de apropiere, de colaborare, s-au constatat și teama de a fi atacat sau impulsul de a ataca. Și, o dată apărute ca forțe armate organizate, ca putere armată a puterii politice, armatele au fost folosite, cum era și normal, de putere, de conducere. Pentru îndeplinirea obiectivelor fixate de conducerea cetății și nu de altcineva. Și dacă cetatea a fixat obiectivele și scopurile pe care să le ducă la îndeplinire instituția militară, este normal ca tot cetatea să exercite și controlul asupra acestei instituții. Așa a fost. Așa este și acum. În S.U.A., spre exemplu, principiul de funcționare a armatei este controlul de către puterea politică. Dar nu numai în S.U.A. Acesta este, fără nici o îndoială, un principiu universal. Întotdeauna a fost așa. Chiar și în dictaturile militare, principiul este tot acesta. Numai că prerogativele politice sunt exercitate de militari și nu de oameni politici numiți de regi și împărați sau aleși prin vot. Evident, și în regimurile comuniste, armatele se aflau sub controlul politicului. Sub dictatura politicului. Nici vorbă de independență a armatei, de „stat în stat", de nesupunere a militarilor! Dimpotrivă. Politicul – în nuanța sa totalitară și unilaterală – a penetrat puternic totul, inclusiv instituția militară. El, politicul controla absolut totul. Din exterior, în calitate de autoritate politică. Din interior, în calitate de mecanism integrat al politicului în mediul militar. Numai că sistemul de penetrare, de influențare politică era astfel conceput, încât să creeze iluzia că armata este altceva decât societatea civilă. Deși se vorbea atât de mult de... integrarea socială a armatei, de ostașul-cetățean și de cetățeanul-ostaș. Politicul încerca să pătrundă în toate structurile, în toate fibrele armatei, la toate nivelurile,

de la conducerea ministerului la conștiința soldatului. În acest sens, la început, politicienii civili destinați să conducă armata erau făcuți ofițeri. Mai târziu, procedeul s-a schimbat: politicienii armatei se recrutau dintre... ofițeri. Deci, toată lumea era în... kaki.

Controlul politic asupra instituției militare are cu totul alte dimensiuni într-un stat de drept, într-o societate în care există separația puterilor, în care funcționează mecanismele democratice. E drept, armata nu s-a născut în aceste societăți democratice și nu se deprinde abia acum cu controlul politicului. Toate instituțiile militare din lume își au o istorie, o tradiție, o continuitate. Relațiile intermilitare și intramilitare, ca și relațiile cu societatea civilă s-au schimbat prea puțin. Ele au căpătat doar accentul puternic al controlului direct exercitat de societatea civilă. Această necesitate s-a impus, pe de o parte datorită evoluției necontrolate a mijloacelor de luptă (îndeosebi a celor nucleare), a pericolului permanent pe care-l prezintă acestea și, pe de altă parte, datorită schimbărilor foarte frecvente în situația politico-strategică și, de aici, a creșterii primejdiei de război. Mai este însă ceva. Foarte important. Este vorba de caracteristicile evoluției finanțelor și economiei. Apariția și dezvoltarea unor societăți transnaționale puternice, internaționalizarea, mondializarea unor interese au făcut ca factorul militar să treacă în planul secund și să fie folosit îndeosebi ca forță de protecție sau de descurajare. Or, se știe, descurajarea (inclusiv descurajarea nucleară) – în calitate de doctrină militară, de concept strategic – nu aparține armatelor, ci conducerilor politice, instituția militară fiind doar instrumentul care-i asigură acoperire, consistență, credibilitate. Desigur, descurajarea nu este unicul concept strategic. Nici protecția. Se vorbește foarte mult azi de securitate națională și regională, de securitate europeană, de securitate colectivă. Doctrinele, ca și conceptele care le însoțesc își au dinamica lor, exprimând soluții necesare într-o situație strategică extrem de fluidă, în care se trece, adesea pe neașteptate, de la tensiuni la destinderi și din nou la tensiuni. Actualmente, se întrebuințează concepte referitoare la cooperare, colaborare, coordonare, gestionare și descurajare a crizelor, menținere și chiar impunere a păcii, securitate regională, securitate integrată, securitate europeană etc. Nu armatele sunt cele care elaborează aceste

concepte. Ele reprezintă doar componenta militară a unui dialog care se construiește destul de greu și pe care-l elaborează, totdeauna, politicul. Este o construcție care se ia și se reia mereu de la început, ca și cum abia aici și acum s-ar descoperi oul și găina. În acest sens, se pare că lumea învață prea puțin din experiențele sale anterioare. Din păcate, se uită repede, foarte repede, aceste experiențe. Și, poate, ar mai trebui spus că, de cele mai multe ori, nu armatele greșesc față de politic, ci politicul față de armate. Nu totdeauna există o deplină consonanță între obiectivele politicii și mijloacele angajate pentru îndeplinirea lor. Uneori, o decizie politică justă este cu totul și cu totul injustă pentru instituția militară. Să citățm deciziile de a respecta ultimatumul dat de sovietici în 1940 cu privire la Basarabia și conformarea conducerii politice de atunci celor stabilite prin Dictatul de la Viena. Armata a fost nevoită să cedeze pământul Basarabiei, apoi și pe cel al Transilvaniei de Nord fără luptă, ceea ce este extrem de umilitor pentru o astfel de instituție. Dar, cum bine știm, hotărârea de atunci era înțeleaptă. Altfel, poate, România ar fi suferit un război cumplit, atacată și din Vest și din Est. Am aminti și recentul exemplu al lui Decembrie 1989, când armata a fost scoasă în stradă, cu ordin clar și legal, fără că să-și asume cineva responsabilitatea acestui act. Regimurile politice vin și trec. Instituția militară rămâne. De aceea, de multe ori ea adună oalele sparte. Cam așa s-au petrecut lucrurile și cu războiul din Vietnam. Atunci, factorul politic este cel care a greșit, iar consecințele, cum bine știm, cel puțin, la nivelul percepției sociale, le-a suportat armata. Pe când, în războiul din Golf, gloria aparține, în primul rând, factorului politic, care a organizat ireproșabil campania. Laurii au revenit însă forțelor armate. De remarcat și actuala percepție americană în legătură cu participarea la forța UNOSOM la Mogadiscio.

Drama iugoslavă – și nu numai iugoslavă – reprezintă încă o temă de meditație cu privire la responsabilitatea factorului politic față de utilizarea, ca mijloc de soluționare a unor probleme, a forței armate. Consecințele sunt greu de prevăzut. De prea puține ori în istoria omenirii – mai ales, în istoria contemporană a omenirii –, marile probleme au fost rezolvate prin forța armelor. Și totuși, lumea nu s-a deprins încă – și, din păcate, se pare că nu se va deprinde niciodată – să-și rezolve

problemele fără amenințarea sau fără prezența armelor. Muzele s-au obișnuit, totuși, și cu tunurile.

Controlarea armatei de către societatea civilă este efectiv o necesitate. Totul depinde însă de modul cum se exercită acest control, de structurile care facilitează și optimizează raportul politic-militar. Pentru că nu există control de dragul controlului. Controlul are drept obiectiv creșterea eficienței, a funcționalității organismului militar. De aceea, el este mai mult decât o necesitate. Este o responsabilitate. O responsabilitate pe care puterea trebuie să și-o asume. Până la capăt.

PRESTIGIUL ARMATEI

În slujba vieții, mai tare ca viața

Cândva, pentru oștire, se adunau tineri cu arcanul! Nu ne vine să credem! Această imagine luată din literatură pare mai mult un accident, adică o uscătură a pădurii decât un adevăr din care să se fi născut și să fi crescut trunchiul sănătos al oastei țării. Noi știm că serviciul militar, în armata României, chiar dacă n-a fost niciodată prea ușor, n-a reprezentat nicicând o corvoadă sau o umilință. Mărturii ne sunt faptele de eroism ale oștenilor noștri, de la Decebal încoace, în toate războaiele prin care a trecut țara. Viețile care s-au curmat pentru viața țării, pentru demnitate și onoare. Pentru viețuire și supraviețuire. Eroismul. Dârzenia. Puterea de a dura. De a da temeinicie. De a iubi. De a fi mai presus decât viața. Chiar dacă, deasupra vieții, nimic nu este. Armata este o instituție în slujba vieții, mai tare ca viața.

Asta nu înseamnă că, în armata română, nu există încă accente de umilință, nerespect față de lege, abuz, arbitrariu. Există. Unii gradați îi umilesc pe tinerii soldați, unii subofițeri și chiar unii ofițeri au puncte de vedere cu totul „originale” în ceea ce privește relațiile cu subordonații lor. Adesea, soldatul (și nu numai soldatul) este privit ca ultima spiță, când, de fapt, el este talpa armatei, ca un argat sau ca un Ion, cel care rabdă, tace și face. Românul le acceptă însă și pe acestea. El știe că, la greu, ofițerul român este fratele mai mare al soldatului român.

Sondaje realizate, în acest an, pe un larg eșantion al populației, pe tema atitudinii față de instituția militară a țării, arată că românii își respectă armata, considerând-o exact ceea ce este, ceea ce trebuie să fie: o instituție națională, serioasă, matură, prestigioasă. De unde rezultă

că românul este un bun ostaș, că talpa armatei este foarte puternică și foarte sănătoasă. Există, deci, în România, o deplină încredere în armată. Molimele, suspiciunile, îndoielile și toate celelalte vin de prin alte părți.

Și totuși, simpla constatare a respectului și încrederii populației nu este suficientă. Prestigiul armatei se află, desigur, în virtuțile ei, dar și în ceea ce face ea în fiecare zi, în imaginea ei socială, profesională și morală, care nu se situează în afara coordonatelor concrete pe care evoluează fenomenul militar contemporan, în rezolvarea concretă a problemelor militare care țin de securitatea națională, de apărarea națională. Mutațiile produse în situația strategică (în esență, lichidarea divizării lumii în două tabere adverse, aflate într-un fragil echilibru al armelor strategice) n-au însemnat și excluderea războiului. Practic, el a reizbucnit, în diferite locuri de pe Terra, violent și sălbatic, din rațiuni pe care le-am numi... irațională, înapoia armelor ascunzându-se lupta pentru puterea politică, lupta pentru sfere de influență, tragediile neterminate, visurile neîmplinite, iluziile de tot felul, ambițiile de pretutindeni. Convulsiile de la Moscova, focarul de conflict din Georgia (a se avea în vedere cu ce arme se duce, acolo, războiul!), drama Transnistriei, războiul din spațiul fostei Iugoslavii, tragedia kurzilor... La care se adaugă tendința Rusiei de a-și menține controlul politic și militar cel puțin în spațiul fostei Uniuni Sovietice, construirea unei politici ucrainene în zonă (ale cărei coordonate încă nu sunt foarte clare), acțiunile constante ale unor cercuri din Ungaria vizând stimularea atenției asupra efectelor Trianonului, acțiunile consonante sau complementare ale unor forțe politice de la noi și multe altele, toate încercând să întrețină o imagine potrivit căreia România, Slovacia, țările fostei Iugoslavii și cam tot ce a apărut după primul război mondial în această zonă geostrategică fierbinte prezintă un pericol permanent, un pericol de conflict. Noi știm că, în ceea ce ne privește, nu este așa, dar acțiunile celor care doresc să se întrețină o imagine a tensiunilor și problemelor din zonă nu sunt făcute de ageamii, nu sunt jocuri de copii. În aceste condiții, românul, îngrijorat de aceste acțiuni subversive, își îndreaptă privirile spre oastea țării și se întreabă, încrezător deja în răspuns: „Armata ce zice?” El știe ce zice armata, întrucât o grăiesc

faptele de ieri și de azi, dar își aduce aminte de ultimatumul dat de sovietici, în 1940, și de Dictatul de la Viena, în urma cărora armata a fost nevoită să părăsească fără luptă Basarabia și partea de nord-vest a Transilvaniei. Și, atunci, se întreabă: „Dar politica ce zice?" Aici e mai greu, lucrurile sunt mai puțin palpabile, mai puțin eroice. Țara se reașază, viața e grea, echilibrul forței s-a spart în zeci de dezechilibre, tot ale forței, embargourile ne costă, piețele de desfacere s-au împuținat... Războiul este, uneori, mai puțin complex decât pacea din tranziție. Rusia vorbește despre descurajarea nucleară ca armă politică, dar ea își impune, încet-încet, voința în problemele mai mari sau mai mici ale lumii, N.A.T.O. își reconstruiește, cu răbdare și prudență, conceptele politico-militare și doctrinare, dezbaterile strategice, de anul trecut, de la Paris au reliefat o situație extrem de complexă, cu evoluții imprevizibile, care nu-ți lasă timp să respiri în voie. Și, în afară de acestea, toată lumea se plânge de insuficiența bugetelor militare și de problemele complexe ale înzestrării.

Cert este că, după încheierea războiului rece (oare, chiar s-o fi încheiat?!), fiecare țară încearcă să-și adapteze forțele armate la această situație strategică nouă. Există câteva tendințe pe care trebuie să le reamintim aici: a) renunțarea la masivitatea forțelor, în favoarea supleței acestora; b) trecerea de la conceptul de apărare la cel de securitate generală, regională, zonală, națională; c) aproape toate țările cu potențial militar remarcabil și-au constituit forțe de intervenție (de acțiune, de reacțiune, de descurajare) rapidă; d) alianțele militare tradiționale sunt înlocuite fie prin realizarea unor forțe armate comune (a se vedea eurocorpul franco-german), fie prin acorduri de colaborare de o foarte largă cuprindere; e) forțele armate ale țărilor care au făcut parte din Tratatul de la Varșovia se restructurează, pentru a se apropia, tot mai mult, de standardele N.A.T.O., în timp ce N.A.T.O. își reelaborează standardele etc. Există, în mai toate țările foste socialiste (și nu numai), o anumită grabă în a mări ecartul față de trecut, acceptându-se, uneori cu ușurință, măsuri care nu se potrivesc întocmai. Între acestea, se înscrie și tendința de a se trece de la armate naționale, bazate pe serviciul militar obligatoriu, la armate profesioniste, formate din militari angajați pe bază de contract. Ideea nu este rea. Războiul

modern cere profesioniști. Dar nu trebuie renunțat atât de ușor la ceea ce a fost. Țările care-și fundamentează forțele armate pe nevoile stricte de apărare, de securitate (și nu pe necesitatea realizării unor instrumente militare ale politiciii) au tot interesul să-și pregătească o susținere umană națională a armatei. Serviciul militar obligatoriu este un mijloc de primenire a oștirii, o modalitate de racord social perpetuu cu națiunea. Cu condiția ca raporturile militare să nu fi rămas cu un picior în secolul al XVIII-lea și cu altul în secolul al XX-lea. Lumea se schimbă. Iar prestigiul național al unei armate constă nu numai în gloriile ei de odinioară, nu numai în renumele generalilor și ostașilor ei, nu numai în inteligența și competența celor care realizează prognozele și planificarea, ci și în maniera în care ea însăși și cei ce o conduc (este vorba, desigur, de conducerea politică) reușesc să-și adapteze regulile și obiceiurile la standardele unei societăți moderne, democratice. În care domnește respectul față de om și față de lege. Vremea arcanului a trecut de mult.

STRATEGIA PRUDENȚEI

La recenta ședință a Consiliului Național Consultativ pentru Integrare Euro-Atlantică, un distins politician sublinia că, în condițiile actuale, ar fi bine să nu mai privim cu suspiciune în zona noastră geostrategică. În fond, ar cam fi timpul să ieșim din acea mentalitate potrivit căreia, în jurul nostru, s-ar urzi numai conspirații, comploturi și strategii de agresiune. Într-o lume în care se construiesc relații foarte complexe, de descurajare a crizelor și conflictelor, de colaborare și cooperare într-o comunitate care se vrea unitară, o astfel de mentalitate nu este și nu poate fi benefică.

Bine spus! Nu putem trăi, secol după secol, deceniu după deceniu și zi după zi, cu teamă, cu nesiguranță, cu neîncredere. Se construiește în jurul nostru o altă lume! O lume a integrării euroatlantice, o lume a drepturilor omului. Dar lumea aceasta nu este încă reală, ci doar... ideală! Este un fel de vis pe care, deși l-am dori cât mai repede împlinit, trebuie să-l deosebim, totuși, de realitățile dure cu care se confruntă Europa sfârșitului mileniului doi. Pamfil Șeicaru, în una din scrierile sale care, se pare, nu a văzut lumina tiparului, denumea Helsinki un fel de Yalta nr.2, date fiind probabil porțile deschise care se lăsau – și atunci, ca și acum – fostei Uniuni Sovietice și trecerii sub tăcere a marilor probleme naționale încă nesoluționate. Că Șeicaru a avut, atunci, prin anii ,60-’65, dreptate, ne-o dovedește drama iugoslavă. Pe care el a prevăzut-o. Doctrina militară a Rusiei pune iarăși unele semne de întrebare privind adevăratele intenții ale acestei mari puteri în cadrul complex politico-strategic creat în ultimul timp. Noua doctrină militară a Moscovei precizează că „cel mai mare pericol pentru Rusia, în prezent, îl constituie conflictele locale față de care armata rusă are dreptul să intervină și

peste granițele ei". Conceptul strategic de „apărare înaintată" (adică pe teritoriile altora, departe de frontierele proprii), deci, se menține. Faptul că Rusia consideră ca principală amenințare conflictele locale care, amplificate, ar putea genera un război cu întrebuințarea armelor de nimicire în masă, poate fi considerat, e drept, și ca o responsabilitate pe care și-o asumă această țară în legătură cu descurajarea sau rezolvarea unor astfel de conflicte în spațiul ex-sovietic, dar și ca o încercare de refacere a influenței rusești în acest spațiu. Nimic nu ne îndreptățește să eludăm această a doua eventualitate. Oricum, desfășurarea unor forțe ruse în acest spațiu – inclusiv în zona nistreană a republicii Moldova – nu poate fi percepută altfel decât, dacă nu ca o amenințare, atunci ca un act care produce îngrijorare. Cu atât mai mult cu cât, după unele surse, în Caucaz, în statele musulmane ale Asiei Centrale sau în Moldova, Moscova ar întreține în secret o stare conflictuală. Armata 14, se știe, alimentează, fără ocolișuri, o stare tensionată, anacronică în Transnistria, iar deznodământul recent al scenariului de la Tiraspol îndreptat împotriva celor patru patrioți români aflați și în acea sinistră sală în cușcă, relevă clar nu doar intențiile, ci și dedesubturile. Sub simbolurile bolșevismului, Ilașcu a fost condamnat la moarte. Dar Ilașcu este român, el ținea în mână, scoțându-l de sub gratii, tricolorul românesc, iar condamnarea sa, într-un proces cu mult zăngănit de arme, este o sfidare la adresa libertății Moldovei, nu ca țară independentă, ci ca parte a pământului românesc, ca frate necăjit și înstrăinat care își construiește încet, încet, cu durere și cu speranță, revenirea acasă. Este o amenințare fățișă, chiar un avertisment la adresa românilor, un avertisment brutal, pe care comunitatea internațională, de teamă să nu deranjeze Moscova, se face că nu-l vede. Când Cofariu, la Târgu Mureș, în martie 1990, a fost luat drept maghiar lovit de români, televiziunile de pretutindeni au dat pe post, de mai multe ori, imaginea aceea de groază și sălbăticie. Când s-a aflat că victima nu e maghiar lovit de români, ci român lovit de maghiari, nimeni nu a revenit asupra acelei imagini. Concludent. Desigur, mass media nu reprezintă comunitatea europeană și internațională, ci doar ceea ce este..., adică mijloc de informare publică. Iar astfel de mijloace caută totdeauna nu... un om mușcat de câine, ci un câine mușcat de un om... Între timp, comunitatea

internațională a Înțeles că România nu este o țară recent scoasă din junglă, ci spațiul plin al unei străvechi și moderne civilizații. Ceea ce înseamnă foarte mult, întrucât valoarea nu se clamează și nu se strigă în piață.

O revistă britanică publică un comentariu concludent referitor la o înțelegere – replică a ceea ce a mai fost cândva – dintre Rusia și Germania privind împărțirea zonelor de influență asupra țărilor Europei de Est. Aproape că nu-ți vine să crezi! Sperăm să nu fie adevărat, dar noi am mai trăit cândva experiențe de acest fel: dictatul de la Viena, prin care ni s-a răpit nord-vestul Transilvaniei și ultimatum-ul sovietic prin care ni s-a luat Moldova dintre Prut și Nistru. Ar fi trebuit, poate, să uităm toate acestea. Războiul a trecut de o jumătate de veac și... ceea ce a fost a fost... Acum încercăm să reconstruim împreună o altfel de Europă, o Europă a unității și înțelegerii. În care țara noastră nu are inamici și nu se consideră inamic pentru nici o altă țară din Europa și din Lume. Dar ce ne facem cu înțelegerile altora dinapoia ușilor închise?

Uriașul arsenal de arme nucleare de care dispune Federația Rusă, rachetele nucleare din Ucraina, disputa Rusia-Ucraina cu privire la flota din Marea Neagră, posibilele acțiuni ale Ucrainei vizând eventuala obținere a unor drepturi ce nu i se cuvin asupra platoului continental maritim, incertitudinea determinată de evoluția crizei iugoslave, contestarea de către unii din vecinii noștri a unor tratate și acorduri semnate după primul război mondial și multe, multe altele pot constitui, pentru România, într-o situație strategică incertă și complexă, posibile surse de amenințare. Deocamdată, ele nu sunt decât simple îngrijorări. Iată de ce, formulându-ne îndoielile, ne exprimăm speranța că toți cei riverani cu Marea Neagră, toți cei ce au pus și pun încă umărul la civilizația Europei și a lumii, la realizarea valorilor care ne dau, la toți deopotrivă, forța și aureola culturii și civilizației, izvorul vieții și convieții în acest spațiul binecuvântat, sunt și suntem în măsură să nu facem umbră și durere vremurilor care vin.

REACȚIE RAPIDĂ

Am în față o carte. O carte scrisă dintr-o răsuflare, de un ofițer francez pe care îl cunosc, cu care m-am întâlnit de două ori – o dată în România și, a doua oară, în Franța –, cu care am discutat îndelung, și care lucrează în aceeași branșă cu mine. Se numește locotenent-colonel Latrémoliere și este redactor șef al revistei **„Terre magazine”**. Cartea se numește **„La force d Action Rapide”** (Forța de Acțiune Rapidă) și a fost tipărită anul trecut.

Am citit multe asemenea lucrări. Unele, complexe și complete, altele, doar simple eseuri sau studii. Evident, despre grupările sau forțele de acțiune rapidă. Așa cum afirmam și în numărul trecut al ziarului, acțiunea rapidă are și o pereche: reacția rapidă. Conceptele, deși se înscriu în același registru tactic, se deosebesc din punct de vedere politico-militar și strategic.

Acțiunea este mai largă, mai cuprinzătoare, ea conține și justifică aproape totul, de la invazia prin surprindere a unei țări de către armatele alteia sau altora, la operațiile de menţinere sau de impunere a păcii, de la misiunile umanitare la actele teroriste. Pe când reacția este, de regulă, o acțiune de răspuns. Cel puțin, așa se sugerează. Ea ar putea exprima însă și o modalitate de... mascare strategică, întrucât, cum bine știm, cuvântul a fost dat omului și pentru a-și ascunde gândurile...

Dincolo de această dispută între concepte sau, dacă vreți, în cadrul aceluiași concept, reacția rapidă își are propriul ei conținut. Și el trebuie înțeles ca atare, întrucât, se pare că, în noile condiții ale situației politico-militare, el are efectiv valoare strategică. O țară – și îndeosebi o țară care nu este mare putere (aserțiunea este însă și în atenția marilor puteri) – trebuie să-și creeze, să-și formeze și să-și mențină cu orice preț capacitatea de a reacționa rapid. Nu numai din punct de vedere militar,

se înțelege. Dar și din punct de vedere militar. Capacitatea de reacție rapidă este, se pare, o condiție sine qua non a supraviețuirii într-o lume tensionată, măcinată de contradicții, de conflicte, de pericole de tot felul. Reacția rapidă face, de altfel, parte din acțiunea eficientă. Este ea însăși acțiune eficientă. Pentru aceasta, trebuie să fie, mai întâi, măsură inteligentă.

Adică bine gândită, bine elaborată. Reacția rapidă nu este precipitare, instinct de apărare, ci... contraatac, contralovitură. Ba chiar și atac preventiv. Sau lovitură preventivă. Dar nu numai atât.

Reacția rapidă își află suportul în principiul prevenirii surprinderii. Dar și în ideea realizării surprinderii. Iar cea dintâi condiție a reușitei în realizarea unei bune idei este ca ea să fie clară, limpede exprimată. Conceptul de reacție rapidă nu pare a fi mare scofală. El ar putea fi exprimat simplu: îmi dai un pumn, îți dau un pumn. Ba chiar doi. Sau o ploaie. Mai ales dacă-mi ies din sărite. Si, evident, dacă... pot. Dacă nu, mă mulțumesc și cu o înjurătură. Aici e mai greu. Cu potențialul. Reacția rapidă cere cu insistență acest potențial. Iar un astfel de potențial cuprinde aproape totul. Resurse, experiență, inteligență, exercițiu îndelung, pregătire specială. Cu alte cuvinte, o reacție se concepe din timp. Și se investește enorm în ea. Pentru că se așteaptă mult de la ea. Uneori, ea reprezintă totul. A fi sau a nu mai fi.

În cazul deteriorării situației politico-militare în zona periculoasă pentru noi, cum vom proceda? Vom decreta imediat mobilizarea și vom trece în apărare pe graniță? Împotriva cui? Vom acționa exclusiv pe căi diplomatice? Vom lua măsuri graduale? Și, mai ales, vom aștepta, oare, o situație de criză pentru a ne lămuri acest concept, pentru a lua măsurile ce se impun în vederea unei reacții rapide optime, oportune? Ce înseamnă reacție graduală? Cu ce forțe putem să acționăm (reacționăm), în prima oră, în prima zi, în prima săptămână de război? Ce forțe ne-ar trebui pentru a avea de la început câștig de cauză? Cum să fie organizate? Avem oare nevoie de o grupare de reacție rapidă?

Întrebări. În ele se află, după cum e lesne de înțeles, și răspunsurile. Noi nu facem altceva decât să formulăm câteva din ele. Întrucât sunt mai multe. Mult mai multe. Important este ca un astfel de concept – care nu este numai o modă, ci și un fapt, sau, mai exact, o dimensiune a

unei realități pe care n-o putem eluda – să fie bine înțeles, bine aplicat. Căci există o politică a reacției. Există și o strategie a reacției. Există felurite modalități de a percepe, de a exprima și de a materializa reacția. Există felurite sisteme de referință. În a o privi, în a o aborda. Dintr-un anumit unghi, o privesc americanii și din cu totul altul, ...aborigenii. Cu ce se începe? Cu o pregătire prealabilă a populației care nu poate rămâne indiferentă și a instituțiilor care pot și trebuie să reacționeze sau să acționeze, într-o formă sau alta? Cu activizarea diasporei, cum fac unii? Cu atacuri în mass media de pretutindeni? Cu acțiuni concertate pentru a forma sau deforma o imagine? Cu realizarea de alianțe sau de acorduri favorabile? Prin propriile forțe? Cu crearea unui *„fait accompli”*? Cu... acoperirea spatelui? Cu structurarea și restructurarea forțelor armate, astfel încât acestea să poată acționa sau reacționa rapid, în funcție de situație și de interese?

Nu încape nici o îndoială că o reacție rapidă eficientă trebuie să fie, de fapt, o acțiune chibzuită, inteligentă, complexă. Ea se poate desfășura în toate planurile – politic,diplomatic, economic, militar –, sau numai în unul singur. Oricum, nu se exclude niciodată posibilitatea unei reacții militare rapide, oportune. O reacție rapidă la nivelul conducerii politice a țării, al diferitelor componente ale acesteia, al executivului este, în primul rând, treaba celor abilitați să o facă. Dar nu numai a lor. În astfel de acțiuni se concentrează, adesea, experiența istorică, vocația unui popor, spiritul timpului.

Din păcate, aici pot să-și impună forța amăgitoare, adesea în limte greu controlabile, și interesele unora, iluziile și confuziile (a se vedea hitlerismul și totalitarismul roșu). Evident, și problema conceperii unei reacții militare rapide, într-o situație de criză, este tot de competența conducerii politice a țării. O astfel de reacție implică însă și factorul militar. Care trebuie să o înțeleagă, să o pregătească și să o realizeze. Și, mai ales, să fie gata în orice moment să o facă. Iată de ce, în aproape toate armatele moderne din lume, se studiază cu multă grijă, cu multă perseverență acest concept, realizându-se din timp structurile necesare, capabile să acționeze sau să reacționeze rapid.

Cât de rapid?

CAPACITATEA DE REACȚIE

În toate structurile militare existente în lume, s-au produs, mereu, mutații mai mult sau mai puțin sesizabile, însă extrem de importante. Într-o formă sau alta, ele sunt un rezultat direct al modernizării mijloacelor de luptă și al concepției de întrebuințare a lor, dar și o puternică bază de plecare pentru noi proiecții, pentru noi viziuni în ceea ce privește configurația fenomenului militar. În ultimul timp, se vorbește din ce în ce mai puțin de principiul superiorității numerice, de masivitatea forțelor și a loviturilor, de supremație militară. Suplețea a câștigat și câștigă în permanență teren, nu numai în lumea politică, ci și în ceea ce privește... continuarea politicii cu alte mijloace. Armatele moderne sunt, fără îndoială, mai suple și mai reduse numeric. Dar mult mai puternice. Războiul, azi, nu se mai duce cu pușca și cu sabia, ci cu mijloace extrem de perfecționate, de sofisticate, inclusiv cu sisteme de folosire a informației ca redutabilă armă strategică. Deși, într-un fel, și aici trebuie să avem unele rezerve. Drama iugoslavă și experiența fraților noștri de peste Prut ne arată că lucrurile nu stau chiar așa. În Bosnia-Herțegovina, este aproape imposibil să stabilești coordonate riguroase privind procedeele tactice, gama armamentului întrebuințat, modalitățile de conducere a acțiunilor. Dar ceea ce se petrece în aceste zone face parte dintr-un amalgam de situații complicate care au dus la conflicte locale, adică la răbufniri ale unor acumulări de tensiuni ținute atâta vreme în ascunzișuri, expresii tragice ale unor comportamente bizare, drame ale unei lumi care nici măcar nu știam că mai poate exista.

Situația politico-militară actuală – complexă și contradictorie – impune o nouă redimensionare în însăși maniera de percepție și de înțelegere a războiului. Este vorba de reevaluarea conceptelor și

teoriilor care țin de fenomenul război, dar și de elaborarea unor soluții concrete, directe, care să răspundă problemelor de mare actualitate. Începe să-și facă loc din ce în ce mai mult, în această lume, o noțiune cu un conținut foarte larg și, în același timp, foarte exact: *capacitatea de reacție*. Tot mai multe armate își făuresc din capacitatea de reacție un adevărat crez, un adevărat obiectiv strategic în timp de pace. Este foarte important cu ce, în cât timp și, mai ales, cum intri în luptă. Cum acționezi sau cum reacționezi. Toate țările – și îndeosebi cele cu un potențial militar foarte mare – afirmă că nu vor da ele prima lovitură. Deși toată lumea știe că prima lovitură, adesea, îți poate asigura, dacă nu succesul, cel puțin inițiativa strategică. Această atitudine nu este însă o opțiune circumstanțială sau o plasă de mascare, ci efectiv o adaptare la cerințele situației de pace, de nonbeligeranță, la eforturile de creare și materializare a unui cadru de securitate generală. Nimeni nu renunță însă la sistemul său propriu de apărare, de securitate. Capacitatea de reacție este o componentă a acestui sistem. Din punct de vedere politico-militar, ea poate fi apreciată ca un element de disuasiune, întrucât, la ora actuală, încrederea nu înlocuiește pe deplin neîncrederea, iar trecerea de la un război rece, de la un echilibru al armelor, la un dezechilibru (tot al armelor!) nu rezolvă nici pe departe cerința de armonie universală. Din punct de vedere strategic, capacitatea de reacție reprezintă un domeniu care, bine elaborat, permite intrarea organizată, graduală a forțelor în luptă, posibilitatea folosirii optime a potențialului economic, militar, uman.

Așa, sau aproape așa, au apărut forțele de acțiune, de reacție sau de desfășurare rapidă. Ele sunt grupări mai mici sau mai mari, alcătuite unitar și coerent, într-o concepție bine elaborată, prin care se urmărește intervenția, acțiunea (sau reacția) în foarte scurt timp, în raport cu orice fel de situație ce se poate ivi. Astfel de forțe pot îndeplini misiuni extrem de diversificate: intervenția în zone de conflict, protecția unor căi de comunicații, sprijinirea operațiilor de menținere a păcii etc. Dacă există astfel de forțe care acționează, trebuie să fie create neapărat și forțe compatibile, care reacționează. Și ele au și început să fie create. Unele sunt forțe aeropurtate, altele sunt grupări extrem de mobile sau aeromobile, altele – arme întrunite, cu o întrebuințare complexă.

Noi, românii, avem nevoie de așa ceva? Sigur că avem. De altfel, ziarul nostru a publicat un amplu interviu cu domnul ministru în care s-a vorbit și despre o posibilă mare unitate de descurajare a agresiunii. Problema a mai fost abordată, de principiu, de multe ori în acest colț de pagină. Și, probabil, asupra ei vom reveni. Ce să facă o astfel de grupare de reacție rapidă în România? Ce fac de obicei astfel de grupări. În primul rând, să asigure ceea ce se prevede în doctrina noastră militară – o ripostă graduală optimă. O astfel de grupare – care ar putea fi alcătuită din unități de parașutiști, de vânători de munte, mecanizate, din unități antiteroriste, de blindate, de aviație, din nave de luptă etc. –, protejată puternic de sistemul apărării aeriene și antiaeriene al țării, ar putea, în primul rând, să aibă un rol disuasiv. Apoi, ea s-ar aflla în siguranța strategică, intervenind oportun și operativ în oricare punct de pe teritoriul țării, cu toate forțele sau doar cu o parte din ele, realizând protecția și apărarea obiectivelor de importanță strategică (în cadrul acoperirii strategice a teritoriului), intrarea organizată în luptă a forțelor principale, efectuarea mobilizării.

Dar câte alte misiuni extrem de importante n-ar putea îndeplini o astfel de grupare, aflată în permanentă alertă, ca o adevărată santinelă de țară!

EDUCAȚIA REDIVIVA

1. A început să se discute din nou despre educație. O vreme, acest concept a fost contestat sau – și mai rău – aruncat la coș. Vine, însă, un timp când ești tentat și chiar nevoit să-ți cauți propria identitate printre hârtii aruncate sau arse pe jumătate. Ce înseamnă, de fapt, educație? Poate, ea, lipsi dintre oameni? Aceste întrebări își au răspunsuri predominant afirmative, uneori atât de afirmative încât te întrebi dacă își mai au sensul.

De obicei, educația este percepută (evident, de cei care o reclamă) global, nediferențiat. Ea cuprinde sau ar trebui să cuprindă totul, dar mai ales determinarea unui tip de comportament. Unii o înțeleg simplist – ca influențare –, iar alții ca... ducere de mână a soldatului sau a ofițerului. Foarte puțini dintre noi au avut răgazul necesar sau impulsul suficient să se aplece mai pe îndelete asupra acestui concept, să-i descifreze conexiunile și interconexiunile, să-i perceapă determinațiile, influențele, confluențele. Educația nu poate și nu trebuie privită și tratată în afara acelor procese foarte complexe care țin de învățare, de informare, de profesiune, de interese, de aptitudini și atitudini, de personalitate, de raporturi sociale, de sistemul de valori care jalonează imaginea existenței.

Dacă privim educația doar ca influențare (și, mai ales, ca influențare politică, ideologică), se va refuza din capul locului acest concept. Și pe bună dreptate. Dacă vom încerca să înțelegem, însă, conceptul de educație în sensul lui deopotrivă sinergic și extensiv, ca învățare, ca asimilare permanentă și voluntară a informației, ca armonizare a intereselor, ca optimizare a comportamentului în funcție de o mulțime de determinări, atunci putem discuta. Nu știm dacă este

neapărată nevoie de o... strategie educațională, de o nouă teorie a teoriei educației, dar de o imagine clară a actului educațional, de o ordine în această întreprindere, cu siguranță că este.

Omul – și cu atât mai puțin omul care vine în armată – nu este o tabula rasa. El nu vine în armată prost și pleacă deștept, nici anemic atitudinal și pleacă format, desăvârșit. Armata nu este pentru nimeni alfa și omega. Omul învață, adică asimilează informația de când este doar o simplă îngrămădire de macromolecule de ADN, iar noi, ceilalți, cei care am asimilat-o înaintea lui, nu avem dreptul să nu știm asta. Și mai este ceva foarte important: omul însuși, individul își hotărăște comportamentul. Lumea întreagă este reconstruită în el, după criteriile lui, după cum o percepe și o înțelege el. Din păcate, nu totdeauna se ține seama de acest adevăr. Uneori, omului i se bagă pur și simplu pe gât scheme preconcepute, adevăruri sau sloganuri pe care el nu le poate asimila. În acest caz, el ori nu le acceptă (și devine un neadaptat), ori le „înghite" și, neputând-le integra în sistemul său de valori, în structurile sale, devine un străin în propria-i ființă, un scos afară din propria-i casă, poate chiar un sinucigaș.

Educația este un proces lent, de durată. Ea nu se face cu toporul, ci cu instrumentele fine ale cunoașterii, deopotrivă prin asimilare și acomodare, prin efort propriu, prin congruențe de structuri cognitive și sentimentale, prin muncă, prin selectarea, producerea și reproducerea unui mod de viață. D.E. Super, în „Munca și modul de viață", scria că „profesiunea nu este doar un mijloc de a-ți câştiga existența, dar și un mod de viață". Iar Edward Gross, unul din remarcabilii sociologi americani ai domeniului profesiunilor, reliefa cum nu se poate mai exact rolul diagnostic și prognostic al întrebării (și, evident, răspunsului): Cu ce te ocupi? Noi zicem tot atât de simplu: Spune-mi ce faci, ca să-ți spun ce ești. În profesiunea militară (în serviciul militar), educația se realizează, în primul rând, prin instrucție, prin pregătire. Însușindu-și cunoștințe și formându-și deprinderi necesare în acest domeniu, fiecare știe de ce o face. Nu învață abia acum, când vine în armată, care-i scopul instrucției militare. Școala, familia, societatea, istoria, toate ne-au învățat, pe fiecare dintre noi, care-s determinantele propriei noastre existențe, care-s imperativele, care-s obligațiile și datoriile

pe care le avem. Nu este nevoie să le repetăm toată ziua. Repetându-le, le degradăm, le vulgarizăm. Deși nu le spunem, nu le formulăm explicit, din dialogul aspru care se realizează între instructor și cel care se instruiește, aceste coordonate nu pot lipsi. Și, bineînțeles, nu lipsesc. Ceea ce adesea lipsește este capacitatea celor implicați în dialog de a le vedea, de a-și adapta expresia și comportamentul cerințelor lor. Comandantul de pluton, spre exemplu, este primul care se află într-un permanent dialog cu ostașii. El le transmite cunoștințe, îi ajută să-și formeze deprinderi. El este prezent în viața acestor oameni 24 de ore din 24, întrucât le centrează, nolens-volens, gândurile și simțămintele pe direcții și spre obiective care, lui, comandantului, îi sunt – și trebuie să-i fie – foarte clare. Nimeni nu poate să facă asta în locul lui. Nimeni nu-l poate înlocui. Totuși, în acest amplu și consistent dialog, comandantul de pluton, în general, nu creează, nu improvizează, ci, de cele mai multe ori, asociază. Parafrazându-l pe Napoleon, am putea spune că, adesea, cele mai inspirate acțiuni pe câmpul de instrucție nu sunt altceva decât niște asocieri în reamintiri. Cel puțin în primii ani de activitate, comandantul de pluton reproduce (e drept, într-un mod personal) propria lui experiență. Care este această experiență? De unde a dobândit-o? În ce măsură cei care l-au ajutat și îl ajută să-și formeze această experiență au ținut sau țin seama de îndatoririle lui viitoare? Ce fac, pentru asta, comandantul de companie, cel de batalion, cel de regiment, cel de divizie, cel de armată? Ce face ministerul? Ce face societatea? Într-o viziune pedagogică modernă, însuși educatorul trebuie educat. Cum se realizează acest deziderat? Prin ce structuri?

Cum e și firesc, în acest sistem educațional complex care este armata, comandantul (indiferent de treapta ierarhică pe care se află) este un element forte. Dar atât: un element important, puternic. Care nu-și poate exercita rolul și prerogativele, forța și abilitatea decât într-un sistem funcțional de structuri. Ei bine, acest sistem se reconstruiește azi, prin modalitățile în care se exercită, se împletește reforma în structurile militare. Și îl dorim coerent, funcțional, eficient.

Articularea puternică a unui sistem educațional eficient în armata română va trebui să țină seama de foarte multe determinații, ca și de unele perturbații inerente unui astfel de proces. Tradiția bogată a armatei

române, cultul eroilor, care au animat, cândva, acest popor, prețuirea valorilor autentice, respectul față de lege și de autoritate, demnitatea ostășească și onoarea militară, patriotismul, prețuirea soldatului, nevoia acută de informație, de dialog, considerația față de autoritatea politică și societatea civilă sunt doar câteva din acestea. Din păcate, uneori, strălucirea lor este puternic estompată în fața unui orientalism de talcioc, a interesului mărunt, mercantil, a nepotismului nelimitat, a partizanatului politic, a veleitarismului, a orgoliului balcanic și a psihologiei bacșișului.

Adevărata educație începe cu reinstituirea respectului în sistemul valorilor noastre militare.

2. Nu există și nu poate exista educație fără respect, fără prețuirea semenului, fără simțul valorii, fără a stăpâni știința educației. Se mai crede încă, în virtutea unor vechi sloganuri, că a educa înseamnă a influența, a duce pe cineva de mână. Nu. Aceasta nu este educație, ci tutelare, dirijare, acțiune care, adesea, are ca efect depersonalizarea unui om, angoasarea sau înstrăinarea lui. Educația este cu totul altceva. Educația este o construcție a personalității, este mai ales o autoconstrucție interioară, în timp. Ea nu se face oricum. Nu se poate face oricum. Multe sunt componentele unui proces educațional, dar scopul acestor rânduri nu este acela de a le enumera, de a prezenta o lecție de psihopedagogie pe care fiecare dintre noi și-a însușit-o la vremea potrivită, ci doar acela de a reține atenția asupra unei coordonate foarte importante a misiunii unei armate în timp de pace. A educa înseamnă a forma, mai exact, a-l ajuta pe tânărul care vine sub arme să-și lărgească orizontul cunoașterii, al percepției lumii cu această nouă componentă, să-și sistematizeze și să-și optimizeze diapazonul comportamental, să fie gata pentru a-și îndeplini o misiune. Cam asta ar fi. Restul sunt vorbe. Poate că n-ar trebui să ne propunem mai mult decât putem face, decât trebuie făcut. Nu demult, unele obiective care se stabileau în cadrul acțiunii de a educa tinerii chemați sub arme și chiar tinerii ofițeri, maiștri militari și subofițeri erau cu totul irealizabile sau de-a dreptul... ridicole. Altele, nu. La noi, armata a însemnat foarte mult pentru tânărul chemat sub arme. Și nu numai pentru el. Într-o vreme,

cei care nu știau carte erau învățați să citească și să scrie, altora li se formau cele dintâi deprinderi de comportament elevat. Asta a fost însă cândva, când stagiul militar avea o durată de trei ani, iar cunoștințele care se acumulau și deprinderile care se formau erau foarte limitate. Eram o țară de țărani, mulți, foarte mulți fără știință de carte, dar cu o înțelepciune ancestrală ca un dar al lui Dumnezeu. A dispărut, azi, neștiința de carte, dar parcă s-a deteriorat și zestrea noastră de spirit venită de la Zamolxe. Vremea aceea a trecut. Alte vânturi bat acum pe aceste pământuri, chiar dacă florile și sufletul urmează același ciclu al vieții, al morții, al iubirii și al credinței. Ne aflăm într-o altă societate, iar armata, chiar dacă nu este altceva decât a fost ea dintotdeauna, trebuie să facă apel la alte modalități educative.

În primul rând, se cere grabnic trecut de la... bunul simț sau de la simțul comun în acțiunea educativă la știința educației. Se știe, psihologia profesiunilor a început, în S.U.A., cu studiul diferențelor individuale de inteligență efectuat pe soldați. Aceștia, reuniți în forțele armate, veneau totuși din medii diferite și avuseseră, înainte, profesiuni diferite. În felul acesta, s-au identificat nivelurile de inteligență profesională. Acțiunile de diferențiere între psihologia profesiunilor și cea a carierei au continuat. În 1930, apare „proiectul de aptitudini mecanice Minnesota". În 1927, fusese publicat inventarul de interese vocaționale al lui Strong. În 1936 apare o lucrare de pionierat în domeniu, „Employement Stabilization Research Institut Minnesota", iar în 1947 se elaborează o baterie generală de teste de aptitudini și studiul lui Thorndike și Hagen privind raporturile dintre o baterie largă de teste și profilul ulterior efectuat pe 10.000 de bărbați. În 1962, John Flanagan realizează programul „Projet Talent", care va avea, ulterior, un rol foarte important în sistemul evaluării aptitudinale și profesionale. Cariera este definită de către Super, Crites, Hummel, Moser, Overstreet și Warnath, ca o succesiune de profesiuni, îndeletniciri și poziții, iar teoriile eului încep să devină extrem de interesante și de necesare în aprecierea acțiunilor unei persoane.

Și la noi, între cele două războaie, problematica educației în armată a început să beneficieze de un suport științific consistent. A apărut revista „Spirit militar modern", au fost publicate o serie de

lucrări de mare importanță, unele de pionierat. Am aminti, în acest sens, „Psihologia ordinului" a lui Constantin Atanasiu și „Psihologia consonantistă" scrisă de un medic militar, Ștefan Odobleja. Aceasta din urmă este considerată ca un avanpost al Ciberneticii. Este o lucrare care, cum se știe, a apărut înaintea celei publicate de Wiener. Prin anii ,970-'980, componenta științifică a educației primise și la noi feu vert, dar minunea aceasta n-a durat. De ce, se știe. Se pare că, uneori, ne aplecăm prea ușor după cum bate vântul, dintr-o mărginită și deloc onorantă dorință de a supraviețui. Sau de a nu deranja. Capul ce se pleacă sabia nu-l taie. Dar nici cap nu mai rămâne, ci doar o biet spic de trestie plângătoare. E de plâns cameleonismul intelectual și moral. Mult mai mult decât cel politic. Mă întreb, acum și aici, unde sunt acei oameni care au făcut serioase studii și cercetări psihopedagogice în teren, care au publicat lucrări bine primite de cadrele armatei, care s-au bătut pentru scoaterea educației din sfera propagandei ridicole și așezarea ei pe temeliile științei? Unde sunt? Sau, poate, alte vânturi bat acum. Vânturile se pot schimba. Ele bat dinspre toate punctele cardinale și între toate punctele planetei. Se pot schimba și oamenii. Tot ne aflăm noi într-o etapă a schimbărilor. Știința este însă una. Universală, concretă, infinită.

Toate aceste complexe și îndelungate preocupări de evaluare a acțiunii umane, de cunoaștere a coordonatelor în care evoluează personalitatea nu pot lipsi dintr-o concepție a unui sistem educațional. Este foarte important să stăpânim aceste elemente, să facem apel la tehnicile moderne de cunoaștere, de evaluare. Pentru că nu poate exista educație în afara cunoașterii temeinice a personalității umane, precum și a cadrului acțional și motivațional în care ea se manifestă. Or toate aceste lucruri nu-i sunt direct accesibile comandantului de subunitate. Este nevoie de intervenția specialistului, de realizarea și funcționarea efectivă și eficientă a unor structuri de evaluare și, respectiv, de elaborare a unor strategii educaționale. Într-o armată modernă, educația (ca instrucție, dar și ca formare și consolidare a unor convingeri și structuri acționale) nu poate fi redusă la formularea unor cerințe, la discursuri sau la imperative.

3. Problematica educației nu poate fi tratată simplist, unilateral. Și nici univoc, doar ca o emanație de la cel care educă la cel care este educat. Educația, în accepția instituției militare românești, este un proces bine statornicit, foarte complex, un rezultat al unui dialog între parteneri, o construcție specific românească în planul personalității. Suntem liberi să fim ceea ce dorim să fim și să devenim ceea ce dorim și putem să devenim. Dar nimic nu poate exista pe lumea asta fără rădăcini, fără să vină, fără să fi venit de undeva. Acum, în această etapă, când se vor a fi repuse grabnic în drepturi valorile, distrugându-se ceea ce se crede că n-a fost bun, dar și ceea ce, poate, o fi fost bun, libertatea devine, la unii, agresivă, exclusivistă, unilaterală și, adesea, golită de conținut. În acest cadru, dialogul este interferență între clopote care bat, între voci care strigă. Se trezesc orgolii și interese, trec în prim plan temeri sau vendetisme, polițe de plătit sau ciolane de ros. Unii din cei care se aflau în fruntea susținerii unei educații în spiritul umanismului de tip socialist sau comunist sau ce o fi fost, sunt, acum, printre cei mai înverșunați critici a ceea ce ei înșiși au susținut cândva (cândva, nu prea de mult). Este, într-un fel, explicabil. Ei sunt învățați cu așa ceva. Cu zgomotul. Cu iluzia formei. Adevărata educație nu se clamează, nu se strigă nici în piețe și nici în parlamente. Ea se construiește. În primul rând, prin informație, prin cultură. A fost o vreme, spre exemplu, în viața generației mele când citeam o carte în fiecare zi. Erau acolo lumi, situații, puncte de sprijin, repere, simboluri. Era ceea ce nu era în stradă sau în sistemul educațional care se practica atunci. Pe noi, tinerii locotenenți ai anilor ,60, toate acestea ne ajutau să facem slalom printre sloganurile unora dintre locțiitorii politici din acea vreme, să ne construim, în tăcere, un colț de lume care limpezește frumusețea. Era o vreme când nu omul conta, ci ideea pe care era obligat s-o slujească, să i se consacre, să i se supună. Foarte departe era această idee de mijloacele reale pe care noi, tinerii ofițeri, le aveam la îndemână pentru a înțelege, pentru a vedea. În fond, noi aveam datoria să-i învățăm pe tinerii veniți în armată să tragă cu arma, să se supună ordinelor, să respecte ierarhia militară și să lupte. Adică să supraviețuească și să învingă într-un câmp tactic încă de pe atunci suprasaturat de tehnică. Pentru supraviețuirea țării. În timp ce alții trâmbițau invincibilitatea

socialismului și putrefacția capitalismului, noi, locotenenții anilor ,60, reînvățam respectul personalităților militare ale neamului, retrăiam, din cărți, din paginile de istorie, dramele acestei țări. Aici este hiatusul. Aici este durerea. Astfel de lucruri se învață odată încă din anii de copăcel. Asta nu înseamnă că tot ce s-a făcut atunci a fost rău. Oamenii aceia care au dus greul înaintea noastră și împreună cu noi – cei mai mulți dintre ei, mai ales cei ce au fost pe front – ne-au predat totuși ștafeta respectului față de muncă, a muncii nenormate, a renunțărilor de tot felul. Pentru că și ei erau tot buni români. Și nu e frumos, nu e cinstit să spunem că n-am învățat nimic de la ei. N-am învățat integrale și transformări Lorentz, dar respectul trudei l-am învățat.

Odată cu trecerea anilor, cunoștințele temeinice, acumulate prin mult efort, prin mii de pagini citite și răscitite, s-au consolidat, constituindu-se într-o solidă temelie a culturii corpului de cadre al armatei române. Așa a fost mereu. Pentru că mereu vremurile s-au schimbat, ba spre Vest, ba spre Est. Așa se explică maturitatea oștirii, acțiunea ei corectă, responsabilă, în toate momentele grele pentru țară. Dacă, la nivelul trupei, la nivelul masei de ostași, este adesea suficient, sau poate să fie suficient bunul simț, bunul nostru simț ostășesc, la nivelul corpului de cadre, decizia trebuie să fie fundamentată temeinic, în cunoștință de cauză.

O modalitate considerată eficientă, corectă de a face educație, mai exact, de a așeza educația în parametri reali, inconfundabili, este a crea câmp liber, spațiu suficient de manifestare informației. A-i informa adică pe oameni. Evident, nu prin selectarea tendențioasă, intenționată a informației, ci prin lărgirea spectrului de prezentare și de cuprindere a acesteia. A fost o vreme când se credea că poporului nu trebuie să-i spui totul, că omul de rând (de parcă n-am fi toți oameni de rând!) nu este capabil să deosebească binele de rău, corectul de incorect, adevărul de nonadevăr. Eroare! Omul își caută singur informația. O caută, o găsește, o măsoară, o compară, o verifică, o interpretează. Iar canalele de transmitere a ei sunt atât de diversificate și de multe încât influențarea partizană prin informație devine din ce în ce mai complicată, dacă nu chiar imposibilă. Numai proștii se lasă păcăliți la infinit. Iar proști, azi, nu mai prea avem.

De aceea, cred în ceea ce aș numi educație prin informație. **Prin informație, nu prin dezinformare sau prin manipularea informației! Omul, ca măsură a tuturor lucrurilor, are strictă nevoie de informație, este capabil să asimileze informația, să o integreze în structurile sale cognitive, să-și modifice, să-și adapteze comportamentul. El și numai el are dreptul să aleagă, să interpreteze, să creadă, să decidă în ceea ce-l privește.**

Principala cale de educație militară o reprezintă, așa cum spuneam, instrucția, pregătirea. În acest sistem nou, specializat, foarte dens de formare a deprinderilor de luptător (de comandant) și de asimilare a cunoștințelor, tot informația este, bineînțeles, cea care are rolul esențial. Prin informație se formulează noi structuri de cunoaștere, se aduc date noi, se prezintă imaginea reală a armatei, se reașază spațierea cunoștințelor fiecăruia, se realizează acel transfer, acea interfațare de care este atâta nevoie pentru edificarea unui comportament, pentru evoluția unei personalități, pentru realizarea coeficientului de integralitate al subunității și unității. Informația nu are limite și nu poate fi redusă la un domeniu sau altul. Și informația istorică și cea politică, și cea politico-militară, și cea socială, culturală, din domeniul științelor se asamblează în actul cunoașterii, în formația intelectuală, civică și morală a fiecăruia dintre noi. O informație constituită din reperele fundamentale ale marilor noastre bătălii, din componente ale respectului față de valori, din însăși imaginea reală a acestor valori, are o mare audiență la militari. Drapelul, monumentele istorice, locurile sfinte ale bătăliilor pentru independența și libertatea țării sunt repere care nu pot lipsi din structurile de cultură și morală ale unui ostaș. Nu numai la noi este așa. În S.U.A., spre exemplu, (dar și în Franța sau în Italia), drapelul se află în fiecare casă, pe fiecare birou. Am asistat, în S.U.A., la San Antonio, la o sărbătoare a drapelului. O impresionantă sărbătoare a respectului față de acest simbol al unității, al gloriei, al forței morale. În mai toate țările lumii, monumentele sunt sanctuare ale credinței și ale respectului, sunt locuri sfinte care viețuiesc dumnezeiește în conștiința națiunii. La noi, adesea, revoluțiile (că au fost destule) le trec în uitare sau, și mai rău, în indiferență, le înlocuiesc cu altele, le suprimă. Și nu numai monumentele. Uneori și adevărurile

rămân sau sunt împinse într-o urbe insalubră, ocolită sau hulită. Revoluția din decembrie 1989 a trecut deja în istorie. Dar cum a trecut!

În procesul educației ostășești, informația militară este esențială. Ea asigură percepția și înțelegerea unui sistem de valori în consonanță cu ansamblul valorilor generale care fac universul cultural al unui om, al unui popor. Metodologia și strategia acestei informații, relațiile intermilitare, naționale și internaționale pe care le creează și le dezvoltă structurile militare sunt elemente de cea mai mare importanță pentru formația militară a cetățeanului, în general, și a cetățeanului aflat sub arme, în mod special. Eficiența acestei relații biunivoce depinde de foarte mulți factori: tradiții, orientarea politică a conducerii țării, cadrul intern și cel internațional, concepția de securitate națională și de apărare națională, gradul de transparență a lumii militare, calitatea instructorilor, funcționalitatea structurilor, coeficientul de integralitate, de coeziune etc. Cel mai mult și mai mult depinde însă de fiecare dintre noi. De ceea ce suntem și de ceea ce știm să facem. Pentru că, așa cum suntem noi, sunt și faptele noastre și, poate, tot cam așa ar trebui să fie și cuvintele pe care le spunem despre ele.

DECEMBRIE

Poate că așa ne este dat nouă. Când anul moare, noi să renaștem. Aceasta nu are, probabil, nici o legătură cu... „dă-i, Doamne, românului mintea de pe urmă”. Decembrie, pentru români, nu este... timpul minții de pe urmă și nici o simplă lună de început de iarnă, în care să se simtă încă, la gura sobei, nostalgiile toamnei. Decembrie al nostru este, de multă vreme, un timp al marilor evenimente. Și în acest an, a fost tot așa. La Alba Iulia și la București, s-a sărbătorit Marea Unire. La Timișoara și în toată țara, s-au rememorat patru ani de la Revoluție. Amintiri care dor, lumânări care se aprind peste negurile care n-au dispărut și lacrimi care curg, tot curg. Nimeni nu mai poate reda viață celor care au căzut atunci, iar viața noastră de acum nu-i poate liniști. Amărăciuni și dureri. Dar și speranțe care renasc. Viața, acum, ne aparține. Deși nu ne este ușor. Mereu ies din umbre adânci, din fântâni cu apă moartă, dar multă, simboluri, amenințări, îngrijorări. Am înțeles, în sfârșit, ce înseamnă cu adevărat cușca de la Tiraspol. Pentru Ilașcu. Dar și pentru noi. Mai ales pentru noi. Sper. (Oare, chiar am înțeles?) Ne-am unit, totuși, forțele și am strigat într-un singur glas „Libertate lui Ilașcu!”. De această dată, se pare că lumea a început să ne audă. Pe ici, pe colo. Inclusiv guvernul SUA. E ceva. Moțiune în Parlament. Ultima, cea îndreptată împotriva Guvernului – și admisă –, a fost dezbătută pro și contra... 12 ore. Dramatică desfășurare de forțe în Dealul Mitropoliei! Exercițiu democratic! ar spune unii. Radiografii aspre și tulburătoare ale unor stări de fapt, dar și lovituri sub centură, care, în loc să-l liniștească sau să-i ofere ceva bietului om, înfricoșat peste poate de costul vieții, îl îngrijorează și mai tare – ar spune alții. Cei mai mulți. În acest timp, putea fi dezbătut și aprobat proiectul uneia

dintre multele legi care își așteaptă rândul. Spre exemplu. Oricum, evenimentul din Dealul Mitropoliei nu rămâne fără ecou, nu poate rămâne fără ecouri în acest, totuși, plin de speranță sfârșit de an. Nici fără comentarii. Tonul unora dintre intervenții, ostentația altora, ca și nota persiflantă, agresivitatea, aroganța, dihotomia și ireconcilierea, căutarea nodului în papură, jocurile de culise scoase aproape în văzul lumii, atitudinea uneori școlărească (Parlamentul României nu este, totuși, o clasă de elevi puși pe șotii, care pot fi trași de urechi de președinte și de... clopoțel!) n-au fost de natură să merite pe deplin respectul nostru, al alegătorilor. Dar, asta e! Orice om pus în bancă se comportă, inevitabil, ca un școlar. Desigur, acest sentiment general de amărăciune nu umbrește cu nimic relevanța, eleganța și calitatea deosebite ale unora dintre intervenții. Și de o parte, și de alta. Semn că Parlamentul României este totuși sensibil la problemele și durerile țării. Chiar dacă, nota de folosire a prilejului potrivit nu a lipsit nici aici din post. Iar voturile pro, dar mai ales cele contra, spun foarte mult.

Ședința Consiliului Militar Superior și, înainte de aceasta, primele numiri în funcții – pe alocuri, surprinzătoare, dar, sperăm, de bun augur – în cadrul noilor structuri. Bilanțurile strânse, fără rezultate spectaculoase, dar nu și fără deosebitele eforturi încorporate în aceste rezultate, pregătirile pentru noul an, un scurt impuls la speranță și împlinire după rectificarea bugetului. Iată note într-un registru larg al vieții românești în acest al patrulea an de la Revoluția din decembrie 1989.

Decembrie se scurge însă imperturbabil. Limpede ca un izvor și dătător de speranță și încredere ca o apă sfințită. Trebuie, deci, să ne bucurăm că, poate nu doar printr-o fericită coincidență, marile momente ale Resurecției noastre în Spirit și în Unitate se petrec în preajma sărbătorilor nașterii Mântuitorului. De aceea, totdeauna, Decembrie, oricât de ger ar fi, încălzește inimile noastre, ale românilor. Întru Speranță, Iertare, Bunătate și Încredere.

RESTRUCTURARE

În toate armatele din lume, există un cuvânt care înfioară, care îngrijorează, care alarmează: ***restructurarea***. Mai mult chiar decât cuvântul ***război***. Căci războiul este în ordinea meseriei. O armată trebuie să fie gata să-l ducă în orice condiții. Că de aceea-i armată! O așteaptă victoria sau înfrângerea, onoarea sau dezonoarea, dar asta e! Oricare armată din lume trebuie să fie pregătită pentru așa ceva. Restructurarea este, însă, cu totul altceva. Ea vine ca o restricție și, deopotrivă, ca o nouă construcție. Restricția este percepută, întotdeauna, cu inima strânsă, îndeosebi ca amenințare, iar construcția cere timp, timp material, pricepere și încredere. Orice restructurare serioasă în plan militar este, în mare parte, determinată, obiectiv, de schimbările sau mutațiile politico-militare și strategice, de cerințele efective de optimizare a funcțiilor armatei, a actului conducerii politice și militare, a sistemului de pregătire, a concepției securității naționale, de evoluție a mijloacelor din înzestrare etc.

Restructurarea este o necesitate. Modul de concepere și de realizare a acesteia ține, însă, de o anumită opțiune, de o anumită motivație. Facem restructurări pentru că așa fac și alții? Facem restructurări pentru a fi pe placul cuiva și a arăta lumii că, și la noi, în domeniul militar, se mișcă, se modifică ceva? Facem restructurări pentru a ne alinia la anumite standarde internaționale? Sau facem restructurări (anumite restructurări) impuse de necesitățile efective ale apărării naționale, ale securității naționale?

O parte din țările foste socialiste au trecut brusc la adoptarea unor noi structuri (numirea în fruntea ministerului apărării a unor personalități civile, organizarea armatei pe brigăzi și batalioane etc.), probabil, pentru a ajunge cât mai repede la standardele internaționale.

Rezultatele n-au fost dintre cele mai spectaculoase. Restructurare nu înseamnă simplă aliniere la anumite standarde, reașezare, ci construcție, adică redimensionarea unui sistem într-o concepție nouă, mult mai funcțională. Or, aceasta presupune, înainte de toate, crearea unor instituții și, corespunzător, a unor structuri care să asigure funcționarea noului sistem, a noii configurații a sistemului militar. Este vorba de ceea ce noi, românii, înțelegem prin expresia croitorului de modă veche „Măsoară de zece ori și taie o dată". În acest sens, spre exemplu, a fost creat Colegiul Național de Apărare, care asigură pregătirea politico-militară a personalităților civile și militare care vor fi implicate în procesul conducerii politice a armatei, al elaborării și materializării concepției apărării naționale, a securității naționale. Dar nu numai atât. Întregul sistem de învățământ militar se cere adaptat la aceste noi cerințe, pentru a asigura cadrelor pregătirea necesară (și disponibilitatea necesară) integrării în noile structuri.

Aceste noi structuri depind, însă, în mare măsură de configurația societății, a instituțiilor statului de drept, a economiei, a învățământului, de stabilitatea populației și a forței de muncă, de calitatea legislației și a raporturilor sociale, de respectul față de lege. Sunt, oare, toate acestea la locul lor? Știm cu toții că întreaga noastră societate se află ea însăși într-un amplu proces de restructurare. Cum s-a aflat mereu, de când ne știm. De aici, în pofida optimismului pe care îl presupune, pentru unii, schimbarea, se conturează și se derulează, intempestiv, avalanșa numeroaselor întrebări pe care și le pun, deopotrivă, generalul și soldatul, ofițerul în pragul pensionării și tânărul locotenent, veteranul de război și rezervistul, subofițerul și sergentul angajat pe bază de contract. Cum va arăta armata română în urma acestor restructurări? Câți dintre noi vor deveni disponibili? Ce vom face în continuare? Cum ne vom câștiga existența? Vor fi, oare, asigurate locuințe pentru cei care se vor muta la noul lor loc de muncă? De unde, din ce fonduri? Ce se va întâmpla cu industria de apărare, în condițiile în care bugetul este așa cum este, iar economia românească nu-și găsește încă echilibrul? Cum vor fi prefigurate, în noile structuri, interdependențele învățământ – speranță profesională – organizare – promovare – disponibilitate – echilibru? Există, oare, programe clare, valabile pentru armata noastră

sau se caută, încă, modele? Se va renunța la eșalonul regiment? Ce facem, atunci, cu trecutul plin de glorie al unor regimente înființate încă în 1830 sau în 1859? Analiștii noștri militari, factorii de decizie vor avea, desigur, în vedere toate întrebările care s-au pus și se vor mai pune în legătură cu noile structuri.

Și încă ceva, extrem de important. Ce vor aduce nou, funcțional noile structuri? Vom avea aceleași unități care fac de toate, de la instrucția recrutului la îngrijirea animalelor în G.A.Z., de la aplicații la pregătirea rezervei? Vom avea aceleași unități cu efective diminuate, care n-au văzut și n-au simțit, de mulți ani, cum arată un regiment la război, cum se trage cu divizionul complet sau gruparea de artilerie?

La recentul seminar pe teme politico-militare, organizat de Marele Stat Major, la care a participat și o delegație N.A.T.O., formată din experți din Belgia, Olanda, Germania, Grecia, Italia, Statele Unite, s-a reliefat, încă o dată, un principiu pe care ziarul nostru l-a enunțat de nenumărate ori în acest spațiu și pe care îl considerăm fundamental în condițiile războiului modern. Este vorba de **identitatea structurilor de pace cu cele de război** sau, mai complet spus, de **compatibilitatea** acestor structuri. Deși armatele moderne sunt puțin numeroase, compunerea lor ține strict de rolul foarte exact al acestora într-un război. Se impune, din ce în ce mai mult, ca unitățile existente la pace să fie structurate identic cu cele necesare în război. La fel și raporturile care se creează între eșaloane, în procesul conducerii, în sistemul logisticii, în efectuarea mobilizării. Cu alte cuvinte, păstrarea unui mare număr de unități cu efective mult diminuate, în ideea că ele se vor completa prin mobilizare, nu mai poate fi o soluție eficientă. Trebuie făcută o netă distincție între unitățile luptătoare existente la pace (care trebuie să fie unități de război) și unitățile care se completează sau se mobilizează (se formează prin mobilizare). Nu încape nici o îndoială că, în războiul modern, rezultatul depinde, în mare măsură, de prima acțiune, de modul cum este suportată și contracarată lovitura radioelectronică, de calitatea siguranței strategice și, apoi, a acoperirii strategice, prin care, se știe, se asigură răgazul necesar mobilizării întregii armate și intrării ei organizate în luptă.

De unde rezultă că restructurarea nu este o acțiune care poate

fi făcută oricum, de oricine și în orice condiții. Bine ar fi dacă și parlamentarii noștri ar înțelege acest adevăr și ar pune mai consistent umărul la asigurarea optimă a condițiilor legislative, obligatorii pentru orice restructurare și, cu atât mai mult, pentru una militară.

UN CONCEPT NOU?

Evident, strategia acțiunilor rapide nu este un concept absolut nou, o invenție care să metamorfozeze complet arta militară. Acțiuni rapide au existat dintotdeauna. De altfel, fiecare beligerant, din fiecare război, ar fi dorit să încheie cât mai repede ostilitățile, să obțină câștig de cauză prin menevre simple, puțin costisitoare și de mare eficiență. Uneori, s-a putut, alteori, nu. Războiul, ca orice act de pe acest pământ, este, deopotrivă, foarte simplu și foarte complicat. Foarte simplu, întrucât scopurile și obiectivele sale sunt directe, indubitabile – nimeni nu face un război de dragul războiului – și foarte complicat, doarece confruntarea armată are implicații și conotații complexe, pe termen lung, în tot și în toate. Chiar dacă-și dorește pacea, lumea trăiește sub sceptrul războiului.

Desigur, o analiză serioasă, adică bine elaborată, temeinică, a acestui concept ar cere conexarea tuturor determinanților și determinațiilor și desprinderea notelor, nuanțelor și implicațiilor. Atât cele stimulative, cât și cele restrictive. Ar fi interesant de remarcat, spre exemplu, interfațarea strategiei acțiunilor rapide cu descurajarea nucleară. Franța își menține, în doctrina sa, conceptul descurajării nucleare. În același timp, Franța este una din țările cele mai active, cu o armată care și-a realizat, printre primele, structuri în măsură să desfășoare acțiuni rapide. Deși cele două componente ale unei doctrine complexe, ce exprimă poziția, interesele și politica acestei țări, par a fi paralele – chiar disjuncte –, în realitate, ele se află într-un perfect raport de complementaritate. O privire atentă asupra sistemului de pregătire a cadrelor în armata franceză, asupra conexiunilor dintre componentele forțelor armate, asupra sistemului raporturilor publice ale instituției militare, reține atenția în legătură cu influența acestui tip de acțiuni

în dinamica structurilor, începând cu nivelul tactic și continuând cu cele de decizie în plan politico-militar și strategic. Statele Unite ale Americii și Rusia – mari puteri nucleare – au, de asemenea, o atitudine foarte interesantă în ceea ce privește intervențiile rapide. De altfel, forțele armate americane sunt printre primele din lume care, urmând tradiția debarcării din Normandia, și-au realizat componente extrem de rapide, în măsură să intervină oriunde, în oricare zonă de pe întregul glob pământesc, acolo unde interesele americane o cer. Cel puțin pentru americani, nu prin componenta nucleară a strategiei s-a acționat, ci prin cea a intervențiilor rapide. Exemplele sunt deja de notorietate. Dacă adăugăm, la acestea, valoarea grupărilor operative aeropurtate ale armatei ruse și concepția întrebuințării lor în luptă și în operație, avem deja suficiente elemente pentru a desprinde anumite concluzii. Relația de complementaritate între cele două planuri – cel al descurajării de tip nuclear și cel al acțiunilor rapide – pare, acum, mai limpede. Primul creează un anumit tip de situație strategică, cel de al doilea rezolvă problemele. Poate fi vorba de intervenții rapide pentru a impune o anumită politică, un anumit guvern, de menținere sau de impunere a păcii etc. La ce ne putem aștepta? Dacă suntem optimiști, la bine. În sensul că astfel de acțiuni pot să echilibreze situația din anumite zone, să mențină sub control potențialele pericole, să descurajeze crizele, conflictele. Dacă nu suntem chiar foarte optimiști și ne păstrăm anumite rezerve, atunci ne gândim la 22-25 decembrie 1989 și tragem învățămintele de rigoare.

Acțiuni de tip rapid există și în războiul total, de tip popular. În ultimul sfert de veac, ne-am ocupat destul de mult de ele și, poate, când va veni vremea potrivită, o să ne aducem aminte de câte ceva vizavi de esența a ceea ce s-a spus și s-a scris atunci. Nu gândirea umană produce monștri, ci somnul rațiunii. Deja unii din acești monștri se află, probabil, printre noi și ne devorează. Războiul total nu este însă un tip de conflict bazat pe strategia unor acțiuni rapide. Dimpotrivă, scopul lui este de a temporiza acțiunile adverse, de a hărțui, de a uza. Războiul total (poate, doar, cu excepția celui pe care-l are în vedere doctrina elvețiană) este un război ce se preconizează a fi dus în inferioritate tehnologică. De aceea, în epoca modernă, supertehnologizată, e greu

de spus dacă un astfel de război are sau nu vreo șansă reală. Evident, în afara unei descurajări de tipul împingerii... copiilor să se culce în fața tancurilor. Tactica asta merge doar atunci când în tancuri se află... părinții copiilor respectivi. Sau când tachiștii se gândesc la copii. Numai că, acțiunile rapide, la nivel strategic, nu se duc doar cu tancuri care aleargă pe străzi. Cu toată aparenta disfuncție între războiul total și strategia acțiunilor rapide, aceste concepte nu se exclud. Războiul total, ca reacție completă și complexă, în toate planurile, la acțiunile rapide ale adversarului, nu poate fi, la rândul lui, conceput fără întrebuințarea unor acțiuni rapide.

În unele doctrine, inclusiv în cea românească, a apărut conceptul de suficiență defensivă sau suficiență pentru apărare. Este un concept foarte complex – mai mult politic decât militar –, foarte transparent la semnificații. Partea proastă este că oricând poate fi defavorabil celui care l-a adoptat, mai ales când acesta nu are destulă flexibilitate tehnologică. În acest caz, suficiența, în loc să fie o minimă opțiune cantitativă compensată sută la sută de o maximă posibilitate calitativă, rămâne o minimizație în minimizație, adică o sărăcie în sărăcie. Suficiența defensivă, ca opțiune doctrinară, ar trebui să se bazeze, în cea mai mare măsură, ca opțiune militară, pe strategia acțiunilor rapide. Or' o astfel de strategie este de neconceput. În afara unor structuri militare foarte competitive, a unor tehnologii de vârf și, evident, a unor structuri de conducere capabile s-o materializeze.

SUBTILITĂȚI LA O STRATEGIE

Raporturile internaționale au, în general, ca obiectiv declarat și consemnat, realizarea și menținerea, în parametrii acceptabili, a unei situații echilibrate, favorabilă tuturor partenerilor. Și nepartenerilor. Întrucât nimeni nu poate fi exclus de la aceste raporturi. Desigur, situația internațională nu este un dar. Nici un dat. Dar nici o fatalitate. Și nici formă fără conținut. Dimpotrivă. Ea are atât de multe componente care se condiționează și se interfațează într-un sistem de determinații și de probabilități condiționate, încât e greu să-ți dai seama unde se termină realitatea și unde începe ficțiunea. Există o situație politică, o situație economică, o situație socială, o situație politico-militară. Dar nu numai atât. Lumea trece cu ușurință de la cenușiu la multicolor, de la suprafețe plane opace la poliedre transparente sau strălucitoare. Adesea, fără să o știe.

Sensul a tot ce se întreprinde se dorește a fi optimizarea acestor situații, așezarea lor în coordonate acceptabile, care să asigure prevenirea conflictelor. Îndeosebi a celor militare. Cel puțin așa se susține. Dar realizarea a ceea ce se susține a fost, este și va fi, mereu, dificilă. Pentru că o situație nu este numai o stare de fapt, la un moment dat, ci și o stare în... mișcare. Ea cumulează imaginea trecutului, sinteza depunerilor și colmatărilor mileniilor, secolelor și deceniilor, realitățile prezentului, interesul imediat și perspectiva pe termen lung. De aceea, o analiză consistentă și riguroasă a situației internaționale sau zonale – în speță a situației politico-militare, de care ne ocupăm aici – trebuie să aibă în vedere toate aceste componente, inclusiv detalii semnificative, cum ar fi, spre exemplu, incompatibilitățile etnice sau religioase, obiceiurile, percepția globală, simplificată și, adesea, deformată a unor

fapte și realități îndepărtate.

Din toate acestea, ar rezulta că situația politico-militară globală sau regională (zonală) ar fi deopotrivă expresia unor realități trecute și prezente și a unor imagini despre aceste realități, precum și a reunirii lor într-un plan actual perceptibil, analizabil, inteligibil. Cunoașterea, mai exact acțiunea umană conștientă, nu operează cu obiecte, cu realități nemijlocite, ci cu imagini ale acestora, cu noțiuni și judecăți, cu date și informații adunate într-un fel de realitate a realității. Iar această ultimă realitate nu este percepută și înțeleasă la fel de toată lumea. În afară de aceasta, tensiunile care se acumulează în timp, problemele care n-au fost sau nu au putut fi rezolvate, precum și interesele concrete ale prezentului, ca și proiecțiile lor în viitor, reclamă, pentru cei interesați, o anume subtilitate și o anume perseverență în prezentarea intenționată a ceea ce există, precum și în introducerea elementelor de ficțiune considerate absolut necesare. Iată o perspectivă. Adică un mod de a pune și, evident, de a face să fie înțeleasă problema. Este notorie acțiunea de deformare a imaginii (a informației conținute în configurația situației internaționale, zonale, inclusiv a celei politico-militare), în scopul creării prilejului favorabil realizarii unor obiective care, în general, nu se declară. Din astfel de situații, au izbucnit cele două războaie mondiale și tot în ele se află, în cea mai mare parte, cauzele conflictelor care tot sfârtecă și fărâmițează lumea. Ca, mai apoi, s-o adune în cohorte imperiale sau financiare, în alianțe sau în înțelegeri bilaterale și multilaterale, cu porți ferecate sau doar întredeschise și imagini în oglinzi paralele. Pentru că, evident, prilejurile sunt mai totdeauna pereche. Adică favorabile pentru unii și defavorabile pentru alții.

În acest sens, sunt elaborate, cu multă minuțiozitate, adevărate strategii de deformare a imaginii, de influențare prin informație (mai exact, prin selectarea informației), prin abilități și subtilități logice sau sentimentale. Mai întâi, se caută deformarea percepției valorilor și vocației celui vizat spre a fi defăimat sau pus la index. Și chiar dacă nimeni nu spune că, prin ceea ce se întreprinde, se vizează un popor, viața arată că nu totdeauna sfântul respect a triumfat. În cele din urmă, tot omul de rând este cel care suferă, care duce și povara păcii și pe cea a războiului.

Acțiunile din exterior sunt concertate cu cele din interior. În folosul atingerii aceloraşi obiective. Ele se desfăşoară mai mult sau mai puțin frecvent, cu o intensitate mai mare sau mai mică, într-un spațiu mai restrâns sau mai larg, conjugându-se cu alte acțiuni, astfel încât să fie credibile, interesante, să provoace reacții, cu finalitate imediată sau în timp. Negarea anumitor aptitudini ale poporului, ale etniei, ale grupului social care este vizat a fi pus într-o situație nefavorabilă, indiferența față de altele, deformarea unor adevăruri istorice, relevarea unor fapte fără importanță sau a unor incidente (dar foarte importante în formarea unei anumite impresii), publicarea sistematică a unor ştiri sau fotografii dintr-un anumit spectru (periferie socială, zonă insalubră, imoralitate, corupție, înapoiere, primitivism) sunt modalități grosiere, îndeobște cunoscute, de deformare a imaginii. Astfel, după o îndelungă intoxicare cu imagini, ştiri şi propoziții bine alcătuite, țara poate fi percepută, de o parte din comunitatea internațională, ca un azil de handicapați, cu oameni primitivi, abia coborâți din copac, cu o cultură precară şi o şansă minimă. E drept, toate aceste afirmații sau sugestii pot fi puse la îndoială sau verificate de cel care este bine intenționat şi are posibilitatea să o facă.

De aceea, în crearea unei situații nefavorabile pentru o țară sau alta, se apelează la acuze mai directe, la realități care nu au o imagine perfect controlabilă, verificabilă: nerespectarea drepturilor omului sau ale minorităților naționale, reînvierea unor structuri totalitare, eludarea unor reguli şi embargouri instituite de comunitatea internațională, poluare, Sida, lipsa legislației democratice etc.

Sunt şi alte zone asupra cărora se acționează sistematic şi perseverent, atât pentru deformarea percepției internaționale a realităților privitor la țara vizată, cât şi cu scopul direct de a obține anumite efecte interne (cădere a economiei, degringoladă politică, stări tensionate, nemulțumire şi chiar înspăimântarea populației, enclavizare, izolaționism şi tensiuni etnice etc.). Acțiunile de acest tip se desfăşoară congruent sau intermitent, picătură cu picătură, pe toate planurile şi prin toate mijloacele posibile, de regulă integrate pe activitățile normale, infiltrate diabolic în viața oamenilor. Este greu să le deosebeşti şi să le separi de celelalte. Nu se poate şti exact dacă, spre exemplu, acțiunile

străzii, din 13-15 iunie 1991, au fost o explozie violentă a celor nemulțumiți, conformă cu starea de fapt din acea perioadă, o acțiune a celor din fosta securitate, pentru a-și fi făcut dispărute documentele și urmele, o diversiune în scopul reorganizării cine știe căror rețele de spionaj infiltrate la noi sau, și mai grav, o încercare de deschidere, de declanșare a unui conflict armat, cu consecințe imprevizibile (sau foarte bine calculate) în spațiul românesc și balcanic.

Evoluția situației interne a țării noastre, din acel moment și până azi, are câteva componente optimiste, dar și multe pete de îngrijorare. Este vorba, îndeosebi, de căderea economică. Totuși, în această perioadă grea, dezbinările s-au atenuat, violența străzii a scăzut, oamenii au înțeles că, într-o țară civilizată, marile probleme nu se rezolvă cu bâta. Lupta politică a devenit competiție politică, e drept, fără fair-play-uri și menajamente, dar cu tot arsenalul de subtilități, mijloace și procedee pe care le știm. Ea s-a apropiat însă mult de ceea ce este luptă politică în toată lumea. Și începe să fie percepută ca atare.

Poporul român nu mai poate fi dus de nas și angrenat cu ușurință în fel de fel de spectacole. Chiar și în vremuri grele, el este unitar și puternic, cum a fost dintotdeauna, forța lui venind dintr-o înțelepciune de milenii și din resurse morale foarte adânci. Lumea începe să înțeleagă acest adevăr. Între timp, contactele României și ale armatei române cu alte țări și cu alte armate s-au înmulțit și s-au diversificat. Semnele par a fi bune. De aici nu rezultă însă concluzia că situația politico-militară și geostrategică în zona noastră nu ar mai fi îngrijorătoare. Este vorba nu numai de cercul de foc și de convulsii din jurul nostru, ci și de prezența și subtilitatea unor evoluții mai mult sau mai puțin vizibile, mai mult sau mai puțin elastice, mai mult sau mai puțin sesizabile, precum și de persistența unor strategii de creare a unei situații nefavorabile pentru România.

Argumentele în favoarea prudenței și înțelepciunii sunt numeroase. Fie și numai proverbiala noastră... suflare și în iaurt. Dar nu numai atât. Nimeni nu dă vrabia din mână pe aceea care se află pe gard, dar nici garduri pentru zburătoare nu-și construiește. Nimic nu se face gratuit pe lumea asta. Totul are o finalitate. Probabil că ar trebui să vedem mai bine finalitatea finalităților, să învățăm din dramele lui

Decembrie 1989, ca și din momentele sublime ale acestor drame. Poate că n-ar trebui să uităm niciodată micul episod in primul război mondial care s-a petrecut în acel spațiu din Brașov care se numește, acum, Gara Bartolomeu...

De aceea, cred că avem încă datoria să facem ochii mari. Poate și pentru a ne vedea mai limpede interesele. Iar, în calitate de buni observatori, să nu cădem în capcana de a folosi binoclul invers.

CONDIȚIA SUBOFIȚERULUI

Instituția militară își are virtuțile ei. Numeroase. Dar și păcatele ei. Destule. Ordinea, disciplina, respectul, conservarea valorilor pot fi, deopotrivă, virtuți și nevirtuți, elemente consonante (uneori și distonante) într-o structură de rezistență stabilă, sigură și nu foarte ușor schimbătoare. Între virtuțile armatei, se înscriu și coeziunea, camaraderia, spiritul de corp. Câteodată însă spiritul de corp este perceput nu doar ca liant profesional și moral, ca spirit, ci și ca limitare necondiționată, ca un fel de punere în căsuțe predestinate. În acest sens, ne-am obișnuit (cei care ne-am obișnuit) să considerăm subofițerul îndeosebi ca... plutonier de companie, ca mânuitor de... efecte, ca parte sedentară. Nenorocirea este că, în cele mai multe cazuri, el însuși se percepe astfel și – ceea ce este și mai rău – se comportă astfel.

Atunci, dacă subofițerul nu este ceea ce este, ceea ce se consideră el însuși că este, ce este? Ce ar putea fi? Problema este ceva mai complexă, iar răspunsurile țin de o reconsiderare a viziunilor asupra instituției militare. În condițiile în care asistăm la o adevărată deplasare a acestei instituții dinspre preceptul napoleonian al raportului cantitativ (les gros bataillons ont toujours raison) spre ceea ce la noi se cheamă „puțin și bun”, factorii calitativi trec înainte de toate, fiecare luptător devenind un profesionist, un performer, un campion. Are astfel loc o necesară deplasare a condiției subofițerului dinspre „bun la toate”, „bun la magazie”, „bun să facă ceea ce nu e demn să facă ofițerul”, spre ceea ce se cheamă „luptător de linia întâi”, „luptător performant”. În armatele moderne, cei mai mulți dintre subofițeri sunt instructori, comandanți de grupe. Și în armata română, într-o mare majoritate, subofițerii, alături de maiștrii militari, mânuiesc mijloace de luptă complexe, îndeplinesc

funcții cheie în echipele de luptă, sunt specializați în folosirea tehnicii de transmisiuni, sunt operatori, lucrează pe calculatoare electronice, sunt tehnici de avion etc. Cei mai mulți dintre comandanții de tancuri și dintre mecanicii conductori de pe tancuri, de pe MLI-uri și de pe MLVM-uri sunt subofițeri. Unii dintre ei îndeplinesc chiar funcții de comandanți de plutoane, de echipaje, de grupe, sunt instructori.

O analiză atentă a situației concrete a subofițerului în armata română ar trebui să schimbe complet vechile mentalități cu privire la locul și rolul acestei importante categorii de cadre militare, de profesioniști, vechile percepții, vechile atitudini. Poate că, în majoritatea unităților, ele s-au și schimbat. Dar nu peste tot. Se mai mențin, pe alocuri, sensuri peiorative. Subofițerii nu sunt nici „tractoriștii" armatei, cum le zic unii, mai în glumă, mai în serios, nici „neamul lui manivelă", ci acei profesioniști care pun suflet în munca lor, care umanizează tehnica, stăpânesc mijloace electronice, sunt și trebuie să fie oameni de bază în utilizarea actualelor sau viitoarelor sisteme de armamente ultraperfecționate. Din acest motiv, probabil că și sistemul de pregătire și selecționare pentru acești luptători de linia întâi ar trebui să fie altul. Și, poate, va fi altul. Mai bun, mai eficient. Dar, ceea ce este esențial pentru această categorie importantă de cadre ale armatei, este noua proiecție profesională și morală a condiției subofițerului în armara română.

Așadar, să-l considerăm pe subofițer ceea ce este el cu adevărat. Dar, înainte de toate, este absolut necesar ca el însuși, păstrând totuși măsura, să învețe să se respecte, știindu-se și comportându-se, în orice împrejurare, ca un rangers al... mijloacelor de luptă, ca un performer, ca un profesionist, ca un adevărat luptător de linia întâi.

BUCUROȘI LE-OM DUCE PE TOATE...

În 1859, unii eram unioniști, alții erau antiunioniști. Dar și atunci, ca și acum, lumea nu ne prea întreba ce suntem și ce vrem. Au învins rațiunea, vocația unității, forța și voința unui popor puternic și demn. Multe lucruri foarte bune a făcut apoi, în urma Unirii, Cuza, între care se include și desăvârșirea procesului de realizare a unei armate naționale moderne. Dar apele subterane ale lumii și ale noastre au continuat să se infiltreze, să macine, să tulbure, să erodeze, să pună la îndoială, să amenințe. Ca apele. Ca apele veninde din alte ape. Imperiile erau tot imperii, puternicii erau tot puternici. Iar lumea era tot lume. Cum a mai fost. Pentru a se pune capăt unei situații mai mult sau mai puțin artificial complicate, creată sau, poate, implementată pe timpul domniei lui Cuza, s-a chemat, așa cum s-a chemat, un rege. Din afară. Procedeul se practica pe atunci. Și nu era rău, întrucât, printr-un sistem de legături de acest gen (care n-au dispărut și, probabil, nu vor dispare niciodată), se asigura protecție sau, în orice caz, neostilitate din partea unui stat mare și puternic. Nepotism... internațional? Poate! Se mai practică și azi. Dar sub altă pălărie. Ce să-i faci! Lumea e lume. Poporul român n-a zis nimic. Așa a fost să fie. Dar ideea domnilor nepământeni n-a fost chiar pe sufletul nostru. Carol I s-a dovedit însă nu numai un foarte bun rege, ci și un foarte bun român. La Plevna, Rahova, Vidin și Smârdan ne-am confirmat, cu jertfele a zece mii de oameni morți sau dispăruți, Independența. Carol I era acolo. Cu armata.

În 1916, am fost nevoiți să susținem, cu viața și cu moartea, cu onoarea și cu eroismul, un front de 1400 de kilometri. Cel mai întins front din primul război mondial. Armele ne erau cum ne erau, echipamentul ne era cum ne era, dar aveam în piept o inimă. Și în suflet o speranță. Știam că Unirea cea mare este un drept al nostru. Dar un

drept care, pentru a fi recunoscut, se cere plătit. Tot cu sânge. Războiul a trecut, iar pacea ne-a găsit tot săraci, pe unii chiar muritori de foame, cu familiile decimate, cu ogorul pârjolit, cu buzunarele goale. Dar uniți și puternici. Aveam în piept o inimă fierbinte. Și în suflet o speranță împlinită la 1 Decembrie. La Alba Iulia. Era mult? Era puțin? Era imens! Dar lumea de după război, prea puțin sensibilă la bucuriile noastre, ca și la necazurile noastre, se rebulversa și se repolariza. Dispăruse un imperiu. Cel din Vest. Iar cel din Est își schimbase culoarea. Imediat după 1918, a scos colții revizionismul maghiar. Tot scoși îi are și acum. S-au infiltrat, în Europa, agresiv și intempestiv, cele două tipuri de totalitarism – fascismul și comunismul –, iar la noi, de prin mijlocul deceniului patru, a început să prolifereze Legiunea. Nume frumos, nume roman. Dar atât. Și salutul hitlerist era tot roman. Un cui înfipt în inima țării, care i-a răscolit pe unii și i-a țintuit la zidul morții pe alții. Ultimatum-ul sovietic, invazia Basarabiei de Armatele 5,9 și 12, răpirea prin Dictat a nord-vestului Transilvaniei, a nord-vestului României, cutremurul de pământ din 1940, dar și cutremurul de groază al Europei bombardate, răscolite, încrâncenate, umilite. Apoi... războiul. Războiul nostru. Pentru Basarabia. Și pentru Transilvania. Pentru România românilor. Cu speranțele și iluziile lui. Cu dramele și dezamăgirile lui. Rareori războiul aduce ceea ce se speră de la el. Apoi... Yalta, schimbarea de sistem, refugiul în lozinci și în sloganuri, deportările în Bărăgan (trebuia să avem și noi o „Siberie" a noastră!), închisorile de la Jilava, de la Aiud, de la Sighet, unde au zăcut, aIături de cei mai buni politicieni români, și cei mai buni ofițeri români, eroii noștri de pe frontul din Est. Apoi... seceta. Seceta de pe câmpii și seceta din sufletele noastre. Foamete. Lacrimi. Cădere a vieții. Alungarea lui Dumnezeu. Mai exact, adăpostirea lui în sufletele pustiite. Închinarea la un Ra care-și avea răsăritul la Moscova. Depersonalizare. Umilință. Înstrăinare. Aservire. Amăgire. Idealism mărunt. Simplificare. Vorbe. Cincinale. Tribalism de tip asiatic, dar în plin secol XX. Gigantism. Îndepărtare a omului de suportul propriei sale libertăți, care este respectul proprietății. Puseu de demnitate în 1968. Iarăși înflorire a speranței. Ieșire din ceață. Soarele răsare acum de la București. Dar cum răsare? Din nou cădere. Autoizolare. Balcanism-orientalism,

corupție, degradare a vieții, intrare în labirint. Cozi și cozi de topor, degradare a respectului față de muncă, față de societate, față de om. Cameleonism. Orbul găinilor. Laissez-faire... Și iarăși degradare a vieții. Izolare. Dezorientare. Opzeci de mii de militari fac salahorlâc. Ceilalți realizează, ca întreaga societate, o nouă... calitate. Superioară. Vorbe. Fără acoperire. Cătușe sufletului. Cătușe vieții. Disperare.

Explozie în Decembrie 1989. Explozie sau implozie. Nu e prea clar. Ieșire peste margini. Se reaprind lumânări. Se reaprind speranțe. Dar, începând cu 22 decembrie, ora 13.00, se declanșează un fel de ciudat război. Un război în care armata și sutele de mii de oameni în stradă apără obiective de importanță strategică împotriva unor...fantome în salopete negre ascunse ca liliecii prin clădiri întunecate, prin unghere, prin subterane. Fantomele trag. Ele au inițiativa. De unde au apărut? Cine sunt? Ce urmăresc? Evident, provoacă. Omoară oameni. Dar mai ales urmăresc să-i determine pe cei înarmați să riposteze violent, să tragă cu armamentul greu, să distrugă, să provoace pierderi. Stilul nu e nou. Este însă diabolic. Diversiune radioelectronică. Diversiune la scară mare. Simulare a unei invazii aeriene de proporții. Simulare a unei mari operații de desant aerian. Încercare de internaționalizare. Se urmărește perceperea, de comunitatea internațională, a unei imagini-holocaust. Posturile de radio anunță 60.000 de morți. În realitate, agresiune abilă și subtilă împotriva elementelor de stabilitate. Scop strategic: distrugerea sau neutralizarea sistemului de apărare a țării. Mai întîi, a componentei sale aeriene și antiaeriene, după aceea și a restului. Armata înțelege jocul. Nu dintr-odată. Dar îl înțelege. Și nu cedează. Rezistă. Este și rămâne unicul punct de sprijin al națiunii. Ca întotdeauna. Unica forță capabilă să facă ordine în astfel de împrejurări, să apere ordinea, să asigure protecția valorilor, să apere țara. Dar Biblioteca Centrală Universitară nu mai există. Prețul este deja prea mare. Reunire de o clipă în jurul armatei. În acest timp, frontiere deschise, dar nu peste tot, ci doar în punctele de trecere, fuge cine trebuie să fugă, intră cine trebuie să intre, rămâne cine trebuie să rămână. Planul strategic al stăpânilor fantomelor în salopete negre n-a mers. Sau, mai exact, n-a mers cât și cum s-ar fi dorit. Trebuia, deci, adaptat noii situații. Evident, acest tip de „trebuie” nu are în vedere

interesele României. Nu le-a avut niciodată. Nici la Yalta, nici la Malta. Dar România îl suportă. Știind sau neștiind.

Începând cu februarie 1990, diversiunea din 22-25 decembrie 1989, se mută în alt plan. Cu alte mijloace. De la gloanțe, reflectoare poliedrice, semnale de radiolocație, dezinformare și presiune psihologică, se trece la... cuvinte. Cuvinte care întreabă, sugerează, bolmojesc, încurcă, acuză, suspectează. Armata a tras, armata este vinovată, armata este coruptă, armata adăpostește monștri și monstruozități, armata este ultimul stâlp al comunismului, cel mai puternic... Se caută invective și adjective, cu ardoarea cu care se căutau altădată elogii pentru... ilustrissimul conducător. Epistola non erubescit (hârtia suportă orice). Atunci, ca și acum. Și noi suportăm. Chiar dacă nu suntem hârtie. Lupte politice, lupte de toate felurile. Pentru putere. Denaturare a entuziasmului, decepții, dezamăgiri, renunțări, demisii. Violență, mineriade, atitudini rezervate din partea Vestului, indiferență din partea restului, neclauză, ladă de gunoi, imagine defavorabilă în afară și tot atât de nefavorabilă în interior. Înjurături. Presiuni. Dublare și dedublare. Facilități nejustificate pentru unii, îngrădiri neexplicabile pentru alții, îmbogățire ușoară, fugă din producție, reinstituire a lipsei de respect față de muncă, față de valoare. PNB scade la jumătate, apoi sub jumătate, viața se degradează în progresie geometrică, moneda națională este cumplit umilită, reforma pune mari probleme. Lupta politică, în loc să promoveze valoarea, să se repercuteze benefic în economie, în schimbare, în optimizare, coboară violent și, adesea, vulgar condiția umană.

Unii din afară au impresia că abia acum am coborât din copac. Alții cred că nici copaci nu mai avem. Teatru. Oratorie. Unde ești tu, nene Iancule! Complicată și chinuită maieutică a legilor! Cele ale apărării nu-și au loc. Răcanii la urmă! Nu suntem în vreme de război! În fosta Iugoslavie se moare. Coasta Dalmației a devenit, din Perla Adriaticii, un ținut al groazei.

Exod. Genocid. Embargoul pune probleme. Mari. Foarte mari. Fostele noastre piețe de desfacere, fostele noastre surse de materii prime dispar, una câte una, ard sau se află sub cenușă. Pierderile sunt imense. Războiul din Golful Persic ne-a costat vreo trei miliarde și jumătate.

Dolari. Războiul din Iugoslavia ne costă și mai mult. Dar cel mai mult și mai mult ne costă războiul mut și surd din propria noastră casă, din propria noastră țară. Basarabia doare. Unii fac însă din această durere capital politic. În Transnistria, românii – adică mai mult de 40 la sută din populație – sunt călcați în picioare. În Transnistria încă se moare. Sau, dacă nu se moare ca în capetele de pod de la Cocieri și Malovata, ca la Dubăsari și Tighina, se moare sub nelege și nelegiuire. Armata 14 este tot acolo. Românii – cei șase, despre care scrie presa, dar cine poate spune care-i numărul lor! – sunt judecați în cuști. Ca în Evul mediu. Comunitatea internațională n-a sesizat ce se întâmplă în Basarabia și în Transnistria. Nu este greu de înțeles de ce. Este însă dureros.

Adevărul are ochi de pisică. Cert este că obiectivul care s-a urmărit aici s-a realizat. Știm cu toții ce a reprezentat Basarabia, de la 1812 încoace, pentru politica imperială de atunci. E greu de crezut că, între timp, s-ar fi schimbat cumva problema. Un cap de pod din care pleacă trei deschideri strategice de foarte mare importanță – culoarul Galiției spre Europa Centrală, cel al Dunării și cel al Mării Negre spre Mediterana – este oricând binevenit.

Chiar dacă rachetele strategice și forțele de intervenție rapidă fac desuete și inoperante aceste culoare, la un astfel de cap de pod nu se renunță. Pentru o vreme, el trebuie ținut însă în conservare. Lumea nu se schimbă cu una cu două. Acesta-i adevărul. Restul sunt vorbe. Sau verbe.

Leul s-a degradat ireversibil și greu explicabil, sindicatele cer, guvernul n-are, agricultura face pe alocuri apel la plugul tras de cai (că boi nu mai sunt), iar caii au început să aibă picioare de lemn. Retragerea subvențiilor – un fel de extragere a glonțului dintr-o rană sângerândă – are efecte austere și dureroase asupra vieții. Dar asta e! Dacă nu scoți glonțul, nu se vindecă rana.

Cu austeritatea și cu durerea, românul face, de veacuri, casă bună. Era și acest moment, ca multe altele, pentru cei ce ne sunt neprieteni, un prilej pentru a spera într-un conflict deschis, într-un spectacol cu mineri, mineriade și lacrimogene.

Cam multă plictiseală în ultimul an în România! Nici tu geamuri sparte, nici tu bătăi cu ciomege sau cu cocteiluri Molotov, nici tu clădiri

distruse, nici tu mașini incendiate! Ce-o fi asta? În Anglia, din când în când, mai explodează câte o bombă, în India se mai organizează câte un atentat, până și la cele două gemene din New York, cele mai înalte clădiri din lume, s-a produs o explozie care s-a auzit până la București... Numai la noi, nimic.

Iată că și ultima mare amorsare de conflict s-a... dezamorsat. Amatorii de gălăgie, de violență, au de ce să fie dezamăgiți. Dar, probabil, nu mai dispun de curajul (sau suportul) să o spună, ca altădată, în gura mare. Europa și America au aflat, între timp, că și România este o țară ca oricare alta, o țară în care nu este terorizat nimeni – nici maghiar, nici german, nici român –, o țară care a dat lumii valori. Și care așteaptă de la lume, fără să întindă mâna, fără să cerșească, respectul valorii.

Amatorii de violență, ca și mulți alții din cei care n-au aflat încă ce înseamnă o istorie, un popor și o țară, vor mai căuta și, desigur, vor mai găsi multe alte prilejuri să se amuze sau să clămpănească.

Întrucât retragerea subvențiilor, ca și nerelansarea producției, nu înseamnă entuziasm, corn al abundenței, ci viață grea, austeritate. Nu pentru toți la fel, se înțelege.

Pentru unii, pentru cei mai mulți, va fi tare greu. Din încercări grele, noi am ieșit însă totdeauna mai puternici. Asta nu înseamnă că ne-am dorit astfel de încercări. Nici ele nu ne-au întrebat dacă le dorim. Au venit pur și simplu. Și nu le-am putut nici preveni, nici ocoli. E drept, unii ne-au vârât direct în ele, iar alții nu s-au ostenit să ne întindă o mână.

Între timp, bietul om, omul de rând, i-a înjurat, cu năduf, și pe unii și pe alții, spunându-și, totuși, că dracul n-o fi chiar atât de negru pe cât zic unii, bine că nu vin turcii.

Dar turcii vin. Cu autocarele. Ca prieteni. Nu ca osmani, ca spahii sau ca ieniceri. Și ne mai ducem și noi pe acolo, pe la ei. Nu cu peșcheșuri, ci cu bună credință. Dar cum ne ducem și, mai ales, cum ne întoarcem, numai Dumnezeu știe, că pe Alah, probabil, nu-l interesează.

Din păcate, unii au renunțat la nostalgica narghilea și au început să ne aducă și nouă heroină. Probabil în schimbul unora dintre frumoasele

noastre fete care au nevoie de ciorapi fini sau de dolari peșin. Ce să-i faci, economia de piață!

Totuși, să nu disperăm. La urma urmei, nimic nu este nou sub soare. Oricum, în anul una mie nouă sute nouăzeci și trei, azi, zece mai, la încheierea ediției, armata se află la locul ei, cireșii mai sunt încă înfloriți, iar reforma merge înainte. În timp ce nivelul nostru de viață face un pas înapoi. Să sperăm că îl face doar pentru a-și lua avânt.

PĂRELNICII ANULUI IV...

● ***În fiecare an, la 22 decembrie, departe, tot mai departe de adevăr***

Nu degeaba se spune că pe cine nu-l lași să moară nu te lasă să trăiești. Probabil că unii din cei care acuză astăzi instituția militară pentru toate oalele sparte, pentru toate necazurile din decembrie 1989 au uitat ce a însemnat această instituție pentru țară, pentru stabilitatea țării. Pentru viață, pentru încredere, pentru speranță. În acele vremuri deopotrivă entuziaste și tulburi, unică, armata și-a păstrat luciditatea. E drept, mulți au murit. Ei sunt eroii Revoluției noastre din decembrie, oameni care și-au jertfit viața pentru libertate. O libertate de care au profitat, ca peste tot în lumea asta, în primul rând, cei ce au găsit repede relațiile și mijloacele necesare unei schimbări conjuncturale la 180 de grade. Pe care, poate, le aveau pregătite dinainte. Mai ales cei obișnuiți – în sistemul de atunci – să îngrădească, prin magii totalitare, numai de ei știute, libertățile altora. Unii din eroii lui decembrie 1989 au căzut datorită gloanțelor trase din armele armatei. E limpede. Așa se întâmplă peste tot, când armata este scoasă în stradă, cu muniție de război. Așa s-au petrecut lucrurile și la Los Angeles, așa se petrec și prin alte părți. Cei mai mulți au căzut însă de alte gloanțe. De calibru 9 mm sau de alte calibre care nu sunt în dotarea armatei. Eu, personal, am văzut, pe 24 decembrie 1989, aceste gloanțe la Marele Stat Major, la ultimul etaj al clădirii. Fuseseră trase din stradă. Dintr-un Stecikin. Mulți, foarte mulți în raport cu numărul total al victimelor, sunt tineri ofițeri, maiștri militari, subofițeri și ostași. Peste 300. Morți. Peste 670. Răniți. După cum insinuează unii din cei ce slujesc emisiunile unilaterale și clar direcționate întru acuzarea

armatei ale Televiziunii Române – în genere, aceiași oameni, aceiași câțiva viteji ce după război s-arată – armata și-ar fi creat o diversiune, pentru a-și justifica... jocul de-a războiul și consecințele acestuia. Câte sunt și cum sunt. Tragicul episod de la Otopeni. Distrugerea ABI-urilor USLA în fața sediului Ministerului Apărării Naționale și nimicirea celor ce erau în ele. „Evaporarea" teroriștilor. Dramele de la Cluj și Sibiu... Situații complicate, unele rezultate din nerespectarea unor elementare reguli de cooperare militară, altele create, probabil, de acele forțe obscure, presărate prin toată țara, care au organizat și realizat, într-un „stil" unic, o diversiune radioelectronică de mare amploare, o intoxicare a sistemelor de comunicații cu informație falsă, precum și deschiderea, din locuri ascunse, a unui foc de provocare a armatei. Evident, pentru a o scoate din cazărmi, a ridica aviația în aer, a o face să riposteze și să distrugă. Să distrugă și să se autodistrugă. Probabil, pentru a pune ei, acești indivizi, mâna pe situație sau pentru a face plauzibilă o intervenție a altora. Poate și pentru a forța judecarea și omorârea lui Ceaușescu. Cine știe! Cine mai știe! O fi fost și vreo ariergardă fidelă și întârziată a lui Ceaușescu! Care l-a lăsat, singur cu consoarta, undeva, pe drumul care duce de la Titu la Târgoviște. Și s-a apucat să înfrunte, de una singură, ca-n filme, o armată și o țară!... Evenimentele din 12 și 28 ianuarie sau cele din februarie 1990, de la București, încrâncenarea de la 20 martie de la Târgu Mureș, scenariul diversionist din 13-15 iunie 1991 și multe alte... întâmplări de gradul 0 au creat toate condițiile necesare pentru a se distruge urmele. Adică documentele, dosarele, casetele, poate și ordinele scrise, instrucțiunile, indicațiile...

Și, după ce toate astea au dispărut sau au fost puse la adăpost sigur, a doua etapă constă, după cum se vede de vreo patru ani, la fiecare 22 decembrie, pe ecranul televizorului, în a arunca vina pe „marea mută", în a încerca o răzbunare, ca să nu-i spunem altfel, pe o instituție numită cândva „bună la toate". Iar treaba asta este făcută cu o abilitate care nu prea lasă dubii în legătură cu cei care au interesul să susțină un astfel de climat.

În fiecare decembrie, aceiași clienți ai televiziunii, aceiași părelnici sugerează, insidios și agresiv, mereu aceleași întrebări

jignitoare, de colț de stradă: Cine să tragă în militari? Ce teroriști? Unde sunt? Cine i-a văzut? Cum o să terorizeze niște.. fantome o armată care se credea capabilă să se bată de la egal la egal cu o sută de divizii?! Ceea ce vrea să însemne: Vă faceți iluzii, domnilor militari! În realitate, noi suntem cei puternici! Tot noi. Noi, cei din umbră. Vom face, încet-încet, picătură cu picătură (calitățile noastre esențiale fiind perseverența, abilitatea și subtilitatea) să se creadă că voi sunteți criminalii! Până la urmă, domnilor ce faceți ca umbrele voastre să apară (evident, metamorfozate) și să vorbească (evident, indignate) la Televiziune, o să ne spuneți nouă, cei din armata română, că am omorât și am înrobit poporul ăsta, că i-am ascultat convorbirile telefonice, că i-am controlat sufletul și viața, că i-am pus informatori din doi în doi, că am luat dreptul individului la propria-i libertate, că știam tot ce mișcă în țara asta, că puneam microfoane în telefoane și ne infiltram diabolic în sufletul oamenilor, în timp ce bieții gardieni ai structurilor politice de pe atunci se chinuiau prin poligoane, visau la mai multă motorină pentru tancuri și transportoare, făceau salahorlâc pe șantierele economiei naționale, durau Transfăgărășanul, săpau canale de irigații și strângeau recolta, construiau blocuri de locuințe și adunau rămășițele celor prinși sub dărâmături, la cutremure, tremurau prin viscole și treceau în apărare, pe frontieră, în 1968, când rușii invadau Cehoslovacia! Se uită, oare, domnilor – ni se sugerează printr-un anumit gen de literatură a la Pavel Coruț –, ce au făcut serviciile de informații și de protecție a informației pentru țara asta, în vremea agresiunii împotriva socialismului și comunismului? Cum să-i dăm la o parte pe cei care vânau literatura... subversivă, luptându-se să nu-i mai citim pe Blaga și pe Goga, pe Nichifor Crainic și pe Mircea Eliade, pe Eugen Ionescu și pe Vasile Pârvan? Pe un... Pacepa, pe un altul. Poate și cei care au asigurat „intrarea" în dispozitiv a... extratereștrilor și fantomelor cu care s-a luptat armata. Aceleași fantome care atacă și acum... Oricum, probele au fost distruse. Cel puțin așa se crede. Să vedem dacă mai găsește ceva, pe undeva, comisia parlamentară.

Acum, când volburile de după 1989 s-au mai liniștit, se consideră că e iarăși timpul să se acuze armata și să se depăteze, să se imaculeze, cu subtilitate și aroganță, o instituție care s-a aflat acolo unde s-a aflat

sub blazonul unor temute și eficiente servicii de culegere și protecție a informației de interes național. Toată lauda pentru sutele de lucrători de pe acest tărâm, pentru profesioniștii care au adus și, poate, vor mai aduce încă multe servicii țării! Acești oameni n-au colportat, n-au făcut scenarii, n-au uneltit, n-ar fi fost drept să uneltească împotriva armatei române. Altfel s-ar fi aflat de cealaltă parte a zidului. Adică împotriva României. Căci nu există țară puternică, fără respectul ce se cuvine instituției militare. Astăzi, la patru ani de la Revoluție, unii au uitat acest respect. Fără să-și dea seama – sau, poate tocmai pentru că își dau seama – că n-ar fi ei, aici, dacă n-ar fi fost armata acolo, în posturile ei de apărătoare a țării, a ordinii, a Revoluției. Din păcate, unii văd lucrurile la fel ca înaintea celor patru ani. În mintea multora s-au operat simplificări nepermise. Alții au uitat. Unii doar se prefac că au uitat. S-a încercat, la aceeași Televiziune Română, în spațiul afectat emisiunii armatei, o relatare, în văzul lumii, despre ce a făcut și ce n-a făcut armata în decembrie 1989. S-a prezentat mai întâi situația politico-militară și strategică pe fondul căreia s-au produs evenimentele din decembrie. Ar fi urmat prezentarea unor filmări concrete la Timișoara, la Sibiu, la Târgoviște, la Brăila, la Brașov, la București. Filmări, documente, mărturii ale oamenilor care au fost acolo. Și nu păreri ale părelnicilor... Am aflat însă că cineva a oprit această emisiune. Probabil, aceiași oameni care au deschis porțile și, apoi, au ferecat porțile...

Au acces pe postul național doar interlocutorii domnului Tatulici... Exprimarea opiniilor este și trebuie să fie liberă într-o țară democrată. Dar, discutarea unor fapte dramatice care, poate, au pus în pericol însăși existența acestei țări, nu este același lucru cu un comentariu spumos la teatrul de divertisment estival de la Costinești...

Până la urmă, domnilor, o să ne spuneți că am visat, că n-a fost nimic pe ecranele radiolocatoarelor, că nu s-a tras, nicăieri și de nicăieri, nici un cartuș, în afară de cele pe care le-a tras, ca la nuntă, armata, că nu s-a tras din nici un loc ascuns, nici din balcoanele blocurilor situate lângă clădirile Ministerului Apărării Naționale, nici din clădirile din jurul școlii militare de la Sibiu, nici din macaralele turn din portul Constanța, nici din pădurile din jurul Otopenilor, că n-au fost nici mesaje telefonice false, nici altceva. Iar în ceea ce

privește diversioniștii, teroriștii, marțienii sau ce or fi fost, se pare că, în concepția pijamaliștilor Revoluției, n-au prea... fost. Prilej pentru a zâmbi sau a persifla. Celor pe care ostașii i-au prins trăgând li s-a dat drumul, întrucât n-au existat probe. Ce fel de probe? Păi... procese verbale, declarații, schițe ale locului, expertize balistice... Asta-i valabil în timp de pace, domnilor! Nimeni nu face însă așa ceva în război. Iar ceea ce s-a petrecut în România între 22 și 25 decembrie 1989 se numește război. E drept, un război ciudat, dar război... Dacă veți continua să judecați războiul cu legile păcii și pacea cu legile războiului, probabil că și bruma de probe care se mai păstrează pe unde s-or mai păstra se vor duce pe apele celor care au tot interesul să ascundă adevărul... Din păcate, armata n-a fost specializată în a se constitui în... parte la Tribunal. Ea nu este făcută pentru a colporta, a inculpa, nici pentru a fi inculpată, nici pentru a se disculpa, ci pentru a apăra țara. Pe ea însă cine o apără? Vi se pare cumva că nu mai este nevoie de armată – cum se spunea cândva –, că trăim într-o zonă foarte liniștită, pe un pământ nerâvnit de nimeni? A inculpa armata română, disculpând umbrele sau făcând nolens-volens jocul subversiv al acestora și – mai ales – a întreprinde toate acestea cu pași mărunți și vorbe umilitoare, mi se pare inadmisibil. Au fost și excese, au fost și confuzii, au fost și greșeli. Societatea are dreptul să le știe, iar presa are obligația să le scormonească. Există însă și adevăruri elementare pe care nimeni nu are dreptul să le eludeze. În împrejurările acelea, numai soldat, în formație, să nu fi fost. Soldat, cu o armă în mână, cu dreptul și obligația de a o folosi. Dar armata română este singura instituție care și-a păstrat structurile, care și-a trimis ostașii să lupte și să moară pentru a-și îndeplini misiunea, pentru a apăra oamenii, pentru a apăra țara.

Armata nu și-a pierdut cumpătul. E drept, unii s-au ascuns pe sub mese. Dar nu armata. Ea a fost acolo unde a primit ordin să fie. Toată lumea a văzut-o. Prin soldații și ofițerii ei, a rezolvat probleme grave care reveneau altora. Nici chiar atunci când tanchiștii – în imposibilitatea de a-și folosi armamentul de pe tanc – au fost amenințați cu cuțitele (pe 22 decembrie 1989, ca și pe 13 iunie 1990), insultați, scuipați de fel de fel de indivizi agitați și iresponsabili. S-au

văzut doar trasoarele trase în sus de soldații înfricoșați, nu și focurile executate din umbră, în plin, asupra celor din Piața Universității, în Piața Operei la Timișoara, pe străzile Brăilei, apoi asupra ostașilor care apărau Televiziunea (aceeași Televiziune care, în loc să le pună o floare pe mormânt, acum, îi acuză), Radiodifuziunea, sediul Ministerului Apărării Naționale, castelele de apă, depozitele de muniții, băncile, rezervele statului. Kilerii au dispărut, i-a înghițit pământul. Ostașii au rămas. S-a văzut doar camionul care a strivit trupuri, nu și cărămida care l-a lovit în cap pe șofer, făcându-l să piardă controlul volanului. Este semnificativă această situație. De multe ori, din cauza copacilor nu se mai vede pădurea. S-au văzut numai florile pe care oamenii le dădeau ostașilor, nu și cuțitele care amenințau și insultele adresate acelorași ostași. Acelorași ostași care, prin comportamentul lor, îi apărau pe cei din stradă, erau cu sufletul alături de ei, le asigurau libertatea de a acționa, de a se manifesta. Cei mai mulți din acești ostași trăiesc. Sunt printre noi. Întrebați-i. Aduceți-i pe micul ecran. Pentru că și ei au fost acolo. Nu numai Claudiu Iordache, Dumitru Dincă, Dan Iosif, Itu și ceilalți... Cu care lumea s-a cam prea obișnuit.

Unii au spus – mai spun și acum – că armata a trădat. Ea trebuia, după toate regulile, să tragă cu tunurile, cu tancurile, cu avioanele și cu mitralierele în oamenii adunați să ceară libertate. Doar armata-i armată. Nu se poate impresiona de o... adunătură (termenul aparține unui distins revoluționar)!

Din păcate, unii dintre oamenii care se aflau în stradă n-au înțeles că nu au dreptul să agreseze sub nici o formă ostașul înarmat, adică armata țării, iar alții și-au găsit, atunci, pe loc, „vocația" de bătăuși, de luptători, de comando. I-au atacat pe ostași.

Dumneavoastră, domnilor, ce ați fi făcut, dacă v-ați fi aflat în stradă, în formație, cu arma încărcată și ar fi trebuit să alegeți între a trage foc de avertisment sau chiar foc în plin și a vă apăra viața?

V-ați fi lăsat uciși?

Ați fi „predat" arma primului ins care s-ar fi repezit asupra dvs.?

Le-ați fi predat postul, ați fi permis să fie atacate, deteriorate și ocupate cazărmile, depozitele, obiectivele militare, obiectivele strategice?

Aceasta până în dimineața zilei de 22 decembrie. Dar, și după această dată, armata s-a aflat acolo unde-i este dintotdeauna locul. În apărarea obiectivelor de importanță strategică și a populației, a obiectivelor militare. Și tot armata asigura, atunci, când peste tot era haos, paza și securitatea celor ce s-au constituit în conducerea țării. Cine, ce a mai avut cu armata? Oare, domnilor viteji de după război, emisioniști, zvoniști și ce veți mai fi fiind, credeți cumva că „marea mută" este și oarbă?

PÂNĂ CÂND?

Sunt unul dintre cei care susțin – și voi susține până în pânzele albe – libertatea cuvântului. Nimic nu este mai de preț pentru un om ca dreptul de a se exprima. Dar, între dreptul la exprimare și toleranța ocărârii, distanța este imensă. Este adevărat, pe banii lui și pentru banii lui, fiecare poate să facă ce poftește. Cu o singură condiție: să nu uite că trăiește într-o societate a oamenilor. Iar atunci când uită, trebuie să i se aducă aminte. Altfel, ne-am prăbuși cu toții în mocirlă și în dezonoare.

Sunt multe, foarte multe curiozitățile care își cam caută azi loc de cetate pe acest pământ. Una dintre ele este lipsa de măsură. Alta – tolerarea exagerată. Care echivalează cu indiferența exagerată. Dar care poate fi și teamă exagerată. Teamă de gunoi. Teamă de bălăcăreală. Teamă de murdăria care există și persistă nu numai pe străzile uitate ale orașelor noastre, ci și în sufletul unora. Oameni care parcă sunt făcuți pentru a murdări, pentru a se strecura cu orice preț în locuri de unde pot să-și permită să arunce cu noroi, să facă orice.

Știm cine este și ce este Corneliu Vadim Tudor. Iar dacă nu știm, vedem, înțelegem. Știm și de ce este în stare. A fost odată un procuror care lăsa impresia că se apucase să descurce, cumva, atât cât putea să se priceapă el, niște ițe cu... niște „teroriști" care au împușcat ostași ai armatei române, în decembrie 1989. Bineînțeles, n-a reușit. „Teroriștii" sau ce or fi fost s-au evaporat. Nimeni nu știe unde și cum. N-a făcut el, procurorul, mare lucru, dar măcar a încercat... Încă se mai putea, la vremea aceea. A venit, însă, ca un trăsnet asupra lui, în aceeași revistă „România Mare", un maldăr de pestilențe de tot felul. Ecouri răstălmăcite de la vreo aventură pe care omul, poate, o și uitase în vreun

colț de tinerețe, acuze de tot felul, înjurături directe, ca la ușa cortului. Poate și adevăruri de tot felul. Dar de ce atunci? Și de ce cu o asemenea înverșunare? Și de ce el, procuror, și nu un altul? Pentru că e greu de presupus că era singurul căruia i se puteau aduce astfel de acuze. Ce fel de contract o exista sub aceste „desființări" gazetărești? Indiferent ce ar fi făcut, un om nu merită a fi murdărit, insultat. Cândva, exista duelul. Acum există legi care protejează – sau ar trebui să protejeze – ființa umană. Și demnitatea umană. Împotriva calomniei, insultei și defăimării. Dar cine mai ține astăzi seama de lege?

Societatea românească s-a desprins de totalitarism, de comunism și încearcă să-și găsească, cu greu, drumul ei cel bun, cel just. Nu este treaba armatei române să se implice în acest proces. Armata are, dintotdeauna, o misiune unică și sacră: *să apere țara.* Indiferent care ar fi marile obiective ale momentului, problema securității naționale, a apărării țării nu poate fi trecută în nici un fel pe ultimul plan sau la faptul divers, nici lăsată la dispoziția celor care și-au reaflat vocația murdăritorilor de oameni (dacă nu cumva și ăsta o fi tot un preț care se plătește pentru informația primită). Pentru că o astfel de atitudine sau de neatitudine s-ar putea să ne coste enorm. Odată cu debusolarea politică și socială, cu căderea economică din interiorul țării, s-a produs, în lume, și un mare dezechilibru militar. Aceasta nu înseamnă că regretă cineva echilibrul dinainte. Dar s-a ivit, nolens volens, un adevărat colaps geostrategic. Ultimul imperiu – cel sovietic – a căzut (oare, chiar a căzut?), iar urmările celui habsburgic se mai fac încă și acum simțite în tragedia din Bosnia-Herțegovina și în derularea unor scenarii subterane de o mare periculozitate pentru pacea și stabilitatea în zonă. Mai toată lumea știe ce fac anumite cercuri de la Budapesta („Oficiul pentru maghiarii din afara granițelor" și fundația „Teleki Laszlo", gruparea de extremă dreaptă „Tineretul Maghiar Independent" din cadrul Partidului Independent al Micilor Proprietari) sau aflate în grația Budapestei (mișcarea politică „Conviețuirea" din Slovacia, spre exemplu). Se pun la cale fel de fel de acțiuni subversive, cu scopul destabilizării situației din țările în care locuiesc și maghiari, împingerii la autonomizare etnică și zonală, creării unei imagini internaționale deformate asupra realităților privind pozițiile oficiale ale statelor din jur față minorități

(a se citi față de o singură minoritate – cea maghiară), complicării și îngreunării procesului de normalizare a raporturilor în zonă etc. Toate acestea – și multe altele pe care nu le mai prezentăm aici – pot constitui tensiuni, amenințări, pericole de conflict armat. Situația nu este nici așa prea roză. În Bosnia-Herțegovina – spațiul care rezistase și lui Hitler și lui Stalin – este plin război, încercându-se constituirea unui stat musulman în Europa (nu cu musulmani, ci cu sârbi-musulmani), în zona caucaziană a bazinului Mării Negre se dau lupte înapoia cărora se află, fără îndoială, interese strategice imense. Căci Marea Neagră este un spațiu de foarte mare dispută. Comandantul a ceea ce a mai rămas din Armata 14 (comandamentul armatei, unități dintr-o divizie mecanizată, subunități de tancuri, de geniu și de alte arme, unități de armată) amenință, cu o veche aroganță dată de o trecută faimă (ca fostă armată pentru teatrul militar european de sud-est), că ajunge în câteva ore la București (din care cauză, unii, de pe la noi, au și început să tremure, uitând că mai există, totuși, o armată română, care n-a pierdut nici un război!), Jirinovski „desființează" pur și simplu statul român (epistola non erubescit), iară noi... Noi îl citim pe Vadim, cel mai cel, curatorul moral numărul unu al tuturor timpurilor, ce-și zice că înalță ode armatei și își ia drept misiune să arunce la lada de gunoi miniștri, generali, secretari de stat, ba chiar și pe cel votat de români ca președinte al României. O face cu nonșalanța unui șef de clan sau a unui puști care crede că tot ce zboară înseamnă avion. Și, în timp ce noi ne ciondănim sau ne uimim de câte un Vadim, uitând de problemele cele mari, în timp ce se încearcă aruncarea generalilor la gunoi pentru fel de fel de motive, decapitându-se astfel armata de eșalonul gândirii și experienței ei strategice, unele forțe, încet-încet, se regrupează, se strecoară prin zone nevăzute, pe aliniamente favorabile, sub pretext că își asigură, fiecare cum poate și pe unde poate, protecție, se redenumesc concepte, se refac concesii. Plutește, peste tot, o anumită teamă (sau o anumită strategie), sunt lucruri care se spun, dar și lucruri care nu se spun, analiștii militari par un pic derutați, dar, până la urmă, totul începe să se limpezească. Nu suntem orbi. Mergând însă tot așa, din îngăduire în îngăduire, din concesie în concesie, din teamă în teamă, din prudență în prudență, din cumințenie în cumințenie, tare mă tem că, mâine, va

fi, poate, mult prea târziu să înțelegem că armata pe care o aveam, de fapt, nu mai există. La ora actuală, se conturează o singură soluție: accesul la structurile euro-atlantice. „Parteneriatul pentru pace" este o speranță, dar el nu-ți poate da ceea ce tu însuți nu-ți dai și nici nu-ți poate impune ceea ce tu nu vrei, în nici un fel, să-ți impui. Dacă prioritari sunt factorii politici, care dau înțelepciunea, și cei economici, care dau puterea, vadimii care murdăresc generali (dar și generali care tremură la gândul că ar putea fi murdăriți de vadimi fără scrupule), la ce bun să mai întreținem o armată, care, și așa (cred unii), la o adică, nu poate decât să predea armele sau să moară fără nici un folos... Eroice jertfe inutile! Este o mentalitate care îți face părul măciucă! Nici nu-ți poți imagina că, în țara aceasta, mai există oameni care nu înțeleg ce înseamnă o armată pentru liniștea, siguranța, stabilitatea strategică și, în ultimă instanță, pentru existența poporului român. Au dispărut războaiele de pe pământ, domnilor? S-a instalat, în lume, pacea universală? Ne-a apărat cineva, vreodată, de amenințări, de năvăliri, de războaie? Dacă nu, atunci, domnule C.V.T., ce faceți dumneavoastră, ca distins parlamentar, pentru calitatea, pentru pregătirea corespunzătoare armatei țării? Care-i bugetul armatei, comparativ cu cel al armatelor țărilor vecine sau cu al altor instituții ale statului nostru de drept și de fapt? Sau, ca și în alte timpuri, apelăm, în continuare, la iluzia că problemele-s aici, iar războiu-i departe? Cât de departe?

Armata, domnilor, nu se pune în discuție când este vorba de priorități. Ea nu este nici prioritară, nici neprioritară! Ea este o permanență! Poate că nu e bine că e așa, dar niciodată n-a fost altfel pe acest pământ! Prioritare pot să fie anumite acțiuni legislative, politice, economice, sociale, morale, chiar militare, anumite relații internaționale. Armata nu se pune însă în discuție. O ai sau nu o ai. Dacă n-o ai, este ca și cum, pe timpul apărării în munte, ți-ai lăsa nepregătită ultima creastă. Adică ultima putere. Adică ultima speranță. Când ai pierdut ultima creastă, ai pierdut și muntele. Armata română nu este o simplă noțiune. Desuetă, pentru unii. Ineficientă, pentru alții. Nici concept al gloriilor de altădată. Și nici ceva pe seama căreia să se poată obține, într-un fel sau altul, capital politic. Ea este o instituție sfântă pentru țară. În acest spațiu bântuit de migrații și disputat de imperii,

armata României a fost singurul reazem al românilor. Ii dau drept la această aură gloriile ei. Comportamentul ei demn și lucid, în vremuri grele. În războaie, la cutremure, la inundații, în acțiuni umanitare. Ea este o instituție a țării, benefică pentru țară. Este ceea ce Eminescu numea, falnic, ARMIA ROMÂNĂ. O instituție formată din structuri temeinice, din oameni responsabili. A o terfeli nu înseamnă neapărat a-l contesta pe Eremia Grigorescu, sau pe Averescu (pe Antonescu, încă se mai poate!), sau pe Avramescu, sau pe Mociulski. Că n-ar crede nimeni. A o terfeli înseamnă a-i înjura sau a accepta să-i fie înjurați și batjocoriți soldații și generalii ei de azi, să-i fie aduși ostașii în murdăria scenariilor și oratoriei demagogiei politice, să-i fie tratați ofițerii ca niște slugi (ca în vremea acelor umilitoare corvezi de pe toate megașantierele socialiste, pe care nici pușcăriașii nu le fac), să-i fie insultați militarii. Insultați și supuși unor presiuni cărora ei nu sunt pregătiți să le facă față, întrucât nu cunosc subtilitatea minciunii și a colportării. Societatea este cea care trebuie să-i ferească de asemenea experiențe de mahala, să-i apere, să-i protejeze împotriva pornirilor viscerale ale unora. Prin legi drastice și drepte. Care să nu interzică exprimarea, nici critica, nici pamfletul (Bacalbașa și Brăescu ar găsi încă multe subiecte demne de pana lor, spre binele armatei), ci doar să curețe locul de gunoaie. Și să încurajeze iarba bună, adică exprimarea lucidă, civilizată. Este iresponsabil să faci mahalagism de ultimă speță pe seama celor ce slujesc în oștirea română! Asta nu înseamnă că cei ce greșesc, cei ce nu-și fac datoria în cadrul oștirii să nu suporte sancțiunile pe care le merită. Din păcate, mulți din cei vinovați sunt bine-mersi. Armata a fost procopsită cu o avalanșă de avansări cu totul și cu totul nejustificate, degradante, periculoase, s-au cultivat, cu sau fără bună știință, disensiuni și suspiciuni între camarazi. N-au contat, la vremea aceea, rezultatele obținute în școală, în muncă, nu s-au avut în vedere criteriile valorii, competența, cultura militară! Dar vremea aceea a trecut. Momentul este depășit. A rămas doar amărăciunea. Multe mai sunt încă de pus la punct în această armată privind onoarea și demnitatea, respectarea valorilor acestei instituții! Armata nu-i un târg, un spațiu în care se dau grade pe apucate, nici loc de adunare pentru neaveniți, nici mare mută și surdă. Armata este și trebuie să fie

un templu al demnității și al onoarei.

De aceea, încă mai cred că Parlamentul României și Justiția României nu vor admite la infinit defăimarea și umilirea celor care comandă armata română. Cadrele armatei și ostașii ei consideră această atitudine ca o lipsă de respect față de armată, ca indiferență față de această instituție. Niciodată, în istoria românilor, nu s-a întâmplat așa ceva! Armata unei țări trebuie respectată și protejată de instituțiile statului de drept care o conduc. Cu atât mai mult ACUM, când se pare că nimic nu este întâmplător. Aceste acțiuni, la fel de murdare și de periculoase ca provocările și diversiunile radioelectronice, psihologice și prin foc de armă din 22-25 decembrie 1989, par a fi o continuare a unui proces îndelung de umilire, de erodare și de împingere a instituției militare spre tot felul de dispute și acțiuni care să o compromită, să creeze neîncredere în structurile ei de comandă, s-o facă de rușine în ochii țării. Imediat după decembrie 1989, atacul declanșat prin unele publicații a avut ca obiectiv culpabilizarea generalilor care o conduceau și a ofițerilor care au fost scoși, cu subunitățile lor, în stradă. Atac împotriva vârfurilor și a bazei. Nimeni nu i-a apărat. Acum, atacul se produce asupra conducerii armatei. Cu ce scop?

Corneliu Vadim Tudor nu este un oarecare. Este senator al României. Face parte din camera superioară a forului legislativ al țării. Își semnează articolele – pe care le publică în gazeta *„România Mare”* al cărei proprietar este –, adăugând *„senator de Bucureşti”*. Declară că a închinat ode armatei. Armata nu are nevoie de ode. Și le-a făurit singură, pe câmpurile de bătaie ale existenței, viețuirii și supraviețuirii acestei națiii. Armata are nevoie de respect. Ce a făcut, de fapt, ilustrul domn senator pentru armata română? Ce a întreprins domnia sa pentru elucidarea misterelor din decembrie 1989? Ce a făcut pentru promovarea și discutarea legilor referitoare la apărarea națională, legi care se află de atâta vreme în Parlament? Iar dacă a constatat fraude și nereguli, de ce nu acționează, în primul rând, ca un parlamentar – cu dovezi, cu argumente, cu fapte (doar e senator!) – și se comportă ca un... gazetar din presa de scandal, pus pe defăimare și pe căutare în gunoaie? Vrea să-și vândă mai bine ziarul? Să intre în istorie pentru „curajul” său de a „desființa” un ministru, sub masca... demascării

unor impostori? De unde-i știe? Când are timp să cotrobăiască și să scotocească prin toate cotloanele murdare ale unei lumi care, speram, că nu mai există? Cine se află, de fapt la pupitru? Fețetele răzbunătoare și răstălmăcirile umilitoare nici măcar nu se ascund! Care sunt resursele atacurilor sale atât de dure și de pătimașe? Sunt ele oare demne de un senator al României?

Ca ofițer al armatei române, sunt dator să-mi apăr ministrul, indiferent cine ar fi în această funcție! Nu de adevăr, ci prin adevăr! Ca ziarist profesionist, sunt dator să caut, să aflu și să scriu adevărul! De aceea, cer domnului senator dovezi! Nu cuvinte de la periferia limbii și înjurături! Domnul Vadim nu este țața Floarea care se ceartă, peste gard, cu țața Veta, pentru că vreo găină a uneia a intrat în curtea celeilalte, ci senator al României. Un senator care ofensează un ministru. Acest om, acest politician – că asta se vrea a fi C.V.T., care este președinte de partid! – nu-l ocărăște pe lăutarul din Ferentari pentru că a stâlcit o melodie, ci îl insultă, prin limbajul unui lăutar, pe ministrul apărării naționale, făcându-l cum îi vine la gură, deformându-i numele, adresându-i epitete pe care nu le mai auzi nici în Colentina! Acuzațiile care se aduc unui om (și cu atât mai mult unui militar, unui ministru, unui demnitar) se cer neapărat dovedite! Așadar, dovezi, domnule Corneliu Vadim Tudor!

Cerem Justiției, ca putere separată în stat, să se autosesizeze și să pună capăt acestei mascarade! Cerem Parlamentului României să ia măsurile pe care este îndreptățit și obligat să le ia! Ne aflăm într-un stat de drept, nu pe un maidan! În numele calității de ofițer, al onoarei militare, solicităm Președintelui țării, comandant al armatei, să facă uz de prevederile Constituției și ale legilor statului pentru a se soluționa de îndată această situație fără precedent, inadmisibilă într-un stat de drept! Așa ceva nu se poate tolera la infinit în România!

REFLECȚII DIN AMĂRĂCIUNE

Cu ani în urmă, într-o garnizoană foarte mică, sosiseră șaptesprezece locotenenți. Toți, din aceeași promoție. Tineri. Unul și unul. Parcă scoși din cutie. Nu bibelouri, firește, ci bărbați zdraveni, călițiîn școala militară, deja obișnuiți cu greul vieții ostășești, puși pe fapte mari. Întinerea bătrânul câmp de instrucție, când șaptesprezece plutoane – la care se adăugau alte atâtea, dar comandate de „veterani” (locotenenți sau locotenenți-majori din promoții mai timpurii) – începeau instrucția. Era un spectacol. Un spectacol frumos, ca la armată. Se făcea instrucție la cataramă, cu ofițerii în frunte. Nu cunosc nici o situație, din vremea aceea, în care locotenentul să nu fi arătat personal soldatului și să nu-i fi explicat de câte ori era necesar mișcarea. „Faceți ca mine!” era regula numărul unu a instrucției. A fost dintotdeauna. Este și acum, bineînțeles. Întrucât locotenentul, comandantul de pluton, trebuie să fie cel mai bun soldat. Așadar, cariera celor șaptesprezece se derula la fel cu cea a tuturor locotenenților din armata română a acelor vremuri. Locuiau pe unde se putea. Fără mari pretenții. La cămin, la gazde, în cazarmă. Nu avea prea mare importanță. Atunci. Evident, și viața lor se zidea în aceleași coordonate optimiste ale camaraderiei și tinereții. Unul cânta la chitară, unul era foarte bun gimnast, altul cânta la pian, altul picta. Serile (este vorba de acele seri în care nu se aflau cu plutoanele la instrucție) erau cu totul deosebite. Un fel de întruniri sau de șezători ca în satele toamnelor noastre îmbelșugate. Reverberație a satului românesc care viețuiește, ca un veritabil ADN social și sentimental, în sufletele noastre. Erau, deci, cu toții, împreună. Până când a apărut prima fată. Până când a apărut prima grijă, prima îngrijorare. Căci viața merge înainte, iar

oamenii, inclusiv cei ce sunt locotenenți, cât ar fi ei de locotenenți, trebuie să i se supună. Principiile au fost încălcate fără regrete, fiecare a început să se ocupe de sine, de drumul său. Unul își petrecea mai tot timpul liber în biblioteca orașului, altul avea ce avea cu fetele, altul antrena o echipă de gimnastică, altul întârzia asupra hărților cu aplicații tactice și a planurilor de campanie de odinioară. Nu întruniri politice, nu lecturi din Lenin, nu propagandă, nu subcultură. Nimic din toate astea, ci numai ceea ce ținea de tinerețe, de viață. De viața unui ofițer, într-o vreme când începeam să ne detașăm de sloganuri și să înțelegem valoarea.

Câțiva ani mai târziu, drumurile s-au divizat și mai tare. Unul a devenit ofițer cu pregătirea fizică, câțiva au fost mutați în alte garnizoane, doi au devenit ofițeri de contrainformații, doi au reușit la examenul de admitere în Academia Tehnică Militară (așa se numea și atunci), doi s-au înscris la facultăți civile – cursuri fără frecvență –, unul s-a răsturnat cu motocicleta și și-a pierdut viața, altul s-a căsătorit cu cine nu trebuia, altul a avut mai mult noroc în dragoste, în căsnicie, alții au rămas ce erau, locotenenți, la post. Au început să se întemeieze primele familii și să apară primii copii, întâlnirile s-au rărit, toți intraseră, puternic, în priză, cum se spune, în efortul devenirii, al drumului spre mâine. Promoția celor șaptesprezece a readus în armată, cât s-a putut și cum s-a putut, spiritul științific, temeinic, respectul față de carte, față de valoare, profesionalismul. Împrejurările de atunci n-au permis o amplă desfășurare, o instituționalizare a efortului învățăturii. Dar nici nu l-au împiedicat. Cine a vrut să învețe a învățat.

Au fost ani grei. Dar ani frumoși. Pentru unii, ani care au însemnat câte 16 ore de muncă în fiecare zi, învățătură, nopți albe petrecute în fața cărților de matematică, de fizică, de cibernetică, de informatică, de istorie, de filosofie, de literatură... Se construia o lume – lumea intelectuală a fiecăruia dintre noi, lumea cea adevărată a ofițerului armatei române (deocamdată, puternic interiorizată) – și era nevoie de o temelie solidă. Destinele celor șaptesprezece sunt un evantai de drumuri. Străbătute, toate, cu pasul. Uneori, și prin mersul târâș, pe coate și genunchi. Unii s-au consacrat câtorva specializări care le-au adus glorie. Alții au rămas la gloria... pălmașului. Unii au ajuns mari

comandanți, unul a devenit chiar scriitor, a trecut în viața civilă, apoi s-a prăpădit...Cunosc bine această promoție din care făceau parte și cei șaptesprezece. A fost prima promoție masivă normală. Adică ieșită de pe porțile școlilor cu o pregătire științifică și militară completă. Dar și multe din cele care au urmat (până când s-au introdus iarăși criterii politice absurde în selectarea și formarea viitorilor ofițeri) au avut aceleași drumuri. Efortul aplicațiilor, tragerilor, taberelor de instrucție, cel al cursurilor de perfecționare, cel al învățăturii.

De-a lungul a peste două decenii, am fost în fiecare comandament, în fiecare unitate, în fiecare poligon, la zeci și zeci de aplicații, în tabere de instrucție, la numeroase alte activități de pregătire pentru luptă. I-am întâlnit mereu (și i-am urmărit mereu pe cei cincisprezece, câți mai rămăseseră) în toate ipostazele devenirii lor. Ca ei, aproape toți ofițerii, maiștrii militari și subofițerii și-au urmat destinele, zâmbind îngăduitor vorbelor circumstanțiale spuse și tolerate pentru că veneau dinspre stăpânire, laudelor fără acoperire, vopselelor care se acceptau aplicate sufletului (pentru a supraviețui moral și profesional). Cu toate restricțiile existente, ofițerul (ca și subofițerul, ca și maistrul militar) își construia, în lumea lui interioară, libertatea de gândire și de opțiune. Care se bazează pe profesionalism, pe cultură, pe cunoaștere. Se știe foarte bine, armata română a avut și are unii dintre cei mai buni rachetiști, cei mai buni artileriști antiaerieni, cei mai performanți piloți, cei mai buni vânători de munte din lume. Este, poate, și motivul pentru care, în această etapă, cei mai mulți au urmat studii serioase, temeinice, aducând corpul cadrelor la nivelul interbelic. Spun aceste lucruri, întrucât, azi, unii dintre cei care mânuiesc informația publică – și nu numai ei – acreditează ideea că ofițerul român, în cei 45 de ani de comunism, a fost îndoctrinat și îndobitocit. Umilit, da. Umilit a fost. Și încă mai este. Și, fără îndoială, va mai fi. Dar el suportă. Suportă orice. Poate și din motive de... sistem. Cei învestiți cu dreptul și obligația de a conduce armata română, de a-i organiza și reorganiza structurile de azi și de mâine n-au, poate, suficient timp să se aplece asupra fiecăruia. Sau nu vor să o facă. Într-adevăr, ofițerul român a fost de multe ori umilit și nedreptățit. De sistemul politic, uneori și de cei ce trebuiau să-l apere și să-l protejeze. Umilit, nu însă îndobitocit! Niciodată,

în armata României, ofițerul n-a putut fi coborât în subintelectual! De aici nu se desprinde concluzia că, în armată, n-au existat și nu există și exemplare de acest fel. Eu am în vedere nu excepțiile, nu fabricile de ofițeri din epocile de răsturnări sociale, ci majoritatea cadrelor armatei române. Cunosc foarte bine ofițerul român. Tot atât de bine cunosc și subofițerul român. Și maistrul militar. Și ostașul. Eu însumi, în calitate de comandant de pluton, timp de zece ani, am instruit nemijlocit nu mai puțin de 1152 ostași. N-am avut și nu am ce să le reproșez acestor oameni. Sunt convins că avem unul din cei mai inteligenți, din cei mai răbdători, din cei mai cuminți și din cei mai supuși ostași din lume. Un ostaș care le duce în spinare pe toate. Așa cum a dus războaiele, greul șantierelor, cum a scos, cu mîinile lui tinere, rămășițele trupurilor omenești de sub dărâmăturile cutremurelor, din albiile colmatate ale râurilor inundate, cum suportă tot felul de privațiuni și de umilințe. Aceste calități sunt valabile și pentru cei din corpul cadrelor. Dar, se pare, că nu este de-ajuns. Se pare că nu profesionalismul, nu cultura, nu experiența, nu cumințenia și răbdarea contează. Sunt – și acum, ca și altădată – alte criterii care, mie, îmi scapă. Se iese cu tot felul de nimicuri în presă, se stimulează agresiunea unora împotriva altora, se încearcă fel de fel de soluții care n-au nimic comun cu spiritul corpului nostru de cadre. Imediat după revoluția din decembrie 1989, în fruntea armatei au fost aduși, rapid și prin surprindere, generali și ofițeri din rezervă. Aceasta a fost, ca să spunem așa, prima mare umilire, după revoluția din decembrie 1989, a celor șaptesprezece și nu numai a lor. Armata a reacționat însă prompt. Mai întâi, prin așa-numita „revoltă" de la începutul lunii ianuarie 1990, de la Marele Stat Major. Apoi prin alte mijloace. Nu de „capi" avea nevoie oștirea română, atunci, ci de limpezirea situației „strategice" în care a pierdut sute de militari, de respectul care i se cuvenea. Comandanți avea. E drept, unii dintre ei, în decembrie 1989, nu-și făcuseră pe deplin datoria. Unii, nu toți. Atunci când se va reuși să se spună lucrurilor pe nume (pentru că va veni, în mod sigur, și vremea aceea), nu va trebui să-i uităm pe cei din structurile de comandă ale armatei, care, în loc să ia măsuri de optimizare a acțiunilor din stradă, de capturare a teroriștilor, de înlăturare a diversiunilor, de contraacțiune radioelectronică,

de elaborare a unor ordine clare, sigure, minuțioase care să prevină confuziile regretabile, să limiteze pierderile, să dezamorseze pornirile propagandistice ale unor exaltați și să pună, peste tot, lucrurile la punct, se uitau la televizor sau... Nu toți au procedat așa, se înțelege, altfel ar fi fost dezastru. Doar câțiva. Oameni importanți pe atunci. Pe care armata nu-i iartă. Aceasta ar fi fost, imediat după decembrie 1989, pentru armată, prioritatea priorităților. Nu s-a ținut seama de ea, decât într-un târziu. Adică prea târziu. De aceea, în loc de a exprima adevărul și respectul față de această instituție lucidă și realistă, în loc de a elogia acțiunile ei salvatoare, presa a început, justificat sau nu, atacurile. Presa are menirea să informeze opinia publică. În acest sens, ea are nevoie de informație. Or, în acea perioadă, cei care conduceau armata n-au catadicsit să spună, din proprie inițiativă, un singur cuvânt oficial despre ce s-a întâmplat în decembrie. Nici n-aveau cum, întrucât, cei mai mulți dintre ei petrecuseră orele și zilele revoluției în... pijama. Au început să curgă, apoi, cu sutele și cu miile, întrebări, insinuări, răutăți de tot felul, poate și acțiuni concertate ale unor servicii străine de culegere a informațiilor care s-au strecurat în țară, prin porțile larg deschise, iar acum sunt bine mersi. E drept, revoluțiile schimbă echilibrele realizate vreme de decenii. Asta este menirea lor! Dar prețul reechilibrului este uneori extrem de mare! Dispar valori. Valori care nu vor fi recunoscute și recuperate nici chiar într-un veac! Avem, ca exemplu, tragedia mareșalului Ion Antonescu și condamnarea lui la moarte. Unul din cei mai valoroși ofițeri pe care i-a avut vreodată armata română a fost împușcat ca un criminal. Și azi se exprimă încă îndoieli asupra lui. Ar trebui să reamintim aici că ostașii armatei române au refuzat, atunci, să facă parte din plutonul de execuție.

A doua umilire a promoției la care m-am referit – și a multora din cele următoare – este indiferența față de acești oameni care au muncit enorm pentru a-și construi personalitatea, pentru a deveni (unii dintre ei) ofițeri de elită. Tăcerea și indiferența s-au asociat cu o anumită grabă a altora de a ajunge în diferite vârfuri, în posturi, considerate de ei cheie, pentru care nu au însă nici vocație, nici experiență. Ne-am mai referit la acest aspect. Atragem din nou atenția că maniera – care nu se deosebește prea mult de cea a anilor știuți (când, în cadrul conexiunii

universale, orice era posibil) – este foarte periculoasă pentru armată. Este ca și cum ai pune piloții să conducă pregătirea profesională a tanchiștilor, iar pe infanteriști să alcătuiască planul pregătirii de luptă în zbor și la sol a piloților de pe supersonice. Tăcerea, indiferența sau trecerea cu vederea pot avea consecințe dezastruoase. Interesant este că toată lumea e de acord cu sugestiile care se fac, cu precizările care se impun, dar, în realitate, lucrurile merg cum merg. Ai impresia că funcționează, peste tot, un sistem al sistemelor, un metasistem, că lucrurile care se văd și se înțeleg sunt cu totul altceva decât cele care nu se fac în văzul lumii. Evident, lumea nu trebuie să știe chiar totul, dar nici să nu știe mai nimic nu e deloc foarte bine. Asupra neregulilor, a încălcărilor legii, precum și asupra măsurilor luate, armata, ca și țara, ar trebui să fie foarte bine și operativ informate. Când nu se spune mai nimic, oamenii cred în tot felul de alte spuse, în tot felul de alte surse. N-au uitat perioada când informațiile cele mai veridice le aflau de la „Europa liberă". Este, poate, și motivul pentru care fel de fel de asanatori morali din afara oștirii, mai mult sau mai puțin bine informați, își dau cu părerea, pun întrebări, atacă miniștri, cer să cadă capete, ofensează grade militare, aţâță spirite, strică „imaginea" pe care unii vor cu orice preț s-o picteze așa cum nu este, fac să plutească pe nedrept asupra acestei instituții bănuiala, incertitudinea, suspiciunea. Cineva trebuie să dea totuși socoteală, într-o zi, pentru astfel de mizerii, jocul cu focul nu rămâne fără urmări. Mai ales că unii din ofițeri, spre nelauda lor, se duc la fel de fel de publicații, cu fel de fel de informații și de păreri.

Am aflat, cu amărăciune, că și profesia noastră de ziariști militari este considerată, tocmai de cei care ar trebui s-o respecte și s-o apere, ca neavenită în armată. Armata română, într-o astfel de accepție, nu ar avea nevoie de jurnaliști, de istorici, ci doar de luptători. Ofițerii din redacția noastră – cu o singură excepție – sunt absolvenți ai diferitelor școli militare, jumătate din ei au terminat cu brio cursurile facultăților de comandă și stat major de la Academia de Înalte Studii Militare – unul dintre ei are numele înscris pe placa de onoare a acestei prestigioase instituții –, au lucrat în state majore, au absolvit, în plus, facultatea de ziaristică sau alte facultăți (filosofie, istorie, drept, filologie), cursuri postuniversitare sau postacademice. Nu putem îngădui să fim

considerați, în virtutea unui dispreț de neînțeles pe care-l manifestă unii față de profesia de ziarist, o paria a armatei, când, de fapt, aici se află ofițeri care fac parte, fără nici o îndoială, din elita ei. Armata română a avut totdeauna ofițeri ziariști de o bună condiție morală și de un recunoscut profesionalism militar. Din 1859 încoace, niciodată publicațiile armatei române n-au fost simple foi volante sau gazete de perete.

Căutați-le! Sunt în biblioteci! Atunci de unde acest dispreț față de meseria scrisului? Oare noi nu suntem luptători? Noi nu ne batem pentru adevăr, pentru binele și calitatea armatei române? Citiți – vorba unora – miile de pagini care s-au scris, cărțile care se află în biblioteci, cuvintele care n-au murit! Dacă se consideră însă că este nevoie, vom trece în statele majore, ne vom așeza la pupitrele stațiilor de dirijare, vom face ce ne vor cere cei ce ne comandă.

Suntem ofițeri, iar un ofițer trebuie să fie gata în orice moment să-și facă datoria pentru care a fost pregătit! Dar, atâta timp cât el se află în misiunea de a scrie și tipări un ziar, o revistă, o publicație a armatei, trebuie respectat ca atare! Și aceasta este o meserie pe care n-o poate exercita oricine, oricând și oricum. Așa cum nu oricine și oricum poate trece la manșa unui avion sau la levierele unui tanc sau în flancul drept al unei divizii marine!

Cu atât mai mult cu cât – toată lumea o știe – una din armele cele mai importante, acum, este scrisul și, evident, priceperea de a găsi cuvântul ce exprimă adevărul, capacitatea de a aduce oamenilor informația pe care o așteaptă. În aceste condiții, este de neînțeles cum publicațiile și editura armatei au fost pur și simplu aruncate într-o clădire total inadecvată. Ba, mai mult, ni s-a propus să ne mutăm undeva într-o baracă din fosta tabără Ghencea! De ce nu la cimitirul Ghencea? Și așa, unii din cei mai buni dintre noi s-au dus prea devreme acolo... Coloneii Jean Vâjianu, Marin Ciuperceanu, Emil Georgescu, Petre Gavrilescu, Eugen Boc, Emil Costăchescu... Aceasta-i o meserie de stress continuu, care nu iartă. Ca și cum n-ar fi de-ajuns atât, de patru ani, trăim în tensiune, în dramă, în teamă și nesiguranță. Dificultatea subiectelor, lipsa banilor, lipsa de protecție...

Și nu numai. Suspiciunea unora, lipsa de înțelegere a altora.

Manevrele subterane. Indiferența. Lipsa de respect. Oportunismul. Sacii în căruță. Puțin sunt cei care înțeleg cu adevărat că lumea nu se oprește la ei, că armata asta mai are nevoie și de altceva decât de grade obținute peste noapte, de eroisme fără eroi și fără martiri.

Dar toate acestea au mai fost cândva. În comunism, șase din cei mai buni redactori au fost pur și simplu dați afară. Întrucât și-au permis să spună adevărul. Acum, nu sunt dați afară, ci doar neluați în seamă. Nimic nu este, deci, nou sub soare. O spunem cu foarte multă durere. Întrucât, de multă vreme, simțim, pe lângă săbiile ascuțite ale unei meserii care nu iartă, și securea mereu amenințătoare a... schimbărilor demolatoare cu orice preț. Am ascultat de prea multe ori de o filosofie circumstanțială și vaporoasă a înnoirii. Am auzit și am văzut multe. Multe care au trecut. Dar și multe care au rămas. Valul vine, valul trece. Adesea, după el, numai pietrele mai rămân. Dacă rămân. Oricum, apa le va măcina și pe ele și le va preface în nisip. Nisipul n-are forță. Poți să-l calci în picioare, fără să te doară. Are însă durată. Deși, sub împărăția valurilor care vin și trec, nimeni nu-și mai face, azi, castele de nisip.

ZIUA NOASTRĂ

Avem și noi, cei din presa militară, o zi. O zi a noastră. O zi aniversară. Ca mai toate armele și toate specialitățile. O zi ce vine de demult, armata fiind printre primele instituții ale României moderne care a apelat la forța cuvântului scris. Cum bine se știe – e scris și pe frontispiciul ziarului –, la 23 iulie 1859, a apărut primul număr al săptămânalului „Observatorul militar". Exact același profil pe care îl are și săptămânalul nostru. Bineînțeles, păstrînd proporțiile. Atunci, demult, câțiva ofițeri inimoși s-au străduit să facă ceva folositor pentru armată, creând o publicație, un ziar. Acum avem, în presa militară, zeci de ziariști militari profesioniști. Pentru că armata nu este o instituție în umbră, nu este o instituție care-și ascunde faptele și scopurile. Ea este o forță a nației. O forță care pune umărul la greu, care încurajează prietenia și descurajează agresiunea.

S-au împlinit, vineri, 23 iulie, 134 de ani de la apariția primului ziar în armata noastră. Am fi vrut să sărbătorim evenimentul, să invităm două sau trei sute de ziariști din presa românească, să-i rugăm, de asemenea, să fie alături de noi, în această zi, pe cei care conduc Armata Română, pe comandanții categoriilor de forțe ale armatei, comandanți de unități și mari unități, veterani de război, precum și pe cei ce au slujit acest ziar prin ani grei, prin aspre vremuiri. Evident, pe cei ce mai sunt în viață, întrucât mulți, foarte mulți nu mai sunt printre noi. Multe am fi dorit noi să facem în această zi. Nu s-a putut. Instituțiile noastre – mă refer deopotrivă la mijloacele de informare publică din armată, cât și la Editura Militară –, ca mai toate instituțiile mass-media și de cultură, se confruntă cu probleme financiare complexe. Poate că, într-o zi, le vom depăși. Din păcate, ziua aceea încă n-a sosit.

Cititorul ziarului „Armata României" cunoaște, la fel de bine ca

noi înșine, eforturile redacției pentru a reintroduce în drepturi respectul față de informație, față de dialog. El există în toate armatele moderne din lume, întrucât numai un om bine informat, și care știe să valorifice această informație, să o introducă adică în structurile sale de cunoaștere și de cuprindere a fenomenului militar și, pe această bază, să participe la dialogul moral, social și profesional, este un bun profesionist, este un bun militar. Armata Română nu are nevoie de roboți, ci de militari cu capul pe umeri, care-și înțeleg bine rosturile, care știu să-și îndeplinească misiunea. În acest sens, paginile ziarului au cuprins – și vor cuprinde mereu – informație militară consistentă, puncte de vedere nonconformiste, dezbateri profesionale, la toate nivelurile, dialoguri sociale și culturale. Ne-am străduit ca, împreună cu colegii noștri de la celelalte publicații militare („Viața armatei", „La datorie", „Revista de Istorie Militară", „Revista Marinei", „Scutul patriei", „În slujba patriei") să fim împreună cu dumneavoastră în toate momentele vieții noastre ostășești. Aceste publicații – la care se adaugă revistele specializate „Gândirea militară românească", „Revista Trupelor de Uscat" și câteva gazete periodice scoase de unele mari unități –, destul de puține în comparație, spre exemplu, cu cele ale Ministerului de Interne (peste 50!), mențin cu greu un dialog pe care, din păcate, unii nu știu să-l respecte, iar câțiva nu-l prea doresc. Dialogul n-a fost niciodată prea comod. Dar totdeauna a fost absolut necesar.

La anul, publicația noastră va împlini 135 de ani de existență. Să ne vedem cu bine pe 23 iulie 1994!

„PE NOI CINE NE APĂRĂ?”

Este o întrebare pusă ministrului apărării naționale de un comandant. Este o întrebare fără retorism, realistă și amară. Este, de fapt, o întrebare care vine din timpuri și care, într-un fel, pune punctul pe „i”. Răspunsul ar fi foarte simplu. Dacă vremurile ar fi normale, cu respect față de oameni și față de lege. Astăzi, însă, în acest timp pe care îl supraviețuim, el este cumplit de tăios și de dureros. Nimeni, domnule comandant! Acesta este răspunsul. Nimeni! Pe dumneavoastră, comandanții, nu vă apără nimeni! Și nu trebuie să vă apere nimeni. Dacă ajungeți însă cumva pe mâna Justiției, s-o găsi totuși vreun avocat din oficiu, sau vreunul mai scump, dacă aveți cu ce să-l plătiți. Dar experiența anilor de după război vă este, cred, suficient de cunoscută pentru a pune preț pe apărările din oficiu. Nu vă apără nimeni și nu trebuie să vă apere nimeni. Întrucât dumneavoastră sunteți făcuți pentru a sluji, pentru a apăra. Iar de apărarea apărătorului, a celui care execută ordinele țării, încă n-am auzit. Desigur, întrebarea nu se referă la apărarea de pe banca acuzaților, ci la o altfel de apărare. La protecția persoanei și a funcției, la asigurarea condițiilor pentru exercitarea actului de comandă. Prea mulți neaveniți își dau azi cu părerea despre toate și în toate, avariind grav respectul față de comandant, care este respect față de ordin și de ordine – piatră de temelie a unei armate –, respectul față de subordonat – care este nucleu al moralului unei armate – și respectul față de instituția militară – care este suport nemijlocit al siguranței naționale. Sondajele de opinie și statisticile arată că mai bine de 90 la sută din populația țării respectă instituția militară, oamenii au încredere în ea, o consideră ca pe o instituție națională, covârșitor de importantă pentru siguranța țării, în vremurile de azi și în cele de mâine.

Din păcate, oamenii aceștia n-au mijloace la îndemână să-și spună și să-și impună opinia – nici nu este în firea lor să-și țipe convingerile în văzul și în auzul lumii –, ei își văd de treburile lor, considerând că așa e normal. Alții – acești puțini care, fie că nu înțeleg, fie că se fac că nu înțeleg – aduc mari deservicii actului de comandă. De aici nu se desprinde, desigur, concluzia că un astfel de act ar fi perfect, fără fisuri. Totuși, un ofițer care ajunge să fie comandant de unitate nu este un oarecare, nu este un nimeni. Nu trebuie confundat cu un oarecine ajuns în armată din întâmplare, pus pe căpătuială. Pentru că, din păcate, sunt și din aceștia. Dar și comandantul trebuie să se respecte. Prin tot ce face.

BĂTRÂNI ȘI PUFI

Cutumele căprărești ale trupei nu sunt de azi de ieri. Ele există de când lumea, în mai toate armatele, ca un fel de „efect de seră" al rigorii, ordinii și disciplinei duse până la absurd sau lăsate în voia mecanismelor lor intime de autoreglare. Adică a sorții. Desigur, aceste tare se manifestă mai mult sau mai puțin intens, în funcție de natura și intensitatea vânturilor care bat și mai ales ale celor care nu mai bat. Însă, înainte de toate, ele își fac loc acolo unde unele din verigile lanțului de comandă au cam ruginit. Aceste obiceiuri, în comparație cu problemele mari ale unei armate (organizare și reorganizare, înzestrare, reformă a învățământului, pregătire operativă și strategică etc. etc.), sunt considerate lucruri cu totul și cu totul minore. Aproape că nu interesează raporturile dintre soldați sau cele dintre soldați și gradați. Se consideră, cam peste tot, că talpa armatei se autoreglează, că marile adevăruri și importantele probleme sunt la... cap. Nu neapărat pentru motivul că... peștele de la cap se împuțește sau că acolo unde nu e cap e vai de picioare. Oricum, totdeauna, capul va fi primul vizat. Inclusiv când este vorba de picioare. Lăsăm cititorului plăcerea sau neplăcerea compatibilităților și incompatibilităților. Evident, nu neapărat din această perspectivă se cer analizate relațiile intermilitare, ci din aceea a simplului fapt că ele există. În toată gama de nuanțe, de la normal la anormal, de la respect la chin, de la râs la plâns.

Cert este că relațiile dintre militarii în termen – ne referim numai la acestea – sunt tot atât de complexe, de contradictorii și de ciudate ca mai toate relațiile care se stabilesc între oamenii aflați laolaltă. Din păcate, la noi, ele sunt încă foarte serios avariate de un cazonism desuet, anacronic, uneori cu urme ale unui oarecare parfum, alteori

adăpostind destulă stupiditate. Ele ne fac, adesea, să zâmbim – românul este mai tot timpul pus pe șotii –, dar, când gluma este depășită, lucrurile devin îngrijorătoare. Trecem cu vederea micile figuri de stil, chestiunile de limbaj, anecdotica, paleta poreclelor... Nu deranjează pe nimeni că recruții sunt uneori numiți „pufi", „pufoși", „pufuleți", „boboci", „bobocei", „răcani" sau altfel, după cum poate fi, mai bogată sau mai săracă, imaginația celor care îi inițiază în arta acestor relații și le transmit ștafeta. Mentorii nu sunt alții decât cei care au sosit în unitate doar cu câteva luni înaintea... „pufoșilor". Până aici, totul pare în ordine. Acest obicei există nu numai în armată, ci și în instituțiile de învățământ (în special la cămine, în internate), la bordul navelor care străbat oceanele lumii și în multe alte locuri unde se transmit, de la o generație la alta, niște obiceiuri, niște denumiri, un mod de viață. În unele unități militare, „veteranii" sau „bătrânii" (sau cum își mai spun ei, militarii de ciclul doi) consideră însă că „pufii" trebuie să treacă printr-un fel de „munci ale lui Hercule", să se „purifice", să se învețe minte, să ia contact cu milităria coborâtă din pod, să purceadă adică pasajul de la un fel de paria la kșatria. „Probele" sunt ingenioase și foarte simple sau, dimpotrivă, foarte sofisticate. Unele au devenit deja „tradiționale": măsurarea dormitorului cu chibritul, golirea unei băltoace cu tubul de cartuș, curățirea WC-ului cu lama, „siguranța apropiată" a plutonului (adică alergare în jurul plutonului, în timp ce acesta mărșăluiește) etc. Altele sunt „creații sau „inspirații" mai mult sau mai puțin de moment ale militarilor de ciclul doi: pescuit (braconaj) în chiuvetele de la spălător, după stingere, și, respectiv, achitarea amenzii, „santinelă la drapel" (adică paza, în poziția drepți, la miezul nopții, a unui fanion care se află la capătul patului sergentului), spălarea dinților în ritm, botezul rece, instrucția cu valizele „inundațiilor" (strângerea apei aruncate de bătrâni cu găleata în dormitor) etc. etc. De multe ori, acestea – și așa, umilitoare – degenerează în situații de coșmar în care unii din acești tineri militari sunt puși la fel de fel de chinuri: privare de somn, eforturi fizice stupide, înjurături, chiar bătăi... Se instalează, în unele subunități (grupe, plutoane), un fel de teroare, un sistem extrem de umilitor al relațiilor dintre militarii în termen. Aceste realități sunt foarte bine camuflate, unii militari de ciclul doi devenind un fel de

„gangsteri" locali atotstăpânitori. Atmosfera este deja creată, fiecare știe că, atunci când ești „puf", trebuie să suporți. Apoi îți vine și ție rândul să te răcorești. Evident, nu peste tot se întâmplă așa, dar nu avem dreptul să ne amăgim că lucrurile sunt perfecte, că toate astea se petrec doar în grădina vecinului. Faptele se confirmă (sub forma unor cazuri particulare) de la un ciclu de instrucție la altul, lucrurile căpătând, uneori, desfășurări tragice. Pentru că nu toți militarii sunt pregătiți să suporte umilința. Nu toți au rezistența psihică necesară. Poate că unii dintre noi își imaginează că, în felul acesta (chinuindu-i, umilindu-i), îi pregătești pe acești tineri pentru viața dură de ostaș, pentru război. Care înseamnă ură, degradare a ființei umane, moarte, umilință. Este și acesta un adevăr.

Militarul trebuie pregătit să suporte orice. Adică tot ce se află în spațiul dintre viață și moarte. Există însă o măsură în toate. Înainte de 1989, ne sufoca pur și simplu teama de practici neregulamentare. Ca să nu mai vorbim că noțiunea în sine este discutabilă. În sfera acestor practici, erau incluse – evident, de către nepricepuți – și exigențele firești ale instrucției: alergarea pe 10-20 de kilometri, parcursurile de luptă, deplasarea în salturi sau târâș, trecerea prin apă cu tot echipamentul, chinuitoarea repetare a exercițiilor, străbaterea unor porțiuni de teren inundat sau plin cu noroi și multe altele.

Instrucția e însă instrucție. Nicăieri nu se face cu mănuși. Nici la noi, nici la alții.

La Academia de la West Point mi s-a relatat, spre exemplu, că alergarea prin curte, cu tot echipamentul, este inclusă în rândul măsurilor disciplinare care se iau. Toată lumea vorbește însă aceeași limbă. Cadetul știe ce îl așteaptă când greșește. Și mai știe că totul se face pentru propria sa formare, că nimeni nu-l jignește și nu-l umilește, că nimeni nu-și bate joc de el. Dar el trebuie să fie pregătit pentru viața dură care îl așteaptă.

Trebuie să înveți să înduri, să-ți păstrezi calmul, luciditatea, să-ți stăpânești nervii, să fii, continuu, în disponibilitatea forțelor. Altfel, ești pierdut.

Pregătirea psihologică a luptătorului este, deci, absolut necesară. Dar ea nu se realizează în nici un caz prin tolerarea chinuirii militarilor

de ciclul unu de către militarii de ciclul doi. E drept, există și aici o întreagă filosofie, pe care nu avem dreptul s-o ignorăm. Nu ne putem delimita pur și simplu de această mentalitate, nu putem arunca aceste realități în rândul problemelor mărunte. Pentru că nu sunt probleme mărunte. Călirea psihică a luptătorului este un proces foarte complex. Ea se realizează treptat, după o metodologie extrem de sensibilă, în care nu pot lipsi nici instrucția „la sânge", nici respectul față de valori, nici adevărul că soldatul nu se află în armată pentru a-și însuși manierele elegante, ci pentru a învăța să lupte.

Or, lupta nu are nimic elegant în ea.

Dar toate acestea se cer integrate într-un sistem controlabil și perfectibil, adaptabil la situații, având drept finalitate formarea ostașului pentru un război din care nu lipsesc nici diversiunile, nici umilința, nici barbarismul, nici moartea.

Conflictele militare ale veacului nostru o dovedesc cu prisosință.

Dar acest proces nu are nimic comun cu „tradiția căprăririi recruților", o relicvă a unor vremuri umilitoare pentru om. Pregătirea psihică pentru războiul modern reclamă știință, prezență a psihologului specializat în acest domeniu, a comandantului format în acest sens. Oricum, trebuie s-o spunem clar ca să înțeleagă toată lumea, armata nu e o glumă, nu este floare la ureche, nu este continuarea cocoloșirii și dezmierdării de acasă.

Ea este școala aspră care ne învață să supraviețuim în război. Aici nu-și au locul smiorcăielile și miorlăiturile mironosiților, dar nici bădărăniile celor ce le lipsesc cei șapte ani de acasă!

Desigur, vina unor practici umilitoare revine, în primul rând, celor care le fac. La redacție, am primit scrisori prin care ni se relatau comportamente incredibile ale unor gradați sau militari de ciclul doi. Pe unele le-am relatat. Pentru a trage un semnal. Pentru a îndemna la reflecție. Mai ales că nu numai militarii de ciclul doi întrec măsura. Deși, în principal, ei o întrec. Ei nu sunt, totuși, de capul lor. Nu ei elaborează metodologia de pregătire a contingentelor de ostași. Ei sunt doar o verigă – e drept, una nemijlocită – prin care ar trebui să se realizeze nu frica, ci respectul față de instituția militară.

Desigur, tânărul venit în armată trebuie să fie instruit. Iar

instrucția n-a fost nicicând ușoară. Ea înseamnă privațiuni, efort, duritate. Uneori, efort de-a dreptul supraomenesc.

Adică atât de mare, încât, mulți nici nu-și pot imagina că ar putea face față. Și totuși, la vânătorii de munte, la cercetași, la parașutiști, la celelalte arme, în folosirea armamentului modern și a mașinilor de luptă, în formarea rezistenței la solicitările luptei moderne, se ajunge la rezultate spectaculoase. A-l pregăti pe tânărul ostaș pentru a rezista, în luptă, acestor solicitări, inclusiv umilinței, înseamnă a scoate untul din el; nu înseamnă, însă, sub nici o formă, a-l umili.

PUTEREA DE DINCOLO DE PUTERE

Din nou, Puterea. Tot ea. Tot despre ea. Cu tot ce are ea. Cu fațetele ei ascunse sau neascunse. Cu desfășurările ei spectaculoase, uneori tragice, alteori, sublime. Cu conotațiile ei, pe alocuri, primitive, pe alocuri, cultivate, inteligente, logice sau absurde. Cu aresenalul ei imens de arme și de forțe. Cu definițiile ei, unele începute în neînceputuri stranii, altele împotmolite în nesfârșituri ale unor meditații reci și prelungi. Cu marile ei speranțe. Cu marile ei probleme. Puterea care se află deopotrivă în noi și în afara noastră. Care nu poate fi altfel decât, poate, însăși viața noastră. Limpede și învolburată, dulce și amară, mereu între da și nu, între împlinire și neîmplinire, între căutare și regăsire. Împlinire de o clipă, dramă de o viață. Tendință și realitate, adevăr și iluzie. Cu toate acestea, fiecare om visează să fie puternic. Și, într-un sens sau altul, fiecare este puternic. Nimeni nu-l împiedică să fie. Puterea nu este un dat. Poate fi, uneori, un dar. De cele mai multe ori, se obține. Prin felurite mijloace. Uneori, se construiește, se durează. Temeinic. Așa cum se durează puterea omului de știință. Câteodată, se cucerește. Așa cum se cucerește puterea politică. Prin campanii electorale sau prin revoluții. Sunt și multe cazuri când pur și simplu se însușește. Se ia, adică, de-a gata. Iar cei care și-o însușesc nu știu cum s-o folosească. O irosesc. Sau se îmbată cu ea. Alții muncesc în brânci, ani în șir. Pentru a deveni campioni, pentru a deveni matematicieni, pentru a deveni comandanți, pentru a deveni șefi. Aceștia știu care-i prețul succesului. Și, când ajung acolo, în vârf, nu se rătăcesc, nu se tem. Spre deosebire de ceilalți care, o dată ajunși în vârf, se detașează complet de restul lumii, uitând de toate. Sunt doar aleși... Puterea înseamnă mult. Mult prea mult sau mult prea puțin. Mult prea mult , când nu știi ce să faci cu ea, mult prea

puțin, când nu te mai saturi de ea... Se spune că Puterea nu este altceva decât dreptul de a decide. Puțini (evident, din cei care nu au acces în împărăția Puterii) știu însă că un astfel de drept înseamnă, de fapt, obligație, răspundere. Acesta-i adevărul. Puterea este, pentru cei care-i cunosc valoarea, o mare responsabilitate. Și, de aici, frustrarea lor de libertatea de a alege, de dreptul omului de a fi liber în ceea ce face. Un conducător nu poate fi niciodată liber. Pe el îl subjugă totdeauna imensa datorie a puterii. Pentru ceilalți, îndeosebi pentru cei care ajung întâmplător la ea, Puterea poate să fie luată drept privilegiu. Privilegiul de a hotărî, de a dispune de primul produs și de a avea ultimul cuvânt. Pentru alții, puterea poate fi doar o simplă ocazie de a profita. Sunt unii care se îmbată cu parfumul ei. Mașină la scară, subalterni care le cântă în strună, prieteni care îi caută și îi laudă. Poate și altele: un loc mai bun în urbe, un cuvânt ascultat în protipendadă, a laudă atentă și suficient de convingătoare... Pentru ca și tu, la rându-ți, să iei aminte... Dacă ai putere. Dar parfumul acesta nu este decât.... otravă. Mai devreme sau mai târziu, totul se va spulbera. Puterea este, câteodată, un fel de pălărie mexicană pentru cei de la Polul Nord, sau o căciulă demnă de a fi furată chiar de cel care o poartă. Ea poate fi, de asemenea, lumină pentru orbi. Sau prea multă lumină pentru ceilalți. Adică o lumină care... orbește. În vremuri de tranziție, puterea, evadată dintr-o altă putere care nu mai e putere, devine un fel de trofeu pus în joc, pentru lupta electorală, iar actul exercitării ei nu se poate îndepărta de un spectru nesigur, formal. Chiar și în instituții puternice, riguros organizate, cum este armata, puterea se zbate între nevoia de fermitate și iluzia de toleranță, între „democrație" și „autoritate", se teme de psihologia străzii și de colții ascuțiți ai mass media, se acoperă de hârtii și se armează cu o nouă birocrație. Cea a statului de drept, făcut deocamdată din oameni care nu-și pot permite să fie foarte drepți. Toată lumea vrea aprobări de la centru, iar centrul, la rândul lui, are nevoie de avize. Avize ale... sentimentului de securitate. Poate că puterea din noi nu este chiar atât de sigură, iar cea din afara noastră nu este chiar atât de mare.

BUGET

Este un capitol care s-a încheiat. Parlamentul a aprobat legea bugetului, iar Președintele a promulgat-o. E drept, abia la jumătatea anului. Ei și? Ce mai contează? Oricum, și acest an va trece, cum va trece. Așadar, ce era de împărțit s-a împărțit. Cât de exact, cât de temeinic, cât de corect, cât de oportun, rămâne de văzut. Așa cum ne întrebăm noi, s-au întrebat, probabil, și cei pe umerii cărora apasă răspunderea drămurii banului public. N-avem nici un motiv să credem că n-au făcut-o. Cândva nu ne preocupa aceasta. Aproape totul era inaccesibil omului de rând. Nimeni nu-i dădea socoteală. Statul îi asigura un loc de muncă, îi dădea o leafă și cu asta basta. Lefurile nu se comentau, nu se negociau, controlul social asupra instituțiilor țării era ceva imposibil de realizat, iar, pentru banul statului, statul nu dădea socoteală nimănui. Vremurile acelea au trecut. De aceea, problema bugetului se pune în cu totul alți termeni. Statul este ceea ce este. Bani sunt câți sunt. Poate, mai puțini. Societatea începe să-și trăiască propria ei viață, reconstituindu-se, încet, încet, din entități economice puternice, din cărămizi care se cer bine arse în cuptorul din care provin. Pentru a da durată construcției. Cea dintâi problemă a bugetului (evident, după ce va fi fost adunat banul public) o reprezintă repartizarea lui judicioasă. Învățământ, cultură, valori, interne, transporturi, agricultură, industrie, apărare națională. Noi, cei care lucrăm în domeniul apărării nu suntem și nu putem fi nicicum mulțumiți nici de cuantumul acestui buget (chiar dacă știm ce este de austeritate!), nici de maniera în care se pune în operă. Comparăm totdeauna procentul pe care-l reprezintă el din PNB (2 la sută, în acest an) cu cel existent în alte țări (5,6 la sută, în Bulgaria, 5,4 la sută, în Ungaria etc.) și, bineînțeles, suntem nu ne bucurăm de acest lucru. De ce? Pentru că, înainte de toate, comandantul de

pluton și cel de companie (și nu numai ei) percep dinamica bugetului apărării ca un fel de competiție. Pe ei îi interesează în cât timp li se va moderniza transportorul, când vor avea dispozitive de vedere pe timp de noapte mai performante decât cele din dotare, când vor primi locuințe de serviciu etc.

Desigur, ei sunt în măsură să lupte și cu transportorul pe care-l au în dotare și cu tancul TR-830, care este un tanc foarte bun, și cu tunul nostru de 100, care bate multe alte tunuri de același calibru. Dar mai știu și care sunt armele viitorului. Și nu dorim să rămânem în urmă. În realitate, fiecare țară își construiește un sistem de securitate, care este al ei și numai al ei.

Acest lucru nu se realizează într-un turn de fildeș, ci într-un context european și mondial. Un context în care există și nu există garanții, în care există și nu există arbitrariu. Chiar dacă nu va mai fi niciodată așa ceva, noi nu putem uita rezultatele și dramele celor care au existat. Persistă, deci, în lume, destule temeri, chiar dacă inițiativa „Parteneriatul pentru Pace", în consonanță cu UEO, cu CSCE, cu alte foruri și organisme internaționale, se străduiește să inducă o altfel de imagine a raporturilor dintre state, a responsabilităților pentru viitorul nostru mai mult sau mai puțin apropiat.

Oricât de limpezi ar fi intențiile, percepția lor este serios tulburată de marea discrepanță a forțelor, de lipsa garanțiilor sau de vidul de credibilitate al acestora, de imaginea încă vie a experiențelor trecute. Războaiele anterioare n-au rezolvat mare lucru, cele actuale accentuează tragedia, iar imaginea celor viitoare nu poate fi decât înspăimântătoare. Lumea ar dori abolirea armelor nucleare, dar aceste arme există. Există separat, ca o amenințare globală, dar există și integrate perfect în sistemele de arme care încep să strămute războiul în domeniul roboticii.

Cam asta ar fi tendința. Pentru a fi în pas cu ea, e nevoie nu doar de bani, ci de un sistem coerent de interfațare a științei și tehnologiilor de vârf cu mijloacele de luptă ale viitorului. Adică de o interconectare a tuturor componentelor inteligenței românești în folosul unui concept corespunzător strategiei militare și politico-militare a zilei de mâine. Evident, pornind de la realitățile zilei de azi. Iată de ce nu bugetul

reprezintă totul. Important este dacă cei investiți cu dreptul și obligația de a privi în viitor și-au spus sau nu și-au spus cuvântul, dacă știu precis ce să facă cu el, dacă percep corect dincotro bat vânturile, dacă întrezăresc reperele sigure și amenințările și au efectuat sau, măcar, au de gând să efectueze calculele necesare proiectării apărării naționale la orizonurile mileniului trei.

AGRESIUNEA SE CONTINUĂ

● ***Filosofia complicată a câinelui din curte, care nici nu latră, nici nu mușcă. Dar este acolo, și nimeni nu poate trece de el pentru a intra în ogradă.***

O vor înțelege oare vreodată schimbătorii lui stăpâni care nu-i dau nici mâncare îndeajuns, nici nici iubire, dar nici nu se pot lipsi de el?

Armata Română nu este Dumnezeul acestei nații. Nu trebuie să se închine nimeni la ea. Nu este nici sufletul ei. Sufletul nației române se află în Sfântul Plai, în Spiritul Pământului, în Iubire, în Iertare și în Pătimire. Iar Dumnezeul ei se află în Ceruri. Armata română este doar martirul de pe altarul acestei nații. Unii n-o percep sau nu pot s-o perceapă așa, ci doar ca pe un biet câine câine ascultător, blând cu stăpânii săi, menit să apere curtea și avutul casei de tâlhari, pe poți să-l asmuți sau să-l pui în lanț și, când ai chef, să-l lovești și să-l înjuri, că nu te mușcă și nu te părăsește. Schelălăie un timp, dar rămâne tot acolo, în curte, la misiunea lui. Armata română nu este fotoliul cu braț de catifea scumpă, nici barul cu băuturi alese, nici vitrina cu cristaluri din saloanele aristocrate. Ea este doar acoperișul care oprește apa din ploi și din zăpezi, stâlpul care ține în picioare construcția, atunci când vin cutremure și uragane. După ce acestea trec, unii vor să impună ideea că un stâlp nu-și mai are nici o importanță. Îl văd doar ca pe o urâțenie, acolo, în casa plină de lumină, de lambriuri, de femei frumoase și de bibelouri. Alții, neatenți și exaltați, iubitori de schimbări și de confort, chiar îl dărâmă. Fără să-și dea seama că și stâlpul acesta își are rostul lui. Căci, din păcate, ne aflăm într-o zonă seismică. Și la propriu, și la

figurat. Cutremurele de pământ ne-au distrus, adesea, casele, în timp ce altfel de cutremure – adică celelalte, toate – încearcă, nu de azi de ieri, să ne distrugă sufletul. Sufletul, încrederea, forța, unitatea. Înainte de decembrie 1989, știam că vorbele ne sunt supravegheate, că, poate, cel de lângă noi este unul care ne vrea răul. Sau care ne poate face, fără să vrea, rău. Și ne feream, cât puteam și cum puteam, de el. Ne feream unii de alții. Sau ne îndoiam unii de alții. N-am uitat însă nici o clipă cine suntem și ce suntem noi, ostașii. Luptători, gata la ordinul țării, gata la sunetul goarnei. Armata română, ca oricare altă armată din lume, ascultă de ordine. Iar ordinele referitoare la întrebuințarea armatei le dau totdeauna cei aleși sau numiți să facă politica țării. Nu armata este responsabilă de ordinele care i se dau. Nici de modul cum este făcută politica țării. Nu ea o face. Ea este însă prima care plătește, totdeauna, oalele sparte. În cea de a doua conflagrație mondială, armata a pierdut peste 800.000 de oameni. Ostași care au luptat eroic pentru reîntregirea României sfârtecate prin ultimatum-uri și dictate. Începând chiar din primii ani de pace, mulți din eroii oștirii, bravi generali și ofițeri, au fost judecați și condamnați la moarte sau la ani grei de detenție și de umilință. Timp de patru ani, acești oameni luptaseră pentru România. Drept răsplată, pentru ei, pentru eroii neamului, au urmat condamnări la moarte sau la zeci și zeci de ani de închisori. În România... Dar ei n-au încetat să-și iubească țara, să sufere, să ierte, să spere... Există un înlăcrimat și cutremurător *„memorial al durerii”*; ar trebui să existe însă și un adânc și pios *respect al durerii*. Și el există, în fiecare din noi, ca o binecuvântare reținută și demnă. Peste amărăciuni, peste neîncrederi, peste îndoieli, peste resemnări și dezamăgiri. Datoria ostașului este mai presus de îndoieli și dezamăgiri. Pentru că este mai presus decât viața. De aceea, relele lumii, chiar dacă ne umilesc, pentru că suntem oameni, n-ar trebui să ne atingă. Pentru că suntem ostași. Iar ostașul este invulnerabil la vremuiri. Și totuși...

Sfârșitul lui decembrie 1989, prin explozia limpede și virulentă a străzilor și a răbdării unui popor chinuit, a o adevărată Restaurație, un act de împlinire a speranței. Niciodată, în istoria acestei nații (poate, cu excepția marii adunări de la Alba Iulia, de la 1 decembrie 1918), n-a fost atâta revărsare peste margini, n-a strălucit atâta lumină în sufletele

care n-au permis să fie sub nici o formă întemnițate. Cei care s-au aflat, atunci, începând cu dimineața zilei de 22 decembrie, în stradă au simțit adevărata forță a nației române, optimismul, încrederea, resursa de entuziasm și de tinerețe a românilor. Iar primii care au înțeles acest mare adevăr au fost, ca întotdeauna, ostașii.

A urmat ceea ce se pare că lumea a cam uitat. Sau, cine știe, n-o fi uitat, întrucât n-o fi a aflat – și, poate, n-o să afle niciodată pe deplin – ce a fost. În timp ce strada triumfa și noua putere politică, la adăpostul armelor și sufletului devotat și plin de speranță al armatei, își realiza, deja în convulsiile luptei pentru un loc în fotoliu, noile structuri, asupra instituției militare a țării se declanșa, organizată până în cele mai neînsemnate detalii, o agresiune de proporții, de un tip nemaintâlnit, despre care, la noi, nu se scrisese un cuvânt și nu se învățase mai nimic. Din acest punct de vedere, putem spune că „inamicul" nostru de atunci a reușit să realizeze, începând chiar cu după-amiaza zilei de 22 decembrie – prima zi de triumf a revoluției române –, *surprinderea strategică*. Diversiunea, mai exact, agresiunea radioelectronică, prin care s-a vizat complicarea situației aeriene, simularea unei mari operații din aer, de desant și trupe aeropurtate – evident, în primul rând, în scopul anihilării sistemului apărării antiaeriene și aeriene a țării și apoi în cel al dezorganizării acțiunii militare coerente –, a fost corelată milimetric, într-un sistem unitar, cu puternice acțiuni psihologice și de dezinformare și cu un foc de provocare și de hărțuire bine organizat, executat (sau simulat) din clădiri situate în jurul sediului Ministerului Apărării Naționale, fostului Comandament al Infanteriei și Tancurilor, Televiziunii, Radiodifuziunii, Palatului Telefoanelor, aerodromurilor, unităților armatei, școlilor militare din Sibiu, completelor de cercetare de radiolocație și al altor obiective militare sau de importanță operativ-strategică. Asupra unității militare de la Târgoviste, unde se aflau reținuți cei doi Ceaușescu, s-au concentrat acțiuni de tot felul și presiuni de tot felul. După ce s-a transmis, pe postul național de televiziune, procesul, condamnarea la moarte și execuția soților Ceaușescu, toate acestea aproape că au încetat.

Aceste adevăruri sunt, de-acum, cunoscute. De toată lumea. Sperăm că și comisia parlamentară care cercetează situația din

decembrie 1989 a luat act. Nimeni n-a dat însă un răspuns. Probabil că este delicat și foarte dificil să știm și să spunem exact *cine, în ce scop și cu ce mijloace* a organizat și efectuat această agresiune împotriva armatei române. Dar avem cu toții cap și am învățat la orele de tactică, să facem analiza situației și să desprindem concluzii. S-o facem!

Zilele, săptămânile, lunile, anii au trecut. Trec. Și vor tot trece. Generalul Popa Gică, cel care i-a judecat, la Târgoviște, pe soții Ceaușescu, se află, acum, în pământ. Generalul Macri a încetat din viață, în timpul faimosului proces de la Timișoara. Generalul Puiu, cel care se afla în Aviația Militară, a trecut, de asemenea, în lumea umbrelor. Generalul Voinea ne-a părăsit subit, în plină activitate. Generalul Safta, unul din oamenii numărul unu, în acele zile fierbinți din 22-25 decembrie 1989, din punctul de comandă de la Ministerul Apărării Naționale, a încetat din viață, la Spitalul Militar Central, răpus de o necruțătoare boală de pancreas. Poate, stressul. Moartea tragică a generalului Gușă Ștefan a venit ca o umbră a tuturor umbrelor, ca o mare tragedie. Poate că așa le-a fost soarta. Nu te întreabă nimeni când sosește clipa. Cine urmează?

Moartea e moarte. Trecerea unui om în neființă îi încheie toate socotelile cu lumea. Lucrurile sunt însă mult mai complicate cu cei vii, cu cei rămași. Unele ziare, pe la începutul anului 1990, au declanșat o virulentă campanie împotriva armatei române, calificând-o în fel și chip, acuzând-o în fel și chip. Unii, pentru că așa au crezut. Alții, pentru că așa li s-a spus. Nu poți ataca însă o armată în bloc. Ar fi o nebunie! Nebuni sunt destui pe lumea asta. Dar lumea nu se poate lua după nebuni. Fiecare țară are o armată care trebuie să fie gata să lupte, să asigure, la nevoie, cu arma în mână, supraviețuirea națiunii. Și atunci, după ce nebunia a încetat, au început să fie căutați țapi ispășitori. Dacă, după 1945, o mulțime de ofițeri și generali au înfundat pușcăriile, de ce n-ar fi și acum vârâți câțiva la zdup? Probabil că sunt și printre actualii unii care au făcut exces, care pot fi acuzați că au omorât oameni, că au tras în popor. S-au încercat fel de fel de procese. S-au urzit campanii și răscampanii, s-au scris o mulțime de cărți – nici una însă despre rolul armatei în Revoluție –, s-au constituit asociații și paraasociații, dar morții au rămas cu morții, răniții cu răniții , mutilații cu mutilații. Cei

mai mulți dintre aceștia îi are, bineînțeles, armata.

Bugetul apărării este cel care este, câțiva politicieni considerând că factorul militar trebuie să treacă, în această etapă de tranziție, care nu mai este o epocă a luminilor, ceva mai la urmă. Unii chiar consideră că rolul armatei se cere diminuat – toată lumea își reduce armatele! Acum, în aceste vremuri de democrație și puternice conflicte militare, nu armatele, ci alte gânduri ne frământă! Ar trebui, poate, să li se spună celor ce nu au loc de armata română că nicăieri armatele nu se reduc. Dimpotrivă, puterea lor devine din ce în ce mai mare. Este de-ajuns să spunem că, astăzi, un singur proiectil cargou conține... 250 de proiectile cumulative. Deci un singur obuzier care trage astfel de prouiectile face cât... 250 obuziere clasice. Cam asta înseamnă reducere. Și acesta-i doar un exemplu, departe de performanțele ultimelor generații de tehnică. Un sistem de cercetare-lovire de mare precizie este un complex integrat de avioane de cercetare de tip Awacs sau E 3 A, să zicem, care descoperă obiective pe o adâncime de vreo... 800 de kilometri, un bruiaj care-i dezorganizează conducerea adversarului și îi face zob sistemul de transmisiuni (mai ales dacă acesta este ierarhic), un computer care analizează toate datele și stabilește tipul mijlocului de foc și de muniție necesar și mijlocul de lovire, calculând toate elementele de tragere... Un asemenea sistem înlocuiește divizii și regimente întregi, reunește în aceeași dimensiuni, toate categoriile de forțe armate. Aceasta înseamnă, oare, reducere de forțe și de mijloace? Nimeni nu-și permite, azi, să reducă, fără a pune ceva mai bun în loc. Să nu ne amăgim. L-am ascultat pe un distins parlamentar vorbind la o întâlnire cu Colegiul Național de Apărare despre tendința reducerii forțelor armate în lume. Dar numai despre fața care se vede...

Atacul, prin presă, asupra generalilor a încetat. Ca prin farmec. Ca și cum ar fi venit o boare sau o suflare care a rupt vraja. Ca și cum, până ieri, au fost corupți și, de azi, nu mai sunt. Între timp, au fost arestați trei ofițeri la Timișoara. Pentru ce s-a petrecut în decembrie. Deși au trecut patru ani. Erau, atunci, în decembrie 1989, în unitate. În unitate, nu în altă parte. Aveau un consemn. Aveau un ordin. Erau în alarmă de luptă. Au acționat la ordinul eșaloanelor superioare. Ce se va întâmpla, în viitor, cu ordinele eșaloanelor superioare? Mâine, ce va

mai urma? Unii spun că, împotriva armatei, se desfășoară o agresiune imagologică. Pare absurd. Care țară din lumea asta își denigrează imaginea propriei armate? Agresiunea nu poate veni decât din partea dușmanilor țării. Românii nu pot fi dușmanii țării în care trăiesc. Nici calculatorul nu suportă o astfel de aserțiune. Întrucât nu suportă absurdul. Ia foc. Agresiune din interiorul țării împotriva imaginii armatei?! Exclus! Se pare că așa e. Derși sondajele de opinie indică însă cu totul altceva. Încredere deplină în armata țării. Respect. Sprijin. Un popor nu-și agresează niciodată propria-i armată. Atunci cine face aceste jocuri murdare, cine ațâță spiritele, ale cui interese le slujesc cei ce alimentează astfel de acțiuni? Ar trebui, poate, să nu le băgăm în seamă. Întrucât ele, poate, nici nu ne ating. Dar când un general, un colonel și un căpitan sunt arestați, prin surprindere, precum borfașii de drumul mare, nu pot să nu mă întreb: Ce se întâmplă, Doamne, în țara asta?

MORAL

Clausewitz notează, în „Teoria Marelui Război”: „Câteodată, critica, mergând și mai departe, elimină în mod absolut din teorie forțele morale și, ținând seama, de acum înainte, numai de forțele materiale, reduce totul la câteva proporții matematice de echilibru, de superioritate numerică, de calculul timpului și spațiului, la câteva unghiuri și la câteva linii geometrice! Dacă n-ar fi vorba decât de acest lucru, problema ar fi rezolvată cu ușurință de un elev de școală primară. (...) Relațiile care există între lucrurile materiale sunt, toate, foarte simple. Dificil este să se țină seama de forțele morale prezente.”

Elementul moral este inclus de Clausewitz în marea strategie. Arta militară a tuturor timpurilor a confirmat pe deplin acest adevăr. Chiar și în epoca tehnologiilor militare supersofisticate, moralul – ca forță morală – rămâne arma numărul unu a oricărei armate. Obiectivul acestui articol nu este însă a prezenta cititorului importanţa forței morale a unei armate. Ar însemna să demonstrăm un adevăr care n-are nevoie de demonstrație. La urma urmei, nici nu există o componentă morală distinctă a forței unei armate. Ea nu poate fi decupată din context, măsurată, investigata, inclusă în raporturile de forțe. Moralul unei armate este liantul acelei armate. Este ceea ce face ca betonul să fie beton și fluviul să fie fluviu, este forța care ține unite moleculele, este structura unui sistem, este ceea ce face ca șapte soldați și un gradat să alcătuiască o grupă, mai mulți ofițeri, câțiva maiștri militari și subofițeri un stat major etc. Ea există deci în toate, ca un spirit, ca un anima, ca însuți principiul atracției universale. Așadar, moralul este o rezultantă, este un element de sinteză, nu un efect, să zicem, al unui anumit tip de propagandă, sau de impunere a unei imagini. De aceea,

spionajul caută, totdeauna, pe lângă elementele de ultimă oră care țin de anumite programe, și note sau date care conduc la evaluarea moralului unei armate, ca factor de potențial. (In una din lucrările dinainte de 1989, l-am numit „coeficient de integralitate"). Poate că unii, cu ani în urmă, au crezut că moralul se obține prin vorbe, prin ceea ce se numea – în sensul în care se numea – educație, adică influențare. Nu. Moralul înseamnă cu totul altceva. Înseamnă, înainte de toate, integrare într-un sistem de valori. Și, de aici, respectul față de valori. Respectul față de acei oameni care au dat țării totul, care au luptat pentru România, care și-au făcut, până în ultima clipă a vieții lor, datoria. A fost o vreme când se dorea să nu se știe nimic despre comportamentul armatei române în războiul pentru eliberarea Basarabiei, pentru reîntregirea țării. Această perioadă de grele încercări și de tragedie a armatei noastre, dar și de adâncă și consistentă demnitate, era transformată, de către cei dispuși să slujească interesele altora, exact în contrariul ei, adică în condamnare și umilință. Mulți, foarte mulți din cei mai buni ofițeri ai armatei române și-au sfârșit viața în închisori sau ca urmare a umilințelor și regimului subuman al închisorilor. Floarea, de fruntea armatei române! Ni se spunea că războiul nostru din Est a fost nedrept, că ne-am alăturat puterii hitleriste într-un război de cuceriri și agresiuni. Generația mea n-a crezut, bineînțeles, o iotă din toate acestea. Și n-am nici un motiv să cred că alte generații au crezut. Cel mult, neștiutorii și nepricepuții în arta militară reproșau armatei că a trecut și dincolo de Nistru. Spre Est. Nimeni nu i-a reproșat însă, atunci, că a trecut și dincolo de Tisa. Spre Vest. Cunoaștem cu toții istoria țării și motivele cele adevărate ale războaielor noastre. Toată lumea știa adevărul. Dar accepta, din comoditatea unora, din oportunismul altora, din teama celor mai mulți sau din nevoia de supraviețuire a nației, neadevărul. La fel se întâmplă și acum. La fel se va întâmpla mereu, atâta timp cât o astfel de acceptare nu prezintă un pericol evident. Dar, în adâncul sufletului, fiecare știe despre ce este vorba. Dacă analizăm sondajele de opinie cu privire la atitudinea populației față de armata țării – atitudine de respect și încredere –, nu putem să nu luăm în seamă concluziile. Și să nu vedem adevărul de dincolo de ele, din substanța lor. Acestea sunt, toate, în consonanță cu moralul armatei. E drept, moralul nu se reduce

la percepția optimistă sau mai puțin optimistă a unui sondaj de opinie. Moralul este un element de mare adâncime. El vine din străfundurile ființei, ale nației, ca o definiție. Deși nu e de-ajuns. Suportul lui se află și într-o pregătire profesională, adică militară, de cea mai bună calitate. Pregătirea temeinică creează echipa, generează siguranța, încrederea și forța. Dar aceasta se cere neapărat, pentru noi, românii, corelată și coroborată cu forța care vine totdeauna din izvoare. Adică din respectul față de valorile noastre naționale și militare. Or, din păcate, încă mai sunt oamenii în țara aceasta care cred (sau sunt nevoiți să creadă, ceea ce este și mai grav) că mareșalul Antonescu a fost criminal de război, că generalul Macici și ceilalți n-au fost condamnați chiar pe nedrept, că Moldova de dincolo de Prut ne-ar face mai multe probleme decât bucurii, că trebuie să te faci neapărat frate cu dracul până treci lacul. Dar asta-i viața.

Desigur, moralul rezultă și din putere, din baza economică pe care o ai, ca și din consistența actului politic, mai ales diplomatic. Cineva spunea că economia îți dă puterea, politicul îți dă înțelepciunea, iar cunoașterea istoriei – demnitatea, mândria și responsabilitatea. Fără o industrie de apărare puternică, fără o politică militară profundă, realistă, inteligentă, fără cunoașterea valorilor țării și ale instituției militare, moralul armatei s-ar eroda, ar rămâne doar o nostalgie sau o vorbă goală.

Moralul unei armate se consolidează prin protecția asigurată ostașului prin lege, prin respectul legii. Desigur, adesea, Adevărul și Interesul politic nu se armonizează, iar armata execută ordinul dat de puterea politică. Acolo unde Legiuitorul și Judecătorul nu-și respectă însă instituția militară, acolo unde Legea și Justiția slujesc Interesul politic și nu Adevărul, valorile se degradează, iar forța morală a armatei poate fi grav afectată. De câte ori se schimbă puterea politică, plătește instituția militară.

Din păcate, în ultima jumătate de secol, cele mai mari daune moralului armatei, le-a adus, tocmai... Justiția. Judecarea și condamnarea la moarte sau la ani grei de închisoare a atâtor generali și ofițeri care și-au făcut datoria pe câmpul de luptă nu este de natură să creeze respect față de lege. Desigur, se poate preciza că Justiția nu

slujește Adevărul Universal, în sens filosofic, ci adevărul consfințit de lege. Iar legea, de multe ori, este o emanație a puterii. Dar același raționament este valabil și pentru instituția militară. Cu atât mai mult cu cât această instituție nu are abilitățile și nici instrumentele necesare pentru a verifica și confirma legalitatea sau ilegalitatea ordinelor pe care le primește. Pentru că exact în același mod – într-o procedură de urgență, grăbit, precipitat, fără probe – a fost judecat și Ceaușescu. Poporul acesta ar fi meritat mai mult. Și Justiția română ar fi meritat mai mult. Probabil, se va spune că procesul respectiv s-a desfășurat sub presiunea teroriștilor.

Justiția ar trebui să fie însă insensibilă în fața oricăror presiuni. Cu atât mai mult cu cât, iată, la patru ani de la revoluția din decembrie 1989, a început să se susțină (chiar de către Justiție) inexistența acestor teroriști.

Când legea se schimbă după cum bat vânturile, iar vânturile nu bat niciodată în interesul României, mă tem că va trebui să ne căutăm suportul moral nu în respectul instituțiilor față de armată, ci în responsabilitatea pe care instituția militară o are față de această țară. Arestarea, pe ușa din dos, după patru ani de la evenimentele din decembrie 1989, a trei ofițeri acuzați de crimă sau de instigare la omor deosebit de grav și considerați, acum, ni se pare, contrar a ceea ce se afirmă, tocmai o lipsă de respect față de lege. Asta nu înseamnă că vinovații nu trebuie pedepsiți.

Dar și în Drept, ca în oricare alt domeniu al vieții omenești – și cu atât mai mult în Drept, în Justiție, care este și trebuie să fie templul sfânt al respectării Adevărului – acționează logica. Potrivit acestei logici, lanțul unor astfel de arestări (dacă nu sunt praf aruncați în ochii nu știu cui) ar trebui să ajungă, în cele din urmă, la Soldat. La bravul soldat al armatei române. Sau la umilul soldat al armatei române. Care a fost întotdeauna bun la toate. Inclusiv la scos castanele din focul celor ce fac fum...

Dacă un comandant de divizie, care a executat ordinul ministrului, este considerat vinovat, atunci vinovat ar trebui considerat și soldatul aflat în stradă sau în apărarea obiectivului militar. Căci el a apăsat, în ultimă instanță, pe trăgaci. Să vedem, domnilor, cine va fi primul care-

și va permite să pună în lanțuri soldatul armatei române! Considerând că ordinul dat de conducerea de atunci a fost ilegal pentru comandantul de divizie, tot ilegal trebuie să fi fost și pentru soldat. De accidentul pe care-l face șoferul, nu este vinovat șeful de mașină. Așadar, domnilor procurori, pe când veți trece la arestarea soldaților? Sau v-ați propus și dumneavoastră, ca și alții, să curățiți armata română de uscături, de bișnițari și de criminali. V-am dori mult succes! În 1945-1950 se spunea cam același lucru. Invocându-se, și atunci, ca și acum, statul de drept.

ACȚIUNILE RAPIDE

O strategie din trecut spre timpul viitor

Acțiunile rapide s-au aflat dintotdeauna în atenția tuturor armatelor din lume. Este, de altfel, și motivul principal pentru care s-a început cu...folosirea calului și, ceva mai târziu, s-a continuat cu solicitarea serviciilor rachetei. Cu sau fără voia noastră, s-au inventat (și se vor inventa mereu) mijloace de luptă dintre cele mai rapide. Nu știm exact ce va urma după rachetă, dar în mod precis va mai urma ceva. E drept, firile pacifiste au visat, de când există lumea, pajiști cu flori și armonii universale, dar viața cea adevărată n-a exclus niciodată războiul. Omul a devenit foarte repede lup pentru om, deși nu se știe foarte exact dacă lupul poate deveni vreodată om pentru lup. Acțiunile rapide sunt, într-un fel, în ordinea lucrurilor și a ființelor, căci viața, ca și lupta pentru supraviețuire înseamnă în primul rând mișcare, și încă mișcare foarte rapidă. Strategia acțiunilor rapide este însă cu totul altceva. Ea presupune o trecere substanțială de la concret la concept, de la faptul comun la sinteză. Toate epocile artei militare conțin, într-o formă sau alta, strategii ale acțiunilor rapide. Una este însă rapiditatea acțiunii, devansarea inamicului, câștigarea inițiativei – elemente valabile oricând și oriunde – și cu totul altceva o strategie bazată pe acțiunile rapide. Aici lucrurile nu sunt foarte clare. Unii apreciază acțiunile rapide ca o... modă americană, alții nu le iau în seamă, în timp ce mulți (poate cei mai mulți) le consideră la fel de importante ca oricare altele. Evident, un război nu se poate duce numai prin acțiuni rapide. Așadar, o strategie care are în vedere numai acțiunile rapide nu este și nu poate fi suficient de realistă. Oricât de diversificate, de complexe și de eficiente ar fi acțiunile rapide, ele nu pot duce,

singure, la reușită, la fundamentarea unei doctrine, unei concepții de securitate. Și totuși, ne aflăm în epoca strategiei acțiunilor rapide. Este o strategie impusă deopotrivă de saltul uriaș al tehnologiilor militare și de presiunile politice, economice și umanitare asupra dimensiunii armate a conflictelor, evoluției situațiilor în zonele fierbinți, legilor statistice care guvernează comportamentul populațiilor și instituțiilor.

Există o anumită specializare a acțiunilor rapide – cu forțe de intervenție (acțiune, reacție) rapidă –, dar și un concept mai larg al acestora care condiționează fizionomia generală războiului, a actului militar, a raporturilor militare, a rolului și locului factorului armat și, de aici, definirea ripostelor organizarea armatelor, constituirea alianțelor și a grupărilor de forțe etc.

Strategia acțiunilor rapide nu este doar o modă. Într-un anume fel, ea reprezintă, pentru aceste vremuri, ceea ce a reprezentat arta lui Napoleon pentru secolul XIX. Poate nu la fel de spectaculos. Dar nu mai prejos.

1. Argument

Războaiele se pregătesc din timp. Și cele de agresiune și cele de apărare. Așa a fost dintotdeauna, așa este și acum, așa va fi mereu. Cine nu are în vedere războiul, riscă să-l piardă chiar înainte de a începe. Este adevărat, războiul, mai ales în vremurile moderne, nu reprezintă decât ultima soluție, deoarece reclamă costuri foarte mari și riscuri foarte numeroase. În plus, războaiele nu sunt agreate de opinia publică. Până la acțiunile armate, agresiunea (ca și apărarea) se duce cu multe alte mijloace, și îndeosebi cu cele politice, economice, diplomatice, recurgându-se, adesea, la presiuni de tot felul, la descurajări și chiar la amenințări. În același spațiu al tratativelor, în vederea creării unei situații politico-militare și strategice favorabile, se realizează acorduri bilaterale sau multilaterale, se cer și, adesea, se și dau garanții, se constituie alianțe. Se întreprind și acțiuni în forță, care nu sunt altceva decât modalități de impunere a unor interese sau de limitare a unor tendințe periculoase. Deși, pe mapamond, în ultimul timp, s-a afirmat tot mai mult războiul de diversiune, întrebuințarea forței se face, în

general, prin acțiuni rapide, foarte bine organizate.

Războiul înseamnă, indubitabil, acțiune. Grupări și regrupări de forțe, dislocări și redislocări, sistem complex de interdependențe și intercondiționări între dispozitivul strategic din timp de pace (dispozitivul strategic de pace) și dispozitivul strategic pe care îl cere războiul (dispozitivul strategic de război). Evident, războiul înseamnă mișcare. Mai mult de 80 la sută din timpul unui conflict armat îl ocupă mișcarea forțelor în vederea constituirii dispozitivului cel mai favorabil, realizării manevrei, surprinderii adversarului.

Mareșalul Ion Antonescu, într-o conferință ținută la Școala Superioară de Război, probabil în 1928, arăta că „... arta mișcării este arta conducerii strategice" (Ion Antonescu, Istoria mă va judeca, p.50). Alexandru cel Mare (336-323 î.e.n.) străbate cu armata sa un spațiu de 26.000 de kilometri, în condiții foarte grele și în regiuni foarte diferite, încercând să întemeieze un stat mondial. (Ibidem, p.71). În numeroase bătălii, el a realizat, ca strălucit strateg, surprinderea, tocmai datorită mișcării, acțiunilor neașteptate.

Gingis-Han (1206-1227) și-a pregătit o armată excepțională în vederea realizării unui **război-fulger.** Arta militară, cu Gingis-Han, atinge una din cele mai strălucite culmi ale evului mediu. Am putea spune, într-un anume sens, că strategul numărul unu al Evului Mediu poate fi considerat unul din întemeietorii a ceea ce, în sens modern, numim **acțiune rapidă.** Desigur, până la conceptul de care intenționăm să ne ocupăm în continuare, este un drum lung. Dar, și în domeniul strategiei, ca în oricare alt domeniu al acțiunii umane, se pare că nimic nu este chiar foarte nou sub soare. Lectura atentă a scrierilor antice conduce la concluzia că, și în arta militară, ca și în filosofie, aproape totul se află, într-o formă primară și simplificată, exprimat și experimentat în campaniile acelui timp.

Napoleon – cel care a introdus principiul superiorității numerice a forțelor și mijloacelor în locul dorit și la momentul voit (les gros bataillons ont toujours raison) – este și un precursor modern al acțiunii ferme, consistente, desfășurată cu rapiditate și suplețe. Cele mai strălucite victorii ale acestui mare comandant pe câmpul de bătaie s-au datorat unor manevre rapide, considerate de adversari aproape imposibile. Iar

înfrângerea lui se datorește, în ultimă instanță, nereușitei unei acțiuni rapide (în sensul în care putea fi ea înțeleasă atunci). Mareșalul Grouchy a plecat din cantonamentul său de la Gembloux abia la orele 10,00 dimineața. Între orele 12,00 și 13,00, găsindu-se în drum spre Wavre, a auzit canonada de la Waterloo. Generalul Exelmans, care comanda cavaleria, s-a apropiat de el și, foarte emoționat, i-a spus: „Împăratul este angajat cu armata engleză: nu este nici o îndoială: un foc atât de teribil nu poate fi o simplă luptă. Domnule mareșal, trebuie mers la glasul tunului. Sunt un vechi soldat al Armatei de Italia, am auzit de sute de ori pe generalul Bonaparte recomandând acest principiu.

Dacă ne întoarcem spre stânga, vom fi în două ore pe câmpul de bătălie". „Eu cred că aveți dreptate – zise mareșalul –, dar, dacă Blucher debușează din Wavre și ne atacă din flanc, voi fi vinovat că n-am executat ordinul, care prevede să înaintez contra lui Blucher" (Napoleon, „Memorii", vol.3, Editura Militară, 1981, p.310). O acțiune rapidă a lui Grouchy ar fi schimbat, poate, soarta bătăliei de la Waterloo. Și cine știe cum s-ar fi derulat, apoi, istoria!

S-ar putea aduce alte numeroase exemple care se află în anticamera a ceea ce numim, azi, acțiune rapidă. Războiul conceput de Hitler se baza pe o astfel de acțiune la scară foarte mare. De altfel, întreg războiul fusese conceput ca o uriașă acțiune rapidă. În aceeași notă se înscriu și acțiunile japonezilor la Pearl Harbour, ca și cele ale lui Rommel în nordul Africii.

De fapt, al doilea război mondial schimbă aproape complet concepția în plan strategic a acțiunilor de mare amploare. Observația pe care o face, în 1928, Antonescu asupra unei definiții a ofensivei din vechile noastre regulamente (luate după cele franceze), „ofensiva este focul care înaintează", ni se pare deosebit de judicioasă pentru spiritul de atunci. Să nu uităm că ne aflam, la un deceniu de la primul război mondial, la o răscruce de doctrine, concepțiile războiului pozițional fiind serios atacate de adepții războiului de mișcare.

Al doilea război mondial, cu masivele sale manevre în toate mediile, cu acțiuni de mare amploare pe diferite teatre de operații, a fixat asupra artei militare universale valoarea mișcării, a acțiunii.

Debarcarea din Sicilia, debarcarea din Normandia, numeroasele

manevre de-a lungul și de-a latul fronturilor, întrebuințarea masivă a manevrei pe verticală, ca și a celei submarine (manevra subterană fusese deja întrebuințată în războiul de poziții de la Plevna), au schimbat radical fizionomia strategică a războiului, au dezvoltat un nou concept – care va fi extrem de utilizat în perioada postbelică și îndeosebi în ultimii ani ai războiului rece –, cel al luptei (bătăliei) aeroterestre și aeronavale.

Ulterior, acest concept a devenit atât de... integrat tuturor acțiunilor militare, încât analiștii au considerat că nu mai e nevoie să fie întrebuințat, întreg războiul, în toate componentele sale, având o dimensiune aeroterestră și aeronavală.

2. Crize și acțiuni

În 1967, pe timpul conflictului armat dintre Israel și Egipt, forțele aeriene israeliene au zburat peste Mediterana, la suprafața apei, surprinzând total, la primele ore ale dimineții, aerodromurile militare egiptene. În câteva ore, au fost scoase din luptă 430 de avioane adverse, atât egiptene, cât și iordaniene. În acțiunile terestre, unități rapide israeliene s-au infiltrat prin dispozitivele de apărare ale forțelor adverse și, în foarte scurt timp, au blocat trecătorile din munții Sinai. O singură acțiune foarte bine organizată – o ambuscadă sau o pungă de foc de proporții – a scos din luptă, în câteva minute, o brigadă de tancuri iseraeliană.

Șase ani mai târziu, două armate egiptene au forțat canalul de Suez prin surprindere, înaintând într-un ritm destul de rapid spre Sinai. Pe timpul derulării ostilităților, israelienii, profitând de intervalul creat între cele două armate egiptene, au infiltrat, peste lacul Amar, un batalion dintr-o brigadă, apoi o brigadă întreagă, apoi o puternică grupare de forțe care a întors dispozitivul uneia dintre armate și a înaintat rapid, tăind căile de aprovizionare ale acesteia la 100 de kilometri de Cairo. Era o acțiune rapidă, menită să creeze un **fait accompli** pentru negocierile care urmau să aibă loc după această extrem de violentă confruntare armată. Acțiunea poate fi cotată ca o reușită manevră ofensivă a apărării, dar și ca un tip specific de acțiune rapidă de valoare

tactică, cu implicații în desfășurarea strategică a conflictului. Desigur, surprinderea, de această dată, a fost de altă natură și s-a realizat într-un alt spațiu al războiului – cel terestru. Spre deosebire de 1967, apărarea antiaeriană a egiptenilor a funcționat fără cusur, contribuind astfel la reușita realizării surprinderii strategice.Aviația israeliană, practic, n-a putut obține mare lucru.

Câțiva ani mai târziu, argentinienii realizează, în Malvine, un dispozitiv masiv, îngropat la teren, cu cincisprezece mii de oameni. Englezii pregătesc un corp expediționar, compus din câteva fregate, câteva submarine, câteva nave de desant, infanterie marină, portavioane, și, ajutați de un sistem de informații prin satelit, foarte bine pus la punct, precum și de echipament modern (aparatură de vedere pe timp de noapte, costume speciale, termoizolante etc.), realizează, paradoxal, surprinderea. Este o acțiune rapidă de proporții, mai exact o mare operație rapidă de desant maritim, cuprinzând toate etapele, de la alcătuirea și constituirea convoiului la traversadă, realizarea dispozitivului de debarcare și a debarcării propriu-zise. Dispunând de toate datele necesare – unele furnizate de cercetarea proprie (îndeosebi prin grupuri de cercetare infiltrate în insule), altele asigurate de cercetarea americană prin satelit –, corpul expediționar englez a reușit și surprinderea tactică: debarcarea într-un sector considerat nefavorabil acestei operații, deci nesupravegheat, înaintarea rapidă și punerea forțelor argentiniene în imposibilitatea de a riposta. Este, poate, pentru prima oară în istoria unor mari bătălii, când, printr-o acțiune energică, bine coordonată și perfect asigurată logistic, informativ și interarme, se reușește, la acest nivel, obținerea victoriei într-o acțiune ofensivă, fără a fi fost realizat un raport (cantitativ) superior de forțe. Desigur, calitatea dotării, a instruirii, profesionalizarea forțelor, precum și calitatea și oportunitatea informațiilor și-au spus din plin cuvântul.

Tot în rândul acțiunilor rapide pot fi situate și intervențiile americane în Grenada, acțiunile franceze în Africa, pentru a nu mai vorbi de operațiile coaliției antiirakiene care, cum bine se știe, au deschis o nouă epocă în folosirea forței pentru descurajarea crizelor și impunerea păcii.

Dar, evident, acțiunile rapide, indiferent de obiectivele lor, sunt

mult mai complexe și îmbracă o gamă extrem de diversificată de forme, de procedee, de configurații. Unele dintre ele urmăresc realizarea unor obiective politice imediate, altele au drept scopuri, implicite sau directe, descurajarea conflictelor, prevenirea acțiunilor teroriste, controlul zonelor periculoase etc.

3. Pro și contra

Asupra acțiunilor rapide există numeroase puncte de vedere. Evident, astfel de acțiuni nu sunt la îndemâna oricui și nu urmăresc, totdeauna, scopuri acceptate unanim de opinia publică. Ele sunt acțiuni armate, duse de profesioniști, în timp scurt și cu o intensitate a luptei neobișnuită. Formele și procedeele de acțiune sunt atât de numeroase și de complexe, încât cu greu pot fi clasificate și studiate temeinic. Este, deci, normal ca astfel de acțiuni să fie suspectate și tratate cu rezerve. Atâta timp cât ele sunt percepute doar ca o componentă a agresiunii. Dar, oare, acesta este adevărul?

Cei care le resping ab initio aduc drept argumente tocmai faptul că ele înseamnă a recurge la forță, a obliga prin forța armelor, a crea faptul împlinit, a proteja sau a impune, prin mijloace militare directe, anumite interese. Astfel, acțiunile rapide sunt luate drept componente ale recurgerii la forță sau la amenințarea cu forța în raporturile dintre state, ca modalități de escaladare supertehnologică a acțiunii armate. Se consideră că o armată care nu are misiuni să reprezinte, să slujească sau să impună peste mări interesele politice, economice etc. ale statului respectiv sau ale comunității internaționale nu ar avea nevoie de o strategie bazată pe acțiuni rapide și nici de structuri care să includă acțiuni de acest tip. Dimpotrivă, strategia apărării – și îndeosebi a apărării naționale – ar impune temporizarea acțiunilor, încetinirea războiului, riposta graduală, mobilizarea eșalonată a forțelor și resurselor. Toate acestea, potrivit unei astfel de concepții, ar exclude acțiunile sau reacțiile rapide.

Strategia acțiunilor rapide ar fi, astfel, incompatibilă cu strategia războiului de durată, a războiului de hărțuire, care este un război de incertitudini și confuzii, de gherilă ce se practică, de regulă, de țările

invadate, întrucât acestea nu-și pot permite o ripostă fermă, spontană, masivă, tehnologică.

O strategie a acțiunilor rapide nu poate exclude realitățile și posibilitățile efective. În trecut, unitățile de cavalerie ușoară puteau îndeplini misiuni specifice acțiunilor rapide (la nivelul de atunci). Și nu era mare lucru să realizezi o cavalerie ușoară. Acum, unitățile de acest fel se cer superdotate cu tehnică de luptă extrem de performantă, care nu este accesibilă oricui.

Și, în afară de aceasta, astfel de unități se încadrează într-un sistem complex, în structuri adecvate. De unde rezultă că o țară care adoptă o concepție strategică bazată pe acțiuni rapide trebuie să aibă mijloacele necesare și să-și realizeze structuri adecvate.

Alții văd, în tot și în toate, numai acțiuni rapide. Este vremea vitezei, a acțiunilor fulgerătoare. Nu numai în domeniul militar, dar mai ales în acest domeniu. Și chiar dacă acțiunile rapide moderne întreprinse până acum nu au fost totdeauna suficient de concludente (în sensul că nu au reușit în toate situațiile), viitorul luptei armate este, în viziunea acestora, foarte clar: o confruntare rapidă, violentă de forțe, în care câștigă cel mai bun. Adică cel mai rapid.

4. Interfață

Obiectivele acțiunilor rapide, în plan strategic sau cu implicații în plan strategic, sunt numeroase și foarte diversificate. Unul din acestea – cel mai frecvent – îl constituie crearea **faptului împlinit**. Faptul împlinit se află undeva între politică (există, cum bine se știe, o politică a faptului împlinit) și strategie. La urma urmei, ce este strategia dacă nu o modalitate de a aplica politica în confrunarea armată? Sau de a impune politica în evitarea confruntării armate. Faptul împlinit mizează pe lipsa de reacție a celuilalt. Sau pe teama de reacție. El trebuie să creeze, să impună lipsa de reacție. Sau s-o facă de la început riscantă, nepopulară, neeficientă. Uneori, faptul împlinit determină reacția, o impune, chiar o dictează. Întrucât, cum bine se știe, de mult prea multe ori, în istorie, reacția – justificată sau nu – a constituit un prilej (mai exact, un pretext) de escaladare a conflictului, de extindere

a războiului. Un pretext căutat sau impus tocmai de autorul faptului împlinit. De nenumărate ori, în istoria războaielor, cel care a reacționat a fost considerat vinovat de consecințe. Evident, atunci când n-a avut câștig de cauză. Pentru că, dacă luăm exemplul invaziei rapide a Basarabiei de către trupele sovietice, în 1940, vinovat de consecințele războiului – în acest caz – a fost considerat... păgubașul. Adică România. Adică partea îndreptățită la reacție (reacția fiind războiul nostru în Est). Adică cel pus în imposibilitatea de a-și adjudeca dreptul sacru. De aceea, adesea, din teama unui dezastru, ca și din cea a asumării responsabilității escaladării conflictului, unele țări nu reacționează, preferând tratativele sau, și mai rău, voia soartei (a se vedea dictatul de la Viena din 30 august 1940). În istoria raporturilor dintre state, faptul împlinit a constituit, adesea, o politică eficientă, mai ales când a aparținut celor puternici. Dar faptul împlinit este și un fel de „joc la ofsaid", care poate avea multe dezavantaje. El este însă, în toate cazurile, un rezultat al strategiei acțiunilor rapide. Nu poate fi conceput în afara acestei strategii. Este, poate, cel mai tipic exemplu în acest sens. Suportul lui juridic – dacă termenul „juridic" are vreun sens în această relație – îl constituie... dreptul primului venit. Adică dreptul celui care pune primul piciorul. Adică dreptul celui care apucă primul. Adică dreptul celui care este mai iute de mână și mai ager la minte. Adică dreptul celui care este mai rapid. În ceea ce privește componenta militară, a fi iute înseamnă a fi primul în locul voit și la momentul dorit, a realiza rapid dispozitivul, a găsi primul soluții tuturor problemelor, a-l surprinde pe adversar, a nu-i da timp să-și elaboreze reacția, să calculeze și să își asume în mod conștient toate riscurile. Dimensiunea strategică a faptului împlinit este, practic, inepuizabilă. Uneori, un întreg război se reduce la a crea acea situație care să nu permită extinderea lui și care să asigure realizarea scopului politic cât mai repede și cu cât mai puține pierderi. Acțiunile rapide au schimbat și au impus guverne, au prevenit sau au generat războaie, au asigurat echilibre, dar au și apropiat, de atâtea ori, holocaustul.

Faptul împlinit se poate realiza însă și în alte nuanțe, mult mai periculoase. Acțiunea de introducere a armamentului în fosta Iugoslavie, cucerirea de către beligeranți a unor poziții avantajoase pe

un pământ numit Bosnia-Herțegovina, în general, tot ce s-a petrecut între Dunăre și Adriatica este, pentru Europa, pentru lumea întreagă un dureros, un tragic fapt împlinit. Evenimentele din decembrie 1989 de pe teritoriul României – evenimente peste care s-a suprapus extraordinara, superba Revoluție Română – au, la nivel strategic, valoarea unor complexe acțiuni rapide, menite să creeze (poate, pentru sistemul politic al acelor vremuri, poate pentru situația geostrategică din zonă, poate pentru însești independența și suveranitatea României) un fapt împlinit. Nu se îndoiește nimeni (evident, din cei care-și dau seama de dimensiunea războiului de diversiune pe care l-am trăit) de rapiditatea și complexitatea loviturii radioelectronice care are toate caracteristicile unei acțiuni rapide la nivel strategic sau unei componente a unei operații strategice rapide. Cel dintâi obiectiv pe care și-l putea propunea o astfel de operație era, bineînțeles, realizarea surprinderii strategice. Ne dăm seama cu toții că obiectivul acesta, cel puțin în intervalul de timp 22-25 decembrie 1989, a fost realizat. Am crezut, la un moment dat, că vom fi invadați. S-au tras zeci de rachete antiaeriene, tone de muniții, s-au mișcat trupe, s-au creat confuzii, au fost puse în mișcare forțe și acțiuni în toate sistemele și componentele vieții acestei țări care cu greu vor putea fi armonizate. Evident, nu acest fait accompli a creat Revoluția Română, dar nici nu se poate spune că a reușit cineva, până acum, să deceleze faptele și evenimentele, să separe grâul de neghină. Ba, dimpotrivă. Așadar, obiectivul strategic al războiului de diversiune declanșat împotriva României a fost realizat printr-un complex de acțiuni rapide duse cu forțe de diversiune. Iată, așadar, o nouă componentă a strategiei acțiunilor rapide, cu efecte pe termen lung. Astfel de acțiuni nu se duc cu brigăzi, batalioane, divizii sau corpuri de armată, nici cu grupări operative specializate în intervenții rapide armate, ci cu forțe care acționează din umbră, cu rețele de spionaj, cu rețele de diversiune, cu mijloace electronice mai mult sau mai puțin sofisticate, cu informația. A înțelege, azi, strategia acțiunilor rapide doar în componenta ei militară, armată, înseamnă a nu lua în seamă mutațiile politico-militare și strategice produse, a eluda miezul problemei. În urma unei acțiuni de acest fel, trec ani și chiar zeci de ani, până se limpezesc lucrurile.

Așadar, în condițiile de azi – și cu atât mai mult în cele de mâine, când mijloacele de luptă se vor superdezvolta – strategia acțiunilor rapide, fie chiar și în dimensiunea de care ne ocupăm aici – **crearea faptului împlinit** – comportă o combinare abilă între informație, dezinformare, amenințare, descurajare, provocare, lovire radioelectronică și, la nevoie, acțiuni armate extrem de diversificate, unele de mică amploare dar de mare intensitate, altele de mare amploare dar de mică intensitate. Această strategie se află undeva la granița dintre știință și artă, cere extrem de mult și extrem de multe, și nu se știe foarte exact dacă ea este uimitoare sau înspăimântătoare. Cred că, deocamdată, lumea nu realizează ce comportă strategia acțiunilor rapide, ce mutații fantastice se vor produce în legile și realitățile războaielor. Această strategie, ca orice mare strategie, are două sensuri: unul spre catastrofă, spre Hades și altul spre cunoașterea și înțelegerea catastrofei și imperiului lui Hades și, de aici, spre prevenirea conflictelor, descurajarea războiului, slujirea, apărarea și chiar impunerea păcii.

VIOLON D'INGRES

Schuster, bleib' bei deinen Leisten

Există o măsură în toate, spuneau anticii. Iar măsura măsurii tuturor lucrurilor este el, inventatorul ei, omul. Așadar, tot ce se află pe lumaea asta se cere măsurat, evaluat. Măsura este o componentă umană a existenței. Nu degeaba vechii greci spuneau că omul este măsura tuturor lucrurilor. A celor ce sunt, pentru că sunt, și a celor ce nu sunt, pentru că nu sunt. Se măsoară, deci, și ceea ce există, dar și ceea ce nu există. Se măsoară ceea ce prisosește; se măsoară însă și ceea ce... lipsește. Alergătorii de cursă lungă își evaluează, la fiecare antrenament, creșterile și descreșterile, halterofilii își cântăresc greutățile pe care le au de ridicat, dar și pe cele pe care nu le pot încă ridica, tot omul își măsoară forțele, ca și neforțele, își evaluează posibilitățile și disponibilitățile, își dimensionează trebuința, își pune în frâu voința. Nimic din ceea ce este omenesc nu poate fi lipsit de o anumită măsură. Totul are o finalitate, este proiect sau prospect, este voință, datorie, obligație, conștiință. Napoleon preciza că, adesea, cele mai inspirate inițiative pe câmpul de luptă nu sunt decât... reamintiri.

Așadar, trebuința de măsurare, sau, într-un concept mai larg, de evaluare, este în firea omului, este ceea ce-l definește pe om. Nimic pe lumea asta nu se face întâmplător. Iar dacă întâmplarea există – și fără îndoială că există –, atunci ea nu este altceva decât o relație care precede actul evaluării, o punte de tranziție între două evaluări, un impuls spre evaluare. În acest sens, omul a inventat matematica și, în cadrul matematicii, teoria probabilităților (există însă probabilități condiționate), apoi informatica.

Prin excelență, armata este o instituție a măsurii, și anume

a măsurii celei mai exacte. Viața soldatului, ca și cea a ofițerului, maistrului militar sau subofițerului, se derulează pe ore și minute, acțiunile subunităților și unităților sunt riguros calculate, nimic nu este lăsat în voia soartei. Până și deplasarea dintr-un raion în altul, spre linia frontului sau dinspre linia frontului (în caz de război) spre câmpul de instrucție sau de la câmpul de instrucție (în vreme de pace) este strict planificată, în funcție de misiunea unității sau subunității respective, de condițiile concrete, de starea tronsoanelor de drum, de antrenamentul luptătorilor, de caracteristicile tehnicii. Lipsa de măsură ar echivala, în război (și nu numai în război), cu un dezastru. Exemplele sunt numeroase. Și de unele, și de altele. Marii comandanți se conduceau după principii foarte riguroase. Geniul lor constă tocmai în măsurarea exactă a valorii principiilor. Gingis Han se baza pe acțiunile ofensive rapide, impetuoase, Alexandru Cel Mare avea în atenție ordinea desăvârșită, Napoleon nu s-a abătut niciodată de la principiile sale fundamentale (superioritatea numerică la momentul dorit și în locul voit și, legat de aceasta, surprinderea), iar atunci când n-a reușit să le materializeze a fost înfrânt.

Iată doar câteva subiecte de reflecție. Ele sunt cu miile în istoria artei militare universale. Și, poate că, din când în când, ar merita să ne aplecăm asupra lecțiilor istoriei. Excepționalele prelegeri ale mareșalului Antonescu la Școala Superioară de Război sunt capodopere ale științei măsurii. Iar știința nu este altceva decât imaginea adevărului. Atunci când, după războiul din 1914-1918, doctrinele lumii supraapreciau apărarea pozițională, el evalua, pe criterii științifice, importanța ofensivei. Când unii teoreticieni din catedrele școlilor de război și de prin statele majore (de la noi și de la alții) se lăsau entuziasmați de valoarea aviației, preconizând dispariția celorlalte arme și considerând-o pe aceasta capabilă ca, singură, să câștige războiul, Antonescu demonstra, cu o luciditate fără egal, valoarea cooperării interarme, forța acțiunii unitare în luptă. Am știut noi să fructificăm, să valorificăm și, mai ales, să respectăm lecția istoriei? Am știut, desigur. Altfel n-am mai fi aici. Dar nenorocirile nu ne-au ocolit. Dar și în nenorocire există o anumită măsură. Deși, vorba lui Vergiliu, când vin vremuri grele, adesea rămâi singur. Se știe care

a fost soarta lui Antonescu. Și nu numai a lui. Știm cum au trăit, după război, și cum au murit generalul Dăscălescu, generalul Mociulschi și cam toată floarea conducerii armatei române. Dar oamenii demni trec în neființă cu modestie și demnitate. Aceasta este ultima ratio mundi a valorilor, ultima unitate de măsură a oamenilor cu adevărat mari: să moară cu demnitate. Generalul Gușă n-a lăsat capodopere ale artei militare universale, n-a fost nici doctor în știință, nici autor de cărți, manuale, cursuri sau regulamente militare. Dar lecția de demnitate pe care ne-a lăsat-o nouă, tuturor, ca un dar, ca un argument, ca o iertare și, poate, ca o binecuvântare, este măsura vieții și forței acestui militar desăvârșit, a devotamentului, patriotismului, credinței și iubirii acestui om minunat. Am înțeles noi, toți, gestul său? Mai avem noi – acum și aici – acest respect al valorii care trece dincolo de simpla percepție, de bunul simț, de simțul comun? Mai avem noi, nealerat și mai puternic decât viața, simțul măsurii? Mai știm noi cu adevărat ce suntem și dacă mai putem sau nu urca Everestul? S-a vehiculat ani de zile, prin armată, așa-numitul principiu al lui Peter. Circula și o traducere a unui text care explica pe înțelesul tuturor acest principiu. Era vorba, între altele, de un grădinar foarte competent, conștient însă de „limitele" competenței sale și care a înțeles perfect că, dacă acceptă funcția de grădinar-șef, are toate șansele să devină un șef incompetent. El nu se pricepea la șefie, el se pricepea la grădinărie. Un exemplu de acest fel există chiar și în breasla noastră, a jurnaliștilor militari. Unuia i s-a propus, la un moment dat, directoria fostei edituri militare. Funcție de general. A refuzat politicos, spunând că își iubește meseria și nu dorește altceva. Nu neapărat pentru că s-ar fi temut că va deveni un director incompetent, ci pentru că există nu numai o măsură în toate, ci și anumite limite. Asemenea limite nu sunt pe înălțimile aztece de la Tiahanaho, ci în adâncurile adesea neumblate ale propriei noastre ființe. Nu este unicul exemplu, firește. Astfel de exemple sunt cu sutele în armata română. E drept, câteodată, omul nu știe ce poate, de ce este în stare. Ar trebui să știe însă neapărat ce nu poate. Sau, mai precis, ce nu poate mai bine ca altul. E adevărat, viața este o competiție, iar performanța presupune curajul alegerii, adică riscul asumat și dus până la capăt. Dar niciodată un campion de tenis care se respectă n-o să

urce în ring pentru a smulge titlul unui campion de box. Rembrandt nu este Paganini. Nici Paganini nu este Rembrandt. Est modus in rebus sunt certi denique fines (există o măsură în toate, dar mai ales anumite limite).

Reforma, restructurarea înseamnă, și la noi, în armată, înainte de toate, o reașezare a valorilor, o reconsiderare a competențelor, în raport de anumite criterii. Se stabilesc noi funcții și funcțiuni, se constituie structuri noi, se construiesc piramide, se proiectează deveniri, se prefigurează idealuri, se împlinesc visuri, se reliefează, cu acest prilej, vocații, talente. Altădată, un ofițer care a absolvit școala de război cu media 9,71 nu avea dreptul (și nu-și accepta dreptul) să fie promovat pe o funcție superioară înaintea colegului său care a obținut, la absolvire, media 9,72. Era respectul școlii. Acum, acest respect nu mai există. Criteriile se stabilesc, adesea, în funcție de conjuncturi. Dar nu criteriile sunt importante, ci atitudinea noastră față de noi înșine. Reușim oare să știm cu adevărat cine suntem și ce putem? Suntem oare în măsură să deosebim cu adevărat talentul autentic de un... violon d'Ingres?

Armata 2000

IEȘIREA DIN MODESTIE

S-ar putea zice că este în firea noastră să ne tot spunem că n-avem și că nu se poate să avem. Unii numesc asta... realism. De-a lungul istoriei, ne-am îmbătat de multe ori cu acest soi de realism, pe care l-am perceput ca pe o fatalitate. Desigur, au mai fost și voci care au ieșit din acest dat. S-au ținut discursuri în Parlament, s-au scris mii de pagini, uneori s-a bătut și cu pumnul în masă. Cu toate acestea, armata română n-a avut niciodată tot ce-i trebuie. Nici când se spunea că, atunci când e vorba de armată și nevoile ei, nici un sacrificiu nu este prea mare, nici înainte și nici după. Războaiele ne-au prins cum ne-au prins, ne-au adus ce ne-au adus și ne-au lăsat cum ne-au lăsat. Să nu uităm, totuși, că prin ele ne-am unit noi, românii (mai puțin vreo câteva bune milioane) în aceeași țară a noastră. Dar n-am ajuns niciodată acolo unde ne este locul. Mereu ni s-a cultivat și ne-am cultivat conștiința de săraci, de neputincioși economic. De aici nu se desprinde însă concluzia că armata n-a știut ce vrea și ce-i trebuie. Dar schimbarea frecventă de situații, de interese și de regimuri politice, sărăcia sau sărăcirea națiunii, numeroasele conjuncturi nefavorabile, jocurile strategice de tot felul, forțarea priorităților, abilitățile perverse ale unora și inconștiența altora, ca și lipsa de orizont a unor politicieni în ceea ce privește viitorul unei armate au așezat mai totdeauna instituția militară la masa săracului. Unii chiar au alimentat ideea că oastea, în calitatea ei de mare consumatoare, este o povară pentru țară, că n-ar prea fi nevoie de ea, că ar trebui să se mulțumească cu puțin. Că n-am avea nevoie de apărare (într-o lume a păcii) sau, oricum, ne vor apăra alții. Istoria i-a contrazis totdeauna. A fost mereu nevoie de armată. Și în vremuri de pace, și în vremuri de război. Nu ne-a apărat niciodată nimeni. Și încă ceva, foarte important: armata aceasta a noastră n-a stat în expectativă și n-a făcut niciodată pasul înapoi, atunci când a fost

vorba de interesele țării. Toată lumea din țara asta știe dintotdeauna că, la o adică, armata este cea care trece în eșalonul întâi și rezolvă problemele. Și la război, dar și în vreme de pace (atunci când este nevoie să intervină forța și autoritatea armatei). Numai că, între timp, s-a mai schimbat câte ceva, iar puterea și calitatea unei armate nu se mai află, ca altădată, în numărul ostașilor, în piepturile lor de aramă, ci în forța morală care integrează calitatea deosebită a unor luptători superprofesioniști dotați cu mijloacele de luptă necesare. Războiul nu se duce cu strâmbături adresate inamicului (cum se spune că se derulau, în epoca foarte primitivă, unele... confruntări între triburi) sau cu tone de cerneală consumate pe înjurăturile din ziare – deși nici acestea din urmă nu sunt de neglijat, iar cerneala este și ea destul de scumpă –, ci cu SISTEME DE ARMAMENTE, perfect integrate într-o concepție limpede și unitară. De mai bine de un deceniu, literatura de specialitate este plină de astfel de sisteme, iar războiul din Golf din prima parte a anului 1991 a demonstrat ce înseamnă în operație și în luptă armamentul integrat în sisteme de cercetare-lovire de mare precizie. Un astfel de sistem presupune o componentă de cercetare în toate mediile și prin toate mijloacele (a se vedea, spre exemplu, avionele AWACS, precum și sistemele de cercetare prin microunde, prin termolocație etc.), o componentă de analiză și decizie, mijloacele de foc (de acțiune) corespunzătoare și relația feed-back. Un sistem de armamente permite ca, de la descoperirea obiectivului, calcularea cu precizie a coordonatelor acestuia, alegerea mijlocului de distrugere și declanșării acestuia, la lovirea țintei și primirea datelor despre efect să se scurgă doar câteva minute sau câteva... secunde, adesea, fără intervenția omului. „Statul major" al sistemelor de armamente este calculatorul. Pentru nimicirea (neutralizarea, distrugerea) unui obiectiv, poate fi folosită, spre exemplu, o rachetă de croazieră, pentru altele, se „aleg" casete cu submuniții „inteligente" trase de artilerie sau lansate din avion, proiectile-săgeată, acțiuni comando, sau... bombe „diversioniste"... Mai rar, apărare în tranșee interminabile, atacuri cu infanteria desfășurată, cu mase de tancuri, cu puzderii de avioane... Timpul masivității a cam trecut. Deși „Desert storm", care n-a fost chiar copia fidelă a... debarcării din Normandia de acum 50 de ani, a

demonstrat, într-un fel, că nici cantitatea forțelor nu este de neglijat.

Așadar, ce facem? Care-i orizontul nostru? Ne mulțumim, în continuare, cu câte un avionaș, mai reparăm un altul, mai modernizăm o pușcă, mai mărim bătaia unui tun, mai schimbăm filtrele la o mască, mai facem un camion, mai redimensionăm un transportor, sau, paralel cu acestea (întrucât și astfel de activități sunt necesare într-o țară care are armată), ne gândim la ziua de mâine? Proiectăm, adică, din toate punctele de vedere și, mai ales, din cel al înzestrării, „Armata anilor 2000" sau chiar pe cea a anilor 2050? Evident, trebuie să ne mai și cârpim (altfel ne plouă prin acoperiș!), dar proiectul nostru este dator să sfideze mileniul trei! Nu ne-ar strica, spre exemplu, un sistem de cercetare integrată (cu componente teritoriale fixe și componente mobile), care să acopere întregul spațiu de interes și să „vadă" totul, din străfundurile pământului și până departe, în cosmos, un sistem național computerizat (și nu numai computerizat) de analiză și decizie strategică și tehnică, precum și mijloacele de lovire corespunzătoare (aviație, rachete, artilerie, blindate, structuri teritoriale și de reacție rapidă etc.). Nu foarte mult, nici foarte multe, ci doar atât cât este necesar pentru a ne apăra țara. Avem nevoie de un sistem foarte modern de armamente care să răspundă în exclusivitate nevoilor noastre de apărare și obligațiilor de menținere a păcii și de descurajare a crizelor, pe care ni le asumăm în cadrul organismelor din care facem parte. Este complet greșit să considerăm că numai și numai marile puteri și puterile economico-financiare au nevoie de sisteme moderne de armamente, că numai ele își pot permite să fie... puternice. Toate țările au dreptul sacru și obligația care li se transmite prin sânge, de la strămoși, să-și apere spațiul de viață și de perpetuare a valorilor nației din care fac parte. Într-o lume în care există pericolul de război, uneori, ești obligat să devii puternic, să fii puternic. Sau, măcar, inteligent. Altfel dispari.

DÉJÁ VU, DEJA CONNU

A venit toamna. A început activitatea parlamentară. Au început și procesele. E rândul armatei să fie în boxă. Doar roata istoriei, ca toate roțile de pe acest pământ, se învârtește, nu? Dar poate că e mai bine așa. Armata nu e stat în stat. Și ea se supune și trebuie să se supună Justiției. Dar justiție să fie! Dura lex sed lex. Vacanțele s-au sfârșit. Începe stagiunea. Actorii, își ocupă locurile în scenă, în cabine, în culise. Mulți vor fi aplaudați. Unii dintre ei vor fi chemați la rampă. Câțiva vor fi trecuți în șomaj, întrucât li s-au redus posturile. Cu douăzeci la sută. Ca să aibă încadrare doar optzeci la sută. Cum cer standardele noastre... originale. Tona de hârtie de ziar s-a stabilizat la un preț de peste un milion de lei. Protecția socială a... pădurii. Așadar, maximum de informații pe cuadrat de copac! Am aflat că, pe undeva, pe sus sau pe și mai sus, unii, când aud de armată, fac o grimasă de repulsie, de alergie sau de... lehamite. Și se întorc cu spatele. Deși au și ei grade militare pe umeri, și nu prea mici, chiar dacă preferă să nu le poarte. Dincolo, la armată, locotenenții, căpitanii, maiorii și chiar unii colonei și generali vor spune iarăși că omologii lor de la Interne au lefuri mai mari, privilegii mai serioase și considerații mai multe. Nu se știe dacă este foarte adevărat sau numai adevărat. Percepția contează.

În războiul psihologic al dezbinărilor, suspiciunilor și grădinii vecinului, obiectivele strategice sunt... percepțiile, reprezentările, convingerile, iluziile sau confuziile. Numai că un astfel de război nu este, nu poate fi al nostru, al românilor, ci al altora. Neștiuți, necunoscuți, nenominalizați și neindentificați. „Cine-a tras în noi, după 22?” este o întrebare valabilă încă și acum. Întrucât tot fără răspuns rămâne. Cu singura precizare, absolut necesară, că „cine trage-n noi vă lovește și pe voi”, cei care vă bucurați că se trage în noi. Toată lumea

cu sau fără uniformă are treabă serioasă în țara asta.

Armata realizează siguranța militară strategică a țării, descurajarea agresiunii, este forța înarmată a nației, se constitui ca parte necesară și onorabilă în dialogul militar cu lumea. În această lume tensionată, guvernată de imprevizibil, de legi statistică, în care războaiele se constituie încă în supape tragice pentru rezolvarea acumulărilor și conflictelor, ar fi o crimă să nu ai instrumentul care să-ți dea garanția militară a propriei existențe.

Unii nu se gândesc însă la așa ceva. Cred, probabil, că ne apără alții. Internele și structurile de siguranță și ordine publică dezbat o adevărată doctrină a ordinei publice, care, probabil, nu se constituie într-o replică la doctrina militară națională, la concepția securității naționale, apărării naționale, ci într-un colrolar al acesteia, necesar în aceste timpuri grele ale recrudescenței violenței, criminalității, faptelor antisociale, când mai ușor poți să-ți cumperi un pistol decât o cutie cu lapte praf de calitate pentru noul născut. În acest timp, polițiști se luptă cu criminalii tranziției și hoții eliberați din sloganurilor închisorilor îngăduinței, jandarmii fac scut obiectivelor de importanță deosebită, pompierii sting focurile nestinse ale ecourilor prelungi, iar S.R.I.-ul face rapoarte. Rapoarte ca toate rapoartele sau nu chiar ca toate.

La patru ani de la revoluție, lucrurile apar, în aceste rapoarte, cam prea cusute cu ață albă. De la rapoartele acestei instituții am fi așteptat cu totul altceva. Spre exemplu, clarificări în domeniul dezinformării, al diversiunii. Or, rapoartele lor, ale sereiștilor nu se referă la decât tangențial la astfel de lucruri. Nu se referă, spre exemplu, la funcționarea sau nefuncționare structurilor de protecție informativă a țării.

Deși au început judecățile, unora le vine foarte greu să iasă din prejudecăți. Preferă... culisele. Aici se pot face multe. Pentru fiecare centimetru de scenă funcționează un întortocheat kilometru de culise. Și cum scenele sunt foarte felurite, trebuie adesea să apelăm la metoda grafurilor pentru a identifica aria rețelelor culiselor, care sunt și mai felurite. Veteranii nu mai stau la cozi la carne, la lapte sau la pâine.

Cozile s-au mutat acum la arhivele militare pentru a afla ce au fost, cum au fost și pe unde au fost (cei care au fost, dar, și cei care n-au prea fost) și la centrele militare pentru a primi ce li se cuvine.

Deși generalul Nicolae Dăscălescu, generalul Macici, generalul Mociulschi sau mareșalul Antonescu nu-și vor mai primi niciodată viața înapoi. Căci morți sunt cei muriți, cum ar fi spus tot el, Eminescu. Generalul Avramescu nu-și mai poate identifica locul unde i se află mormântul. Dacă l-o fi îngropat cineva pe undeva.

Ce-i pierdut e bun pierdut. Infanterișii nu și-au găsit încă falnicul lor monument (pe care l-au avut și nu-l mai au) și, de aceea, au declanșat un concurs pentru a face altul (dar care nu va fi cel demolat și uitat, deci nu va avea o istorie), artileriștii și-au pierdut inspectoratul, geniștii își caută, pe drumul din 1859 de peste Milcov, cartea de identitate și, sub protecția gambioanelor care le-au asigurat, la ,77, drumul spre Grivița, încearcă să se apropie, printr-o amară manevră de... fortificații, spre reduta scoborârii lor în nostalgia unei amintiri de armă-matcă, de armă bună la toate. Vin recruții cu valizele lor de lemn sau din piele de bizon, cântând „Nu mi-i grea arma-n spinare, dar mi-e dor de-acasă tare", fapt pentru care au și pregătit câte un „Kent" (dacă nu cumva o fi crescut, între timp, prețul). Primul lucru pe care-l vor învăța de bună voie și nesiliți de nimeni este să scrijelească pe tocul ferestrei din dormitor sau să scrie cu cuiul pe perete: „Hai liberare!"

Aviatorii își scot, din cutiile nemagice ale speranțelor, jucăriile lor pilot – fără... avion, în timp ce marinarii își torpilează propriile lor torpile ca să le rămână suficient spațiu marin pentru vânt bun din pupa și soare fără dinți din prova, două noduri înainte, și unul înapoi, sub ceața care rugинește pescărușii pe puntea uitată a epavei celui de al doilea distrugător, naufragiat în avans de a se naște în curtea unui șantier militar, precum, cu ani în urmă, o navă rătăcită la... Costinești.

În lipsa studentelor, pierdute și ele printre scoici, pe plajă, briza găsește mai ușor catargele...

Și toate acestea, în timp ce frunzele se îngălbenesc, norii se adună, zilele se împuținează, și încep, ca o negare a negării, restructurările restructurării. Parcă a mai fost cândva așa ceva. „Căci, din nimic, nimic de s-ar face, atunci de prisos să mai fie semințe" – scria (tot cândva) Lucrețius în „De rerum natura". Și totul devine dintr-o dată, pod de pontoane peste Pontul Euxin.

OFIȚERUL ROMÂN

Câteva tribunale militare din România au pe rol procese în care inculpați sunt ofițeri ai armatei române. Ofițeri care, în zilele și nopțile fierbinți ale lui decembrie 1989, se aflau, potrivit ordinelor primite, în alarmă de luptă, în dispozitive ordonate de conducerea armatei, încercând să rezolve – asumându-și decizii și răspunderi extrem de importante pentru destinul țării – situații dramatice, greu de descifrat. Desigur, actul de justiție este absolut necesar și el trebuie să se deruleze fără nici un fel de ingerințe, fără nici un fel de oprelişti. Probabil că toți cei investiți cu prerogativul de a cântări faptele oamenilor, de a discerne între bine și rău, între just și nejust, între drept și nedrept, între adevăr și neadevăr au luat deja act de situația complexă a acelor zile și nopți, de pericolele reale care pândeau țara, la această cotitură de istorie. Mă refer la diversiunea radioelectronică efectuată în acele zile în jurul aerodromurilor, în sistemele noastre de cercetare de radiolocație, pe întreg cuprinsul țării (Dumnezeu știe de cine, dar, probabil că o Justiție ar trebui să afle!), la provocarea armatei prin foc de armă (Dumnezeu știe cine sunt cei care au tras, dar, probabil că o Justiție ar trebui să-i găsească pe cei ce au deschis focul asupra armate române în România!), la sistemul dezinformării (Dumnezeu știe cine l-a conceput și realizat și de ce!), la războiul psihologic îndreptat împotriva armatei române. Și, probabil, că Justiția a trecut în revistă și condamnările primite de unii dintre cei mai străluciți ofițeri ai armatei române care au luptat și în Est și în Vest sub Tricolor, sub Jurământ, pentru Dreptate istorică, pentru Reîntregirea teritoriului, pentru Supraviețuirea neamului. Mulți din acești excepționali ofițeri n-au supraviețuit însă nedreptăților și umilințelor la care au fost supuși,

după ce se acoperiseră de glorie în război.

Așa au fost vremurile.

Simt nevoia să fac această subliniere și să-mi exprim această speranță, întrucât, iată, ne aflăm în apropierea zilei de 25 Octombrie, ziua în care, cu 50 de ani în urmă, a fost anulat de facto (nu și de jure) efectul dictatului de la Viena, prin care se zmulsese dureros, tragic, din trupul țării, o parte din Ardeal, inima ei cea mai fierbinte. Un alt dictat – cel conținut în Pactul Ribbentrop-Molotov – a rămas în vigoare încă cincizeci de ani și cine știe cât o să mai rămână! Dar despre acesta nu mai vorbește nimeni.

Ziua de 25 Octombrie – ca zi a armatei române – este contestată de unii, pe motiv că n-ar fi cea mai reprezentativă, întrucât nu întregul teritoriu al țării a fost eliberat atunci, ci doar o parte, că e ziua de naștere a regelui (iar România nu mai este monarhie!), că nu are suficientă relevanță pentru a fi pusă pe frontispiciul unei oștiri-erou, unei oștiri-martir pe altarul nației. Toate aceste argumente și multe altele, pro sau contra, au fost discutate și, sperăm, vor mai fi. O asemenea dispută – firească și necesară – nu trebuie să umbrească însă, sub nici o formă, respectul nației și al fiecăruia dintre noi față de calitatea ostașului român, a ofițerului român care și-au dat sângele și viața pentru țară, care au înfruntat mitralierele inamice la Ghimeș, pe Dealul Sângeorgiu, la Severin, la Moldova Nouă, la Oarba de Mureș, la Bonțida, la Turda, la Cluj, la Oradea, la Carei. Alungarea inamicului din vatra strămoșească a Transilvaniei era o mare izbândă, echivalentă reușitei debarcării din Normandia. Era mai mult decât debarcarea aliaților în Normandia, întrucât se reînfăptuia, pentru români, un drept istoric, un drept sacru, dreptul de a trăi liberi în propria lor casă. Iată de ce, aniversând, în aceste zile, o jumătate de secol de la eliberarea părții de nord-vest a Transilvaniei, trebuie să punem o floare pe mormintele ostașilor care au căzut atunci și să-i venerăm pe cei care s-au întors și sunt printre noi. Ofițerii și ostașii acelor vremuri au trăit însă numai pe jumătate bucuria izbânzii. Pentru că o altă parte însemnată din trupul țării rămăsese acolo, sub ocupantul sovietic, care avea să ne decidă multă vreme destinul. Un ofițer adevărat nu se putea bucura, atâta vreme cât obiectivul războiului – eliberarea completă a Basarabiei și a

părții de nord-vest a Transilvaniei – nu fusese realizat în totalitate. Cei ce nu s-au bucurat au luat drumul închisorilor. Ei au acceptat – au fost nevoiți să accepte – și acest drum. Unii au sfârșit în fața plutoanelor de execuție, alții și-au dus viața cum au putut. Este momentul să ne înclinăm în fața demnității lor. Pentru că ei, cei ce nu și-au plecat capul ca să nu fie tăiat de sabie, sunt adevărata măsură a onoarei, demnității și calității spiritului armatei române. Au pătimit. Toți au pătimit. Și mareșalul, și generalul Dăscălescu, și Macici, și Mociulschi și sutele de colonei, maiori, căpitani, subofițeri... Au pătimit pentru noi, pentru adevăr. Să ne umplem inimile cu respectul și ecourile acestor pătimiri, să ne ducem pe locurile unde s-au purtat lupte și să învățăm o dată să ne cinstim așa cum se cuvine eroii și monumentele.

Din păcate, la o jumătate de secol de la acele vremuri, se revigorează, în pofida evidențelor europene cooperante, un spirit revanșard, antiromânesc. Unii și-au făcut un fel de țară a lor țara noastră, cultivă tonalitățile cenușii la adresa poporului român, creează o imagine exact inversă celei reale, umplu pagini de ziare cu venin și cu tot felul de nedevăruri strigătoare la cer. Ziarul suedez „Dagens Nyheter", spre exemplu publică articolul „Nedorita minoritate din România" în care vorbește de situația grea a maghiarimii, de nedreptatea făcută ungurilor de Tratatul de la Trianon, pe motiv că nu și-au ales bine tabăra în primul război mondial. Acest cotidian iresponsabil arată că, în Transilvania, are loc o purificare etnică, dar cu alte mijloace decât în Bosnia și că obiectivul acesteia ar fi distrugerea etniei maghiare. Etnia maghiară din România are drepturi mai numeroase decât etnia română din România, plus un partid al ei, un partid special, un partid etnic, reprezentat foarte bine în Parlamentul României. Un singur drept nu-l are etnia maghiară din România: acela de a distruge această țară și de a o împărți în o mie de Bosnii și Bosniuțe. Probabil că etnia maghiară din România (care este, totuși, compusă din cetățeni români) nu are această intenție care i se sugerează (nu știm de ce) prin toate mijloacele. Mai există deci voci care se pun de-a curmezișul istoriei, care alimentează seperatismul și enclavizarea etnică, România fiind singura țară din lumea civilizată unde mai există o astfel de mentalitate. La o jumătate de secol de la eliberarea Transilvaniei de horthysm și

fascism, este regretabil că tocmai presa suedeză alimentează așa ceva. Și cotidianul „Svenska Dagbladet" adăpostește, tot în această țară a bunilor oameni nordici, în aceeași notă anacronică, afirmații potrivit cărora, în România, „naționaliștii extremiști români" ar genera un conflict îndreptat împotriva unei „minorități oprimate și a unei țări nedreptățite în anul 1918". În anul 1918, domnilor ziariști suedezi, a pierit un imperiu considerat chiar de întemeietorii lui ca o închisoare a popoarelor! N-ați aflat până acum acest adevăr? Cum se face că, într-o Europă care promovează un Parteneriat pentru Pace, relații de bună vecinătate, un climat de încredere și securitate, de prevenire a tensiunilor și atitudinilor revanșarde, vocea dumneavoastră, a unor ziariști din cea mai frumoasă și mai autentică democrație europeană – cum este cea a Suediei – a rămas la nostalgiile habsburgice de altădată? Este de necrezut!

Iată de ce suntem nevoiți să înfruntăm mereu neadevăruri, să trăim amărăciuni. xPoate că n-ar trebui să ne aplecăm, tutuși, la toate spusele. Ar trebui să luăm în seamă doar limpezimile. Deși, nimic nu este curat, nimic nu este limpede pe lumea asta. Iar viiturile distrug totdeauna limpezimile.

GÂND DE TOAMNĂ

Numai stânca a rămas cenușie și rece. Sub ea și dincolo de ea, muntele s-a necuprins în culorile toamnei. De sus, din regrupare, după efortul primei lungimi de coardă, abrupturile, țancurile și steiurile îți apar altfel. Mai accesibile. Mai aproape de tine. Și lumea îți apare altfel. Mai reală, mai adevărată. Există, în fiecare din noi, o mare resursă de optimism. Ea biruie gândul negru, rupe dezamăgirea și adâncește încrederea. „Bucuroși le-om duce toate" nu este doar un început de vers. Este o dimensiune morală a existenței, este o ontolgie a spiritului. Recenta scumpire a vieții ne afectează, dar... va trece și aceasta, cum au trecut toate, și vor veni altele. Și scumpiri, dar, poate, și unele ieftiniri. Dar ce este oare ieftin pe lumea asta? Lefurile nu ne colcăie gologanii în buzunare, dar, slavă Domnului, o ducem de pe o lună pe alta. N-a murit încă nimeni de foame. Dar oamenii, în general, își caută un loc mai bun sub soare. Unii își construiesc palate, alții își fac firme prospere, alții se descurcă cum pot, alții caută prin gunoaie o bucățică de pâine. Puțini se mai sihăstrec azi. Vremea lui Diogene a trecut. Câștigul, nolens-volens, trece, adesea, pe primul plan. E normal. Oamenii au copii de crescut, familii de întreținut, planuri și speranțe de înfăptuit. Iubirile sunt tari, nostalgiile dor, dar ele nu țin de cald. Tot omul ar vrea să facă ce-i place, dar, uite că nu totdeauna se poate. Unitatea aceasta de vânători de munte a pierdut câțiva profesioniști de mare clasă. Unul dintre ei, iată-l, s-a întors pentru o clipă – în clipa lui liberă, după ce a ieșit din șut – la stâncă. A fost sergent – sergentul Biceps, i se spunea în unitate –, alpinist desăvârșit, foarte bun instructor, foarte bun vânător de munte. Dar, la mină, leafa este cam de trei ori mai mare decât cea pe care o primea ca sergent angajat pe bază de contract. Plus... prima (sau sporul) de fidelitate. Cam așa ceva se spune că au

minerii din Valea Jiului! Primă de fidelitate!? Ce-o fi aceea?!? Și, ce să facă omul, a lăsat dragostea deoparte și s-a dus acolo. Din când în când, mai trece însă și pe la vânători, mai schimbă cu ei o vorbă-două, mai trece și pe la stâncă, nu se duce, ca mulți din ortacii lui, la cârciumă. Suie, repede, două lungimi de coardă, își umple inima de munte, apoi se pregătește pentru următorul șut.

Cu câțiva ani în urmă, un altul, ofițer – pe nume Adișor Gărdean – s-a prezentat la comandant și a cerut să fie trecut în rezervă. Constatase că are vocație pentru lumea afacerilor, arma vânătorilor de munte cerând altceva, alte calități. I s-a aprobat. A pornit de la o... rampă pe care schimba uleiul la mașini și a ajuns patronul uneia dintre renumitele firme din localitate, „Rom Oil". Vânătorii îl admiră pentru reușita lui. Și el îi admiră pe vânătorii de munte. Pentru ceea ce sunt, pentru ceea ce l-au învățat. Sufletul lui a rămas, totuși, acolo, unde și-a început viața cea adevărată, la vânătorii de munte. Angajează cu prioritate, la firma sa, soțiile cadrelor militare, care n-au serviciu, sponsorizează cu generozitate și bucurie activitățile sportive și aplicativ-militare ale vânătorilor. Căci omul care-i om rămâne om. Nu uită să dea „Bună ziua" și nici să se întoarcă cu respect în locul de unde a plecat, în locurile pe unde a trecut și a fost, la rându-i, omenit.

Sunt însă și vânători de munte care n-ar părăsi această armă nici pentru un milion de dolari, nici dacă ar răbda de foame. Pentru că, dincolo de bani și de actuala sărăcie materială pe care o trăim cu toții, avem necuprinsa bogăție a iubirii de munte, onoarea și demnitatea armei, vocația profesiei, responsabilitatea misiunii. Din păcate, nu toată lumea înțelege acest adevăr. Altfel, procentajele care se acordă alpiniștilor militari n-ar fi așa cum sunt în momentul de față.

Cu fiecare ieșire în teritoriu, cu fiecare nou pas făcut în cunoașterea de la sursă a problemelor cu care se confruntă instituția militară, nu descopăr altceva decât noi fațete ale unei... străvechi permanențe. Unul din cei care au câștigat combinata alpină, în aceste zile, la concursul vânătorilor din Cheile Tăii, tânăr ofițer, întrebat care-i factorul succesului, a răspuns simplu: „Este meritul soldaților mei." Și noi, coloneii de acum, atunci, când eram locotenenți, comandanți de plutoane și, la concursuri, șefi de patrule, tot așa răspundeam. Pentru

că așa credeam. Pentru că acesta era adevărul.

Unitățile, toate, fac instrucție. Armata 4 se află în plină aplicație. A mai căzut un MiG-21, s-a mai salvat, din fericire, un pilot. La Babadag s-a tras cu rachetele sol-sol pe care unii vor să le desființeze. Transmisioniștii exersează, într-o aplicație excepțională, STAR-ul. Activitățile în cadrul Parteneriatului pentru Pace sunt pe rol. Primul nostru pluton care a participat la exerciții comune s-a întors în țară cu rezultate foarte bune. Toți cei implicați în astfel de activități n-au timp să se mai gândească la bani, la buzunarele proprii. E mult prea importantă opera de restructurare a armatei și de așezare a noilor structuri în parametri de calitate proiectați, calculați, sperați. Ar fi o crimă să se gândească cineva la altceva, să se încetineze sau să se obstrucționeze acest proces.

Nu cultivăm vocația hei-rup-ului, a dezinteresului, a pauperului. Un ofițer trebuie să aibă venituri, să fie un om cu posibilități. Dar dincolo de toate acestea, datoria, demnitatea umană, onoarea militară, respectul față de meserie, responsabilitatea față de misiune sunt repere inconfundabile ale carierei militare, ale instituției militare, în valoarea lor aflându-se însăși valoarea armatei.

EMBARGOU PE INSTABILITATE

Poate că războiul rece s-a terminat. Lumea are destule alte probleme, mult mai imporante, decât să se tot împartă în două cete. Și dacă, totuși, o face, nu ne rămâne decât să ne spunem că așa a fost mereu. Deși știm foarte bine că lumea nu este un simplu dipol. Și chiar dacă ar fi, cu greu am putea accepta o împărțire a ei, simplistă, arbitrară, exclusivistă, nenuanțată, între „da" și „nu", între „a fi" și „a nu fi". Viața dovedește că, de cele mai multe ori, nici faptul trecut nu poate fi încadrat în scheme fixe, în spații anteconcepute. Cu atât mai puțin, se supun acestor reguli ale... mecanicii newtoniene populațiile.

Regimurile politice, imperiile, războaiele, cutremurele, judecățile și prejudecățile, molimele, credințele și necredințele, iubirile și dezamăgirile le-au amestecat și le-au separat, iarăși le-au amestecat și iarăși le-au separat.

Numai că populațiile nu sunt turme, nici mulțimi de numere sau de obiecte. Ele se supun și altor reguli în afara celor ale instinctului gregar, ale combinărilor și recombinărilor de mulțimi și de propoziții mai mult sau mai puțin cuantificabile. Ele au adâncimi și profunzimi, își reprezintă timpul și spațiul, își construiesc lumi ale lumilor, sublumi și metalumi, operează cu sentimente și simboluri, cu valori și nonvalori, cu concepte, cu interese.

Când vine pe lume, omul găsește un sistem în care se îngrămădesc, după regulile cristalelor sau după cele ale lui Brown, și bune și rele și toate cele care sunt ale oamenilor, ale populațiilor, ale timpului și ale timpurilor.

Unele sunt deasupra omului, altele se află cufundate adânc, implacabil și iremediabil în condiția umană, astfel încât niciodată nu pot fi scoase de acolo. Cel puțin așa se pare. Azi. experiența dramatică a

războiului din Bosnia-Herțegovina arată că populațiile nu se supun nici legilor, nici intereselor altora. Își au legile lor, care vin din începuturi și se pierd în viitoruri nedefinite. Să pare că organismele internaționale – creații ale omului pentru a-și controla și optimiza ambiantul – au început să înțeleagă acest mare adevăr. Dar asta nu înseamnă că sunt dispuse să îl și respecte. Raporturile dintre națiuni se armonizează greu și în nici un caz după legea numerelor mari...

Istoria prea-plină a Europei a lăsat, totuși, multe spații goale, multe piscuri fără zăpezi, multe adâncuri fără ape. Conferința de le Helsinki, numită de Pamfil Șeicaru „Yalta nr.2", n-a rezolvat problema frontierelor, ci doar a impus-o în viziunea fostei Uniuni Sovietice, dar a creat Occidentului un puternic culoar de manevră mult mai subtilă și mai elegantă: drepturile omului.

De fapt, o iluzie compensatorie, ca atâtea altele. Scria Arghezi, în una din zilele sale negre: „Decât să mă mândresc cu ele,/ Am renunțat la drepturile mele", avertizându-l, în final, pe om să se străduiască să fie mai înțelept, în fond, nu are nimeni nici un drept.

Viena, Paris, Geneva, Malta, Roma, Maastricht, Bruxelles... Locuri în care s-au dezbătut probleme arzătoare, s-au încheiat acorduri, s-au formulat avertismente, s-au fixat principii, s-au cultivat speranțe. Din 1990 încoace, problematica s-a schimbat pe ici pe colo, trecându-se de la analizele globale ale unui bipolarism periculos și mereu ultimativ la dezbaterile concrete ale zonelor și surselor de instabilitate, potențiale focare de conflict armat de tipul celor din Iugoslavia, Abhazia, Georgia, Kurdistan, Orientul Mijlociu, Ruanda, Somalia, Irlanda de Nord etc. Aceste surse de instabilitate sunt numeroase și diversificate. Cele mai puternice se află în dezechilibrele economice. La fel de puternice sunt și problemele etnice (ale minorităților), religioase, cele ale frontierelor și cele ce s-au acumulat de-a lungul istoriei, mai ales în zonele de intersecție, de colaborare sau de conflict dintre marile imperii sau dintre marile puteri.

Într-un fel, ceea ce se întâmplă azi este o consecință a ceea ce nu s-a rezolvat corect ieri. Istoricul american Henry Adams, la începutul secolului, formulând „legea accelerării istoriei", profetiza că omenirea va fi în fiecare zi mai puțin capabilă să-și rezolve problemele, întrucât

accelerarea ritmului schimbărilor ne apropie de limita capacității noastre de reacție și nu va mai fi posibil să răspundem numeroaselor agresiuni ale viitorului.

Dar lumea, între timp, a inventat... reacția rapidă. Atât militară, cât și economică, politică, financiară. La colocviul pe teme strategice de la Paris din toamna anului 1992, problematica instabilității din zonele tradițional instabile, precum și din perimetrul Estului a fost dezbătută cu multă seriozitate și cu un oarecare optimism.

Soluțiile preconizate de cei mai mulți participanți se referă la accel;erarea și diversificarea cooperării economice, la ajutarea acestor zone prin investiții, precum și prin cumpărarea produselor lor. Rolul cel mai direct îl au însă organismele internaționale, create tocmai în scopul armonizării relațiilor dintre state naționale, pentru prevenirea instabilității și rezolvarea contradicțiilor și conflictelor. Aceste organisme emit, azi, un fel de embargou pe instabilitate.

Europa nu este, deci, foarte stabilă, iar reconstrucția unei idei – Statele Unite ale Europei – nu poate fi finalizată fără această stabilitate. Așadar, domnilor europeni, din Est, din Vest, din Sud, din Nord sau de pe unde veți mai fi fiind, dacă vreți să intrați în NATO, în UEO, în alte structuri europene, dacă vreți să accedeți la ideea „Parteneriatului pentru Pace", fiți parteneri cu adevărat. Aceste organisme nu importă... instabilitate.

Cu alte cuvinte, lăsați de o parte războaiele, animozitățile, sloganurile, polițele de plătit, uneltirile, dezinformările, diversiunile, răzbunările! Structurile europene nu vă vor ajuta să vă realizați interesele voastre în dauna intereselor comunității europene. Se cunosc prea bine argumentele istoriei, dar și jocurile strategice ale prezentului și viitorului.

Nu se mai pot face diversiuni, iar strategiile acțiunilor indirecte, oricât ar fi ele de subtile, au niște limite. Lumea s-a convins cine cu cine joacă. A sosit, deci, timpul să trăim fără spectrul războiului. Deja s-a plătit prea mult până acum!

Toată lumea înțelege despre ce-i vorba. Ideile generoase n-au lipsit niciodată de pe această planetă. Trebuie să ne dăm mâna. Dar și aici este o problemă. Acest „trebuie" este el perceput ca un imperativ

categoric kantian al timpului pe care îl trăim, al responsabilităților pe care le avem față de omenire și de noi înșine, sau este imperativul celui tare, pe care poți să-l accepți, chiar să-l și lauzi – și e bine să-l lauzi –, gândindu-te însă la cu totul altceva. Va crește oare vâscul în altă parte decât pe vârful copacilor cei mai falnici?

VÂNĂTORII

Li s-a dus vestea în Est. Li s-a dus vestea și în Vest. Ei au luptat la fel. Și în Caucaz, și în Javorina. Ferm, energic, după legile aspre dar drepte ale războiului. Au luptat legendar. Pentru că veneau din munții noștri legendari. Și în Est și În Vest, au luptat pentru România. Pentru ca Ea să supraviețuiască uraganului și să dăinuie. Întreagă, civilizată, umană. Drept răsplată, în 1961, unitățile de vânători de munte au fost... desființate. Astăzi, toată lumea e acoperită, nimeni nu-i vinovat, acțiune scuzabilă. Unii spun că nu noi le-am desființat, ci ei, ocupanții sovietici. Potrivit acestei viziuni, tot sovieticii i-au condamnat la moarte pe Antonescu și pe Macici, și tot ei l-au aruncat în închisoare pe generalul Leonard Mociulschi, idolul vânătorilor de munte... Alții, prăpăstioșii acestui neam – că sunt destui –, care totdeauna ies în față și au ceva de spus, deși ei n-au construit niciodată nimic, numai au distrus, aruncă vina asupa poporului român. Poporul ăsta barbar, prăpădit și blestemat totdeauna și-a omorât conducătorii și eroii – zic ei. Ca și cum vânătorii lui Mociulschi l-ar fi condamnat pe Mociulschi. Ca și cum soldații lui Dăscălescu l-ar fi uitat sau – și mai rău – l-ar fi condamnat pe generalul lor. Ca și cum moții lui Avram Iancu și-ar fi condamnat Crăișorul. Ca și cum pandurii lui Tudor l-ar fi condamnat pe pandurul lor din Vladimiri. Ca și cum oltenii lui Iancu Jianu l-ar fi condamnat pe Iancu Jianu. Ca și cum haiducii lui Pintea l-ar fi ucis pe Pintea... Nu, domnilor! Poporul român nu și-a ucis niciodată și în nici o împrejurare conducătorii și eroii. România nu este o țară a spânzurătorilor, a bandiților de drumul mare, a vendetei și a serbărilor însângerate. Poporul român și-a venerat conducătorii și eroii, le-a ridicat monumente și a țesut în jurul lor legende. Treburile murdare nu le pot face decât cei murdari, nu un popor curat și statornic,

care dăinuiește aici de mii de ani. Treburile murdare le fac lichelele, pervertiții, lingăii, oportuniștii, carieriștii, exaltații, impotenții intelectual, veneticii, ticăloșii, antiromânii. Sau proștii. Tot ei i-au pus la index și pe Lucian Blaga, pe Octavian Goga, pe Nae Ionescu, pe Nichifor Crainic, pe Vasile Pârvan, pe Mircea Eliade, pe Eugen Ionescu și chiar pe Eminescu. Tot ei au aruncat în închisori și în fața plutoanelor de execuție floarea unei armate române care salvase țara! Nemții au avut procesul de la Nurenberg – o capodoperă a Justiției –, noi am avut procesul marii trădări – o crimă împotriva Justiției. Dar nu poporul român a condus procesul, nu poporul român le-a făcut pe plac ocupanților, nu poporul român a pronunțat sentința. Și nici Justiția Română cea adevărată, cea pe care o purtăm în sângele nostru curat și în sufletul nostru cinstit, în obiceiurile pământului, în legile nescrise ale satului, în judecata înțeleaptă și nepărtinitoare a bătrânilor. Poporul nostru a fost dintotdeauna el însuși victima actelor de injustiție care s-au făcut conducătorilor și eroilor săi.

Deci nu poporul român și-a desființat trupele de vânători de munte și nici doar sovieticii. Ei, ocupanții, au sugerat, poate au impus. Decizia a aparținut însă conducătorilor de atunci, unor oameni care, atunci, ca și acum, n-au priceput și nu pricep ce înseamnă valoare în oștire, element permanent al dispozitivului strategic, siguranță strategică, trupă de elită, capacitrate de luptă a unei armată. Dacă ar fi înțeles că România nu poată să dispară decât dacă i se iau munții. Și tocmai de aceea, apărarea completă, permanentă, specială și inteligentă a munților noștri ține de marea strategie. Dacă această apărare are o importanță1 mai mult decât strategică, este la mintea oricui că forțele destiante să-i apere se constituie în elem,ent al dispozitivului strategic. Dacă ar fi înțeles asta, cei care au semnat fără să le tremure mâna actul de desființare a trupelor noastre de elită ar fi păstratat măcar niște nuclee. Dar ei n-au păstrat nimic. Insist asupra acestor aspecte, întrucât, la cotitură de istorie (și nu numai), ele sunt esențiale. Poporul român, statornic și înțelept, nu este un popor de lichele, ci un popor care, din păcate, tolerează licheleler. Așa cum trunchiul de stejar tolerează vâscul și este neputincios în fața lui. Iar vâscul nu crește oriunde, ci tocmai sus, în vârf. De aceea, aleșii săi, ai poporului român ar trebui

să-l ferească de lichele, iar instituțiile statului de drept să limiteze accesul iresponsabililor la actul de decizie. Vezi, Doamne, ritmurile ofensive infernale și aberante pe care le impuseseră sovieticii într-o doctrină total divergentă cu interesele apărării noastre naționale făceau, în mintea celor ce nu vedeau decât explozii nucleare și mase enorme de blindate hălăduind întinsurile, cu totul și cu totul inoperante niște trupe care aveau în dotare cai, tunuri de munte și inimă română...

... Unitățile de vânători de munte s-au reînființat. În numai trei ani de desființare, ele deveniseră cenușă. Au renăscut deci din cenușă. Din pătimire. Din durere. Pentru că țara, trezită brusc la realitate, avea nevoie de ele. Încet, încet, infanteriștii crestelor carpatine au reurcat aceste creste, convinși, ca și odinioară, că cine stăpânește creasta stăpânește și valea. Nu s-a trecut, desigur, în cealaltă extremă, adică se se facă unități de vânători de munte și în Dobrogea. O armată numai din vânători de munte nu se poate. Dar nici fără vânători de munte nu se poate. De aceea, dacă n-a fost posibil ca vânătorii de munte să coboare la... câmpie, în spațiul blindatelor, atunci s-au urcat blindatele pe creste. Și astfel s-a realizat un blindat pentru spațiul înalt, pentru crestele netede și platourile carpatine, sută la sută românesc, mașina de luptă a vânătorilor de munte. Și să sperăm că, nu peste multă vreme, vom auzi și de un elicopter sută la sută al vânătorilor de munte.

Câmpia urcă, cerul coboară, în timp ce muntele rămâne acolo, înalt, statornic și puternic, reper de bază în inima noastră.

I-am numit, uneori, în reportaje, pe vânătorii de munte, „infanteriști ai crestelor". Nu este o metaforă scoborâtoare, ci una înălțătoare. Întrucât a fi infanterist înseamnă a simiți sub tălpi pământul, a-l iubi, a-l cuceri cu arma și cu inima, a-l pune în suflet și a te sfârși în el. Iar crestele carpatine nu sunt altceva decât cel mai înalt pământ al țării. Această metaforă nu are însă nimic comun cu „infanterizarea" vânătorilor de munte, cu deturnarea de la misiunea lor sacră, cu scoaterea lor din munți. Înainte de a fi desființate, trupele de vânători de munte au suferit un astfel de proces de „infanterizare". Adică de ieșire din specialitate, din structurile lor specifice, de subordonare totală altor structuri, de distrugere a unei tradiții. În anii trecuți, făuritorii noștri de doctrine își făceau un mare merit din găselnița luptei vânătorilor de

munte în câmpie. Fără a exclude, desigur, și o asemenea eventualitate, o astfel de concepție creează premisa foarte periculoasă a scoaterii arbitrare a vânătorilor de munte din apărarea strategică a masivelor muntoase, a munților ca entitate, cetate care adăpostește Podișul Transilvaniei. Și așa, după ce au fost scoși din structurile lor specifice – mă refer la corpul (sau corpurile) de munte –, și risipiți prin alte structuri, nici până astăzi nu s-au găsit soluții pentru realizarea unor structuri care să răspundă prompt și deplin unei concepții de apărare fermă, specializată, unitară, înspre toate orizonturile, a munților noștri. Ne aflăm însă în plin proces de restructurare a armatei și sperăm că vânătorii vor veni, în sfârșit, pe deplin, la ei acasă.

Așadar, copii ai pământului înalt, coardă sigură în ascensiunea noastră acolo, sus, la piatra de încercare a vulturilor, pe tărâmul legendelor, la geneza izvoarelor!

ÎNTRE DURERE ȘI SPERANȚĂ

Amai trecut un an. Al cincilea de la Revoluția Română din decembrie 1989. A trecut sau n-a trecut? Unii, poate, spun da, alții, poate, nu spun nu. Astăzi, nu mai poți fi sigur de nimic. Totuși, ne aflăm în Sărbători. Cel puțin acest lucru este cert. Deci, primul... cincinal al noii noastre epoci (Doamne, câte epoci noi am mai trecut!), mai exact al întoarcerii la Adevăr, care a început cu un Crăciun Însângerat, se încheie iarăși cu un Crăciun. Fără bilanț. Fără glorie. Fără spectacol. Ci, poate, doar cu „spectacolul" unei noi moțiuni de cenzură în Parlament. Dar asta nu e treaba noastră, a militarilor. Noi le avem pe ale noastre. De-a lungul anului care tocmai se încheie, al celor cinci ani, al celor 135 de ani de când există presă militară românească, s-au spus și s-au scris, cuviincios și demn, aceste multe „ale noastre". Și, poate, se vor mai scrie. De ce „poate"? Pentru simplul raționament logic sau, dacă vreți, lipsit de logică, potrivit căruia, din faptul că soarele a răsărit în fiecare dimineață, nu rezultă cu necesitate că el va răsări și mâine.

Din acest colț de pagină, vreau să vă mulțumesc, Dumneavoastră, militari ai Armatei Române, camarazi de arme, pentru că ne-ați prilejuit aceste „ale noastre", pentru că le-ați spus și chiar le-ați și scris, pentru că le-ați construit, așa cum se construiesc palatale care durează milenii. Cu migală, curaj și responsabilitate, cu răbdare, iubire și înțelepciune!

Sărbătorim, deci, ca în fiecare an, un Crăciun. Îndurerat, extrem de Îndurerat, pentru cei ce și i-au pierdut pe cei dragi în dramatismul acelor evenimente din decembrie 1989. Durerile lor sunt, într-un fel, și ale noastre, ale celor din această redacție, care, în toate împrejurările, am fost și am rămas alături de acești oameni, încercând să le ameliorăm suferința prin forța tămăduitoare și binecuvântătoare

a adevărurilor scrise fără rezerve, singura Mare Putere care a făcut posibilă, întotdeauna, resurecția morală a poporului român. Un popor care se protejează prin cămașa ciobanului din Carpați și nu e învățat să trăiască în iluzii, ci în adevăruri dătătoare de valoare și speranță. Să le dea Dumnezeu, soldaților noștri, puterea de a fi și a rămâne ceea ce au fost în clipe grele și sunt și acum, în clipe la fel de grele, de aspre, de tulburi: oameni curajoși, ostași adevărați ai unei armate adevărate!

Dar Crăciunul acesta nu este numai Îndurerat. Durerea nu se păstrează în amintire. Ea există sau nu există. Există atunci și numai atunci când o ai, când te doare. În amintire se păstrează numai forța bucuriei. Crăciunul acesta este, deci, și Fericit. Fericit, extrem de fericit, mai ales pentru cei ce au realizat ceva în acest răstimp. Au absolvit o școală, un curs postacademic, au făcut un pas înainte pe scala devenirii profesionale și morale, au avansat cu un grad în ierarhia militară, au devenit părinți, și-au împlinit un vis, o speranță, un ideal. Avem onoarea să-i felicităm și să le urăm toate cele bune.

Venim, deci, încet, încet, acasă, simțind adierea vântului călduț care ne-a mângâiat copilăria, urcăm dealul pe care l-am coborât de atâtea ori, ne recăutăm visul pierdut, ne trăim bucuriile pe care ni le-am dorit, fugim de amărăciuni și de vânturile care mai mișcă încă morile de vânt, ne bucurăm de viață și de soare. Unii dintre noi nu mai pot s-o facă, iar alții au posibilitatea s-o facă mai mult decât s-au așteptat vreodată. Să sperăm că anul care vine ne va aduce nu neapărat mai mulți bani, ci neapărat mai multă încredere, mai multă luciditate, mai mult realism, mai multă frumusețe în suflet și în viață, mai multă seninătate, mai multă bunătate.

CALCULATORUL

Ziarul „Observatorul militar” și revista „Spirit militar modern” se pregătesc, până la faza exemplar unu, pe cinci calculatoare. Unul – AT-386 – se folosește pentru tehnoredactare (ajutat de un al doilea), două sunt destinate culegerii și procesării textelor, iar cel de al cincelea – AT-286, transformat în 386, prin amabilitatea Comandamentului Transmisiunilor, Informaticii și Electronicii, căruia îi mulțumim și pe această cale! – se află la redactorul-șef, pentru rezolvarea unor probleme de conducere, de redactare și tehnoredactare. Acest calculator se constituie și în ceea ce s-ar putea numi... rezerva noastră „strategică”. Mai dispunem de două imprimate laser Xerox 4030 și de trei imprimate matriceale. Se culeg, se procesează, se tehnoredactează, pentru fiecare număr, între 300 și 400 pagini manuscris. La început, adică prin anul 1991, aproape toată lumea fugea de calculator sau, în orice caz, îl privea cu suspiciuine, cu neîncredere. De ce să ne legăm la cap dacă nu ne doare? De ce să preluăm noi, redacția, aproape întregul proces de tipografiere, până la rotativă? La urma urmei, calculatorul nu te face mai deștept, nu-ți scrie el materialul. Tot stiloul este sfânt. Dacă ai ceea ce-ți trebuie să-l sfințești... Așa o fi.

Calculatorul nu te face mai deștept. Te face însă mai eficient. Îți economisește enorm timpul și te scutește de un milion de chinuri inutile. Acum, cei care lucrează efectiv pe calculator nu s-ar mai desprinde de el nici noaptea. Unele din calculatoarele noastre lucrează și 16 ore pe zi! De aceea, obiectivul nostru este să realizăm o rețea cu 10 utilizatori care va revoluționa complet modul de lucru în redacție și calitatea publicațiilor pe care le pregătim. Cu sprijinul generos și absolut necesar al Comandamentului Transmisiunilor, Informaticii și Electronicii, sperăm să realizăm acest modest obiectiv.

La Academia „West Point" din S.U.A., fiecare cadet, în anul întâi, primește un calculator, pe care-l plătește în cei patru ani de studii. Este calculatorul lui personal, cu care intră imediat în rețeaua Academiei și prin care primește orice informație dorește, de oriunde din Academie sau din SUA, în mai puțin de un minut. Fiecare lector din această instituție care numără 4500 de cadeți este mentor la 6-8 cadeți. Adică le facilitează acestora, prin dialog, printr-un sistem de relații foarte elevate, specific corpului ofițerilor, intrarea normală și temeinică în viața care-i așteaptă. Ei bine, în transmiterea mesajelor între mentor și cadeți, sau între cadeți și mentor, se folosește, de regulă, calculatorul (fiecare cadet dispune de așa ceva) și mai puțin... telefonul.

Biblioteca de la Academia Forțelor Aeriene din Colorado Springs, care numără peste 600 000 de volume este, toată, pusă pe calculator. Cadetul n-are decât să intre într-un program (după un algoritm care este înscris lângă calculator sau pe ecran) și poate consulta, cu cea mai mare ușurință, orice carte dorește. Am avut ocazia ca, folosind un calculator dintr-o astfel de rețea, să „răsfoiesc" câteva mari biblioteci. In mai puțin de un minut ai în față, pe ecran sau pe imprimantă, tot ce dorești să afli din toate bibliotecile conectate la astfel de rețele.

Avioanle foarte moderne au la bord calculator. Pădurea de butoane care face-l face pe pilot să-și plimbe capul de colo colo ca un cântăreț la nai a dispărut. Cerința de distributivitate a atenției, de antrenament îndelungat pentru a... găsi toate comutatoarele și butoanele din carlingă a dispărut. Totul se află sub ochii pilotului, pe ecran.

La bordul avionului, calculatorul face totul, de la supravegherea aparatelor de navigație, a instalațiilor și sistemelor, la asistența actului de pilotaj, creându-i pilotului posibilitatea să se concentreze asupra descoperirii și aparaturii care asigură căutarea, descoperirea și lovirea prin surprindere a țintei. Toată lumea știe foarte bine că sistemele de conducere a focului aflate pe tancuri (și nu numai pe tancuri) au în compunere calculator balistic. La fel și navele de luptă, subunitățile de artilerie, ca să nu mai vorbim de sistemele de arme care sunt de neconceput fără această componentă extraordinară – calculatorul.

Așadar, calculatorul este cheia prin care pregătrim deschiderea porților secolului următor. Dar nu e de-ajuns să-l dorim, să-l cumpărăm,

să-l avem pe inventar. Este nevoie să facem din el un spirit, să-l înțelegem și să-l folosim exact în limitele a ceea ce este: o prelungire a posibilităților umane, un instrument al minții, al inteligenței. Îmi aduc aminte de începuturile apropierii mele de calcualtor. Aceasta se petrecea prin anii 1967-1973. Eram student la facultatea de filosofie, cursuri fără frecvență. La Cibernetică, trebuia să ne însușim programul FORTRAN. Mă duceam deseori la Centrul de Calcul al Facultății de Matematică, unul din puținele care funcționau pe atunci, mă minunam de cartelele perforate, de benzile magnetice, de camerele acelea pilne cu aparate. Apoi nu mă mai minunam. Totul era în ordinea lucrurilor.

După mulți ani, în 1991, când am adus calculatoare în redacție, am reluat acea prețioasă învățătură. FORTRAN-ul este, acum, o amintire. Detaliile le-am și uitat. Mi-a rămas spiritul. Mie mi-au trebuit mulți ani până am ajuns să devin un... utilizator. Nepoțelul meu, care are doar șase ani, a învățat într-o singură oră să intre în Windows, să-și caute jocul cu mine sau jocul de cărți, să scrie, să deseneze, să se bucure de această minune a minții omenești.

Așadar, să facilităm copiilor noștri, elevilor din liceele militare, studenților din institutele militare de învățământ accesul la calculator, într-un sistem bine organizat și inteligent conceput! Știm că se lucrează intens la un astfel de sistem, că Direcția Învățământului Militar are o concepție și un program în acest sens, vizând trei domenii distrincte: însușirea lucrului pe calculator de catre elevi și studenți, folosirea calculatorului în procesul didactic și utilizarea acestui instrument în conducerea învățământului militar. N-ar fi rău dacă s-ar găsi o modalitate ca fiecare dintre noi să-și poată cumpăra, într-un sistem de facilități, un calculator. Dar, mai ales, generațiile care vin au nevoie de așa ceva. Cunoașterea calculatorului – sub toate aspectele, de la cele tehnice, la programe și programare – este absolut necesară pentru formația viitorului. Exemplele sunt numeroase. Nimic nu este foarte nou sub acest soare al nostru, al tuturor. A fi, în viitor, ofițer, maistru militar, subofițer înseamnă a fi în măsură să utilizezi calculatorul. Oriunde s-ar afla acesta. Fără electronică, fără calculator, este de neconceput meseria de milita. În prezent și, mai ales, în viitor.

LITERATURA UNEI ILUZII

Revoluția română din decembrie 1989 nu putea rămâne fără ecou în presă și în literatură. A fost o răsturnare de planuri, o rupere de zăplazuri, cu tot cortegiul de umbre și de penumbre care rezultă de aici, cu tot arsenalul de real și de fantastic nelipsit marilor evenimente.

Cuvântul trece realitatea, adevărul într-o altă lume, în lumea simbolurilor, construită din simboluri. Așa că nu este obligatoriu ca lumea reală să fie identică cu reprezentarea acestei lumi. În cărțile care s-au scris despre revoluție, în publicațiile care au tratat – pe tone întregi de hârtie – acest subiect, găsim tot ce poate fi găsit. De la prezentarea frustă a unor fapte la fantasmagorii.

Subiectul permite, bineînțeles, infiltrarea masivă a politicului, a diplomaticului, a jocurilor de interese, pentru realizarea unor scopuri și obiective pe toate palierele și la toate nivelurile, începând cu prilejul de a pune mâna pe un ciolan mai mare până la spionaj, încercare de creare – evident, nu de către noi – a unei situații politico-militare și strategice nefavorabile, acumulare de tensiuni, provocare de conflicte etc.

Toate acestea și multe altele sunt prezente și vor fi prezente în ziare, în reviste, în cărți. S-a brodat și se va broda mult pe această temă. Bijuterii de artă literară sau gazetărească nu s-au realizat încă. Lupta este în toi, brutală, nenuanțată, uneori subtilă, alteori lipsită cu totul de subtilități. Toate acestea sunt normale.

Așa s-au petrecut lucrurile pretutindeni. Revoluțiile, loviturile de stat și condițiile specifice din țările sud-americane, spre exemplu, au dus la realizarea unei literaturi de mare profunzime, în timp ce simplitățile și linearitățile Occidentului n-au determinat decât creșteri

neînsemnate în planul valorii literare, o literatură plată sau axată pe o coborâre în pornografic, în facil.

Eu cred, încerc să cred că scriitorii români încă nu și-au dat drumul. Pe masa lor de lucru, în sistemul de documentare nu se poate să nu se afle dramele pe care le-a conținut sau pe care le-a determinat revoluția română din decembrie 1989.

A fost, acolo, entuziasm, s-au consumat trăiri adânci și tensiuni înalte, s-au definit și se definesc și în continuare caractere, s-au dezvăluit oceane de umbre și de mizerii, au murit oameni, au explodat și au pierit speranțe, s-au sfârșit lumi, s-au năruit iluzii, s-au ivit iluzii...

Agresivitatea presei este doar o reacție, nu o construcție. Încercările unora de a prinde una sau alta dintre fațete – mă refer la romanele lui Pavel Coruț – sunt afectate sau, în orice caz, suspectate de partizanat, de interes.

Unele realizări, în planul construcției literare sau jurnalistice, care aparțin unor scriitori puternici, nu au forța valorii autentice, ci pe cea a reflexului valorii (un scriitor valoros și când scrie prost sună bine), sunt impregnate fie de extremism, fie de inexactități și patimi.

Altele nu se pot desprinde de suprafețe, nu pot pătrunde în adânc. Le baricadează drumul teama, scutul impenetrabil care s-a creat în jurul evenimentelor, interesul.

Presa nu este obiectivă. Fuge după senzațional. Îl caută însă în facil, în nimicuri, în factologie măruntă. E greu de spus din ce motiv. Pentru că noi avem, totuși, o presă capabilă de a spune adevărul, de a se lupta pentru el. Să luăm, spre exemplu, acțiunea ziarului „Adevărul” pentru a face lumină în problema importului de... deșeuri toxice din Germania.

Ziarele nu și-au concentrat însă în nici un fel eforturile pentru a afla ce s-a întâmplat cu adevărat în decembrie 1989 – în special, după 22 decembrie –, care-i adevărul în legătură cu pericolele reale care au amenințat țara în acea periaodă. Informația prezentată în presă – și mai ales la televiziune – a fost și continuă să fie trunchiată, inexactă, părtinitoare și, în ceea ce privește instituția militară, revoltătoare.

Fie din necunoaștere, fie din alte pricini, unii emit judecăți neverificate, care incrimnează fără argumente, care ofensează, care

calomniază pur și simplu o instituție aflată în apărarea națională. Tot felul de neaveniți își dau cu părerea, în timp ce oamenii abilitați, care știu și înțeleg ce s-a întâmplat nu scot o vorbă sau nu sunt întrebați.

Cel mai mare pericol îl reprezintă menținerea stării de confuzie. Este adevărat, pentru literatură, acesta este un izvor care poate releva fațete ale personalității umane, subiecte de mare forță. Nu intrăm aici în alte aspecte. O literatură, o presă serioasă, obiectivă trebuie să găsească asfel de subiecte nu numai în gunoiul vieții, ci și în diamantele ei.

DREPTUL INIMII

Există tot felul de pericole pe lumea aceasta. Au existat dintotdeauna. Odinioară, ne invadau migratorii și barbarii. Acum ne invadează cohortele de cuvinte. Unele, migratoare. Altele, doar barbare. Altele, amăgitoare. Acestea din urmă pot fi substantive, adjective, verbe, adverbe, proverbe sau... antiverbe. Concesiuni sau... promisiuni. Există pericolul ca sărbătoarea de la 1 Decembrie, sărbătoarea Inimii Române, să fie inundată de tot felul de substantive, de adjective, de verbe, de adverbe, de proverbe, de...antiverbe. De concesiuni, confesiuni, promisiuni. Sunt mult prea multe cuvinte pe lumea aceasta, pentru a ne încrede în ele. Mult prea multe antiverbe. Atât de multe, încât, de multă vreme, și-au făcut o lume a lor. O lume de dincolo de lume, de dicționare și lexicoane. Sau, poate, sunt mult prea puține, pentru a-și fi făcut o lume cu adevărat a lor. Unele au crescut ca ciupercile după ploaie. Peste tot. Pe tot felul de suporți. Au crescut, deci, și la noi. Mai ales după ploicica noastră din decembrie 1989. Altele n-au mai crescut. Crescuseră destul. Înainte. Și ce-i crecut e bun crescut.

Ne place să exprimăm ce simțim. Uneori, doar ce dorim. Alteori, doar ce poftim. Sau ce plănuim. La parole a été donné a l'homme pour déguiser sa pensée. Sau... pour exprimer sa pensée... (Cuvântul a fost dat omului pentru a-și ascunde gândurile. Sau... pentru a și le exprima). Trebuie să alegem. Nu e prea ușor. Sau să fim atenți la ceea ce se alege. Vor fi ținute discursuri, vor fi organizate – și înainte și după – simpozioane, vor fi scrise articole, vor fi citite alocuțiuni, vor fi planificate conferințe. Partidele își vor scoate soldații pe fronturile campaniei pentru democrație. Oratorii își vor aduce aminte că se trag din Demostene. Savanții și literații vor spune „Evrika!", – sau nu vor

mai spune nimic. „Evrika!" s-a spus demult. Azi, nimeni nu-i mai ascultă, e vremea politicienilor! Corurile vor cânta Imnul Eroilor sau Treceți batalioane române Carpații, inimile vor vibra, iar ostașii unei armate naționale care se reorganizează (după unii, fericit, după alții, dramatic) vor asculta liniștiți discursurile, alocuțiunile, confesiunile și promisiunile, vor bate pasul de defilare și, în tăcere, își vor aștepta părinții, iubitele sau permisiile. Poate va ninge, poate va ploua, poate se vor recita poezii frumoase, poate se vor ține slujbe de pomenire a eroilor neamului. Cum e normal, cum e firesc, cum e peste tot în lume. Inimile noastre au nevoie de cuvinte. Omul nu poate exista fără cuvinte. Nimic nu există omenește pe lumea aceasta fără cuvinte. Nici binele, nici răul. Nici plinul, nici prea-plinul. Și la 1 Decembrie, cuvintele vor fi ceea ce sunt. Unele, balsam pentru inimă, altele, materie primă pentru ceea ce se află în afara inimii. Și chiar dacă unele vor încerca să fie altceva – mult mai mult sau mult mai puțin –, unii dintre noi nu le vor auzi, alții nu le vor crede, nu le vom crede, le vom lăsa să se scurgă spre cer, ca rugile, ca flăcările focurilor din tulpini uscate de boz din Joia Mare, ca fulgii de păpădie sau ca gândurile noastre răvășite de vânturile tranziției, de speranțe spulberate și de amăgiri uitate. Dacă vor fi prea multe, ne vor umbri o clipă soarele curat al inimii noastre de buni români sau ne vor lumina prea tare ochii, orbindu-ne sufletul. Altele ne vor macula albul zăpezilor d'antan, apoi se vor îmbulzi spre sublim și, ca la orice înghesuială, își vor spune, la rându-le, vorbe pe-nțeles și pe ales, mai mult sau mai puțin plăcute, mai mult sau mai puțin neplăcute. Foarte neplăcute. Sau... foarte plăcute. Poate doar... compensatoare. Sau complementare. Sau amăgitoare.

Să nu le credem! Nici pe unele, nici pe altele. Ziua de 1 Decembrie este dincolo de ceea ce știm noi că este și mai presus de ceea ce simțim. Ziua de 1 Decembrie este o mare sărbătoare a Sufletului Românesc, a Inimilor noastre de buni români. A unei mari împliniri. A celei mai mari împliniri din istoria nației române. Dar și a durerilor care încă ne mai dor. A dreptului Inimii Române. Care este sacru. Dar și a nedreptului care ne apasă Sufletul. Căci România de azi nu este cea de la 1 Decembrie 1918!

Să oprim cuvintele la poarta inimii. Să nu le lăsăm să ne

rănească. Nici să ne amăgească. Sau, dacă nu le putem opri – verba volant, nimeni nu poate închide drumurile văzduhului –, să le lăsăm să plutească în libertate, încercând să le deosebim pe cele „volant" de cele „manent", să le păstrăm pe cele care sunt făcute să rămână și, mai ales, să ascultăm cu sfințenie și bună credință tăcerea din cuvinte. Poate vom reuși să ne auzim, mai limpede, mai frumos, mai curat, bătăile cele adevărate, cele nemuritoare ale Inimii Române.

„E CEVA PUTRED ÎN DANEMARCA”

Pe la jumătatea secolului al XVII-lea, pe linia deschisă de Descartes, filosoful olandez Baruch Spinoza considera că fericirea se află în iubirea a ceea ce este nepieritor, iar nepieritor este numai adevărul. Viața lui este exemplară în acest sens. A refuzat tot ce i s-a oferit pentru a-și ameliora viața: o catedră de profesor, o sumă dată de un prieten, o moștenire, iar la succesiune, după moartea tatălui său, din averea familiei, n-a reținut pentru sine decât un... pat. Și totuși, Spinoza, ca și Socrate, se considera fericit. Întrucât, spunea el, fericirea nu se află în lucruri trecătoare ca avuția, voluptatea, gloria. Acestea ne dau doar tristețe, suferință, durere, gelozie, invidie, ură. Curată și durabilă nu e decât mulțumirea pe care o aflăm în cercetarea și iubirea adevărului.

Chiar dacă filosofia autorului lucrării „Ethica more geometrico demonstrata”, ca și cea a predecesorului său, René Descartes (care se trăgea, prin tatăl său, dintr-o veche familie de magistrați și militari) sau monada lui Leibniz nu se află direct la baza eticii militare, spiritul vremii – respectul față de cercetarea și cunoașterea adevărului –, condiționează puternic sentimentul onoarei și demnității slujitorilor armelor.

Împrejurimile Parisului sunt pline de mărturii sângeroase ale apărării – adesea, prin duel – a onoarei militare, bazată pe respectul față de adevăr, iar istoria militară a timpurilor de atunci consemnează fapte indubitabile cu privire la etica omului aflat sub arme. Afacerea Dreyfus, în Franța epocii moderne, este iarăși o excelentă demonstrație a triumfului final al adevărului în defavoarea blazonului. Pentru că, în pofida a ceea ce s-a întâmplat în acel proces, concluzia rezultată este

aceea că onoare nu înseamnă doar blazon. Onoare înseamnă adevăr. Onoarea care nu se construiește pe adevăr nu este onoare, ci fățărnicie, impostură, vanitate.

Am umblat mult prin unitățile armatei române. Am fost, efectiv, în aproape toate cazărmile, în toate poligoanele și la majoritatea aplicațiilor. Am cunoscut mii și mii de ofițeri, maiștri militari, subofițeri și ostași, cu unii am împărțit greul, am făcut echipă în ascensiuni alpine, am discutat îndelung strategie, tactică, filosofie, metodică. Eu însumi am fost un deceniu comandant de subunitate, am lucrat mult și cu pasiune într-un stat major de mare unitate.

Am renunțat la o carieră pe linie de comandă care se anunța promițătoare, mai ales după terminarea Academiei Militare, în favoarea scrisului (dar dinspre filosofia și etica actului de comandă), a posibilității de a cunoaște armata, în toate ipostazele ei, de a cerceta și afla adevărurile oștirii. Și nu regret. De-a lungul unui sfert de veac, am cunoscut pe deplin adevărul armatei române. Adevărul ei cel adevărat, care nu este nici lustru, nici blazon instituțional, nici capitonaj politic, nici nostalgie a unor vremuri apuse, nici fățărnicie a impostorilor, nici paravan al parvenetismului. Militarii sunt oameni adevărați, iar ofițerii, în permanența unui spirit care vine, din generație în generație, dintr-o adâncă filosofie a armatei, a poporului român, dintr-un cod al responsabilităților eterne ale instituției militare, nu m-au dezamăgit niciodată. Dimpotrivă, am descoperit valori care uimesc, tării de caracter care dau, clar și distinct, imaginea forței, a moralului unei armate.

Comportamentul ofițerilor în diferite împrejurări – la trageri, la aplicații, în ascensiuni alpine, în ieșirile în mare, la cutremure, la inundații, în revoluția din decembrie 1989, ca și în viața de zi cu zi –, lipsit de explozii orgolioase, de ieșiri spectaculoase, de fraze patriotarde, de spirit sectarist, de meschinării și subtilități de umbră, egoiste și perverse, este, de veacuri, adevărata măsură a substanței din care se întemeiază structura de rezistență a moralului armatei române.

De ani de zile, sunt atent la nuanțe, studiez registrul acestui comportament, evaluez rezultatele. Iar concluzia este că ofițerul român din toate timpurile este un om de valoare și merită pe deplin respectul

națiunii. Desigur, pădure fără uscături nu există. Din păcate însă, la noi, unele din aceste uscături fac mult zgomot. Ofițerul obișnuit (ca și maistrul militar și subofițerul) nu-și clamează, ostentativ, amenințător și categoric, opiniile, durerile, necazurile și, mai ales, nu-și blamează public camaradul. Vorbele lor, ale celor ce durează etica armatei, nu se aud. Pentru că ei nu sunt oameni ai vorbelor, ci ai faptelor.

După decembrie 1989, dar mai ales în ultimii ani, unii dintre cei pe care-i considerăm camarazii noștri își varsă însă, din umbră, cu nonșalanță, veninul în fel de fel de publicații, insultă instituția militară, pun la dispoziția celor interesați date secrete, slujesc interese străine oștirii, plătesc polițe, îndepărtându-se din ce în ce mai mult de adevărul nostru cel sfânt.

Sunt blamați și făcuți de ocară ofițeri de onoare, oameni verticali în fața vremurilor, care își fac datoria față de armată și de țară, sunt terfelite instituții de tradiție în armata română, se proliferează, fără nici o jenă, insulte și umilințe, pentru care, într-un stat civilizat, Justiția n-ar rămâne indiferentă.

Nenorocirea este că unii din cei care slujesc asemenea abjecții poartă grade de ofițer pe umeri. Nu pledez pentru ermetismul instituției, pentru spălarea rufelor murdare în familie. N-ar fi în spiritul respectului nostru, al militarilor, față de adevăr.

Armata trebuie să-și mănture o dată curtea, să-și scoată gunoaiele pe care i le-au adus cine știe ce vânturi. Dar nu așa. Nu prin insinuare, minciună și ultragiu, prin proliferarea – mereu în aceleași publicații – a unei imagini deformate și obscene, concepută într-un anumit segment al unor orgolii rănite și construită exact după mintea și etica celor ce o concep și o scriu. Un adevăr deformat, întors pe dos, nu este adevăr, ci o mârșavă minciună.

Poate că e ceva putred și în armata română. Dar putreziciunea nu se află acolo unde oamenii își dau ultima picătură de energie în interesul instituției, unde se durează valoarea, în spațiul etic profesional al celor care obțin rezultate, care-și au numele înscrise pe plăcile de onaore ale diferitelor instituții de învățământ, care uimesc străinătatea, care își duc viața prin poligoane, prin biblioteci, prin laboratoarele armatei, care nu cer nimic de la nimeni – deși dau totul –, ci acolo unde se infiltrează

minciuna și micimea, unde se urzesc intrigi, procese de intenții și planuri de murdărire.

Dând cuvântul gunoaielor și căutătorilor în gunoaie, și scriitura respectivă va fi tot la fel. Plină de venin, de gunoi, de minciună, de ură și de mârșăvie. Căci, de obicei cei pe care nu-i lași să moară nu te lasă să trăiești.

DREPTUL LA OPINIE

Ne străduim să facem, pentru dumneavoastră și pentru noi, un ziar bun. **„Observatorul militar”**, ziar care a apărut cu 135 de ani în urmă, reapare, azi, păstrând și continuând o frumoasă tradiție a presei militare românești, a spiritului științific și democratic al corpului ofițerilor, a calităților intelectuale ale cadrelor Armatei Române. În paginile sale, se adună informații, date, comentarii, interviuri, puncte de vedere, pe teme militare, de o manieră exactă, promptă, profesională, elegantă și curajoasă, care ar face cinste oricărei publicații din lume. Avem și reviste bune. „Viața armatei” este o revistă de literatură și artă, scrisă cu har și căldură, care cultivă, de mulți ani, valoarea, iar „Spirit militar modern” – revistă de psihologie, sociologie și teorie didactică – este unică, în felul ei, în Europa. În urma unei anchete de presă efectuată anul trecut pe un eșantion de aproape 600 de militari, am îmbunătățit substanțial conținutul publicațiilor. Ziarul este, acum, în întregime rubricizat, fiecare pagină având personalitatea ei, iar revistele își onorează, de asemenea, profilul. Pagina 1 a ziarului conține, în afara unui editorial, un interviu cu o personalitate din armată sau din afara armatei, știri oficiale, un fapt deosebit, un eveniment, o acțiune a publicației, pagina 2 este rezervată valorii, deci civilizației și culturii, pagina 3 este o pagină de eveniment, pagina 4 conține informații, reportaje, date și comentarii sau puncte de vedere privind problematica pregătirii pentru luptă, pagina 5 este destinată dezbaterilor organizate de redacție pe teme ale securității naționale, doctrinelor, artei militare, pagina 6 găzduiește problematica arzătoare și foarte complexă a învățământului militar, care se zbate între tradiție și opțiunea viitorului, pagina 7 este afectată condiției ostașului armatei române, pagina 8 este o pagină de probleme sociale și logistică, pagina

9 este pagina noastră arsenal, deci de tehnică militară și știință, pagina 10 este dedicată pregătirii fizice și sportului, pagina 11 este rezervată veteranilor de război și rezerviștilor, iar pagina 12 conține comentarii politico-militare cu trimiteri internaționale actuale. Periodic, editām o pagină „Azimut" – de cunoaștere detaliată a armatelor străine –, aducând informații de pretutindeni. Ziarul este, de asemenea, prezent – și nu oricum – la toate momentele cruciale în reedificarea onoarei și demnității militare. Aș aminti doar sutele de materiale din ziar, precum și numerele din ultima săptămână a fiecărui decembrie, din ultimii patru ani, care formulează fără prejudecăți și tratează coerent, la modul cel mai direct și mai profund posibil, marile probleme cu care s-a confruntat Armata Română în timpul revoluției din decembrie 1989 și după aceea. Am pregătit, de asemenea, patru suplimente ale ziarului pe o temă care n-a mai fost tratată niciodată coerent în presă: Armata Română în al doilea război mondial – toate campaniile. Niciodată acest ziar n-a fost atât de bogat în informații și comentarii și atât de consistent în conținut. Toată paleta de probleme, de la cele care preocupă ostașii și iubitele lor la cele care preocupă comandanții și strategii, se regăsesc – de multe ori inedit și cu har – în paginile ziarului. Desigur, ziarul nu este perfect. Până la perfecțiune mai avem un drum lung. Dar este unicul purtător, elevat, sincer și curat, de cuvânt scris, în aceeași pagină, al generalului și al soldatului, al tânărului ofițer și al pensionarului, al veteranului de război și al rezervistului, al oșteanului de rând și al ministrului. Dacă citiți ziarul, este imposibil să nu fi sesizat, să nu știți că acesta-i adevărul!

Dar mai ales ziarul este un slujitor fidel și serios al adevărului. Prelucrarea, înfrumusețarea, eludarea, neluarea în seamă a adevărului pot servi cel mult unei persoane sau alteia, pot constitui un interes mărunt, o ieșire a cuiva dintr-o situație neplăcută, un compromis. Dar nerespectarea adevărului n-a slujit și nu va sluji niciodată Armata Română. Iar ziarul nostru are un cult față de adevăr. Nu armata este vinovată, atunci când unii nu respectă onoarea militară, când nu-și fac datoria, când compromit uniforma pe care o poartă. Armata noastră nu are strategii subterane, nu-și propune alte obiective decât apărarea țării. Interesele strategice ale armatei, ale țării se rezumă la apărarea

națională, la securitatea națională, în respect față de națiunile lumii și ale Europei, față de vecini și față de locuitorii acestei țări. Este un adevăr foarte simplu pe care ziarul s-a străduit să-l afirme cu toată forța și cu toată convingerea. Adevărul nostru, al Armatei Române, al ostașilor români, conține frumusețe, demnitate, tărie de caratcer, maturitate, simț național, moralitate, devotament, profesionalism, dar și colțuri de mizerie, locuri infestate cu slugărnicie, cu gunoaie, umbre și penumbre, iluzii și subterfugii, temeri și interese. Toate acestea, într-o formă sau alta, se regăsesc în paginile ziarului și ale revistelor. Pentru că există. Pentru că sunt adevărate.

Am constatat, de asemenea, că ziarul este citit, iar dialogul său cu ofițerii, maiștrii militari, subofițerii, ostașii și salariații civili, cu rezerviștii și veteranii de război, cu cetățenii țării până la care ajunge, din când în când, cum ajunge, câte un exemplar, începe să intre în normalitate.

De aceea, ne-am fi așteptat la un sprijin financiar mai substanțial din partea celor care sunt, alături de ostași, principalii noștri cititori – cadrele armatei. Desigur, sistemul de difuzare este cel care este, sistemul de abonare – sofisticat și extrem de rigid – este cel care este, dar sunt unități militare cu sute de cadre care nu au nici un abonament la ziar sau la reviste, în timp ce alte unități au zeci sau chiar sute de abonamente. Inclusiv unele filiale ale veteranilor de război au realizat, din puținul lor, abonamente la ziarul armatei. Le mulțumim! Spre exemplu, filiala Brașov, unde se află un vânător de munte de excepție, care a făcut războiul și în Est și în Vest cu Batalionul 6 Vânători de Munte, domnul general-maior (r) Lițiu Constantin, a realizat 50 de abonamente care sunt trimise la subfilialele din comunele județului Brașov. Iată o modalitate prin care ziarul ajunge în toate comunele județului Brașov! Din păcate, este una din puținele inițiative care vin, deopotrivă, în sprijinul cititorilor și al ziarului. Puține unități militare au 50 de abonamente la ziar! Așadar, ne-am fi așteptat ca, în fiecare unitate, din proprie inițiativă – fără centralismele păgubitoare și umilitoare de altădată – să fie organizată activitatea de abonare la ziar și la celelalte publicații militare. Desigur, abonamentul nu mai este, azi, o modă. Fiecare își cumpără un ziar, de la un chioșc, atunci când

consideră necesar și când are 300 de lei în buzunar. Publicațiile armatei au însă nevoie de acest sprijin, indiferent că sunt sau nu sunt bugetare. Toate armatele sărace din lume își susțin, prin contribuția financiară a cadrelor, publicațiile. Cele bogate le distribuie gratuit. Desigur, e greu ca un ofițer, maistru militar, subofițer sau sergent angajat pe bază de contract să rupă din solda sa lunară, drămuită între chirie și kilogramul de lapte pentru copil, suma necesară pentru a se abona la o publicație militară și cu atât mai puțin la toate. Dar, dacă treaba este bine organizată, poate fi găsită, în cadrul fiecărei unități, o soluție convenabilă pentru ca toate publicațiile armatei să intre în patrimoniul de documentare al cadrelor. Nimeni nu-l oprește pe comandant să organizeze această activitate. E adevărat, nimeni nu-l obligă s-o facă. Nu credem că este prea greu ca, în cadrul unității, secției, direcției, comandamentului, cineva să stabilească cuantumul de publicații necesare și, în funcție de acesta, contribuția bănească a fiecăruia. Sau... invers. În funcție de suma care se poate realiza, poate fi stabilit cuantumul publicațiilor.

Cred că este o datorie a noastră, a tuturor, și a fiecăruia în parte să ne exercităm, să ne facilităm și să ne apărăm dreptul constituțional la informare, la opinie, la exprimare, să realizăm și să susținem, prin toate mijloacele și din toate punctele de vedere, publicații puternice, serioase, sigure, capabile să exprime, împreună cu emisiunile de televiziune și de radio, adevărata imagine a armatei române, a ostașului român, cel mai chinuit, dar cel mai curajos și cel mai demn cetățean al țării.

RESPECTUL

În procesul de reevaluare a structurilor și raporturilor militare, s-au ivit și se vor ivi mereu complicări, adaptări și readaptări, negări și renegări, sau, și mai rău, simplificări și chiar vulgarizări. Unii vor spune că așa sau cam așa e și la alții, la francezi, la englezi, americani, la nemți, la turci, la marțieni... Alții vor spune că nu e așa, ci aproximativ așa, așa sau altfel, n-are importanță, oricum ce e la alții e mai bun, mult mai bun decât ce avem noi de secole. În acest univers mișcător, cu opinii și descoperiri sau redescoperiri de tot felul, se înscrie și conceptul de educație. După unii, el aparține unei epoci apuse și, de aceea, nu mai are ce căuta în noul peisaj al pregătirii militare. Soldatul a venit în armată să facă instrucție nu să vadă filme, să asculte conferințe și să citească literatură! Cât privește ofițerul, maistrul militar, subofițerul, militarul angajat pe bază de contract sau salariatul civil, este treaba fiecăruia să se ocupe de propria educație. Pe mine, armată – zic sau prezic acești apostoli –, nu mă interesează dacă respectivul este sau nu este educat, adică rafinat, elevat, stilat, cultivat, dacă citește sau nu citește, ce citește și cum citește, dacă vede sau nu vede filme, dacă merge sau nu merge la teatru, dacă este sau nu este abonat la concert sau la ziar. Toate astea nu ajută la nimic, sunt un lux al civilizației moderne, o chestiune de loisir. Interesează, în această viziune, ca militarul să știe să tragă cu pușca sau cu tunul, să se țină bine de mânșă, să-și comande bine unitatea sau subunitatea la instrucție și, dacă va fi nevoie, în luptă, să răspundă prompt la comenzile care i se dau, să execute întocmai ordinele. În rest, e treaba lui.

Din această perspectivă, lucrurile par foarte simple. Instrucție și iar instrucție, douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, pregătire individuală la sânge, karate, trageri, supraviețuire, cunoaștere a tehnicii,

a sistemelor de arme. Asta-i menirea unei armate: să formeze luptători. Care să lupte oriunde e nevoie de ei. Dacă nu le place asta și vor să-l știe pe Confucius, pe Seneca, pe Russel sau pe Moisil, să picteze, să scrie, să cânte, să danseze sau să facă sport de performanță, n-au decât să se ducă în altă parte! Aici, în armată, nu este loc pentru așa ceva! Noi avem nevoie de luptători, iar un luptător se formează exclusiv prin instrucție!

Oare? Așa să fie?

Educație?! Să fim serioși, domnilor! Educația s-a făcut în familie, în școală, în societate. Și, în armată, se face, dar numai și numai prin instrucție! Nu altfel! Atunci, de ce ne trebuie nouă cultură? Și dacă ne trebuie, de ce să n-o cumpărăm de la cei care o au? Nu avem noi oare în țara asta atâta cultură, încât poți să acoperi cu ea tot globul cu un strat de 2 cm și să-ți mai rămână și în depozite încă pe-atât? Nu există în lumea asta atâta cultură, încât, la tot pasul, te izbești de valori? N-ai decât să scoți dolarii și valorile îți vin imediat. Pe tavă! De care vrei. Și de unde vrei. Nu avem noi, oare, în lumea asta, cel mai mare număr de savanți și oameni de valoare la mia de locuitori? De ce ne trebuie nouă instituții de cultură? Nu sunt atâtea în țară? Biblioteci, opere, teatre de tot felul, muzee, filarmonici, plus tarafuri, restaurante, baruri, video... Tot ce vrei, pentru toate gusturile!

De ce ne trebuie nouă Bibliotecă Militară Națională? Nu avem Biblioteca Academiei Române? Nu avem bibliotecile orașelor, cartierelor, comunelor, satelor, instituțiilor de învățământ, căminelor de bătrâni, orfelinatelor și grădinițelor? Nu are fiecare biblioteca lui personală?

De ce ne trebuie nouă cor bărbătesc și încă unul dintre cele mai bune din Europa? Nu avem corul operei? Nu avem coruri la fiecare cămin cultural, la fiecare școală? De ce ne trebuie nouă orchestră? Nu avem atâtea orchestre, în fiecare oraș și chiar în unele comune? Și apoi, noi avem, prin tradiție, fanfară militară!

De ce ne trebuie nouă editură militară? Nu sunt atâtea edituri? Bani să ai și să le dai și îți publică tot ce vrei!

De ce ne trebuie nouă cărți de literatură militară, care au tiraje mici și prețuri mari? Nu avem noi la îndemână, pe toate tarabele, la

un preț de 2000 de lei exemplarul, atât de răscititele romane, scoase pe bandă, ale lui Sanda Brown? Cine-i mai citește azi pe Faulkner, pe Proust, pe Lucian Blaga, pe Marin Preda sau pe Nicolae Tăutu?

De ce ne trebuie nouă istorie militară? Ce, istoria militară este altceva decât istorie istorie? Și de ce istorici militari? N-avem atâția istorici, care nici până la ora actuală nu s-au hotărât să realizeze un tratat de istorie națională în 12 sau 20 de volume? Și ce dacă ai noștri au realizat un tratat de istorie militară? Și ce dacă s-au hotărât să-l și termine? Hai să învârtim punga cu ei, altfel se organizează, o rup, se apucă de treabă, reiau lucrul de unde l-au lăsat și te trezești cu o istorie militară națională adevărată! La urma urmei, unii poate se întreabă: de ce „istorie națională”? Nu vorbim noi de integrare, de renunțare la suveranitate, la mentalități? Cu ani în urmă, când lozinca mitingurilor din Piața Aviatorilor era „Stalin și poporul rus/ Libertate ne-au adus” , nu se gândeau oare unii că, poate, ne-ar sta mai bine să fim o... Republică Sovietică Socialistă Română?

De ce avem noi nevoie de ziare și de reviste militare? Nu sunt destule ziare și reviste în țara asta? Poți cumpăra, de la fiecare chioșc, câte vrei și de care vrei. Și, dacă vrei să se scrie ceva despre armată, e de-ajuns să le dai informație! Imediat ți-o publică. Și ce dacă o trunchează, o simplifică, o aduc din condei sau o preiau așa și numai așa cum vor editorii? Nu știe oare toată lumea că o informație, pentru a fi publicată, trebuie să fie de interes pentru publicația respectivă, să fie de senzație și să nu ocupe prea mult spațiu? Este oare nevoie, în țara asta, de informație militară publică? De ce să scoți armata în văzul lumii? Educație prin informație?! Un om educat, un om temeinic pregătit este în primul rând acela care este bine informat?! De unde ați mai scos-o și pe-asta?

Acum, în această etapă, pe care am crezut-o și am dorit-o a reașezării valorilor noastre militare naționale, sunt, din păcate, și ofițeri care gândesc astfel. Presați de nevoia de a reduce cu orice preț efectivele, de a căuta soluții, de a economisi banii, ei încearcă să renunțe la elemente și structuri care slujesc, în modul cel mai calificat, valoarea. Valoarea morală. Iar fără valoare morală, nu există performanță. Grav este însă că unii și cred ceea ce susțin. Ca și cum noi am pregăti roboți

și nu luptători români. Ca și cum noi n-am veni de undeva, din niște părinți, din niște părinți ai părinților, care au murit la Posada, la Rovine, la Mărășești, la Oarba de Mureș, pentru țara asta, pentru demnitatea, onoarea și gloria ei. Ca și cum am fi de nici unde, n-am avea o istorie, n-am avea niște valori, n-am avea niște morminte de apărat, n-am avea un moral care trebuie construit, ca temelie a unei armate, nu doar prin instrucție prusacă, nu doar prin repetarea seacă și infinită a exercițiului de formare a deprinderii, ci și prin actul de cultură, prin respectul valorii, prin informație. Ca și cum militarii armatei române n-ar fi oameni ai armatei române, ci sisteme cibernetice cărora poți să le comanzi ce vrei. Dacă algoritmul comenzii se respectă, se obține efectul dorit. Dacă nu, nu. Gravă eroare! Până și în sistemele cibernetice neumane intervin relațiile de feed-back! Omul nu se instruiește doar prin exercițiu. El are nevoie de cultură, de informație, de univers și mai ales de universul lui social și național. Întrucât este o ființă universală, o ființă națională și nu un animal de dresat. Nici animalul nu poate fi dresat, dacă, mai întâi, nu s-a realizat atașamentul față de dresor, absolut necesar actului comunicării în ambele sensuri. Și dacă e să luăm exemplul altora – și trebuie să-l luăm –, atunci ar trebui să luăm aminte ce înseamnă cuvântul **american**, pentru americani, cuvântul **francez**, pentru francezi, **drapelul național**. Există în Statele Unite ale Americii o zi a sărbătoririi drapelului. Toate bazele militare americane au ziar propriu, iar structurile de relații și informații publice sunt considerate aici plămânii prin care respiră social o armată modernă.

Ar trebui să respectăm valorile pe care și le-a creat armata română prin secole, în consonanță cu respectul valorilor naționale și universale. Întrucât educația nu poate fi ruptă de respectul valorii. Iar respect înseamnă cunoaștere. Desigur, respectul față de valori se formează în timp, iar perioada scurtă cât se află sub arme (dacă vorbim de militarul în termen) n-ar fi de-ajuns pentru a-l forma, dacă el nu există. Dar un hiatus – fie el și de un an – în dialogul cetățeanului-soldat cu cultura, cu viața națiunii ar fi o catastrofă pentru instituția militară. Ca să nu mai vorbim ce ar însemna un astfel de hiatus pentru cadrele militare. Forța și înțelepciunea armatei române, comportamentul ei corect, salvator pentru națiune, în toate împrejurările istorice grave, inclusiv în vreme

de catastrofe, capaciatatea de a fi rămas totdeauna singura instituție în picioare, când toate celelalte au căzut, se datorește în mare măsură încorporării în procesul de educație a actului de cultură, a respectului valorilor. Respectul valorilor creează modestia, înțelepciunea, încrederea și forța. Iar acest respect s-a format în primul rând la nivelul cadrelor armatei. El este secretul nostru, este arma noastră cea mai puternică. Dacă n-am fi știut să folosim această armă, de mult am fi dispărut din acest spațiu geostrategic strivit atâtea secole de tot felul de mari imperii și de și mai mari imperative. Imperiile ni le-au impus alții, cei ce le-au creat, imperativele ni le-am impus noi.

LOCOTENENȚII TRANZIȚIEI

A trecut un an. Întâiul. Dintr-o nouă etapă. Pentru fiecare, la vremea lui, a trecut un an. Și încă unul. Mereu, dintr-o etapă. Dintr-o nouă, dintr-o altă etapă. Dar prima dintre etape a rămas acolo, în școală, în Institut. Mai ales pentru ei, pentru cei care abia și-au sărbătorit un an de la absolvire. Locotenenții. Locotenenții tranziției anului IV... A rămas acolo, lângă cea dintâi piatră de hotar a carierei. Pe platoul de adunare, în laboratoare, în sălile de tactică, în poligonul de la Poplaca sau în cel de la Cincu, pe nava-școală sau pe avionul-școală, în sala de sport, în dormitorul mai mult sau mai puțin spațios, în sala de mese, la apelul de seară, la inspecția de dimineață... A rămas acolo, în obișnuita adunare pentru a intra la orele de curs, pentru a merge la instrucție, pentru a intra la masă, pentru a da onorul oaspeților importanți, pentru a intra în gardă, pentru a ieși din gardă... A rămas acolo, deși, ei, toți, din plutonul 1, din plutonul 2, din plutonul 3, din plutonul x, au plecat, și-au luat zborul. Ea, etapa întâi a vieții militare, s-a încheiat, pentru ei, anul trecut (în acest an, nu avem promoții la institutele militare), a rămas în urmă, s-a consumat, s-a prefăcut în dor. Și iată, acum, când s-a împlinit un an, parcă n-a fost nimic mai frumos...

A trecut, deci, un an. Anul unu. Seria unu. A trecut un pluton. Primul pluton. A trecut un vis. Primul vis. A trecut un stol de speranțe – unele, spulberate, altele, împlinite, ca-n viață –, a trecut un oftat, a trecut o aplicație... a trecut un an din carieră... Un an întreg! Chiar?! A trecut un an?! Repede mai zboară timpul! Unii s-au căsătorit, alții fac naveta spre localitățile în care se află soțiile lor (și cine știe cât or s-o mai facă, deși Guvernul s-a făcut luntre și punte și a alocat aproape 46 miliarde lei pentru locuințele de serviciu, cum or mai fi și acelea!), banca de credit a oștirii întârzie, reforma înseamnă, încă de pe acum,

noi mutări, noi nevoi... Își mai scriu unii altora câte o scrisoare, ei locotenenții anului IV al tranziției, un pic amărâți că nu li s-a promis și lor o diplomă de inginer, sau de manager, sau de profesor, bucuroși, totuși, că au una de ofițer, care este mai importantă decât toate celelalte la un loc. Pentru cel ce și-a propus să devină ofițer și nu doar să profite de situație pentru a deveni altceva... Unora, mămica le mai trimite pachet, alții – care încă nu s-au căsătorit, dar au greutăți în locurile de unde vin – trimit ei, din puținul lor, câte o mie-două de lei mamei... Unii au ajuns în garnizoana dorită, adică acolo unde se află apartamentul părinților. Și grija părinților pentru ei, locotenenții aflați la început de drum. Cei mai mulți au ajuns însă în locuri nefamiliare, în garnizoane noi, acolo unde au fost repartizați, unde a avut armata nevoie de ei. Unii dorm prin cazărmi, adesea, în paturi suprapuse, în mari orașe sau în micuțe garnizoane, pe la vreo companie radiotehnică, pe la vreun depozit sau pe la vreo gardă îndepărtată, visând o garsonieră în care să își înceapă viața cu jumătatea pe care și-o vor lua cu zestre de pe Muntele Găina, de la vreun privatizat sau de unde le-o fi norocul...

Timpul zboară... Ce grea, ce complicată este viața în tranziția anului IV! Și câte visuri nu și-au făcut în 1990, imediat după Revoluție, când toată țara striga „Armata e cu noi!”... Dar visele sunt vise. Unele se izbândesc, altele se împlinesc, altele – cele mai multe – se risipesc. Ca un fum. Nu prea știu ei multe. Își dau însă seama că tehnica este cum este, bani nu prea sunt, nici n-ar avea de unde să fie într-un buget de austeritate, pentru a o schimba, au apărut și soldați analfabeți (trebuie să-i înveți măcar să se iscălească, ce Dumnezeu, suntem într-o țară civilizată!), echipamentul nu-i tocmai scos din cutie, dar... mergem înainte. Chiar și pentru locotenenții tranziției anului IV, clipele de bucurie, de înălțare sunt mult mai numeroase decât dezamăgirile. Și ei le știu, le trăiesc, le simt. Când, la depunerea Jurământului militar, sub sceptrul Iancului, în marea piață a Libertății din Cluj-Napoca, o mie de ostași cântă în cor Imnul Țării. Când, în poligon, plutoanele trag „foarte bine”. Când, în calitate de cap de coardă, escaladează primul traseu de gradul VI. Când aduc avionul cu bine la aterizare, iar instructorul le promite că, în curând, le va da drumul „în simplă”. Când plutoanele cântă „Treceți batalioane române Carpații!”, Imnul Soldatului Român

care știe că muntele se urcă totdeauna cu inima și cu of-ul de țară, că el, Piscul Carpatin, nu a despărțit niciodată poporul român de poporul român, frate de frate. Cum nici Prutul nu desparte român de român, chiar dacă unii se înverșunează în a susține contrariul. Unii i-au spus că e desuet cântecul ăsta cu batalioanele și cu Carpații – și așa e el anonim –, că n-ar mai trebui cântat. Ce înseamnă îndemnul ăsta, când Carpații sunt, azi, inima României? Înseamnă că inima română va bate întotdeauna în adâncul lor, iar ostașii le vor sui mereu povârnișurile, în numele celor care au luptat pentru Întregirea Neamului și în amintirea veșnică a celor ce au nemurit în numele unității naționale. Nu ca pe o Golgotă, ci ca pe un spațiu plin, păstrat în Respect și Iubire. Cântecul rămâne ca un Imn al Datoriei de Soldat, care este Unică și Supremă. Aceeași bucurie o trăiesc ei, locotenenții trnziției anului IV și atunci când, în filele îngălbenite ale cărții din arhivă, descoperă valoarea de odinioară a ofițerului român. Când ei înșiși se redescoperă în această valoare, care nu este un dat, care nu este o moștenire, nici o tranziție, ci o cetate austeră, ce se construiește greu, în fiecare zi, toată viața, cu sacrificii de meșteri Manole și se apără cu prețul vieții.

PRUDENȚA

Frica păzește via – spune românul, care este un mare iubitor de vie și deloc iubitor de frică. Frica nu face parte din fizionomia noastră, din zestrea noastră genetică. Cel puțin așa ne place să spunem, să ne spunem sau să ni se spună. La urma urmei, cui nu-i place așa ceva?! Desigur, „frica" de mai sus nu este destinată stăpânului viei, ci hoțului de vie. Stăpânul doar speră în ea. Ca un... efect anticipat. Dar nu se bazează pe ea. Pentru stăpânul viei, ea este doar un... pândar neplătit, un instrument, o speranță. Dar nici hoțul, nici stăpânul nu se bazează doar pe așa ceva. Fiecare își ia toate măsurile pe care le consideră necesare pentru a-l surprinde pe celălalt și a nu fi surprins de celălalt. „Frica" ce păzește via se numește, la nivel politico-militar, descurajare. Care poate fi mai mult sau mai puțin reală, mai mult sau mai puțin credibilă, în funcție de... stăpânul viei, mai exact, de imaginea pe care acesta și-a creat-o sau care i s-a creat și, evident, de hoțul de vie. Raporturile acestea nu sunt, însă, niciodată precise. Ele se supun legilor probabilităților condiționate complex, în care intervin numeroși factori perturbatori. De aceea, frica naște, de ambele părți, **prudență**. Paza bună trece primejdia rea. În acest sens, prudența nu este altceva decât o frică... inteligentă, adică o frică judecată cu creierul, nu cu inima. Dar nici creierul nu este măsura absolută a tuturor lucrurilor. Românul spune că unde-i multă minte, e și destulă prostie. Și știe el de ce o spune. Depinde, deci, prin care filtru al creierului trece frica pentru a deveni prudență. Pentru a nu-i ofensa pe habsburgi, înainte de 1916, noi, românii, nu ne-am pregătit nici minut armata pentru lupta în munți. Consecințele se cunosc. Aproape o jumătate de secol, pentru a nu-i ofensa pe sovietici, noi, românii, am evitat să concepem și să desfășurăm aplicații cu fața spre Est. Consecințele încă nu se cunosc.

Se spune că prudența, ca și modestia, este o însușire a oamenilor inteligenți. Diplomația românească – totdeauna, inteligentă și eficientă – este caracterizată de prudență. Chiar și atunci când, în politica internă a țării, s-au ivit sincope, distorsiuni, lupte de interese și câte altele, ca să nu mai vorbim de perioada ei totalitară, diplomația a păstrat măsura. Fără măsură, nu există prudență. Deși se întâmplă, uneori, ca prudența să depășească o anumită măsură. Mai ales când nu este vorba de... diplomație.

Prudența este prevedere, anticipare, condiție a unei construcții durabile, asigurare, conexiune a eventualităților și multe altele. În nici un caz, ea n-ar trebui să aibă de a face cu teama și de umbra ta, cu tremuratul izmenelor, cu slugărnicia, cu renunțarea, cu excesul de măsură, cu lipsa de personalitate, cu lipsa de acțiune. Excesul de prudență duce, totdeauna, la inactivitate, la inacțiune. Și imprudența duce la exces, e drept. La un exces care poate costa foarte mult. Nimeni nu știe foarte exact care este limita între prudență și excesul de prudență, între imprudență și curaj. Deși lucrurile par, uneori, foarte simple.

Prudența a făcut mult bine acestui popor la nostru. A făcut mult bine comandanților și ostașilor pe câmpul de luptă. Nu totdeauna, ci doar atunci și numai atunci când a fost inteligență, prevedere, judecată adâncă și curaj. Aceasta, în luptă, când totul capătă alte dimensiuni, se supune altor legi. După război, însă, mulți viteji se arată. E drept, nu-i ascultă nimeni, dar nici nu-i oprește nimeni. Cei mai mulți înțeleg adevărurile lumii, măsura comportamentului corect, atent, prudent. Prudența este, deci, înțelepciune. De multe ori, însă, nu este așa ceva, ci doar un reflex al fricii, dar nu al fricii care păzește via, ci al fricii... de globul de sare din poveste. Nu întâmplător, regulamentele noastre prevăd că „nu va fi învinuit comandantul care, cu toată străduința de a nimici pe inamic, nu a reușit să-și îndeplinească integral misiunea, ci acela care, din teama de a-și asuma răspunderea, a dat dovadă de inactivitate și nu a folosit toate forțele și mijloacele de care dispune pentru obținerea succesului în luptă.

SPIRITUL ȚĂRII

Din nou, la Carei. Loc în care, la 25 octombrie 1944, după patru ani de lupte, s-a consumat episodul fierbinte al refacerii frontierei naționale în partea de vest a României. A trecut o jumătate de secol. Ne-am gândit cu toții la sensul războaielor noastre. Războaiele noastre n-au fost niciodată desfășurări fantastice de forțe, nici castele de iluzii clădite pe o psihologie agresivă, belicoasă, cuceritoare. Spiritul militar de care se vorbește uneori – de care s-a vorbit mai ales între cele două războaie – nu are nimic comun cu spiritul războinic al marilor cohorte care au hălăduit lumea în copitele cailor, nici cu spiritul revanșard al celui ce își asuma datoria sau mândria de a-și recupera o bătălie pierdută, nici cu interesul strategic al marilor cuceritori ai lumii. Acest spirit militar românesc izvorăște din latinescul „vivere militare est" (a trăi înseamnă a lupta), adică din nevoia de a lupta pentru a trăi, pentru a exista. Ce altceva a fost, pentru noi, viața pe acest pământ, dacă nu o luptă continuă pentru supraviețuire? O luptă – prin toate mijloacele, de la cele diplomatice la cele ale armelor – cu cele trei mari imperii care s-au aflat cândva în jurul nostru, cu toți cei care au venit în țara asta cu gândul de a-și instala, pentru mai multă sau mai puțină vreme, taberele lor războinice. Ei, acești războinici ai lumii, au reușit (destul de greu, dar au reușit!) să dividă vechea Dacie, să despartă, prin frontierele intereselor mai-marilor lumii din acele timpuri, frate de frate, dac de dac, român de român. Populația acestor pământuri era compusă din țărani statornici și harnici, pe care nu-i prea interesa lumea mare. Satul este locul în care oamenii au un contract moral, neconsemnat nicăieri și nesemnat de nimeni, dar absolut necesar. Satul trăiește între sate, oamenii reprezentându-și exact și pe termen foarte lung, dintotdeauna și pentru totdeauna la fel, binele și răul, frumosul

și urâtul. Lupta lor, a oamenilor care s-au născut din aceste pământuri, a fost și a rămas luptă pentru valori, pentru valorile care au dat acestui popor înțelepciune și durată. De aceea, stăpânirile care s-au perindat n-au putut să dezrădăcineze nici un român adevărat, n-au putut să schimbe valorile noastre milenare. Deși au încercat. Încearcă. Și vor mai încerca. Noi ne-am apărat dintotdeauna aceste valori. De aceea, războaiele, pentru noi, n-au fost războaiele orgolioase ale cavalerilor strălucitori de odinioară, nici cruciade împotriva altora care n-au zis sau n-au crezut ca noi, ci reacții determinate de amenințarea iminentă a ființei noastre, războaie de apărare. Nu ne interesează și nu ne-au interesat laurii frunților de fier, nici aurul altora, nici blazoanele, nici triumfurile. Monumentele noastre sunt spațiul plin al poporului român, sunt dealul și valea, credința și recunoștința, lanul de grâu și de porumb, livada cu meri, nucul și via, cuvântul „acasă". Unii spun că, pentru mulți dintre noi, asemenea lucruri nu mai sunt, că alte doruri ne frământă. Dar noi știm cu toții că nu este așa, că sângele apă nu se face, că momentul cel mai fericit, cel mai emoționant, cel mai plin, cel important din viața unui om nu este strălucirea orbitoare a unei clipe sau a unei mari reușite, ci întoarcerea acasă, acolo unde se află izvorul valorilor cu imaginea căruia fiecare dintre noi a plecat spre destinul care i-a fost hărăzit. Chiar și cei care s-au dus departe, peste oceane și mări, să-și caute norocul, cei care au devenit personalități remarcabile ale lumii științifice, literare, artistice, economice sau politice nu s-au îndepărtat de spiritul țării, au rămas sau au revenit mereu acasă. Mircea Eliade este aici, n-a fost niciodată plecat, nici uitat, Eugen Ionescu ne-a cucerit totdeauna cu spiritul său, Brâncuși are un frumos muzeu-atelier la Paris, dar și un unic și inegalabil complex eroic-monumental la Târgu Jiu, adică acasă la el, Pamfil Șeicaru a rămas mereu lângă România, lângă oștirea română, lângă mânăstirea Sfânta Ana de la Orșova, pe care a ridicat-o după primul război mondial, Ion Rațiu s-a întors acasă... Rătăciții și amăgiții de dincolo de Prut încep să înțeleagă, să priceapă că sunt români și nu altceva, că valorile lor se află în casa lor și că ele sunt aceleași cu cele din Carpați...Toți cei peste 12 milioane de români care trăiesc în afara frontierelor României de azi au aceleași valori, știu ce înseamnă cuvântul „acasă"...

Războaiele noastre, toate, au fost războaie pentru „acasă", pentru apărarea caselor și frontierelor noastre. De aceea, ele nu au putut avea învinși și învingători. „Noi n-am învins pe nimeni". Expresia aparține domnului Gheorghe Tinca, ministrul apărării naționale, și este bine găsită. Deși pare paradoxal, războaiele pe care le-am dus noi s-au subordonat totdeauna interesului național, idealului național; iar atunci când s-a deviat de la acest interes, armata a făcut ceea ce trebuia făcut. De aceea, ea n-a pierdut nici un război. Și nici n-a învins pe cineva. Noi n-am învins nici o țară. Nici n-am fost învinși. Noi am făcut tot ce trebuia făcut pentru a ne apăra pământul. Ne-au obligat să punem mâna pe arme năvălirile altora, războaiele altora, rapturile teritoriale făcute de alții. De aceea, trebuie să spunem că vocația noastră nu este războiul, ci pacea, adică buna conviețuire, buna vecinătate, buna înțelegere. Afirmarea românismului, în deceniile de dinaintea războiului, n-a însemnat naționalism extremist, exclusivism, ci cu totul altceva. Românismul era un concept de valoare cooperantă, era o alternativă la naționalismul desuet, adesea extremist, era particularizarea la specificul nostru a spiritului iluminist, intelectual și moral al vremii. Era rezultatul secolelor de luptă pentru unitate națională, era afirmarea noastră (prin valorile noastre românești) în lume și în propria noastră viață. Era conștiința de sine a unui popor care are conștiință de sine.

O analiză atentă a războaielor purtate de români, a operațiilor la care au participat armatele noastre, a scopurilor și obiectivelor politico-militare și strategice ale bătăliilor nu se supune spiritului clasic, algoritmului obișnuit. Sunt elemente care par a nu fi în consonanță cu cutumele războiului, cu unele norme de fidelitate față de lideri, de aliați etc. Realitatea este însă cu totul alta. Interesele altora au deviat de la morala cea adevărată a confruntărilor armate, de la cavalerismul luptelor. Și mai este ceva, foarte important. Morala armatei române este una singură: fidelitate față de țară. Nimic nu poate fi mai presus pentru armata noastră ca apărarea țării. Valoarea supremă a armatei române este Patria. Mai presus de Dumnezeu și de Patrie, nu există nimic. August 1944 și decembrie 1989 sunt argumente în acest sens. De aceea, probabil că toată lumea a înțeles că armata nu face jocurile politice ale nimănui. Ea rămâne unica forță care nu face decât o

singură politică: apărarea țării. Fără a rămâne fixistă și inflexibilă la modernizări, la evoluții, la perfecționări, la nuanțe – războiul, azi, are extrem de multe dimensiuni, fațete, forme de desfășurare, conotații în planul concepției, pregătirii și desfășurării –, armata își păstrează, mai mult decât alte instituții, mai mult decât fiecare om în parte, un anume simț al adevărului național, un puternic sentiment național. Are simțul țării. Niciodată armata română nu a greșit față de țară. Încercările de a o încrimina pentru războiul din est, pentru ce s-a petrecut, în decembrie 1989, la Timișoara, la Otopeni, la Sibiu, la Brăila, la Cluj-Napoca, la București sunt ori inconștiente, ori interesate. Cei care au făcut sau fac acest lucru ar fi trebuit să știe, ar trebui să știe sau, cel puțin să dorească să știe, prin ce au trecut cu adevărat țara și armata când li s-a ordonat ostașilor să treacă Prutul, când unitățile au rămas fără artilerie și mijloace antitanc în Cotul Donului, precum și în decembrie 1989, când diversiunea radioelectronică și psihologică, provocarea ordinară prin foc de armă tras din locuri situate în clădiri, în plin oraș a vizat crearea unei mari confuzii și autoneutralizarea singurei forțe care mai putea apăra țara. Revoluția noastră din decembrie 1989 a fost, într-adevăr, o mare ridicare populară, o explozie a românilor, a tuturor. Înapoia acesteia – și îndeosebi după ce armata și-a definit clar și distinct poziția –, s-au petrecut însă lucruri stranii, drame cumplite, care au fost îndreptate, în primul rând, împotriva oastei țării. Ele nu s-au încheiat încă. De aceea, sărbătorind, la Carei și în toată țara, ziua armatei, înțelegând cu toții valoarea instituției militare pentru securitatea și stabilitatea țării, respectul pe care poporul român îl poartă armiei sale, ar trebui să luăm cu toții aminte. Noi n-am învins pe nimeni, dar nici n-am acceptat vreodată să fim învinși la noi acasă.

SUB DUHUL IANCULUI

În aceste zile, în Transilvania și îndeosebi în Apuseni, s-a sărbătorit împlinirea a 170 de ani de la nașterea lui Avram Iancu, marele spirit al Libertății, sufletul și speranța moților, simbolul luptei pentru drepturile românilor, dar nu în dauna drepturilor celorlalți, ci în deplină consonanță cu ele. Duhul Iancului se află pretutindeni în Transilvania. Iar în Țara Moților – munții Apuseni –, el trăiește în fiecare piatră, în fiecare localitate, pe fiecare pisc pe unde l-or fi purtat pașii – de la Piatra Grăitoare la Curcubăta, de la Găina la Dobrinul. Căci nu există palmă de pământ și inimă de moț să nu vibreze la numele Iancului și nu există suflet de român care să nu se înnobileze cu duhul Iancului.

1. În marea Piață a Libertății din Cluj-Napoca, lângă monumentul Iancului, în spiritul Iancului, o mie de ostași din garnizoană au depus legământul solemn față de țară. S-a adunat multă lume aici. Părinți și frați ai ostașilor, oameni ai Clujului. Întotdeauna, la bine și la greu, clujenii se adună aici. De Ziua Eroilor, în nopțile marilor victorii ale fotbaliștilor români, în noaptea învierii, dar și în zilele de tristețe ale morților Clujului, în clipele cu orizonturi întunecate, atâtea câte au fost. Acum, în această dimineață de 23 iulie, când ziarul nostru, purtător de cuvânt și de demnitate ostășească, împlinește 135 de ani, iar spiritul Iancului al moților și al românilor împlinește 170, cerul Clujului mi se pare a fi minunat de senin. De aceea, cuvintele Jurământului Militar, rostite în prezența ministrului apărării naționale, a comandantului Armatei 4 „Transilvania", a I.P.S. Irineu Pop Bistrițeanul, episcop vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, a prefectului județului, a miilor de oameni prezenți în acest loc sfânt, sunt înălțătoare. Apoi

întreaga formație, împreună cu fanfara și cu întreaga asistență, cântă imnul țării. Iată un gest atât de necesar pe care ne-am bucura să-l vedem și să-l remarcăm la toate solemnitățile, ca un act de înalt respect față de simbolurile României.

Slujba de sfințire a acestei clipe, precum și îndemnurile adresate tinerilor ostași de domnul Gheorghe Tinca, ministrul apărării naționale, și de domnul general-colonel Paul Cheler, comandantul armatei, sunt receptate pe măsura clipei.

Am fost de multe ori la Cluj-Napoca. Mă impresionează acest oraș prin trecutul său zidit în monumente inegalabile sau aflat sub pământ, prin spiritul culturii și calitatea oamenilor. Dar parcă niciodată n-am fost atât de impresionat ca acum.

2. Vânătorii de munte din brigada „Avram Iancu" au trăit, de asemenea, chiar în Apuseni, clipa solemnă a depunerii Jurământului militar. Cei din batalionul comandat de locotenent-colonelul Mircea Tămăslăcaru s-au aliniat în spațiul sanctuarului de la Țebea, lângă Gorunul lui Horea, acolo unde bate neîncetat inima Apusenilor. Căci din mormântul său de la Țebea, Iancu învie în fiecare clipă, ca un Hristos al acestui pământ, ducând în casele și în sufletele oamenilor speranța, încrederea, responsabilitatea. Aici, în acest loc, în care, din morminte, cresc goruni, oamenii se adună de multe ori. De mult. Unii veneau, pe vremuri, să-și adape privirile la Tricolorul românesc, pictat pe bolta bisericii din Țebea. Sau să țină sfat. Alții veneau să se închine Iancului, să-i audă fluierul sau să se înarmeze cu șoaptele frunzelor de gorun. Astăzi, aici, se organizează mari serbări câmpenești. Pentru că munții aceștia știu nu numai să lupte, nu numai să-și doară dorul, ci și să-și cânte viața oamenilor care îi înnobilează piscurile și poienile.

Festivitatea depunerii Jurământului militar la Țebea este, efectiv, una din acele reușite care te marchează o viață. Ea se constituie într-un reper de bază, la care te vei raporta mereu, oriunde ai fi. Ostașii, împreună cu părinții, rudele, prietenii și, bineînțeles, cu comandanții lor trăiesc o clipă unică. La umbra gorunilor, ei se leagă să ducă mai departe mesajul de libertate, de demnitate și de bună înțelegere cu toată lumea lăsat de Crăișor. Iar dacă va fi nevoie, să pună mâna pe arme.

Exercițiile demonstrative prezentate în continuare sunt edificatoare în acest sens. Toți cei de față iau cunoștință, cu încredere și respect, de priceperea vânătorilor în organizarea ambuscadelor, în folosirea terenului, în lupta apropiată. Iar ceilalți trebuie să ia aminte. „Ne naștem creștini – sublinia domnul ministru, în cuvântul său – și ne legăm de creștinism prin botez. Ne naștem români și ne legăm de poporul român prin acest botez al Jurământului militar." (...) „Suntem aproape de mormântul lui Avram Iancu. Unitatea voastră are nume de munte – Zarand. Faceți-o tare și de netrecut ca el. Brigada din care faceți parte are numele lui Avram Iancu. Fiți copii frumoși și curați ai Craiului munților și comportați-vă de așa natură încât să nu jigniți spiritul lui de mare patriot român. Prin sărbătoarea lui de naștere, acum 170 de ani, vă nașteți și voi ca fii devotați ai poporului român."

3. Pe muntele Găina sunt, la această oră, zeci de mii de oameni. Au venit de peste tot. Din toată țara. Cu trenul, cu mașina, cu autobuzul, cu ce au putut. Cei mai mulți dintre ei sunt moți. Ei, moții, vin de multe decenii aici. Vin din Legendă, vin, pentru că sunt de-ai muntelui și muntele trebuie să le fie martor, să le fie părtaș, să le fie sfătuitor la toate momentele ciclului vieții. Aici, pe muntele Găina, sub geana Bihorului, Tarcăului, Zarandului, Vlădesei și Codrului Moma – că toți acești munți se zăresc de aici – moții veneau odinioară să-și mărite fetele. Era anticamera nunților din toamnă. Era un loc de împliniri. Nu era pur și simplu un târg, un iarmaroc, un talcioc. Era o întâlnire în spiritualitate. Ceva între Sfântul Plai și Sfântul Om. Sub patronajul Bunului Dumnezeu, care și-a dorit să-i aibă pe acești oameni cât mai aproape de el. Era un loc în care se croia, după datina străbună, începutul familiilor. Fetele de măritat își ascultau părinții, iar părinții aveau toată grija să le aleagă mirii pe care ele și-i alegeau. Este o mare înțelepciune în această îngemănare între muntele cel vertical și viața moțului din acest spațiu dur, bărbătesc. O viață care nu este ușoară. Iubirea cea adevărată vine din iubirea pământului, din responsabilitatea perpetuării vieții. Și azi, cei mai mulți o duc greu. Coboară o dată la lună în vale, în sat sau în oraș, să-și cumpere sare și gaz, apoi se întorc la casele lor, la gospodăriiile lor, sus, pe dealul dealului și trăiesc în

izolare, fără să se simtă nici o clipă singuri.

Și iată-i, azi, aici, pe Muntele Vieții, veniți cu zecile de mii, la Sărbătoarea Națională a Vieții, a Românismului, a unui Spirit care ne-a păstrat nealterate prin vremuri și vremuiri valorile.

Firesc, în sprijinul acestei extraordinare sărbători de care s-a ocupat cu toată inima prefectul Ioan Rus, au acționat și apărătorii crestelor carpatine, vânătorii de munte din unitatea comandată de maiorul Ion Bucaciuc. Ei au pregătit din toate punctele de vedere acest spațiu, s-au urcat pe munte înaintea oaspeților, au amenajat, în corturile lor alpine, izoterme, 900 de locuri de cazare. E drept, cei pentru care s-au pregătiti aceste corturi – oameni importanți și artiști din toată țara – au fost cam de două ori mai numeroși. Dar toate au trecut. Iar acum, după impresionanta sliujbă de la Cruce, pe marea scenă, se citește mesajul președintelui României. Domnul Adrian Năstase, președintele Camerei Deputaților, rostește apoi cuvinte tulburătoare, iar domnul ministru Gheorghe Tinca dă glas mesajului Guvernului României. Iau cuvântul prefecții județelor învecinate și ai unor alte județe, inclusiv cel al județului Covasna. Domnul Grigore Vieru, mesager al sufletului românesc de dincolo de Prut, vorbește aici, pe Muntele Vieții Moților din Apuseni, de un „Avram Iancu" al chinuitei noastre Basarabii – Ilie Ilașcu. Mama lui, măicuța Natalia, o femeie bătrână, bătrână, când a fost să fie, i-a spus fiului ei doar atât: „Ilie, să faci așa încât să nu dai înaoi, să nu îngenunchezi în fața păgânilor". Nicolae Furdui-Iancu, crăișorul cântecului din Țara Moților, un adevărat Avram Iancu al viersului Munților Apuseni, al sufletului românesc din acest spațiu, cu vocea sa inconfundabilă și inegalabilă – o asemenea voce apare o dată la o sută de ani – face să vibreze tot muntele. Urmează hora și cântecul venite aici, la această sărbătoare națională a poporului român, din toată țara. Păcat că, în acest spațiu atât de frumos și atât de curat, au suit și ceea ce găsim atât de jos prin alte locuri: plastic, gumă de mestecat, băutură proastă și... seminte. Dar, poate că și astea fac parte din... decor. Vom avea oare puterea și priceperea să trecem de la această poluare comercială la adevărata semnificație a Târgului de fete de pe Muntele Găina, care trebuie să însemne admirație a frumuseții și curățeniei sufletești a oamenilor din această minunată inimă a țării, respect față de

valoare, față de tradiție?

Oricum, vă invit pe toți, la anul, pe 24 iulie, la Târgul de Fete de la Găina, pe cei mai tineri, pentru a-și „cumpăra" vreo frumusețe de fetișcană de prin partea alocului, pe ceilalți, pentru a ne recuceri, cu inima și cu înțelepciunea, jumătatea pe care ne-a dat-o Dumnezeu și cu care am mers și vom merge până la capăt pe drumul cel mai frumos al datoriei și al vieții.

CAPITALA OȘTIRII

Statul Major General este un sumum al Armatei Române. El este elementul de conducere strategică. Totdeauna a fost. Aici se elaborează toate planurile mari, aici se construiesc structurile de rezistență ale oștirii, aici se fundamentează strategia, marea strategie. Aici se află matematica tacticii și artei militare, aici se durează logica deontică a armatei. Toți privim cu respect spre această instituție. Ea își cinstește numele și își onorează renumele. Pe frontispiciul acestei instituții se înscriu, în aceste zile, 135 de ani. Trepte de statornicie, prestigiu făurit prin truda și valoarea unor ofițeri de excepție. Tot ce a avut mai bun, mai valoros armata – esența gândirii și practicii militare – s-a concentrat aici, în această instituție. Când în unități se vorbește de Marele Stat Major (de Statul Major General, azi), tot militarul înțelege că are de a face cu autoritatea numărul unu a armatei, cu Cartierul ei General, cu Capitala oștirii. De-a lungul anilor, Statul Major General a realizat o foarte solidă construcție, o fizionomie unică a organismului militar românesc, de mare profunzime, de mare forță. Personalitatea Statului Major General este dată, deopotrivă, de ofițerii care au încadrat și încadrează această instituție, de realizările lor deosebite – mulți dintre ei, în curgerea anilor și a generațiilor, oameni de știință, membri ai Academiei Române –, cât și de spiritul de stat major care s-a constituit de-a lungul timpurilor și care este, la rândul lui, una din marile valori ale oștirii române.

Acum, la cea de 135-a aniversare, avem bucuria și onoarea să salutăm Statul Major General al Armatei Române și să-i urăm

La mulți ani!

ÎNTRE CER ȘI PĂMÂNT

● *Dacă mergeți într-un regiment de aviație, să nu vorbiți piloților despre poezia zborului, nici despre F-16, Rafale, Tornado, Mirage, Harier sau MiG-29. Toți le cunosc. În detaliu. Ei nu au nevoie de impresie artistică, de iluzii, de imagini ale aviației altora. Am avut și noi, cândva, IAR-ul nostru, care rivaliza cu Messerschmit-ul. Nu-l mai avem! Ei, piloții militari de azi, au nevoie de cauciucuri pentru avioanele din dotare, de carburant, de petrol, de ore de zbor și, mai ales, de încredere, de iubire, de înțelegere. Iar țara aceasta are nevoie de piloți experimentați și are dreptul la o aviație militară performantă!*

Cu un an în urmă se transmitea, în mediile de informare, o știre uimitoare. Undeva, în sudul Olteniei, între cer și pământ, s-au ciocnit două avioane. Erau două avioane de luptă. De fapt, s-au pulverizat. La un impact de peste 400 de metri pe secundă, materia intră într-o altă stare. Erau două avioane MiG-21, unul pentru simplă, celălalt cu comandă dublă. Simpla efecuta un viraj la 4000 metri altitudine. Dubla era la 2000 și urca. S-au ciocnit la 3000 de metri. Cineva spunea că este o ciocnire... imposibilă. Adică să fi vrut careva să o planifice și să o efectueze și nu reușea atât de... perfect. Alții îi zic altfel. A fost însă o mare nenorocire. Pilotul de pe avionul în simplă, care se afla în plin viraj n-avea cum să vadă bolidul care urca spre el ca o rachetă, întrucât câmpul de vedere îi era limitat. Nici instructorul de pe avionul de dublă, care se afla înapoia pilotului, nu avea vizibilitate. Singurul care putea să vadă avionul aflat în plin viraj și să-l evite era... pilotul de pe avionul de dublă. Dar se efectua zbor instrumental și cabina era acoperită. Doar pilotul de pe avionul de simplă a reușit să se catapulteze. Ceilalți s-au năruit în văzduhul

lui Exupery și al lui Davidovici. Caz incredibil! Stupid! Dar au murit doi piloți – unul foarte experimentat și celălalt foarte tânăr – și s-au spulberat două avioane. Parcă le-a împins cineva unul către altul! Parcă erau doi magneți cu poli de sens contrar. Erau doar ele două în acea zonă! Ceva de domeniul fantasticului! Dar așa a fost. Deja, drama de atunci a devenit amintire.

La vremea respectivă, m-am gândit și mă mai gândesc și acum la o întâmplare la fel de stupidă pe care eu însumi am trăit-o. Evident, păstrând proporțiile. Eram în concediu la Mangalia. Mă trezisem pe la orele 03.30 și o pornisem înot în larg să simt, cum se spune, marea, la răsăritul soarelui, acolo, departe, în larg, într-o deplină singurătate. După clipa de euforie pe care am trăit-o destul de departe de țărm, am luat-o înot înapoi, dozându-mi cu grijă efortul. La un moment dat, simt o puternică izbitură în creștet, scot capul din apă și... În fața mea, exact în aceeași postură, se afla un alt înotător. Ne izbiserăm cap în cap, ca berbecii. Și eram doar noi doi în acea porțiune de mare..., la ora 06.00 dimineața... Am zâmbit, și ne-am continuat drumul. Dacă eram piloți pe două supersonice, altul putea fi deznodământul...

Anul acesta, pe 14 octombrie, încă un MiG-21 din parcul avioanelor de luptă al aceastei unități s-a spulberat. Încă un pilot, un tânăr pilot, un om deosebit de bun și de cald, tată și soț, un camarad de excepție, a trecut în neființă. Zbura în celulă și, probabil, căutându-și capul de formație în plin viraj, cu ochii în soare, a intrat în pământ. La 200 de metri pe secundă nici nu și-o fi dat seama de pierderea de înălțime. Era în plin viraj, la 220 de grade, era în formație... Și nu avea decât 13 ore de zbor în acest an. Dacă ar fi avut 60 sau 160, deprinderile l-ar fi ajutat, poate, să nu intre într-o astfel de situație... sau să iasă cu ușurință din ea... Bineînțeles, toți cei în drept au analizat, secundă cu secundă, acest zbor care a durat doar... patru minute. Dar cine poate oare știi foarte exact ce s-a întâmplat cu adevărat acolo, sus?! Ce a gândit, ce a trăit, ce a simțit acest bărbat frumos, înalt de 1,80 metri, calm, meticulos, stăpân pe el, acolo, între cer și pământ, atât de aproape de pământ, în ultima lui secundă de viață?!?

...Ajung la regimentul „Căpitan Alexandru Șerbănescu” dimineața. Sunt scoase la zbor doar două avioane. Zboară unul. Vor

lua startul 15 piloți. Toți, piloți clasa a întîi, instructori de zbor. Cei mai buni din unitate. Vor fi controlați de alți instructori de zbor. Tot din unitate. Tot dintre cei 15. Plus un instructor de la comandament. Ceilalți, căpitanii, locotenenții-majori și locotenenții, piloții clasa a treia, se află la pregătire. Imaginea este dură. Au trecut doar două săptămâni de la accident. Acești cavaleri ai aerului și-au condus, pe ultimul drum pe pământ, spre mormânt, un camarad, un pilot. Fiecare este, într-o formă sau alta, marcat. Chiar dacă n-o spune, chiar dacă n-o știe. Atât de pierderea unui coleg, unui prieten, cât și de soarta nedreaptă a aviației române. Aici, la regiment, la avion, la pilot – terminal și bază a aviației militare a României –, toate durerile dor cumplit. Ba, mai mult, ele înseamnă pierderi imense, uneori chiar moarte.

Înainte de a merge la zebră, iau act, pe video, de o casetă. A fost filmat locul impactului avionului cu solul. Celui care a filmat – și el tot pilot – i-a tremurat mâna. Pe sute de metri sunt fragmente dintr-un avion robust, poate dintr-o mare iubire. Căci pilotul acesta, căpitanul Trușcă Adrian, cel care nu mai este printre noi, și-a iubit, ca nimeni altul, avionul. Acest avion. Fusese și el selecționat să treacă pe MiG-29. Este singurul pilot din cei selecționați care a dorit să rămână, totuși, la MiG-21. Această opțiune spune foarte mult, întrucât MiG-21, intrat în dizgrațiile presei și ale multor oameni, a fost și mai este încă un avion bun, dar greu de pilotat, mai ales în apropierea solului.

Motorul, un angrenaj din cel mai bun oțel, este torsionat și adus la forma fierului vechi, inutil și uitat. Bucăți de dural sunt peste tot. Jumătate din capul pilotului, casca, o parte din mustață, ochiul care nu se va mai deschide niciodată, o parte din palma mâinii stângi, degetul cu verigheta, câteva bucăți dintr-un trup frumos, robust, sportiv sunt amestecate cu bucăți de metal și cu pământ... Sânge – și el pulverizat – pe bucățile care au mai rămas din costumul de zbor... Nici un os, doar câteva vertebre și o parte din craniu... Doctorul, ajutat de piloți, a strâns, într-un loc, acolo pe arătură, rămășițele pământești ale celui care a fost un pilot... Apoi le-a pus într-un sicriu...

... În una din săli, se adună opt tineri piloți. Plus un comandant de escadrilă care nu este la zbor. Nu poate. Evenimentul de acum două săptămâni l-a marcat profund. Și nu numai evenimentul. Intenționez

să-i pun în temă, să-i rog să se pregătească pentru un scurt dialog, pe care să-l desfășurăm spre seară, la cercul militar. Sunt triști. Probabil că nu le arde de dialog. N-au trecut decât două săptămâni de când unul din familie, din familia lor, a aviatorilor, cu care au fost colegi, cu care au glumit, cu care au împărțit bucuriile și necazurile vieții de regiment, ale vieții de colonie (așa se numesc casele lor de alături, din pădure), a dispărut. Este și motivul pentru care ei, deși nu au decât între 13 și 20 de ore de zbor – și ne aflăm în luna noiembrie! – nu vor fi astăzi la start. Doar trei dintre ei își dau drumul și își exprimă direct, tranșant opiniile. Ceilalți urmăresc cu atenție fiecare cuvânt care se spune. Participă și ei la acest dialog. În felul acesta tăcut, atent, răbdător. Cuvintele camarazilor lor sunt și cuvintele lor, de aceea, mi-am propus să nu-i nominalizez. Este important ce au spus, nu cine a spus.

- Știți, domnule colonel, că, în ultimul an, acest regiment a pierdut de la zbor 11 piloți?

- Nu știu.

- Trei au murit (s-au prăbușit cu avioanele, 2 au fost opriți de la zbor, doi se pensionează, unul și-a tăiat degetele în tren...

- Dumneavoastră câte ore de zbor aveți în acest an?

- 19.

- Dar dumneavoastră, domnule căpitan?

- Eu am 14...

- E mult, e puțin...

- Știți care se consideră că e limita de supraviețuire, domnule colonel?

- Cam 50-60 de ore pe an!

- Da, aceasta este. Colegul nostru, cel care a căzut avea 13 ore de zbor...Eram prieteni. Buni prieteni. Am fost colegi de liceu, am stat cu el în aceeași cameră. Tare îmi lipsește... Fiecare din noi are ceva la el... Trăiesc un sentiment de amărăciune, de neputință, dar și de revoltă. Dumneavoastră vă dați seama că, în ritmul acesta, aviația militară a României poate rămâne în doi-trei ani, fără piloți de vânătoare?

- Are dreptate – intervine un alt pilot. În fond, câți suntem? Cifra cred că vă este cunoscută. Dar nu cifra contează, ci sistemul de

pregătire, care nu asigură continuitate, fluență, concordanță între plan și realitate. Instructorii noștri, unul câte unul, se duc. Unii se pensionează, alții renunță. Vremurile nu au permis să se acumuleze experiență. Când mergeți la start, ei, instructorii, or să vă explice mai bine... Dar și pe noi ne îngrijorează. Pentru că, după ce vor pleca ei, noi vom fi instructori... Oare, putem? Avem, adică, experiența necesară?

- Cei din NATO zboară...

- Știm exact cât zboară cei din NATO. Știm și ce avioane au și care sunt performanțele acestora. Știm că se zboară asistat de calculator, că atenția pilotului nu este concentrată asupra aparaturii de supraveghere, de securitate a zborului, care se face automat, ci asupra luptei aeriene, asupra țintei. Ne-am dori și noi astfel de avioane și mai sperăm încă, trebuie să sperăm, că le vom avea cândva. Aviația română le merită. Dar noi, domnule colonel, cerem mult mai puțin. Cerem cauciucuri, petrol și piese de schimb pentru avioanele pe care le avem! Cu 200.000 de dolari pe regiment, eu cred că s-ar putea asigura ce e necesar pentru ca piloții noștri să nu mai intre în pământ.

- Pilotul care a dispărut a lăsat în urma lui o fetiță de patru ani și o soție fără serviciu. Domnul comandant se străduiește să-i găsească un loc de muncă în unitate. Mai greu este cu fetița lui. Ea știe că tăticul ei e plecat acolo, sus, printre nori, că are treabă acolo. Și că, după ce își va termina treaba, se va întoarce. Și întreabă mereu, de două săptămâni, când se va întoarce tăticu. Copiii cred mai ușor ca noi lucrurile imposibile. Dar începe să-i cuprindă și pe ei îngrijorarea. Știți ce i-a spus unul tatălui său? „Tati, dacă ai nevoie de bani, îți dau eu. Nu mai zbura, nu te mai duce acolo, nu vreau să mori, te iubesc!”

- Dumneavoastră, domnule colonel, spuneați, în preambulul acestei discuții, că, probabil, și în aviație, ca peste tot în țara asta, lucrurile sunt foarte complexe, foarte complicate. Poate că, văzute dintr-un unghi inaccesibil mie, așa or fi. Din punctul meu de vedere, ca pilot pe supersonic, lucrurile sunt însă foarte simple. Toată lumea le cunoaște. Inclusiv opinia publică. Avem nevoie de ore de zbor. Făcute la timp. Nu amânate sine die. Deci, de avioane, adică de bani, de petrol, de cauciucuri și de piese de schimb. Și de un mecansim, de un sistem de pregătire și de siguranță care să funcționeze. Mie nu mi-e frică de

avion. Eu vreau să zbor. Dar nu sunt robot. Când mă urc în avion, nu pot să las de o parte grijile care mă copleșesc. Chiar dacă aș vrea eu să le las. N-am casă, cei doi copii ai mei merg cu autobuzul unității în oraș, la școală – și trebuie să plătim acest autobuz –, banii nu ne ajung, cele mai multe din soțiile noastre n-au serviciu, iar dacă se întâmplă ceva cu noi, pentru că și riscul face parte din meseria noastră, nu putem să nu ne gândim la familie, la cei dragi...

- Și apoi care-i considerația față de noi? De ce trebuie să se spună „noi" și „voi". „Voi", adică noi, cei de aici, de la regiment, nu suntem altceva decât ce au fost, cu ani în urmă, cei ce-și spun „noi", adică cei care au fost, la vremurile respective, ca noi. Piloți pe aceleași avioane. Ar trebui să-i doară durerile noastre, întrucât nimeni nu știe mai bine ca dumnealor că noi suntem cei care zburăm azi avionul pe care l-au zburat (cei care l-au zburat), l-au trăit și l-au iubit ei ieri. Pe atunci era cel mai bun... Acum a mai îmbătrânit și el. Și are nevoie de multe... Căpitanul Trușcă a pierit. La funeralii, din partea comandamentului, n-a fost nici măcar un sergent angajat. La noi, treaba aceasta are o mare importanță. Pentru că suntem ca o familie. Pentru că suntem cu toții piloți militari. Care ar trebui să fim mereu unii lângă alții și să ne unim și mai tare în vremuri de durere.

- Sunt căpitan. Fac serviciu de luptă pe timp de zi. Dumneavoastră știți că, până la această oră, eu n-am văzut cum pleacă o rachetă aer-aer de sub plan? Vă pot spune la ce folosește, ce greuate are, cum se lansează. Dar n-am tras niciodată cu ea. Nici nu am văzut cum se trage. Dacă e nevoie să ies la interceptare și să o declanșez, am s-o fac, dar am s-o fac pentru prima dată...

- Eu sunt comandant de escadrilă. Fac serviciul de luptă noaptea. Desigur, sunt pilot clasa întâi, zbor în toate condițiile. Dar eu n-am mai zburat pe timp de noapte din 9 septembrie...

- Am auzit, domnule colonel, că s-au luat măsuri pentru modernizarea avionului MiG-29.

- Da, s-au luat.

- Nu e rău, dar eu cred că treaba asta este ca și cum ai pune un termostat pe un ceainic...

- La urma urmei, azi, nu contează atât performanțele avionului,

cât ale mijloacelor pe care le pui pe el. Dacă ai un radiolocator care vede la 120 de kilometri și o rachetă pe care o lansezi la 60...

- Este adevărat, dar avioanele acestea ale noastre au fost cât au fost. Și mai pot fi. Pentru antrenament, pentru că nu avem altele. Dar, domnule colonel, știm cu toții ce înseamnă aviație modernă...

Pe 7 iunie 1991, la Washington, am asistat la parada militară americană în urma victoriei în războiul din Golf. Cu câteva zile înainte, americanii au scos, între Casa Albă și Obeliscul Washington, tehnică militară. S-o vadă americanii. Se aflau acolo avioane F-15 și F-16, tancuri M1 Abrams, transportoare, obuziere atutopropulsate de 155 mm, elicoptere... În ziua paradei, au trecut o mulțime de formații mixte de avioane. Avioanele F-117, F-16, Awacs erau aplaudate și aclamate. Americanii le cunoșteau și se mândreau cu ele. Pentru că America este o țară a aviației performante și știe să-și respecte aviația. Și noi am fost cândva o țară a aviației performante. În al doilea război mondial, avioanele noastre de luptă erau la fel de performante ca Messerschmit-urile germane. Numai că uzina care le făcea s-a transformat în... fabrică de tractoare...

Țara aceasta are dreptul la performanță, la o aviație pe măsură. Dar performanța nu se dăruiește, nu se cumpără, nu se negociază, ci se obține prin efort, inteligență, voință și iubire. Aș dori atât de mult să-i văd pe oameni aplaudând IAR-urile noastre performante...

... Conducător de zbor este chiar comandantul. Locotenent-colonel Ilie Juncu. El a zburat deja. Sonda. Dimineață caldă de toamnă. Pista liberă, vizibilitatea trei kilometri. Nu este chiar o zi limpede, formidabilă, cum sunt unele zile de toamnă. Cei care zboară acum sunt însă obișnuiți cu tot felul de condiții meteo. Au multe ore de zbor. Nu chiar atât de multe, dar, oricum, au prins, în tinerețe, vremuri mai bune, din acest punct de vedere.

400 se află la capătul pistei. I se permite decolarea. Pilot: maior Ion Băloi, comandant de escadrilă. Instructor: locotenent-colonel Valer Scrobotă, instructor cu trageri și luptă aeriană. Se păstrează legătura radio, se efectuează corect, fără probleme traiectul. Pilotul trece la

verticală, apoi vine la aterizare.

Vine apoi rândul lui 382. Pilot: maior Valentin Mihai. Un pilot cu suflet sensibil. L-am văzut, pe casetă, la cimitir, citind necrologul. Un imn adus celor ce slujesc, azi, în aceste condiții grele, aviația militară a României. Instructor: locotenent-colonel A. Lupașcu, din Statul Major al Aviației și Apărării Antiaeriene. 406 este ultimul care zboară. Îl aștept la capătul pistei. Colonelul Nicolae Ioniță este foarte bine dispus. A fost un zbor de rutină. Nimic deosebit. Avionul e bun. Domnul colonel este de părere că modernizarea lui ar rezolva, într-adevăr, o problemă de tranziție spre aviația modernă. Dacă se realizează în 3-5 ani. Altfel, se poate pierde și următorul start...

Tehnicienii spun că avionul e bun. Nu prea sunt piese de schimb, dar... asta e. Ei îl pregătesc foarte bine pentru zbor și nu i-ar da drumul dacă ar ști că are vreo defecțiune.

Maistrul militar clasa a I-a Gheorghe Andreescu, șef grupă echipament altitudine, ne spune că echipamentul este bun. Strictul necesar pe piloți. Adică fiecare pilot își are costumul lui de zbor. Și știe ce spune, întrucât are 21 de ani vechime aici. Și avioanele care rămân în start sunt disponibile.

Solicităm și punctul de vedere al unui pilot care se află la celula de luptă, pe timp de zi. Căpitanul Nicolae Jianu ne răspunde tranșant:

- Domnule colonel, eu cred că lucrurile sunt abordate cu prea multă eleganță. Trebuie bătut cu pumnul în masă. Aviația nu poate rămâne la condiția la care este. Se dă bugetul în mai, iar în octombrie se spune că nu mai sunt bani!

După încheierea zborului, la regiment, spre seară, avem o scurtă discuție. De data aceasta, participă cei mai experimentați piloți din regiment. Percepția este, în general, aceeași. Acești oameni nu se gândesc numai la ei, la viața lor, ci, în primul rând, la aviația militară a României. Aproape toate problemele care-i frământă pe cei din Statul Major al Aviației și Apărării Antiaeriene, pe cei din Departamentul Înzestrării Armatei, ca să nu mai vorbim de conducerea ministerului, îi frământă și pe ei, pe piloți, pe comandanții de patrule și de escadrile, pe

comandantul de regiment și pe locțiitorii săi.

- Avioanele cad din cauza... avioanelor, a piloților și a sistemului care conduce zborul – spune maiorul Virgil Florea. E clar. Am 700 de ore de zbor. Nu mi-e frică de avion. Niciunuia dintre noi nu-i este. În acest an, am zburat în toatal 44 de ore, dar numai 16 pentru mine. E nevoie să se facă ceva, dar să se facă ceva real! Toate necazurile noastre, ca și toate lipsurile care sunt la aeronave se constituie în cauze care afectează atât pregătirea pilotului, cât și condiția regimentului.

- Eu am peste o mie de ore de zbor pe acest avion – intervine locotenent-colonelul Valer Scrobotă. Îl cunosc bine! Il iubesc, am fost atâția ani împreună, dar i-a trecut vremea. Modernizarea lui este deja improvizație. Nu avem nevoie de așa ceva. Avem nevoie de un avion bun, performant, dacă se poate cu decolare verticală, întrucât spațiul nostru de importanță strategică este cel muntos... Este opinia mea. Decât să dăm banii pe modernizări, mai bine luam, pentru fiecare regiment, câte un avion modern și ne pregăteam în mod foarte serios piloții pentru aviația pe care trebuie să ne-o facem. După revoluție, am crezut că se vor crea alte condiții pentru antrenament. În 1990-1991 s-a zburat 30-40 de ore, în 1993, mai puțin, în 1994. S-au alocat resurse și mai puține. Chiar dacă se vor aloca resurse până la sfârșitul anului, nu vom realiza mare lucru, întrucât nu se menține ritmul optim în formarea și consolidarea deprinderilor. Cert este că suntem sub nivelul de supraviețuire! Matematic vorbind, oricând sunt posibile situații grele, neprevăzute. Piloții foarte buni au început să plece. Situația nu este deloc strălucită. Cei care ne conduc ar trebui să ia aminte. Toți cei care vin în regiment și nu numai în regiment cunosc problemele. Dar atât! Ba unii ne mei pun și fermoar la gură. Trebuie să spunem lucrurilor pe nume. Așa nu mai merge!

- Mâine voi împlini 44 de ani – spune locotenent-colonel Iliescu. De 22 de ani sunt în această unitate. Am 1400 de ore de zbor. Băiatul meu este student la Brașov, la Antiaeriană, iar fata este în clasa a X-a. Amândoi copiii iubesc aviația. Pentru că și eu o iubesc. De aceea, mă doare antagonismul. O fi ea lumea sistemică și antagonistă, dar aviația nu trebuie să fie așa. Aviația trebuie să fie armonioasă și complementară. Cel mai mult și mai mult mă doare **pierderea încrederii.** Cineva parcă

ar vrea să distrugă aviația de vânătoare. Nu cred că sunt piloți care nu mai vor să zboare. Însă pragul de siguranță este 60 de ore, în plan prevăd 40 și zbor 14! Mi se pare inadmisibil! Pierdem instructorii. Pierdem fluxul formării piloților de clasă! Pierdem floarea aviației! Dar, ceea ce mi se pare și mai grav, pierdem și startul pentru cei care vin după noi. Apoi, nu știu de ce, dar regimentul ăsta nu mai participă la aplicații! Este un fel de oaie neagră, este cam ce era Borcea înainte de 1990. Am vrea să ieșim din starea asta. Noi, toate unitățile de aviație, indiferent de profil, noi, toți piloții, formăm o familie.

Așadar, dincolo de poezie, dincolo de patimă, de ADN-ul care ne transmite, din generație în generație, gena, aptitudinea zborului și dorința de zbor – poate, ca o compensație că suntem prea pământeni, prea statornici, prea iubitori de glie –, aviația este o problemă care se cere continuu rezolvată. Avionul MiG-21 – unul din cele mai bune avioane de luptă în anii ,960, a devenit, acum, mai mult... aviație sportivă, cum spun piloții experimentați din acest regiment. Avem nevoie de altceva. Avem nevoie de o reconsiderare a aviației militare a României, de o analiză profundă, temeinică, serioasă (care, de altfel a și început) a problemelor cu care se confruntă și de rezolvarea lor neîntârziată. Nu numai ale aviației, dar și ale aviației.

Domnul general Ion Săndulescu îmi spunea că a zburat 19 ani avionul MiG-21. Îl cunoaște perfect, i-a umplut aproape două decenii viața. Este un avion bun, dar un avion pretențios și greu de pilotat. Un avion care vine la aterizare cu 340 km pe oră și deschide parașuta de frânare la 280. În acest regiment, se deschide la 240, pentru a proteja... parașutele. Au fost situații când nu s-a zburat din cauza lipsei acestor parașute de frânare. Este un avion care necesită foarte mult antrenament, care se pilotează manual. Și tocmai el are atât de puține ore. Există însă și o lipsă crasă de înțelegere din partea firmelor și societăților care au obligația, potrivit contractelor, să asigure aviației militare a României petrol, cauciucuri, piese de schimb pentru aeronave și tot ce mai este necesar. Nu s-a înțeles că, atunci când este vorba de asigurarea celor necesare domeniului apărării naționale – și mai ales aviației, apărării antiaeriane, sistemelor gata de luptă permanent – nu se glumește și nu

se tărăgănează lucrurile. Dacă se livrau la timp cantitățile de petrol planificate, dacă regimentele aveau posibilitatea să-și respecte planul de pregătire de luptă în zbor, dacă Trușcă zbura 30 de ore în loc de 13, poate că, azi, ar fi fost viu, iar peste un an-doi, ar fi devenit unul din cei mai buni piloți de vânătoare ai României, instructor de zbor în toate condițiile...

Oameni buni, țara aceasta a noastră nu are oare capacitatea și înțelegerea de a asigura acestei aviații militare strictul necesar pentru a deveni ceea ce ea trebuie să fie? Guvernul a făcut un gest, a mai dat aviației, în acest an, față de anul trecut, câteva miliarde. Dar miliardele n-au nici o valoare pentru aviatori. Lor le trebuie avioane, petrol, cauciucuri, piese de schimb. Pe care nu le fac banii, ci întreprinderile din România care primesc acești bani. Și le mai trebuie piloților și tuturor celor care deservesc aerodromurile, punctele de comandă, stațiile de radiolocație, case de locuit, căldură la bloc, înțelegere.

DINCOLO DE SFIDARE

Referitor la sărbătoarea noastră de suflet de la Carei, cotidianul orădean „Bihari Naplo" publică, sub semnătura lui Indig Otto, comentariul intitulat **„Parade și fraze"**, pe care-l redăm în continuare:

„În sfârșit, s-a încheiat evocarea istoriei prin demonstrație de forță a puterii. Săptămâni de-a rândul, statul-major al imbecilizării poporului a sărbătorit „eliberarea – mai precis reanexarea – Ardealului de Nord prin parade militare, mesaje naționaliste și discursuri înflăcărate de demagogie, prin depuneri de coroane și coruri ale veteranilor. Demonstrația – ce ar putea echivala chiar și cu o avertizare – a început în orașul lui Sf. Gheorghe (în inima Țării Secuilor), primul dintre orașele reocupate, noul octombrie socialist al activiștilor reformatori ai post-comunismului românesc fiind continuat în centrul spiritualității maghiare ardelene – cu un trecut maghiar multisecular –, Târgu-Mureș, Cluj, Oradea. Și Careiul a devenit loc de desfășurare a acestui cabaret politic străbătut de lozinci naționaliste și șovine; în micul oraș al anilor de școală ai lui Ady, în imediata vecinătate a castelului Karolylor, a fost ridicată, pentru Președinte și primarii și prefecții fanarioți ce-l înconjurau, o tribună ce amintea de vechile zile de 23 August. Strălucirea „Sărbătorii" a fost accentuată de amintirile autocompătimitoare ale veteranilor și de avansările la gradul de general. Chiar și faimosul – repudiat general al armatei din Transilvania, mâncătorul de maghiari – Cheler a mai urcat o treaptă pe scara gradelor.

După bunul obicei al conducătorilor români, însă, istoria din urmă cu 50 de ani a fost temeinic „reprelucrată", oratorii etalând-o după bunul lor plac. Și, între timp, de-a lungul a câteva săptămâni bune, au dat o mână de ajutor la buna desfășurare a acestor reprezentații și mediile

de informare; și-au ațintit reflectoarele asupra „atrocităților comise de trupele horhysto-hitleriste", au evocat amintirea victimelor române, dar călărețiii de elită ai revoluției furate „au uitat" să-și amintească despre cum au fost uciși oameni nevinovați (din Secuime și, mai apoi, în ținuturile Beiușului) de către trupele române „recuceritoare" și aliații lor sovietici (toate acestea, în numele tradiționalei prietenii ruso-române și sub semnul răzbunării).

Această serie de ceremonii, de multe ori cu iz provocător, n-a ajutat deloc dialogul româno-ungar și poate nici concilierea, ca cerințe obligatorii ale acestui moment politic. S-a dovedit, însă, potrivită pentru a distrage atenția de la situația, starea catastrofală a țării și societății. Căci, pentru echipa Iliescu-Văcăroiu, acest lucru este, momentan, cel mai important, întrucât sărăcia și corupția au căpătat asemenea dimensiuni încât pot întoarce împotriva lor furia electoratului lor, prostit și înșelat anterior. Sub semnul „circ pentru popor", a fost din nou aruncat în scena politică antimaghiarismul (după gustul unor Funari, Păunești, și Vadimi). Cu „toleranța" majorității..."

Acesta este articolul publicat într-un cotidian din România. (Alocuțiunile de la Carei, ale domnilor general-colonel Marin Dragnea, președintele ANVR, Gheorghe Tinca, ministrul apărării naționale și Ion Iliescu, președintele României le-am publicat în numărul... al ziarului nostru). Dar nu alocuțiunile au stârnit furia cotidianului respectiv, ci altceva. Probabil că astfel de sfidări grosolane, cu notă arogantă și disprețuitoare și cu efect umilitor în profilaxia unei colaborări, unei conviețuiri, n-ar trebui luate în seamă. Sunt destule în țara aceasta postdecembristă. Și au fost și înainte, dar ascunse de lumina lumii. Articolul jignește însă armata română, poporul român, spiritul comemorării de la Carei. Acolo, în orașul-simbol al reîntregirii României în partea ei de vest (nu al „reanexării Ardealului de Nord", cum insidios se subliniază în comentariul cotidianului din Oradea, noi nu anexăm ce este al nostru!), nu s-a comemorat o victorie împotriva cuiva, nu s-a etalat un spirit războinic, nu s-a reactivizat antimaghiarismul (care, de fapt, nici nu există în România; în România, există doar atitudinea arogantă, separatistă, enclavizantă, antiromânească a unor cercuri care țin cu tot dinadinsul să aţâțe spiritele, să creeze o falsă imagine asupra

raporturilor din această țară, singurul stat național unitar din lume în care unii din cei ce o locuiesc au libertatea să-și spună altfel decât români), ci s-a sărbătorit o împlinire, înlăturarea unei nedreptăți făcută printr-un dictat, cinstindu-se jertfele ostașilor români care au făcut posibil acest moment scump poporului nostru. În Vest, aliații au comemorat cu mare fast debarcarea din Normandia, iar nemții și italienii – mari popoare, cu simțul istoriei și al adevărului – nu s-au ofuscat defel. Istoria rămâne istorie, faptele sunt fapte. Ar trebui să se înțeleagă odată că Europa de azi, la 50 de ani de la încheierea războiului, nu mai are – și n-ar trebui să mai aibă – învinși și învingători, ci țări care nu se doresc a fi inamice unele altora, armate care își propun să colaboreze, popoare care doresc să trăiască în pace. Tot ce a fost este istorie. Dar istoria, domnilor care scrieți astfel de comentarii, este cartea cea dintâi a unei nații. Există și istoria imperiilor, dar aceasta nu poate fi decât cartea dureroasă a națiilor. Momentul Carei este, pentru poporul român, pentru România, istorie. Dar o istorie sfântă. Iar pentru armată – un simbol. Pentru care a luptat tot războiul. Și în Est și în Vest. Dacă acest lucru nu vă este clar, atunci e greu să puteți înțelege, e greu să participați efectiv la un dialog. De fapt, obiectivul celor care scriu astfel de materiale nu este dialogul, ci altceva, cu toții înțelegem ce anume. Și, din păcate, nu putem spune „Iartă-i, Doamne, că nu știu ce fac”...

PAMFIL ȘEICARU

● Un mare gazetar ● Un mare patriot ● Un mare român, în țară condamnat la moarte, în emigrație supus, atâția ani, la o conspirație a tăcerii, dar care n-a tăcut până în ultima clipă a vieții sale

„L-am văzut pe mareșalul Antonescu la Olănești, în ziua de 7 august (1944). Mi-a cerut să plec urgent în Spania, la Madrid. Iată un adevăr care se ocolește în special în emigrație: Conferința de la Stockholm în vederea negocierilor unui armistițiu, care s-au dus cu doamna Kolontay. Inițiativa negocierilor a venit de la Stalin. La Stockholm era, ca ministru al României, Nanu. Mareșalul mi-a sspus: < Am obținut trei puncte, ma sunt încă două; le vom avea. Rușii nu vor să-i apuce iarna. Carpații anulează valoarea tankurilor. De aceea, avem nevoie, dat fiind că armistițiul se va încheia, de o bază de apărare în afara hotarelor țării. Rușii vor semna armistițiul așa cum îl cred eu favorabil, în condițiile actuale, țării noastre. Dar nu-l vor respecta. Sigur vor fi încălcări și nu vom putea protesta în presa noastră. Așa cum am vorbit, avem nevoie, în afara României, de organe (de presă) prin care să denunțăm opiniei internaționale orice încălcare a celor prevăzute în acordul de armistițiu. Spania este țara în care noi putem desfășura denunțările ruseşti ale obligațiilor luate, Franco nu va relua cât va trăi relațiile cu Rusia Sovietică. Deci nu vom fi împiedicați. Vei pleca imediat acolo, la Madrid, vei căuta să închiriezi sau chiar să cumperi o tipografie. Ești de meserie și gazetar și tipograf. Vom face și depozit de hârtie. Cauți colaboratori pentru o publicație în limba franceză și alta în limba engleză, ambele săptămânale. După

ce ai aranjat totul, te întorci ca să stabilim programul de acțiune. Vei avea semnat de Ică (Antonescu) un ordin de a ți se pune la dispoziție suma necesară pentru arvună. Mă ții la curent cu ce a făcut ministrul Dumitrescu". (Pamfil Șeicaru, SCRISORI DIN EMIGRAȚIE, Editura Europress – ediție îngrijită de Rodica Șerbănescu și Nicolae Copoiu. p.100).

Pamfil Șeicaru a plecat la misiune. A lucrat foarte intens, la Madrid, apoi la München și Dahau. A scris vreo zece cărți foarte importante, având o uluitoare capacitate de previziune. Am în față *„La Roumanie dans la Grande Guerre"*, Minard 1968, o excepțională analiză a Marelui nostru Război, *„Dunărea- fluviu a cinci mări", „Davai Ceas"*. Își mai aștepta rândul la publicare *„Helsinki – Yalta numărul doi"*, *„Memoriile unui gazetar"* și câte altele! Dar viața unui om e atât de scurtă!

În loc de un portret al marelui jurnalist și scriitor, iată un fragment de un copleșitor optimism dintr-o scrisoare adresată unui tânăr prieten din România, Radu Valentin, datată 5 octombrie 1974: „Am retrăit, citindu-ți cartea („Mărășești 1917" N.N.), acel anu crucial 1917 care a lăsat o crestătură adâncă, necicatrizată în ființa mea. Ca să-ți dai seama de ce puternică a fost experiența războiului, te rog du-te la Orșova și vezi mânăstirea și biserica Sfânta Ana (numele mamei mele), pe care le-am construit nu cu subscripție publică, ci cu propriile mele mijloace. Aveam trei ziare la dispoziție: *Curentul, Evenimentul și Rapid. Zadarnic vei căuta în paginile lor, nu vei găsi menționată ctitoria mea. Ai răscolit, tinere prieten, întreaga mea tinerețe evocând 1917 și cartea dumitale este un act educativ. Între generația mea și generația 1941 – 1944 s-a interpus o generație care invocă anual doi combatanți, Moța și Marin, și o victorie: N. Iorga. Va veni ziua când vor fi evocați cei ce s-au bătut pe câmpiile Rusiei până la Volga și în Caucaz. S-ar putea spune eroice jerfe inutile. Dar toată istoria noastră este o succesiune de eroice jertfe inutile. Totalizate, ne-au dat emoționanta realitate: nația există. Ca să-mi înțelegi gândul, fă o traiectorie între 1821 și 1975: ce drum am străbătut în 154 de ani. Eram două țări vasale Turciei și, dincolo de Carpați, o populație căreia îi era interzis să se așeze în orașe. Azi, România este cunoscută până și în cel mai obscur stat din*

*Africa sau din Asia. Există*m. *Dar, la baza existenței noastre ca stat și națiune solid închegată, ca temelie sunt oasele eroismelor inutile. La 80 de ani și șase luni sunt optimist în ce privește perspectivele nației mele. Îți mulțumesc penbtru cartea ce m-a întors la 1917."* (Ibidem, p.13-14)

Și noi trebuie să-i mulțumim acestui mare român pentru asemenea cuvinte care sunt atât de rezonante în sufletul nostru.

PENTRU LIMPEZIMEA ORIZONTULUI STRATEGIC

Nu știm dacă anul care abia a început va fi la fel de bun sau la fel de rău cu cel care a trecut. Nici dacă va fi mai bun sau mai rău. Viața merge, totuși, înainte. Cu sau fără speranțele, iluziile, convingerile sau neconvingerile noastre. Cu sau fără noi. Cu sau fără cei care sunt. Cu sau fără cei care nu mai sunt. Morții cu morții, dispăruții cu dispăruții, ajunșii cu ajunșii, împătimiții cu împătimiții, prefăcuții cu prefăcuții, contrafăcuții cu contrafăcuții, deveniții cu deveniții, supraviețuiții cu supraviețuiții, bogații cu bogații, săracii cu săracii, viii cu viii... Se poate și altfel, în lumea aceasta orice este posibil. Chiar și imposibilul. Oricum, anul care a venit nu este locul în care existăm sau nu existăm, în care devenim sau rămânem nedeveniți, ci încă un fragment de timp la dispoziție în care suntem sau nu suntem ceea ce suntem, dar și în care putem deveni ceea ce dorim sau ceea ce nu dorim. Timpul unora și anotimpul sau netimpul altora. Loc sub soare este pentru toată lumea. Chiar dacă nu toată lumea are parte de soare. Mai sunt și nori pe ceruri și în suflete. E drept, norii sunt trecători. Mereu alții, aducători sau neaducători de ploi, de vânturi, de nostalgii, de amăgiri sau de tristeți. Norii sunt, deci, trecători. Dar cerul și sufletul sunt veșnice. Cerul senin, ca și sufletul senin. Chiar dacă unii nu văd decât relativitatea seninului și neseninului. Depinde de locul unde te afli. Poți fi pe pământ sau deasupra norilor. Poți fi în sufletul oamenilor sau în afara acestuia.

Sfârșitul lui decembrie 1994 n-a mai fost, parcă, atât de violent și de nedrept la adresa armatei române, pe tema participării acesteia la evenimentele din decembrie 1989. Viperele cu corn și-or fi epuizat veninul sau și-or fi tocit cornul tot mușcând dintr-o iluzie pe care ele

însele și-au creat-o spre a-și exersa mușcătura și a-și prolifera punguța cu otravă. De aici nu rezultă cu necesitate că nu mai sunt vipere în țara aceasta. Probabil că sunt destule, dar iarna și înghețul nu le sunt prielnice. Oricum, teama de vipere este încă prezentă în unii dintre noi care refuză să iasă în lume pentru a evita orice mușcătură. Așa, spre exemplu, când ne-am propus ca, în nr.51/1994 al ziarului nostru, să publicăm câteva din hărțile întocmite la Statul Major al Aviației și Apărării Antiaeriene cu situația aeriană din 22-25 decembrie 1989 – documente care, de-acum, sunt istorie – comandantul trupelor radiotehnice ne-a cerut să obținem aprobarea expresă a șefului Statului Major General. Pentru că, dumnealui, din câte am înțeles, s-a fript o dată cu ciorba și, acum, este obligat să sufle și în iaurt. Domnul general a uitat probabil că ziarul nostru a fost singura publicație din România și singurul compartiment al armatei care a exprimat public, coerent, argumentat și temeinic, încă din ianuarie 1990, adevărul în legătură cu marea diversiune radioelectronică și psihologică cu care s-au confruntat în primul rând trupele radiotehnice. Drept mulțumire, iată, neîncrederea! Vă mulțumim, domnule general! Am obținut, bineînțeles, aprobarea respectivă, dar nici aceasta nu a fost de-ajuns; trebuia, după părerea domnului comandant al trupelor radiotehnice, să-i solicităm șefului Statului Major General să dea ordin expres șefului Statului Major al Aviației și Apărării Antiaeriene să ne pună la dispoziție o astfel de hartă... Până la urmă, așa am procedat. Deși, după toate regulile de funcționare a unei armate și a unui sistem de informare publică, domnul comandant al acestor trupe, care este o autoritate în materie, trebuia să fie primul interersat să spună lumii (în primul rând, prin ziarul armatei) ce au făcut trupele radiotehnice în decembrie 1989, cu ce probleme s-au confruntat, cum au acționat – și n-au acționat rău! – pentru a preveni catastrofa care ni se pregătea probabil de către... acei marțieni care n-aveau loc de armata română și de sistemul de apărare aeriană și antiaeriană al țării. N-a fost să fie așa...

Nu este nici primul și nici ultimul caz în care s-a manifestat reticență sau prudență excesivă, cu totul nejustificată, în această amplă acțiune de a informa țara și lumea întreagă cu comportamentul corect, eroic al armatei române în Revoluția din decembrie 1989,

comportament care atestă încă o dată că oștirea noastră nu a greșit niciodată față de națiune, că ea este umărul țării la greu. N-am obținut încă un articol de analiză serioasă, de nivel strategic, absolut necesară, de la compartimentul de luptă radioelectronică din Statul Major General și nici alte materiale care să pună lumea în cunoștință de cauză cu dimensiunea strategică a evenimentelor care s-au desfășurat în acele zile fierbinți, sublime, dar și dramatice, poate paralel cu marea revoltă populară din decembrie 1989. Am obținut, în schimb, numeroase materiale de analiză psihologică a evenimentelor de atunci, ceea ce înseamnă deja foarte mult în demersul nostru de a formula și a exprima clar și distinct adevărurile fundamentale ale Revoluției române din decembrie 1989. Așa cum am mai spus-o, nici comisiile parlamentare și nici Justiția nu au competența militară și politico-militară necesară pentru a analiza și a stabili, la nivel strategic (și nici măcar din punct de vedere militar), adevărul situației din acel însângerat decembrie 1989. O face, într-un fel, volumul „Armata română în revoluția din decembrie 1989", care a apărut recent, dar nu pe post de carte albă, ci ca un studiu preliminar, care se cere adâncit, diversificat, completat cu noi date și cu noi considerații. Avem analiști de mare suprafață, de mare forță, oameni foarte inteligenți, care cunosc bine implicațiile politico-militare și strategice ale evenimentelor de atunci. Foarte puțini dintre ei au spus lumii (evident, atât cât se poate spune) ce s-a întâmplat cu adevărat în acele zile. Să sperăm că o vor face de acum înainte, atât în paginile ziarului nostru, în emisiunile de radio și televiziune militare, cât și în lucrări de analiză științifică riguroasă și responsabilă. Oricum, nu putem să nu încercăm amărăciunea constatării lipsei de concertare a vocilor destinate să lumineze – și pe această cale – orizonturile strategice ale armatei române.

ASALT ALPIN

De o săptămână, tot ninge. S-a așternut un strat de omăt cât munții și cât toate câmpiile la un loc. E foarte bine. Înseamnă că, la primăvară și la vară, vom avea din belșug apă. Apă pentru câmpii. Apă pentru izvoare. Apă pentru viață. Cu acest gând liniștitor, privesc totuși cu îngrijorare spre creasta Mălăieștilor și spre Bucșoiul Mare. S-au adunat cantități imense de zăpadă, iar vântul a făcut din ele cornișe. Dacă se văd de la o asemenea distanță, înseamnă că sunt deja peridculoase. Mă tem puțin, dar nu îndeajuns pentru a spune NU entuziasmului care însoțește totdeauna o întreprindere de amploarea „Patrulei Carpaților". Discut îndelung cu colonelul Gheorghe Suman, un mare sufletist, un vânător de munte de excepție, care, de-a lungul anilor, a făcut atâtea pentru camarazii săi, pentru acești ostași ai crestelor, din elita armatei române. Este optimist, dar puternic sensibilizat. Chiar acum, duminică, 28 februarie, s-a încheiat etapa finală, pe Ministerul Apărării Naționale, a concursurilor sportive și aplicativ-miltare de iarnă. O reușită. O frumoasă reușită. Totuși, căderile masive de zăpadă, meandrele iernii, psihologia specifică unei premiere naționale nu pot să nu pună probleme. Multe sunt gândurile și frământările celor ce poartă răspunderea unui astfel de examen. Cu viața oamenilor nu te joci. Chiar dacă acești oameni nu sunt copii de grădiniță sau domnișoare de pension, ci luptători de talie din unități de elită ale armatei române.

Dar ziua trece repede în noapte și, iată, clipa cea mare a sosit. Start într-o competiție a vigorii, curajului și forței, a tinereții fără bătrânețe înstăpânită de multă vreme pe crestele alpine ale vânătorilor de munte. Patrulele se avântă, din cinci în cinci minute, pe un drum al unor încercări pe care ostașii munților și ai pătimașelor iubiri nu le

vor uita niciodată. Înaintea lor, pe acest frumos traseu al anduranței și împlinirii, am pornit-o și eu, împreună cu un as al schiului militar alpin, maistrul militar Gheorghe Grădinaru. Un început de lună strălucitoare, stele necăzătoare, ger aspru, respirație fierbinte. Coborâm vertiginos. În lunecarea fantastică, ireală a schiurilor se concentrează și se dilată maiestuos timpul. Merită să-ți dai jumătate din viață pentru o asemenea clipă. Momentele sunt prea frumoase pentru a le păstra numai pentru mine. Reproduc traseul pe care l-am mai parcurs odată, la recunoaștere. Diham Vânători, Forban, Orban, Valea Frăsinet, Valea Râului Mare, Cabana Mălăiești, Hornurile Mălăiești, Vârful Omu, Valea Ialomiței, Peștera, Babele, Obârșia Mare, Valea Cerbului, Poiana Coștilei, Pichetul Roșu, Poiana Izvoarelor, Diham Vânători. Pe acest traseu de 50 de kilometri, cu diferențe de nivel de peste o mie de metri, vor fi ei, cei din patrule. Oameni ai crestelor și piscurilor de diamant. Vânători de munte. Adevărați. Viguroși. Bine antrenați. Plini de forța tinereții și de delicatețea sufletului alpinistului. Îmi vine greu, acum și aici, să-i identific, să le redau numele. Numele lor se cheamă iubirea muntelui. Prețuirea meseriei. Locotenent-major Ștefan Harapu. La recunoaștere, zburda pe... custura măturată de vântul puternic. Mi-am spus atunci, îmi spun și acum, cred, mai mult, sunt convins că, împreună cu coechipierii săi, va fi unul din principalii candidați la cucerirea titlului de cea mai bună patrulă a Carpaților. Căpitan Vasile Someșan, cel cu care, în octombrie 1989, am urcat Vârful Pietrosul din Masivul Rodnei. Am scris atunci cteva pagini pe care le-aș fi dorit pe măsură. Dar a venit decembrie. Acele pagini se află acum într-un roman despre Muntele Iernii. Iar eu mă aflu, acum, pe unul din acești munți. Ca un vis al visului. Ca o speranță a speranței. L-am reîntâlnit cu bucurie pe coechipierul meu din masivul Rodnei. Un om de munte, un vânător adevărat. Pietrosul este tot acolo, în acel spațiu de legendă și de frumusețe pe care nu poți să-l uiți, care-ți adapă, preț de o viață, izvoarele sufletului. Locotenent Adrian Negoiță. Sergent angajat Mihai Vrânceanu. Locotenent-major Ion Muntean... Nume sunt multe. În total, 123. Venite aici, la o întîlnire formidabilă cu iarna și cu spiritul muntelui.

Cine va câștiga? Care patrulă va fi prima? Sunt întrebări care nu

mă frământă. Vor câștiga toți. Vor câștiga vânătorii de munte. Și mă bucur că și de această dată ma aflu aici. Am ținut neapărat să nu lipsesc de la această premieră. Sunt, deci, aici. Alături de ei. Împreună cu ei. Întrucât munții noștri nu poartă numai aur, nu poartă numai flori de colț și poieni de rododendron, ci și căldura celor care știu să facă din piscuri ascuțite de viscol și din custuri înghețate, austere, admirabile temelii într-un templu al iubirii și respectului.

Traseul este aspru, epuizant. Pașii desenează trepte în Hornuri, luminița de pe Omu parcă se tot îndepărtează, pe măsură ce noi ne apropiem. Temperatură alpină. Una cîte una, patrulele asaltează, pur și simplu, în noapte, acest bastion auster. Nu bate încă vântul, dar aerul puternic rarefiat te pătrunde. Este un loc frumos. Un loc în care bate, totuși, o inimă caldă. Stația meteorologică. Cei care viețuiesc aici, pe Omu, măsurând zi și noapte, temperatura, umiditatea, viteza vântului, știu să fie gazde deosebit de primitoare. Au pus la dispoziția acestui periplu în alb tot ce au mai bun. Bucătărie, pentru prepararea unui ceai fierbinte, punct medical, încăperi, pentru cei ce se află la limita puterilor.

Raliul în alb trece din noapte în zi, sub înmărmurirea Coștilei și clipirea atentă aochiului elicopterului care, iată, începe să survoleze crestele și văile. „Acolo, sus, cineva ne iubește”, constată un soldat dintr-o patrulă care, după ce a escaladat de două ori Omul, coboară dezinvolt în Valea Cerbului. Se referea la elicopter, dar, poate, și la vremea frumoasă care a fost rezervată acestei încercări. La recunoaștere, se aflau, pe aici, cîteva capre negre. Acum se află doar albul tasat al unei avalanșe care s-a întâmplat ieri. Tot pe aici, pe undeva, cu ani în urmă, m-am salvat dintr-o astfel de avalanșă, ascunzându-mă după o... stâncă. O caut din ochi. Ei îi datorez, poate, viața. Dar cum s-o regăsesc în acest labirint de alb al zăpezii și de cenușiu al pietrei?

Munte frumos, munte înalt, munte plin de căldura pământului și a iubirii noastre! ÎțI mulțumim pentru că ești ceea ce ești și pentru că, prin spiritul tău, noi înșine suntem ceea ce suntem.

Concursul acesta este un act de cutezanță. Este un act de curaj. Hornurile zornăie sub pași, acumulările mari de zăpadă pot crea mari probleme. Dar instrucția, adevărata instrucție a vânătorilor de munte nu

se face lângă focul care arde ca un gând în sobă. Și nici la... macheta terenului. Cineva trebuia să aibă odată curajul să o spună și, mai ales, să o facă. Este doar un început. Omul are puteri nelimitate. Și, când acestea sunt coroborate cu o mare responsabilitate și cu o mare iubire, nu există obstacol pe lumea asta care să nu poată fi trecut.

Sosirea, după un parcurs atât de dificil, este pe măsură. Clasamentul care se întocmește măsoară deopotrivă calitatea efortului, dar și deprinderile de trăgător, de luptător. Se fac calcule, se stabilește o ierarhie a celor mai buni. Campioană, la categoria A (traseul complet) este patrula comandată de locotenentul-major Ștefan Harapu. La categoria B (același traaseu, mai puțin bucla Valea Ialomiței, Peștera, Babele, Obârșia Mare), titlul este cucerit de patrula comandată de locotenentul-major Ion Muntean. Cupa cea mare, cupa transmisibilă va poposi o vreme, adică până la următoarea ediție, în Apuseni, la lotul Bihorul. Oriunde ar fi, în munții noștri, suntem la noi acasă.

AUSTERITATE ȘI RESPONSABILITATE

Mereu plutim între senzația că, în mare parte, ceea ce trăim acum am mai trăit cândva și senzația că așa ceva este unic, teribil, complicat, că pământul pe care călcăm ne fuge și ne tot fuge de sub picioare, că, peste tot, ni se pun fel de fel de bețe în roate, că, la fiecare colț de stradă, ne așteaptă un Everest. Discursurile din Parlament seamănă cu alte discursuri care au mai fost rostite cândva (între cele două războaie, spre exemplu), iar experiențele noastre în materie de apărare ne-au învățat că trebuie să suflăm și în iaurt. Tot aici, în același spațiu din Dealul Mitropoliei și cam în același registru de... înțepături elegante, se punea și în trecut țara la cale, invocându-se Constituțiunea. În multe. Inclusiv în domeniul apărării. Se subînțelegea (și atunci, ca și acum) că problemele-s aici, iar războiu-i departe, ce să avem noi, cei mai pacifiști dintre pacifiști, cu războaiele lumii și cu lumea războaielor?! Și se mai spunea că bugetul este cel care este și de unde nu este nici Dumnezeu nu poate să dea. Și astfel (atunci, ca și acum), s-au cam dus pe apa Ciorogârlei și planurile de modernizare a armatei, și industria de apărare. În favoarea idealismului unei concepții de securitate bazată pe încredere nemăsurată în puterea morală a Societății Națiunilor. În vremea asta (cea de atunci, firește!), se vedea dinspre toate părțile că Europa clocotește, că echilibrele impuse după primul război mondial se... bălăngăneau, ca acrobatul începător pe sârma prea întinsă, că o teribilă cursă contracronometru începuse. Numai dinspre Dealul Mitropoliei nu se vedea nimic. Sau se vedea ceea ce se dorea să se vadă. Altele erau prioritățile. Atunci, ca și acum. Altele au fost mai mereu. Înaintea apărării naționale se află ofensiva nevoilor care dau buzna. Ca la omul sărac. De aceea, nu ne-am aplecat prea mult asupra nevoilor de apărare. N-am putut. Sau

n-am știut. Sau n-am vrut. Toată lumea era liniștită că aveam, totuși, o armată. Orbul politicienilor l-a plătit însă din greu bietul soldat. L-a plătit cu sânge. Așa cum se plătește totdeauna insuficiența în pregătire și în înzestrare. Referitor la pregătirea armatei, Constantin Kirițescu nota în 1924: „Considerații de ordin politic – legăturile noastre cu puterile triplei alianțe – o făceau să pară inutilă; considerații de ordin financiar o făceau să pară imposibilă". Cele mai bune divizii aveau, în 1916, cîte șase mitraliere de regiment. Unele aveau doar câte două, iar altele nu aveau deloc. În 1917, în Carpați, au fost situații când doi soldați luptau cu o pușcă (și aceea, prăpădită, întrucât multe puști din dotarea armatei române făcuseră războiul la Plevna), În preajma celui de al doilea război mondial, generalul Antonescu avertiza din nou că incompetențele și iresponsabilitățile celor ce răspund de apărarea țării se plătesc cu sângele ostașilor. Politicienii uitaseră lecția aspră a lui ,916! Ai noștri deja au uitat-o și pe a lui decembrie 1989! Dacă or fi luat cumva cunoștință de ea, în acest răstimp. Dacă nu... nu. Nu se poate uita ceea ce nu știi.

În campania din Est, ca și în cea din Vest, neștiințele ca și amneziile au costat foarte scump. Iar situația geostrategică în care ne aflăm acum nu ne îndreptățește să nu deschidem bine ochii. În Iugoslavia este un război crunt. Spre Est, pe mai bine de 1300 de kilometri, noi nu avem... frontiere (în sensul că nu avem tratate noi, viabile, care să le reglementeze), ci doar linii de demarcație. În Caucaz, bubuie tunul. Războiul din Irak abia s-a încheiat, dar apele Golfului încă nu s-au limpezit. Fundamentalismul islamic, drama kurzilor, situația de la frontierele Israelului cu țările arabe sunt, iată, alte puncte nevralgice, extrem de sensibile. La care se adaugă diseminarea forțelor nucleare strategice ale fostei Uniuni Sovietice, tensiunile din Federația Rusă, terorismul de pretutindeni, războiul psihologic și încă o mie de alte și alte probleme care împing un fitil deja aprins spre butoiul de pulbere din Balcani și nu numai din Balcani. Dar toate acestea se pare că n-au nici o importanță pentru parlamentarii noștri, de vreme ce dezbaterea și aprobarea legilor care ar trebui să reglementeze operativ, prompt, eficient și clar domeniul apărării se tot amână. Am notat cu multă plăcere în ziarul nostru confluența opiniilor partidelor politice privind

apărarea națională, securitatea națională. Idei limpezi, exprimate cu eleganță și frumoase cuvinte. Am prefera însă necuvintele lui Nichita Stănescu, decât cuvintele fără acoperire ale celor care, în Parlamentul României, au legat pur și simplu de mâini și de picioare ministerul apărării. Nici măcar posibilitatea de a căuta niște resurse care să mai compenseze cât de cât sărăcia nu i-a fost lăsată! Bravos națiune! O fi el bugetul atât cât este, adică penultimul din Europa (raportat la cap de locuitor), dar a trata, în parlamentul țării, apărarea națională ca pe o oarecare problemă, cum ar fi, spre exemplu, cea a făcătorilor de tonete sau cea a vânzătorilor de gumă de mestecat ni se pare a coborî sub orice măsură. Noroc că românul are șapte vieți în pieptu-i de aramă!

Ar fi trebuit, poate, ca parlamentarii noștri să fi sesizat multe alte lucruri care nu sunt în regulă privind apărarea națională. Plafoanele în armament și tehnică de luptă s-au stabilit, la Viena, în condițiile existenței Tratatului de la Varșovia, țara noastră fiind considerată, pe atunci, pe undeva, cam prin eșalonul doi strategic, ca un fel de oaie neagră, refractară la invaziile Cehoslovaciilor, Afganistanelor și altor zone de interes pentru alții. Doctrina noastră, se știe foarte bine, se desprinsese net de cea de bloc. Noi n-am invadat niciodată pe nimeni. De aceea, nu ne duceam cu săgețile de pe hărțile aplicațiilor dincolo de frontiere. Dincolo de frontiere se află alte țări cu care noi dorim să trăim în bună pace. Oare acele criterii după care s-au stabilit plafoanele mai sunt valabile și în actualele condiții ale situației geostrategice? De aici nu se desprinde concluzia că militățm pentru înarmare. Dar drămuirea mijloacelor absolut necesare pentru apărarea țării este o problemă extrem de importantă și trebuie să se facă în deplină cunoștință de cauză și în modul cel mai responsabil. Acestea nu sunt nici priorități, nici conjuncturi. Sunt permanențe. Sunt puncte obligatorii de trecere. Sunt constante ale existenței noastre. Iar istoria ne-a învățat să nu ne jucăm cu ele.

AZI

E ceață, încă multă ceață peste limpezimile din noi

Sentimentul pe care-l trăim azi este unul foarte foarte contradictoriu. S-ar putea spune – dacă am accepta că totul are valoare de construcție – că un astfel de sentiment este... insuficient elaborat. În acest uriaș receptacul încă nedefinit, în care se amestecă, zi și noapte, probleme, situații, concepții, relicve ale istoriei, lecții ale trecutului, judecăți de tot felul și prejudecăți de tot felul, teamă și speranță, proiecte ale viitorului și realități ale prezentului, există, totuși, pentru noi, ca militari, și un reper ferm, neclintit sub vânturi și sub zări. Este vorba de misiunea care ne vine din vechime, pe care o preluăm, din contingent în contingent, ca pe un consemn. Cu toate facerile, refacerile, prefacerile și contrafacerile doctrinare, ea este mai presus de noi și de alții, mai puternică decât gândul și decât sufletul, mai sus ca viața și mai adâncă decât timpul. Despre ea nu se discută. O știm. Iar atunci când, totuși, se discută, trebuie să uităm de noi și de tot ce se află în noi. Ea este, pentru un militar, mai mult decât o religie, iar pentru cel care nu este militar, mai mult decât ultimul spațiu de siguranță și, adesea, de supraviețuire. Pentru libertatea și independența României, au sângerat, în primul rând, ostașii. Ostașii români. România Mare s-a înfăptuit prin jerfta lor. Și tot prin jertfa lor, a supraviețuit România de azi. Se întâmplă, însă, de multe ori, ca însuși reperul de bază al unei armate – și poate al unei nații – să se piardă în ceața unor vremuiri, în umbra unor dezamăgiri. Unii chiar pot să creadă că a dispărut definitiv, că altele sunt, acum, coordonatele existenței și siguranței noastre naționale. Într-o Europă a cooperării și a păcii, a schimbărilor și confruntărilor economice, sportive, comerciale, a

muzelor în voal de baiadere și a baiaderelor pe post de muze, a curților inundate de bălării, a hainelor mâncate de molii și de desuetitudine, a celor care se rușinează să facă, în școli, istorie națională și să cinstească monumentele poporului din care fac parte, mai avem noi, oare, nevoie de valori, de arme și de armate? Desigur, am dori ca Europa viitoare să fie alcătuită din entități naționale care să coopereze între ele. Și probabil că așa va fi. Dar mai sunt încă tunuri care bubuie cumplit în Europa, oameni care mor în războaie, contradicții care dor, țări care se înspăimântă de deșerturi, și deșerturi care pustiesc țări, iluzii care tatonează prudent fuga de spații goale și încearcă să obțină un loc în cele pline (dar și acestea sunt prea-pline), lumi care dispar și lumi care se reașază. Pericolele sunt cele care sunt și nu sunt cele care nu sunt, toți știm sau măcar bănuim când și cum se adună norii între cer și pământ. Ruleta este tot acolo unde a mai fost, roata istoriei se învârtește la fel, chiar dacă, la masa de joc, actorii nu mai sunt chiar aceiași. „Parteneriatul pentru pace" este o idee – o idee și o șansă –, UEO este soluția Europei pentru Europa, Rusia își are și ea șansa ei, împreună cu Europa, împreună cu lumea întreagă, nu izolat, nu izolată. Jocurile se cer, deci, respectate. Iar noi, cei din România, trebuie să ne valorificăm și noi șansa noastră. În văzul lumii și împreună cu lumea. Și, în același timp, trebuie să ne punem ordine la noi acasă. Ziarele, dar nu în primul rând ziarele, tot caută nod în papură armatei, în timp ce armata își readună cu greu valorile, își reașează cu rabdare prioritățile și posibilitățile. Aviația nu este într-o situație foarte bună, dar aviatorii știu foarte exact ce au de făcut, planurile lor sunt gata. Numai bani să fie. Bani și, evident, posibilități economice. Și marinarii știu precis ce vor. La fel și infanteriștii, vânătorii de munte, artileriștii. Asimilarea proiectilului cargo, spre exemplu, asigură artileriei române un salt spre anul 2000, iar proiectilul-săgeată are o importanță colosală în ceea ce privește sistemul nostru de apărare antitanc, bazat, în esență pe rachete și artilerie cumulativă care, se știe, n-au efect împotriva tuturor categoriilor de blindaje. Asimilând și proiectilul săgeată, sistemul pare a fi complet, este complet. Asta-i important. De un an de zile, ziarele au tot rezonat pe tema „afacerii țigareta", căutând corupții și erupții, fel de fel de ascunzișuri, când, poate, înapoia acestui scandal, se ascunde

o acțiune de mare amploare de eliminarea noastră de pe o piață de armament. Și chiar dacă nu s-ar ascunde o astfel de acțiune, efectul este același. Pentru că, în toate țările din lume, afacerile cu armament cer discreție. Iar când discreția lipsește, afacerea încetează. Nu se știe dacă va fi descoperit vreodată adevărul. În astfel de situații, lucrurile sunt tare încurcate. În toate acestea, se pierde din vedere ceea ce este important, ceea ce este adevărat. Pentru mințile înfierbântate, ca și pentru cele interesate, nu adevărul este important, ci atingerea unui scop, impunerea unei imagini. Valoarea, pentru ei, constă în efect, adică în scandal, în spectacol, în ocazia de a ironiza, de a terfeli, de a suspecta, de a plăti polițe. În ochii unora care nu prea pricep ce se întâmplă cu armata asta, care cred că instituția militară este subiectul lor gras de scandal, totul se află sub sceptrul unor... afaceri dubioase, făcute de niște generali corupți, priviți printr-un binoclu intors invers. Fiecare alege, din noianul de explicații, de date, de fapte, de expuneri la conferințele de presă, ceea ce-i convine, ceea ce poate constitui, în limita spațiului acordat, un subiect pentru ziarul la care lucrează. Mai rău este că, în timp ce, potrivit sondajelor de opinie, 90 la sută din populația țării respectă armata, înțelege problemele noastre geostrategice și are încredere în ostașul român, câțiva „strigă-tare" aruncă cu noroi, continuă presiunile distrugătoare și destabilizatoare asupra unei instituții care-și pansează încă greu rănile morale și materiale. Din păcate, s-ar putea ca unii din acești „strigă-tare", ajutați de niște soiuri de „instigă-din-umbră" să se afle chiar printre militari. Numai cei care au acces la informații deosebite pot să scoată din fișete și să facă publice date care, în toate armatele din lume, sunt secrete. Dacă ei, acești oameni, acești „îngrijorați" pentru destinele armatei, consideră că lucrurile sunt grave, de ce nu se adresează, în primul rând, Parlamentului României, Justiției, Guvernului? Și, mai ales, de ce nu își asumă, sub semnătură, răspunderea propriilor opinii? Ce fel de onoare, ce fel de demnitate au acești oameni? Obiectivele acestor acțiuni devin din ce în ce mai clare. E drept, unele sunt nimicuri omenești (răfuieli personale, răzbunări, polițe de plătit etc.), altele sunt însă, indubitabil, servicii făcute altor... servicii, contraatacuri îndreptate împotriva unor acțiuni ale țării neconvenabile pentru un anumit segment din

peisajul politic intern sau internațional. Într-un anume fel, se pare că ele continuă ceea ce s-a început în 22-25 decembrie 1989. Pentru că, diversiunea de atunci, provocările prin foc de armă, dezinformarea și presiunile psihologice au vizat, ca și unele din acțiunile de acum, în exclusivitate, armata română. De ce? Am mai spus-o. Să nu uităm că, în 22 decembrie 1989, armata era unica forță organizată, puternică, în măsură să contracareze orice fel de acțiune îndreptată împotriva țării.

Din 1990 și până în prezent, aceste acțiuni se continuă. Sunt oameni care fac o grimasă atunci când aud vorbindu-se de armată. Grav este că unii din oameni aceștia poartă grade militare pe umăr. Desigur, nu sunt mulți. Dar sunt. Nici în decembrie 1989, diversioniștii n-au fost prea numeroși. Dar au fost. Acțiunile sunt, în continuare, îndreptate mai ales împotriva celor din conducerea armatei. Și ele, de regulă, au finalitate. Istoria, întrucâtva, se repetă. Să ne amintim cum a fost decapitată conducerea armatei române după cel de al doilea război mondial.

Generali străluciți, ofițeri foarte bine pregătiți, cu experiența războiului, patrioți, oameni de o condiție morală impecabilă, eroi ai României, au fost terfeliți prin ziare, făcuți criminali și aruncați în închisori. Același lucru se încearcă, într-un fel, și acum. Lucrurile sunt cunoscute. Nu le mai repetăm. Justiția ar trebui să stabilească mai întâi ce căutau acele grupuri, la Timișoara, pe calea Lipovei, în fața unei divizii de apărare antiaeriană a teritoriului și dacă există vreo legătură între acțiunea acestora și puhoiul de ținte aeriene (marcate sau simulate eletronic) care au împânzit ecranele radiolocatoarelor din această parte a țării, începând cu după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989. Justiția nu acționează la presiuni sau conform unor comenzi... sociale, ci numai și numai în spiritul legii, al adevărului. Poate să piară întreaga lume, dar să se facă dreptate unui om! În locul limbajului persiflant, dezonorant și umilitor întrebuințat de unii magistrați cu grade militare superioare într-un proces-spectacol, cum este cel al Otopenilor, ar trebui stabilit cu exactitate ce se petrecea, în acele zile (22-25 decembrie), în jurul aeroportului Otopeni, ce ținte erau pe ecranele IOC-urilor, cine le imita și de ce, cine a deschis focul dinspre pădure și din jurul pistelor, cine și de ce a creat, acolo, acea stare de teroare, în dispozitivul celor

chemați să apere aeroportul numărul unu al României. Iar cei vinovați – dar toți, absolut toți! – să suporte consecințele! Spre binele și spre cinstea Justiției Române. Altfel, vom rămâne la frânturi dintr-un adevăr pe care nu-l vom ști niciodată.

Așadar, chiar dacă, în fiecare dintre noi, lucrurile sunt deja limpezi sau încep să se limpezească, într-un alt plan – cel al responsabilităților – ceața tot mai persistă. Să sperăm că ea n-o să ne poată împiedica la infinit să vedem și să știm ceea ce este important.

IARNA STRATEGIEI

N-a nins mult timp și, apoi, a nins prea mult, unele tâmple au mai încărunțit cu 15 la sută, altele s-au frământat dureros în strânsura palmelor prea uscate sau prea transpirate. Nimic nu este însă nou sub soare. Tot ce se întâmplă acum a mai fost cândva. Cândva, demult, dar și cândva, nu prea demult. Mereu a trebuit să ne ținem capul în palme, să ne forțăm gândurile, să găsim soluții ale soluțiilor și ale rezoluțiilor. Un Parlament, un Guvern și, împreună cu parlamentarii și cu guvernanții, o țară întreagă s-au adunat, în aceste zile, cu sufletul la gură, într-un fel de spațiu fără dimensiuni, spre a-și defini, în primul rând, orizonturile. De ce orizonturile? Ce nevoie avem noi, acum și aici, de orizonturi, dacă ne fuge pământul de sub picioare, dacă ne pasc șomajul, greul unei tranziții care nu se mai termină (pleacă una, vine alta!), nesiguranța, teama de nedefinit? Întrebări care se pun – și cât de acut se pun! –, dar și răspunsuri care nu pot fi date decât tot în această marjă de incertitudine, de vis doar visat, de proiect doar proiectat. Guvernarea, ca și conducerea politică a unei țări, nu poate fi redusă la a da răspunsuri întrebărilor acute. Dar nici fără astfel de răspunsuri nu se poate. Spectacolul din Parlament – de fapt o înfruntare politică în toată regula – n-a încălzit pe nimeni. Și n-a alinat cu nimic sufletul bietului om. Cel mult l-a cufundat și mai adânc în greaua neîncredere, îndepărtându-l de o binemeritată speranță.

Guvernul a prezentat Parlamentului o strategie. Un orizont de obiective. Firesc. Trebuie să știm încotro mergem. Dar, ca să mergem cu adevărat, avem nevoie deopotrivă de cap și de... picioare. Gustul amar pe care l-au lăsat unele din discursuri, cele mai multe dintre ele lovituri sub centură date și de o parte și de alta, s-a constituit, cred eu, sau ar trebui să se fi constituit într-un duș rece, ne-a tăiat pur și simplu

picioarele. Sper să ne trezim și să înțelegem că nimic nu se poate face în țara aceasta fără sinceritate, fără conlucrare, fără responsabilitate. Calitatea de parlamentar sau de guvernant nu este un privilegiu, ci o sarcină extrem de grea, epuizantă. Este și motivul pentru care ea nu se moștenește. Lupta politică nu este joc pe o tablă de șah, nu este distracție sau relaxare, nu este goană după prestigiu sau după altceva, ci modalitate de a aduce în fruntea țării pe cei mai buni. Pe cei mai buni, nu pe cei mai abili, pe cei mai puternici, nici pe cei mai patetici. Cu patetismul nu se câștigă războaie, ci doar, câteodată, aplauze amăgitoare, circumstanțiale.

Dacă programele detaliate prin care se vor îndeplini obiectivele strategice prezentate în fața națiunii vor fi bune sau rele, vom vedea. Important este ca ele să rezolve problemele cu care ne confruntăm și să creeze bazele necesare unui echilibru real, credibil, stabil și sigur. Nu noi, militarii, suntem cei care avem competențe și răspunderi nemijlocite în acest sens. Nu noi elaborăm politica acestei țări. Nu noi avem soluții pentru relansarea economiei, culturii, vieții sociale. Dar capacitatea de apărare a țării, măsurile de securitate națională care se preconizează n-ar fi altceva decât simple iluzii, simple intenții bune, dacă nu s-ar sprijini pe puterea reală economică, politică, socială și morală a țării. Privim, deci, cu îngrijorare la ploaia de cuvinte și la seceta de soluții viabile, Uneori ai senzația că te afli într-un oraș fără identitate, într-un oraș fără forță, întrucât este lipsit de realitate, este doar o iluzie a unui oraș. Desigur, este doar o senzație. Noi știm – și trebuie să știm – că țara aceasta este foarte puternică și foarte matură, că are suficiente izvoare pentru a-și limpezi râurile, dar și prea multe lacrimi pentru a-și umezi ochii și prea mult de muncă pentru a-și liniști palmele, cărora, unii, în inconștiența lor bizară, le răpesc acest drept la trudă. Uneori și noi, ostașii, simțim această cădere în nicăieri. Și, mai ales, am resimțit și am retrăit această stare când am văzut, am auzit și am înțeles că, vorba matematicianului, din faptul că soarele a răsărit în fiecare zi nu rezultă cu necesitate că el va răsări și mâine.

NEVEDERE PE TIMP DE LUMINĂ

Primim, la redacție, multe scrisori. Probabil că, în alte structuri ale ministerului, se primesc și mai multe. Mai toate se referă la problemele cu care se confruntă oamenii în acest proces al reformei, la rezultatele bune, la faptele remarcabile, dar și la dificultăți, la disfuncționalități. Că sunt și din acestea destule. Cei mai mulți din cei care ne scriu ne iau drept interlocutori de suflet, ne spun – demn și elegant – nu numai lucrurile bune, ci și durerile și amărăciunile lor. Și unele și altele le aparțin lor, firește. Dar, oricât de particulare ar fi, sunt, în același timp, și ale Armatei Române. Și, de aceea, sunt, încă o dată, ca disfuncționalități neconsonante cu verticalitatea unei instituții, și ale lor.

Aceste scrisori (cele mai multe dintre cele care se referă la un astfel de subiect) nu vor să fie nici pe departe acte de acuzare agresive și categorice, cum se poartă, azi, în anumite limbaje, nici sentințe, nici pâre răutăcioase, nici plângăreli pe umărul cuiva. Sunt pur și simplu semnale ale unor stări de lucruri din anumite locuri, sunt, câteodată, mărturisiri cutremurătoare ale degradării condiției umane, a raporturilor intermilitare. Nu în toată arma se întâmplă așa ceva. Ar fi catastrofal. Armata Română este o instituție a onoarei și demnității, a curajului, responsabilității și eroismului. N-o spunem circumstanțial, ca pe vremuri, sau ca o scuză-acoperire că nu putem zice mai mult.

Armata și-a dovedit de atâtea ori valoarea ei excepțională, ca instituție a țării, încât nici un om de bună credință nu poate pune sub semnul îndoielii calitatea oștirii. Sondajele de opinie cu privire la credibilitatea acestei instituții, la ierahizarea instituțiilor în țara noastră sunt edificatoare. Peste 80 la sută din cetățenii acestei țări situează armata română pe primul loc între instituțiile statului român. Și totuși,

sunt încă și în armată unele locuri și, mai ales, persoane care adăpostesc lucruri neplăcute. Unii sunt cel puțin neatenți (ca să nu spunem altfel) în fața formației sau pe unde nimeresc, alții amenință, ridică vocea și chiar mâna la semenul lor.

Au fost și câțiva care și-au însușit, cum bine se știe, bunuri sau servicii ce nu le aparțineau. Dar cel mai grav este că unii nu s-au debarasat de obiceiul de a-i umili pe ceilalți. Este vorba de raporturile dintre militarii în termen, dar nu numai de acestea.

Au fost și cazuri – de notorietate în presă – care relevă date și documente nedestinate publicității, puse la dispoziție tot de cei care respectă atât de puțin adevărurile ca și durerile instituției pe care o slujesc.

Au fost și unii care au crezut că, în economia de piață, se permite orice, că a face afaceri înseamnă a trece peste orice și peste oricine, a acumula primitiv un capital, sfidând orice reguli ale comportamentului militar.

Desigur, instituția militară nu poate admite așa ceva și își ia măsurile necesare. Faptele, însă, rămân.

Poate că unii nu sunt de acord cu aceste rânduri care, fără îndoială, se referă la câteva aspecte particulare, necaracteristice organismului militar, filosofiei instrucției și educației militare. Poate. Dar astfel de rânduri nu pot tulbura în nici un fel imaginea de cristal a celei mai credibile și mai statornice instituții a țării. Sunt doar referiri la niște pete de rugină care au rămas din cine știe ce șuruburi sau suporturi, pe marginea oglinzii de cristal și pe care nu ne putem preface că nu le vedem. Rugina nu poate pătrunde însă cristalul. Cel mult, îi acoperă un colțișor. Într-o zi, cineva va șterge aceste pete cu o bucată de cârpă curată. Până atunci, astfel de pete de rugină, sau de ce or fi, există.

Respectul față de om este și trebuie să fie mai presus de orice. O instituție serioasă nu poate accepta să-i fie umilit omul. Și Armata Română nu acceptă așa ceva. Regulamentele ei (și cele trecute, și cele actuale și cele viitoare) îl înalță pe om, cultivă și impun respectul față de ostaș, față de militar. Nimănui nu-i este îngăduit, sub nici o formă, să lezeze în vreun fel demnitatea subordonatului, a camaradului, a comandantului.

În fața demnității, toți suntem egali. Căci toți suntem demni și avem, deopotrivă, onoarea persoanei și pe cea a instituției. Toți știm acest adevăr elementar. El face parte din structura de rezistență a instituției militare, este preceptul numărul unu al eticii unei armate. Nu există ofițer, maistru militar, subofițer, sergent sau soldat care să nu fi învățat așa ceva. Practica umilirii, favoritismul, mersul pe alături nu sunt proprii militarului român. Și totuși există și așa ceva, în unele locuri. Poate, ca excepții. Dar există. Unii se suie prea rapid și, poate, prea lesne pe niște platforme aburcate deasupra celorlalți și nu se dau în lături în a-i vătăși și a-i chinui pe alții. Nu toți. Doar unii. Se practică, desigur, și metoda de a nu-i vedea, de a nu-i mai vedea, de a nu-i băga în seamă pe ceilalți. Sau, și mai rău, de a nu-i uita și a nu-i ierta pentru vreo vorbă sau vreo faptă neconvenabilă. Chestiunea cu țiganul care a ajuns împărat.

Poate că nimeni nu se recunoaște (sau nu vrea să se recunoască) în aceste cuvinte. Și totuși, există și așa ceva. Unii uită foarte repede de unde au plecat. Sau..., poate că nu uită. N-ai cum să uiți ce n-ai învățat niciodată...

Scriem aceste rânduri cu amărăciunea și îngrijorarea celor care constată că există încă porți deschise neîncrederii în oameni, suspiciunii, nesăbuinței, aroganței, îngâmfării, umilirii celor din jur. Nu doar prin atitudinea directă, ci și prin sistemele de amânare a rezolvării problemelor, de sofisticare a relațiilor, prin revigorarea birocrației... Îi rog pe cei mulți, pe cei ce duc greul acestei armate aflată în plină reformă, să mă ierte pentru îndoielile formulate cu privire la acest tip de comportament, care nu le aparține lor, ci doar unora care se află printre ei. Viața (sau ce o fi la mijloc) îi propulsează, câteodată, prea repede pe unii și îi uită prea lesne pe alții. Unii din cei ajunși (unii, nu toți!) nu prea sunt, de fapt, acolo unde se află. Dar ei cred că sunt. Și chiar sunt nemulțumiți că nu sunt și mai și. Și, pentru a se autoconvinge și mai tare că sunt ceea ce, poate, niciodată n-or să fie, le spun din când în când celor lăsați de căruță: „De la nivelul tău, nu poți pricepe asta!" Sau, cum scria Eminescu, „Deși vorbești pe înțeles/ Eu nu te pot pricepe". Trist. Dar, asta e. Parcă n-am putea exista și fără aceste repere triste, fără aceste umbre care chinuiesc, de când ne știm, lumina,

fără aceste pâlpâiri care ne întunecă fruntea și ne amărăsc sufletul. Este adevărat, în procesul reformei, se reconstruiește – și trebuie să se reconstruiască – ceea ce s-a dărâmat prin totalitarism. Reconstrucție nu înseamnă însă orice, ci situare în prezent a acelor elemente rezistente, care merită să fie preluate, care se află sub semnul duratei, precum și durarea respectului față de valori. Lumina orbește, iar prea-multa-lumină înmulțește numărul nevăzătorilor pe timp de zi.

GÂNDURI ÎN REFORMĂ

Exprimarea liberă reprezintă dreptul natural al omului. Nimeni, sub nici o formă, nu poate îngrădi acest drept. Dar omul este responsabil pentru spusele lui

Dreptul la exprimare este un drept fundamental al omului. Nu numai pentru că este înscris în Constituția țării. Nu Constituția creează acest drept. Ea doar îl consemnează, îl consfințește, și-l însușește. Și, recunoscându-l, se ridică la rangul de cuprindere și de statuare a unor raporturi umane pe care, în lipsa unui termen mai consistent, le subsumăm unui concept mai larg numit, de la Pericle încoace, democrație. Ele conțin însă, în sistemul lor, valoarea unui mare adevăr, care aparține esenței umane. Deci nu ea, Constituția, justifică un drept care este fapt, adevăr, ci, consemnându-l, îi dă putere de Lege, instituind obligativitatea comunității și a Puterii de a-l înfăptui, respecta și proteja. Aceasta întrucât, așa cum scria Hegel, „dreptul pe care îl am trebuie să fie un drept recunoscut de lege. (...) Esența statului nou constă în cerința ca universalul să fie legat cu libertatea deplină a particularității și cu propășirea indivizilor, așadar în cerința ca interesul familiei și al societății civile să se reunească, supunându-se statului, dar totodată în recunoașterea că universalitatea scopului nu poate progresa fără știința și voința proprie a particularității, care trebuie să-și păstreze drepturile ei. Așadar universalul trebuie înfăptuit, dar, pe de altă parte, subiectivitatea trebuie să fie și ea în întregime și viu dezvoltată. Numai când ambele momente își păstrează puterea, atunci și numai atunci statul poate fi considerat ca stat deplin articulat și cu adevărat organizat”.

Dreptul la exprimare liberă are deci o fundamentare temeinică,

profundă. Este, am putea spune, un drept natural al omului. Întrucât ține de natura umană. Numai omul se exprimă. Societatea votează, selectează, întrunește. Esența lumii este omul. Nimeni, sub nici o formă, oricare ar fi rațiunea în numele căreia acționează, nu este în măsură și nu trebuie să se creeze iluzia că ar putea cineva să fie în măsură să îngrădească acest drept. Aceasta, principial. Există însă și o altă determinație care face din acest drept un element de mare forță. Este vorba de matricea spirituală a unui popor, de modul în care acesta și-a durat și și-a respectat valorile. Iar valorile nu rezultă din mutenie, nici din dictatura forței, ci din dialog, din comunicare. Ne place să invocăm, adesea, constatarea că așa e și la alții, îndeosebi la țările cu vechi democrații. Ar trebui să răscolim însă mai profund universul axiologic al poporului român, în care gândul – cum spunea D.D. Roșca – este adesea mai tare ca viața, în care judecata adâncă, sănătoasă, înțelepciunea vorbei cu tâlc sunt valori ale unei conviețuiri milenare, resurse creative greu de egalat. Nici un obicei românesc nu interzice și nu îngrădește dreptul la exprimare. Până și nebunii, în filosofia satului, au dreptul să fie ascultați. Cu atât mai mult, oamenii normali, care pun, în viața lumii și a instituțiilor pe care le slujesc, însăși viața lor. Aici nu există sinteză, ci doar acceptare a unui adevăr care aparține fiecăruia, care ține de filosofia pământului și a plaiului, a ceea ce există în om ca o conștiință a spațiului personificat. Statul modern, instituțiile sociale moderne – de la familie la națiune, de la uliță la universitate, de la asociațiile libere la Parlamente – există cu adevărat în măsura în care protejază acest drept, în măsura în care slujesc și nu îngrădesc omul. Acestea sunt lucruri vechi, de când lumea, se transmit din generație în generație și nimeni nu are dreptul să le ignore. Cu atât mai mult cu cât societatea informațională a mileniului trei, spre care ne îndreptăm, nu poate să existe fără circulația liberă a informației. O reformă adevărată nu se poate înfăptui în afara acestor repere umane inconfundabile, în afara dreptului sacru uman la exprimare. Nu poate fi vorba de reformă în afara respectului față de om, față de drepturile sale. Acest respect al unui drept cutumiar trebuie însă instituit și prin Lege, iar Legea nu poate exista împotriva unui drept natural – dreptul omului la exprimare și, anume, la exprimarea gândului, adică a punctului său de vedere.

Se pune totuși o întrebare: Este oare această viziune compatibilă cu calitatea de militar, cu instituția militară, instituție care cere rigoare, disciplină, ordine și supunere? Răspunsul mi se pare foarte clar: ESTE. Și nu de azi, de ieri, ci din străvechi timpuri. Instituțiile care nu respectă drepturile omului, care nu asigură aplicarea legilor naturale ale ființei umane – între care cea dintâi este libertatea de exprimare –, care îngrădesc libertatea umană sunt ele însele nelibere, deci neconforme cu condiția umană și, mai devreme sau mai târziu, vor dispărea. Istoria este plină de astfel de exemple, cel mai recent fiind cel al dictaturii totalitarismului în numele egalitarismului, care interzicea, în modul cel mai categoric, dreptul la opțiune și dreptul la exprimare liberă. Oare chiar am ieșit pe deplin din aceste dogme? Chiar suntem dispuși să-i ascultăm și pe ceilalți?

Instituția militară nu este o instituție în sine, ci o instituție a societății, a statului, a țării. Funcția ei este una de protecție națională și statală prin mijloace militare. La alții, această instituție are și funcția de a impune un anumit tip de comportament, de a servi, prin mijloace militare, interesele politice – și nu numai politice – globale sau zonale ale statului respectiv, ale grupului de state, ale alianței sau ale comunității mondiale. Oricare ar fi misiunile unei armate, această instituție are rigori care rezultă din specificul ei.

Cine a optat pentru cariera militară trebuie să le respecte. Iar cei ce își satisfac serviciul militar – care, la noi, este un serviciu în folosul națiunii – au, de asemenea, obligația să se conformeze exigențelor impuse, indiferent că sunt sau nu de acord cu ele. Oricum, acestea se cer acceptate.

Cea dintâi acceptare este cea a datoriei de a lupta și, la nevoie, a muri pentru ceilalți, pentru țară. Acceptarea, aici, înseamnă opțiune. Și, în primul rând, opțiune morală. Este o opțiune nobilă, un act de bravură.

Omul adevărat pune mai presus de viață datoria, iar cea dintâi datorie umană este să fie de folos semenilor săi și, prin respectul lor, sieși. De aici rezultă dreptul și datoria omului de a-și exprima, în fața celorlalți, gândurile, opțiunile, de a se prezenta, de a se identifica, de a spune cine este și ce gândește.

Omenirea n-are nevoie de anonimi, nici de gloate amorfe, mânuibile, influențabile, ci de oameni strict individualizați, care se definesc și, prin aceasta, își aleg, își definesc și își stabilesc, în văzul lumii, locul lor în comunitate, în societate, în instituția pe care o slujesc, cu care au încheiat un contract în sensul lui Rousseau. Și militarii sunt oameni. Și ei, ca oricare alți oameni, au dreptul și obligația de a se exprima, de a-și face publice gândurile, opțiunile, opiniile. Vremea când se spunea că pentru soldat gândește comandantul a trecut. De fapt, nici n-a existat cu adevărat o astfel de vreme. Expresia de mai sus se referă la cu totul altceva. Este vorba de responsabilitatea care revine comandantului în organizarea luptei, de grija pe care trebuie s-o poarte soldatului, de competența lui în conducerea oamenilor, în exercitarea comenzii. Întotdeauna, în armata română, s-au creat condiții care să asigure materializarea dreptului ostașului de a se exprima și de a fi ascultat. Marii comandanți și-au făcut o virtute din a asculta, a înțelege și a respecta glasul soldatului. Și cu atât mai mult pe cel al ofițerului. Nimeni nu și-a permis niciodată, sub nici o formă, în adevărata armată română, să interzică militarului să-și exprime opiniile, să-și dezvăluie gândurile. Dimpotrivă, dreptul ofițerului de a fi ascultat era un drept sacru, care ținea de onoarea și demnitatea militară. Dovadă sunt publicațiile militare dintre cele două războaie mondiale, ale căror pagini conțin un dialog militar, profesional și social impresionant. Libertatea de exprimare nu are însă nimic comun cu divulgarea secretelor, cu scurgerea informațiilor care nu sunt destinate publicității, cu denigrarea instituției și a camarazilor, cu alte aspecte pe care nici o comunitate, nici o instituție – și cu atât mai puțin o instituție militară – și nici un om adevărat nu le acceptă. Dar cel ce se pretează la așa ceva nu este și nu poate fi un om adevărat. Nu este și nu poate fi un soldat. Și cu atât mai puțin nu poate fi subofițer, maistru militar sau ofițer. El este cu totul altceva. Este ceea ce rezultă (din ceea ce spune) că este. În acest sens, există un proverb românesc foarte sugestiv: fiecare pasăre pe limba ei piere. Dar nimeni n-a făcut vreodată legi după care să cânte păsările, cu convingerea că, în felul acesta, va proteja instituția păsărimii planetei.

Demnitatea nu este haină de paradă, nici câine care latră în ogradă.

Imediat după 22 decembrie 1989, impresiile și reprezentările noastre despre raporturile intermilitare sunt printre primele care au început să de dezopacizeze. În fond, cu toții avem cap, iar capul nu este făcut numai pentru a nu ne ploua în gât, ci și pentru alte lucruri cel puțin la fel de importante. Între acestea, cu permisiunea cititorilor, aș situa și dreptul (poate și obligația) de a gândi.

Așadar, cei mai mulți sau, dacă un astfel de tablou majoritar deranjează, măcar unii dintre noi gândeau că lucrurile arbitrare, formale, nenecesare, uneori absurde, alteori stupide, fățarnice, lingușitoare, îngăduitoare, formale etc.,etc. au să dispară. Era crezul revoluției române, era sensul acelei mișcări sublime pentru libertate și demnitate pe care armata a înțeles-o, a admirat-o, a sprijinit-o și a apărat-o. Nimeni nu și-a închipuit atunci că ar fi vreunul care ar dori ca, în noua societate care se contura, fiecare își va face de cap, ca, în locul ordinii, să fie introdusă dezordinea, iar ierarhia să fie înlocuită cu anarhia, inteligența cu prostia, competența cu abilitatea sau rudenia...

Nici nu putea fi vorba de așa ceva. Diversiunii, poporul român și armata română i-au opus un admirabil spirit de ordine, calm și luciditate, un incomensurabil simț al valorii, precum și un indiscutabil respect față de lege. Care lege? Legea care guvernează de două mii de ani acest popor – aceea a respectării demnității omului, care este a conviețuirii, toleranței și ajutorării la greu, a împărțirii bucății de pâine cu aproapele, a solidarității umane necondiționate, a respectului și mândriei naționale.

Ne-am întors la un imn durat prin vremuri aspre în sufletul și în viața poporului nostru – „Deșteaptă-te Române!" –, am reluat Imnul Eroilor Neamului, ne-am dus la biserică și ne-am rugat, după datina străbună, bunului Dumnezeu să fie pace și să aibă grijă de acest popor. Au tăcut, atunci, oportuniștii și răii, făcătorii de probleme și cei ce n-au știut niciodată să respecte omul, egoiștii și fricoșii, saltimbancii și fripturiștii, puitorii de capcane și profitorii, lozincarzii și informatorii... Au tăcut sau, mai exact, s-au pitit în mulțime și în mutenie, așteptând...

Așteptând vremuri mai bune... Unii, cameleonii, s-au prefăcut din nou. E în firea lor să se coloreze după împrejurări, după orice împrejurări, uitând că, important nu este a te adapta și a supraviețui, ci a face ceva, a acționa în sensul adevărului și dreptății. E drept, au ieșit în față cei care ies în față în astfel de împrejurări, unii dintre ei eroi adevărați, luptători adevărați, oameni care au un crez, cei care au crezut ani și ani într-un destin, alții, exploatatori de spărturi sau amatori de senzații tari.

După ce clipa de incertitudine a trecut, a venit rândul celor care, de obicei, mimează eroismul, al vitejilor de după război, al celor care forțează porțile deschise... Oamenii obișnuiți au fost, ca întotdeauna, la locul lor. Adică nici la dreapta, nici la stânga, nici sus, nici jos. Un popor nu se schimbă după cum bat vânturile, o armată nu-și schimbă valorile, după cum trec sau nu trec culorile politice. Dacă și le schimbă, atunci nu mai este armată, ci altceva.

Între valorile fundamentale ale instituției ostășești, demnitatea ocupă un loc central. Nici unde, în lume, militarii nu-și calcă pe demnitate, nu renunță la onoare, nu se apleacă după cum bat vânturile. Reforma, într-o armată adevărată, nu vizează asemenea lucruri.

Demnitatea este una singură, de la Maraton încoace. Ea nu se schimbă, nu se transformă, nu se cumpără, nu se vinde, nu se învață, nu se creează. O ai sau nu o ai.

O ai, dacă poporul și instituția militară o au, dacă gena pe care ți-au transmis-o părinți și strămoșii o conține, n-o ai dacă ești un impostor sau un făcător de iluzii, dacă ești un rătăcit sau un vânător de funcții.

În toate împrejurările grele, poporul român și armata sa au acționat cu demnitate. În decembrie 1989, dar și în perioada grea care a urmat, Armata Română s-a comportat cu multă demnitate. Ea nu a reacționat violent și necontrolat la diversiuni și la deșertăciuni, la răutăți și la adversități, ci și-a văzut de treabă, înfruntând cu răbdare și demnitate greutățile și dificultățile unei perioade de tranziție, punându-și ordine în propria-i ogradă, pansându-și rănile, îngropându-și morții, redescoperindu-și valorile.

Greul a trecut. Armata nu mai este acum în prim plan, nu mai trebuie să apere nemijlocit, cu arma în mână, instituțiile care s-au reconstituit. Ea se află în cazărmi, în poligoane, la aplicații, își vede

de treabă. Așa cum e firesc. Așa cum se petrec lucrurile în orice țară civilizată din lume. Dar România a trecut printr-o revoluție, s-au schimbat structuri, s-au schimbat multe. Unii încearcă să reschimbe schimbările, să tragă cenușa pe turta lor, să iasă în relief cu orice preț, să arunce cu noroi în unica instituție care n-a părăsit niciodată țara la greu, care este unica și ultima speranță a nației în situații de criză. Căci armata nu e o instituție oarecare, la cheremul nu știu cui, ci este însăși națiunea sub arme, este partea dinamică, concretă, în forță, credibilă și de temut a concepției de securitate. Într-o lume în care războiul n-a încetat și, probabil, nu va înceta niciodată, armata este singura forță credibilă de descurajare a războiului. Inconștienții, pătimașii, impostorii și neromânii nu înțeleg sau nu vor să înțeleagă asta.

Unii încearcă să schimbe imaginea instituției militare în ochii națiunii, caută, în continuare – după sistemul pe care îl știm – capete de acuzare pentru unitățile armatei în evenimetnele din decembrie, uitând că, dacă armata n-ar fi fost nimic n-ar fi fost, iar ei n-ar avea, azi, posibilitatea să fie ceea ce sunt, să spună ceea ce spun, să scrie ceea ce scriu.

Aceste cuvinte ale mele nu vin din partea Armatei Române, care este o instituție puternică și care nu ascultă orice lătrături, ci din partea unui ofițer care nu îngăduie impostura și lătrăturile pe la colț de publicații, care crede cu toată tăria ceea ce poporul român a exprimat prin sondajele care s-au făcut privind încrederea în instituția militară. Demnitatea ostașului român este construită pe spații infinite, vine din strămoși și se proiectează în viitor.

E drept, uneori ea se confundă cu orgoliul câte unuia dintre noi, rănit de atâția impostori, de atâția inși care își caută un loc mai comod sub soarele acesta blând și nevăzător. Este de înțeles. Demnitatea nu este însă orgoliu. Nu este vanitate, nici blazon confecționat din iluzii, nici haină pusă la paradă, nici câine care latră în ogradă.

Demnitatea este o construcție interioară durabilă, de mare suprafață, dar insesizabilă pentru ochii care nu știu să vadă, nefotogenică, alergică la imagine – și cu atât mai mult la imagologie – este macromolecula de ADN care se transmite din generație în generație, într-o nație, într-o instituție de rezistență și de forță, în

sistemul de viețuire și de supraviețuire al unui popor vechi. Ea nu intră, deci, în reformă, nu face parte din programe, nu este obiect de studiu, nici strategie, nici artă de a amăgi, a dezamăgi sau de a minți. Este filonul de aur și de diamant care înnobilează ostașul și instituția din care face parte. De aceea, ea trebuie căutată în adânc. În adâncul sufletului, acolo unde suntem totdeauna cu adevărat ceea ce suntem și numai ceea ce suntem.

FIR-AR SĂ FIE!

Cea mai bună cale ca armata să câștige încrederea populației, ca să nu mai vorbim despre cea a celor care fac parte din armată, este ca ea să-și facă treaba de zi cu zi cât mai bine

General Arthur Collins

În cei cinci ani care au trecut de la Revoluție, ne-am întâlnit cu situații despre care nu ne-am imaginat vreodată că ar fi posibile. De-a lungul a patru decenii și jumătate, ne confruntaserăm, la fel, cu probleme și mai și, care nu sunt niciunde în lume specifice pentru o armată. După excepționalul comportament în cel de al doilea război mondial, Armata Română a fost nevoită să suporte, cu resemnare și cumințenie, umilințele păcii. Epurare, aruncarea celor mai bravi ofițeri ai ei în închisori, desființarea vânătorilor de munte, a artileriei de coastă și a unora din cele mai bune unități navale ale Marinei Militare a României, redislocarea anapoda a unora dintre unități, fortificarea zonelor cel mai puțin vulnerabile pentru țară etc., etc. Apoi, impunerea unei doctrine străine, deturnarea armatei de la misiunea ei principală, salahorlâcul de pe șantiere, 96.000 de militari (ofițeri, maiștri militari, subofițeri și ostași) robotind necalificat, mai rău decât iloții de odinioară, pe șantierele economiei naționale. Desigur, munca nu este rușinoasă, iar ce au realizat acești militari este demn de toată admirația. Sunt opere unice: Transfăgărășanul, canalul Dunăre Marea Neagră, sistemele de irigații, sistemele hidroenergetice, și câte altele! Dar cu ce preț! În cele din urmă – adică după 1968 –, am trăit ceea ce am putea numi trezirea din coșmar, ivirea la orizont a speranței refacerii demnității și onoarei militare, reelaborarea doctrinei militare naționale, redislocarea corectă, din punctul de vedere al apărării țării, a

unor unități, reînființarea industriei de apărare. Toate acestea au avut ca bază o resurecție a conștiinței naționale, un mare moment de luciditate națională. Ulterior, însă, și această realitate a fost subordonată unor scheme și unor sloganuri dăunătoare profesionalismului militarilor, producătoare de neîncredere, de stres, de nonvaloare. Este vorba, între altele, și de prioritatea, cu orice preț, a elementului muncitoresc (în școlile militare, în promovarea în funcții, în încadrarea comenzilor etc.), în dauna criteriilor de valoare. Unde s-a ajuns, știm cu toții. Nu a trecut prea mult timp de atunci, ca să putem uita. E drept, 22 decembrie 1989 a fost o lecție pe care, deși unii nemilitari au uitat-o foarte repede (cum se uită de fiecare dată asemenea lecții în istorie), cei sortiți să ducă greul veghei de țară, responsabilitatea indivizibilă a apărării naționale n-au uitat nimic. Experiențe, deci, au fost. Destule. Dar, din păcate, nu s-a învățat prea mult din ele. Suntem aceiași robi nu numai ai neputinței economice (care își are justificările ei), ci și ai unei anumite neputințe morale care nu-și are nici un fel de motivații, ci, poate, cel mult, unele explicații. S-a uitat prea repede că, în războiul din 1877-1878, s-au făcut subscripții publice pentru a se întreține trupele pe front, că, în 1916-1917, au fost situații când ostașii nu aveau arme cu care să lupte, s-au uitat și zbaterile dintre cele două războaie mondiale pentru a se da oștirii ce i se cuvenea: nu grade și funcții, ci atenție, respect și mijloace necesare pentru a-și îndeplini misiunile. Respect și încredere acordă și azi națiunea română armatei sale. Din sondajele de opinie efectuate, a rezultat că peste 90 la sută din cetățenii țării au încredere în instituția militară, situând-o pe primul loc între instituțiile statului în ceea ce privește credibilitatea. Poate că nu e chiar foarte bine ca instituțiile statului să fie comparate unele cu altele (fiecare își are rolul ei foarte exact într-un sistem), dar, din câte cunoaștem, nu s-a întâmplat niciodată, de când se știe țara țară, ca românii să nu fi avut încredere și, la vremuri grele, să nu-și fi pus ultima speranță în Armata Română. Respectul țării față de armata sa nu este unul curtenitor, declarativ, pus pe toate paginile de ziare și în toate emisiunile de radio și televiziune, ca și cum numai și numai armata ar avea importanță pe lumea asta, ci unul adânc, temeinic, sincer, lipsit de echivocuri, declarații sforăitoare, ambiguități, oportunisme, superficialități. Armata n-are nevoie de așa

ceva. Armata nu are nevoie să fie curtată. Nici să curteze pe cineva. Avalanșa de avansări din anii 1990-1991 constituie una dintre cele mai mari capcane care s-a întins vreodată instituției noastre, una dintre cele mai mari amăgiri și una dintre cele mai nedrepte umilințe pe care le-a suportat vreodată o armată. Acum, poate, nu este prea clar acest lucru. Oricare ofițer visează să ajungă mareșal. Iar când a ajuns, nu se îndoiește nici o clipă că s-a întâmplat datorită, în exclusivitate, meritelor sale. Nu știm cât de mari pot fi meritele unui militar pentru ca, în timp de pace, în numai trei-patru ani, în situații extrem de confuze, lipsite de orice urmă de eroism, să ajungă de la gradul de maior la cel de general! Armata, ca instituție, a trecut însă și peste asta. Cum a trecut peste toate. Va veni însă o vreme a adevărului. Și, la urma-urmei, deja s-a realizat un echilibru. Proporția generalilor în armata română este la fel ca în toate celelalte armate moderne. Problema nu este deci contestarea sau discutarea necesității unei măsuri, ci maniera precipitată și îndoielnică în care s-a realizat aceasta, chiar dacă, în fond, era nevoie se se corecteze o nedreptate a anilor anteriori. Probabil, mâine, când ne vom fi revenit din coșmare, din vise dulci, din amăgiri sau din iluzii, vom constata că am avut, totuși, puterea să supraviețuim sau, și mai și, să existăm atunci când însăși existența ni se punea la îndoială. Mai mult, chiar în aceste condiții extrem de dificile, ca să nu le spunem altfel, greșelile sau presiunile de tot felul n-au constituit pentru organismul militar un factor de instabilitate, o criză a valorilor, ci doar o experiență tristă. Care se află în sufletul nostru doar ca o ratio mundi. Dimpotrivă, așa cum a afirmat-o în nenumărate rânduri însuși Președintele țării, Armata Română a constituit ea însăși, în aceste vremuri de renaștere națională, un element de stabilitate. Poate, singurul. Căruia i s-a alăturat, ca de fiecare dată, înțelepciunea și buna cuviință a poporului român.

Dincolo de toate acestea, răzbate însă viața. Viața cea adevărată, cu toate problemele ei. Și, mai ales, cu puterea de a construi. De a împlini. De a regenera. De a umple golurile. De a vindeca rănile. Chiar dacă unele din acestea nu pot fi prea ușor vindecate. De a ascunde cicatricele. Chiar dacă unele nu pot fi niciodată ascunse. Actuala ședință a Consiliului Militar Superior a subliniat că restructurarea armatei se află în plină desfășurare, că în unități și în mari unități se face instrucție,

se desfășoară aplicații, trageri, iar învățământului militar i se pregătește o nouă formulă. Nu pentru că formula dinainte ar fi fost proastă, ci pentru că nimic nu rămâne înțepenit pe lumea asta, totul se mișcă, se adaptează împrejurărilor. Este o lege. Dar nu o lege oarbă. Ci o lege a oamenilor care știu să vadă. Ce, cât, cum și când trebuie schimbat, aceasta este deja o altă problemă, care nu mai ține de lege, ci de cei care o aplică. Țara n-are bani, iar cei pe care-i are s-au repartizat cum au calculat cei din Guvern și din Parlament că e mai bine. N-avem de ce să nu le dăm crezare. Putem verifica. Bugetele sunt transparente, iar aritmetica este una pentru toți. Unu și cu unu fac totdeauna doi. Peste tot. Cuvântul de ordine este acum: mai mult nu se poate! Dacă nu se poate, nu se poate! Ex nihilo nihil. Dacă cineva nu are nici un leu în buzunar, nu-ți poate da unul. Iar dacă are unul singur, nu-ți poate da doi. Și cu atât mai puțin trei. De ce acel cineva nu are nici un leu în buzunar sau are doar unul singur, este o altă problemă a cărei încercare de rezolvare ne-ar conduce la vechea poveste cu oul și găina. Cert este că nu sunt bani. Sau sunt atât de puțini, încât nici nu poate fi vorba de vreo manevră de compensare. Iar armata are nevoie de sume foarte mari. Numai reparația motorului unui avion de luptă, spre exemplu, costă un milion de dolari!

Discuțiile despre bani, reproșurile care se fac (când se fac și cui se fac), cererile justificate ale unităților, rapoartele comandanților produc, deseori, alergie. De ce, domnilor? Convine mai mult tăcerea? De ce să nu spună omul ce-l doare? Cu atât mai mult cu cât, o știm cu toții, greul armatei, la pace ca și la război, cade pe umerii comandanților de unități. Ei sunt cei care planifică totul, care fac, la nivelul unităților, adică acolo unde se materializează operaționalitatea, adică starea de operativitate, capacitatea de luptă, cum îi spunem noi, aproape totul. Li se spune, câteodată, sec și foarte categoric, așa cum trebuie să fie la armată: „Ce vrei, domnule? Asta e! Atât am să-ți dau, atât îți dau!" Ni se pare corect. Dar la fel de corect ni se pare ca, atunci când există scurt-circuite, când bugetul să de în iunie, în loc să se dea în ianuarie, când birocratismul și neconcordanța unor normative afectează capacitatea de luptă a armatei, când lipsa de înțelegere a problemelor apărării naționale de către unele instituții de care depinde execuția bugetară se răsfrânge în neasigurarea

la timp a condițiilor și resurselor apărării, să se spună lucrurilor pe nume și să se pună piciorul în prag. Într-o perioadă de tranziție, acest dialog, oricât de dur și de incomod ar fi, trebuie să aibă loc! Dacă nu are loc, ceva este în neregulă. Ori comandantul de unitate este inconștient – ceea ce nu e cazul în armata română! –, ori este servil și oportunist. Dacă nu are cu ce să-și îndeplinească întocmai misiunea, el este obligat de regulament să raporteze. Chiar dacă eșalonul superior știe acest lucru și se simte tracasat. Totul se cere cunoscut, gestionat, analizat, rezolvat. Armata nu cunoaște jumătăți de măsură.

Este adevărat, în Armata Română se face instrucție. Și încă instrucție de calitate. Ne referim la instrucția individuală. Care este foarte importantă. Generalul Arthur Collins scria, în 1982, în cartea sa „Reflecții asupra instrucției trupelor de uscat din armata SUA": „Instrucția individuală stă la baza pregătirii armatei. Este sursa încrederii soldatului în armată". Și, mai departe: „ceea ce face armata pentru fiecare soldat în parte se reflectă în atitudinea acelei persoane față de armată după părăsirea serviciului militar". Probabil că pe unii din cei care sunt acum pe unde sunt nu i-a instruit suficient, nu i-a făcut să simtă greul. Altfel, acești puitori de bețe în roate ar ști că problematica apărării naționale nu se confundă cu ceea ce se întâmplă prin talciocurile de la Vitan-Bârzești. Același autor – un general foarte experimentat – spune că, pentru o instrucție de calitate, este nevoie să fie îndeplinite patru cerințe: soldați, echipament, loc și o combinație de creier, imaginație, interes și inițiativă. Adevăruri incontestabile, vrednice de un cod deontologic al instrucției. Când una din aceste cerințe nu este îndeplinită, trebuie tras semnalul de alarmă. Dacă la nivelul instrucției individuale aceste patru cerințe sunt sfinte, la nivelul unității – și cu atât mai mult la nivelul unei armate –, cea de a doua cerință – echipamentul – devine extrem de importantă. Este adevărat că omul sfințește locul, că luptătorul folosește arma și nu arma luptătorul, dar una este să sfințești un loc în care beligeranții luptă cu arcul cu săgeți și alta să sfințești o situație în care unul este pregătit pentru lupta cu carabina și altul folosește sistemele de arme.

INFANTERISTUL

„Întreaga stare de alertă de pe un front – scria un general englez – oricât de mare ar fi ea, în ultimă instanță apasă tot pe umerii infanteristului. Ziua, ca și noaptea, în ceață, pe ninsoare sau ploaie, el este cel care stă de santinelă și păzește frontul. Frontul se prăbușește, atunci când infanteria se prăbușește. Frontul ține, atunci când și infanteria ține"

Toate reformele, în toate armatele din lume, oricine le-ar face, oricând și oricum s-ar face, se pare că nu-l afectează prea mult pe infanterist. El rămâne luptătorul constant și neschimbat, salahorul războaielor, elementul de stabilitate al armatelor, legătura lor nemijlocită cu pământul și cu istoria. De obicei, reformele sunt schimbări sau adaptări în plan organizatoric și tehnic, în concepțiile de pregătire și ducere a războaielor, în întrebuințarea armelor. Dar transformările care se preconizează, chiar dacă nu-l ocolesc nici pe infanterist, nu-i schimbă radical menirea și maniera de acțiune în câmpul tactic și de pregătire pentru luptă. Pentru că el, *infanteru'*, este cel care duce, teluric, infanteristic, greul războiului. El este santinela care păzește frontul. El este dalta care pătrunde trunchiul dur de stejar. El este picătura care macină stânca. El este stropul de rouă care înviorează lupta. El este ploaia care șuvoiește războiul. El este iarba care moare și reînviază, care acoperă și înnobilează pământul. Deși infanteria este arma cea mai numeroasă, infanteristul este luptătorul cel mai singur și cel mai pătimit. Singurătatea lui rezultă din imensitatea și intensitatea câmpului tactic, din depărtatea eșaloanelor de decizie, a șefilor și teoreticienilor și din specializarea strictă a armelor, din complexitatea și unicitatea situațiilor cu care se întâlnește la tot pasul, din pericolul

permanent care-l pândește în fiecare clipă, din postura sa ingrată de ostaș al unei arme interarme, din imensele presiuni psihologice pe care trebuie să le suporte de peste tot, atât din greutatea raniței, cât și din complicatele sisteme de arme psihologice pe care le folosește inamicul, din tot ceea ce înseamnă război. El este atomul armatelor. El este monada războaielor. Dincoace de el există structuri și armături, arme și sisteme ultrasofisticate de arme, doctrine și strategii, știință și artă militară. Dincolo de el nu mai există nimic. El, infanteristul, este cel mai vulnerabil și cel mai ieftin ostaș, el este pionul care se sacrifică pentru apărarea regilor și reginelor și câștigarea sau pierderea războaielor, el este gloata amorfă și marea mută, luptătorul cel mai comun și cel mai neînsemnat. La infanterie se pricepe toată lumea. Cel puțin, așa se crede. Infanteria este, în viziunea celor ce nu sunt infanteriști, pedestrimea, lupta necalificată, purtătoarea de foc și de pași. Și carnea de tun. Infanteristul este lucrul comun, pentru mulți din cei ce conduc, câteodată, important, câteodată, neimportant, dar absolut necesar. El devine însă, după hecatombele luptelor, când războiul se va fi sfârșit, un fel de fală eroică a tragediei, o glorie tăcută a armatelor și un punct al discursurilor politicienilor, o liniște înălțătoare a satelor și un mare respect al nației. Soldatul infanterist se constituie, astfel, într-un simbol. Un simbol al sacrificiului înălțător. După primul război mondial, în mare parte din satele românești, s-au ridicat, infanteristului – și nu numai lui –, monumente. Oamenii și-au rupt de la gură și au contribuit la eternizarea numelui și renumelui celor ce și-au dat viața pentru țară. După al doilea război mondial, în care soldatul român și-a făcut la fel de bine datoria, nu s-a realizat mai nimic pentru cinstirea și neuitarea faptelor lui. Cineva sugera că, la Oarba de Mureș, locul în care au dispărut 11.000 de ostași români – cei mai mulți infanteriști – să se construiască un mausoleu. Mausoleul-simbol al sacrificiului pentru Transilvania, pentru România. Sugestie a fost, sugestie a rămas. În multe locuri, cimitirele eroilor s-au distrus, monumentele arată ca vai de lume, despre marii noștri generali care, după războaie, și-au sfârșit viața sub gloanțele plutoanelor de execuție sau prin închisorile comuniste, nu se spune mai nimic, în afara celor câteva cărți scrise adesea pe cont propriu, a câtorva episoade ale emisiunii „Memorialul

durerii" – excelent rechizitoriu al crimei împotriva valorii și demnității umane –, a articolelor apărute în ziarul nostru și în alte câteva publicații. În rest, mai nimic...

Doar la sărbători, se aprinde câte o lumânare, curg câteva lacrimi, se depun coroane, se citesc sau se construiesc ad hoc ergo propter hoc discursuri. Au trecut mulți ani. Emoțiile, ca și durerile, nu durează.

Infanteria! Săraca, biata infanterie! Este plin pământul de osemintele ei. Imediat se uită însă și această emoție... nereprezentativă. În fond, pământul este plin și de osemintele țăranilor care trudesc de două mii de ani pe ogorul țării și ale vitelor de jug. De aceea, infanteristul ne apare, cumva antinomic, militarul cel mai disprețuit și cel mai prețios.

Și acum, ca și în vremea lui Franz Joseph, el își duce singur arma și ranița, foaia de cort și gamela, conserva și bidonul cu apă, unitatea de foc și ciorapii de rezervă pe care, de multe ori, nu mai are prilejul să-i încalțe. Căci, prea adesea, rămâne acolo, în Ieslea Domnului, copil-minune al pământului în care își varsă sângele pentru resurecția perpetuă a iubirii de Patrie și a respectului față de Pământ. În numele și pentru binele generațiilor viitoare. Infanteristul Român nu este un mercenar. El vine din istorie ca un Hristos, ca un simbol al sacrificiului pe altarul libertății și independenței.

Viața și sângele lui sunt prețul plătit, argumentul prezentat, la masa tratativelor, celor ce au decis soarta popoarelor. El, Infanteristul Român, a asaltat Grivița în 1877, el a ținut frontul la Plevna, el a înghețat, a murit și reînviat în tranșeele de la Stalingrad, nu împotriva Rusiei Sovietice – noi nu suntem împotriva nimănui! –, ci pentru Basarabia și Transilvania, el a luat în piept dealul Sângeorgiu de la Oarba de Mureș, el a murit pe Nistru și pe Tisa. Și tot el a plătit, cel dintâi, după război, oalele sparte de alții. El este cel ochit de toate armele, de la cele obișnuite la cele de înaltă precizie, de la cele improvizate la cele de distrugere în masă. El este iobagul luptelor de câmp și de munte. El este cel aruncat cu parașuta, transportat cu elicopterul sau cu navele de desant, cu toate mijloacele și prin toate mijloacele. Pentru a fi acolo unde îl așteaptă Pământul. Nu planeta Pământ, ci Pământul oamenilor și al războaielor. El este gunoier și gropar, în citadela războiului, el

scormonește pământul pentru a se adăposti sau pentru a-și îngropa camaradul, atunci când mai poate face acest lucru. Pentru că, locașul de tragere pe care el însuși și-l sapă îi este, infanteristului, nu numai scut, ci – de câte ori, Doamne! – și mormânt.

Lumea crede că lupta infanteriei este mocirloasă, viermănoasă, urâtă și complet necalificată. Din păcate, de treaba asta sunt convinși și unii din mai-marii armatelor, care, bineînțeles, n-au fost prea mult infanteriști, chiar dacă au purtat mulți ani uniforma de infanterist. De aceea, și în Armata Română, la fel ca în mai toate armatele din lume, la arma infanteriei sunt repartizați cei ce rămân după ce s-a făcut selecția pentru rachete, pentru jandarmi, pentru cercetare, pentru artilerie, pentru transmisiuni, pentru alte și alte arme sau specialități mai mult sau mai puțin tehnice.

Infanteriei i s-au dat, în ultimele decenii, transportoare și mașini de luptă. Infanteristului i s-a dat și lui câte ceva, pe ici pe colo: o vestea antiglonț, o cască din materiale compozite, mai ușoară și mai rezistentă, o armă mai performantă, aparatură de vedere pe timp de noapte, ecuson, uniformă-mozaic, insigne frumoase. Dar el, infanteristul, chiar dacă „vede" și pe timp de noapte, rămâne ceea ce a fost el dintotdeauna. Pifan, motofan, iepure de câmp. Eu i-aș spune o furnică a câmpului de luptă. El știe asta și, într-un fel, se mândrește că este ceea ce este. Infanteristul este luptătorul care totdeauna trebuie să aleagă, în modul cel mai direct și cel mai rapid, între moarte și inteligență.

Nevoia de a supraviețui și de a învinge îl obligă pe infanterist să devină luptător de elită, să-și pună adică mintea la contribuție, să găsească soluții, în condițiile în care nici o situație nu seamănă cu alta, să se orienteze rapid în câmpul tactic și, la nevoie, să fie gata de sacrificiu. Lui i se cere totul și, în schimb, nu i se dă mai nimic. Nici nu se poate, întrucât, deși este un luptător de adâncă singurătate, infanteristul nu este totuși singur.

În folosul său acționează toate celelalte arme, deschizându-i calea, realizând adevărate și îngrozitoare dueluri de foc, pentru ca el, infanteristul, să țină frontul, să apere tranșeea țării, să recucerească pământul invadat, să sărute borna de hotar, să deschidă poarta soarelui. Avioanele costă însă foarte mult, rachetele, la fel, iar sistemele de arme

și mai și.

Lui îi rămâne, deci, foarte puțin dintr-un buget de cele mai multe ori de austeritate. Dar el se mulțumește și cu acest foarte puțin. Unele armate și-au luat totuși măsuri foarte serioase în ceea ce privește reconsiderarea infanteriei. O face, bineînțeles, după puterile ei, și Armata Română. Care și-a respectat și și-a iubit totdeauna infanteriștii.

Totuși, întrebările pe care ni le punem cu toții nu sunt retorice: Acum, în acest prim proces de restructurare, de reorganizare, de reformă, ne-am gândit oare în măsură suficientă la acest teribil copil al războiului – infanteristul?

I-am elaborat, adică, un cod moral și profesional, un model? Știm cum va acționa el într-un eventual război? Tot așa, în lanț de trăgători, cu pieptul lui de aramă protejat uneori de o vestă antiglonț, strigând „Ura!", aruncând grenada și împungând cu baioneta? Sau altfel? Altfel, cum? Avem noi o idee foarte clară în legătură cu infanteristul român al anilor 2000? Știm noi toți, spre exemplu, cât cântărește echipamentul pe care trebuie să-l care un infanterist acum și pe care îl va căra în anul 2000?

Și, peste toate acestea, ar trebui, poate, să nu uităm remarca extraordinară a generalului Collins: „ ...nici o armată cu infanterie slabă n-a câștigat vreodată un război".

MAGIE PENTRU NOI

Dumnezeu este prea sus, iar cei de
lângă noi sunt, uneori, atât de departe...

Ediția numărului anterior al ziarului nostru s-a încheiat luni spre marți, la două ore după miezul nopții. A „căzut" un calculator, iar tehnoredactarea ultimelor pagini s-a făcut pe două calculatoare mai încete, improprii pentru așa ceva. Echipa de număr – compusă, ca de fiecare dată, din redactorul-șef, secretarul de redacție, doi responsabili, tehnoredactor, corectură, montaj, în total, zece oameni – a lucrat nonstop, 18 ore, adică de luni, de la ora 8.00 și până marți, la ora 2.00 Acest efort epuizant, stresant se repetă săptămână de săptămână. Dar avem măcar mulțumirea că facem o treabă bună, că reușim să asigurăm publicației numărul unu a armatei un conținut bun și o formulă grafică modernă, acceptabilă. Un calculator în plus față de cele pe care le-am achiziționat în 1990 (acum, insuficiente, întrucât volumul de muncă, între timp, s-a triplat) sau realizarea unei microrețele ne-ar scuti de toate aceste chinuri, dar... magie nu există, Dumnezeu este în ceruri, iar cei de pe pământ n-au timp să vadă așa-ceva. Sau nu-i interesează în ce condiții este realizat ziarul armatei, singurul mijloc care asigură, în deplină cunoștință de cauză, informarea publică scrisă, operativă și competentă a personalului oștirii române și a populației, precum și materializarea dreptului constituțional la opinie, pe care-l au și militarii. Sau nu-l au?

Bucuroși le-am duce noi pe toate, dacă structurile care s-au creat ar funcționa normal, dacă fiecare și-ar face datoria. La ora 2.00 noaptea, hârtia nu sosise încă în tipografie, deși cel care se ocupă de așa ceva ne-a spus să nu ne facem nici o grijă. Aprovizionarea cu hârtie n-o realizează

Grupul de Presă al Armatei, cum ar fi firesc, ci Centrul Editorial de Asigurare Tehnico-Economică a Presei și Tipăriturilor Armatei, care nu este subordonat Direcției din care face parte acest Grup de Presă, ci Direcției Cultură. Și care, bineînțeles, primește 10 la sută pentru această operațiune. E drept, Direcția Cultură și Direcția de Informare și Relații Publice fac parte din Departamentul pentru Politica de Apărare și Relații Internaționale! Au, deci, același serviciu financiar, se află sub aceeași căciulă. Deși e foarte greu să acoperi cu o căciulă două capete care se pare că se dorește cu orice preț să fie diferite. Ziarul armatei se multiplică la „Progresul românesc”, tipografie particulară, întrucât, am mai spus-o, tipografia pe care a cumpărat-o ministerul, așa cum a cumpărat-o, cu 680.000 de dolari, nu este pretabilă pentru așa ceva. Tipografia „Progresul românesc” n-a mai putut să ne împrumute, din nou, cu trei tone de hârtie, întrucât ne împrumutase și pentru numărul anterior, și pentru alte și alte numere anterioare, și era pusă ea însăși în situația de a nu fi în măsură să asigure cantitatea de hârtie necesară tipăririi ziarului „Cotidianul”, publicație căreia îi aparține.

Încă din luna ianuarie, prevăzând astfel de situații neplăcute, Grupul de Presă al Armatei a înaintat un raport în care se solicita asigurarea fondurilor necesare pentru a se cumpăra hârtie pe tot anul pentru „Observatorul militar”, „Viața armatei” și „Spirit militar modern”, total 144 tone. Ceea ce nu este prea mult, dacă avem în vedere faptul că, spre exemplu, unele cotidiene consumă, fiecare, 40 tone zilnic. Acest raport a fost avizat favorabil de cei în drept și aprobat de ministrul apărării naționale. Le mulțumim pentru receptivitate, pentru grija pe care o acordă publicațiilor armatei. Direcția Financiară a făcut cum a făcut și a asigurat fondurile necesare (încă înainte de aprobarea bugetului), dar... Centrul Editorial spune că nu le-a primit, biroul financiar al departamentului spune că le-a dat la Direcția Cultură, care nu le-a dat la Centrul Editorial, Centrul Editorial se plânge că Oficiul Juridic i-a pus bețe în roate, Oficiul Juridic spune că n-a pus la nimeni bețe în roate, ci doar i-a cerut să efectueze licitație, fiind vorba de o sumă mai mare de 30 de milioane... Deși, cu această criză de hârtie și cu un furnizor unic – fabrica de la Letea-, numai de licitație avem nevoie. În rest, avem de toate. Dar legea-i lege.

Ziarul n-a putut fi, deci, tipărit în noaptea de luni spre marți și nici în cursul zilei de marți. Cel care răspunde de hârtie și-a cumpărat bilet de tren pentru ca, miercuri dimineața, să se ducă la Letea, directorul Centrului Editorial a spus că el n-are ce face, asta-i situația, dar mi-a sugerat să facem un nou împrumut de 3 tone la revista „Frontiera", întrucât grănicerii, mai precauți, au vreo 17 tone în stoc. Generalul-maior Dumitru Luca, comandantul Comandamentului Național al Grănicerilor, colegul și prietenul meu de o viață, n-a putut să mă refuze. Dar nici plăcere nu i-a făcut repetabila mea milogeală. Pentru că nu era prima oară când apelam la el cu așa ceva. Sunt, totuși, bucuros. Dar directorul tipografiei mă atenționează că, de fapt, aceste 3 tone pe care le-am împrumutat ar trebui să acopere datoria pe care o avem la ei. Cu câteva zile înainte, o doamnă din aceeași tipografie mi-o spusese oarecum nedumerită, contrariată: „Dumneavoastră, domnule colonel, nu sunteți ai armatei? Armata asta nu este a Guvernului, a țării? Cum de vă faceți astfel de probleme cu hârtia?!" Directorul tipografiei este la celălalt capăt al firului. Ne cunoaștem și ne respectăm. Îl rog să ne mai amâne, în câteva zile va sosi hârtia de la Bacău...

Și uite așa, săptămână de săptămână, tremurăm pentru fiecare număr, inundăm Centrul de Boli Cardiovasculare al domnului general Cândea sau Institutul de Medicină Aeronautică al domnului colonel Răduică. Nu stresul profesional ne omoară, cât această lipsă de siguranță, începând cu sabia restructurării, continuând cu mizeria aruncării noastre într-o clădire care nu rezistă la cutremur și se află în plin șantier (în pauză de cinci luni!), lipsită aproape de orice amenajări cât de cât civilizate și culminând cu labirintul legal sau ilegal în care s-au risipit banii noștri adunați pentru hârtie...

Și nu e singura durere. Încă din luna ianuarie am întocmit, cum era și firesc, o „Concepție tematică orientativă a activității publicistice a Grupului de Presă al Armatei pe anul 1995". În primele săptămâni ale lunii februarie, acest document de conducere a activității publicistice la nivelul publicațiilor centrale ale armatei a fost consultat, completat și avizat favorabil de statele majore ale categoriilor de forțe ale armatei, apoi, pe 6 martie a.c., înaintat, spre aprobare, ministrului apărării naționale, prin Statul Major General și Departamentul pentru Politica

de Apărare și Relații Internaționale. La bilanțul Grupului de Presă al Armatei raportasem domnului ministru despre acest document care, într-un fel, este planul nostru cu principalele activități pe 1995, strategia noastră și, de ce să n-o spun, mândria noastră. Am reținut remarca acidă a domniei sale: „Poate ajunge și la mine prin luna iunie...". În prima săptămână a lunii aprilie, n-am reușit să aflu unde s-a împotmolit. Am încercat din nou, ieri. Voi mai încerca. N-aș spune ca Margaret Mitchel, că, în definitiv, mai este și mâine o zi... Deși, într-adevăr, și mâine este tot o zi. O zi mai puțin din viața noastră. O zi mai puțin, o dezamăgire mai mult... Pentru că, în cele din urmă am aflat că documentul nostru strategic se afla pe undeva printr-un sertar pe la un birou care chipurile ne coordonează. După câteva discuții, planul și-a reluat mersul. Dar cine știe când se va întoarce acolo unde este nevoie de el!

Nu ne plângem dumneavoastră, stimați cititori. Încercăm doar să exprimăm, prin propria noastră experiență, una din fațetele acestei perioade de tranziție, pe care dumneavoastră o resimțiți, poate, și mai acut. Dumnezeu este prea sus, iar cei de lângă noi sunt, uneori, atât de departe...

INSTRUCȚIA CA INSTRUCȚIE

Instrucția bine făcută este prima condiție a existenței unei armate. Fără o bună instrucție, într-o armată, nu există nimic. Nici calitate a pregătirii pentru luptă, nici curaj, nici disciplină, nici respect. Totul, dar absolut totul se construiește pe instrucție. Este greu de definit ce înseamnă instrucție. Poate, nici nu este necesar. Toată lumea știe despre ce-i vorba. Puțini fac însă instrucția așa cum trebuie. Pentru că nu este ușor. Instrucția nu se rezumă la transpunerea în practică a unui plan, a unui program. Ea înseamnă mult mai mult. Este un mod de a respira... militărie. Este o construcție în care contează și proiectul, și salahorlâcul, și mortarul. Este o confruntare. O luptă. O luptă pentru performanță. În care este important instructorul. Dar și mai important este cel care se instruiește. Instrucția se desfășoară în beneficiul lui, al celui care se instruiește. Instrucția este, deci, un mod de a deveni, o încrâncenare în efort, cu tine însuți, este un pariu pe care trebuie să-l câștigi. Este singura modalitate prin care înveți – și trebuie să înveți – să-ți aperi viața, riscându-ți viața.

Instrucția, într-o armată, este o muncă a lui Hercule. Dar, o muncă sacră. Unii o tratează ca pe o repetare mecanică, transformând-o într-un chin, mai exact, într-o chinuire. Este, într-adevăr, și chin. Dar un chin asumat. Chinul alergătorului de cursă lungă. Chinul alpinistului care se pregătește pentru ca, într-o zi, cândva, să fie în măsură să escaladeze Everestul. Chinul electronistului care trebuie să se descurce în scheme complicate. Chinul celui care învață. Chinul celui care se antrenează. Dar și chinul celui care antrenează. Chinul antrenorului. Tot asumat. Nu chinul celui care chinuiește, ci chinul celui care se chinuiește. Nu de dragul de a se chinui, ci pentru a realiza performanță. Instrucția, în armată, este unica modalitate de a accede la performanță. Armată, fără

performanță, nu există. Instrucția este, deci, și chin. Chin-autochin. Dar cu o finalitate. Și cu o puternică motivație, bazată pe patriotism, spirit de performanță și respect față de măiestria armelor. Toate armatele care au valoare și tradiție cultivă și întreține acest respect.

Cea mai bună expresie a grijii față de soldat este a-l pregăti bine pentru luptă, a-l instrui. Nu a-l cocoloși. Nu a-l feri de greu. Nu a-l adăposti de efort. Nimic nu valorează mai mult pentru un militar ca instrucția bine făcută. Am fost mulți ani în flancul drept al unui pluton, al unei companii, iar restul anilor din carieră mi i-am petrecut în contact direct cu instrucția. Acum, după atâția ani de câmp, de munte, de poligoane, de aplicații, pot afirma cu certitudine că instrucția bine făcută este resursa de bază, inepuizabilă, a calității luptătorului. Iar calitatea luptătorului este piatra de temelie a oricărei armate. Unii comandanți reclamă că nu pot face o instrucție de calitate, întrucât n-au o bază materială corespunzătoare, poligonul este prea departe, soldații sunt prea proști, tehnica din înzestrare nu este performantă etc. Instrucția generală a soldatului și a grupei nu are nevoie de așa ceva. Ea se poate face oriunde, atunci când comandantul de subunitate (instructorul) este un bun profesionist și își pune mintea la contribuție. Instrucția este, prin excelență, individuală. În multe armate din lume, se pune un mare accent pe instrucția individuală. Nu doar a soldatului, ci și a locotenentului, a colonelului și a generalului. Fiecare militar trebuie să se încadreze în anumite bareme. De-a lungul anilor și experienței, aceste bareme au fost bine stabilite, pentru fiecare vârstă, pentru fiecare categorie de luptători. Sunt bareme fizice, dar sunt și teste psihologice sau profesionale. Esențial, pentru o instrucție de calitate, este evaluarea. Efortul trebuie bine dozat. Rezultatele se cer măsurate. De către instructor, dar și de către cel care se instruiește. Fiecare luptător trebuie să-și întocmească un grafic, unind, cu o linie, cotele performanțelor sale. Va ști, astfel, exact cât a crescut sau cât a scăzut, când este „în formă" și când nu este. Treaba asta o face și comandantul de subunitate. Ca un antrenor conștiincios și priceput, el este dator să știe, să măsoare, să analizeze și să coordoneze evoluția subordonaților săi, să-i ajute, acolo unde este necesar – și numai atunci când este necesar – pentru a realiza creșterile planificate. Primul și adevăratul interesat de calitatea

instrucției sale este cel care se instruiește. Fiecare instructor știe foarte bine că nimeni nu-l poate înlocui pe soldat în luptă. Și, în primul rând, soldatul este dator să afle și să-și însușească acest adevăr. Instrucția adevărată se desfășoară sub un astfel de imperativ, sub perspectiva unui astfel de punct obligatoriu de trecere. Așa cum antrenorul nu luptă în ring în locul boxerului, nici comandantul de subunitate nu acționează în locul luptătorului. E drept, în câmpul tactic, subunitatera acționează ca o echipă, fiecare luptător îndeplinindu-și obligațiile sale. Dar, pentru aceasta, este obligatoriu ca fiecare din cei care compun echipa să fie foarte bine instruit.

Pentru calitatea instrucției soldatului, răspunde deopotrivă instructorul și cel ce se instruiește. Dar beneficiarul numărul unu al instrucției este cel ce se instruiește. Și abia după aceea, subunitatea, unitatea, marea unitate, armata. Nu există armată instruită fără luptători instruiți. Deși se spune că poate exista armată neeficientă cu luptători foarte bine instruiți. Aceasta este însă o altă problemă de care nu ne ocupăm aici.

În procesul de instrucție, instructorul și cel ce se instruiește (comandantul și subordonatul) cooperează. Instrucția este nu numai riguroasă, ci și imaginativă. Dar ea nu devine și eficientă, dacă soldatul (sau cel ce se instruiește) nu știe ce face și de ce face așa și nu altfel. Motivația instrucției, conștientizarea ei, înțelegerea mecanismului formării deprinderilor, realizării performanței sunt obligatorii. Soldatul nu este un obiect din care un sculptor iscusit poate face o operă de artă, iar unul ageamiu nimic; el este chiar sculptorul care se modelează pe sine, sub asistența iscusită a maestrului. Din acest motiv, instructorul – cel puțin la nivelul plutonului și grupei – trebuie să fie cel mai bun. El este maestrul. El este și trebuie să fie – cel puțin în prima etapă – performerul. Adică el trebuie să alerge zece kilometri în 35 de minute, să facă cele mai multe flotări, cele mai multe tracțiuni în brațe, să realizeze cele mai multe puncte la tragere, să demonteze și să monteze mitraliera în câteva secunde, să treacă pista cu obstacole sub baremul pentru „foarte bine”, să fie primul, dimineața, la echipare, să fie cel mai bun cap de coardă (dacă este vânător de munte), să stea o jumătate de oră, afară, în zăpadă, la minus 10 grade, fără cămașă, să realizeze cel

mai bun timp pe un parcurs de luptă etc. De aici, poate, unii deduc, fără un prea mare efort, că instructorul trebuie să fie un dur. Nu. Nu trebuie să fie un dur. Trebuie să fie un om adevărat. Și, mai ales, să fie inteligent. Un instructor care nu este inteligent, care nu are capacitate asociativă, care nu vede nimic dincolo de rigoare, nu este instructor. Preceptul acesta este un fel de „a" din „abc"-ul instrucției. Este valabil pentru toată lumea. Și pentru cel de la catedră, și pentru instructorul de zbor, și pentru comandantul unității de luptă de pe navă, și pentru scafandru, și pentru parașutist, și pentru genist... Nimic nu este imposibil pe lumea aceasta, când este vorba de instrucție și de modalitățile concrete de realizare a acesteia.

Ani de zile, am învățat, cu toții, la toate convocările metodice, în toate școlile și la toate cursurile, că instrucția trebuie să fie individualizată, intensivă, practic-aplicativă, activă, participativă. Neîndoielnic, așa trebuie să fie. Așa și este. Mai trebuia subliniată doar responsabilitatea celui ce se instruiește. Pentru propria sa instruire. Această responsabilitate nu este abstractă. Ea are un obiect. Pentru aceasta, celui ce se instruiește trebuie să i se precizeze obiectivul de realizat. El își însușește acest obiectiv și se străduiește să-l realizeze. Asistat de instructor. De multe ori, instructorul le spune tinerilor săi învățăcei că o să scoată untul din ei. Asta înseamnă că o să-i solicite foarte tare pentru a face din ei buni luptători. Dar nimeni nu poate face din cineva ceva, dacă respectivul nu dorește sau nu acceptă. Instructorul are obligația să stimuleze această dorință în fiecare din cei ce i s-au încredințat spre instruire. Pentru aceasta, din nou își va pune mintea la contribuție. Nu există, aici, căi bătătorite. Nu există sloganuri. Fiecare om își are propriul său drum, propria sa imagine despre ce-i bine și ce-i rău, propria sa reprezentare. A fi instructor înseamnă a merge, o porțiune din acest drum, împreună cu cel ce se instruiește. Pe drumul lui. Nu pentru a-l căra în spate, ci doar pentru a-l însoți. A merge, adică, pe drumul lui, alături de el, împreună cu el. Dar nu în mersul lui, ci în cel al tău. Tu impui ritmul. Nu e prea ușor. Dar nici imposibil.

INTRE TEAMĂ ȘI SPERANȚĂ

August 1944. Plin război. Avioanele coaliției bombardează orașele și satele țării (orașul Drobeta Turnu Severin a fost lovit de nouă ori), trupele Wermachtului încearcă să-și consolideze unele aliniamente, armata română se regrupează în vederea noii etape a războiului, trupele sovietice se află deja în țară. Învălmășeală. Între zecile de mii de oameni care străbăteau, în acele zile, străzile Capitalei se afla și un elev de liceu militar. Aștepta trenul cae să-l ducă acasă, la părinți, la Turnu Severin. N-a mai apucat. Sovieticii l-au aruncat într-o mașină și, după lungi săptămâni de călătorie, s-a pomenit undeva, în imensul teritoriu de la Răsărit. Cei de acolo l-au luat drept evreu și nu l-au dus în lagăr. A ajuns la un cămin de copii, iar de acolo, mai târziu, din nou la școală. Tânăr dotat, inteligent, a învățat repede limba și s-a lăsat dus de soartă, cu teama de a nu fi descoperit că este român și cu singura speranță că, într-o zi, va reuși să-și continue drumul până acasă la el, în Turnu Severin, unde îl așteptau părinții. Drum întrerupt brusc și brutal în capitala României, în timp ce el aștepta trenul care să-l ducă spre casă. Un tren care n-a mai venit... Dar părinții nu-l mai așteptau. Îl crezuseră mort, îi ridicaseră o cruce de marmură albă în cimitirul orașului și, cu anii, încercaseră să se obișnuiască cu gândul că unicul lor fiu nu mai este. Războiul. Prețul războiului.

Acolo, departe, în Est, copilul lor nu s-a obișnuit niciodată cu gândul că nu se va mai întoarce acasă. Viața și-a urmat, însă, cursul ei. Copilul a crescut, a urmat o facultate, a devenit inginer, s-a căsătorit și, la rându-i, a devenit tată a doi copii. Familia lui era, acum, acolo. Dar gândul lui a rămas pironit în capitala României, în așteptarea trenului care să-l ducă în orașul lui, acasă, unde se aflau părinții săi. Băiatul lui crescuse, terminase școala militară, devenise pilot în aviația militară

sovietică, fetița, de asemenea, era, acum, la casa ei, dar el nu încetase nici o clipă să se gândească la casa lui și la țara lui, temându-se în fiecare clipă să nu-i fie descoperit și zădărnicit gândul și sperând să și-l împlinească. Soția lui a trecut – poate, prea repede – în neființă. Aceasta i-a fost soarta. I-a părut rău, a iubit-o mult, a fost o femeie deosebită. Trăiseră împreună patruzeci de ani, crescuseră doi copii, trecuseră prin greutăți, avuseseră, poate, ca tot omul, și bucurii, dar el nu i-a spus niciodată că e român. De ce oare? N-o fi avut încredere nici în soția lui? Sau o fi păstrat acest adevăr al lui ca pe un lucru sfânt, ca pe un mare secret? Greu de spus. Probabil, din ambele motive și din multe altele, toate definind o epocă istorică.

Într-o zi, într-un restaurant din Moscova, la o masă, se aflau câțiva ofițeri români. Omul s-a bucurat, era o mare surpriză pentru el. A mulțumit lui Dumnezeu că s-a făcut să fie să se găsească și el acolo, în acel loc. Inima i-a bătut puternic în piept. Înțelegea perfect ce spun și, o dată cu muzica vorbelor, îl inunda, ca un balsam, plaiul. Plaiul Mehedinților, al Orșovei și al Tismanei, locurile copilăriei și forța extraordinară, dumnezeiască a întoarcerii acasă. Ar fi vrut să intre în vorbă cu ei, dar îi era frică să nu fie descoperit și să i se năruie visul. Și apoi... nu era foarte sigur dacă mai poate vorbi românește. L-au inundat lacrimile, dar viața lui, dusă mereu între teamă și speranță, l-a învățat să se stăpânească, să se ascundă la fiecare pas. În cele din urmă, a încropit un bilețel pe care l-a strecurat la masa acelor ofițeri români. „Comunicați părinților mei că eu, fiul lor, trăiesc”. Atât. Și, mai jos, scrisese numele părinților și adresa lor din Turnu Severin. Acel bilet nu a ajuns niciodată la destinație. De ce? Greu de spus. Oricum, nu-i felicit pe acei ofițeri care n-au transmis mesajul acelui om, acelui român răpit dintre ai lui și dus departe. Bunii români nu prea fac așa ceva. Dacă mai sunt prin armată, ar trebui să le fie rușine. Iar dacă nu mai sunt... nu mai sunt. Și nici n-am dori să mai fie astfel de oameni... În vechile manuale de logică se dădea un exemplu foarte sugestiv în legătură cu frumusețea și forța sentimentului românesc. Într-o zi, la Paris, un român a vrut să știe câți compatrioți se află în acea clipă acolo, în parc, unde cânta o fanfară militară. S-a dus la șeful muzicii și l-a rugat să cânte o doină. Apoi, fără nici un cuvânt, i-a îmbrățișat și i-a

sărutat pe toți cei care aveau lacrimi în ochi...

În 1990, în sfârșit, acel om a venit acasă. Părinții săi muriseră cu câteva săptămâni în urmă. Și-a regăsit casa, a reprimit-o cu greu, și-a reluat viața de unde a lăsat-o. Rudele l-au dus la mormântul părinților săi. Al părinților săi și al lui. Chiar din prima zi a revenirii sale acasă. Viața a reînceput pentru acest om dur, extrem de dur. Și s-a continuat și mai dur. Dar ajunsese acasă. În acea primă zi a revenirii sale acasă, a ținut să-și revadă părinții. Pe crucea albă, alături de fotografia sa în uniforma liceului militar, erau fotografiile părinților săi...

Trecuseră 50 de ani...

AB UNO DISCE OMNES

Se spune că nimic nu e bătut în cuie pe lumea asta. Și chiar dacă ar fi, cuiele nu țin o viață. Unele mai și ruginesc, altele se pot scoate, altele se pot rupe. Lumea de aceea-i lume. Ca să nu fie bătută în cuie și, dacă totuși se întâmplă și așa ceva, să-și iasă cât mai repede din ele. Ca să devină, să se schimbe, să stea de vorbă cu sine, să se transforme. Viața nu este scândură bătută într-un gard. Popoarele care s-au izolat, s-au închis în propria lor trufie sau în propria lor amărăciune, sau pe care istoria le-a bătut în cuie, au ruginit și au dispărut. Șansa supraviețuirii este schimbul de substanță, de energie și de informație cu lumea. Este comunicarea. Este adaptarea. Este schimbarea. Factorii care determină schimbarea nu sunt foarte numeroși, dar nici foarte puțini. Ab uno disce omnes, spune o vorbă care vine din vremea unei mari culturi. Prin unul grăiește întreaga omenire. Adică în fiecare dintre noi trebuie să se afle, în sinteză și în detalii, în spirit și în piatră, întreaga omenire. Altfel acest UNU nu există. El nu este decât o expresie. A unității lumii. Iar dacă unitate nu există, nimic nu există. A unității lumii întregi. El este monada lumii.

Revoluția din decembrie 1989 este un nume, un unicat, o faptă, o ieșire violentă dintr-un fel de izolare... socială forțată, dintr-un țarc, dintr-o peșteră. Este o ieșire dintr-o gravă izolare a universalului. Este o fugire dintr-o siluire a spiritului. Ea nu realizează însă ipso facto și o schimbare completă, deplină. Chiar dacă însăși revoluția, ca salt, ca ieșire peste margini, înseamnă automat schimbare. Omul nu se schimbă cât ai bate din palme. Nici societatea, ca entitate, dar și ca sumă a oamenilor care o compun, ca stat, ca țară, nu se schimbă și nu se poate schimba la comandă. Schimbarea este un proces care izvorăște, cum ar fi spus Hegel, dintr-o necesitate înțeleasă. Deci, care are nevoie

de minte, de inteligență, de matematică și de logică.

Lumea este mereu la fel și mereu alta. Și izvorăște continuu din sine, așa cum apa izvorăște din apă și lumina din lumină. Este, dacă nu izvor limpede și puternic, ce își croiește dintr-odată o albie, atunci izvor picătură cu picătură, care macină stânca și taie muntele. Pentru a reveni de unde a plecat și a-și reizvorî izvorul. În timp. A voi nu este de-ajuns pentru a te schimba. Nici imperativul trebuie, oricât de categoric ar fi, nu este de-ajuns. Dincolo de imperativ și de voință, trebuie să fie resursa, determinația legică, ciclul interior, gândul care devine faptă și fapta care devine gând.

Așadar, devenirea, schimbarea sunt, pentru societatea românească, deci și pentru Armata Română, mai mult decât a vrea, a putea, a se conforma. Sunt procese firești, care țin de esența fenomenului, sunt coordonate ale existenței și ale dezvoltării.

Dintotdeauna s-a vorbit de reformă. Și întotdeauna se va vorbi de reformă. De puține ori, s-a respectat însă acest cuvânt. De puține ori s-a înțeles ce se află înapoia lui. Și nici nu e posibil să înțeleagă cineva totul, să știe totul despre o reformă de asemenea proporții. În general, termenul de reformă este perceput restrictiv și limitativ. Sau, pentru unii, ca un prilej favorabil. Reforma înseamnă încercare de a ieși din sărăcie, insuficiență, haină pentru cei ce se amăgesc, modalitate de a politiza sau, zic vreo câțiva, de a complica viața. Mai ales când i se asociază, cum e și firesc, termenul de tranziție.

De când ne știm, am tot străbătut perioade de-astea de tranziție. De la una la alta. Fiecare și-a avut coordonatele și determinațiile sale. Le-am explicat, le-am calculat, le-am teoretizat, le-am asimilat, le-am înjurat, le-am contestat, le-am divinizat sau, în orice caz, ne-am conformat. Pe marginea lor, s-au scris tomuri întregi, s-au elaborat strategii și fel de fel de teorii și, ca peste tot, unii au prosperat, alții au suferit. Așadar, acestor termeni nu le prea dă nimeni crezare. Sunt abstracți. Sunt greu de acoperit cu fapte. Cu fapte peste alte fapte.

Așadar, schimbarea este o lege a sistemelor vii. A tuturor sistemelor. Pentru a exista, un sistem trebuie să fie integral, adică să-și aibă propria unitate, propria identitate. Dar trebuie să fie și deschis, adică să aibă capacitatea de a asimila și de a se acomoda, într-un

cuvânt, de a se adapta. Sistemele închise ajung la entropie zero și mor. Societatea românească a fost dintotdeauna deschisă spre lume. Ea a produs valori, a acceptat valori și a receptat valori. Unul dintre cele mai vechi popoare din Europa și din Lume este prosper și puternic. Chiar dacă, acum și aici, se află în suferință. Reforma este maniera de readaptare la actualul sistem de valori. Este reconstrucție în vederea facilitării schimbului de valori. Este revitalizare a mitocondriilor și kinestozomilor unei celule sociale vii, care nu poate exista fără celelalte sociale celule vii. Reformă înseamnă, deci foarte mult. Mai întâi, definire exactă a ceea ce ești, a ceea ce ai. Diagnostic al stării de sănătate socială, economică, politică, morală. Depistare a maladiilor și tratarea lor adecvată. Proiectarea viitorului. Sau, lăsând de o parte similitudinile cu organismul viu, a efectua o reformă înseamnă a-ți restructura tot ce ai, de la gând la faptă, de la cuvânt la pământ, a-ți regrupa forțele, a-ți reevalua posibilitățile, a-ți reelabora strategiile, a-ți moderniza conceptele, a-ți deschide orizonturile. Omul trebuie să asimileze lumea în fiecare zi și să producă lume în fiecare ceas. Iar cea mai fascinantă dintre lumi este lumea gândului. Acolo se produc marile metamorfoze, acolo se zămislesc minunile. Schimbarea este deci schimb. Lipsa schimbului înseamnă sufocare. Restructurarea, ca parte a reformei, este tocmai schimbare în vederea optimizării schimbului, este așezare, organizare a structurilor în vederea creșterii posibilității de asimilare a lumii, ea însăși în schimbare. Cine nu înțelege această dinamică și nu-și deschide porțile pentru ea și spre ea nu are nici o șansă.

Desigur, reforma își are partea ei de proiect și partea ei de imprevizibil, de necunoscut. Guvernul a elaborat strategia de reformă, care fixează obiectivele și modalitățile de a le atinge, jalonând un drum. Dar un astfel de proiect nu este același lucru cu proiectul unui pod sau cu proiectul unei case, iar drumul nu e, de fapt, drum, ci ascensiune spre Everest. Este un proiect supus legilor statistice. Este un proiect în obiective, în valori, în speranțe. Uneori, în amăgiri. Pentru a face o reformă, trebuie să vezi. Să vezi departe. Să vezi stereoscopic. Să vezi în nevăzuturile lumii. Avem, oare, această putere? Avem, oare, această calitate? Cei mai mulți dintre noi n-o au. Cei mai mulți dintre

noi sunt furnicile dintr-un mușuroi. Sunt alibinele comunității dintr-un stup. Suntem adică truditorii reformei. Nu proiectanții ei. Și nici nu putem fi, cu toții vizionari. De fapt, și această viziune nu este nici completă, nici definitivă, nici pe de-a întregul și pe termen lung. Vedem mai departe sau mai aproape, în măsura în care inteligența ne ajută să anticipăm, intuiția să intuim, imaginația să ne imaginăm, matematica să calculăm și ochii minții să înregistrăm. Cel mai periculos lucru este să fim convinși că vedem atunci când, în realitate, nu vedem, să proiectăm atunci când, de fapt, nu știm ce și cum trebuie proiectat, să credem că am înțeles totul când, de fapt, n-am înțeles nimic.

Din aceste motive – și din multe altele –, reforma este și nu este ceea ce este, întrucât mulți dintre cei care o prefigurează și o înfăptuiesc creionează, de fapt, o devenire în propriul lor interes. Omul nu se schimbă prea ușor. Tendința lui nu este să se reverse peste margini, în grădina lumii, ci să aducă lumea întreagă la el în șopron, s-o pună la treabă sau s-o admire, integrând-o în structurile sale afective și de cunoaștere, uneori cu convingerea fermă că el este cel care se adaptează la împrejurări, care se supune voinței universale, care slujește lumea. Ecce homo.

SUNTEM CEEA CE SUNTEM?

Vine un timp când trebuie să ne dăm seama dacă suntem cu adevărat ceea ce suntem. Dacă suntem, adică, identici cu noi înșine sau avem o altă identitate, care nu este a noastră, dacă suntem noi, cei care ne aflăm dintotdeauna în noi, sau suntem alții, tentați, interesați, cointeresați sau obligați să ne luăm mereu altă și altă înfățișare. Cât este relativitate, cât este variabilitate și cât rămâne statornicie, stabilitate în ceea ce suntem, în ceea ce știm că suntem? Desigur, s-ar putea spune că omul nu este stană de piatră să rămână neschimbat prin vremi. De fapt, nici piatra nu rămâne neschimbată. Ploile și vânturile, gerurile și crăpătul de soare o macină încet încet și, până la urmă, o distrug. Sau, și mai rău, o transformă. În nisipuri nestatornice și schimbătoare. Omul este ceea ce este, așa cum și piatra este ceea ce este. Omul este o ființă deopotrivă fragilă și rezistentă, schimbătoare și statornică, slabă și, adesea, foarte puternică. Schopenhauer, care a scris celebra lucrare „Lumea ca voință și reprezentare", dormea cu pistolul sub cap, Balzac, care scria un capitol de roman pe noapte, risipea toți banii în afaceri inutile, despre Verlaine și Rimbaud se spun o mulțime de lucruri, iar Caragiale era extrem de categoric, de serios și de exigent în ceea ce privește limba și ortografia. Tot ce există pe lume – bun sau rău, bun și rău – există și în bietul om. În fiecare din noi se află o lume. Cu tot ce aparține unei lumi. Cu întunericul Peșterii și cu lumina Everestului, cu tăcerea Oceanului și imensitatea Deșertului, cu cruzimea Uraganului și măreția Florii de Colț. O lume care crește și descrește, care există și nu există, care moare și reînviază, care înrobește și eliberează, care umilește și înnobilează.

Noi, cu toții, venim dintr-un timp pe care, azi, într-un fel – felul multora dintre noi de a fi – îl condamnăm. Așa cum cei care aparțin

generației războiului au venit și ei dintr-un timp pe care tot ei (sau o parte dintre ei) l-au condamnat, l-au negat și ne-au învățat și pe noi să facem la fel. Mereu alții și alții sunt vinovați de împlinirile și neîmplinirile noastre, de iluziile și confuziile noastre. Am asistat, acum câțiva ani, la o scenă în care un foarte bun profesionist, un om demn și drept afirma că îi pare rău că a trăit o viață întreagă degeaba, că a slujit cu bună credință niște sloganuri, o himeră, o nonrealitate.

Oare, așa să fie? Poate un om să trăiască o viață întreagă în confuzie, să nu distingă planurile, să nu-și aibă propriile lui repere, să nu deosebească arta autentică de kitsch, valoarea de nonvaloare?

Mă îndoiesc! Cu atât mai mult cu cât omul de care vorbesc aici a slujit toată viața valoarea, avea un anume simț al ei (îl respectam și îl iubeam pentru asta) și nu lăsa uscăturile și uscăciunile s-o atingă. Întâlnim, câteodată, foști comuniști înfocați, care, cu câțiva ani în urmă, îți demonstrau, logic și coerent, consistența umanismului socialist. Azi, tot ei, sunt cei mai înfocați anticomuniști și sunt capabili să îți facă o demonstrație la fel de coerentă și la fel de logică despre lipsa de umanism a acelei orânduiri.

Care sunt ei, cei adevărați? Care este elementul lor de statornicie? Care-i reperul lor de bază? Sau caracteristic pentru acești oameni este... veșnica schimbare, adaptarea la mediu, fluiditatea, trecerea de la un capăt la altul, polarizarea? Greu de răspuns tranșant!

Omul este schimbător. Ca tot ce există pe lumea asta. El creează și întreține actul comunicării, fiind el însuși un produs al acestui act. Comunicarea înseamnă cunoaștere, transfer de cunoștințe. Adică asimilare și acomodare, dialog permanent cu lumea și cu sine, pentru că și Eul fiecăruia nu este un simplu lucru-în-sine, ci o lume, un Univers.

E ușor să-i judecăm pe alții. Dar e foarte greu de creat o interfață între aceste judecăți. Eu însumi, din acest colț de pagină, care nu este un privilegiu, ci un loc presărat cu responsabilitate, am formulat, poate, ca o terapie de șoc pentru moralul armatei, unele judecăți apreciative, problematice, apodictice mai mult sau mai puțin bine înțelese, mai mult sau mai puțin bine primite.

Unele, poate, au produs dureri. Probabil că unii din cei ce au simțit aceste dureri vor înțelege adevărul și mă vor ierta. Pentru că l-am

spus. Alții, nu. Nimic nu este perfect pe lumea aceasta. Și unele și altele sunt adevăruri. Adevăruri din tot arsenalul trăirilor și simțirilor umane. Triste, profunde, rezonante, adânci ca oceanul, limpezi ca izvoarele din Carpați, imense ca Universul, imune ca statuile, amăgitoare ca frumusețea. Ele nu au însă nici o valoare dacă nu sunt și adevăruri ale fiecăruia, dacă nu sunt asimilate, dacă nu sunt reconstruite, cu migală de artizan și, adesea, cu sacrificii de meșteri Manole, în noi înșine, în propria noastră filosofie, în propriul nostru Eu.

Așadar, și astăzi, ca întotdeauna , este nevoie să ne aplecăm asupra acestor adevăruri, să ne răspundem – de bună voie și nesiliți de nimeni, nici măcar de propria noastră viață sau de propriul nostru interes – la toate întrebările pe care ni le punem sau ar trebui să ni le punem. Unele pot veni din lumea valorilor, a simțului valorii, altele din cea a amăgirilor, dezamăgirilor sau amărăciunilor. Cu toții simțim gustul amar al înfrângerilor și dezamăgirilor. Dezamăgirea vine din iubirea neconsonantă cu iubire, din încrederea fără încredere, din respectul fără respect, din speranța fără speranță și fără împlinire. Toate nasc întrebări. Toate au nevoie de răspunsuri.

Poate că pe mulți dintre noi nu ne-a învățat nimeni să facem introspecții și nici să dialogăm cu lumea. Bunul simț al țăranului român ne-a arătat doar cum să respectăm lumea. Creangă o spunea atât de frumos: *„Ce-i lumea? Zi-i lume și te mântue!”*.

Poate că nu ne-a învățat nimeni să ne cufundăm adânc într-o filosofie simplă și, în același timp, complicată a Sinelui, a Conștiinței de Sine, cum zicea Hegel, și, deopotrivă, a Universului, a Lumii, a celui din afara ta, deși românul, ca bun creștin, este milos, știe să vadă esența, este capabil să înțeleagă și să ierte. Înțelepciunea ancestrală ne dă siguranța și forța nației, dar complicațiile lumii și ale vieții ne fac să ne simțim, uneori, ca frunza în vânt.

Socrate e prea departe și prea necunoscut, „Critica rațiunii pure” a lui Kant este prea pentru filosofi, prea pentru cunoașterea cunoașterii, Hegel e prea abstract, Emil Cioran ne-a lipsit, iar când a venit a făcut-o prea brusc, Petre Țuțea vine dintr-o altă perspectivă, Noica ne doare prin profunzimi, Blaga prin luciferismul său aproape tragic, iar pe ai noștri, din armată – nefilosofi, dar oameni de mare valoare –, de la

Averescu la Antonescu, de la Sichitiu la Marin, de la Dăscălescu la Gușă – nu-i prea știm, sau, și mai rău, nu prea știm că-i știm. Trebuie să vină alții să ne spună cât de mari și de demni au fost, cât de adevărați sunt, cât de mult nu i-a omorât moartea, cât de mult trăiesc în fiecare dintre noi. Și atunci, abia atunci, vom ști cu adevărat că doar vremurile se schimbă, OAMENII RĂMÂN!

ARTA TERGIVERSĂRII

Tergiversarea nu este o artă. Ea este o meteahnă. Dar și meteahna (sau ce o fi) poate deveni, în anumite condiții, o... „artă". Avem exemple berechet. „Arta" amânării de azi pe mâine a tot ce se poate amâna – și totul se poate amâna pe lumea asta, chiar și dorința de a fi fericit –, meșteșugul fabricării de argumente... imbatabile, apelându-se deopotrivă la filosofia clipei și a duratei, la rigoarea matematică a probabilităților condiționate și la... ou sont les neiges d'antan..., fac parte din arsenalul de mare forță al unei lumi care se simte bine în labirintul hârtiilor acoperitoare și al lucrurilor rămase nefăcute. Bugetul, în loc să vină în ianuarie, vine în mai, cauciucurile pentru avioane vin cum vin și când vin, acumulatorii pentru mașinile blindate acumulează și ei mari... întârzieri sau nu mai acumulează nimic, pentru că, de regulă, lipsesc cu desăvârșire, costumele de suprasarcină s-au promis și promise au rămas, deși din cauza lipsei unui astfel de costum un pilot în floarea vârstei și în plinătatea puterilor și-a pierdut viața (cel puțin la această concluzie a ajuns comisia care a cercetat accidentul), proiectul unui sistem de transmisiuni care vrea să fie ceva pentru Armata Română este bruiat sau, în orice caz, neglijat sistematic, n-ai cui să te plângi și nici nu-i frumos să te plângi... Am întâlnit oameni în toată firea care se aflau la capătul puterilor și al răbdării, care au încercat să pună piatră peste piatră pentru a-și zidi amărăciunea, întrucât s-au învățat să nu mai aștepte, știind că așteaptă zadarnic... Domnul ministru, când a vizitat unitatea de aviație din Bărăgan, impresionat de condițiile grele în care supraviețuiesc piloții de acolo, le-a promis un climatizor pentru celula de alarmă. Un gest mărunt, dar cu mare valoare pentru acei oameni. Cei în drept aveau obligația să se conformeze și să facă în așa fel încât climatizorul să ajungă în timpul cel mai scurt

acolo unde este mare nevoie de el... Era în joc cuvântul unui ministru. Am crezut că, prinși cu problemele mari ale reorganizării armatei și ale tranziției, cei obligați să onoreze promisiunea domnului ministru (promisiunea unui ministru trebuie să fie un cuvânt de ordine pentru cei ce funcționează în sistemul respectiv, dacă vrem să ne respectăm unii pe alții!), au omis să-i dea curs. Se mai întâmplă... De aceea, bine intenționați, am dat o sută de telefoane cam peste tot pe unde trebuia. Am scris chiar și în ziar despre problema aceasta, cu grijă, ca să nu amărâm oamenii – și așa au ei destule pe cap-, dar vorbele au zburat și scrisul... scris a rămas. Cei de la Departamentul Înzestrării nu citesc ziarul. Nu există nici un abonament în tot departamentul, iar noi nu ne-am gândit să le trimitem câte un exemplar din gratuitățile pentru soldați sau din semnalele redacției, deși unii dintre ei sunt colaboratori de marcă ai ziarului, iar publicațiile noastre se află printre singurele din țară care abordează sistematic și competent marile probleme, marile drame, dar și marile speranțe ale revigorării industriei de apărare, ale înzestrării instituției militare cu mijloacele de luptă performante pe care le merită... La telefonul nostru, s-a dat din umeri sau – și mai rău – cei de la capătul celălalt al firului ne-au trimis la alte fire... Ne-am dus, ni s-a promis, dar climatizorul tot n-a ajuns în Bărăgan... Și tot așa. Dacă nici cuvântul ministrului nu este respectat, atunci de prisos să mai fie cuvinte, cum spunea cineva cândva, cu gândul la versurile lui Lucrețius despre nimicul din nimic și prisosul semințelor-cuvinte din necuvinte. Arabii au o vorbă care-i enervează și îi amuză pe europeni: „șuaai, șuaai" (ușurel, ușurel). La ei este un mod de viață, de detașare din stress, de realimentare a sinapselor, de meditație prin nirvana. La noi (căci și noi avem această vorbă), este îndemn la rațiune, căci graba strică treaba. Între grabă și tărăgănare este însă o prăpastie imensă, care nu poate fi umplută cu nimic. Ușurel, ușurel, că doar n-or intra zilele în sac! De ce să ne grăbim?! De ce să rezolvăm imediat problemele?! Se decurcă ei cum pot. Și, în definitiv, mai este și mâine o zi! „În definitiv, mai este și mâine o zi" sunt și cuvintele cu care se încheie un mare roman. Pentru a se continua în romanul cel de fiecare zi al vieții.

Tergiversarea nu face însă casă bună cu armata. Oamenii reușesc totuși să mai realizeze câte ceva. Așa cum pot și cât pot, chiar și din

nimic, punând mult suflet în ce fac și multă iubire în ce gândesc, lăsând adică urme prin locurile pe unde trec. Am fost, recent, în cadrul aplicației tactice anuale a Grupului de Presă al Armatei, în câteva din unitățile brigăzii de vânători de munte comandată de colonelul Leucea Crăciun. Există, în această brigadă, un spirit, o concepție clară, distribuită în toate capilarele vieții și activității vânătorilor de aici. Colonelul Leucea și colaboratorii săi au creat un sistem al netergiversării, al neamânării lucrului de azi pe mâine. Cu câtva timp în urmă, aici se elabora o concepție intergată a pregătirii intensive, în spațiul unităților, printr-un sistem dinamic, interoperabil. L-am găsit deja pus la punct, funcționând ireproșabil. Poligoane de instrucție ca la „beretele verzi", exercițiu tactic cu plutonul, apărarea punctului de comandă, instrucție tip comando, călire fizică, alpinism, conducerea mașinilor de luptă, instrucție samarizată, transmisiuni, artilerie, logistică...

Tergiversarea nu-i pentru oameni inimoși. Cei ce trăiesc și suferă pentru această instituție, durată să apere țara, n-au timp să amâne lucrul de azi pe mâine. N-au timp să caute argumente la neargumente. Ei nu-și măsoară zilele și nopțile în ore dormite sau nedormite, ci în lucruri făcute sau care urmează a fi făcute. Tergiversarea nu face casă bună cu ostașul român. El trebuie să-și sape locașul de tragere în barem,altefl dispare, să tragă perfect cu arma, să conducă ireproșabil tancul, să devină pilot clasa întâi cu 40-50 de ore de zbor pe an! Și totuși ea, tergiversarea există acolo unde există, o simțim ca pe o reptilă rece sau ca pe o maree care ne infestează izvoarele. Tergiversarea vine de sus în jos, de undeva dintre cer și pământ, există și persistă ca o amenințare și tinde să treacă tot mai mult din sfera metehnelor în cea a „artei", a artei non-artă, rănind grav sufletele celor obișnuiți cu lucrul bine făcut, umilind iubirea de frumos, anulând demnitatea și lăsând nemăturată curtea sufletului, așa cum sunt azi străzile uitate ale Bucureștiului, un oraș care a fost cândva fala României.

CRIZA DE BANI...

La omul sărac, nici banii nu trag...

Toată lumea se plânge că nu sunt bani. Toată lumea știe că ea și numai ea – criza de bani – este cauza tuturor relelor. Și a celor ce sunt, și a celor ce nu sunt, dar care, oricum, tot o să fie. Soldatul crede că el n-o duce tocmai foarte bine, pe motiv că nu sunt bani. Locotenentul este convins că tot lipsa de bani poartă vina pentru că el și tânăra lui soție nu au un apartament al lor – și nici nu prea sunt șanse să și-l poată cumpăra cu bani lichizi –, pentru că lucrurile nu merg prea bine nici la instrucție și nici prin alte părți ale carierei pe care și-a ales-o. Aviatorii dau și ei vina tot pe lipsa banilor. Ea este de vină pentru că unele din avioanele cu care își împart viața nu sunt foarte performante, pentru că o parte din ele au rămas la nivelul anilor ,70, pentru că nu s-au făcut la timp comenzi pentru cauciucuri, pentru parașutele de frânare sau de salvare, pentru că, atunci când au una, nu au alta, și când au și una și alta, nu le permite vremea să zboare etc. etc. La ei, situația este și mai și, întrucât, datorită acestei penurii de bani și de mijloace, care se manifestă cam de douăzeci de ani încoace, s-au acumulat destule rele – inclusiv cele produse de multele ore nezburate –, plătite scump, adesea cu vieți omenești. Noi înșine, cei care facem acest ziar, credem că nu-l putem face mai bun, tot din cauză că n-avem bani să-l facem mai bun, adică să cumpărăm hârtie mai bună, să facem rețeaua de calculatoare de care am avea atâta nevoie, să facem rost măcar de un scanner (că de procesoare de imagine nici nu poate fi vorba), să achiziționăm, poate, și o rotativă care să ne asigure independența față de alte tipografii etc. etc. E drept, cu doi ani în urmă, s-a achiziționat

o tipografie care a costat vreo 680.000 de dolari, cu consumabile din import, dar care nu e pentru noi. Noi nici n-am fost întrebați. Altele au fost rațiunile pentru care s-a întâmplat ce s-a întâmplat. Dar asta este deja istorie...

Nu sunt bani. Și, totuși, sunt. Toată lumea se vaită că n-are bani și, totuși, se dau înapoi bani! Bani care n-au putut să fie cheltuiți. De ce? Există o sută de mii de explicații. Foarte exacte și foarte corecte. Dar este culmea culmilor să se întâmple așa ceva! De ce? De ce se dau înapoi bani? În ancheta pe care o publicăm în acest număr, se găsesc și câteva răspunsuri. Care, evident, dau o imagine a ceea ce se întâmplă. Unele răspunsuri nu se dau, pentru că e greu să găsești răspunsuri foarte exacte în acest sistem de incertitudini și îndoieli, dar tot omul își dă seama despre ce este vorba. Dacă bugetul pe anul 1994 a fost aprobat de Parlamentul României abia la jumătatea anului 1994, este la mintea oricui că timpul care a mai rămas – din iulie până în octombrie – nu permitea cheltuirea eficientă și legală a unor resurse care, în mod normal, erau destinate să fie folosite, într-un anumit ritm, după o anumită metodologie, un an întreg! Deviza bunului gospodar român „fă-ți vara sanie și iarna, car" cade de la sine. E greu de spus dacă toate astea fac parte dintr-o strategie (cu cât dai banii mai târziu, cu atât se cheltuiesc mai puțini) sau așa e să fie în aceste vremuri grele.

De fapt, banii care se dau înapoi nu se „dau"; ei n-au intrat niciodată în conturi, deci în buzunarele armatei. Pentru că n-au fost. Și chiar dacă mințile expeditive, istețe și îndrăznețe ale comandanților și financiarilor noștri, ale ordonatorilor de credite ar fi găsit, în cele din urmă, o soluție, Everestul legilor care limitează, strunesc, îngrădesc, interzic interșanjabilitatea capitolelor și articolelor de buget, sistemul kafkian al aprobărilor și neaprobărilor de tot felul, lipsa de cooperare, insuficiențele unei economii care abia începe se stabilizeze și să afle cam încotro merge și cele ale unui sistem financiar în construcție i-au făcut pe unii să rămână cu banii în buzunar. Nenorocirea este că nu în buzunarul armatei...

Dincolo de toate acestea se află însă și factorul subiectiv. Necunoașterea legităților economiei de piață, rigiditățile și imobilismele, sistemul nestimulativ și foarte îngust al licitațiilor, neglijențele, teama

și lipsa de inițiativă își au și ele partea lor de contribuție la favorizarea acestei situații paradoxale. O armată care este în plină reformă, în plină modernizare – care are, deci, mare nevoie de bani, de foarte mulți bani – dă bani înapoi și din puținul pe care l-a primit! Probabil că, data viitoare, n-o să se mai întâmple așa ceva. N-o să mai fim păcăliți atât de ușor. Ulciorul nu merge de multe ori la apă. Dacă te duci la munte și îți pui schiurile pe picioare, apoi trebuie să înveți slalom. Altfel riști să-ți rupi gleznele și chiar să-ți spargi și capul. Dacă-l mai ai... Probabil că vom face ochii mari și ne vom lua toate măsurile ca, în intervalul extrem de scurt care ni se creează pentru cheltuirea fondurilor bănești, să avem tot ce ne trebuie pentru a nu da un leu înapoi, pentru a folosi totul în modul cel mai eficient posibil.

Făcând această constatare, îmi revin în minte cele scrise de generalul american Arthur Collins în lucrarea „Reflecții asupra instrucției trupelor de uscat din armata SUA” (o filosofie practică pentru comandanți). Generalul, care a fost mulți ani comandant de brigadă, care a făcut războiul, care a fost și în Vietnam spunea că omul cheie la instrucție este comandantul de batalion. „Când este nevoie să se ajungă la un general pentru a apăra programul unității sau pentru a demonstra că ordinele primite nu sunt realiste – scria el –, iată momentul când colonelul poate face și el ceva pentru a demonstra că nu ia leafa degeaba.”(...) „Generalii își pot și ei aduce contribuția la procesul de instruire dacă dezvoltă o metodă de a opera cu unitățile în liniște și nu în condițiile în care fiecare apariție a lor determină un spectacol în genul super-producțiilor de la Hollywood”.

IMNUL ÎN CULORI

Nu știm foarte exact dacă omul a creat simbolul sau simbolul l-a creat pe om. Cert este că nu există oameni fără simboluri și nici simboluri fără oameni. Omul nu este singur, oamenii nu sunt indivizi risipiți pe planetă și lăsați în voia vântului sau a hazardului. Oamenii sunt oameni și, de aceea, ei se conformează regulilor de compunere și funcționare a sistemelor omenești. Ei s-au grupat în comunități, au creat state, s-au unit prin limbă, prin obiceiuri, prin cultură, prin tot ceea ce-i adună. S-au adunat, dar s-au și separat. Prin tot ceea ce îi separă. S-au unit prin simbol. Dar s-au și separat prin simbol. Deasupra lor – mai exact, în imediata lor apropiere, adică la vedere, la bună vedere – au situat un semn. În cele din urmă, acest semn a devenit un fel de flamură. Care luminează. Care cheamă. Care construiește. Care inflamează. Care îndeamnă. Care urcă în fiecare ca un fel de super-ego. Un semn căruia i s-a atribuit, deci, o semnificație. O mare semnificație. Un semn care s-a identificat cu însăși comunitatea, cu statul, cu instituția. Acest semn se numește Drapel. El este insemnul unui stat, și este respectat pe măsură. Drapelul este Imnul în Culori al Statului. Este numele statului scris cu lumină în inima fiecăruia. Este ceea ce unește și ceea ce identifică grupurile umane constituite în state. Drapelul este Iubire și Respect, este Datorie și Onoare. Nu există pe lume stat fără Drapel. Dintre toate instituțiile statului, numai armata are Drapel. Drapel de Luptă. Nu există pe lume armată fără Drapel de Luptă. Știm ce a însemnat steagul de luptă pentru Daci. Știm ce a însemnat Tricolorul pentru Revoluția Franceză. Știm ce înseamnă Drapelul pentru Americani. Știm ce înseamnă Tricolorul pentru Români. Drapelul Tricolor Francez se află pe uniformele soldaților francezi,

așa cum și Drapelul Tricolor German se află pe uniformele soldaților germani. Din păcate, Tricolorul Românesc nu se află pe uniformele soldaților români, deși se află în sufletul lor. În biserica din Țebea, Tricolorul Românesc, Tricolorul nostru sfânt înnobilează interiorul acestui lăcaș care-l ridică pe om spre Dumnezeu, cinstindu-i însemnul de Stat. În Statele Unite ale Americii există o sărbătoare a Drapelului. Într-o zi anume, americanii se adună și își sărbătoresc Drapelul. Îl ridică pe cel mai înalt catarg, îl binecuvântează, îi dedică frumoase cântece, îl privesc. Îl desenează mereu pe o mulțime de obiecte, îl au acasă sau pe birou, vor să-l știe tot timpul alături. Pentru că Drapelul înseamnă America. America cea mare, cea iubită de americani și respectată de lumea întreagă, cea care are o istorie glorioasă și o responsabilitate imensă. Eu însumi, când am fost în Statele Unite ale Americii, în ziua de 4 iulie, ziua Statelor Unite, am purtat, la fel ca toți americanii care se aflau la New Canon, la New York sau în alte orașe, un asemenea simbol al Americii, care este Drapelul. L-am văzut fluturând la Washington, pe Casa Albă, la mormântul Soldatului Necunoscut din Aerlington, la Pentagon, peste tot pe unde am umblat. Și mi-am adus aminte de copilăria mea săracă și chinuită, undeva într-un sat din nordul Olteniei. Era imediat după război, satul își plângea morții și dispăruții pe front, multe femei erau îmbrăcate în negru, clopotele de la cimitir băteau trist, Drumul Eroilor (așa se numește în satul nostru Calea Lactee – Drumul Eroilor și, câteodată, Drumul Robilor) era parcă trist și întunecat, eram tare necăjiți, abia aveam ce să mâncăm, iar ideea colectivizării pândea pe la uși și se insinua în viața satului ca o stafie de care oamenii se temeau. Se temeau de ea, de consecințele ei, dar se temeau și să n-o agite, să nemulțumească. Cea mai frumoasă imagine pe care o port cu mine, din acea perioadă aspră, este o sărbătoare dintr-o duminică de primăvară. Și noi, copiii din clasa întâi, fuseserăm chemați la școală, în hăinuțe populare. Am primit fiecare câte un Tricolor Românesc confecționat din hârtie, prins cu pioneze pe câte o șipcă subțire de brad. Am cântat în corul bisericii, ținând steagul la piept, iar învățătorul ne-a spus că nimic nu e mai frumos și mai de preț pe lumea aceasta ca Drapelul Țării. N-am uitat niciodată aceste cuvinte. Mult mai târziu, la anii tinereții, când am depus Jurământul Militar, undeva

într-o cazarmă de lângă cimitirul Rulikovschi, din Oradea, am auzit, în adâncul sufletului, glasul învățătorului din satul meu. Inima mi-a vibrat cu putere. Cu puterea pe care ți-o dă totdeauna Izvorul. Acum, când unitățile Armatei Române primesc Drapelul de Luptă, mă întorc iarăși la acest Izvor. Fiecare din noi a fost copil, a ținut în mână, la anii copilăriei, pentru prima oară, Tricolorul Românesc, a avut un învățător care i-a spus, acolo, lângă Izvorul Vieții, că nimic nu e mai de preț pe lumea aceasta ca Drapelul Țării. Poate că viața ne-a dus și ne-a condus prin multe locuri, ne-a înăsprit sufletul, ne-a răscolit convingerile, ne-a spulberat speranțele, ne-a frânt zborul, ne-a amăgit sau ne-a dezamăgit, ne-a bucurat sau ne-a întristat. Dar Tricolorul nostru Românesc se află acolo, lângă limpezimea sufletului și a gândului fiecăruia dintre noi. Fără acest sentiment, fără acest reper care se găsește pe frontispiciul Statului Român și al Sufletului nostru, n-am fi nimic. Sau am fi orice, în afară de buni români. Intersant este că frumoasa imagine a copilăriei mele mi-a revenit în suflet ca o dulce adiere, ca o redescoperire, și atunci, la 4 iulie 1991, acolo, departe, la New Canon, în Statele Unite, când țineam în mână un mic steag american. M-am revăzut copil, cu Tricolorul Românesc, în satul meu, străbătând drumul de la școală până la biserică, cântând apoi în cor, cu Drapelul Țării la piept. Și m-am bucurat, când am constatat că, pe pajiștea aceea în care americanii sărbătoreau ziua de 4 iulie, ziua Statelor Unite ale Americii, toți copiii aveau în mână câte un mic Drapel cu insemnele statului american. Am înțeles, atunci, încă o dată, că Drapelul, cel care ne este Viață, Suflet, Onoare și Demnitate, însemn și îndemn în luptă, ne este – și trebuie să ne fie! –, prin respectul pe care i-l purtăm, și simbol care ne unește și ne dă identitate pe Pământul Oamenilor.

„TACI! CÂND VORBEȘTI CU MINE, SĂ TACI!”

Toată viața omul caută. Fiecare om este un căutător de aur și de diamante. Pentru că are dreptul la aur și la diamant, la strălucire și la comori. Niciunde, pe planeta Pământ – care este și o planetă a oamenilor – aurul și diamantul nu se găsesc la vedere, în formă pură, în zăcăminte omogene, ci în firișoarele de nisip, în piatra dură sau în fundul pământului. A le scoate de acolo, înseamnă, mai întâi, a le descoperi, apoi, a sfărâma piatra, a sfredeli roca sau a cerne nisipul râurilor de munte. Grăuntele de valoare nu este un dar, ci o încununare a unui efort îndelungat, însoțit și de o oarecare șansă. Există, poate, căutători de aur și de diamante care, deși și-au scormonit toată viața pământul și sufletul, n-au avut niciodată șansa să le găsească, acolo, strălucirea. Dar lucrurile acestea prețioase nu sunt numai în piatră și în apă, în pământ și în stele, ci și în marile înțelepciuni ale lumii, în universități și în biblioteci, în tabla de valori a lumii, în sufletul oamenilor, în cuvânt. Fiecare din noi trăiește marea aventură a căutării, pentru că vine dintr-un mare imperativ al cunoașterii. Iar ofițerul român trăiește și mai intens această aventură, întrucât în formația lui umană, morală și militară, pe lângă imperativul cunoașterii, acționează și cel al datoriei. Care este un imperativ categoric în sensul kantian al noțiunii. Cel dintâi instrument care a fost dat omului pentru a-și exercita vocația de căutător și calitatea de restaurator al cunoașterii și de reformator al lumii și al instituțiilor acestei lumi a fost cuvântul. În același timp, cuvântul este aurul, este diamantul, este Everestul societății omenești, este comoara pe care o caută omul și instrumentul cu care o caută. Este, însă, și sterilul, balastul, reziduul, gunoiul. Când exprimă astfel de lucruri. Adică simbolul, semnul, reconstrucția pe planul gândirii. A diamantelor, ca și a gunoaielor planetei.

Aceste adevăruri de la începutul lumii sunt valabile și pentru militarul armatei române. Și lui, ca oricărui altui om de pe pământ, cuvântul nu i-a fost dat doar pentru a răspunde „Am înțeles!" sau „N-am înțeles!". Între afirmație și negație există lumea infinită a tuturor posibilităților numită entropie, pusă în ecuație de Shannon. De aici, nu trebuie să rezulte că totul trebuie pus la îndoială pentru a crea posibilitatea înlăturării nedeterminării, prin formula lui Shannon. Dacă este adevărat ce se spunea (în replică la celebra formulă a lui Talleyrand) că vorba a fost dată omului nu numai pentru a-și ascunde gândurile, ci și pentru a și le exprima –, apoi, acest adevăr este valabil și pentru militarul armatei române. Evident, armata nu este un club de discuții, un loc de meditație sau de spovedanie, și nici un spațiu în care fiecare spune ce vrea și face ce poate. Dar trebuie să fie un loc în care spusele și faptele rezonează în acțiuni eficiente. Ofițerul care nu-și schițează planul acțiunii, care nu și susține acțiunea (în primul rând în fața lui însuși) cu forța argumentului rațional, inteligent, n-are nici o șansă de reușită. Militarul care, din dorința de a se conforma, de a nu supăra pe nimeni, acceptă orice, deși știe că, prin ceea ce i se spune sau i se cere, se încalcă legea sau că nu este corect ceea ce se afirmă sau ceea ce se întreprinde, ar trebui acuzat de lașitate. Înseamnă că, din teamă, din oportunism, sau din alte motive greu de acceptat, el n-a folosit arma pe care i-a dat-o Dumnezeu – cuvântul – în apărarea adevărului. Supușenia oarbă, irațională nu duce la întărirea armatei, ci la amorfizarea ei. Exprimarea adevărului, căutarea soluțiilor optime, actul de creație (la instrucție, în întocmirea a ceea ce se cheamă concepție a aplicațiilor, în cercetarea științifică, în elaborarea unor studii operativ-strategice, în elucidarea unor fapte de arme ale trecutului etc.) nu subminează autoritatea instituției militare, ci, dimpotrivă, o întăresc cu forța argumentului științific, a valorii.

Din păcate, adesea, ne dăm seama de aceasta prea târziu, mult prea târziu. Doru Davidovici – omul, ofițerul, pilotul –, unul dintre cei mai experimentați piloți ai Aviației Militare a României (după cum afirmă cei ce l-au cunoscut și l-au prețuit), instructor de zbor în toate condițiile, împătimit de zbor, iar în ceea ce privește scrisul, un Exupery al nostru, umbla toată ziua cu o porthartă de gât unde înghesuia o

nelipsită carte pe care o citea printre picături și o carte la care scria tot printre picături. Când intra la pregătirea pentru zbor, urma cu sfințenie ritualul sacru al marilor piloți, uitând și de porthartă, și de carte, și de toate, iar, în puținele clipe de nezbor, pe care și le poate permite un pilot de pe supersonice, transforma avionul într-un poem. Îl trecea, adică, prin sufletul lui frumos și cald spre marea literatură. Unii din cei ce au fost mai-marii Aviației Militare a acelor timpuri nu l-au înțeles, sau nu și-au dat seama cine era Doru, ce forță reprezentau el, ca pilot, și cuvântul lui, spus nonconformist în ședințe, adresat, cu umor, unui coleg, reverberat, în cabină, în sufletul celui căruia îi era instructor, sau, adesea, doar un simplu prieten mai mare. Cuvântul schițat, parcă la întâmplare, în carnetul lui de pregătire, între două desene de avioane. Dar și cuvântul scris monumental în romanele sale. Am fost recent în unitatea lui Doru Davidovici. Doru nu mai era. Pe 20 aprilie 1989 s-a prăbușit lângă Jegălia, împreună cu locotenentul-major Dumitru Petra cu care zbura în dublă, ca instructor. Dar spiritul lui Doru sălășluiește pe acel aerodrom militar din Bărăgan, precum spiritul Iancului în Apuseni. Piloții militari nu-și uită niciodată idolii și eroii. De aceea și vorbele lor la adresa realităților de azi din Aviația Militară sunt aspre, neiertătoare, dar temeinice și pline de o filosofie profundă care, dacă vrei și reușești să o pătrunzi, te cutremură. Vom continua, oare, să le ignorăm ca și pe cele ale lui Doru?

Una din calitățile remarcabile ale ofițerului armatei române este francheța. Este o calitate izvorâtă dintr-un anumit mod (nespecific altor armate) de trăire a meseriei și, mai ales, de proiectare discretă, în planul responsabilității personale, a matricei de valori a poporului român. De aceea, conferințele, colocviile, exprimarea punctelor de vedere, formularea unor propuneri, sesizarea unor inadvertențe, unor excese, unor abuzuri, unor abateri de la regulile instituției militare, ar trebui să facă parte din practica raporturilor intermilitare. Firește, nu oricum, ci la nivelul de inteligență, de forță și de valoare pe care-l presupune dialogul militar.

Exprimarea liberă a opiniilor, dialogul profesional și social nu scurtcircuitează în nici un fel actul de comandă (care este altceva, ține de un alt sistem de referință, de o altă scală de valori), ci, dimpotrivă,

îl înnobilează, îl reașază pe coordonatele actuale, moderne, îl ridică la nivelul cerut de noile concepte strategice, de noile structuri. La noi, actul de comandă este considerat ca un fel de monadă leibniziană, indivizibilă, incoloră, inodoră, insipidă și indiscutabilă, de care nu se atinge nimeni, pe care n-o înțelege nimeni și de care nu se ocupă nimeni. Un fel de lucru-în-sine, în sens kantian, cu care ne se operează, ci care este luat așa cum este. Prin alte părți, chiar și actul de comandă (ca act de conducere, ca sistem de norme și principii) este supus analizei științifice, disecat, discutat, întors pe dos, ca orice activitate umană de pe lumea asta. De aici nu poate nimeni să desprindă concluzia că s-ar pune în pericol autoritatea ordinului. Și regulamentele noastre admit un dialog prealabil executării ordinului. Un dialog lămuritor, prin care comandantul (șeful) se convinge că subordonatul a înțeles despre ce-i vorba, iar subordonatul cere toate lămuririle necesare și, dacă e necesar, formulează toate obiecțiile pe care este în drept să le formuleze. Pe care este **dator** să le formuleze. Nu suntem mașini! De fapt, nici mașinile, nici calculatorele electronice, oricât de perfecționate ar fi, nu răspund dacă dai o comandă greșită. Ele nu iartă, nu îngăduie eroarea. Atunci, noi, oamenii, de ce s-o îngăduim? Autoritatea nu se obține prin supunerea oarbă a celorlalți, ci prin funcționarea corectă a sistemului, prin instalarea spiritului de echipă. Relația feed-back, care se manifestă în toate etapele conducerii, prin multiple căi și nu doar prin rigidele rapoarte ierarhice, este absolut necesară, pentru eficientizarea permanentă a sistemului. Comandantul, indiferent pe ce treaptă ierarhică s-ar afla, trebuie să-și însușească arta dialogului, să aibă răbdare, să asculte, dacă vrea să fie ascultat. Altfel, ne întoarcem iarăși la acele vremuri când, câte un șef enervat și nerăbdător, îl punea imediat la punct pe subordonatul său, căruia îi cerea insistent explicații, dar nu-i dădea răgaz să deschidă gura: „Taci! Când vorbești cu mine, să taci!” Și subordonatul tăcea. Tăcerea este, câteodată, de aur. Atunci când comunicarea este de plumb.

TERORISM... MEDIA?!

Știm ce înseamnă să fii ziarist, să te bați și să te zbați pentru informație, pentru adevăr. Mii de oameni și-au făcut din această profesie – care nu poate fi practicată doar opt ore pe zi – un mod de a fi, o credință. Sunt ziariști – și nu puțini – care i-au dat totul. Ei, acești oameni, pe umerii cărora s-a edificat puterea presei, n-au zi, n-au noapte, n-au liniște, n-au odihnă. Malaxorul de idei și de informații lucrează tot timpul, consumându-le viața, anii cei mai frumoși. Mulți dintre ei se trezesc dintr-odată bătrâni și, poate, abia atunci, când nu mai are nimeni nevoie de ei, descoperă că există. Alții, nici atunci. Nu mai au timp. Nu mai au resurse. Au dat totul.

Un ziarist adevărat nu se sfiește să caute, deopotrivă, și în lăzile cu gunoi ale lumii, și în palatele regilor. Pentru că lumea trebuie să afle, să știe și ce crește în grădinile ei și ce se adăpostește la sânul ei. În lupta pentru a căuta aceste adevăruri și a le spune lumii, mulți strălucitori mânuitori ai condeiului, ai reportofonului, ai camerei de luat vederi și-au pierdut viața. Poate că lumea nu-și dă pe deplin seama că știe ce știe și pentru motivul că, pretutindeni pe această planetă, ziariștii îi pun mereu în față adevărata, frusta ei oglindă. O oglindă a cuvintelor care pătrund în adânc, care alină sau dor, care descoperă diamantele sau murdăriile, luxurile exorbitante sau întunecimile, labirinturile, catacombele. O oglindă a imaginilor care cutremură, dezgustă, impresionează. O oglindă, adesea, dură, nemiloasă. Care arată ridurile, putreziciunile, mizeriile. Câteodată, însă, și sublimă, așa cum poate fi, uneori, imaginea adevărului. Alteori, urâtă, jalnică, reconstituită din cioburi și din iluzii, din ce s-a mai putut aduna după războaie, crahuri, crime, dezamăgiri, sinucideri, căderi. Meseria de ziarist nu este, deci, ușoară. Nici comodă. Nici respectată. Toți spunem

că vrem să știm adevărul. Dar adevărul care ne convine. Și, apoi, pentru descoperirea, exprimarea și validarea adevărului concură multă lume pe această planetă: oameni de știință, cercetători, justițiari, guvernanți, parlamentari, alți demnitari, precum și gândirea, rațiunea, înțelepciunea, conștiința fiecăruia. Ziarul, radioul, imaginea de televiziune și mai ales aceasta din urmă, care a trecut de multă vreme pe primul loc, hărțuiesc însă neîncetat, în fiecare zi, lumea, cu propria ei rațiune, cu propria ei imagine, îi explorează adâncurile și îi escaladează înălțimile, îi dezvăluie abisurile și norii invizibili, ghețăriile și deșertăciunile, o țin la curent cu tot ceea ce face ea însăși și cu tot ceea ce se face sau se face că se face în numele ei. Televiziunea, presa scrisă, radioul sunt senzorii lumii, uneori și anticorpii ei, sunt puternicele ei telescoape ațintite spre zări și spre hăuri, spre lumini și spre umbre, spre luminișuri și spre întunecimi, sunt detectivii ei particulari – alții decât cei oficiali sau ai intereselor de stat sau de grup –, care scot și trebuie să scoată totul la iveală. Pentru simplul motiv că există. Și tot ce există trebuie să existe și în oglinda lumii. Desigur, sunt și ziare, emisiuni de radio și de televiziune departamentale sau particulare, există și o presă a partidelor politice; dar și această presă trebuie să se integreze conceptului general, rațiunii de a fi a presei, decupând din marea familie a adevărurilor lumii doar pe acelea care exprimă, identitfică sau justifică o opțiune.

Deformarea adevărurilor, dezinformarea, calomnia, minciuna nu fac parte din rațiunea de a fi a presei. Aceasta nu înseamnă că presa nu conține și așa ceva. În această situație, însă, presa nu mai e presă, iar ziariștii nu mai sunt ziariști, ci instrumente de luptă, – adesea, suburbană sau insalubră –, care fac o... antipresă.

Într-un stat democrat, într-o lume care nu-și dorește războiul (nici cu arme, nici cu alte mijloace), presa nu trebuie folosită ca armă pentru dezinformare, pentru producerea unor efecte, pentru manipulare, pentru urzeli și scenarii, pentru denigrarea unor oameni, pentru cucerirea unor piețe și slujirea unor interese. Aceasta nu înseamnă că presa nu este folosită și pentru așa ceva. Noi înșine am publicat în numărul 1/1995 al ziarului un excelent interviu al psihologului, dar... antipresă, acreditând ideea că, pe această planetă, se duce un mare război prin cuvânt și imagine. S-o duce, dar fără susținerea adevăraților jurnaliști. Studiind

atent zeci de publicații, urmărind zeci de programe de televiziune și de radio, peste tot pe unde am fost, eu nu am ajuns, în nici un caz, la concluzia că adevărații jurnaliști ar fi luptători pe un astfel de front imagologic. Dimpotrivă, am constatat că ei se bat – uneori cu prețul vieții – pentru a afla și a prezenta lumii întregi adevărul. Pentru acest adevăr, Calderon a căzut în decembrie pe străzile Bucureștiului, patru jurnaliști au căzut, aproape sub ochii noștri, la Mogadiscio, cu un an în urmă, atâția alții și-au pierdut viața în Cecenia, în Bosnia-Herțegovina, în numeroase alte zone de conflict sau, în afara conflictelor, în alte locuri fierbinți ale cunoașterii, în Himalaya, în Arctica sau în Sahara, în fiecare țară și în fiecare loc important de pe acest Pământ unde s-a întâmplat ceva. Cum să pui la îndoială buna credință a acestor oameni? Cum să-i suspectezi că ar fi naivi sau luptători de partea cuiva? Că ar fi încercat să deformeze, să producă un anumit efect psihologic, să facă servicii cuiva? Este ca și cum ai acuza un polițist de infracțiune. De aici nu se deduce că, în rândul polițiștilor, n-ar exista și infractori, și nici că în rândul ziariștilor n-ar exista colportori, mistificatori, agenți, dezinformatori, inși care slujesc anumite interese. Altfel cum s-ar adăposti, în unele publicații, ideea că, spre exemplu, în decembrie 1989, armata română sau anumiți oameni din armată ar fi dorit sau i-ar fi slujit pe cei ce au dorit să se producă victime omenești pentru a se da... credibilitate Revoluției? Ce este aceasta? Diabolism sau luptă politică? Adevărata presă nu face așa ceva!

Totuși, la noi se mai întâmplă și din astea. Când doi fotoreporteri (sau ce or fi fost) bat la ușa apartamentului unui ofițer, îl fotografiază fără permisiunea acestuia, o iau apoi la fugă pe scări, dispar de la fața locului, ca și cum ar fi folosit farfurii zburătoare, și, a doua zi, îi publică fotografia pe prima pagină a unui ziar, acuzându-l de terorism, cum se cheamă această acțiune? Documentare ziaristică? Luptă pentru adevăr? Găselniță fotoreportericească? Sau încălcare grosolană a drepturlui omului la propria sa imagine? Adică terorism... mass media!

Un ziarist adevărat nu se sfiește să caute, deopotrivă, și în lăzile cu gunoi ale lumii, și în palatele regilor. Dar nu oricum. Nu trecând peste demnitatea, onoarea și drepturile sacre ale celor pentru care și în numele cărora caută, descoperă și exprimă adevărul.

EXISTĂ OARE „PRO” FĂRĂ „CONTRA”?

Astăzi, 24 ianuarie 1996, se împlinesc 137 de ani de la unirea Țării Românești cu Moldova în arealul sudic, sud-estic și estic al vechii Dacii. Ceva mai târziu, în iulie, se vor împlini tot 137 de ani de la apariția ziarului „Observatorul militar”, primul ziar al Armatei Române. Deci, prieteni, ziarul nostru este de-o vârstă cu România modernă. În decembrie, vor fi 81 de ani de la reconstituirea, în spațiul românesc, a Daciei strămoșilor...

Atunci, în acel ianuarie 1859, sufletul românesc a vibrat, s-a bucurat, s-a reîntregit – atât cât se putea el reîntregi în acele vremuri dominate de cele trei mari imperii –, dar s-a și întristat. Căci noi, românii, suntem parcă blestemați să nu avem fericire fără durere, bucurie fără tristețe, împlinire fără dezamăgire, cinste fără necinste, erosim fără lașitate, viață politică fără șantaj, altruism fără ticăloșie. Ne consolăm însă cu gândul că nu numai la noi este așa. Istoria Franței, cea a Marii Britanii și chiar cea a Statelor Unite ale Americii consemnează, la fel, șantaje, crime politice și asasinate. Și nu puține. Lumea este lume peste tot. Și ca dânsa suntem și noi, cum spune o vorbă de prin părțile noastre. Din păcate, și atunci, în acele timpuri extraordinare pentru românii din Carpați, au fost și antiunioniști, și inși care slujeau interesele altora, și profitori, și ticăloși. Dar spiritul bun, forța care vine din izvorul acestei nații au învins. Așa cum și în Germania anului 1990, la 45 de ani de la sfârșitul războiului, spiritul unitar al poporului german a învins. Indubitabil. Deși, o știm cu toții, și acolo au fost inși care s-au opus unificării. La noi, ianuarie 1959, a reprezentat prima treaptă spre statul național unitar modern, puternic și stabil. Mințile luminate ale acelui timp știau acest adevăr. Nația îl simțea și, prin el, își simțea viitorul. Iar neromânii, ca întotdeauna, se opuneau acestui

viitor al nației. Ei nu doreau decât un prezent prolix și profitabil pentru inteligențele perverse, precum și un viitor al lor.

Așa este. Și așa a fost mereu. Deși nu așa ar trebui să fie. E drept, nu există bine fără rău, zi fără noapte, fapte bune fără contrariul lor. Sunt însă momente în viața unei nații când rațiunea este și trebuie să fie mai presus decât viața. La 24 ianuarie 1859, a fost un astfel de moment. A învins forța nației, sentimentul unității naționale, fapta dreaptă, gândul nostru cel bun, respectul. Era momentul împlinirii și exprimării conștiinței de sine a unui popor chinuit, care supraviețuise marilor cataclisme ale istoriei – creșterea și descreșterea imperiului roman și a celui bizantin, invazia migratorilor, constituirea și expansiunea imperiilor otoman, habsburgic și rus.

De atunci, din 1859, istoria se tot repetă. Fără să pericliteze însă drumul cel drept, cel hotărât de Dumnezeu al nației române. În 1918, România s-a întregit în spațiul Daciei strămoșilor, dar, în 1940, au venit ultimatumul sovietic și dictatul de la Viena, răpindu-ne Basarabia, Bucovina de Nord, ținutul Herței și nord-vestul Transilvaniei... Bucuria unei întregiri, durerea unui rapt... În 1944, nord-vestul Transilvaniei a fost adus acasă, dar Basarabia a rămas printre străini – unde se află și acum –, iară noi, noi, epigonii, nu mai avem nici măcar retoricele suliți ale acelui mare mare poet. Ca să ni le împlântăm în mușchii absurdă a unei jumătăți de secol. Tăcem. Tăcem și ne mulțumim că existăm. Tăcerea e de aur... Iar viața e una. Și o trăiești sau o mori. Preferabil este s-o trăiești, nu? Chiar dacă, de fapt, pentru națiune, ai murit-o din clipa în care ai acceptat, cu bună știință, o nedreptate făcută poporului tău.

Decembrie 1989, la 130 de ani de la marele eveniment, ne-a adus un alt mare eveniment. A fost din nou momentul exploziei conștiinței de sine, al entuziasmului străzii, al reurcării treptelor demnității. Ne-au fost date și astfel de momente. Era, atunci, în stradă, o forță pe care n-o mai văzusem, care nu știam că există. Simțeam, în acele momente, cât de puternică este națiunea română, câtă forță se află în fiecare și, mai ales, cât de puternică este Armata Română, cât simț național staționează în cazărmile noastre, mutilate atâta vreme de sloganurile neoștirii, câtă iubire există în fiecare dintre noi. Asemenea momente se relevă

o dată sau de două ori la un veac, ele sunt sclipiri de geniu – geniul unui popor – și profilează la orizontul conștiinței naționale marile simboluri. Trebuia, desigur, în virtutea blestemului nostru, ca și un asemenea moment să fie întinat de metaforța ticăloșiei, de inteligența perversă, de cei cărora le convenea situația confuză, profitabilă pentru ei, precum și de cei care nu doreau în nici un fel binele acestei țări. Ne place să zicem că ăștia – perverșii lumii, teroriștii, neromânii, ticăloșii – erau din afara țării, din rândul dușamanilor noștri sau cine mai știe din care rânduri – poate ale... prietenilor. Noi știm însă precis – sau, chiar dacă nu știm, măcar bănuim – că ăștia erau, în primul rând, de prin... interiorul țării, pândarii, răii, profitorii, dușmanii oștirii și toți ceilalți... Ei, indiferent de unde ar fi fost și cum s-ar fi adunat sub geana lui decembrie 1989, la adăpostul sublimei revoluții române, și-au făcut jocul lor. Care n-are nici o legătură cu redescoperirea puterii națiunii, cu exprimarea sentimentului național, lucid al oștirii, cu voința română. Ei au acționat pe cont propriu sau în contul dușmanilor țării, creând o situație confuză, condamnând fără judecată, trăgând cu tot felul de arme și de murdării din locuri ascunse, ca liliecii, acuzând din umbră, terfelind ulterior tot ce era imaculat. Nu era pentru întâia oară. Mihai Viteazul, Cuza, Antonescu, Macici au fost condamnați la moarte, iar alți eroi ai neamului, la închisoare pe viață, aici, pe pământul acesta care încă ne mai suportă. Și tot aici, în orașele și locurile dragi ale românilor, liliecii înarmați ai unui sfârșit de demisecol s-au ascuns și au tras asupra noastră. În 22 decembrie 1989 și după aceea. Pentru ca noi, ostașii, să ne divizăm, să ne ucidem unii pe alții în învălmășeala străzii, să ne distrugem orașele și bunurile, să ne dăm foc cazărmilor și obiectivelor de importanță strategică, să ridicăm aviația în aer, să tragem cu tunurile, să lansăm rachete, să facem un război pe care să-l stingă alții, ca prin alte părți ale lumii, iar ei, ei, profitorii, să adune, din cenușa unui popor bogat și distrus, diamantele. N-a fost să fie așa, dar nici prea departe de așa-ceva n-am fost. După ce toate au trecut, au început altele. Lupta politică subterană, șantajul, corupția, dărâmarea, distrugerea. Ce n-au reușit să facă prin provocarea glasului tunului, fac prin fel de fel de interpuși, prin scandaluri de proporții și jocuri murdare care dezamăgesc din nou acest popor cuminte, harnic, chinuit

și a toate răbdător. Mereu se găsește câte ceva. De la Armată se trece la SRI, de la SRI la MI, de la MI la MAE, de la MAE la MT, de la MT la primul ministru, de la primul ministru la Președinte. Eu nu zic că astfel de lucruri sunt interzise, ca altădată, – dimpotrivă, ele sunt necesare, se petrec în toată lumea –, dar la noi se întrece orice măsură. Și tocmai în momentele mari ale istoriei, când ne hotărâm un destin, când ne acceptăm o soartă, când ne alegem un drum, când suntem în etapa calculării cu lux de amănunte a marșului care ne așteaptă, nu terminăm bine de înfăptuit o reformă că și trecem la contestarea ei, proliferând contrariul, umblând prin dosare, terfelind oameni, căutând țapi ispășitori, nod în papură și papură pentru noduri.

E limpede, se apropie alegerile. Campania electorală a început, este pe rol striptisul politic, se iluminează feeric fotografiile fetelor neîmbrăcate, nu numai ale celor alese la Sexi-club, ci și ale celor nealese, de aiurea, ale nefetelor foarte prihănite, se dezvăluie dosare, se caută senzaționalul, urâtul, mizerabilul, gunoiul, pestilențialul... Marele public trebuie ținut sub sabia lui Damocles, cu sufletul la gură, aruncat în canionul suspiciunilor de tot felul, uimit, indignat, înfricoșat, spectacolul țării trebuie să fie tensionat, de la tragic și înfiorător, la pervers și umilitor, poporul trebuie să se îngrijoreze, să nu gândească, să nu fie sigur, ci doar să înjure și, în final, să voteze.

Dar ostașul?

Ostașul român ce trebuie să facă în acest amalgam de dezvăluiri, de colportări, de scandaluri, de răutăți și contrarăutăți, de păruiri și puneri de poale în cap?

Să stea liniștit la poarta cazărmii, să nu-i bage în seamă pe acești indivizi?

Să se roage, cu îngăduință, pentru făcătorii de matrapazlâcuri, pentru tulburătorii de ape și de timpuri: „Iartă-i, Doamne, că nu știu ce fac!”?

Sau să îi someze puternic: „Stai! Ocolește dreapta!” (sau stânga, după caz) ?

Și, în acest timp, în gândul lui de cătană, adică de tânăr chemat aici să învețe cum să-și apere țara și, la nevoie, să-și dea viața pentru supraviețuirea și pentru libertatea națiunii – cum a făcut-o soldatul

român întotdeauna –, să-și spună cu tristețe și obidă versurile marelui poet pe care le știe și le murmură orice român la indignare și amărăciune:

„Cum nu vii tu, Țepeș Doamne, ca, punând, mâna pe ei,
Să-i împarți în două cete, în smintiți și în mișei
Și, în două temniți large, cu de-a sila să-i aduni,
Să dai foc la pușcărie și la casa de nebuni”...

Starea de fapt

PERICOLUL IGNORĂRII CHESTIUNII

Armata Română este în plină reformă. Etapa a I-a s-a încheiat, etapa a II-a a început. Toată această perioadă este grea, este complexă, dar toate armatele din lume, periodic, trec prin așa ceva. Ba, am putea chiar spune că, într-un fel, reforma este o stare permanentă a instituției militare. Această instituție, deși conservatoare prin sistemul ei de valori, este, în realitate, foarte flexibilă, foarte mobilă. Dinamica riscurilor și a pericolelor, amenințările mai mult sau mai puțin directe, mai mult sau mai puțin sesizabile și măsurabile, cer o anumită flexibilitate a doctrinelor și structurilor militare, adaptarea din mers la situația impusă de acest sistem complex. Desigur, acest sistem nu este izolat, nu este independent, ci este strâns legat de sistemul structurilor politice și economice în care se dezvoltă anumite raporturi, de sistemul statelor naționale sau federale de pe planeta noastră. Nu intrăm aici în detalii. Important este că reforma, într-o armată, este condiționată multilateral. Ea presupune nu numai adaptarea structurilor la noile condiții, potrivit noului concept strategic, ci și schimbarea mentalităților, păstrându-se însă sistemul de valori ale instituției militare în ansamblu și ale fiecărei armate în parte.

La baza acestei metamorfoze se află, cum spuneam, aproape în exclusivitate, dinamica riscurilor și, uneori, a amenințărilor. Intervin însă și alți termeni în ecuație, cum ar fi, spre exemplu factorul tehnologic și cel economic. De aceea, armatele trebuie să se adapteze în permanență acestei dinamici, păstrându-și însă, în orice împrejurare, identitatea. Din păcate, adesea, din dorința sau din interesul mărunt al cuiva de a o implica, de a o atrage cât mai mult, chiar hotărâtor (pentru că armata este o forță), sau de a-i condiționa reacția în favoarea unui sistem sau unui anumit interes, se intervine – uneori subtil, alteori brutal – în sistemul ei de valori și se operează schimbări sau chiar mutații care

perturbă grav respectul față de ierarhie, față de ordin, față de filosofia acestei instituții de mare importanță pentru țară. Imediat după încheierea războiului, mulți din cei mai străluciți generali și ofițeri, care s-au acoperit de glorie pe frontul din Est și pe cel din Vest, au fost aruncați în închisori sau trecuți în rezervă, în timp ce o nouă generație de cadre, promovate aproape în exclusivitate pe criteriul devotamentului față de un sistem politic – sistemul socialist – le-a luat locul. A fost nevoie de o jumătate de secol pentru ca o parte din valorile perene ale Armatei Române, îndeosebi cele care țin de cultura, inteligența, competența, verticalitatea și profesionalismul corpului de cadre, să fie repusă în operă. Acum, în noul sistem al tranziției spre reconstruirea statului de drept, cel puțin până la apariția Legii 80 referitoare la statutul cadrelor militare, avansarea fără măsură, fără discernământ, inclusiv la gradul de general, a perturbat de asemenea grav respectul față de ierarhia militară, îndeosebi față de gradul militar, de spiritul de corp, de competență, de valori. Respectul societății civile, dar și al militarilor. Atunci când un tânăr căpitan sau maior devine, în numai 4-5 ani general, ceva nu este în regulă, chiar dacă asemenea lucruri sunt excepții. Un astfel de act este, de fapt, o umilire a gradului militar, o depreciere a valorii lui. Cu sau fără intenție. Gradul militar nu este o recompensă oarecare, nu este o monedă prin care să fie plătit sau răsplătit un ofițer, maistru militar sau subofițer pentru anumite servicii, pentru un anumit tip de devotament. El este un element al ierarhiei militare, o valoare într-un sistem de valori, iar acordarea lui se constituie într-un act de responsabilitate. Să reținem că o astfel de perturbare s-a produs în timp ce eforturile tuturor militarilor se îndreptau spre realizarea reformei, când se cereau, din partea fiecăruia, profesionalism, muncă nemăsurată, disciplină, spirit de corp, devotament față de instituție, renunțări, sacrificii. Etapa aceasta este, de-acum, depășită și poate că n-ar trebui s-o mai aducem în discuție. Ce a fost a fost. Acum nu mai e așa. Acum domnește și aici spiritul legii. Pentru că legea protejează gradul militar împotriva oricăror umilințe, cea mai gravă dintre acestea fiind excesul acordării de grade, inclusiv la nemilitari.

Între 22 și 30 decembrie 1989, dar și după aceea, armata a fost supusă unui examen unic în istoria sa. Încă din după-amiaza zilei de 22

decembrie, cum bine se știe, s-a deschis focul asupra unităților aflate în dispozitiv pentru protecția și apărarea obiectivelor de importanță strategică (un foc de provocare, bineînțeles), s-a efectuat o adevărată lovitură radioelectronică asupra sistemului de transmisiuni și cercetarii prin radiolocație a spațiului aerian, s-a exercitat, cu tot arsenalul, un război psihologic asupra ostașilor și cadrelor militare. Până la ora actuală, lucrurile nu sunt clarificate, instituțiile abilitate să efectueze anchete consistente asupra acestor situații dramatice n-au reușit să dea un răspuns întrebărilor: 1. Cine, cu ce mijloace și de ce a efectuat diversiunea radioelectronică creând imaginea unei situații aeriane extrem de complexe, unei invazii aeriene de proporții, care a determinat un anumit tip de reacție? 2. Cine i-a ucis pe cei peste 300 de militari ai armatei aflați în dispozitiv în apărarea Revoluției Române? 3. Cine a tras asupra militarilor, în București, de pe acoperișuri, din locuri ascunse în anumite clădiri situate în jurul sediului Ministerului Apărării Naționale, Palatului Telefoanelor, Televiziunii, Radiodifuziunii și a altor obiective de importanță strategică? Dar în celelalte orașe? 4. Cine, cu ce mijloace și de ce a organizat și efectuat diversiunea în sistemele de comunicații ale țării și ale armatei? 5. Cum se face că o mare parte din oamenii importanți, care s-au aflat, atunci, în miezul acelor evenimente, și-au pierdut viața între timp? Este o simplă coincidență sal altceva? Altceva ce?

După șase ani, se pare că nu s-a găsit încă nici un răspuns pentru întrebările pe care și le pune în mod legitim Armata Română. De ce? Dar și aceste lucruri au trecut, sunt de-acum istorie. Nedumeririle însă au rămas și nu sunt puține. Dar ele aparțin unui alt timp și nu trebuie să le amestecăm cu starea de acum a Armatei Române, o armată care renaște și, treptat, își recâștigă prestigiul încă știrbit pe alocuri atât de alții, din afara instituției, cât și de unii dintre noi înșine, care slujim această instituție.

Grija Parlamentului țării, a Guvernului, a Puterii în general față de instituirea unui sistem de drept inclusiv în raporturile dintre instituția militară și celelalte instituții, dintre Putere și instituția militară, dintre societate și această instituție este remarcabilă. Ea se exprimă în faptul că lucrurile se reașază încet-încet în ordinea lor firească, iar militarii

încep să simtă acest efect al funcționării din ce în ce mai corecte a statului de drept. În sensul că s-au emis legi. Legi bune. Dar aceste legi se cer, acum, aplicate și respectate. Există însă pericolul să apară și alte modalități, și alte fisuri, de data aceasta specifice unor noi tendințe (care se întâlnesc și în statul de drept) de perturbare a sistemului de valori ale instituției militare. Una dintre acestea este disputa pentru buget. Este adevărat, peste tot în lume, problema stabilirii bugetului pentru apărare este dificilă și sensibilă. În general, militarii nu sunt nicăieri mulțumiți cu bugetul care li se acordă. În fine, peste tot, bugetul este cel care este. Firește, și la noi el este așa cum este. Dar, când execuția bugetară creează perturbații și probleme dificile unităților, derulării programelor care țin de domeniul apărării, atunci ceva nu este în regulă. Or suntem atât de săraci încât apelăm al subterfugii păgubitoare (deși se pare că nu crede nimeni această realitate, atâta timp cât povara nu este suportată la fel de toată lumea – pentru că, în astfel de situații, se manifestă un spirit de solidartitate națională și în sărăcie, nu?), or există persoane care țin cu tot dinadinsul să se creeze probleme. Probabil că adevărul este, ca deobicei, pe undeva pe la mijloc. Formulăm aceste gânduri nu pentru a necăji sau supăra pe cineva anume, ci pentru simplul fapt că o astfel de percepție există în toate structurile armatei și generează îngrijorare pentru cei ce duc greul reformei. S-ar impune ceva mai mult respect din partea tuturor față de această instituție atât de importantă pentru asigurarea stabilității în țară și în zonă.

Rezultatul unei reforme este și nu este o nouă armată. În general, așa se spune: reforma duce la înnoire, în urma ei rezultă un nou sistem, o nouă armată. Este și nu este așa. Este așa, pentru că, într-adevăr, trecerea de la structurile pe divizii și regimente la cele pe corpuri, brigăzi și batalioane reprezintă o schimbare structurală de esență. Elementul de bază, elementul-cheie devine, acum, batalionul, care este mai suplu, mai ușor de condus, mai bine sudat, deci cu un coeficient de integralitate și de eficiență mult mai mare. Acest lucru influențează aproape totul, de la sistemul de acțiuni la organizarea dispozitivelor. Nu este așa, pentru că, la urma urmei, misiunea Armatei Române nu s-a schimbat niciodată de-a lungul secolelor, iar adaptarea structurilor la noile condiții este un lucru firesc și necesar ce ține de funcționalitatea

instituției. Deci, nu concepția ca atare, nu demersurile care s-au făcut și se fac pentru modernizarea instituției, pentru punerea în operă a conceptului „Armata 2000" creează probleme și temeri, ci perturbațiile care apar și care nu țin de sistem, ci de persoane, de mentalități, de o anume indiferență care nu poate trece neobservată.

Când analizăm starea de fapt a unei armate, nu putem să nu ținem seama de toate elementele care intră în ecuație, care influențează funcționarea sistemului ca atare. Și cele care au fost, dar mai ales cele care sunt sau se profilează a-și face apariția la orizontul mileniului trei. Există pericolul strecurării, în anumite componente ale structurilor investite cu dreptul și obligația de a respecta și a aplica legea, a nerespectului față de instituția noastră. Unii deja afișează un soi de... „antimilitarism" arogant și păgubitor pentru toată lumea, iar alții cred că prioritatea priorităților, acum, nu este apărarea țării, ci altceva. Pregătirea pentru apărarea țării nu se află și nu se poate afla niciodată pe o scală, într-un sistem de priorități, în concurență sau în opoziție cu altceva. Considerându-se cerința pregătirii pentru apărare ca o cerință oarecare într-un sistem de priorități, ar putea să rezulte, pentru unii, concluzia complet eronată că, dacă nu ne atacă nimeni, nu mai avem nevoie de armată. Raționamentul ar fi o... ignoratio elenchi, iar acceptarea lui ar fi o mare greșeală. Pregătirea pentru apărarea țării nu este nici prioritară, nici neprioritară. Ea este una din acele permanențe care fac parte din structura de rezistență și de existență a oricărui stat și a oricărei națiii pe această planetă.

FORTIFICAREA

La baza pregătirii unei armate trebuie să stea, între multe altele, și fortificarea. Probabil că nu toată lumea este de acord cu acest concept. Unii spun că tăria unei armate nu constă neapărat în... tracțiuni în brațe, flotări, genuflexiuni, alergări, exerciții fizice speciale sau nespeciale, ci în cu totul altceva. Ei, și ce dacă ofițerii, subofițerii și soldații americani aleargă zilnic 10-15 kilometri sau cât or alerga?! N-au decât să alerge cât vor, cum vor și cât vor, ce avem noi cu ei! La noi nu prinde stilul ăsta! Noi nu le avem pe-astea cu alergările. Cum să alerge un ofițer, de unul singur, pe străzile orașului, ca năucul, să îl râdă lumea și să îl latre maidanezii? La noi, când îl pui pe un soldat să alerge, înseamnă că-l umilești. Sigur că-l umilești, dacă-l faci... satelit artificial în jurul subunității, în timp ce aceasta se deplasează, iar tu îți fumezi liniștit țigara. Sigur că-l umilești, dacă-l pui să alerge pentru a-l pedepsi sau a-l chinui, pentru că așa ai găsit tu de cuviință. Alergarea n-are nici un sens, dacă nu se face cu scopul de a asigura luptătorului o fortificare fizică și psihică, dacă nu fixezi, pentru fiecare, niște obiective pe care să le știe și el și, evident, să și le însușească și să le realizeze, dacă nu evaluezi, dacă nu cuantifici efortul fiecăruia. Aceasta înseamnă să cronometrezi, să măsori, să compari, să ceri sfatul medicului și să ții seama de el, să ai o concepție, o gândire în acest sens, să fii, adică, un bun antrenor, un bun instructor. Nu se poate să nu le spui, celor pe care-i instruiești, ce au făcut bine și ce n-au făcut bine, câte trepte au urcat și, eventual, câte mai au de urcat până la atingerea obiectivului fixat. Până la obiectivul pe care i l-ai fixat tu, instructor, comandant de subunitate, și pe care l-a acceptat și el, ostașul, pentru că trebuie să-l accepte, întrucât rezultă dintr-o cerință a instituției, pentru că așa e la armată! Efortul performanței este însă al lui, al celui care se

instruiește. Tu, comandant de subunitate, instructor sau ce ai fi, nu faci altceva decât să îl asiști, să îl îndrumi, să îl ajuți, să îl corectezi, să îl antrenezi. O fi ea acțiunea de luptă spontană, imprevizibilă, complexă, stresantă, neformalizabilă în toate cazurile, dar pregătirea pentru o astfel de acțiune se face totdeauna într-un mod foarte exact, științific, elaborat, folosindu-se metode active, participative, de mare eficiență. Ea nu poate fi lăsată sub nici o formă la bunul plac al nu știu cui.

Fortificarea nu este o vorbă în vânt, nu este propagandă, nici apă de ploaie, nu este o alternativă la lipsa mijloacelor de luptă performante, cum mai cred unii. Și americanii, și francezii, și nemții, și englezii și rușii au mijloace de luptă ultraperformante și nu neglijează niciodată, în nici o împrejurare, fortificarea luptătorului și a armatei. Fortificarea fizică și psihică a militarului are valoare strategică. Ea este atât de importantă, încât, nu numai că nici o armată din lume nu-și permite să o neglijeze, dar, în multe din acestea, reprezintă o prioritate absolută.

Fortificarea nu este totuși foarte simplă și nu se realizează cât ai bate din palme. Ea înseamnă mult mai mult decât un rezultat al exercițiului fizic făcut sub presiunea programului. Exercițiul fizic impus de alții poate deveni un chin, se poate transforma într-o teroare fizică și psihică. Or, asta nu-i fortificare, asta-i distrugere. Adesea, unii gradați, pentru a-i umili pe camarazii lor mai tineri, îi supun pe aceștia la eforturi stupide, îi chinuiesc cu fel de fel de „exerciții" inventate de ei sau „transplantate" din sistemul de instrucție în sistemul pedepsirii. Folosite astfel, exercițiile duc la epuizarea fizică și psihică rapidă a oamenilor și pot distruge la aceștia, pentru multă vreme, respectul față de propria lor fortificare. Fortificarea vine la capătul unui efort îndelungat, asumat (sau acceptat) conștient, se menține prin exercițiu, și se întreține prin atitudinea pe care o ai față de exercițiul fizic. Ea face parte dintr-o filosofie echivalentă, în bună măsură, cu filosofia extrem de complexă și de ciudată a artelor marțiale. Ea înseamnă, înainte de toate, un mod de a gândi și a simți, un mod de a accede la performanță, un mod de a te împlini. Acțiunea de a te fortifica este o cerință a profesiei de militar, este un element de capacitate. Fortificarea trebuie să fie, în primul rând, un rezultat al unui efort determinat și susținut de o opțiune personală. Ea este un bun al tău, echivalent cu o avere. O

avere pe care nu ți-o face nimeni cadou... și nici n-o poți procura de la farmacie sau de la magazinele de superlux. Desigur, nu fortificarea este totul. Unii sunt de părere că poți fi un excelent matematician, sau un foarte bun lector de trageri, și fără să faci 60 de flotări în două minute, să alergi 10.000 de metri în 30 de minute și 42,195 km în două ore și douăzeci minute! Exercițiul fizic – spun aceștia – nu este chiar totul. Viața, realizările, eficiența mai depind și de ce ai în cap. Pentru că nu cu genuflexiuni se conduce o armată în luptă și nu cu alergări pe distanțe interminabile se rezolvă problemele complexe ale planificării strategice. Lucrurile nu stau chiar așa. Nu stau deloc așa. Fortificarea este deopotrivă un rezultat al unui efort, un indicator de stare și un suport al reușitei în situații-limită. Un ofițer (ca să luăm exemplul ofițerului, dar aserțiunea este valabilă pentru orice militar) nu poate conduce, nu poate rezolva în mod corespunzător o problemă militară (tactică, de instrucție, de logistică, de transmisiuni etc. și chiar de nivel strategic), dacă nu este pe deplin în cunoștință de cauză. Iar a fi în cunoștință de cauză, în instituția militară, înseamnă a stăpâni domeniul, a înțelege rostul și impactul efortului, a cunoaște filosofia fortificării fizice și psihice. N-am inventat noi asta. Așa e de când lumea, de când armata. Pentru că armata este o instituție a efortului, a travaliului, a luptei și nu a paradei... modei, deși și acolo se luptă și încă pe viață și pe moarte. Și mai înseamnă a-ți reprezenta în mod corect drumul, a pune în ecuație o mulțime de constante și de variabile. Imaginați-vă cum ar putea organiza și conduce instrucția alpină un ofițer care habar n-ar avea de alpinism, care, iarna, și-ar duce veacul în birou, cu reșoul la picioare, în loc să fie, atunci când este nevoie, primul la schi sau în esclaladă. Imaginați-vă cum ar putea conduce instrucția de parașutare un... neparașutist, adică cineva care n-ar fi pregătit și nu s-ar pregăti zi de zi pentru a face față solicitărilor extrem de dure și riscurilor extrem de mari ale acestei arme. Desigur, exemplele pe care le-am luat nu sunt, poate, cele mai potrivite. Prin excelență, aviatorii, parașutiștii, vânătorii de munte, cercetașii – și nu numai ei – trebuie să fie oameni tari, fortificați. Dar fiecare ofițer al Armatei Române, fiecare subofițer, fiecare ostaș trebuie să-și facă drum de acces spre performanța parașutistului, a vânătorului de munte, a scafandrului

de luptă, a cercetașului. Pentru a fi acolo, sus, de unde se vede totul, trebuie să urci până acolo.

Latinii spuneau „Mens sana in corpore sano”. Altădată, peste tot, era înscrisă această judecată cu valoare apodictică. Acum nu mai e. A mai rămas doar pe ici pe colo, pe unde nu s-a putut șterge. Specialiștii noștri în domeniul pregătirii fizice și sportului au elaborat studii și au realizat experimente foarte interesante pe această temă a fortificării. Pe unele le-am mai anunțat și noi prin ziar. Pe altele, nu. S-a realizat și o superbă sală de gimnastică la Statul Major General. Dar, pentru fortificare fizică și psihică nu ai neapărată nevoie de investiții extraordinare, de aparatură ultrasofisticată, cum cred unii. Este nemaipomentită această aparatură, atunci când este, dar nu moare lumea atunci când nu este, când n-o ai. Un general american scria că, unui bun comandant, pentru a desfășura o instrucție de calitate (iar instrucție înseamnă, automat, și fortificare), îi trebuie un loc unde s-o facă, soldați pe care să-i instruiască, voința de a face această treabă, un pic de imaginație și un pic de creier. Locuri se găsesc destule sub acest soare, soldații (atâția câți sunt și cum sunt) ne vin de la centrele militare, imaginație este (câtă este, acolo unde este, că de unde nu este nici Dumnezeu nu poate să dea), creier se găsește și el destul, că orice bun român mai are și așa-ceva pe acasă (chiar dacă, despre unii, se spune, mai în glumă, mai în serios că au cam început să facă... burtă la creier și nu-i interesează decât... dolce farniente). Este adevărat, cu voința nu stăm totdeauna foarte bine. Mai ales atunci când ea ține, prin unele locuri, de o anumită mentalitate și de un anumit obicei al unor case mai mari sau mai mici de a taxa efortul fizic, antrenamentul fizic, drept chiul de la muncă, sustragere de la îndeplinirea unor sarcini ce constau, adesea, în întocmirea unor hârtii totdeauna extrem de urgente. Dar, oricum, nu ne putem plânge. Pentru exercițiul fizic îți trebuie și mai puțin. El poate fi practicat oriunde și oricând, cu condiția să vrei să-l faci, să știi cum să-l faci și să fii convins că el îți ușurează viața pe termen lung, te ajută să-ți faci meseria de militar și nu îți amplifică niciodată chinul.

Din păcate, nu toți răspundem prompt la materializarea concepției de fortificare a organismului, de formare a rezistenței la

eforturi fizice și psihice prelungite. Cu toate măsurile care s-au luat, unele locuri se află încă sub influența fricii de hârtie, se lucrează uneori zile și nopți la fel de fel de documente, și ele necesare, dar care nu mai lasă omului timp să respire, să iasă la munte, să alerge, să înoate, să facă schi, alpinism, drumeție, ciclism, volei, fotbal, mișcare. Cel puțin, aceasta este scuza. Probabil că oamenii aceștia, ocupați foarte tare cu probleme ale profesiei, ale funcției, nu știu încă, nu au aflat că avem locuri atât de frumoase și de interesante, care uimesc pe toată lumea. Am întâlnit pe munte zeci și zeci de turiști veniți din Germania, din Polonia, din Franța, din Rusia și din multe alte țări, la rândul lor, și ele minunate. Rareori am întâlnit însă un ofițer român, în afara aplicațiilor sau activităților oficiale. Mentalitatea este că ofițerul are treabă și nu-și poate permite luxul drumeției. Dar drumeția nu este un lux, nu este un moft, nu este și nu trebuie să fie, pentru un militar, un hobby. Ea, ca multe alte activități și exerciții fizice, ar trebui să facă parte să zicem dintr-un plan personal de fortificare a organismului, încurajat de comandanți și de șefi și nu tratat cu indiferență sau, și mai rău, ca sustragere de la sarcinile unității. Unitatea nu poate avea altă sarcină mai mare și mai importantă decât aceea de a-și pregăti oamenii pentru luptă, de a-i menține, în orice moment, în forma fizică, psihică și profesională maximă. Pentru că, a pregăti pe cineva pentru luptă, înseamnă mai întâi a-l forma în respectul vieții, a-l căli, a-l fortifica, a-l prețui. Desigur, nu e militar care să nu știe toate aceste adevăruri. Soldatul român este ascultător și răbdător, subofițerul este priceput, iar ofițerul român este inteligent, cultivat și tenace. Când ei vor, orice problemă își găsește soluția potrivită. Eu nu spun că în unități nu se face pregătire fizică. Se face. Și încă, în unele, foarte bine. Dar, de la ceea ce știm noi că înseamnă, pentru unii, ora de pregătire fizică, la respectul general al exercițiului fizic, înțeles ca modalitate de fortificare a organismului, de menținere a sănătății omului, ostașului și nației, de păstrare intactă, până la anii bătrâneții, a potențialului de muncă, a optimismului și capacității de răspuns prompt la solicitări, este încă un drum care se cere străbătut.

UN ELEMENT DE FORȚĂ, NU O DOVADĂ DE SLĂBICIUNE!

Adesea, când nu gem boii scârțâie carul

Articolul 20 din Legea 80 din 11 iulie 1995 privind statutul cadrelor militare abilitează Guvernul României să stabilească valoarea și perioada de acordare a indemnizației pentru soțiile cadrelor militare care au fost încadrate în muncă și au întrerupt activitatea ca urmare a mutării soțului, în interesul serviciului, într-o altă garnizoană. Acest articol 20 nu este un privilegiu, nu este un cadou făcut armatei pentru că, vezi Doamne, ar dori cineva ca soțiile cadrelor militare să stea pe vatră și să primească 30 la sută din solda soților. Dimpotrivă, este o modalitate de a compensa cât de cât un sacrificiu, de a apăra familiile cadrelor militare, de a nu prejudicia interesele apărării naționale. Urmându-și soțul, soția, adesea, renunță la locul ei de muncă, la posibilitatea de a se realiza în cariera ei, în viața ei. Motivele sunt puține, dar foarte temeinice: iubirea față de soț, de familie, datoria de soție și înțelegerea necesității sacrificiului care i se cere. Ofițerul nu se duce acolo că vrea el, ci pentru că așa trebuie. El este obligat să se ducă acolo unde îl trimit armata și țara. A i se acorda, în acest caz, soției sale, familiei sale, o compensație este, pentru legiuitor și, evident, pentru executiv, mai mult decât o obligație. Mai ales în această perioadă foarte grea, când, în urma reorganizării armatei, foarte multe cadre s-au mutat în alte garnizoane, iar soțiile și-au lăsat serviciul și și-au urmat soții. Condițiile nu sunt foarte ușoare. Lipsa de locuințe, luarea vieții de la început, instabilitatea prețurilor creează pentru oricare familie probleme deosebite. Legiuitorul, înțelegând datoria militară și răspunderile ce-i revin în acest sens ca pe una din valorile perene ale

naţiei, a stabilit această măsură compensatorie care se cerea aplicată îndată. În acest sens, Ministerul Apărării Naţionale a iniţiat încă de anul trecut un proiect de hotărâre de guvern. În principiu, prin acest proiect se stabilea că soţiile cadrelor militare mutate într-o altă garnizoană, în interesul serviciului soţului, care au fost încadrate în muncă şi au întrerupt activitatea datorită mutării împreună cu soţul, să aibă dreptul la o indemnizaţie lunară brută de 30 la sută din solda de grad, solda de funcţie şi gradaţiile soţului din luna pentru care se plăteşte, dar nu mai mică decât salariul de bază minim brut pe ţară. Acestă indemnizaţie urma să fie acordată până la noua angajare, dar nu mai mult de 36 de luni. Proiectul unei astfel de hotărâri de guvern face parte din măsurile care se cer luate neîntârziat pentru aplicarea legii şi se înscrie în actul reformei, iar susţinerea lui, adică nota de fundamentare, semnată de toţi cei implicaţi şi avizată favorabil de ministrul de stat, ministrul muncii şi protecţiei sociale, ni se pare limpede şi realistă. Această notă nu este însă avizată de ministrul finanţelor, care, se pare, are o cu totul altă viziune asupra problemei. Domnia sa a remis documentul Ministerului Apărării Naţionale cu specificaţia ca indemnizaţia respectivă să fie la nivelul salariului de bază minim brut pe ţară şi să nu se aplice pe o perioadă mai mare de 9 luni.

„Apreciem că reducerea perioadei de acordare a indemnizaţiei de la 36 de luni la 9luni – se arată în adresa respectivă – va determina persoanele beneficiare să acţioneze cu mai multă insistenţă pentru căutarea unui loc de muncă în vederea reîncadrării în activitate.”

Fără comentarii.

Fiecare are dreptul la opinie, chiar dacă este ministru, numai s-o facă în cunoştinţă de cauză şi în spiritul legii. Nu este nevoie să spunem noi, aici, că spiritul legii este acela de protecţie a familiilor oamenilor aflaţi sub Drapel, în sensul intereselor apărării naţionale şi nu al privilegiilor. Tărăgănarea lucrurilor, lipsirea sistematică a instituţiei militare de fondurile strict necesare pentru a-şi desfăşura activitatea – inclusiv pentru asigurarea la timp a hranei pentru militarii în termen – a devenit deja o practică. Nicăieri în lume nu se mai întâmplă aşa ceva. Dar la noi de ce se întâmplă?

De asemenea, lipsa avizului necesar pentru promovarea unei

hotărâri de guvern cu efect material și psihologic direct și nemijlocit în calitatea reformei armatei și în protecția socială a cadrelor militare, întârzierea rezolvării acestei situații sunt incompatibile cu spiritul legii, cu filosofia sistemului apărării naționale și cu realitățile dramatice ale momentului. Înțelegem că nu sunt bani. Ceea ce ar justifica, într-o anumită măsură, un astfel de comportament din partea celui care gestionează bugetul țării. Când visteria este goală, numai ministrul finanțelor să nu fii! Nu înțelegem însă de ce nu sunt. Și, mai ales, nu înțelegem de ce trebuie să suporte și oamenii aflați la datorie, în serviciul apărării naționale, această deficiență care nu le aparține! Dumneavoastră nu știți, domnilor, că nu poate exista armată... săracă? O armată există sau nu există. Dacă există (și bineînțeles că există!) ea trebuie să fie în măsură să-și îndeplinească misiunea, iar cei în drept trebuie să-i asigure aceste condiții. Dacă nu pot, să-i lase pe alții s-o facă. Nu ne putem juca în nici un fel cu capacitatea de apărare a țării, indiferent cât de „departe" sau cât de „imposibil" ar fi războiul sau dcât de mult am avea noi simțul umorului! Chiar și în țările cele mai sărace de pe glob, armatele sunt armate și nimeni nu-și permite să le persifleze, să le neglijeze sau să le disprețuiască! Am aflat că ministrul finanțelor dorește ca Armata Română să fie dimensionată după bugetul care i se va da și care va rămâne, în linii generale, același care a fost în 1995, adică evaluat în jur de 850 milioane dolari. Avem impresia că, în țara aceasta, mai există oameni aflați în structuri importante care nu știu, nu înțeleg sau nu vor să înțeleagă ce înseamnă armată în secolul XX! Simțim din nou obligația să amintim că un singur avion de luptă costă peste 35 milioane dolari, iar un elicopter de luptă performant și o navă de luptă modernă costă, fiecare, cu mult mai mult, unele ajungând la aproape 60 de milioane de dolari. Numai elicopterele de luptă și de transport ale unei brigăzi aeropurtate, spre exemplu, costă peste 3 miliarde dolari, adică de aproape patru ori bugetul apărării naționale al României pe un an întreg.

Armata unei țări nu se dimensionează după bugetul care i se poate acorda la un moment dat, ci după nevoile efective de apărare pe care nu le stabilește Ministerul Finanțelor, nici altcineva, ci care rezultă dintr-o analiză riguroasă și competentă a situației politico-militare și strategice

a lumii, a continentului și a zonei, dintr-o evaluare lucidă și realistă a amenințărilor și riscurilor. Evident, nu se poate eluda problema banilor. Dar, când e vorba de capacitatea de apărare a țării, capacitate care a fost pusă de atâtea ori în istorie la grea încercare, această problemă trebuie rezolvată și nu luată ca blazon al neputinței, ca restricție absolută. Armata nu poate fi tratată așa cum o tratează ministrul finanțelor! Nicăieri în lume nu se întâmplă așa ceva! Se vorbește cu multă amărăciune despre un anume fel de a se riposta grețos și a lehamite la problemele armatei, comportament pe care cei ce intră direct în contact cu el îl apreciază ca dispreț față de instituția militară, pe care o unii confundă cu vreo umilă firmă de slugărit sau de pândărit (avem în vedere inclusiv modul cum se adresează aceștia „unii" unor ofițeri care, obligați de atribuțiile funcției, calcă pragul Ministerului Finanțelor).

Cunosc în detalii zbaterile ministrului apărării naționale și ale șefului Statului Major General, ale conducerii armatei, împreună cu toată armata, pentru înfăptuirea reformei, ca etapă necesară, intrinsecă nu numai a procesului de modernizare a oștirii, ci și a părții noastre de contribuție la construirea noii arhitecturi de securitate în Europa, la integrarea în NATO și în structurile europene. Succesele în relațiile militare internaționale sunt remarcabile, iar recunoașterea internațională a calităților deosebite ale Armatei Române este din ce în ce mai consistentă.

Oameni de valoare din lumea aceasta își dau seama că și noi avem militari de valoare, iar instituția militară românească este una de mare calitate. Nu același lucru se întâmplă însă și pe plan intern. Sunt multe situațiile când, ca și în cazul aplicării articolului 20 din Legea 80, cei din conducerea armatei se zbat ca peștele pe uscat, iar vocea lor răsună ca o simfonie într-un pustiu. Avem obligația profesională să facem public acest lucru.

Aplicarea acestui text de lege – pentru a rămâne la exemplul pe care l-am luat – ni se pare a fi extrem de importantă nu numai pentru o necesară compensare materială a unor eforturi ale cadrelor care, în cazul înființării unor noi unități, sunt aproape supraomenești, ci și pentru o anume stare de spirit. Înainte de 1989, Armata Română era considerată și tratată de forarte mulți demnitari ca o instituție a

salahorlâcului, a lucrului în subteran, a strânsului recoltei. Cunosc o mulțime de exemple când până și șeful unei oarecare ferme, spre exemplu, ca să nu mai vorbesc de ceilalți, situați mai sus, țipa cu dispreț și aroganță la comandantul detașamentului de militari trimis să-i culeagă lui porumbul de pe câmp, în timp ce fermierii jucau fotbal, făceau bișniță sau se distrau pe undeva: „Bă, maiorule, unde te trezești tu aici? Mie să-mi strângeți porumbul de pe câmp! Asta este treaba voastră" Păstrând proporțiile, alții, îndeosebi activiști de partid în foruri înalte, urlau de se cutremurau geamurile: „Bă, generale, comentezi ordinele? Mâine, zbori din armată!"

Acesta nu era un control democratic asupra armatei, ci bătaie de joc pe care societatea n-ar trebui s-o mai admită niciodată. Să nu uităm că, datorită aceleiași aroganțe a unui soi de elită format ad-hoc și aceluiași dispreț umilitor față de instituția militară al unor sus-puși, aserviți puterii sovietice, cei mai străluciți generali și ofițeri ai Armatei Române, glorioși în război, eroi ai neamului, au pierit în închisorile comuniste românești de la Sighet, Aiud, Gherla, Jilava...

În timp ce sondajele de opinie arată încredere și respect față de Armata Română, anumiți demnitari continuă să trateze această instituție și oamenii ei ca pe o paria: „Ce, bă, colonele, iar ai venit după bani?"

Anul acesta, din bugetul nenorocit pe care îl avem pentru apărare, s-a pus de o parte suma de 6 miliarde lei pentru a se achita soțiilor cadrelor care și-au lăsat serviciul și s-au dus, în respectul familiei și al intereselor apărării naționale, în garnizoanele în care au fost mutați soții lor potrivit reorganizării armatei. Pentru că Hotărârea de Guvern, cu toate zbaterile ministrului apărării și a celor implicați – pentru că ăsta-i adevărul și trebuie să-l spunem! –, n-a fost încă aprobată și pusă în aplicare, este posibil ca banii aceștia să ia o altă destinație sau să fie returnați la buget, probabil nu la cel al apărării, așa cum s-a mai întâmplat și cu alte sume care n-au putut fi cheltuite întrucât era imposibil să fie cheltuite...

Și știm cu toții de ce.

Această atitudine ni se pare inadmisibilă. O spunem deschis pentru ca cei în drept să ia act. Formele de protest și presiunile care se fac azi de către anumite categorii socio-profesionale pentru obținerea

de avantaje sau de drepturi sunt incompatibile cu calitatea de militar și armata nu le va folosi niciodată. Dar acest lucru nu trebuie luat ca o slăbiciune, ci ca un element de forță, de valoare. Probabil că unii profită de această regulă sfântă a unei instituții sfântă și ea la rândul ei pentru țară și frustrează Armata Română de drepturile ei firești. Știm cu toții foarte bine, cadrele militare își văd de treabă.

S-au prezentat la post și își fac datoria. Sunt situații când, din solda lor, completează chiar și unele cheltuieli de instrucție. Soțiile și-au urmat soții. Unii stau prin căminele de garnizoane, alții, cu chirie,pe unde se nimerește, alții se descurcă cum pot. Sunt orașe și garnizoane unde li se cere chiria în dolari. Cheltuielile sunt foarte mari. În multe cazuri soțul și soția iau prânzul alternativ. Unul într-o zi, altul în cealaltă zi. Pentru că nu le ajung banii.

Domnule ministru al finanțelor, cei mai mulți din acești oameni, din acești luptători de linia întâi, din această carne de tun în război sunt maiori, căpitani, locotenenți, maiștri militari, subofițeri, oameni care-și duc viața pe supersonice rezistând la suprasarcini de 7-8 G, pe vedetetele torpiloare, rezistând la trepidații și vibrații care le distrug viața în câțiva ani, pe tancuri în zgomotul infernal al motoarelor și în fumul proiectilelor, pe mașinile de luptă inconfortabile, în costume de scafandri luptându-se cu adâncurile, în poligoane, pe traseele cumplite de alpinism, pe geruri sau călduri greu de suportat, sub cerul liber, în largul sau în adâncul mării. Iar la campanie, viața lor atârnă întotdeauna de un fir atât de slab...

Ei sunt și trebuie să fie zi și noapte gata de acțiune, când pleacă de acasă să cumpere o pâine dau telefon la unitate, ca nu cumva să sune alarama și să nu fie găsiți în câteva minute.

Oamenii aceștia tresar la orice telefon, tremură pentru soldații pe care-i instruiesc și, uneori, nu au cu ce să le asigure norma de hrană pe care le-o acordă țara. Au fost situații când, până la sosirea banilor destinați hranei soldaților, cadrele au dat bani din solda lor pentru că furnizorii nu așteaptă, iar soldatul român, încazarmat, nu poate răbda de foame.

Ofițerii, maiștrii militari și subofițerii Armatei Române sunt și ei ostași. Cei mai mulți sunt profesioniști desăvârșiți, așa cum

o dovedesc rezultatele obținute în poligoanele proprii, așa cum o dovedesc rezultatele obținute la exercițiile multinaționale organizate în cadrul „PpP" sau în acțiunile de menținere a păcii. În aceeași măsură, o dovedesc și rezultatele foarte bune – unele de excepție – obținute de ofițerii care au fost trimiși la cursuri în străinătate, în țări cu mari tradiții (ca și noi, de altfel) în domeniul învățământului militar și care au făcut cinste națiunii române.

Fiecare, în garnizoana în care a fost repartizat sau mutat își face datoria. Oamenii s-au legat de locurile respective, dau totul unităților în care lucrează. I-am văzut la fața locului, dar nu așa, în treacăt, într-o vizită de curtoazie, ci acolo unde inima bate cu putere, transpirația curge pe fruntea încrâncenată în efort, la instrucție, în poligon, în tanc, pe nava de luptă, pe munte, în avion.

În câteva luni, au transformat barăcile în care au fost amplasate unitățile în cazărmi moderne, funcționale, în care îți este drag să intri. Piloții de pe aerodromurile militare, cinstindu-i pe cei care au căzut pentru gloria aripilor românești, înfruntă toate greutățile, fac eforturi supraomenești și mențin Aviația Militară în parametri de reacție, marinarii ne-au reprezentat cu cinste la toate activitățile de pe mare, cei din Trupele de Uscat fundamentează un nou concept de pregătire și de acțiune, își reconstruiesc dimensiunea reacției în noile condiții. Pentru că omul sfințește locul și își înalță profesia la gradul de măiestrie, de artă. Iar oamenii oștirii române au fost, sunt și vor fi totdeauna oameni minunați și profesioniști foarte buni.

În zilele fierbinți ale lui Decembrie 1989, după 22 decembrie, pe scena în care se hotăra soarta țării, la un moment dat, în momentul decisiv, mai erau doar trei elemente: entuziasmul și dramatismul străzii; armata, pe care n-a clintit-o nimeni, niciodată, de la locul ei și, de partea cealaltă a baricadei, diversiunea. Vă mai amintiți, nu? Așa ceva nu se uită sau n-ar trebui să se uite prea ușor.

Anii au trecut, vremurile s-au schimbat. Armata este tot acolo, la locul ei, chiar dacă unii au orbul găinilor, entuziasmul și dramatismul străzii au devenit, din păcate, apatie, indiferență, neîncredere sau amărăciune, partea violentă a diversiunii a intrat în conservare, cealaltă... s-o fi mutat în dulcegării sau în uneltiri subversive. Nu știm,

poate că nici nu este important să știm.

Ceea ce știm, ceea ce vedem sunt eforturile incredibile ale cadrelor militare pentru a menține această instituție națională, această instituție a țării în parametrii unei armate moderne, gata oricând de acțiune, capabilă de reacție. În aceste vremuri, când unii au ajuns, în câțiva ani, miliardari – bineînțeles, pe banii țării –, iar alții sfidează o instituție care a dat sacrificii imense pe altarul demnității naționale, cadrele își păstrează verticalitatea, își fac datoria. Acesta, domnilor, este un element de forță, nu o dovadă de slăbiciune.

CE AVEȚI CU ARMATA ROMÂNĂ, DOMNILOR EDILI?

V-ați văzut foarte repede sacii în căruță, domnilor responsabili cu denumirile de străzi, cu miturile și cu simbolurile acestei nații! Și cum nimic nu este pentru unii dintre dumneavoastră sfânt pe pământul ăsta, nici jerfa ostașului român se pare că nu este. Ce contează că au căzut câteva zeci de mii de ostași români la Mărăști, în 1917! Ce contează că au căzut alți 11.000 la Oarba de Mureș! Ce contează că mai bine de un milion de tineri militari, în uniforma Armatei Române, zac sub pământ, preț de viață și de sânge al celor două războaie ale noastre care au făcut România și au supraviețuit România! Ce contează că poporul român, prin armata sa, a dat jertfa supremă pentru nația română, pentru țara aceasta! Acum, poate, vi se par vorbe mari, patriotarde, dar, pe 22 decembrie, când niște umbre ale nu știu cui (poate le știți dumneavostră, că prea le slujiți și le continuați prin atâtea alte mijloace!) trăgeau de pe clădiri în Armata Română, când o parte din orașele țării deveniseră câmp de luptă, unii dintre dumneavoastră, domnilor viteji de după război, cam tremurați înapoia ușilor închise! Și vă puneați mari speranțe în cuvântul și fapta acestei prăpădite armate pe care, azi, n-o mai vedeți, întrucât aveți orbul găinilor! Atunci, în acel sfârșit de decembrie, doar ostașul și tânărul adolescent, viteaz și încrezător, stăteau acolo, în stradă, zi și noapte. Tânărul, pentru că îl ținea acolo, speranța și încrederea într-un viitor mai bun, și ostașul, pentru că așa i-o cerea datoria.

Dar timpul a trecut. Și, iată, am ajuns să aflăm cu stupefacție că s-au terminat toate străzile din Sibiu. Mai rămăsese doar una – bulevardul Milea –, strada pe care se află Academia Trupelor de Uscat și numele unui erou al Oștirii. V-ați propus să-i schimbați și aceleia

numele, opunând unui simbol alt simbol. Rușine! Mare rușine! Corneliu Coposu este un mare om politic, un simbol, o demnitate națională. De ce trebuie pus în concurență cu un general demn al Armatei Române pentru o stradă? De ce opunem un simbol altui simbol? Nu mai avem loc pe pământul ăsta să ne cinstim și să ne onorăm eroii? S-a împuținat atât de tare pământul? Sau nu ne mai rabdă!

Denumirea „Bulevardul Armata Poporului" râcâia poate neplăcut urechile finuțe ale iluștrilor noștri edili, vajnicii noștri viteji de după război. Ce e aia „Armata Poporului"? Unde s-a mai pomenit așa ceva? Ce e cu populismul ăsta? Ce e cu militarismul ăsta desuet în Capitala României? Ce e cu denumirea asta specifică epocii comuniste? Ce e ăla popor? Această stradă ați decis că trebuie să se numească „Iuliu Maniu". De ce nu „Armata Română"? De ce nu „Bulevardul Armiei"? De ce nu „Bulevardul Aviator Caranda"? Desigur, Iuliu Maniu este un simbol. Alt simbol care este folosit pentru a se scoate de pe soclu un simbol al Armatei. Dar pe această stradă, în această parte a orașului, s-a aflat un aerodrom, una din primele cazărmi ale oștirii, aici a căzut cu avionul său, pe 20 iunie 1910, locotenentul Caranda, prima victimă a Aviației Militare a României care abia se înființa. Oare aceasta era unica soluție? Nu mai existau alte bulevarde în București care să merite numele ilustrului om politic al unor vremuri atât de tulburi, Iuliu Maniu? Când s-a ridicat problema aprobării unui monument pentru Ion Antonescu, ați dat din umeri, domnilor edili, v-ați făcut că nu auziți și nu vedeți. Mormântul Soldatului Necunoscut ați acceptat să fie asuns într-un parc, printre buticuri și jucători de cărți, cimitirele eroilor români zac în paragină, monumentele s-au degradat, marii mutilați de război au același statut cu handicapații! Vae victis! Iar învinșii și umiliții dumneavoastră sunt eroi ai Armatei Române. Rușine!

Așa au făcut oare și americanii cu cimitirul Aerlington? Așa au făcut și francezii cu Domul Invalizilor? Așa au făcut și belgienii cu câmpul de la Waterloo, pe care se află, azi, în semn de respect pentru o mare bătălie și pentru un mare învins, o impunătoare movilă și un muzeu cum rareori găsești pe acest pământ? Dăm aceste exemple, pentru că mereu ne raportăm la alții. Atunci când este vorba să ne disprețuim valorile proprii. Nimeni nu se pricepe mai bine ca noi la demolarea

monumentelor, la uciderea conducătorilor, la umilirea generalilor. Dar nu ne-am gândit decât rareori să vedem cum își prețuiesc alții soldații. La americani, spre exemplu, fiecare ostaș căzut pe câmpul de luptă are o cruce în baza militară din care face parte, în cimitirul oștirii. Rudele și camarazii îi aprind o lumânare, iar simbolurile armatei sunt sfinte. Mormântul lui Kennedy este o flacără care arde pe un soclu modest, la capătul unor scări simple, în cimitirul Arlington. La câțiva pași de acest modest loc, Mormântul Soldatului Necunoscut este un templu în marmură albă, cu gardă care se schimbă, după un impresionant ceremonial, din oră în oră.

E drept, nu numai armată există pe pământul acesta, dar vai de națiia care nu-și respectă și nu-și cinstește jertfa oștirii!

Domnilor edili!

Ați întrebat locuitorii Bucureștiului și pe cei ai Sibiului dacă sunt de acord cu schimbările numelor acestor străzi? Dar pe cei care vă scot de sub dărâmături la cutremure, care vă sar primii în ajutor la inundații și catastrofe, care sunt santinele ale țării și unică speranță în vremuri tulburi, care sunt fii și frații dumneavoastră în uniforma militară a nației române, în cămașa morții, i-ați întrebat? Sau măcar i-ați încunoștințat că le veți lua înapoi prețuirea și recunoștința de care s-au bucurat cândva, în urma unor fapte de glorie și demnitate militară? Sau Armata Română rămâne în continuare marea mută cu care dumneavoastră – veniți și neveniți – faceți ce vreți, cum vreți și când vreți! Controlul politic asupra oștirii nu înseamnă umilirea ei, ci respectul ei!

UNDE NE ESTE OARE LOCUL?

Adesea, lucrurile importante nu se spun, ci se subînțeleg, iar cele care se subînțeleg și nu se spun nu se prea iau în seamă. Așa e lumea făcută. Crede sau nu crede în luceferi și în stele căzătoare, ia sau nu ia în seamă ce se spune și ce i se spune, face sau nu face ce spune și ce i se spune, spune sau nu spune ce face și ce nu face. Totdeauna există un ceva care o plutește între un adevăr și un alt adevăr, între un destin și un alt destin.

Se pare că nimeni nu știe exact ce se întâmplă, nimeni nu se interesează cu adevărat de ce nu se întâmplă. Singura certitudine este aceea că mor oameni și se nasc oameni. Dar și aceasta începe să fie uneori pusă sub semnul îndoielii sau al relativității. Aproape totul se aruncă – azi, ca și ieri – sub semnul relativității, drumul de la adevărul absolut la cel aparent fiind presărat deopotrivă cu palate și cu cimitire.

Cât este o țară, cum este și de ce este așa și nu altfel par și ele tot lucruri vremelnice și nu așa cum sunt, adică temeinice și netemeinice, convenționale și relative, adevăruri măcinate de îndoieli, de temeri, de incertitudini și întreținute de fel de fel de speranțe, de fel de fel de iluzii.

Ne este cumva jenă să mai spunem acum România Mare, pentru că un astfel de cuvânt „MARE”, adăugat unui nume de țară, pare să fie nu numai în dezacord cu noua armonie universală – se zice și Ungaria Mare și Bulgaria Mare, și Serbia Mare și, în general, Țară Mare –, ci și un perpetuu născător de rele. Pentru noi, el însemna, înseamnă și va însemna mereu doar granițe firești. Adică areal în care s-a născut și există poporul român și nu altceva. Dar poporul român nu este singur pe pământ, nu-și impune să se închidă cu un gard de sârmă sau de beton în acest areal și să nu mai vadă nimic dincolo de zid.

Zidurile, azi, cel puțin cele din văzul lumii, nu mai există. Sau, în orice caz, nu noi le-am ridicat. Poporul român este, ca întotdeauna, deschis spre lume, în dialog cu lumea din care el însuși face parte, așa cum ramura face parte din copac, muntele din pământ și omul din viață.

A fost o vreme a migrațiilor. De-a lungul mileniilor, peste noi au venit și au răzvenit alții și alții – era loc destul sub soare și încă mai este și acum pentru toată lumea –, unii au trecut mai departe că așa-i călătorul, îi stă bine cu drumul, alții au rămas. Unii mai vin și acum. Așa cum și unii de pe la noi se duc prin alte părți. Unii – spre exemplu, țiganii – sunt ducăreți de felul lor, pentru că și la noi au venit de pe unde au venit. Alții vor să cunoască lumea sau să se pricopsească.

Câteodată, se întâmplă însă ca fostul musafir, adică cel pe care l-ai primit sau l-ai acceptat, împărțind cu el tot ce ai avut, să devină prea puternic, și tu prea slab, să te dea afară din propria-ți casă. Pentru ca, mai apoi, să fii nevoit să tremuri pe la propria-ți poartă, să bați timid și să aștepți să-ți răspundă altul: „Da, intră!", să-l rogi să te lase să te adăpostești, promițând că vei fi cuminte, că vei sta acolo unde ți se va spune, că nu-ți vei aminti nimic, că vei lua totul de la început, ca și cum ar fi prima zi, primul minut de lume, că vei fi adică un nou născut după milenii de existență, că vei fi ceea ce ți s-a stabilit că ești și nu cine ești cu adevărat. Pentru că nu contează cine ai fost și cine ești, ci numai și numai ce ți se spune că ești.

Asta-i eterna poveste pe care o știm de când este pământul: adesea, pe cine nu-l lași să moară, nu te lasă să trăiești. Amărăciunea și dezamăgirea nenorocului te cuprind câteodată atât de tare de-ți vine să dai cu „cuțâtu-n piatră", vorba cântecului. Așa a fost mereu pentru noi – și mai ales pentru cei din Ardeal – de-a lungul istoriei. Un adevăr care, deși se iartă, nu se uită.

Dar, după ce furia ți-a trecut și vântul serii te-a liniștit, te întrebi din nou pentru a nu știi câta oară: Așa o fi oare? Au pierit, oare, valorile durate prin miile de ani de trudă, trăsăturile ființei noastre naționale, vocația ancestrală și zestrea spirituală, deschiderea spre lume, dialogul cu lumea, exprimat prin toleranță, bunătate, demnitate și cultură? Au pierit, oare, idealurile și speranțele, optimismul și încrederea în destin ale atâtor oameni care au zidit orașe, temple, monumente, civilizații?

Avem noi, oare, dreptul să acceptăm să fim altceva decât ne e hărăzit să fim, decât am fost de milenii? Nu cumva, noi, prin modul de a fi, prin deschidere, ospitalitate și cultură, am anticipat, într-un fel, aceste vremuri ale unui dialog care se anunță cu adevărat prolific și benefic pentru toată lumea? Nu cumva, și noi, ca și alții, am trăit, împreună cu ceilalți, de mult în ele, nu luptându-ne cu migratorii și exclusiviștii, cu intoleranții și jefuitorii de suflete, ci oferindu-le pâine și sare? Iar când unii ne-au lovit, noi nu ne-am răzbunat, ci am întors și obrazul celălalt.

E bine să ne amintim acest lucru, mai ales acum, în Săptămâna Pătimirii Mântuitorului. Putem noi, oare, să fim altundeva decât aici, în acest spațiu uman și spiritual în care ne-a creat Dumnezeu, adică unde ni se înfiripă izvorul, unde s-au născut strămoșii, unde se află mormintele lor și pământurile noastre? Adică în Carpați și în Europa, în dialog cu Parisul, cu Berlinul, cu Londra, cu Roma, cu Sofia, cu Budapesta, cu Moscova, cu Kievul, cu Viena, cu Varșovia, cu Lisabona? Putem noi, oare, să nu respectăm cursul istoriei, să acceptăm o Atlantidă a civilizației din Carpați, o reconstrucție a ceea ce noi avem deja durat de milenii? Putem noi, oare, să considerăm ca pe o mare descoperire ceea ce știm de mult, ceea ce am învățat cu toții de la mamele noastre, ceea ce se află la temelia vieții satului românesc și a orașului românesc – sfatul bun și vorba înțeleaptă, principiul ajutorării aproapelui, al încrederii în oameni, al respectului, al toleranței, al bunei vecinătăți, adică al cămășii care-ți e mai aproape de trup decât haina, al păcii și al dreptății?

Cei cu care intrăm în dialog, în noul dialog european (care, pentru noi, este vechi de când ne știm, ne este familiar și ne este drag, întrucât este dintotdeauna și al nostru), știu oare adevărul despre noi? Nu cumva, punând sub semnul relativității ceea ce pentru noi este sfânt, ne adâncesc și mai mult dezamăgirea și amărăciunea? Nu cumva, ei, acești pricepuți și eficienți constructori ai Europei de azi, sunt cei care ne-au uitat prea repede, preocupați de noile sisteme de integrare, de noua construcție europeană la vârf? Suntem noi, oare, vinovați pentru linia de demarcație trasă – Dumnezeu știe de cine anume și de ce! – între Europa de Vest și Europa de Est, despărțind o inimă în două? Putem noi, oare, fi tratați ca oaia rătăcită care s-a întors acasă,

ca venetici în propria noastră arie de cultură, în propria noastră casă, în propriul nostru sistem de valori de care nu ne-am îndepărtat nici măcar o singură clipă?

Poate, oare, cineva să creadă că un regim politic – indiferent de ce factură ar fi sau ar fi fost acesta – poate să distrugă două mii de ani de civilizație, poate să degradeze ființa spirituală a unuia dintre cele mai vechi popoare din Europa, să spele creierele generațiilor, să îndobitocească o nație care a dat lumii atâtea străluciri? Este oare de vină excelentul profesor de matematică, savantul care a creat opere de valoare, că haina lui este peticită, că fiul lui a ajuns șomer, că lucrurile sunt așa cum sunt? Desigur că nu. Ca dovadă, tot mai mulți oameni de pretutindeni, din acest strălucit vârf al construcției europene, ne calcă pragul și constată că nu suntem nici mai buni nici mai răi ca alții, că suntem ca toți oamenii de pe acest pământ. Ba, uneori, ne dovedim chiar mai buni. Am suferit și încă mai suferim, dar, într-o formă sau alta, toată lumea suferă. Am găsit – și noi, ca și alții –, în istorie, soluții de viețuire și de supraviețuire care s-au impus acelor vremuri, fără să ne fie rușine de ce am făcut, pentru că noi n-am făcut nimic rău în istorie, istoria noastră este tragică, dar eroică.

Așa a fost. N-ar trebui să ținem cu dinții de ce a fost, dar nici nu dorim să mai trăim vremurile acelea. Cei ce ne vizitează țara au posibilitatea să afle (dacă vor să afle, dacă nu știu) că, în istorie, nu ne-am bătut niciodată cu alții pentru bucățica lor de pământ, ci ne-am apărat, cu arma în mână și cu preț uriaș de vieți omenești, bucățica noastră de vatră strămoșească. Desigur, acum lucrurile nu se mai pun în acești termeni. Reconcilierea celor mai aprigi adversari din Europa – Franța și Germania – este un argument pe care abia acum ne străduim să îl înțelegem. După drama iugoslavă, e greu să înțelegi opusul acesteia. Pentru că nu este ușor de înțeles, întrucât este altceva decât a fost până acum. Este o nouă dimensiune, o nouă matrice a unor relații care, în mintea multora dintre noi, se află încă sub semnul incertitudinii, al îndoielii. Dar toate acestea țin de un nou concept strategic, definesc o nouă realitate, deschid o nouă șansă.

De fapt, aproape toate întrebările de mai sus, ca și răspunsurile pe care cu toții le știm, au nota lor de amărăciune și de uimire, sunt și pot

fi suspectate – astăzi aproape totul se află sub semnul suspiciunii – de relativism. Noi ne-am obișnuit să spunem și să ne spunem că adevărul se află undeva la mijloc. Asta pentru a împăca, totdeauna, și capra, și varza. Dar adevărul este acolo unde este el, și nimeni nu-l poate nici schimba, nici ascunde multă vreme.

Și, când, în acest relativism perpetuu, răsună, ca niște lovituri de tun, sentințe categorice venite parcă de nicăieri sau – și mai rău – din propria-ți curte, de tipul: „Sunteți cu Estul!”, „Sunteți cu Vestul!”, „Nu suntem nici cu Estul, nici cu Vestul; suntem niște nimeni!”, „Suntem un popor de lași și de handicapați!”, îți vine să-ți astupi urechile și să închizi ochii, să te supui unui fel de îndoială a îndoielii, în care nu se mai înțelege nimic și nu se mai știe nimic.

La urma urmei, totdeauna vor fi întrebări și vor fi îndoieli, câinii vor lătra și la lună, ca și la omul bun, dar noi știm că, de regulă, câinele care latră nu mușcă, oamenii sunt oameni pretutindeni, iar neoamenii tot neoameni rămân.

Cei care n-au nimic de spus strigă cel mai tare, iar cei care ar mai avea câte ceva de spus, de regulă, tac, așteptând să se facă liniște sau să vină vremuri mai bune. Tac, nu neapărat pentru că tăcerea ar fi de aur, ci mai ales pentru că ea este, câteodată, în vremuri tulburi, un limpede izvor pentru gândul cel bun.

FRICA DE CUVÂNT

Pentru ce i-a fost dat omului cuvântul? Pentru a-și ascunde gândurile? Pentru a și le stăpâni? Sau pentru a și le exprima?

Zilele trecute, am participat la o întrunire cu câțiva ofițeri care lucrează în domeniul asigurării psihologice și culturii. Am discutat, între altele, și despre publicațiile noastre, ca purtătoare de cuvânt ale tuturor militarilor, ca suport al exercitării dreptului la exprimare. Le-am vorbit despre respectul pe care-l datorăm cuvântului scris, despre rolul culturii și, în speță, al cuvântului ce prezintă valoarea, adevărul în formația militarului Armatei Române, precum și despre obligația și responsabilitatea exprimării ideilor, opiniilor, experienței profesionale și sociale, atitudinilor etc. Le-am explicat că respectul valorii, ca element fundamental al actului culturii, reprezintă unul din reperele de bază ale profesiei de ofițer, că dintotdeauna Armata Română a avut o considerație aparte față de cuvânt. Iar colegul meu, redactorul șef de la „Viața Armatei", colonelul Ion Jianu, a arătat că, între cele două războaie mondiale, au existat peste 50 de publicații ale armatei, aproape toate susținute de ofițeri. În acele timpuri, ofițerii știau să-și respecte dreptul la exprimare și să-și asigure condiții pentru a și-l exercita. Cu competență, cu forță, cu responsabilitate. Ne-au ascultat cu toții cu foarte mare atenție. Unii dintre cei prezenți nici măcar nu clipeau. Cuvintele noastre le mergeau la inimă, puneau degetul pe o rană. Pentru că vorbeam de respect într-o vreme în care există impresia că un astfel de cuvânt nu prea mai are acoperire. Apoi, când noi ne-am oprit, au început ei. S-au revărsat ca o apă scăpată din zăplazuri asupra noastră. Spuneți că asigurați exercitarea dreptului la exprimare, tuturor militarilor, da? Ați făcut un procentaj între prezența în publicațiile

armatei a generalilor și a celorlalți ofițeri? Dar despre exprimarea exactă a condiției militarilor în termen și a marilor probleme cu care ne confruntăm? Despre ce fel de libertate de exprimare vorbiți, când, prin ordin, cel care are ceva de spus sau de scris trebuie să obțină permisiunea șefului său pentru a o face? Nu este, desigur, rău să te prezinți la comandant și să-i raportezi că tu ai o idee despre o nouă metodă de instrucție pe care vrei s-o exprimi în ziar. Rău este cum reacționează unii dintre șefi. Vă dați, desigur, seama ce se întâmplă, de regulă, în acest caz. Te întreabă dacă ți-ai terminat treburile din unitate și cum de mai ai timp și de așa ceva! Puțini sunt cei care încurajează exprimarea! Unii o consideră echivalentă cu sfidarea! Paradoxul este că trebuie să te prezinți în fața șefilor să soliciți să ți se acorde permisiunea pentru a-ți exercita un drept prevăzut în Constituție! Dar, mă rog, în Legea Statutului Cadrelor Militare sunt prevăzute și niște interdicții, care se cer respectate. Dar una este respectul legii și cu totul altceva atitudinea sau mentalitatea unor oameni care iau acest lucru ca pe un drept al lor de a-ți interzice ție exercitarea unui drept al tău. Și atunci, bănuind reacția, te lipsești. Decât să soliciți aprobarea pentru a-ți exprima o idee a ta, mai bine urci Everestul. Cu atât mai mult pentru a acorda un interviu, pentru a scrie un articol, pentru a-ți spune punctul de vedere, într-o problemă sau alta, în publicații. Punctul de vedere?! Știți că, dacă vreunul scrie un articol în ziar, se întâmplă, în unele unități, să fie imediat întrebat de ce l-a scris, dacă nu are și altă treabă, și este taxat că trage chiulul de la muncă? Nu se încurajează exprimarea, domnule colonel! În general, se cam pune pumnul în gură! Nu știm de ce, dar așa se întâmplă! Spuneți că slujiți adevărul, că acest imperativ este fundamental pentru un jurnalist și cu atât mai mult pentru un jurnalist militar!? Că sute de ziariști și-au pierdut viața, în zonele de conflict, în zonele fierbinți, pentru a afla și a scrie adevărul!? Așa e, știm și noi. Dar adevărurile vieții unităților de ce nu sunt prezente totdeauna așa cum sunt ele în publicațiile armatei? Cine să scrie despre ele, dacă nu dumneavoastră? Cine să ia taurul de coarne în locul dumneavoastră? Sau ne facem că nu le vedem?! De ce nu vă duceți până colea, la doi pași de București, să vedeți cum trăiesc oamenii? Sau, dacă la doi pași, vă este prea departe, duceți-vă până în unitățile de

pe Ghencea, la sala cu mese, în dormitoare, la câmpul de instrucție! Și veți vedea că dormitoarele sunt neîncălzite, că sălile cu mese sunt așa cum sunt, că instrucția se face așa cum se face! De ce nu vă scriem noi despre toate acestea? Pentru că noi – și toți cei din unități – mai avem încă mulți ani până la pensie și fiecare dintre noi dorește să-și păstreze locul de muncă. Noi nu spunem că ziarul nu are curaj și că nu are idei. Dar, domnule colonel, ideile exprimate în ziar, ca și adevărurile, atunci când sunt spuse, supără. Sau, pur și simplu, nu sunt luate în seamă. Pentru că, probabil, se dorește o imagine imaculată, se doresc laude. Degeaba vă zbateți să determinați oamenii să participe la acest dialog, de altminteri, benefic pentru armată! Nu veți reuși. Oamenii se tem. Se tem foarte tare. Le este frică de cuvânt. Le este al naibii de frică! Ne spuneați că informația este o armă strategică. Sigur că este. Dar, deocamdată, ea ne lovește pe noi! Până când nu se va realiza – în genul americanilor – un contract, acceptat de toată lumea, că nimeni nu se supără în dialogul ideilor, oamenii se vor feri să spună lucrurilor pe nume. Acesta-i adevărul. Și apoi, domnule colonel, dumneavoastră ați încurajat oare îndeajuns exprimarea? Ați scris în ziar că așteptați telefoanele noastre, ne-ați căutat prin unități, ați stat de vorbă cu noi, ne-ați asigurat protecție în situația când suntem obligați de a suporta consecințe pentru că ne-am exprimat în scris (evident, în modul cel mai decent și mai ales cu putință, ca între ofițeri) o opinie sau o idee? Nu credeți că se face prea puțin pentru respectul ofițerului, al militarului în general? Nu aveți cunoștință de faptul că, în unele unități, umilirea oamenilor a devenit o chestiune la ordinea zilei?

Aveau dreptate. Și chiar dacă lucrurile nu stau tocmai așa, ele așa sunt percepute în multe unități. Mie, spre exemplu, nu mi s-a întâmplat niciodată să fiu întrebat de ce am scris un articol sau o carte sau de ce mi-am exprimat un punct de vedere care nu era în concordanță cu poziția oficială. Nici în vremea când eram comandant de subunitate sau lucram într-un stat major de mare unitate și nici în calitatea mea de ziarist militar. Dar lucruri de astea se întâmplă, totuși. Avem numeroase semnale. Din păcate, mai există încă oameni mărunți, care nu sunt în stare să se bucure atunci când camarazii lor au o idee și o și exprimă, când un militar scrie un articol bun, când scoate o carte. În loc să

încurajeze dialogul, ei îl stopează, îl dezagrează sau chiar îl reprimă. Unii sunt, poate, invidioși, alții nu, dar au ceva împotriva cuvântului. Se tem de el. Nu citesc decât rareori, nu au încredere în efortul pe care-l face omul în fața unei coli albe de hârtie. Îl consideră pueril, teoretic, inutil, colateral, cronofag, intelectualist, dăunător, căpcăunist chiar... Aceștia nu sunt numeroși. Sunt doar câțiva. În general, militarilor le place să citească, să scrie, să-și exprime ideile. Cei mai mulți fac din asta o artă, un mod de a fi. Armata Română dispune, în general, de ofițeri, maiștri militari și subofițeri foarte capabili, pasionați de lectură, cu simțul valorii, cu respect față de actul creației, al exprimării. Ofițerul român este inteligent, priceput, performant. La fel și ostașul român, în general. Dar sunt și câțiva care împiedică mersul normal al lucrurilor. Și, printr-un fel de inducție negativă, creează acest spectru de nesiguranță și de suspiciune care germinează frica. Frica față de cuvânt. Celor care nu respectă cuvântul le este frică de impactul lui, iar celor care-l respectă și îl slujesc le e frică să-l exprime. Și își varsă focul asupra publicațiilor care nu reușesc să pătrundă în somnul rațiunii lor și să le înlăture, printr-o maieutică miraculoasă, monștrii care le devorează respectul cuvântului și încrederea în cuvânt.

Lăsați frica de o parte, domnilor! Ea nu concordă cu meseria noastră. Cuvântul este cea mai teribilă forță atunci când exprimă adevărul și cea mai abjectă armă, atunci când nu-l exprimă, când este folosit pentru a dezinforma, pentru a minți. Noi, cu toții, avem nevoie, ca de aerul pe care-l respirăm, de forța cuvântului, de plinătatea lui, de impactul lui asupra inteligenței creatoare, asupra omului care trebuie să fie și să rămână om!

Paginile publicațiilor militare vă așteaptă, domnilor ofițeri, maiștri militari, subofițeri, studenți, elevi, militari și salariați civili. Scrieți! Scrisul nu este un lux, nu este un moft, nu este un exercițiu literar, nu este o modă, nu este un privilegiu și nici o deprindere de șoarece de bibliotecă. Scrisul, pentru un militar adevărat, pentru un ofițer îndeosebi, este un fel de pâine de toate zilele, este arta de a se limpezi, este cunoaștere, evaluare, putere și cutezanță de a încerca să vezi și dincolo de ceea ce se vede.

ESTE ARMATA ROMÂNĂ PREGĂTITĂ SĂ INTRE ÎN NATO?

De mulți ani, atunci când s-a vorbit și s-a tot vorbit despre Armata Română, s-a arătat mai ales că ea este o instituție săracă, modestă, conservatoare, mereu rămasă în urma celorlalte armate moderne ale lumii, mereu în inferioritate tehnologică, mereu sub sceptrul acelui sărac bun simț exprimat într-un vers atât de cunoscut – „bucuroși le-o duce noi și numai noi pe toate". Desigur, acestei precarități materiale și financiare i s-a contrapus o recunoaștere a eroismului ostașului român, a inteligenței ofițerului, a forței morale a instituției. Dar, s-a lăsat să se înțeleagă că, în concernul armatelor lumii, instituția militară românească nu este chiar în primul eșalon calitativ, mai ales tehnologic, ci undeva, acolo, între altele, adică într-un fel care înseamnă... nici prea-prea, nici foarte-foarte. Desigur, multe din aceste spuse sunt adevărate. Multe nu sunt adevărate. Armata Română nu este defel inferioară altora, modestă, pricăjită și umilă, așa cum vor unii să se spună că este, sau cum cred unii că este. Este adevărat, armatele nu sunt toate la același nivel de dotare tehnică, nici la același nivel de pregătire, nici la același nivel de respect. Aceasta nu le face ab initio pe unele inferioare și pe altele neinferioare, așa cum o națiune nu poate fi inferioară alteia, așa cum un om nu poate fi, din punct de vedere al respectului ce i se cuvine și al drepturilor pe care le are, inferior altuia. Armata Română nu este nici mai bună nici mai puțin bună ca alte armate. Și aici, ca și la nivelul individului sau comunităților umane, acționează o lege a complementarității, a compensației, a unității. Pe ansamblu, suma părților bune și mai puțin bune, a calităților și defectelor este relativ constantă de la o națiune al alta, de la o armată la alta, de la un om la altul. Dar nu despre aceste lucruri dorim noi

să vorbim aici, pentru că ele se cunosc deja de multă vreme, ci mai ales despre unele aspecte care se cer foarte bine nuanțate și foarte bine definite. Altfel, informația despre ele va fi cel puțin neconformă în totalitate cu realitatea.

Armata Română nu este, deci, cu nimic inferioară altor armate. Chiar și în condițiile unui buget sărac, instituția militară a României continuă să aibă valoare și să creeze valoare. O analiză mai atentă și mai profundă a acestor valori ale oștirii aduce o cu totul altă imagine despre calitatea, forța, filosofia și comportamentul Armatei Române decât cea care, uneori, se lasă să se înțeleagă din frecvența cu care sunt prezentate unele situații ce există, cel puțin în aceleași procente, dacă nu în procente mult mai mari, în toate armatele din lume, oricât ar fi ele de moderne (abateri disciplinare, sinucideri, accidente etc.). Nu intrăm aici în detalii. Conferința de presă a domnului ministru pe această temă a fost, credem, edificatoare. Sunt mulți alți parametri care atestă calitatea unei armate. Să luăm, spre exemplu, *pregătirea cadrelor*. Ofițerii români s-au dovedit foarte competitivi în absolut toate împrejurările, începând cu stagiile de pregătire efectuate în străinătate, unde, toți, au obținut rezultate foarte bune – unii, chiar de excepție – și continuând cu comportamentul lor în acțiunile din operațiunile de menținere a păcii sau la activitățile din cadrul „Parteneriatului pentru Pace". Nu cunosc nici un exercițiu, nici o activitate concretă de instruire sau de altă natură unde ofițerii, maiștri militari și subofițerii români să nu se fi comportat excelent. Învățământul militar românesc din toate timpurile a fost și este unul foarte bine cotat, instituțiile noastre militare de învățământ se mândresc cu toate promoțiile pe care le-au scos. Desigur, nu toți absolvenții sunt străluciți, dar media comportamentului cadrelor militare în toate situațiile – și îndeosebi în cele dificile – este de natură să ne îndreptățească la o evaluare pe măsură. I-am văzut pe ofițerii, maiștrii militari, subofițerii și ostașii români în Angola, în Somalia, în Bosnia-Herțegovina. Sunt printre cei mai buni. De ani și ani, i-am însoțit la aplicații, prin poligoane, pe munte, pe mare, chiar și în avioanele de luptă, și mi-am dat seama la fața locului, de calitatea lor deosebită, atunci când sunt solicitați, respectați și lăsați să-și facă treaba.

Rezultatele obținute de statele majore, de unități sunt, la fel,

dintre cele mai bune. Și nu sunt de paradă. În Armata Română se muncește zi și noapte. Cu modestie, cu pasiune, cu profesionalism. Aproape toate problemele complexe – de la cele de mobilizare la cele pe care le presupune conceperea aplicațiilor tactice și a planurilor de pregătire – sunt rezolvate cu migală și cu inteligență. Am fost la sute de aplicații, am urmărit, în toate componentele artei militare, sute și sute de soluții, de acțiuni în plan tactic, operativ și strategic și, sincer, de cele mai multe ori m-am uimit de iscusința ofițerilor, de capacitatea lor de a găsi soluții ingenioase.

Desigur, ne mai furăm câteodată și căciula. Dar este în ordinea obiceiurilor militare să mai și fugim după rezultate. De ele depind avansările, promovările, aprecierile. Și în armata Statelor Unite, care este o armată de elită, rodată în numeroase confruntări și beneficiind de o tehnică ultraperformantă, se practica, cel puțin în vremea generalului Arthur Colins (a se vedea cartea sa despre filosofia instrucție în Trupele de Uscat din armata SUA), fuga după rezultate. Și acolo se găureau țintele cu creionul, se folosea cel mai bun ochitor, în timp ce titularul echipajului era ascuns pe undeva etc., etc. Și prin alte armate caporalii îl pun pe leat cu botul pe labe, că așa-i omul făcut, dar nu aceasta-i problema esențială.

Asemenea practici țin de o anume zonă de culise a armatei, și ea adevărată, dar esența este cu totul alta. Adesea, din cauza unor asemenea mărunțișuri, nu vedem valoarea. Eu nu spun că mărunțișurile trebuie să existe. În armatele profesioniste, ele există din ce în ce mai puțin, dar există. Eu spun doar că înlăturarea lor este o problemă, iar filosofia pregătirii și acțiunii unei armate este deasupra acestei probleme.

Trebuie de asemenea spus că Armata Română nu învață acum să meargă cu automobilul. Armata Română are în dotare avioane supersonice și subsonice care se modernizează exact la nivelul la care sunt cele mai performante aeronave de luptă, tancuri cu turele și sisteme de conducere a focului moderne, mijloace artileristice performante (chiar dacă nu sunt de ultimă oră), mașini de luptă foarte bune, armament individual bine cotat. Am prezentat în ziar cele 19 programe de modernizare a tehnicii. Cititorul avizat și-a dat seama că este o treabă bine chibzuită, cu bătaie lungă și nu doar o cârpeală

pentru a supraviețui. Așa cum s-a mai scris în ziarul nostru anul trecut, în decembrie, tehnica Batalionului 2 Infanterie „Călugăreni" s-a comportat foarte bine – chiar excepțional – în misiunea din Angola, rulând mii și mii de kilometri printr-un teren accidentat, pe drumuri foarte grele, practic fără nici o problemă, Tehnica batalionului de geniu care se află în prezent în Bosnia-Herțegovina se prezintă foarte bine, este, deci, competitivă.

Cu câțiva ani în urmă, când vedeam un calculator ne minunam. Calculatoarele se găseau numai la compartimentele specializate în așa ceva. Acum, aproape pe fiecare birou al unui ofițer care se respectă, se află un calculator. Mulți dintre ofițeri și-au cumpărat calculatoare personale, unii s-au conectat la INTERNET și, probabil, în 2-3 ani, în România se va realiza o rețea națională de calculatoare.

Armata este printre primele instituții ale țării care răspunde prompt la modernizarea tehnică, la progres. Cadrele ei sunt în măsură să folosească în orice moment, cu o minimă pregătire prealabilă, orice fel de tehnică potrivit specialităților fiecărei arme. Armata Română, îndeosebi prin corpul ei de cadre, este foarte mobilă în gândire, cu un nivel intelectual elevat, cu o mare capacitate de a se adapta tehnologiilor moderne.

Piloții noștri sunt în măsură să realizeze într-un timp record trecerea pe orice tip de avion de luptă, tanchiștii pot folosi orice tip de tanc, infanteriștii pot asimila orice fel de transportor, radiolocatoriștii vor fi printre primii care vor trece din mișcare la noul sistem de supraveghere și control unitar militar-civil al spațiului aerian, lucrând atât pe radare tradiționale, cât și pe cele tridimensionale ultraperformante, care vor intra în curând în dotare.

Înainte de a intra în dispozitiv, sunt singur că ele vor fi cunoscute de acești oameni la circuit integrat.

Aceasta este, în linii foarte generale, imaginea cea adevărată a Armatei Române. Instituția noastră are o bază de valori foarte temeinică. Ea este capabilă să se adapteze imediat oricăror situații, să devină interoperabilă cu oricare altă armată, să se integreze în orice fel de structuri. Reforma care se derulează acum în armată, intrarea fluidă în funcțiune a noilor structuri și mai ales rezultatele obținute în

aceste timpuri grele, cu mijloace financiare puține, în condiții grele, o dovedesc cu prisosință.

De aceea, sunt foarte optimist în ceea ce privește viitorul Armatei Române și capacitatea instituției noastre de a se integra în orice moment în structurile militare euroatlantice. Întrucât îi cunosc foarte bine valoarea.

SUB SEMNUL DURATEI ȘI AL IUBIRII

De-a lungul a 137 de ani, toți cei care au slujit presa militară s-au străduit să pună în pagină și, mai târziu, în emisie, nu numai un crâmpei din sufletul lor – sau chiar tot ce a fost mai bun și mai frumos în sufletul lor –, ci mai ales cuvântul ce exprimă adevărul. El, cuvântul, ca și fapta pe care o înalță în lumea gândului, a respectului și a valorii, înseamnă foarte mult, înseamnă totul pentru o construcție care să dureze.

Publicațiile armatei, de-a lungul acestor foarte mulți ani, au vibrat cu fiecare cuvânt, au plâns cu plânsul celor pentru care au scris, au simțit și au trăit durerea durerilor oștirii și amărăciunea amărăciunilor oștirii, când au fost și câte au fost – și au tot fost mereu –, s-au bucurat de bucuriile și izbânzile venite din fapte înălțătoare, din oameni deosebiți, au trăit și au suferit dramele și restricțiile, umilințele, neînțelegerile și neîncrederile unor vremuri, așa cum au fost și câte au fost.

Cuvântul spus sau scris, cuvântul-imagine, cuvântul-trăire și simțire este, poate, alături de inima noastră, bunul cel mai de preț pe care-l avem. Nu întâmplător limba română este atât de expresivă, atât de nuanțată și, deși atât de veche, este, totuși, atât de modernă. Ea conține cuvintele și spiritul unei nații care nu numai că scoboară din nemuritori, dar se și întoarce mereu la izvoarele nemuririi. Iar oștirea nu este doar forța cu care națiа poate să izbească acolo unde are interesul să izbească, ci și forța care slujește plaiul și statornicia, care trăiește nu în baze militare, ci în orașe, în blocuri de locuințe, în miezul cetății și în văzul cetății, care știe să sufere și, la nevoie, să moară pentru valorile care sunt sfinte țării. Nu trăim într-o exaltare eroică, într-o mândrie absurdă, nu suntem buricul pământului, ci avem puterea

să ne dezamăgim când suntem cuprinși de dezamăgire, când lucrurile ne merg prost, să ne îndurerăm, să ne criticăm, să ne vedem defectele și, atunci când e cazul, să râdem de ele sau să plângem de ele. Armata este, poate, cel mai realist și mai cinstit organism pe care îl are țara, copacul ei neschimbat de secole, statornic precum munții, câmpiile și spiritul. Dar un copac viu, pe care nu-l pot doborî furtunile, deși îi rup mereu crengile cele mai frumoase, îndeosebi pe cele dinspre vârf. El rămâne deci acolo, statornic și neclintit precum marile simboluri. De aceea, încrederea nației în armată este deplină. Procentajele de peste 90 la sută, repartizate, din câte știm, destul de echilibrat în cadrul eșantionului ales, spun foarte mult. Unii sunt de părere că nu spun mai nimic, sau că spun cu totul altceva decât se zice că spun sau de cât ar vrea ei să spună. Și vin imediat cu un argument de aiurea cum că o națiie subdezvoltată, care trăiește sub tensiunea foamei și sub sceptrul amenințării, are încredere doar în forța armatei. Încredere sau teamă. În forța armatei au încredere și americanii, și englezii și francezii, care nu se poate spune că fac parte din lumea a treia. Și în aceste țări, instituția militară, în cadrul evaluării percepției și încrederii populației, este tot pe primul loc. Acest prim loc nu se datorește, deci, nivelului scăzut de cultură și de civilizație al populației, cum se sugerează adesea, ci valorilor oștirii. Iar una din aceste valori ale Armatei Române o reprezintă tocmai libertatea de exprimare, materializată prin faptul că oștirea își are de 135 de ani publicații foarte puternice, existența unei comunicări directe cu națiia, cu întreaga populație, legătura strânsă care s-a format de mii de ani, prin tot și prin toate, între osteanul care a apărat țara și ceilalți locuitori ai cetății.

Nu ne propunem să dezvoltăm aici acest subiect. Vrem doar să spunem că prea adesea vin unii, de pe unde vin și cum vin, cu argumente de împrumut, care nu sunt nici valabile nici adevărate pentru oștirea română, sau cu judecăți elaborate în grabă, al căror singur merit este acela că nu sunt precum celelalte, că neagă sau etichetează, că stigmatizează sau dau sentințe. Publicațiile armatei nu se apleacă spre aceste cuvinte-necuvinte. Ele exprimă – și aceasta-i menirea lor – adevărurile oștirii. Nu în haina lor festivă – cum se mai dorește uneori –, nici în vreo notă absolută și definitivă – pentru că nu există așa ceva

–, ci în diversitatea lor, în trăirea lor directă și, adesea, dramatică. Faptul că acum 137 de ani Armata Română avea un ziar dovedește calitatea intelectuală a cadrelor oștirii în primul rând, dar nu numai a lor, nivelul lor de cunoaștere, spiritul democratic – pentru că numai în democrație există adevăratul respect al actului comunicării –, grija față de dialog, de exprimarea directă, concretă și, în același timp, elevată, ca suport al culturii.

Constatăm că spiritul acesta nu a murit. El există și azi, ofițerii noștrii, maiștrii militari, subofițerii, salariații civili, studenții, militarii angajați pe bază de contract și, bineînțeles, talpa armatei – ostașii – citesc publicațiile, ne scriu, încep să-și exprime cu mai mult curaj opiniile, să participe cu mai multă forță la acest dialog care este unul din marile elemente de putere ale unei armate. Nimeni nu mai înțelege azi dialogul, libertatea de exprimare, dreptul la exprimare – pentru un ofițer, spre exemplu, această libertate, acest drept reprezintă, de fapt, o obligație, un act de responsabilitate – ca pe un libertinism desuet și păgubitor, ca pe o pierdere de vreme, ca pe o sfidare a unității de comandă, ca pe o înstufare inutilă a actului comunicării militare, care trebuie să fie simplu, direct, cu minimum de redundanță și cu maximum de claritate, de concizie și de precizie, ci ca pe un act firesc și necesar. De aceea, acum, de Ziua Presei Militare, noi, slujitorii condeiului, ziariștii și scriitorii din Armata Română, avem onoarea să adresăm colaboratorilor și cititorilor publicațiilor noastre, ascultătorilor emisiunilor de radio și numeroșilor telespectatori mulțumiri călduroase pentru tot ce fac în numele respectului acestui factor de putere al Armatei Române, care este cuvântul, urări de bine și de sănătate, așteptându-i pe toți în fața microfoanelor, a camerelor de luat vederi sau în paginile publicațiilor pe care le slujim, le iubim și le păstrăm ca pe lumina ochilor.

INVITAȚIE LA REALISM ȘI STABILITATE

Conferința de presă de la Palatul Cotroceni

Miercuri, 3 aprilie, la Palatul Cotroceni, a avut loc conferința de presă a Președintelui României. Ea a fost transmisă în direct pe postul nostru de radio, iar presa a comentat pe larg, aproape sub toate aspectele, reperele de bază, precum și nuanțele și conotațiile dialogului domnului Ion Iliescu cu reprezentanții mass media. Din punctul nostru de vedere, conferința de presă a Președintelui țării, dincolo de obiectivul ei de a informa, de a preciza, de a dialoga cu mass media, s-a constituit, în acest an electoral, într-o invitație tranșantă la stabilitate, la realism, la unitate și responsabilitate în spectrul exprimării cu limpezime a adevărului acestei etape, pentru a se sluji astfel, în modul cel mai direct și cel mai eficient cu putință, interesul național. Nu este nici o exagerare, nici o revenire la o etapă pe care unii o consideră depășită. Știm cu toții că în toată lumea se procedează astfel. În scrisorile și articolele pe care ni le trimit frecvent câțiva români care lucrează în Germania și sunt cetățeni germani, se subliniază tocmai această unitate a presei germane în a exprima și a servi cu prioritate interesul național, în a formula cu claritate, cu siguranță adevărurile de acolo. Cu un an și jumătate în urmă, am asistat la o ședință de număr în redacția marelui cotidian francez „Le Figaro” și am constatat că și francezii procedează în același fel în organizarea ziarului și exprimarea adevărurilor nației franceze. Presa este peste tot presă. Ea nu poate fi altfel decât așa cum sunt adevărurile nației. A cere altceva presei decât cere viața ar însemna să ne întoarcem iarăși la iluzii.

Președintele țării nu a cerut presei nimic. Pur și simplu a atras atenția asupra unor caracteristici și unor adevăruri ale prezentului și

perspectivei imediate. Suntem în anul alegerilor, iar electoratul trebuie să fie informat corect. Domnul Președinte a formulat temerea că s-ar putea ca, într-o anumită măsură, confruntarea pe care o presupune campania electorală să degenereze în dispute nebenefice pentru procesul de reformă în care este angajată țara, pentru obiectivele strategice pe care ea le are. Există, deci, riscul confruntării. Mai exact, al transformării confruntării electorale în confruntări pasionale, al politizării excesive a vieții sociale românești. Ceea ce ar duce aproape inevitabil la formularea, ca de fiecare dată, a unor neadevăruri care ar intoxica electoratul și ar crea o atitudine de respingere a faptului politic.

1. Știm că, până la această dată, principalele forțe politice din România și-au exprimat opțiunea lor fermă pentru integrarea țării în structurile europene și euroatlantice. S-a format, la nivelul partidelor care fac parte din Parlamentul României și al instituțiilor importante din țară, un Consiliu Național Consultativ pentru Integrare Euro-Atlantică, s-a elaborat și aprobat o strategie a acestui demers, s-au făcut pași însemnați în acest sens. Există, desigur, și unele rezultate. România a devenit membru cu drepturi depline în Consiliul Europei, a aderat prima la acțiunea „Parteneriatul pentru Pace", își respectă întocmai obligațiile pe care și le-a asumat, se străduiește să valorifice în modul cel mai substanțial cu putință această șansă istorică. Foarte puțini se mai îndoiesc de acest adevăr, întrucât țara noastră se raportează la un sistem de valori care-i sunt ei înseși proprii: democrație, respectul proprietății, respectul drepturilor omului, relații de bună vecinătate, economie dinamică etc. Și totuși, adesea, se poartă un dialog în afara acestui adevăr unanim acceptat, insinuându-se lipsa de garanții, întoarcerea cu fața spre Est, oprimarea minorităților etc. A face capital politic pe seama unor neadevăruri privind valorile la care se raportează România este cât se poate de dăunător nu numai pentru imaginea țării, ci și pentru realizarea obiectivului ei strategic fundamental, care este tocmai integrarea în structurile europene și euroatlantice.

Fără a nominaliza cine o face, cum o face și de ce o face, domnul Ion Iliescu a arătat că „practica plângerii la Înalta Poartă îi discreditează

în primul rând pe cei care o fac". Cei din afara frontierelor nu-i apreciază pe cei care vin la ei cu plângeri. Dimpotrivă, îi desconsideră. Acesta este punctul de vedere exprimat în conferința de presă de la Cotroceni. Campania electorală, lupta politică, lupta pentru respectul valorii trebuie să se desfășoare în țară și nu prin alte părți, denigrându-se sau minimalizându-se realitățile noastre. Câțiva ziariști, la capitolul „Întrebări", au cerut nominalizări, dar domnul Președinte a răspuns că se cunosc foarte bine cei care se plâng prin străinătate și nu e cazul să li se spună pe nume.

Unele forțe politice și unele publicații – a arătat domnul Președinte – și-au exprimat temerea că se tărăgănează alegerile, că se dorește amânarea acestora. Domnul Președinte a precizat că nimeni nu e interesat – și cu atât mai puțin Puterea – în amânarea alegerilor. Aceasta ar aduce daune țării. Până cel târziu în septembrie, aceste alegeri se cer încheiate, întrucât, până în iarnă, Guvernul trebuie să fie format și pus pe rol. Numai că, din păcate, legea alegerilor abia acum se finalizează, ceea ce duce la crearea și menținerea unei situații confuze, favorabile speculațiilor de tot felul. Prioritare sunt, bineînțeles, alegerile locale. În fruntea organelor locale trebuie să fie aleși bunii gospodari, oameni capabili, care să rezolve problemele și nu să le amâne de pe o zi pe alta. Oamenii încep să-și dea seama de acest adevăr. Domnul Ion Iliescu precizează că, după aceste alegeri locale, își va preciza opțiunea, inclusiv aceea de a candida sau nu pentru un nou mandat prezidențial. Până atunci, își va exercita cu responsabilitate actualul mandat.

2. Domnul Președinte a constatat, de asemenea că, în pofida scepticismului unora, prima etapă a marii privatizări s-a încheiat. Desigur, despre această formulă s-a discutat mult și încă se va mai discuta. A fost o soluție. Decât să nu faci nimic, este preferabil să faci ceva. Procesul de privatizare nu este foarte simplu. În Germania, spre exemplu, s-au investit, până acum, peste o mie de miliarde de mărci și procesul reformei economiei fostei Germanii de Est tot nu este încheiat. Polonia și Ungaria au beneficiat de o finanțare externă substanțială. Noi trebuie să ne descurcăm prin resurse proprii. Dar economia începe să se redreseze. În 1993, a fost cea mai mare cădere după 1989. Ultimii

ani au înregistrat o ușoară creștere. Nu peste cota lui 1989, dar, oricum, o creștere. Veniturile populației sunt mici, pensiile sunt mici, alocațiile pentru învățământ, pentru cultură, pentru apărare sunt și ele foarte mici, dar reforma continuă.

3. O altă problemă despre care s-a discutat la Guvern – a subliniat domnul Președinte – s-a referit la campania agricolă de primăvară. Iarna grea, de cinci luni, în afara unei mai mari cantități de apă în sol – ceea ce este un lucru bun –, a adus multe probleme. Acestea s-au adăugat la „criza-belșug" a grâului din vară, precum și la alte multe situații pe care le întâmpină agricultura. Plus o mulțime de alte lucruri neplăcute. Unii spun chiar că se dorește refacerea vechilor CAP-uri, alții aduc alte acuze. Se confundă, adesea, regimul și structura proprietății cu formele de valorificare, de exploatare a pământului. Oricum, nu întoarcerea la plugul cu doi boi este soluția în agricultură. De distrus e ușor, de construit e mai greu.

4. Vizita Președintelui României în țările din Caucaz a fost interpretată și ea în fel și chip. Domnul Ion Iliescu s-a referit pe larg la această problemă. Unii au considerat-o drept o încercare de apropiere față de Est, alții au insinuat că ar fi fost o întâlnire mascată cu Boris Eltîn, alții i-au găsit alte conotații. Domnul Ion Iliescu a arătat că, de fapt, această vizită nu are nici o legătură cu ce cred sau vor unii să se creadă despre relațiile noastre cu Estul. Oricum, relațiile noastre cu vecinii și cu țările din zonă – inclusiv cu Federația Rusă – trebuie să fie normale. Or, acest lucru nu se poate realiza decât prin efortul tuturor. Vizita în Caucaz a avut cu totul alte obiective. Din cele relatate de domnul Președinte, rezultă că, într-un anume sens, această vizită are o importanță strategică, zona respectivă fiind, după unele estimări, cea mai bogată din lume în hidrocarburi. Sub Marea Caspică, în subsolurile Azerbaidjanului, Turkmenistanului, Kazahstanului etc. se află uriașe zăcăminte de petrol. Țara noastră, ca terminal al arterei strategice a Dunării, este interesată în a tranzita drumurile petrolifere spre Est și spre Vest. Evident, în avantajul nostru, dar și în al Vestului și al Estului. Speranțele care se pun într-o astfel de proiecție sunt atât de mari încât

Președintele țării evalua un astfel de demers ca o refacere a vechiului drum al mătăsii, evident pe alte coordonate și cu alte obiective.

5. Reconcilierea cu Ungaria este, cum bine se știe, un obiectiv de mare importanță nu numai pentru cele două țări, ci pentru întreaga situație din zonă. Avem nevoie de stabilitate, de siguranță, de încredere. Recent, s-a desfășurat, la București, o reuniune pe această temă a reconcilierii după modelul franco-german. Au participat, bineînțeles, reprezentanți din Franța, Germania, Ungaria și România. Concluziile sunt optimiste. În realizarea tratatului de bază româno-ungar, există, de fapt, un singur obstacol: ungurii țin cu dinții să fie inclusă, în acest document, recomandarea 1201 a Consiliului Europei, ceea ce pentru noi este inacceptabil. Nimeni, în Europa, în afară de Slovacia, nu a acceptat această recomandare. Dar și slovacii, după ce au inclus-o în tratat, au avut numeroase probleme, întrucât ea nu a fost acceptată în interiorul țării. Este firesc. Importante sunt drepturile fundamentale ale omului, ale persoanei, nu cele ale colectivităților.

Problemele cu care ne confruntăm nu sunt puține. Totuși, constatăm cu toții că spectrul politic românesc începe să intre în coordonatele obișnuite ale oricărui sistem politic democratic. Privit din perspectiva implicațiilor sale în planul stabilității țării, care are un impact nemijlocit și în definirea situației strategice, pare, într-un anume fel, liniștitor.

Măcar atât. Măcar în planul obiectivelor de importanță strategică să fie unitate. După cum bine se știe, Armata Română, atât la nivelul unităților, cât și la cel al conducerii, apreciază în mod deosebit demersurile care se fac, în planul relațiilor internaționale, pentru a asigura integrarea țării în structurile europene și euro-atlantice, ca șansă istorică pentru repunerea în drepturi a unor valori la care România este, prin tradiție, racordată de când există ea. În același timp însă, mai ales la nivelul unităților, există multă amărăciune și multe rezerve în ceea ce privește politica bugetară, modalitățile de sprijinire financiară a reformei în domeniul militar, asigurarea resurselor minime necesare desfășurării instrucției și punerii în operă a programului de înzestrare.

Nimic nu este, însă, definitiv pe lumea asta și noi, cu toții, sperăm că, fără a se neglija domeniile de importanță strategică pentru viitorul națiunii române, cum sunt învățământul, sănătatea și cultura, se vor găsi totuși și resursele absolut necesare modernizării instituției militare și realizării tuturor obiectivelor reformei în domeniul securității și apărării naționale.

MĂIASTRĂ CARTE

De câte ori pronunț cuvântul „carte” mă cuprinde un fior. Pentru că de o viață îl respect, de o viață îl folosesc și de o viață îl slujesc. Cuvântul scris având, pentru mine, pentru noi toți, valoarea unei filosofii, a unei lumi a ideilor, a construcției în planul sufletului, este normal să-i dau – să-i dăm – totul. Zilele acestea s-a petrecut un eveniment care ar fi trebuit să aibă semnificații deosebite pentru noi toți, pentru cultura militară, pentru cultura română: s-au aniversat 45 de ani de la înființarea Editurii Militare, una dintre cele mai prestigioase case editoriale din țară.

A fost! – ar spune unii – și, poate, o să mai fie – ar completa alții. A fost, într-o vreme când se căuta o compensare a îngrădirii libertății de exprimare cu setea lumii de a citi și chiar de a crea. Creație sub un anumit control, e drept, dar creație. Nimeni nu plânge acei ani, dar toți deplângem degradarea respectului față de carte. Nu este vina Editurii Militare că, în acești ani, s-a întâmplat așa ceva, că bunul cel mai de preț al omului – cartea – s-a scumpit în bani și s-a ieftinit în conținut, coborându-se aproape în trivial, că Sandra Brown a dominat acești câțiva ani piața de carte românească, dar este vina noastră că am uitat să mai deschidem o carte bună sau, dacă am deschis-o, să o și citim până la capăt. Pentru că, între timp, nu numai Sandra Brown a apărut pe piață, ci și Petre Țuțea, Nietzsche, Schopenhauer, Emil Cioran, Mircea Eliade, Rădulescu Motru. Înainte, anumite cărți le găseam numai la Fondul Special – spre exemplu, excelenta lucrare a lui Kirițescu despre războiul de întregire a neamului din 1916-1918 sau Procesul Mareșalului, dar și scrieri ale lui Platon și Aristotel, ale lui Iorga, ale lui Sichitiu, ale lui Blaga și –, pe altele – spre exemplu cărțile lui Mărgineanu – le cumpăram cu o mie de lei exemplarul, dar nici o clipă

n-am încetat să căutăm aceste cărți, să le citim, să le punem la loc de cinste în bibliotecile noastre. O mai facem oare și acum?

În pofida sistemului politic rigid, respectul față de carte era, atunci, acolo unde i-a fost dintotdeauna locul în România. Cartea nu era foarte scumpă. Oricine își putea cumpăra o carte de citit. Cele din „Biblioteca pentru toți" costau 5 lei exemplarul, cele din colecțiile „Cartea ostașului" și „Sfinx", tot cam atât – și în SUA, o carte pe care o citești în metrou costă 5 dolari exemplarul, adică exact cât costa la noi cu 30 de ani în urmă (desigur, valoarea dolarului în SUA nu este cea din România) –, prețurile, în materie de carte, erau stabile și accesibile oricui. Respectul față de carte a fost, a rămas și va rămâne forța noastră, izvorul nostru de limpezime sufletească și de valoare, modul nostru de a supraviețui. Standul de carte din fiecare unitate militară era plin de volume de valoare, ofițerii își cheltuiau o parte însemnată din soldă pe carte, cele mai bune cărți pe care eu însumi le-am cumpărat sunt din aceste unități unde câte o bibliotecară cu respectul față de carte sau câte un ofițer care lucra în domeniul culturii găseau posibilitatea de a se aproviziona cu carte bună. Ne simțeam tare mândri când descopeream și cumpăram aceste cărți, iar cei care ni le procurau se simțeau și mai mândri. Știam că, la Lugoj, este un om care se pricepe să aducă în unitate carte bună, altul, la Florești, avea Trilogia Culturii, altul, la Iași, avea Istoria literaturii române a lui Călinescu, altul, la Oradea, avea Istoria religiilor, altul, la brigada de grăniceri din Drobeta Turnu Severin, unde am lucrat și eu atâția ani, avea toată opera lui Kant. Pe atunci, cartea, în unitățile militare, era tot atât de importantă ca instrucția, ca tragerile, ca ieșirea la alarmă.

Cartea era spațiul nostru cel mai frumos – uneori un loc de refugiu, alteori un spațiu de decompensare a stresului și a efectelor prostiei unora –, dar, de cele mai multe ori, era un templu de rugăciune și de înțelepciune, un loc divin. Au fost clipe unice, echivalente cu mari victorii pe câmpul de luptă. Uneori dădeam telefoane în toată țara după o carte, cutreieram satele și comunele din județ pentru a o găsi, acolo, undeva, în vreo librărie, prăfuită și importantă. Îmi aduc aminte cu drag de acele vremuri. Lucram în garnizoana Drobeta Turnu Severin și eram student la facultatea de filosofie, la fără frecvență.

Aproape tot timpul liber mi-l petreceam în biblioteca orașului. Era acolo un fond special – fondul Bibicescu – unde se găseau clasicii filosofiei universale, dar și colecții din literatura militară dintre cel două războaie. Îi citeam cu răsuflarea oprită pe clasici, acolo, într-o sală mare de lectură, cu mese lungi, acoperite cu un pluș verde. Sala era totdeauna aproape plină. Oameni de toate vârstele veneau acolo, ca într-o biserică a sufletului, călcau pe vârfuri, se așezau la una din acele mese lungi, acoperite cu pluș verde, și citeau. Și citeau. Și citeau...

...Vremurile acelea au trecut. După decembrie 1989, unii au crezut că nu mai este cartea importantă, ci modul de a scoate bani din ea. Au apărut o mulțime de edituri (ceea ce este un lucru foarte bun), dar și o mulțime de oameni care au adus, și în literatură, în filosofia producerii și difuzării cărții, spiritul ieftin al economiei de piață, un spirit nociv pentru sufletul nostru, pentru spațiul valorii. Spun ieftin, nu pentru că s-ar fi ieftinit cartea, ci pentru că a fost atacat bunul simț, suportul adevăratului preț. Căci nu se poate să scoți bani chiar din orice. Imediat au apărut cărți interzise sau puse la index – ceea ce este iarăși un lucru foarte bun –, dar și cărți din subcultură, din contracultură, din periferia comportamentului uman, unele chiar potrivnice naturii umane, perverse, obscene, scrise sub orice limită. În general, în astfel de epoci de cotitură, se infiltrează germenul păcătos al distrugerii valorilor în numele reconstrucției valorilor. Societatea nu se poate apăra în această etapă, este vulnerabilă, își are distrus sistemul imunologic. Și nici nu-și poate diagnostica boala și vulnerabilitatea, pentru că instituțiile care o protejează nu mai funcționează, iar cele care funcționează sunt, în general, dominate de noul val, iar noul val nu este totdeauna reprezentat de valori. Societatea încearcă o nouă experiență, este dezorientată. Și atunci, unii – și nu numai cei tineri – citesc și literatură pornografică (măcar așa, din curiozitate), se alimentează și cu filme de groază, acceptă și dialogul pe teme de homosexualitate – în numele libertății de a alege –, fără să-și dea seama că toate acestea sunt antiumane, întrucât sunt împotriva lucrurilor firești și au efecte distrugătoare. Este adevărat, nu-l oprește nimeni pe un om să sară de la etajul 10, dar se știe că, dacă o face, aceasta este ultima lui experiență de viață, saltul fiind ucigător. Desigur, nu toți oamenii vor sări de la

etajul 10 – că nu sunt nebuni –, dar săritura de la etajul 10 nu poate fi interzisă prin lege. Nu trebuie să elaboreze Parlamentul o lege care să interzică o astfel de săritură, altfel spus, lectura cărților lui Sandra Brown sau a celei care slujește pornografia și subcultura.

Omul este liber s-o facă, dar o face pe propria-i piele, pe propriul său suflet. Oare? Așa o fi? Chiar așa, omul este liber să facă ce poftește?!? Dar libertatea nu înseamnă oare și responsabilitate? Și respectare a regulilor de funcționare a sistemului? Este aceasta o morală acceptabilă pentru omenire? Atunci de ce mai există morală creștină, de ce mai există educație, de ce mai există școală? Asupra unei astfel de morale a imoralității, ar mai trebui meditat. Cert este că piața literaturii (dacă se poate spune așa ceva) ar trebui grabnic înlocuită cu templul literaturii.

Cel puțin, în instituția noastră, a celor ce suntem chemați ca, la nevoie, să murim pentru ca țara să existe. Pentru că, dacă este lăsată așa, ea se poate infiltra ca o ciumă perversă printre noi și poate distruge multe suflete. Desigur, arma de luptă împotriva unui astfel de flagel nu este nici spada și nici interdicția, ci promovarea valorii, a respectului valorii, a cunoașterii. Editura militară trebuie să devină deci un instrument de slujire a valorii.

Ca autor care am predat acestei Edituri, de-a lungul anilor, zeci de manuscrise, în prezent, dezamăgit profund de condiția ei din ultimul timp (creată, desigur, de împrejurări, dar și de oameni) și de lipsa de respect față de autorii care poartă uniformă militară, nu încetez o clipă să am încredere în forța acesteia, în capacitatea ei de a ieși de pe un anumit tobogan și de a sluji valorile instituției căreia îi aparține. Îi urez drum bun și mult noroc în această întreprindere pe care diriguitorii ei sunt obligați s-o pună în operă. Nu numai cu mijloacele pe care se pare că nimeni nu le poate pune încă la dispoziție, ci și cu preaplinul sufletului celor ce slujesc cultura română.

Din păcate, ca mai tot ce înseamnă azi la noi slujire a cuvântului scris, și ea, Editura Militară, ca și Presa Militară, este lăsată să se descurce cum poate în păienjenișul acesta ticălos și pervers al pieței literaturii și presei, unde se vinde orice și se cumpără orice, unde cel ce vinde icoane este obligat să se confrunte cu cel ce vinde femei goale.

Considerați aceste cuvinte ale mele ca pe un protest, ca pe un țipăt de revoltă, dar și ca pe un apel la forța inteligenței noastre, la revigorarea respectului pe care-l datorăm cărții. Nu șefii sunt datori să optimizeze Editura Militară și Presa Militară, ci noi, toți ofițerii, maiștri militari, subofițerii, militari angajați pe bază de contract, ostașii și salariații civili din Armata Română.

Șefii nu pot fi mai responsabili ca noi, pentru că nu ei sunt Dumnezeii culturii, ei au doar putere de decizie. Dar cultura nu se face prin decizii. Forța armatei se află nu numai în modul cum este condusă, ci mai ales în spiritul și în sufletul ei. Cultura nu se impune prin ordin de zi, nu se dă cu linguriţa, nu intră în normă, nu este o uniformă pe care o porți cât o porți, apoi o arunci când se rupe și îți iei alta nouă. Ea este ceea ne mai rămâne după ce am uitat totul, este monada acelei forțe care ne menține dumnezeiește în acest spațiu al spiritualității lumii, care a creat nu numai geniile românilor, ci și vatra românească producătoare de genii, de valoare. Să ne-o apărăm și s-o slujim ca pe lumina ochilor, pentru că nimeni n-o va face în locul nostru!

AMNEZIE

Am trăit zilele acestea încă o experiență dureroasă. Multe de-astea tot trăiește omul într-o viață, dar se amăgește cu gândul că, la urma urmei, și durerea, și amărăciunea, și tristețea, ca și foarte puțina bucurie pe care ne-o rezervă câteodată aceste vremuri fac parte din ceea ce îi e dat omului să cunoască și să-și pună în desagă. Sistemele care se construiesc și se reconstruiesc nu țin seama decât de... ansamblul activității umane, de instituții și de interese, și nu de bietul om, iar toate poveștile care se îndrugă pe unde se îndrugă cu drepturi și nedrepturi nu pot avea darul să păcălească pe nimeni. Omul concret se face că nu vede și nu aude reclama care se face pe spezele lui (nu și în favoarea lui) și trece mai departe. Nu el trece, ci doar pașii lui trec. El rămâne, pentru a asista la tristul spectacol al lumii și al oamenilor. Celălalt din el – adică omul interesat, pus pe căpătuială și pe supraviețuire în sferele înalte, în care adesea nu este un chemat – face o plecăciune și zice precum un vers pe care l-am cam uitat „Ce țară fericită, majestate!” Și, după aceasta, se întoarce către ceilalți și le spune cu un aer de de nemulțumire, de filosofie înrămată și de revoltă: „Cât o să vă mai suport, bă, porcilor! Țara asta a ajuns o cloacă în care nu mai avem loc de o mulțime infestă de păcătoși și muritori de rând pătrunși de imperativul blidului lor de linte cu aere de regi și suflet de țigani!” Unii nu spun nimic, nici ce gândesc, nici ce nu gândesc, dar își acceptă treapta pe care i-a urcat vântul din patruvânturile lumii ca pe un drept cucerit cu spada celui mai mare dintre merite. Fără să-și dea seama că, de fapt, acest unic merit este cel al necunoașterii, al ignoranței și nevinovăției. J’y suis j’y reste!

Toate acestea nu sunt doar simple realități. Nu sunt doar simple conglomerate de roci montane sau de nimicuri umane. Ele

sunt construcții de fum care se vor Peretele Atlanticului, dar, la drept vorbind, singurul lor efect nu este decât o sufocare generală și o tuse pe măsură. Am cunoscut, în aceste zile, un om rănit foarte tare. Se prefăcea că nu simte durerea acelei răni a umilinței și dezamăgirii, a mărginirii, a labirintului kafkian, a injustiției și formalismului de care și lui i-a fost dat să ia cunoștință în modul cel mai direct posibil: pe propria-i piele. „Este în ordinea lucrurilor! ar fi spus Homer cel orb. Iar Baudelaire, cel judecat de un tribunal pentru că a ofensat superficialitatea și viciul neconților cocoțați pe treapta titlului de conte cu frumusețea extraordinară a ceea ce se mai numește încă și azi, ca și atunci, „Florile răului", ar fi confirmat. Este în ordinea lucrurilor șterse, necuprinzătoare și conjuncturale să nu ia aminte la valoare și la cuvinte. Pentru că totdeauna cuvintele cele adevărate, cele spuse sau scrise cu suflet și cu har, măsurate cu inima și cu viața, nu pot fi pe placul celor ce nu vor înțelege niciodată necuvintele lui Nichita Stănescu.

Din câte îmi amintesc eu, fiecare om are parcă nu doar un nume, un matricol, ci și o identitate. Dar, în aceste condiții, când, de regulă, trebuie să-ți spună alții cine ești și ce ești, parcă n-ar trebui să ne mai gândim la chestiunea asta. Ar trebui să acceptăm ab initio starea de amnezie sau postura de amneziști, și să ne lăsăm duși în voia celor ce sunt absolut imuni la așa ceva. Nu pentru că așa ar fi, ci pentru că așa vor ei să-și fie. Sunt, deci, alții care au menirea să ne spună cine suntem și ce suntem, pe unde am umblat, cu ce ochi și cu care ochi am privit cerul, cât de mult am mers pe jos și de câte ori n-am prins ultimul tren...

La ce bun, deci, să mai fim noi înșine, să ne mai exprimăm, să ne mai batem pentru vreo idee, să o mai luăm de la capăt, să ne mai uităm în vreo oglindă, când, de fapt menirea care ni se preconizează, care ni se definește este să acceptăm matricea, imaginea, definiția, portretul făcut de alții, să mergem pe drumul deschis de alții, să nu o luăm prin hățișurile cunoașterii de sine pentru că, de, am învățat cu toții că, uneori, omul poate fi lup pentru om.

După ce ploicica a trecut, aproape totul se schimbă. Dar nu în sensul firesc, ci altfel, mereu altfel. În fiecare epocă istorică, altfel. Pentru că fiecare epocă istorică – sau ce o fi – își are un „altfel" al ei, care rezultă dintr-un alt fel de a vedea și evalua lucrurile. Apare o lume

ciudată a amnezicilor și a redescoperitorilor roții, pătratului înscris în cerc și oului lui Columb, care se înstăpânește peste florile albastre de după Potop, peste picturile rupestre de la începuturile lumii, peste „Lanul de grâu cu corbi" al lui Van Gogh, peste sufletele care dor și peste gândurile care au murit.

Tăcerea este de aur, dar aurul nu valorează doi bani dacă n-ai fost acolo, în adâncul minei, în întunericul în care el strălucește mai tare ca viața. Fără cunoașterea întunericului, aurul nu este decât o amăgire.

Omul pe care l-am întâlnit în aceste zile era nu numai un om rănit foarte tare, ci și un om definit într-un fel care mi s-a părut a semăna cu prezentarea unei oi proaste dar bună de lână, sau a unui cal bun de samar, sau a unei harpe veșnic neacordate, sau a unui plug primitiv, de lemn, care mai scrijelește încă o miriște a tranziției, sau a unui tun ruginit care mai poate trage încă vreo câteva proiectile perforante neruginite complet. Îl definea un alt om care, poate, la rândul lui, putea să fie și el definit ca o oaie bearcă și rătăcită, ca un cal, ca o harpă, ca un plug de lemn sau de metal, ca o fălcea de tun sau ca un oblon de tanc... Desigur, toate acestea nu sunt decât niște definiri ale definirii definirilor a ceea ce se întâmplă sau nu se întâmplă azi pe acest pământ care suportă orice, oricât și oricum. Chiar dacă românul spune „Nu te-ar mai răbda pământul!", pământul nu este de acord cu ce spune românul și ne rabdă pe toți deopotrivă și pe fiecare în parte, în veacul veacurilor. Iar dacă nu ne mai rabdă, nu-i nimic, schimbăm doar sistemul de referință: îl răbdăm noi pe el. Într-un frumos eseu despre a treia iubire, Octavian Paler, citându-l pe Malraux, ne spune că orice durere se poate schimba în valoare. Între durerea care produce valoare și valoarea care produce durere se situează însă creatorul de amărăciune. De el n-are nevoie nimeni, dar el se află peste tot, în toate lumile omului și în toate sistemele lumii. Amărăciunea nu este deznădejde. Deznădejdea este, spune Paler, forța luminii din picturile lui Van Gogh, iar durerea este fericirea lui Eminescu. Kafka, fiind internat într-un spital lângă Viena, și-a smuls tubul de oxigen, Holderlin a murit nebun, Rousseau a creat Emile. Marile încercări nu sunt ocolite de cei care știu să simtă durerea. Heminguway a făcut tot războiul pentru a fi ceea ce a fost. Socrate a suferit, Bruno a pierit pe rug, Galileo a abjurat, Marin Preda s-a stins

într-o mare nedumerire. Pe frontisopiciul Universității din Uppsala scrie: „A gândi liber e mare lucru. A gândi corect e și mai mare lucru”. Pe frontispiciul Academiei Tehnice Militare din București stă scris: „Ad augusta, per angusta” (La rezultate strălucite se ajunge pe căi nebătătorite). Câți dintre noi merg pe astfel de căi? Și câți dintre noi și le mai amintesc?

VIITOR LA TIMPUL TRECUT

„Nu putem încerca să întrevedem viitorul omenirii – scrie P.P. Negulescu în Destinul omenirii – decât numai întemeindu-ne pe cunoașterea pozitivă a trecutului ei". Dar trecutul este un imens câmp de luptă, un haos din care ne-am născut și în care ne vom întoarce, fără se știm de ce și cum. H.G. Wells, în **La découverte de l'avenir**, numește acest imens trecut cu un termen foarte interesant: „trecut inductiv". Aceasta înseamnă o explorare prin inducție înapoi. Și, după aceea, înainte. „Cred că e aproape timpul când se va putea risca o explorare sistematică a viitorului. Și nu trebuie să judecăm șansele de succes ale unei asemenea întreprinderi după eșecurile din trecut". Nu mă îndoiesc nici o clipă de limpezimea și frumusețea raționamentelor acestor mari oameni. Cu atât mai mult cu cât, de la ei încoace, omenirea s-a zbuciumat, s-a încrâncenat și s-a cutremurat în destinul ei, când chinuit, când înălțător, iar alți și alți străluciți viitorologi (a se citi Tofler) s-au aplecat cu o forță fantastică asupra acestui drum, descoperindu-i, în țărână, diamantele și, în diamante, țărâna. Eu știu doar că poporul român – destin tragic și sublim în Carpați – s-a născut cu cultul pământului și cu fantasmele nemuririi și a trăit (până acum) în nemurirea fantasmelor și în respectul pământului. Deși a stat totdeauna acasă la el, precum Kant în Königsbergul lui natal, și n-a ieșit niciodată dincolo de arealul în care s-a format, acest popor a dat lumii valori și a primit de la lume valori, a învățat de la toți cei care au trecut pe aici și i-a învățat pe toți cei care au trecut pe aici. Poporul român este frumos și mândru. Nu este însă înstăpânit de o mândrie rigidă, decupată din platoșa războinicului inflexibil și tenace, ci una flexibilă, înțeleaptă, inteligentă, adaptată nevoii de a supraviețui, de a cultiva pământul și a crește în bună pace copiii.

Vorbe! ar spune unii, gândindu-se la marii oameni pe care ni i-am omorât (Nicolae Iorga, I.G. Duca, Armand Călinescu, Ion Antonescu și atâția alții), la marii generali pe care ni i-am împușcat sau ni i-am umilit, ni i-am târât prin închisori, la tăcuta armată pe care ne-am înjosit-o în toate timpurile, pe care am păstrat-o în opinci și am hrănit-o cu mămăligă, inclusiv atunci când venea cu steagul biruinței de la Plevna, de la Mărășești și, în 1945, de pe teatrul de război al supraviețuirii neamului.

Și n-ar putea să le spună nimeni că nu au dreptate. Umilințe și înjosiri au fost. Destule. Sunt. Și, poate, vor mai fi. Unele dintre ele au trecut, altele n-au trecut – sufletul nostru este și azi, ca și al celor de atunci, plin de amărăciune –, dar totul se iartă pe acest pământ care suportă orice. Noi zicem că au trecut, pentru că toate sunt trecătoare. Armata însă a rămas. Ea este deasupra acestor lucruri vremelnice. Ea nu poate să poarte nimănui ranchiună, ea este o forță națională și morală durată prin moarte și prin viață, prin destinul de a muri eroic și de a supraviețui tragic. Armata nu poate fi schimbată de vremuri. Spiritul ei este mai tare ca vremurile. Cel mult, doar unii din cei care o conduc pot fi schimbați și aduși la forma normală convenabilă vremurilor. Armata, nu. Ea urmează implacabil destinul nației. S-a născut odată cu nația și va pieri odată cu ea. Toate celelalte sunt nimicuri omenești. Dar și aceste nimicuri dor. Chiar dacă ele nu pot distruge valorile, așa cum se distrug monumentele – valorile nu pot fi distruse, ele sunt nemuritoare –, pot distruge însă oameni valoroși.

Obiceiul se moștenește. Malaxorul lucrează. După decembrie 1989, când locuitorii Capitalei și ai principalelor orașe din țară erau, entuziaști, pe tancurile armatei cu Tricolorul fluturând, niște fantome au deschis un foc absurd de pe clădiri (îndeosebi de pe cele situate în apropierea unităților militare), în plin centrul Bucureștilor, în Timișoara, în Sibiu, în Brăila, în Brașov și în alte localități, pe ecranele radiolocatoarelor au apărut ținte, în sistemul de transmisiuni al armatei (sistem, este un fel de a spune!) s-au infiltrat diversioniștii...

Desigur că armata a ripostat. Doar nu era să depună armele. Iar acum, când nu se vrea a se mai ști aproape nimic din ce a fost, căci morți sunt cei muriți (iar armata are peste 300 de morți și peste 600 de

răniți) și păcăliți sunt cei păcăliți, câțiva generali și ofițeri sunt târâți prin tribunale, iar ceilalți... fiecare cu destinul lui...

...Anii au trecut. Și vor tot trece. Trecutul deja s-a acoperit de vălul uitării detaliilor. Prospectăm viitorul, pornind din această amărăciune. Nimic nu este perfect pe lumea asta, dar amărăciunea nu poate fi doar un rezultat al imperfecțiunilor. Ea este și un efect al poverilor nemeritate. Aceste poveri nu ne dau generozitatea lui Prometeu, ci condamnarea lui Sisif. Ne ducem pietroiul și nu ne mai interesează restul. Ne bucurăm că mai putem respira și că muntele nu s-a prăbușit încă peste noi. Percepția celuilalt trece prin sine, dar nu poate trece și înaintea sinelui. Herbert Spencer, în Principiile de psihologie, zicea că „sentimentele altruiste sunt toate excitări ale sentimentelor egoiste". Te doare adică durerea altuia, atunci când ea devine durere a ta. Te bucură bucuria altuia, atunci când ea devine bucurie a ta. Îl vezi pe altul, atunci când îl vezi prin tine. Uneori însă te vezi numai pe tine. S-au repartizat, recent, salariile de merit, doar pentru 14 la sută din efectiv (ca și cum, într-o unitate, numai 14 la sută ar fi oameni merituoși, iar ceilalți n-ar fi!) și am remarcat cât de altruistă e lumea și cât de mare este grădina vecinului. S-au încheiat, în februarie, notările de serviciu și am văzut cât de competenți sau cât de generoși sunt cei care apreciază, câtă bucurie sau câtă amărăciune – uneori exprimate, alteori, nu, dar ambele trăite – s-a consumat în rândurile celorlalți. Trăiești o viață cu un om și nu-l cunoști. Și, iată, acum și aici, într-un sistem creat, trebuie să evaluezi munca de un an a unui om care și-a pus poate tot ce are el mai bun și mai frumos în a realiza o picătură de rouă, un diamant în care strălucește o lume întreagă. Dar tu n-ai văzut, pentru că nu erai acolo. Acolo era el. Doar el. Tu erai în altă parte. Și n-aveai cum să cunoști și să înțelegi acea filosofie aspră care umple sufletul, care face măreția profesiei, care șlefuiește măiestria pilotului, a scafandrului, a căutătorului de perle, a sculptorului de cuvânt, a mecanicului conductor, a operatorului de radiolocație, a cercetătorului din domeniul laserilor, a profesorului de matematică... Pentru că tu nu ești nici pilot, nici scafandru, nici căutător de perle, nici sculptor de cuvânt, nici operator de radiolocație, nici cercetător în domeniul laserilor, nici profesor de matematică... Și nici nu încerci să înțelegi. Atunci ce ești? Nu contează ce ești, contează

unde ești. Dar de unde ești, adesea, toate acestea se văd altfel. Luna de pe pământ apare doar ca un glob luminos sau ca o minge de fotbal în care cineva a aprins un bec... Ești, oare, conștient de toate astea?...

...Recent, s-a înaintat spre avizare proiectul de statut al Asociației Naționale a Vânătorilor de Munte din România. Scopul acestei asociații este – spun juriștii – exclusiv de competența Ministerului Apărării Naționale, ceea ce este foarte adevărat, dar ministerul – spun tot juriștii, pentru că așa spune Legea – nu trebuie implicat cu absolut nimic în această Asociație. Pentru ca să fie înscrisă la Justiție, această asociație trebuie să aibă un sediu, dar obiecția este că ea nu poate primi un sediu nici în Brigada 2 Vânători de Munte din Brașov – pentru că implică ministerul –, nici la cercul militar – pentru că, la fel, implică ministerul și, în afară de asta, trebuia să aibă contract de închiriere, iar acesta se cere făcut în urma unor licitații etc. Dar, pentru a închiria, o asociație trebuie să aibă personalitate juridică. Or personalitate juridică nu poate avea dacă n-are sediu, patrimoniu și statut. Cum să ieși din acest cerc vicios?

Dar cercul militar din Brașov a fost construit cu banii ofițerilor generațiilor anterioare, iar Asociația Națională a Vânătorilor de Munte este o ASOCIAȚIE ÎN PRIMUL RÂND A OFIȚERILOR, A VÂNĂTORILOR DE MUNTE ÎN FOLOSUL VÂNĂTORILOR DE MUNTE, AL ARMATEI ROMÂNE, AL ROMÂNIEI și nu o asociație a tingiriștilor în folosul producătorilor de fulgi de păpădie.

Înaintașii noștri și-au rupt de la gură pentru a-și face un cerc militar, un loc unde să se adune, unde să vină până la moarte, să cinstească și să slujească oștirea ce le-a dat viață și căreia i-au dedicat întreaga lor viață. Aici, toți ofițerii – activi și din rezervă, veterani de război –, maiștrii militari și subofițerii se întâlnesc, discută, își fac asociații pe profilul pe care îl doresc, își organizează viața cum vor, respectând condiția de militar și Legea statutului cadrelor militare. Nici nu s-ar putea altfel. Unde, în altă parte, să se ducă acești oameni care s-au hotărât să alcătuiască una din cele mai puternice, mai spectaculoase și mai benefice asociații în sprijinul respectului și în numele gloriei unei arme care a înnobilat oștirea română? Unde să găsească sediul?

O Asociație al cărei scop este în exclusivitate de competența

Ministerului Apărării Naționale trebuie să plătească chirie Ministerului Apărării Naționale? Unde s-a mai pomenit așa ceva? Ce Lege poate fi aceea care-i cere muncitorului să-și plătească patronul?

Ne îndreptăm spre viitor, călcând, fără să ne dăm seama, peste sufletul acelor oameni care au durat spiritul Armatei Române, care ne-au lăsat ca moștenire singura lor mare avere: respectul și iubirea față de oștire, de adevăr și de nația română. Nația, la rândul ei, își respectă soldații. O știm. O spun sondajele de opinie. O spune istoria. O spune viața. Atunci cine nu-i respectă? Cine le calcă pe morminte? Cine le necinstește eroismul? Cine-i târăște prin tribunale? Cine-i obligă să-și plătească chirie în propria lor casă? Cine? Așezați-vă, domnilor diriguitori și făcători de legi, la masa adevărurilor acestei nații și faceți legi în respectul nației și al valorilor ei. Și nu altfel. Ca să ne construim viitorul trebuie să ne respectăm trecutul. Ca să durăm, trebuie să prețuim valoarea. Numai valoarea se află sub semnul duratei. Restul, toate, sunt trecătoare. Iar dacă nu înțelegem toate acestea, s-ar putea să nu avem decât un viitor la timpul trecut.

ASCENSIUNE ÎN ALBUL CEL MAI PUR

Este ora 06.18. Pornim. Ninge. Ajungem în câteva minute la șosea, înapoia gării. Privim înapoi. Gara Bușteni pare hașurată în alb. Tot orașul este cuprins de alb. Alb peste alb. O luăm în pas întins spre Gura Diham. Ne așteaptă un drum lung. Și greu. Stratul nou de zăpadă a adăugat celui vechi ceva mai mult de cincisprezece centimetri. Este aproape finele primei luni de primăvară. Dar, totuși, ninge. Tot ninge. Ieșim din localitate. Ne continuăm pașii pe sub geana pădurii. Aici, vara, este o feerie în verde crud. Acum, iarna, este o feerie în alb. În albul cel mai pur. O luăm spre Valea Cerbului. Prin pădure. Pe drumurile în alb ale vânătorilor de munte. Sunt doar câteva urme. Acoperite complet de stratul nou de zăpadă. Sunt ca niște unduiri. Ultimul care a trecut pe aici, înaintea noastră, a fost, probabil, un câine mare. Sau un lup. Urmele acestea sunt proaspete. Dimineață frumoasă și liniștită. Nici o adiere, nici o mișcare. Doar pașii noștri pe zăpada pufoasă. Uneori se afundă prea mult, alteori rămân la suprafață. Va fi o ascensiune grea. Foarte grea. Ajungem la poiana Coștila. O poiană în alb. Cu două ierni în urmă, pe aici au trecut torentele Patrulei Carpaților. Doamne, cât a fost de greu! Dar cât de frumos! Vom parcurge, până la Omu și, de la Omu, la Babele, același traseu. Dar în sens invers. Atunci am urcat de la Babele și am coborât de la Cerdac. Acum vom urca la Vârful Omu și vom coborî la Babele.

Ninge. Tot ninge. Vizibilitatea este redusă. Probabil că, pe măsură ce vom înainta, va fi și mai redusă. Nu-i nimic. Așa trebuie să fie în munte, iarna. Ieșim din zona împădurită și intrăm în golul alpin. Continuă să ningă. Nu se văd versanții, nu distingem repere cunoscute. Mai mult intuim drumul. Dacă ai fost de multe ori pe munte, ți-ai format desigur deprinderea de a simți sub pași drumul cel bun, de a

găsi soluția potrivită. E drept, uneori nu trebuie să te bazezi prea mult pe această deprindere, dar nici fără ea nu se poate. Până la Priponul Văii Cerbului, nu sunt prea multe probleme. Mers și iar mers. Mers greu, ca pe zăpadă, dar mers. Ar fi fost bune niște schiuri de tură cu piele de focă și încălțăminte adecvată. Lucian are în rucsac două piei de focă. Le va duce acolo, sus, pe Platou, ghizilor care se află la pregătire. Și el face parte dintre ei. Schiurile nu sunt însă cu noi. Se poate și fără ele. N-avem nici colțari. Tipul de zăpadă pe care mergem nu cere deocamdată așa ceva. Avem fiecare câte două bețe de schi, iar Lucian are și un piolet pe care și l-a cumpărat din Franța, de la Chamonix, când a fost acolo, în stagiu, la Școala Munților Înalți. Căutăm să identificăm confluența potecii care vine de pe brâna mare a Morarului cu cea de pe Valea Cerbului. E dificil. Nu reușim. Nici nu e important. Totul e alb, stratul de zăpadă, pe aici, a acoperit totul, pe alocuri are o grosime de câțiva metri, nu se vede la doi pași, stâncile seamănă unele cu altele, ninge.

După ce trecem de Pripon, ascensiunea devine cu adevărat dificilă. La un moment dat intrăm într-un fel de culoar îngust care seamănă cu Hornurile Mălăiești. Privim în sus. De aici, nu pare prea lung. Noi știm că este doar o aparență. De altfel, ceața și zăpada ne limitează strict orizontul. Înclinarea pantei este mare, peste 50 de grade. Lucian trece în față. Nu putem urca decât prin trepte săpate în zăpadă. Constatăm, încet, încet, că, de fapt, culoarul este foarte lung. Nu se mai termină. De două ore ne aflăm în acest culoar. Tot urcăm. Treaptă cu treaptă. Degetele de la picioare sunt amorțite. Ne oprim din zece în zece pași. Inima bate în tâmple, genunchii tremură. La un moment dat, simți capătul puterilor. Prima manifestare a epuizării este impulsul greu de stăpânit de a renunța. A renunța? Dar ce înseamnă a renunța, aici, în abrupt, prins în treptele săpate în zăpadă? De coborât, n-ai cum să cobori, traversarea n-are nici un sens, urcușul simți că devine imposibil! Este un sentiment pe care-l trăiește oricare om care se avântă într-o astfel de ascensiune. Dacă nu-l cunoști și nu-l înțelegi, dacă nu ești pregătit pentru a-l înfrunta, pentru a-l depăși, acesta înseamnă sfârșitul. Mulți oameni – unii chiar foarte bine pregătiți, oameni de munte – n-au reușit să iasă din această clipă de incertitudine, de renunțare, de

disperare. Pentru astfel de situații, nu există rețete. Nu există reguli absolute. Te oprești câteva momente, îți tragi sufletul, aștepți să ți se liniștească bătăile inimii – dar nu prea mult, pentru că prea mult înseamnă ieșire din regimul de efort – și continui. Așa procedăm și noi.

Constatăm că avem încă forță, pașii ascultă, inima nu mai bate în tâmple. Deocamdată. Peste zece pași iarăși va bate, piatra care să zărește prin ceață, pe albul zăpezii, pare cabana de pe Omu, dar noi știm că nu este adevărat, depășim piatra respectivă, mai vine încă una, și încă una, și tot așa...

Trebuie să ai răbdare, trebuie să știi că timpul, pe munte, are alte dimensiuni, iar spațiul înseamnă respect al pașilor pe care îi faci, al pietrei de care îți sprijini i8deea de cabană, al zăpezilor care te limpezesc sau te orbesc.

La un moment dat, calc greșit și lunec câțiva metri pe panta care, aici este la fel de înclinată. Nu disper, îmi controlez lunecarea. Totuși, abia reușesc să îmi opresc căderea, înfigând puternic bățul metalic în zăpadă. Mă ridic, îmi sap cu grijă treptele, cu vârful înghețat al bocancului, reîncep să urc cei câțiva metri. Am forțe noi, parcă mi-au fost date de cineva.

Bocancii de vânător de munte sunt excepționali pentru acest tip de zăpadă, însă costumul meu mozaicat de iarnă, pe care-l iubesc foarte mult și îl port ori de câte ori mi se ivește prilejul, nu este totuși foarte bun pentru astfel de deplasări. Este greoi, incomod, stânjenitor. Se îmbibă cu apă și cu transpirație, devine foarte greu, iar pantalonul, fără parazăpezi, se udă, îngheață, devine o scoarță. Lucian îmi aruncă o cordelină, o fixează cu pioletul în zăpadă. Dar nu mai e nevoie. Sunt atent la treptele pe care mi le fac, evit cu grijă locurile în care zăpada este nesigură.

Suntem iarăși la un metru unul de celălalt. Urcăm. Urcăm mereu. Parcă răsplătindu-ne pentru efortul nostru, ceața se ridică pentru câteva secunde. Zărim, în stânga, sus, Cerdacul și, jos, în vale, stâna. Atât. Dar e o surpriză plăcută care ne dă noi forțe. Știm, de-acum, că mai avem puțin de urcat până la cabană. Constatăm că am urcat vertical, direct în abrupt, și nu pe poteca de vară – nici nu s-ar fi putut așa ceva –, prin acel culoar-horn prin care, vara, nici nu îndrăznești să privești.

Ieșim pe Creasta Morarului, foarte aproape de cabana meteorologică. Bate un vânt puternic. Vântul de creastă. Este un vânt răscolitor de amintiri. Mi se umple sufletul de căldura lor, de zborul anilor pe care i-am trăit pe munți și pe dealuri, cu plutonul meu, cu compania mea, sau, în calitate de ziarist militar, împreună cu cei care, la rândul lor, își durau și ei experiența cea mai frumoasă a acestui spațiu plin cu iubire și respect. Cabana nu se vede, dar știm că nu este prea departe.

Dăm peste o cruce de metal – Doamne, câte cruci mai sunt și pe muntele ăsta! – și citim: *„Pe vârful Omu am muncit o viață/ Pe timp frumos, dar și în ger și ceață/ Cum este vremea transmiteam din două în două ore/ Mai toată lumea-l cunoștea pe nenea Gore./ Eu pe turiști mereu i-am îndrăgit/ Și nu odată -n vreme rea i-am găzduit/ Muntele mi-a fost precum un frate/ La el rămân acum pentru eternitate. Ridicat în amintirea celui care a fost Gore Spiridonescu, om de mare omenie, care a lucrat 25 de ani la stația meteo de la Vârful Omu."*

Să-ți fie piatra ușoară nene Gore, toți te știm. Lumea e mică aici, pe unul din cele mai înalte piscuri ale pământului românesc.

În câteva minute, ajungem la cabana meteorologică. Bate un vânt aspru, stratul de zăpadă gros de câțiva metri acoperă ferestrele și ușile, pătrundem în cabană printr-un fel de trepte săpate în zăpadă, ca într-un adăpost antiatomic. Meteorologii din tura de serviciu și șeful Asociației Ghizilor Montani ne primesc cu bucurie. Le povestim aventura noastră, care se află, totuși, abia la jumătatea drumului. Ceaiul este fierbinte, în bucătărie e cald și bine, forțele ne-au revenit complet, suntem gata de drum.

Urcăm, în pas viu, Vârful Bucura. Vântul bate puternic, ceața este persistentă, nu se vede la doi pași. Descoperim totuși cornișa și o evităm cu multă grijă. Coborâm, apoi, cu prudență pe partea cealaltă a Vârfului Bucura și intrăm în traversarea de deasupra Cerdacului. Este o brână foarte îngustă, acoperită în întregime de zăpadă. Nu avem voie să greșim.

Orice eroare ar însemna o cădere de sute de metri în abisul alb, fără vreo șansă de scăpare. Nu asta-i însă problema. Nu va cădea nimeni. Dar concentrarea asupra treptelor pe care le săpăm cu vârful bocancului

în zăpadă este atât de mare, încât nu se aude decât vântul care suflă intens. Tot atât de intens ca în iarna în care am recunoscut traseul pentru Patrula Carpaților. Suntem încă în acest traseu. Îl reparcurgem, dar în sens invers. Ieșim cu bine pe platou și ne continuăm drumul. Platoul nu mai este însă bulevardul montan pe care îl știm. Vântul puternic, ceața și zăpada abundentă fac din el un spațiu dificil de străbătut, un tăpșan echivalent cu un labirint. La un moment dat, între două indicatoare metalice, pierdem drumul. Abia de ne zărim vârful bocancului.

Avem senzația că ne găsim într-o baie de aburi de gheață. Este nevoie ca maiorul Lucian Pașca să scoată busola. Regăsim repede direcția de deplasare și, în două ore, ajungem la Cabana Babele. Domnul Sandu Brumaru, șeful cabanei meteo, prietenul nostru, tocmai se întoarce de la schi, de la Cota 2000. Ne continuăm drumul în direcția aceea.

Până aproape de Cabana Piatra Arsă, unde va sosi mâine lotul vânătorilor de munte pentru Patrula Ghețarilor, drumul este excelent. Apoi devine foarte greu. Este deja întuneric. Întuneric, ceață, vânt. Urechile ne-au înghețat demult, pe pleoape, pe sprâncene și pe echipament avem promoroacă, dar asta e. O parte din traseu îl vom parcurge, deci, noaptea, pe viscol.

Vântul bate puternic din dreapta. Mâinile au înghețat pe bețele de schi, încercăm, cumva, să le protejăm, dar speranțele sunt foarte slabe. Este un vânt continuu, de zonă alpină, care n-are milă de nimeni. Trebuie să urcăm Vârful Furnica. Ultimul urcuș. Care n-ar trebui să fie prea greu. Nici nu este. Dar zăpada esta mare, ne aflăm în plin întuneric și avem deja aproape 14 ore de mers.

Ajungem totuși cu bine în vârf și începem să coborâm spre Cota 2000. Ne bucurăm că, la cabana Miorița, vom bea un ceai fierbinte și o apă minerală, după care vom coborî, prin abruptul atât de cunoscut, în Sinaia. Din păcate, cabana Miorița, acest superb loc din Munții Bucegi, este într-o stare jalnică. Fără uși, fără ferestre, plină cu moloz și cuprinsă de zăpezi. Doamne, cine ia făcut așa ceva?

Ne continuăm drumul cu regret. Coborâm. Fără probleme. În mai puțin de o oră, suntem la cota 1400. Și, în următoarea oră, adică la 22.18, ajungem în gara Sinaia. Au trecut șaisprezece ore. Șaisprezece ore pe

traseele Patrulei Carpaților, șaisprezece ore de înfrățire cu muntele, șaisprezece ore ale unei ascensiuni în albul cel mai pur, în spațiul de iarnă al instrucției vânătorilor de munte. Cu primul tren, eu voi pleca spre București și, tot cu primul tren, Lucian se va întoarce la Brașov. Data viitoare, vom merge în peretele Văii Albe sau în abrupturile din Piatra Craiului.

PÂNDARI ȘI PÂNDIȚI

Orice bun român care se respectă se adună cu alt bun român care se respectă și chiar cu un bun neromân care se respectă la o bibliotecă, la vreun colț de stradă sau la un pahar cu vin, la „ Hanul lui Manuc”, la „Botul calului”, la „Doi cocoși”, la „Doi colonei”, la „Doi căpitani” sau prin alte locuri și cu alte nume, mai iau în răspăr vreo idee, mai pun țara la cale, mai ascultă cu toții câte un cântec de inimă albastră, mai trag câte o înjurătură, îl mai bârfesc ba pe unul, ba pe altul, că așa e... românește. Acesta-i bunul român, care nu trebuie confundat însă cu profitorul, cu pândarul vremurilor tulburi. Profitorul, chiar dacă are aceeași fizionomie a bunului român, este cu totul altceva. Adevărat, nici el nu lipsește din locurile din care se poate acumula câte ceva. Firește, nu din plăcerea de a fi împreună cu un altul, la un teatru sau la vreun pahar de vorbă, pentru că pe el nu-l interesează așa ceva, ci altceva. El nu se duce în cârciuma de lângă gară, decât dacă este forțat de vreun interes. El frecventează mai ales locurile în care au acces cei cu dreptul de decizie sau cu posibilitatea de a oferi ceva. Acolo – și nu numai acolo – profitorul își făptuiește planul sau își aranjează ploile privind câștigul, avansarea, mărirea, suirea, mutarea, promovarea sau ce își mai propune el să realizeze. A auzit și el, ca tot omul care a citit o carte, de principiul lui Peter, dar profitorul nu-și pune în acești termeni problema competenței, el este bun pentru tot ce-i poate aduce un avantaj. El nu face nimic pe gratis – nici măcar propria-i meserie –, la el totul se supra-plătește, viața pentru el este un târg în care trebuie să vândă și să cumpere, să inducă în eroare, să câștige și să nu piardă. Acesta-i talentul lui. Aceasta-i competența lui. Prin locurile de care vorbeam mai sus, oamenii își mai spun și câte un of, își mai varsă focul, iar cei altruiști, boemi și... proști, se mai și îngrijorează de necazurile

celorlalți, mai și deplâng soarta lumii, de la Gingis-Han la Petru cel Mare, de la vreun ales al poporului la vreun hulit al decorului. Așa a fost mereu și, probabil, că tot așa va fi cât vom trăi. Bunul român nu se va lipsi niciodată de Cațavencii și Neneaiancii, Tipăteștii și Farfuridiștii vremurilor sale. Viața ar fi foarte plicticoasă și, poate, foarte tristă fără ei. Unii îi vor lua la unsprezece metri pe alții, argoul va prospera, iar înjurătura de obidă sau de fantezie se va înstufa și mai mult sau se va... esențializa și mai consistent. Pentru că există consistență și în așa-ceva, nu? Se spune că ungurii au cele mai impresionante, cele mai pitorești și cele mai prelungi înjurături de pe mapamond, dar nici noi nu suntem mai prejos. Mi se pare corect. Doar suntem buni vecini, chiar dacă ne mai păruim uneori.

Profitorii, pândarii tranzițiilor, ai situațiilor confuze, vorbesc cel mai mult, se bat cu pumnul în piept, au fel de fel de idei, sunt cei mai nedreptățiți (când din imaginea nedreptățirii le vine certificatul sau avantajul), își caută primii drepturile, se bat chiar și pentru alții, dacă avantajul este de partea lor. E drept, sunt și unii care tac și fac. Tot ce-și plănuiesc ei, cu principii sau pe lângă principii. Și nu se dau în lături de la a deschide uși și prin față și prin dos, și direct și prin alții, și cu forța și cu umilința, și aplicând legea avantajului și neabdicând nici o clipă de la fărădelegea smulgerii bunului altuia, în numele filosofiei profitorului și învârtitului. Cunosc o mulțime de oameni care văd fenomenul ca pe un cancer, ca pe o mafie de tipul celei italiene, fără leac, fără măsură, fără nimic. Din când în când mai explodează însă buboiul și ne umple de coptură pe toți. Ne apucă, așa, o silă cumplită când ne gândim că am stat cândva la aceeași masă. Deunăzi, unul din cei pe care-i știm a fost detronat din eșalonul profitorilor și din dulcele târg al Iașilor, dar noi, țăranii români, știm foarte exact, din generație în generație, că pirul nu dispare atunci când i se taie doar... moțul. Nu dispare deloc, este de-al pământului.

Am primit la redacție o mulțime de fotografii cu unul care-și face casă folosindu-se de mașinile unității, de soldații unității și de nevederea celor care ar trebui să-l vadă și să ia măsuri. Dar pândarii și profitorii nu pot fi așa ușor prinși cu mâța în sac pentru simplul motiv că nu de mâțe le arde lor. Mâțele sunt făcute să umble pe acoperișuri și

să miaune. Ei sunt tot timpul la pândă, pe față, ei văd totul și aud totul, ei își creează „front de lucru" și au de lucru pentru toate fronturile. Lucrează acoperit, iar unii o duc așa toată viața. Îi lovesc nemilos pe cei care-i deranjează, îi aruncă prin alte garnizoane (când le stă în puteri), se folosesc de toate mijloacele pentru a-i distruge efectiv. Cine le stă în cale plătește scump îndrăzneala de a-i înfrunta. Pentru că asta-i morala lor. Cei ce smulg inele de aur de pe degetele livide ale morților nu sunt altceva decât jefuitori de morți. Cei ce își bat joc de cei vii nu pot fi altceva decât ticăloși de drumul mare care n-au ce căuta nici la colțul străzii, unde se întâlnește un om bun cu un alt om bun și nici în unitatea militară unde soldatul vine să-și facă armata, iar ofițerul își exercită onorabila sa profesie. Ei, acești ascunși pe după colțuri, deghizați în plină stradă sau ajunși printre noi, au polițe de plătit, afaceri nebuloase de aranjat, averi de adunat, suflete de mâncat. Ei nu pot trăi decât în această încâlceală, în această confuzie de planuri. Câți or fi din ăștia, Dumnezeu știe! Înainte ziceam că sunt cazuri izolate, că sunt excepții, că... Acum nu mai zicem nimic că, de, e economie de piață. Armata nu este însă piața nimănui, ci instituția care te învață să fii om, care te obligă să fii om. Dar principiul acesta nu este valabil și pentru ei. Neomul nu poate fi obligat să fie om. Pentru că nu se poate. El este altceva. El face parte dintr-o altă lume. El este pândarul și profitorul tranziției. Este deci posibil ca și în această instituție să se infiltreze pândari de profesie și neoameni de profesie. Profesia lor este incompatibilă cu condiția de ostaș, dar asta n-are importanță pentru ei, ci pentru noi, ceilalți. Mediul lor favorit se află în locurile marcate de incompatibilități, de încurcături, de tranziții. Ei se infiltrează ușor în astfel de locuri. Mimează. Au totdeauna pregătite pașapoarte false. Este ca și cum lupul și-ar pune coarne și blană de berbec și ar deveni, cum spunea cineva, un fel de... colonel al oilor. Întrucât nu oile își aleg și își avansează coloneii (ele ascultă și execută doar ordinele), el poate rămâne bine-mersi la stână, până-și mănâncă toate oile, ferindu-se doar de... cioban. Iar cum ciobanul are câteodată orbul găinilor, nimic nu este mai simplu pe lumea asta ca lupul pândar-șef la stână... Nici acum n-or fi prea mulți din ăștia, cel puțin mie nu mi-a fost prezentat nici unul, și nu li se scrie pe frunte că sunt ce sunt. Pe frunte nu li se scrie nimic, sau

își scriu ei înșiși că sunt cei mai cei. Nu fruntea este însă vinovată de ce sunt ei cu adevărat, ci ceea ce au sub frunte și sub blana de oaie. Armata nu este și n-ar trebui să fie mediul lor favorabil. Și cu atât mai puțin, adăpostul lor comod. În armată există un sistem riguros de pregătire pentru luptă, legi și regulamente, ordine și dispoziţiuni, disciplină și... responsabilitate. Armata pregătește oameni adevărați, luptători care să moară de gât cu inamicul dacă țara le-o cere, nu ticăloși și îmbuibați, nu Cațavenci și făcători de bani, nu îngâmfați, aroganți, filfizoni și profitori. Dar, din păcate, sunt și din aceștia prin armată. Și nu-i prea bagă nimeni în seamă. Îi lasă de capul lor. Și ei asta vor. Dacă presa nu s-ar lega de ei din când în când, nu i-ar deranja nimeni cu nimic. Pe unii, îi știm. Pe alții, îi cam simțim. Pe unii, poate, doar îi bănuim. Pe mulți dintre ei îi onorăm și îi cinstim după legile breslei, adică după ce le e scris în frunte sau în fișa postului. Dar faptul că sunt și indivizi de acest tip printre noi, că știm că sunt ne determină să nu avem deplină încredere unii în alții, să ne privim unii pe alții cu suspiciune, să ne păzim de cei ce ne pândesc, să închidem bine ușa de la intrare, să ne ferim și de umbra noastră, să ne măsurăm cuvintele, să ne vedem, cum se spune, de treaba noastră. Faptul că ne vedem de treaba noastră nu este rău deloc. Așa trebuie să fie într-o armată. Vremea neîncrederii, a suspiciunii, a fricii de celălalt ar fi trebuit să treacă. Dar n-a trecut. Nu ne putem transforma acum în detectivi, în căutători de colportori, de pândari și de ticăloși. Dar nici nu trebuie să ne fie frică de ei. Indiferent pe ce treaptă s-ar afla și ce ar învârti. Nimeni nu poate sfida prea multă vreme adevărul. Vine o vreme când lucrurile ies la iveală. Din păcate, astfel de vremuri vin totdeauna prea târziu. Dar vin. Deși nu țin prea mult. Doar atât cât să lase loc iluziei că suntem nepândiți și speranței că omul, mâine, va fi cel adevărat. E drept, numai și numai cel care slujește adevărul este un om adevărat. Dar câți dintre noi reușesc să deosebească adevărul de non-adevăr?

În anticamera dramei

FUGA DE ORIZONT

Omul, în lumea modernă, voiește să fie onorat în interioritatea sa.
G.W.F. Hegel

Cu mult înainte de 1989, centrele militare semnalau o acută deteriorare a resursei umane încorporabile, îndeosebi în ceea ce privește sănătatea și rezistența psihică. Cerințele de efective erau destul de mari – armata reprezenta, atunci, între altele, și una din modalitățile de a mobiliza forță de muncă ieftină, aproape gratuită –, iar posibilitățile de a aduna sub arme tineri apți de instrucție și de muncă fizică brută deveneau din ce în ce mai reduse. Procentajele de inapți pentru serviciul militar erau, încă din vremea aceea, cel puțin îngrijorătoare, ca să nu spunem alarmante. Ceva se întâmpla cu sănătatea și vigoarea tinerei generații, dar nimeni nu spunea ce anume. Studiile sociologice publicate în acea vreme erau și ele la fel de îngrijorătoare. După 1990, aceste procentaje nu au scăzut, ci, dimpotrivă, au crescut. Cauzele sunt multiple. Le-au semnalat sociologi, psihologi, institute abilitate, ziariști, scriitori, oameni de știință, toți cei cărora le pasă într-un fel sau altul de viitorul acestei națiii. Dar ele sunt semnalate de multă vreme, încă de la Hegel și Wundt. Nu suntem, desigur, un popor de handicapați, cum ar putea să rezulte din unele reportaje televizate care se tot reiau pe anumite posturi cu o frecvență care ar trebui să dea de gândit, dar fenomenul handicapării începe să se facă din ce în ce mai mult simțit. Vrem sau nu vrem.

Ne place să ni se spună de alții, dar ne spunem și ne tot spunem și noi înșine, ori de câte ori avem prilejul, că suntem un popor puternic, sănătos, cu sevă, cu forță nativă, cu resurse de inteligență care vin dintr-o cultură milenară, dintr-un sistem de valori bine ancorat în spațiul

nostru de existență. Poate că așa și este. Desigur, până la un punct. Sună frumos această judecată afirmativă, aproape categorică. Sunt și argumente în favoarea ei. Nenumărate. Tot mai mulți tineri câștigă olimpiade internaționale de matematică, de fizică, de electronică, de informatică. România a dat omenirii străluciri pe firmamentul științei și al culturii. Arta interpretativă românească este recunoscută pentru valoarea ei, iar spațiul nostru spiritual este atât de vast, atât de dens, atât de divers și atât de profund, încât găsești în el aproape orice. Indicii antropometrici sunt și ei, pentru o parte din populația tânără, în creștere. O arată, de altfel, și rezultatele sportive cu totul și cu totul deosebite. Dar și faptul că tot mai mulți oameni, îndeosebi tineri, lipsiți de orizont și de speranță, capotează, nerezistând presiunilor și labirinturilor acestei lumi kafkiene care s-a instalat și la noi, este tot un adevăr. Un trist și extrem de dureros adevăr. Într-o țară care ar putea să fie a minunilor lăsate de la Dumnezeu, pentru că are aceste minuni, se află, uniți în aceeași limbă și în același suflet, genii, copii-minune, care uimesc lumea prin inteligența lor și prin pregătirea lor, și oameni la capătul speranței, copii-pe-marginea-prăpastiei, aurolaci și tineri fără căpătâi care, poate, mâine, dacă nu chiar de azi, vor deveni delincvenți notorii. Este un mare paradox, dar și un mare păcat pentru o țară cotată cândva cu unul dintre cele mai eficiente și mai serioase sisteme educaționale din lume. Un sistem care, azi, continuă totuși să producă elevi și studenți geniali. Dar și un sistem care nu reușește să împiedice proliferarea de dezamăgiți și chiar de devianțe comportamentale grave în rândul populației tinere. Desigur, procentul devianțelor comportamentale este, totuși, mic, dar nici al geniilor nu este uluitor. De altfel, se știe, ambele producții sunt, de când lumea, egale pe diagrama lui Gauss. Între genii și monștri se află însă o lume extrem de diversă și de ciudată, care îmbracă toate culorile și toate nuanțele, de la tragic, la sublim. Partea tragică am început s-o privim mai îndeaproape. Reportajele televizate cu aurolaci sunt acuzatoare, cele realizate în cartierele lipsite de orice salubritate și de orice respect față de nivelul de civilizație la care se află sau ar trebui să se afle țara sunt revoltătoare. Oameni care trăiesc în ruinele unor foste magazii, care dorm pe unde pot, unii, prin gări sau chiar sub cerul liber, solitari care nu-și pot încălzi locuința pe timpul

gerurilor cumplite, bătrâni care caută prin coșurile de gunoi o bucățică de pâine și o molfăie apoi la un colț de stradă pentru a-și astâmpăra foamea, tineri cu ochii duși în fundul capului, lihniți de foame și câteva bande de tineri care terorizează unele cartiere... Iată o imagine care nu ne poate face cinste. O imagine care există. Există și prin alte părți, e drept, chiar și în țări foarte bogate, dar asta nu-i o consolare. La noi, ea n-ar trebui să existe.

Mulți tineri nu-și mai propun să urmeze învățământul superior (îndeosebi politehnic), întrucât, după absolvire, au prea puține șanse de a-și valorifica studiile, numărul copiilor care nu mai frecventează școala a crescut. Înainte de 1989, valoarea învățământului românesc general scăzuse și ea, e drept, în anumite locuri, până la degradare, datorită amestecului arbitrar și confuz de teorie și practică, de voluntarism și cvasi-profesionalism, de valoare și mediocritate, de politicianism, populism, căpătuială și lipsă de orizont științific. După 1990, deși în plină și benefică reformă, învățământul a intrat iarăși într-un con de probleme, datorită bugetului sărac, creșterii numărului de șomeri din rândul celor ce întrețin familii numeroase și creării imposibilității trimiterii copiilor din respectivele familii la școală, micșorării până la dispariție a orizontului profesional pe care îl oferă școala, deci a șanselor ca, învățând, absolventul să aibă un loc de muncă sigur și bine plătit etc. etc. Lipsa de siguranță socială și profesională are efecte numeroase și, adesea, dezastruoase în toate planurile, dar mai ales în planul echilibrului și stabilității personalității umane. Se accentuează până la catastrofă procesul de înstrăinare, amărăciunea și dezamăgirea, neîncrederea și nesiguranța. În aproape toate mediile, numărul sinucigașilor a crescut, ca și cel al actelor necugetate și al infracțiunilor și nenorocirilor de tot felul. Sunt familii care se dezmembrează, cu toate consecințele care decurg de aici, în timp ce, pentru cei tineri, devine din ce în ce mai greu să-și asume responsabilitatea constituirii unei familii care să-și dorească mulți copii și multă fericire în acest spațiu al singurei valori perene a omenirii: conviețuirea în familie. Probabil că și pe la alții e cam la fel, de vreme ce, în aproape toate filmele aduse de peste hotare, în aproape toate emisiunile de televiziune ale unor posturi serioase, se încearcă recultivarea respectului față de familie și de copii.

Care sunt deci posibilitățile reale pentru un tânăr, în ziua de azi? Ce poate el face? Ce șanse are? Nu sunt prea multe. Dacă este fiul unui om cu mulți bani, se poate lefăi, poate să-și permită orice, inclusiv o bună școală, o bună educație. Dar oamenii cu mulți bani nu sunt chiar pe toate drumurile. Dacă este fiul unui țăran, poate urma, adesea, fără nici o problemă, școala din sat (cu condiția ca părinții săi să fie apți de muncă și să nu fie el nevoit să ducă greul trudei pământului). Mai departe, Dumnezeu cu mila, sau tata cu banii... Dacă îi are. De aceea, mulți din copiii satelor nu se gândesc să meargă mai departe. Ei vor rămâne în sat, cu această psihologie amară de robi ai pământului, așa cum a fost totdeauna la români. Numai că nu o să mai țină multă vreme așa. Este timpul ca țăranul să devină stăpân și nu rob al pământului. Dar pentru aceasta, îi trebuie o foarte serioasă școală, o temeinică știință de carte. O știință care nu se mai poate mulțumi cu... tabla înmulțirii. O știință care va însemna matematică, electronică, inginerie genetică. Dar cum să ajungă, azi, un tânăr dintr-un sat prăpădit, acolo, la marile facultăți electronice, de biologie și de inginerie genetică? Cine-i plătește lui meditațiile, cine-i asigură accesul la informația științifică de ultimă oră care i se cere la examen? Și, dacă totuși ar ajunge, la ce i-ar folosi în următorii 10-15 de ani astfel de studii complexe și sofisticate, în acel sat prăpădit unde agricultura se face cu un plug tras de un cal sau cu un tractor propășit pe la vreun mecanizator de modă veche? Dar tot tânărul de la țară speră să ajungă la oraș. Și ajunge... Dacă tânărul este fiul unui muncitor prost plătit are perspectiva, cu puțină șansă, să studieze la o școală profesională și să-i ia locul tatălui său, să-i devină coechipier, să devină șomer sau, cel mai rău, să îngroașe rândurile tinerilor cu probleme. Dacă este însă fiul unui șomer, șansele sunt și mai reduse... Desigur, toți acești tineri pot încă urma un liceu de stat, un liceu militar, o facultate particulară sau de stat... Nu s-ar spune că, teoretic, nu există șanse. Dar noi cunoaștem cu toții adevărul. Între tinerii încorporați există mulți analfabeți.

Ei, bine, acesta este tabloul în care se formează tinerii pentru viață, înainte de a fi chemați sub Drapel. Mulți dintre ei vin în armată cu aceste traume, cu aceste presiuni formidabile. După euforia Revoluției din decembrie 1989, când ei, tinerii, cu sufletul lor curat și cu marea lor

speranță de mai bine, au ieșit în stradă și au înălțat acolo un adevărat rug al purificării nației, iată-i, acum, victime ale unei situații pe care n-a prevăzut-o nimeni. Mulți dintre ei vin, deci, în armată cu aceste mari probleme, cu această mare dezamăgire. Iar prima îngrijorare, pe care o formulează destul de limpede celor care au răbdarea și bunul simț să stea de vorbă cu ei și nu să-i repeadă, este o proiecție a lipsei de viitor, de șansă pentru obținerea unui loc de muncă, după ce vor termina armata. Ne se tem de armată, ci se îngrozesc de această neșansă de a nu avea, după armată, un loc de muncă sigur. Mulți dintre tinerii cu probleme au și greutăți familiale mari: părinți despărțiți sau bolnavi, mulți frați, încurcături de tot felul, pentru că un necaz nu vine niciodată singur. Și ce găsesc ei în armată? Desigur, unii – cei mai mulți – găsesc aici oameni obișnuiți, buni profesioniști, instructori desăvârșiți, care scot untul din ei și-i fac bărbați adevărați, luptători. Unii n-au însă această șansă. Ei, aceștia din urmă, găsesc, în unele unități, mentalități de pe vremea lui moș Teacă, caporali mici la suflet și la minte care-i înjosesc și îi umilesc, practici reprobabile care se transmit din contingent în contingent, Dumnezeu știe cum!, sărăcie, zone de corupție și câte altele.

Soldatul nu fuge de o bună instrucție. Dimpotrivă, instrucția dură, dar corectă și inteligentă, îi place. Și o acceptă. Știe că, la capătul ei, va fi un bun soldat, un om pregătit nu numai să-și apere țara, ci și pentru viața grea care îl așteaptă, că va fi un performer. Și toți își doresc să devină performeri. N-am întâlnit niciodată un soldat care să fugă de o bună instrucție. Dimpotrivă, în lunga mea experiență de instructor, am constatat că, atunci când instrucția este bine concepută și bine făcută, soldatul, transpirat, plin de sare, la capătul puterilor, este mulțumit. Nu de greu fuge soldatul român. Un soldat adevărat nu fuge niciodată de greu. Nu greul îl duce la disperare pe un soldat. Nici chiar pericolul de moarte nu-l înspăimântă. El, ostașul, n-a fugit niciodată de greu, ci l-a înfruntat cu bărbăție și credință. *Ostașul, ca oricare om de pe lumea asta, fuge de umilință. Nu greul este insuportabil. Umilința este insuportabilă. Nu greul îl doare. Umilința îl doare*. În alte armate, acest lucru elementar a fost înțeles de multă vreme. Spre exemplu, la vestita academie West Point, când un cadet săvârșește o abatere, i se aplică, între alte pedepse, și aceea de a înconjura curtea școlii, în pas

alergător, cu tot echipamentul. Dar este o pedeapsă pe care el, cadetul, și-o asumă, o acceptă, întrucât știe că o merită și că e prevăzută în sistem. Nimeni nu-l umilește. Nici gradatul și nici ofițerul nu-și fac o plăcere din a-l alerga prin curte, nu-l înjură și nu-l chinuie pentru a se distra ei sau pentru a-l înjosi pe el. Totul, absolut totul, are un obiectiv precis, este măsurabil, vizează formarea luptătorului și nu chinuirea inutilă a omului. Sunt, desigur, și teme în care se urmărește formarea rezistenței ostașului la presiuni psihologice și la umilințe. În războiul psihologic există și așa ceva. Dar sunt teme de instrucție, nu modalități de exprimare a carențelor în educație ale instructorilor, gradaților și celorlalți.

Orice efort se cere evaluat. Este un lucru elementar. Eu însumi l-am aplicat zece ani cât am fost în flancul drept al unei subunități, cu rezultate de-a dreptul spectaculoase. Niciodată, noi, comandanții de subunități de atunci, n-am fost la instrucție fără cronometru, fără schița terenului și a exercițiului gândit îndelung. N-am umilit în viața mea un soldat. Dimpotrivă, l-am ajutat să fie mândru, să aibă conștiința și alura de învingător. Pentru că așa am fost și eu, la rându-mi, învățat și format. Or, din păcate, astăzi, unii comandanți de subunități nu se mai gândesc la așa ceva. Ba, mai mult, unii au ajuns să pretindă militarilor, pentru câteva ore de învoire, țigări, bani, cadouri. Așa ceva nu este admisibil într-o armată, indiferent care ar fi situația ei financiară. Cunosc un caz când, pentru câteva ore de învoire, ostașul trebuie să-i aducă șefului său nemijlocit trei sticle cu bere, pentru că mama soldatului respectiv lucrează la un bufet. Trei sticle de bere costă aproape șase mii de lei, iar mama ostașului câștigă pe lună 90.000 de lei și mai are acasă încă doi copii cărora trebuie să le dea de mâncare. Pretenția acelui comandant de subunitate este, în aceste condiții, o ticăloșie. Instructorul este obligat să-l cunoască bine pe ostaș, să și-l apropie, să fie prieten cu el și să-l ajute să acceadă la performanță. Or, în loc de receptivitate, de predispoziție la dialog, de organizare riguroasă, de respect – pentru că prima condiție a unei bune instrucții este respectul –, de grijă, de rigoare și de știință a instrucției, tânărul militar găsește practici stupide, oameni puși pe căpătuială (atâția câți sunt), „vetereani” (militari de ciclul doi) care-l pun să facă „muncile lui Hercules”, ofițeri care nu

se obosesc să afle că și el, umilul ostaș, există și are probleme etc. Nu peste tot se întâmplă așa ceva, se înțelege, dar există locuri unde se întâmplă, iar aceste locuri sunt inclusiv unități cu mare firmă, cum este, spre exemplu, Brigada de Gardă.

Desigur, nu armata este vinovată pentru marile probleme pe care le are tineretul nostru azi. Ele sunt un produs al mediului, al tranziției și al neșanselor. Dar nici instituția noastră nu poate fi absolvită de vina pe care o are, de insuficienta pregătire profesională, psihologică, pedagogică și umană a unora dintre instructori, de neeradicarea practicilor stupide care vin dintr-un subsol infestat de prejudecăți și nerespect. Nimeni nu spune că ostașul trebuie tratat ca o domnișoară aflată la pension, că tânărul care vine în armată trebuie cocoloșit, înfofolit și privit ca o ființă fragilă și delicată, în jurul căreia trebuie să mișune psihologii, sociologii, doctorii, pedagogii, ofițerii, generalii, savanții și preoții. Tânărul care vine în armată este un om ca toți oamenii și trebuie tratat ca un om, și nu ca o pacoste sau ca o ființă neadaptabilă care se hrănește cu zilele comandantului de subunitate, cum se glumește pe ici pe colo. Acolo unde ostașii sunt tratați ca niște oameni care se află la datorie, sub Drapelul țării, rezultatele sunt pe măsură. Românul – inteligent, tolerant, modest și harnic – este capabil de performanțe incredibile. Așa se și explică rezultatele deosebite ale unor unități, în aceste condiții extrem de sărace și de dure. Acolo unde se uită însă că și ostașul este un om, unde anumiți gradați certați cu simțul bunului român își fac de cap, unde ofițerii se fac că nu văd ce se întâmplă sau încurajează asemenea acte, consecințele pot fi dezastruoase. Ne pare rău, dar trebuie să o spunem răspicat: nu există pentru o armată durere mai adâncă și amărăciune mai mare ca atitudinile și faptele prin care se umilesc și se nedreptățesc, cu bună știință, ostașul, subofițerul, maistrul militar și chiar ofițerul, iar aceste atitudini și fapte sunt, la rându-le, factori favorizanți ai unor gesturi necugetate, disperate cum sunt dezertările și sinuciderile.

STRATEGIA ÎNGRIJORĂRII

La politică și la fotbal toți ne pricepem. Este știut de când lumea! Dar la strategie? La strategie și mai și! Mai ales că sună frumos, interesant, impresionant acest cuvânt: STRATEGIE. Orice se poate pune sub această căciulă imensă. Pentru că strategia se ocupă cu războaiele, nu? Iar războaie, slavă Domnului, avem de când e lumea. Tot felul de războaie. De regulă, calde, fierbinți, distrugătoare. Ca lava vulcanilor din epoca de piatră. Există însă și unul... rece. Unul singur. O amenințare reciprocă de o jumătate de secol, un ghem de probleme cât globul pământesc, care a cumulat filosofia tuturor războaielor la un loc și încă ceva în plus, cu totul și cu totul necunoscut până în acest secol: descurajarea nucleară, perspectiva autodistrugerii totale.

Și, de aici, întrebările. Războiul rece a fost o realitate, este o speculație, o metaforă, sau doar un concept? Și, dacă a fost o realitate, un fapt, care sunt rezultatele confruntării beligeranților? O victorie pentru unii și o înfrângere pentru ceilalți? Sau mai multe victorii și tot atât de multe înfrângeri? Numai victorii? Numai înfrângeri? Sau și unele și altele? Războiul rece a fost chiar așa cum se spune, rece, sau a produs, peste tot și peste toate, în afară de o mie de dușuri reci, și o mulțime de dureri de cap și de probleme fierbinți? Înainte de a trage linia și a aduna ce a fost și ce nu a fost, ce a fost rău și ce n-a fost prea rău în această ultimă jumătate de secol, ar trebui, poate, să ne aducem aminte că lumea nu a început cu noi și nici cu războiul nostru rece, nu s-a sfârșit o dată cu încheierea războiului rece și nu se va sfârși nici cu războirile opiniilor, iluziilor, confuziilor sau speranțelor noastre. Când am venit pe pământ, noi am găsit această lume aproape așa cum e ea acum și o s-o lăsăm tot aici, când nu vom mai fi, așa cum am găsit-o. De aceea, un război nu poate schimba mare lucru pe acest pământ. Cel

puțin așa a fost până acum. Și, probabil, tot așa va fi și de acum înainte. Cu atât mai mult cu cât, acum, războiul nu mai este chiar instrumentul cel mai eficace în realizarea unor obiective politice. Succesul politic în relațiile internaționale nu se mai obține numai în urma victoriei sau înfrângerii pe câmpul de luptă, într-o bătălie decisivă. Războiul rămâne doar unul din instrumente. Dar și acesta își schimbă radical fizionomia, devine altceva. Mai sunt și altele, deosebit de eficiente în epoca în care ne aflăm: diplomația, forța economică, presiunile economice, mass media, forța organismelor internaționale etc. Armatele au devenit foarte costisitoare și, de aceea, soluțiile militare în rezolvarea unor probleme nu sunt totdeauna agreate nici de opinia publică, nici de factorul politic. Desigur, această aserțiune nu are valoare universală. Aici ar fi nevoie, totuși, de o delimitare. Una este să folosești forța militară pentru a impune un interes, pentru a rezolva o problemă în care tu ești interesat și cu totul altceva să folosești forța militară pentru a răspunde la un atac armat, pentru a-ți apăra țara. Dar și această noțiune – „a-ți apăra țara prin forța armelor" – devine, cumva, în anumite medii, discutabilă. Ce înseamnă „a-ți apăra țara prin forța armelor"? Este aceasta ultima soluție? Este unica soluție? Împotriva cui? În ce situație? Aproape toate țările din Europa – inclusiv cele vecine cu noi și cele aflate în zona noastră de interes – au declarat că nu au inamici nominalizați și nu se consideră inamic pentru nici o altă țară. Cele mai multe au declarat că sistemul lor de apărare este împotriva unui potențial inamic, dar inamicul respectiv nu este nici definit, nici localizat. De aceea, mai peste tot se vorbește de o apărare spre toate orizonturile, omnidirecțională. Dar, în situația în care nu există inamic, sistemele naționale de apărare – sistemele de apărare, în general – mai au oare vreun sens? Logic, potrivit premiselor de mai sus, armatele ar trebui desființate, în locul lor introducându-se instituții ale armoniei universale, ale încrederii generale, sau, până una-alta, o armată internațională, puternică și suficient de mare, pentru a interveni acolo unde apar tensiuni. Știm însă cu toții că nu există și, poate, nici nu va exista armonie universală. Așa ceva nu se poate. Deocamdată. Țările au declarat că nu au inamici. Este corect. Nu au de-a adevăratelea, pentru că, în timp de pace, țările se află în raporturi de colaborare sau de necolaborare, se supun legilor

păcii care nu acceptă beligeranța. O țară este inamic pentru o altă țară numai și numai în timp de război. Or, deocamdată, nu există un război, în sensul consacrat al cuvântului, de confruntare armată directă. Deși o confruntare există. În planul pregătirii și al dotării cu arme, în constituirea alianțelor și a sistemelor de securitate, în lucrurile nespuse și nescrise despre parametri pe baza cărora se alcătuiesc planurile militare (planificarea apărării, pregătirea cadrelor și a trupei, a populației, a teritoriului și a economiei etc.). Fiecare țară își evaluează cu multă grijă amenințările posibile – nemijlocite, imediate, directe, pe termen mediu și pe termen lung, din interior și din exterior – și, pentru contracararea lor, își ia măsurile pe care le consideră necesare. Amenințările nu sunt numai de natură militară. Cele de natură militară ne interesează și pe noi, militarii. Dar nu numai pe noi. Amenințările sunt însă foarte complexe și prolixe: economice, demografice, culturale, în domeniul informației etc. Unele vin din milenii, altele au apărut recent, ca tendințe. Unele sunt, deci statornice, țin de structura geostrategică a zonei, altele sunt foarte flexibile și extrem de dinamice. Facem noi oare diferența cuvenită între amenințare și competiție, între amenințare și risc, între amenințare și prejudecată, între amenințare și teamă? Poate că da, poate că nu. Oricum, lucrurile acestea nu sunt foarte simple. Nimeni nu deține monopolul asupra lor. Prin alte părți, există institute strategice care se ocupă de astfel de analize și prognoze, care reunesc oameni de știință din toate domeniile. La noi, fiecare se pricepe la toate. Există oameni din spectrul politic al României care se avântă cu nonșalanță în analize și prognoze strategice, când ei, de fapt, știu ceva foarte vag despre acestea, despre armată, probabil de prin presă, din vreo carte sau din povestirile sergenților și ale soldaților. Spre exemplu, domnul Berceanu a și emis judecăți atât de categorice și atât de exacte că mă și întreb de ce mai avem noi Academie de Înalte Studii Militare, Colegiu Superior de Stat Major, institute de cercetări, inclusiv în domeniul strategiei, dacă problemele strategice ale armatei sunt atât de simple și la îndemâna tuturor? Dumnealui nu știe că, pentru țările mici și mijlocii, care nu vor accede niciodată la nivelul tehnic 0 al descurajării, exprimat prin forța tehnologiei și finanțelor, adică prin aplicațiile militare ale unei științe foarte eleborate, capabilă tehnic și

financiar să exploateze domeniile cele mai avansate (General André Baufre), și vor rămâne la nivelul 2 (armament ieftin, puțin sofisticat, produs al industriilor naționale de apărare, dar competitiv pentru tipul de război total), serviciul militar obligatoriu este o modalitate de pregătire a nației pentru război și de menținere, la nivelul întregii populații, a responsabilităților care-i revin pentru apărarea țării. Deci, serviciu național, domnule Berceanu, nu „pifăneală inutilă". Pifăneală îi zic soldații și sergenții neinstruiți. O armată profesionistă este foarte bună, este excelentă, dar cine ne dă nouă oare permisiunea să lipsim cetățeanul român de dreptul lui la responsabilitatea apărării țării? Dacă ar spune-o vreo fetișcană pe care o deranjează numele de caporali și de soldați – eroi de război – care s-au dat unor străzi, ar mai fi o scuză, dar când o spune un parlamentar, mi se pare că nu este totul în regulă. Desigur, există încă multă durere și amărăciune în relațiile dintre unii gradați și unii soldați, prin unele unități, dar, de aici și până la a denumi Armata Română „pifăneală inutilă" mi se pare cel puțin o atitudine neatentă.

Vreau să spun că strategiile nu se elaborează de oameni care nu stăpânesc domeniul, la o discuție de tipul celei publicate în acel ziar, la o țigară, pe coridor, sau între două alte activități. Strategia este un rezultat al unor analize foarte elaborate, ani și ani, și cere foarte mult. Decizia, aici, la acest nivel, poate fi catastrofală sau genială. Pentru că ea implică deopotrivă organizarea armatei, înzestrarea, elaborarea concepției de securitate națională, conceperea și realizarea unui sistem de apărare națională. Or treaba aceasta nu se poate face fără să ai prognoze politice, economice, demografice, strategice pe termen lung. Politica, într-adevăr, este flexibilă, deși obiectivele ei în ceea ce privește securitatea națională nu se schimbă de la o zi la alta, iar armata, prin costurile imense pe care le incumbă, prin sistemul de pregătire, prin nevoia de stabilitate și de limpezime morală, nu se poate schimba atât de ușor. Ea nu se schimbă, de fapt, niciodată. Își poate moderniza structurile, își poate adapta concepția de instruire și de înzestrare, dar, ca instituție, ea trebuie să rămână aceeași. Or, vorbele aruncate în doi peri, opiniile neavizate, ca să nu mai vorbim de măsurile iresponsabile care se iau uneori, sau cele care ar trebui luate și nu se iau la timp (a se

avea în vedere dotarea armatei pentru campania anului 1916) au efecte dramatice. Un antrenor neavizat, înfumurat și necompetent poate distruge, într-un singur sezon, și cea mai competitivă echipă de fotbal. Așa se poate întâmpla și cu o armată atunci când nu sunt ascultați specialiștii, iar unii politicieni ajung la concluzia că ei se pricep nu numai la fotbal și la zboruri planetare, ci și la strategie.

Și în ceea ce privește conceperea și ducerea războaielor, se pare că ne aflăm în debutul unei noi epoci. Arta militară a timpului modern este influențată masiv, ca întotdeauna, de forța tehnologiei. Pericolul nuclear, apariția sistemelor de arme, grație computerului, au pulverizat în mii de bucățele războiul global de tip mondial care este un război masiv, greoi, imposibil de evaluat și de ținut în frâu. În sfârșit, s-a ajuns la un asemenea nivel de dezvoltare a armamentelor, încât forța extraordinară a armelor, într-un război de tip global, nu mai prezintă un avantaj pentru cineva, ci o amenințare pentru toți. Din faptul că războiul global, mondial nu mai este astăzi posibil (sau, în orice caz, verosimil) nu rezultă cu necesitate că pericolul ar fi dispărut sau că amenințarea s-ar fi diminuat, ci doar că ele sunt foarte diversificate. Este o reacție la reacție, o încercare de strecurare prin urechile acului, de scăpare de sub control. Omenirea nu și-a realizat încă mijloacele necesare pentru controlul războiului de tip global. A găsit însă unele modalități de a sesiza și a spune câte ceva despre monstruozitatea unei astfel de confruntări, ceea ce face ca un război mondial să fie, azi, mai puțin probabil, dacă nu chiar imposibil. Ca întotdeauna, țările foarte puternice sunt nevoite să-și asume responsabilități. Spre deosebire de alte vremuri, azi, aceste responsabilități sunt foarte mari. Ele sunt direct proporționale cu amenințările și au ca obiectiv principal gestionarea sau, cu un termen mai precis și mai la modă, managementul zonelor și situațiilor de criză.

Să încercăm o trecere în revistă a câtorva din aceste foarte numeroase amenințări și, de aici, a îngrijorărilor care ne frământă azi pe toți deopotrivă. Se menține încă – și se va menține mereu – *amenințarea unui conflict nuclear major*. Este adevărat, îngrijorarea declanșării lui ca urmare a tensiunilor între cei mari, între cei puternici, s-a diminuat

simțitor, o dată cu încetarea războiului rece. O îngrijorare mare a fost înlocuită însă cu numeroase altele care, însumate, nu sunt mai mici. Armamentul nuclear poate fi produs aproape de oricine (tehnologia lui nu mai este de multă vreme un secret) și poate fi folosit de oricine (țări interesate, dar și grupări teroriste, indivizi dezaxați psihic, forțe extremiste puse în imposibilitatea de a riposta altfel etc.). Controlul asupra acestor amenințări nucleare disipate, înmulțite, diversificate este foarte greu de exercitat. În afară de o agenție internațională pentru energie atomică nu prea mai există altceva, adică alte forțe specializate, autoritare și credibile care să controleze folosirea energiei nucleare, să descurajeze acest tip de amenințări și să diminueze acest tip de îngrijorări.

Alte amenințări majore rezultă din *evoluția imprevizibilă a raporturilor economice, din creșterea decalajelor, din adâncirea polului sărăciei*. De aici nu trebuie neapărat înțeles că țările foarte sărace se vor năpusti asupra celor foarte bogate să le ia bunurile sau că țările foarte bogate le vor strivi pe cele foarte sărace pentru a scăpa de o posibilă amenințare a vecinului sărac și muritor de foame. Dar aceste decalaje mențin o stare confuză și complexă, o stare de îngrijorare, favorizând acțiuni și reacții, inclusiv în plan militar. Este adevărat, există un supercontrol financiar internațional, o reacție destul de rapidă la decalaje, există giganți financiari și economici mondiali, dar problemele nu sunt încă rezolvate. Decalajele cresc, resursele se împuținează, populațiile îmbătrânesc, iar intervenția economică și financiară in extremis a comunității internaționale devine din ce în ce mai mult o realitate complexă, dureroasă. În ultimă instanță, această intervenție (prin acordarea de ajutoare) este un paliativ. Ea nu rezolvă problema, ci doar ameliorează durerea. Se impun alte soluții, cum ar fi, spre exemplu, cele de parteneriat economic. De aceea, asociațiile internaționale cu caracter economic-financiar, de tipul Comunității Europene, încep să aibă un rol foarte important, integrarea devine o realitate, conceptele tradiționale suferă unele modificări, înnoiri, actualizări. Dar adaptarea la cerințele sfârșitului de veac și începutului de mileniu nu se face fără probleme, fără contradicții. Desigur, realitățile și contradicțiile de acest fel nu trebuie să degenereze în conflict militar.

Dimpotrivă, se pare că ele se exprimă printr-un dialog și în plan militar. De aceea, există o tendință de integrare inclusiv în plan militar. Ele impun o nouă filosofie, bazată pe colaborare și integrare, dar, în același timp, mențin și diversifică anumite suspiciuni, anumite tipuri de neîncredere.

Cele mai puternice amenințări vin însă din moștenirile lăsate de istorie, din neconcordanța dintre *aspirațiile naționale și realitățile internaționale*, din modul cum este așezată și structurată lumea. Aceste amenințări sunt extrem de diversificate. Ele se află peste tot – inclusiv în țările cele mai puternice –, sunt repartizate inegal pe globul pământesc, fiecare rezultând din modul cum este cunoscut și perceput adevărul de către o țară sau alta, de către un grup sau altul, de către un om sau altul. Există zeci de mii de adevăruri aparente sau relative, zeci de mii de îngrijorări și zeci de mii de speranțe. Gestionarea acestor adevăruri, de fapt, a acestor amenințări și îngrijorări este foarte dificilă, dacă nu imposibilă. Opusul ei trebuie să fie construirea încrederii. Dar este oare posibil așa ceva? De vreme ce se încearcă, sigur că este posibil. Nu toată lumea aderă însă, dintr-odată, direct și necondiționat, la o astfel de construcție. Dimpotrivă, o parte a lumii se opune și reacționează. În fel și chip. Și nu totdeauna prin mijloacele cele mai pașnice. Una dintre aceste reacții o reprezintă *terorismul*. Este reacția țărilor sau grupărilor care nu-și pot permite să realizeze armate și mijloace compatibile cu forțele armate ale țărilor superdezvoltate. Terorismul este nu doar o amenințare, ci efectiv un război. Un război permanent, dur, ascuns, fără granițe, fără fronturi, fără reguli, fără beligeranți. Este un război absurd, o confruntare punctiformă, de tip mozaic, greu de prevăzut și de contracarat. El face numeroase victime și produce o permanentă îngrijorare. Terorismul este războiul secolului nostru, un război în timp de pace, dar și în timpul confruntărilor militare directe, cu implicații foarte mari în toate domeniile. Există, desigur, și o strategie antiteroristă, care este, ca mai toate strategiile de azi, o strategie a îngrijorării. Dar care nu rezolvă pe deplin acest tip de conflict, ci doar încearcă să-i limiteze efectele și, pe cât posibil, să-l mențină sub control.

Dar cele mai noi amenințări vin din *spectrul dezinformării*. Informația este, azi mai mult ca oricând și mâine mai mult ca azi,

cea mai periculoasă și mai eficientă armă. Ea nu are, practic, limite. Ea creează siguranță, stabilitate, împinge omenirea înainte, dar tot ea menține în actualitate nesiguranța, neîncrederea, războiul informației, stimulează creșterea și diversificarea mijloacelor de management informațional și de utilizare a acesteia ca armă ofensivă sau de apărare. Strategia informării-dezinformării este, deopotrivă, cuvânt, imagine, matematică, electronică, film, teatru, conferință, simpozion, o lume complexă într-o lume complexă, un adevăr în nonadevăr, greu de definit și de identificat. Se adeverește astfel acea dimensiune a cunoașterii – cunoașterea luciferică – de care vorbea Lucian Blaga, potrivit căreia, cu cât cunoaștem mai mult ceva, cu atât se înmulțesc necunoscutele despre acel ceva, cu atât mai mult se adâncește misterul. Războiul informației este un război al misterului.

Cu cât cunoaștem mai mult ceva, cu atât se adâncește partea necunoscută, cu atât crește misterul. De unde rezultă că amenințarea cea mai mare o reprezintă necunoașterea, ignoranța, lipsa de efort în a înțelege problemele și a le găsi o soluție. De-a lungul secolelor care au trecut, multe s-au schimbat. Și multe încă se vor mai schimba de-a lungul secolelor care vor veni. Pentru că vor veni. Și, o dată cu ele, vor veni și minuni, dar și nenorociri. Cum se știe de când lumea, nenorocirile, catastrofele, cataclismele produc mutații, iar mutațiile sunt, în procent de 99 la sută, letale și numai de unu la sută utile. Totuși, omenirea a supraviețuit. Și, poate, încă va mai supraviețui. Pentru că mutațiile aduc caractere noi, rezistențe noi, imunități noi. Dar și probleme noi. Nimic nu este etern pe lumea asta. Nimic nu este perfect pe lumea aceasta. Nici măcar lumea. Totul se schimbă. Totul se află sub semnul întrebării. Totul trece. Și totul rămâne.

Dacă privim din această perspectivă zona noastră de interes strategic, ar fi foarte multe de spus. Mulți s-au încumetat să se preocupe ani în șir de descifrarea vocației popoarelor din zonă și chiar au publicat ample studii sau simple considerații despre aceasta. A fost și este o întreprindere extrem de grea, întrucât acest indicator – vocația – nu este unul de sinteză, nici o însumare, nici o simplă caracteristică, ci un complex sinergic al unor caractere și însușiri aflate sub steaua

destinului, definite istoric și validate de comportamentul milenar. Este ceea ce nu se schimbă în urma mutațiilor, este ceea ce nu moare, ceea ce rezistă și se îmbogățește cu însușirile cele noi, cu caracterele cele noi, cu orizonturile cele noi. De aici nu se deduce că totul ar merge spre armonia universală, că mutațiile utile le-ar estompa sau le-ar domina pe cele letale, ar dezamorsa conflictele, ar spulbera mentalitățile, ar vindeca rănile, ar aduce mai mult soare la Polul Nord și și mai puțină arșiță sub soarele arzător al Africii. Viața arată că nu este așa. Civilizația n-a exclus războaiele, cultura n-a soluționat enigmele, miturile n-au fericit oamenii, matematica exactă a informației n-a spulberat neadevărurile, nici dezinformarea, nici minciuna.

Care-i vocația popoarelor din zona noastră de interes strategic? Care-i vocația românilor, a ungurilor, a sârbilor, a croaților, a bulgarilor, a ucrainenilor, a grecilor, a turcilor, a albanezilor, a polonezilor, a cehilor, a slovacilor, a rușilor, precum și a altor etnii care au rămas pe aceste meleaguri, după ce furtunile cu care au venit au trecut? Care-i vocația celor care au ajuns, într-un mod sau altul, în țara noastră? Este vorba de nemți, francezi, italieni, chinezi, japonezi, indieni, englezi, americani etc. Este aceeași ca în spațiile geografice în care se află popoarele și națiile cărora le aparțin sau este alta, de o altă factură? Câtă interferență și cât transfer există în aceste vocații ale popoarelor și minorităților din Balcani, din Carpați, din Caucaz, din Rodopi, din Olimp? Care-i vocația țiganilor stabiliți în România? Vocația este o stare pură care izvorăște din destin și se subordonează destinului, sau este un melanj care supune destinul legilor statistice, seriei statistice, probabiliste? Ce au dat aceste popoare lumii și ce au primit de la lume? Ce valori au creat și de ce valori s-au bucurat? Sunt aceste valori create de popoare concurente, sau se află într-o perfectă relație de completitudine? Care sunt calitățile acestor popoare? Dar defectele? Se poate vorbi, oare, la nivelul popoarelor, al națiunilor, al marilor comunități umane, al marilor civilizații, de calități și de defecte? Pe ce criterii se stabilesc acestea? În raport cu ce? Și cine anume le stabilește? Este o reflecție în sine, o autoreprezentare, o autoevaluare? Este vorba de reprezentarea, în conștiința fiecărui popor, a vocației, calităților și defectelor celorlalte? Cum își reprezintă ele, popoarele, națiunile și oamenii ce

este drept și ce nu este drept, ce este corect și ce nu este corect? La ce se raportează? Care sunt criteriile? Care sunt etaloanele? Este vorba de acceptarea unui cod etic și juridic al popoarelor și al națiunilor? De un cod regional? De dreptul internațional? Este vorba de o serie de parametri introduși într-o bancă de date, într-o mașină de analizat, sintetizat și concretizat din care cine dorește extrage adevărul absolut sau adevărul său absolut? Sau este vorba de consonanța și distonanța faptelor și valorilor cu interesele fiecăruia, în împrejurări date? Care sunt aceste interese? Și, mai ales, care sunt suporturile acestor interese? Câtă judecată și câtă prejudecată există în fiecare? Cât realism și cât idealism se află în ele? Cât sunt ele de obiective și cât de subiective? În ce se concretizează? Într-o judecată dreaptă, atentă, acceptată de toate lumea? S-a întâmplat vreodată ca toată lumea să accepte ab initio vreo judecată, oricât de înțeleaptă, sau altceva? În naționalism extremist? În aroganță și infatuare? În arianism? În structuri și asocieri interțări și internații, bazate pe mulțimea intersecțiilor vocațiilor? Vocațiilor sau intereselor? S-ar putea ca armonizarea vocațiilor sau asocierea pe criteriile unor valori, în respectul unor valori, să însemne colaborare, conviețuire, efort convergent în crearea de valori, iar asocierea după interes și prejudecăți să genereze grupări și regrupări de state și națiuni, opoziții, tensiuni, spirit revanșard, stări conflictuale. Întrucât omenirea se armonizează în destin, în valoare și se confruntă în interese.

Care sunt problemele controversate? Ele țin de necunoașterea vocațiilor, a destinului fiecărui popor, a valorilor fiecăruia sau de lucruri mai mărunte, mai pământene? Peste tot – din Irlanda de Nord și până în Cordilieri, din Orientul Mijlociu și până în Tahiti –, s-a văzut că, atunci când se ivește o scânteie, focul se aprinde aproape instantaneu și pământul arde ca fulminatul de mercur. Toți ne temem de această scânteie, când, de fapt, ar trebui să ne temem de fulminatul de mercur așternut între noi, peste noi sau în fiecare din noi. Din ce se naște acest fulminat? Cine îl așterne? Care sunt germenii tensiunilor? Frontierele? Lipsa de identitate între spațiul geografic și spațiul etnic, între spațiul real și spațiul moral, între areal și statul de drept? Reprezentarea deformată a acestei lipse? Deformată în raport cu ce? Cu ce fel de formă? Cu realitatea? Realitatea cui? Lipsa de dialog? Diferențele de

potențial economic, demografic și militar? Modul de asociere? Și, la urma urmei, cum se fac asocierile? După valorile comune? După interesele comune? După compromisurile reciproce? După nevoia de securitate, de siguranță?

Întrebările, ca și răspunsurile pe care le sugerează, nu sunt generatoare de încredere, ci de îngrijorare. Vrem sau nu vrem, ele există. Cele formulate mai sus și nu numai acestea ne dau multă bătaie de cap. Unele se pun, altele nu se pun. În dialogul internațional există ceea ce se numește diplomație. Iar în diplomație, adesea, este mult mai important ce nu se spune decât ceea ce se spune. Oricum, șansa dialogului este însuși dialogul. Nu poate exista comunicare fără dialog, nu poate exista dialog fără întrebări, nu pot exista întrebări acolo unde nu există probleme. Și nu pot exista soluții acolo unde nu există reflecție, judecată, analiză, efort de înțelegere, de căutare, de creație.

Dacă vocația este drumul unei nații de la apariție spre destin, atunci viața de zi cu zi nu poate fi altceva decât efortul de a rezolva probleme de tot felul, unele situate foarte departe, altele foarte aproape de ceea ce se numește vocație. Analistului nu trebuie să-i scape nici nuanțele, nici raporturile esențiale.

Oricât ar fi ele de apropiate, oricât ar fi de îndepărtate. Pentru că toate sunt întrebări, răspunsuri la probleme sau înseși probleme. Cele mai complexe sunt cele ale ieșirii din starea de îngrijorare. Cele mai simple sunt cele ale intrării în starea de îngrijorare. Unele cu altele se compensează, pentru că, oricum, cui pe cui se scoate.

Democrația înseamnă libertate, iar libertatea, în societatea omenească, înseamnă, înainte de toate, respectul legii. Legile, la rândul lor, trebuie să respecte, să exprime și să susțină drepturile omului, iar drepturile omului nu pot fi rupte de responsabilitățile omului. Pentru că, la urma urmei, cel dintâi drept al unul om trebuie să fie dreptul la responsabilitate.

La granița dintre drept și responsabilitate, se află încă multă nedumerire, multă umbră, multă amărăciune și multă îngrijorare. Dreptul este luat, uneori, când este vorba de anumiți oameni sau de anumite comunități, ca privilegiu, iar responsabilitatea ca restricție

socială. Unul din drepturile fundamentale ale omului este dreptul la identitate. Omul trebuie să știe cine este și de unde vine. Identitatea presupune deci un spațiu și o devenire. Adică un loc geografic, un drum istoric și un prospect social.

Există deci o identitate geografică, spațială, una istorică și una socială. Există, desigur, și o identitate etnică – foarte importantă, poate cea mai importantă, întrucât ea întrunește caracteristicile unei comunități care se regăsesc în fiecare individ.

Omul nu este singur pe pământ, nu este izolat, ci aparţine unor valori, este racordat la anumite valori. De aceea, întrebările care se pun – și pe care și le pune fiecare – în legătură cu propria identitate sunt întrebări și probleme ale condiției umane și, de aceea, sunt cele mai numeroase, cele mai grave și cele mai îngrijorătoare. Pentru că nu sunt simple și nu-și află totdeauna răspunsuri pe măsură. Importanța spațiului, a arealului, în cunoașterea și afirmarea identității este foarte mare. Drama dinainte de război a poporului evreu și actuala dramă palestiniană sunt doar două exemple în acest sens. În cunoașterea, susținerea și afirmarea identității, spațiul geografic pare să fie (chiar dacă nu se spune) elementul cel mai substanțial. Cele mai numeroase controverse – de unde, și cele mai mari îngrijorări – țin de localizarea arealului național. Între spațiul geografic și comportamentul comunităților, există determinații foarte complexe și foarte puternice. De aceea, lupta cea mai mare se dă pentru spațiu, nu pentru... cultură spre exemplu. Aceasta pentru că afirmarea identității se face adesea prin negarea altor identități sau prin competiție cu alții. De unde, o mulțime de malformații și de construcții ciudate în raporturile internaționale și interetnice, unele generând, de mulți ani, conflicte deschise.

Aceasta este o realitate. Peste ea se suprapun însă alte realități: schimbul internațional de valori, confluențele de culturi, informatizarea societății omenești, finanțele, mondializarea vieții economice, lumea științifică etc. Toate acestea ar trebui să estompeze fenomenul afirmării și susținerii propriei identități, în folosul comunicării și colaborării internaționale. Și, desigur, există această tendință. Care își are numeroase forme de exprimare. Uniunea Europeană, spre exemplu, este o modalitate de căutare și de afirmare a identității europene. Ea

nu este o acțiune voluntară, ci una impusă de concurența economică japoneză și americană, de necesitatea unei construcții economice puternice în spațiul european.

Această necesitate a devenit deja o impresionantă realitate. Toate popoarele din Europa se simt solidare cu o astfel de identitate, doresc efectiv să facă parte din ea, întrucât – o știm din străvechime – unirea face puterea. Iar o Europa Unită este un vis foarte vechi și foarte frumos al europenilor.

Lucrul ascuns produce o lume ascunsă.
Această lume a lumii, această lume a nelumii.
De la principiul ținerii de mână la principiul buimăcirii

Există încă numeroase îndoieli, bănuieli, temeri și nesiguranțe pe acest pământ. Naturae non imperatur nisi parendo (nu putem cunoaște natura decât supunându-ne cauzelor legilor ei) – scria Francis Bacon –, iar aceste cauze sunt infinit mai complexe și mai greu de cunoscut, de înțeles și de respectat când este vorba de natura umană. Natura umană este complicată și contradictorie, reperele ei de bază se află în lupta pentru a viețui și a supraviețui, în capacitatea omului și a omenirii de a proiecta, de a construi, de a dura. Pentru că omul nu trăiește în orice fel de natură, în orice fel de lume, ci în natura omului, în lumea omului. Frederic cel Mare scria: „Un general perfect ca în Republica lui Platon este o plăsmuire. Chiar dacă ar fi de dorit, nu este, totuși, caracteristic naturii umane să producă ființe lipsite de slăbiciuni și defecte." De aceea, probabil că și principiile de bază ale strategiei îngrijorării, ca și cele ale strategiilor optimiste, ar trebui căutate în calitățile și în slăbiciunile oamenilor, printr-un efort de sinteză, prin cuprinderea și explorarea unei evoluții pe care o intuim, o înțelegem, o putem cunoaște, dar, din păcate, n-o putem încă influența.

Nolens, volens, lumea își creează propriile ei miracole, ca și propriile ei catastrofe sau, poate, doar se supune lor, iar autoreglarea se produce în cicluri de câte o jumătate de veac și în limita unor parametri care nu pot fi încă nici cunoscuți în întregime, nici computerizați, nici evaluați o dată pentru totdeauna.

Aceste principii, rezultă mai ales din ceea ce nu se spune, din ceea ce nu se vede, din acele încrucișări de drumuri și de destine care adâncesc misterul. Unul din acestea este *principiul îndoielii*. Descartes, cândva, mizase foarte mult pe acest principiu. *Dobito ergo cogito, cogito ergo sum* (mă îndoiesc, deci cuget, cuget, deci exist). Era un sens metodologic dat îndoielii, era un fundament, un punct de plecare pentru ceea ce, azi, numim cunoașterea cunoașterii. Omul, prin natura sa, trebuie să se îndoiască. A te îndoi înseamnă a-ți pune probleme și, câteodată, a le și rezolva. Dar a te îndoi mai înseamnă și a nu fi sigur, a suspecta, a nu avea încredere. Îndoiala te îndeamnă la cercetarea lucrurilor și aflarea adevărului, ceea ce este foarte bine. Dar îndoiala, uneori, te face să trăiești într-o veșnică incertitudine, să nu ai încredere în nimeni, să suspectezi pe toată lumea. Îndoiala naște, deci, nu numai curiozitate, ci și îngrijorare. Când vezi că unul a ajuns în câțiva ani de la gradul de maior sau chiar de la cel de căpitan la general, când alții, din această țară, au ajuns în câteva luni miliardari, în timp ce foarte mulți oameni o duc extrem de greu, când camaradul tău, fără să fi făcut nimic special, fără să-și fi tocit coatele pe băncile cine știe căror mari școli, fără să-și fi chinuit viața prin poligoane sau pe acolo pe unde se durează valorile în armată, fără să fi dat lumii sau instituției în care lucrează valori, se află pe o treaptă situată foarte sus, iar tu, care ești mai bun ca el, îți duci viața de pe o zi pe alta, parcă nu-ți mai arde de nimic și de nimeni, parcă orizonturile s-au înnegrit și lumea s-a împuținat. Iar când tu nu ești un simplu om, ci ești o țară, parcă lucrurile sunt și mai și. Toate țările declară că nu au inamici, dar ele fac tot ce e posibil ca să-și păstreze intactă suficiența defensivă și să realizeze un sistem de siguranță care să-i asigure victoria sau supraviețuirea în timp de război. Oricât de frumoase ar fi orizonturile, oricât de bune speranțe ar deschide dialogul internațional, oricât de benefic ar fi, pentru acest dialog, „Parteneriatul pentru Pace", sursele de tensiune nu s-au diminuat, îndoiala încă persistă, îngrijorarea n-a dispărut.

Un alt principiu al acestei strategii este cel al *lucrului ascuns.* Primul argument al acestui principiu ar fi acela că așa a fost mereu. Următorul s-ar referi la faptul că, între vorbe și fapte, nu există încă totdeauna deplină concordanță. N-a existat niciodată și nicăieri. Vorbele

și faptele nu sunt mulțimi identice. De multe ori, în atâtea împrejurări, una se spune și alta se face. Și aceasta nu pentru că, pe parcurs, s-ar fi modificat parametrii acțiunii. Nu, nu din acest motiv, ci pentru un altul, mult mai grav, cel al premeditării. De multe ori, de la început, se dorește precis că una să se spună și alta să se facă. Divergența între vorbă și faptă este, deci, câteodată, programată, antecalculată. Așa se întâmplă în toată lumea, pentru că așa e lumea, imperfectă și secretă. Și nu s-a descoperit încă mașina aceea care să scoată în văzul oamenilor gândurile și să stabilească precis ce e bine și ce nu e bine. Dar când acest lucru privește decizii de mare amploare, care se referă la pace sau la război, la relații dintre state, la influențe sau zone de influență (în sensul în care ne temem cu toții, nu în cel care ține de zona influenței unor anumite culturi sau valori), lucrurile devin primejdioase. Lucrul ascuns produce o lume ascunsă. Ne temem cu toții că, pe lângă lumea noastră cea de fiecare zi, care este o lume a lumii, mai există și o altă lume, lumea de dincolo de această lume a luminii zilei, o lume a nelumii.

În aceeași măsură creează îngrijorare și *principiul interesului*. Cândva se spunea că interesul mișcă și morile de vânt și mintea omului. Deci, el, interesul, este motorul acțiunii umane. Și probabil că așa și este. Apoi, cei ce se ocupă cu o astfel de problematică au clasificat interesul în fel și chip, de la cel individual la cel social, de la cel național la cel mondial, de la cel particular la cel general etc. De fapt, oricum l-am clasifica, interesul este interes. El ține de natura umană și, într-adevăr, se constituie în motiv al acțiunii. Dar, haideți să încercăm să reunim și să intersectăm toate interesele noastre și ale celorlalți, care nu sunt ale noastre. Probabil, concluzia va fi foarte interesantă. Românul zicea, tot cândva, ca să scape din încurcătură, sau ca să explice diversitatea: „câte bordeie, atâtea obiceie”. Cu alte cuvinte, câți oameni, atâtea concepții, atâtea interese. Dar interesul este oare rupt de ceea ce se cheamă valoare umană? Poate fi el separat de responsabilitate? Poate fi el izolat de toate celelalte drepturi, obiceiuri și restricții care țin de natura socială a omului? Poate fi el, oare, rupt de interesul armatei, de interesul nației, de interesul țării? Dar care este acest interes al armatei, al nației, al țării? Este unul consonant? Cine îl stabilește? Desigur, nația prin... aleșii săi. Și prin legile pe care acești

aleși le fac. Aleși care se schimbă din patru în patru ani, dar care au obligația să respecte legile pe care tot ei le-au elaborat. Se întâmplă așa? Respectă ei întocmai aceste legi? N-avem suficiente motive să credem că nu le respectă, dar sunt câteva care arată că unii le respectă, iar alții nu le respectă. Percepția populației este însă alta. Populația are încredere deplină în armată, dar nu are încredere deplină în cei care o conduc, adică în cei care fac legile, în cei care diriguiesc destinele țării, adică în aleșii săi! Îndoiala persistă, neîncrederea persistă, îngrijorarea crește. Faptul este foarte grav, întrucât ține de filosofia raporturilor umane, a sistemului funcțiunilor sociale într-un stat de drept și a raporturilor între state, ceea ce poate avea consecințe greu de prevăzut în ceea ce numim strategia îngrijorării.

Principiul buimăcirii este, poate, cel mai încurcat lucru din câte se cunosc, dar și cel mai concludent producător de neîncredere, nesiguranță, teamă și îngrijorare. O vreme îndelungată, ne-am învățat să nu spunem lucrurilor pe nume, să nu lăsăm omului posibilitatea de a alege, de a-și croi drumul, ci să-l ținem strâns de mână, ca pe un copil care învață să meargă sau, și mai rău, ca pe un orb, obligându-l astfel să meargă numai pe acolo pe unde dorea cineva să meargă. Apoi, dintr-odată, am renunțat la *principiul ținerii de mână* și l-am lăsat pe bietul om aproape buimac, să se descurce cum poate în mijlocul unui labirint, al unei lumi pe care n-o cunoaște. Am năpădit imediat cu legile peste el, evident, pentru a-l ajuta să iasă din labirint. După ce, o vreme, îl copleșiserăm cu vorbe frumoase despre niște daruri imaginare pe care nu i le-am putut asigura, convingându-l în același timp că el nu este decât un biet slujitor al colectivului, că el nu știe ce face, alții au dreptul să hotărască pentru el, îi spunem, acum, dintr-odată că nu este așa, că viața se află în propriile sale mâini, cum și-o croiește așa o trăiește, cum își va așterne așa își va dormi și somnul cel de fiecare noapte, și somnul cel de moarte. Statul n-are ce-i face, statul nu este nici administrator de moșie, nici patron a tot și a toate, cum a mai fost, ci un umil funcționar public, care trăiește din impozite și se ocupă cu ordine de drept, învățământ, cultură, politică externă, apărare națională, ceva protecție socială... Și cam atât.

Cam asta ar fi, cam asta înțelege bravul român încă legat la ochi,

încă buimăcit, încă șomer, încă neresponsabil de căderea lui sau de urcarea celuilalt, peste noapte, în fruntea a zece buticuri care i-au adus unuia un miliard avere, iar lui, celui obișnuit să-și aștepte cuminte rația de lapte, de carne și de libertate, un munte de durere, revoltă și amărăciune.

Și, în acest bulversat sfârșit de ev încins, când unii își cântă dizidența, alții își pun în valoare impertinența, alții își scot de la naftalină calitățile de descurcăreți, iar cei mai mulți fac ochii mari de uimire, de nedumerire, de curiozitate și de îngrijorare, se cuibărește, ca un șarpe leneș care ucide nu prin veninul mușcăturii, ci prin cel al privirii, *principiul nerespectului*. Care nu mai trebuie comentat.

A fi singur într-o lume nesingură. Arta necomunicării.
Condamnați la singurătate. Morți în lumea celor vii

A început să cânte cucul. L-am auzit, într-o dimineață, zilele acestea, pe malul unui lac, într-un câmp plin de verdeața grâului scăpat de sub zăpezi și, pentru o clipă, de sub ploi. La noi se spune că, dacă te spurcă cucul (dacă-i auzi cântecul pe nemâncate), îți moare cineva apropiat, cineva drag. Cineva apropiat, cineva drag... În fiecare săptămână, ziarul nostru publică o rubrică de ultime cuvinte scrise cu lacrimi în ochi despre cei plecați prea repede dintre noi. Despre cineva apropiat, despre cineva drag... Camarazi de-ai noștri, oameni care au dat armatei totul, unii, veterani de război, alții, rezerviștii, dar și ofițeri, maiștri militari și subofițeri în activitate, unii, în vârstă, apăsați de povara anilor și a greului armatei, alții, cei mai mulți, în floarea vârstei, stopați în plin avânt, în plină ascensiune de nemilosul ecou cernit al cântecului de cuc. Numărul acestora din urmă nu este foarte mic, de unde rezultă o concluzie îngrijorătoare cu privire la speranța de viață a cadrelor militare. Stresul, nesiguranța, presiunile de tot felul, care se adaugă la tumultul profesiei, la solicitările ei uneori supraomenești, dar mai ales neînțelegerea efectului acțiunii îndelungate a acestora ne îngrijorează foarte mult. Nu agresorul clasic face asta, ci un agresor mult mai parșiv și mai subtil, care, adesea, se strecoară printre noi, în postura de prieten, de profet, de confesor, de alter ego. Nu pentru a ne

sfătui, ci pentru a ne sâcâi, pentru a ne face viața mai amară, zilele mai scurte și nopțile de nesomn și de coșmar cât mai lungi.

De regulă, pier cei mai buni, cei care nu reușesc să se adapteze acestor vremuri aspre unde principiul homo homini lupus este, uneori, mai presus de arta de a trăi. Ei sunt primele victime, primii neadaptați, primii aruncați în singurătate. Se instituie, violent și pătimaș, peste câmpul de bătaie al vremurilor noi, arta de a nu comunica. Unii au uitat să asculte, alții au uitat să se asculte. Unii vorbesc ceasuri întregi fără să spună, de fapt, nimic, alții tac ceasuri întregi, nespunând, de drept, tot nimic. Unii vorbesc fără să se audă, alții tac fără să tacă. Necomunicarea este, pentru omenire, maladia cea mai grea, cancerul psihicului, arma nucleară a dușmanului din noi. Este adevărat, ne îndreptăm cu pași mai mult sau mai puțin repezi spre o societate a informației, dar comunicare nu înseamnă numai informație, ci și sistem de receptare a ei, construcție, trăire, creație, idee, apropiere.

Dar apropierea este, azi, un fel de minune a minunii, un fel de întâlnire a unui munte cu un alt munte. Oamenii au devenit, în genere, mai reci și mai depărtați decât munții, marile aglomerații urbane nu-i apropie, ci, dimpotrivă, îi îndepărtează și mai mult pe unii de alții, îi izolează și mai adânc. Nu pe toți, desigur, ci doar pe unii. Uneori te simți foarte singur, chiar dacă trăiești în plin centrul celei mai aglomerate capitale din lume. Singur, foarte singur, într-o lume nesingură. Timpul de azi, aflat mereu în suprapresiune, condensat la maximum, poate instala în unii dintre noi cea mai profundă și cea mai cumplită singurătate. Omul singur nu poate comunica. Nu știe să comunice, nu vrea să comunice, nu stăpânește arta de a se face ascultat, nu-l interesează această artă. Nu tot omul singur este așa. Un om singur poate fi și un resemnat, un împăcat, un retras, un pustnic, un sihastru. Cel care s-a sihăstrit a făcut-o pentru meditație, pentru a-și facilita comunicarea cu Dumnezeu. El nu este un om singur. El se are pe sine și îl are pe Dumnezeu. Omul singur nu are pe nimeni. Pentru că nu are încredere în nimeni, pentru că nu crede în nimic, pentru că pe el nu-l aude, nu-l vede și nu-l ascultă nimeni.

Din păcate, și în instituția noastră, numărul oamenilor singuri este în creștere. Multe din canalele prin care armata își ascultă și își respectă

soldații (toți suntem soldați!) s-au opturat. Imperativele și toboganele au luat din ce în ce mai mult locul dialogului sincer, al respectului sincer. Lipsa de respect a unora față de alții, graba, neîncrederea și umilirea sunt catapulte ale însingurării, ale condamnării la singurătate. Militarul jignit, umilit, nerespectat se refugiază în necomunicare, în dezamăgire, în singurătate. Se refugiază, sau pur și simplu este încarcerat acolo, este aruncat acolo. Și el acceptă asta. Deși, la drept vorbind, el ar trebui să lupte, să se facă ascultat, respectat. Acestea sunt vorbe, pentru că, în realitate, acționează alte legi. Legea mieilor sacrificați, legea bâtei, legea manevrării aproapelui, legea minimei rezistențe, legea neascultării celuilalt (sau a pumnului în gură), legea răstălmăcirii, legea amăgirii, legea promisiunii, legea do ut des (îți dau ca să-mi dai) etc. Legi care au putere de fărădelege. În fața lor, omul obișnuit, nepregătit în arta fărădelegii și a descurcărelii, rămâne singur. Lovit de un asemenea zid, el se buimăcește și rămâne și mai singur. Toți trecem prin astfel de momente, unii însă nu mai pot ieși din ele. Numărul acestora din urmă este tot mai mare. Desigur, n-a făcut nimeni o statistică și nici nu se poate face prea ușor așa ceva. Omul singur, însingurat de alții, nu-și scrie pe frunte „Singur”, iar singur nu echivalează cu singuratic. Un om poate fi un singuratic, adică un necăutător de prietenii ușoare, un ins care nu se simte bine în aglomerații, un nepalavragiu, un om căruia îi place să rămână singur cu sine, cu gândurile sale. Dar acesta este un singuratic în văzul lumii. De fapt, el nu este un om singur, ci un om care are calitatea de a fi un singuratic. Își are gândurile, cărțile, ideile, imaginile, lumea lui. El comunică perfect cu sine și, prin sine, cu lumea. Omul însingurat este un aruncat în singurătate, adică un exilat în singurătate, un condamnat la singurătate. Cine-l condamnă? Uneori, viața, alteori, lumea, sistemul sau fuga de sistem, propria-i ființă. Nu vom ști niciodată dacă cineva este vinovat sau nu de singurătate. Nu vom ști niciodată nici dacă singurătatea este o vină a cuiva sau a ceva anume, dar știm precis că singurătatea este un delict împotriva naturii umane, așa cum este homosexualitatea, că ea nu este proprie omului, ci devine un dezastru pentru om.

Unii spun că singurătatea este apanajul zeilor și al geniilor. Da, și geniile se află în singurătate. Dar este o singurătate aparentă, pentru

că geniile au foarte multe de spus, de comunicat. Geniile sunt cele mai comunicative ființe din lume, sunt ascultate de lumea întreagă, generație după generație, chiar și atunci când ele nu mai sunt. Însingurarea, singurătatea, reprezintă cu totul altceva: o maladie a acestui sfârșit de mileniu, o ciupercă otrăvitoare a civilizației de împrumut, un produs al agresivității umane. Pentru că omul însingurat nu decide el să fie singur, nu-și alege el singurătatea, ci este obligat, condamnat la singurătate, artuncat în singurătate sau nevoit să se refugieze în singurătate. Dintre cei însinguraţi, unii aleg calea sinuciderii, alții o duc mai departe cu această infirmitate a necomunicării, rămânând ceea ce au fost condamnați să fie, niște morți printre vii, niște morți nemuriți pe deplin, ci muriți doar pentru ceea ce devine tot mai mult neviu printre cei vii.

Omul este un univers în care nu mai încape alt univers. Refugiul în compromis, compromisul refugiului . Dolce et decorum est pro patria mori și Auri sacra fames – două adevăruri ale aceleiași realități tulburătoare și nesigure

Fugit irreparabile tempus. Uităm repede ceea ce nu vrem să ținem minte. Sau, de cele mai multe ori, ținem minte teribil de mult ceea ce, poate, ar trebui să uităm imediat. Vă mai amintiți? Cu câtva timp în urmă, cuvântul de ordine era... lupta împotriva automulțumirii. Fiecare trebuia să-și ceară mai mult, mai repede, mai bine. Opusul automulțumirii trecătoare și periculoase trebuia să fie autonemulțumirea permanentă și liniștitoare sau autocritica benefică, matură, constructivă. N-am făcut, n-am dres, am înțeles că n-am înțeles, puteam să fac mai mult, dar n-am făcut mai mult, acum am înțeles că trebuie să înțeleg ce să fac și ce să nu fac, ce să nu fac și ce să fac și, gata, voi face ce trebuie să fac și nu voi face ce nu trebuie să fac. Mulțumesc, vă mulțumesc foarte mult că m-ați ajutat, singur n-aș fi putut să înțeleg niciodată asta, trebuia să mi se deschidă capul, să fiu criticat, să-mi dau seama că n-ar fi trebuit să mă mulțumesc cu ceea ce m-am mulțumit, să mă... automulțumesc... Și așa mai departe. Doar... imperativul categoric al epocii luminilor era voința colectivă, nu? Voința celorlalți.

Vorbe. Vorbe fără acoperire, care nu veneau dintr-o determinație reală, obiectivă, ci din una contrafăcută, supusă unor sloganuri. Chiar dacă intenția era bună și se înscria unei anumite morale – negarea duce la dezvoltare –, realizarea devenea imposibilă. Omul este un univers în care nu mai încape alt univers. El acceptă sau nu acceptă, iar între acceptare și neacceptare nu poate fi decât compromisul. Omul obișnuit se refugiază, adesea, în acest compromis – ne refugiem cu toții în el, spunând că întotdeauna adevărul este la mijloc –, pentru a nu se complica, pentru a câștiga timp, pentru a-și păstra nealterat și secret colțișorul său de lume. De lume a gândului. Pentru că, uneori, numai gândul îi mai rămâne. Atât cât îi mai poate rămâne. De aceea, omul de fiecare zi se află, uneori, în opusul cuvintelor pe care este nevoit să le spună, și, din acest motiv, procesul de înstrăinare, de formă fără conținut, de conformare fără participare se accentuează, se tot accentuează, astfel încât totul devine o farsă.

Prin alte părți, poate, omul se supune mai ușor sloganelor. Sunt țări unde cei devotați stăpânului sau conducătorului îl urmează fără condiție, îl slujesc, îl divinizează, se închină și se înclină în fața lui și mor o dată cu el. La noi, omul își este, totuși, sieși stăpân și nu acceptă orice, chiar dacă se preface că acceptă, desigur, unul pentru a supraviețui, altul pentru a se înavuți, altul pentru a se strecura spre un loc mai bun sau spre un post mai bun. Este foarte greu să-ți dai seama de adevărata calitate umană a celui de lângă tine. Mizăm însă pe statistică. Cei mai mulți oameni – mai ales în uniforma Armatei Române –, în condiții deosebite, au avut un comportament deosebit. E drept, și în aceste condiții, unii au jefuit morminte, alții au călcat pe cadavre și au acumulat averi sau au ajuns acolo unde le-a fost mai bine. Dar așa e peste tot în această lume. Și, în orice caz, jufuitorii de morminte n-au fost ostași ai Armatei Române. Cel mult ei, ostașii, sunt cei jefuiți din mormintele lor sărace și, adesea, uitate. Nu de aur și de diamante – ostașul nu are așa ceva –, ci de respectul și de recunoștința cuvenite celui ce a căzut pentru țară. Dar, astăzi, și acestea par, pentru unii, vorbe. Vorbe mari. Stâlpii de cafenele, plimbăreții, cosmopoliții, cei care se adaptează atât de ușor oricărei împrejurări (în folosul lor), cei care își schimbă ușor părul nu sunt foarte dispuși să audă aceste

vorbe. Unii chiar își arogă în exclusivitate dreptul de a ni le spune ei, ca și cum ei și numai ei le-ar fi descoperit undeva, pe mapamond și le-ar fi importat cu preț greu, numai și numai pentru binele acestui popor. Deși cel care a inventat avionul cu reacție este un român, noi nu știm să apreciem acest lucru și ne plecăm cu sfiiciune în fața altor industrii aeronautice, când ar trebui să mâncăm pământ și să nu-l trădăm pe Coandă. Armata Română are presă militară de cea mai bună calitate de 137 de ani, dar unii dintre noi abia acum învață despre libertatea de exprimare, despre responsabilitatea exprimării, lucruri care au făcut gloria și elementul de forță al Armatei Române dintotdeauna. Oare, chiar suntem dispuși să învățăm și să aplicăm adevăratele legi (este vorba de legile obiective) care acționează în Armata Română cu privire la ceea ce se numește elementul numărul unu al capacității de luptă? Nu, nu suntem! Sau, în orice caz, unii dintre noi nu sunt dispuși să-și piardă prețiosul lor timp cu astfel de meditații. Sunt alte lucruri mai directe și mai pământene sub acest soare blând de Carpați.

Bine că și uitarea, ca și nebăgarea în seamă sau indiferența sunt înscrise în legile omenești. Și – nu-i așa? – nimic nu trebuie să ne fie străin din ceea ce este omenesc. Tot omenesc, cred unii cu seninătate, este și să-i dai soldatului drumul în învoire cerându-i în schimb, sau, mă rog, acceptându-i să-ți aducă un... miel. Tot omenesc, cred alții, este să cheltui banii bugetului pe tot felul de prostii, să deturnezi fonduri, să favorizezi anumite firme, să nu iei în seamă sesizările controlului financiar de gestiune, să bagi mâna în buzunarul contribuabilului în interes personal, să crezi că totul ți se cuvine sau, mă rog, să accepți că ți se cuvine ceea ce de fapt nu ți se cuvine... Acestea – și nu numai acestea – sunt lucruri grave, făcute de câțiva, care afectează imens buna noastră credință și bunul nostru renume. Și chiar dacă lucrurile nu stau peste tot așa – și, bineînțeles, că nu stau peste tot așa! –, percepția este cât se poate de îngrijorătoare. Ea ne macină, ne dă nesiguranță și neîncredere, accentuează sentimentul de înstrăinare pe care mulți îl trăiesc, măresc nesiguranța, stresul, adâncesc umilința. În lipsa unor măsuri ferme de stopare, inteligența perversă proliferează. Aceasta este una din cauzele cele mai profunde ale sinuciderilor din armată, dar și ale unor stări care ar trebui luate în seamă. S-ar putea spune că

toate acestea nu exprimă chiar o stare generală, ci accidente grave și, într-un fel, consecințe ale intrării în armată, pe ușa din dos sau cine mai știe pe unde, a unor oameni care au ajuns cadre militare și care n-au, de fapt, nimic comun cu această instituție. Așa e. Dar asemenea lucruri sunt realmente motive de îngrijorare, pe care, alții, neprieteni ai Armatei Române, poate, le provoacă sau le folosesc. Din decembrie 1989 încoace, se tot caută, prin fel de fel de mijloace, să se cultive neîncredere în ostașul român. Efectul este, din fericire, invers. Poporul acestei țări are încredere în armată. Are și puterea să înțeleagă că nimic nu este perfect pe lumea aceasta și, ca urmare, și în această instituție se mai petrec pe ici pe colo unele lucruri care nu-i sunt comune. N-ar trebui să tolerăm sub nici o formă asemenea lucruri. Cu atât mai mult cu cât ostașul român este un ostaș foarte bun. A dovedit-o întotdeauna, o dovedește și acum. La exercițiile organizate în cadrul „Parteneriatului pentru Pace", în misiunile din Somalia, din Angola, din Bosnia, la aplicațiile, tragerile și exercițiile de zi cu zi, ca și în cazul unor situații deosebite, el s-a comportat cu profesionalism, umanism, curaj, erosim chiar. Ostașii români, indiferent de gradele pe care le poartă pe umeri, sunt oameni cu care se poate porni la drum, chiar dacă, în anumite împrejurări, unul este vrâncean, altul muntean și altul moldovean...

Acesta este elementul nostru forte și, deopotrivă, elementul nostru de îngrijorare. ***Dolce e decorum est pro patria mori*** **și** ***Auri sacra fames*** sunt din păcate – și la noi, ca și la alții – două adevăruri ale aceleiași realități tulburătoare și nesigure, dar și acestea sunt ale noastre și, de aceea, cum spunea poetul, *bucuroși le-o duce toate.*

Un nume frumos, un renume trist. A trăi și a muri pentru o iluzie. Îngrijorarea legii absurde a lucrurilor întâmplătoare. Respectul identității armatelor

Am fost, recent, în Bosnia. Un nume frumos, un renume trist. Bosnia – spun unii – este un loc blestemat. Alții spun că Bosnia nu este un loc blestemat, ci unul binecuvântat; blestemați sunt doar cei care au prefăcut acest ținut de vis într-un teatru de război și de coșmar. Dar cine sunt aceia? Locuitorii acestor superbe sate și orașe

de pe Valea Bosnei, de pe Drina,din tot acest ținut de basm? Numai ei? În exclusivitate ei? De ce au făcut-o? Ce anume i-a îndemnat să se urască de moarte unii pe alții, să se ucidă unii pe alții, să-și mitralieze casele și orașele, să-și distrugă familiile și viața? Doar era loc destul pentru fiecare! Și fiecare își făcuse o casă ca în povești! Unii ar spune că vinovate sunt cele trei religii care se află aici: ortodoxismul sârb, catolicismul croat și musulmanismul. Dar religiile apără viața și îndeamnă la toleranță și iubire universală, nu la război! Războaiele religioase au apus de mult! Alții lasă religiile de o parte – doar religiile respectă armonia și promovează un spirit de egalitate în fața divinității pentru toți oamenii de pe pământ! – și caută explicațiile într-un anumit interes politic. Al cui? Unii lasă și interesul de o parte și acuză trecutul, istoria, prezentul, iluzia. Mulți dintre oameni trăiesc într-o iluzie și își dau viața pentru o iluzie... Cei mai mulți nu înțeleg însă mai nimic din tot ce s-a petrecut aici și, de aceea, caută explicații în dramele trecutului, în traumele prezentului, în confuziile viitorului, sau pur și simplu presupun. Presupunerea nu este însă demonstrație științifică și, de aceea, nu are nici o relevanță. Ea este, totuși, de multe ori, motorul acțiunii și cenușa care se spulberă în vânt după ce totul s-a sfârșit.

Aici începe îngrijorarea. Îngrijorarea legii absurde a lucrurilor întâmplătoare. Lucrurile întâmplătoare sunt considerate întâmplătoare pentru simplul motiv că nu au, pe moment, alte explicații. Dar ele își au totuși niște cauze ale lor. Cauzele evenimentelor dramatice din Bosnia sunt căutate, deopotrivă, și în acest spațiu de o frumusețe unică, dar și în altă parte. Poate într-un blestem. Poate în soartă. Doar scânteia primului război mondial s-a aprins tot la Sarajevo... Am văzut locul din Sarajevo unde a fost ucis prințul Ferdinand, în 1914. Nu m-a impresionat. M-au impresionat însă profund urmele aspre, dramatice ale luptelor, clădirile distruse, îngrijorările de pe chipurile oamenilor. E drept, nu se mai aud focuri de armă și lovituri de tun la Sarajevo. Dar oamenii tremură la gândul că s-ar mai putea auzi. Ei s-au săturat de război. Dar războiul se află peste tot, în casele distruse, în gropile comune, în sufletul oamenilor, în ura care încă îi macină pe unii, în intoleranța altora, în revolta celor mai mulți. În mare parte, sârbii bosniaci care locuiau la Sarajevo au plecat. Foarte mulți din musulmanii care și-au părăsit casele

și avutul din pricina războiului încă nu s-au întors. Sunt sate și localități în care este arborat steagul croat. Cineva povestea o scenă de la Doboj care mi s-a părut cutremurătoare. Câteva sute de sârbi bosniaci și de musulmani bosniaci s-au luat, într-o zi, la bătaie. Cu pietre, cu bâte, cu cuțite. Ceva în genul încăierării din 20 martie 1990, de la Târgu Mureș, dintre unguri și români. Unii spun că încăierarea dintre sârbi și musulmani a început de la un incident între familiile mixte despărțite care se postau de o parte și de alta a râului Bosna, treceau apoi un pod și se întâlneau să-și vadă copiii și să-și rezolve problemele. Soțul sârb comunica astfel cu soția musulmană, sau doar îi aducea copilul să-l vadă, soția sârbă își revedea – Dumnezeu știe cum, cu ce ochi! – soțul musulman. E greu de spus dacă între cei doi oameni care s-au iubit mai există la ora actuală iubire sau responsabilitate. Se spune că ura a luat locul iubirii, iar iubirea nu mai există. Greu de crezut așa ceva. Dar acesta-i adevărul. Căci, dacă cei doi soți nu au fost de aceeași parte a baricadei – unul fiind sârb iar celălalt croat sau musulman, automat familia respectivă s-a despărțit.

Cu sau fără voia celor doi și cu atât mai puțin a copiilor rezultați din căsătorie. Adică din proprie pornire sau sub presiunea celorlalți. Sentimentele omenești foarte normale în vreme de pace au devenit, în timpul războiului și după război, ură. Sau frică. Sau durere. Poate, nu la toți – oamenii sunt oameni –, dar aproape toți au fost nevoiți să se supună deciziei de a o rupe cu celălalt, soțul sau soția. Soldații din IFOR care asigurau întâlnirea părinților ca să-și vadă reciproc copiii s-au speriat de acest incident, au deschis foc de avertisment și, de atunci, au devenit intoleranți la astfel de întâlniri. Un subofițer genist român, impresionat de ruptura sălbatică dintre tată și mamă, de imposibilitatea comunicării între cei doi, de prudența celor ce caută să prevină orice fel de incident care ar putea redeclanșa ostilitățile, a luat în brațe fetița de la mama ei, a trecut cu ea podul și i-a dat-o tatălui s-o vadă și să-i spună câteva cuvinte. Apoi tot el a luat-o și i-a dus-o înapoi mamei.

Noi nu știm însă cu precizie ce a fost în acești ani de crunt război. Vedem numai câteva din urmele care mai sunt încă vizibile. Însă, de cele mai multe ori, ceea ce este important nu se dezvăluie ochilor.

Asta e. Iată că, în secolul nostru, sunt posibile și asemenea lucruri.

N-ar trebui să ne mirăm, pentru că, în decembrie 1989, în martie 1990, am văzut și la noi așa ceva. Nu chiar cu atâta cruzime, dar pericolul unui conflict de proporții nu a fost prea departe.

Aici încep întrebările, suspiciunile, temerile. Se reface oare Imperiul Habsburgic? Începe bătălia pentru culoarul strategic al Dunării sau, deja, aceasta s-a încheiat? Cine urmează la rând? Cine va face parte din zona tampon? Se va mai extinde oare NATO spre est sau se va opri doar în centrul Europei? Această forță uriașă de implementare a păcii (IFOR) de 60.000 de oameni care acționează în Bosnia – din care face parte și un foarte bun batalion românesc de geniu – va reuși oare să prevină războiul și să-i ajute pe oamenii din această parte de lume să revină la viața normală? Când și mai ales cum se vor normaliza lucrurile în această parte de lume? Conflictul se va stinge definitiv? Relațiile dintre statele care au rezultat în urma destrămării fostei Iugoslavii nu vor purta oare în ele amprenta acestui război? În ce măsură va influența evoluția acestor relații situația strategică din zonă? Să dea Domnul ca totul să fie bine! După atâta negură, acest pământ merită parcă un nou răsărit de soare.

Arta de a fi niște oameni liberi sub vremuri

Am scris de multe ori în acest colț de pagină, așa cum m-am priceput, despre lucruri cunoscute și trăite, unele mai mari, altele mai mărunte, unele mai importante, altele mai puțin importante, dar toate făcând parte din lumea noastră, din universul gândurilor și al preocupărilor noastre, din temerile, îngrijorările sau convingerile noastre. Am scris despre disfuncționalități care ne complică viața și despre un soi de viețuire care amplifică... disfuncționalitățile, despre fapte care ne înalță sau ne scad în ochii noștri și în ochii lumii, dar și despre ochi care nu văd sau nu vor să vadă faptele. Sunt temeri care sunt pur și simplu temeri, ca toate temerile de pe acest pământ, dar și temeri care ar trebui să ne doară și chiar să ne înspăimânte, întrucât nu sunt simple temeri, ci adevăruri triste. Din ce în ce mai mult, se instituie (în noi sau în afara noastră) o instanță care ne judecă foarte aspru. Ne judecă atât pentru ceea ce facem, cât mai ales pentru ce nu

facem.

Altădată eram cu toții oameni noi, acum suntem cu toții oameni liberi. Dar libertatea este o stare foarte grea. Unii îi acuză pe alții în legătură cu această stare, alții spun că starea de libertate nu este chiar așa de proastă, că situația se echilibrează, unii fac teoria teoriei, alții nu mai fac nimic, iar cei mai mulți tac. Pentru că libertatea este o artă, iar tăcerea este de aur. Poate că n-am ieșit încă din confuzie, cum se afirmă adesea, poate că în capul nostru, al unora dintre noi, este un fel de ceață, iar dincolo de ceață nu se mai află nimic. Poate că nu vedem, nu gândim, nu înțelegem. Vremurile se schimbă...

Este adevărat, unii dintre noi se adaptează rapid oricăror împrejurări, trec cu nonșalanță, cu mare ușurință de la o convingere la altă convingere, de la un statut la alt statut, profitând la maximum de tot ce se poate profita. Este oare aceasta arta de a fi liberi? Îți demonstrau, ieri, cât de performat este un sistem, cât de grozav e un filosof, iar azi, tot ei, și tot în linia cunoscută, îți demonstrează cât de abject a fost acel sistem pe care abia l-au preamărit și cât de nesavant era acel filosof. Evident, acești oameni – atâția câți sunt – nu au emigrat pe planeta Marte – ei nu emigrează niciodată, sunt foarte statornici –, ci se află probabil printre noi, așa cum s-au aflat întotdeauna. Cei mai mulți dintre ei poate că nici nu știu că sunt așa cum sunt. Pentru ei lucrurile normale au dimensiuni variabile, în funcție de locurile unde se află și de timpurile sub care se află. Poate nici nu sunt cu adevărat, poate numai noi avem câteodată impresia că sunt. Adică sunt o creație a noastră, pentru că numai noi îi vedem. Și când ei dispar – pentru că fantomele mai și dispar, nu? –, apare altcineva. Un personaj straniu, neidentificabil, invizibil, un fel de alter-ego cu care vorbim atunci și numai atunci când suntem foarte singuri. El este, câteodată, unicul nostru partener de dialog. Pe vremuri, cu acest alter-ego, vorbeam frecvent despre cerința oficială de a discuta despre existențialism, doar pentru a-l combate, despre Hegel, doar pentru a-i scoate în relief pe alții, despre alții, doar pentru a scăpa de amenințările și tentațiile din noi...

Ei, dar toate acestea au trecut, le-am și uitat. Acest alter-ego este, totuși, foarte important, mai ales atunci când nu te bagă nimeni în seamă.

Dacă spui lucrurilor pe nume, cei cărora nu le convin numele precise și nesecretizate ale lucrurilor cele adevărate te ignoră, iar ceilalți... nu te văd. Istoria se repetă. Mulți oameni n-au prea fost băgați în seamă, deși ar fi avut câte ceva de spus. Asta nu înseamnă că nebăgarea în seamă este un capăt de lume. Nu, nici vorbă! Înseamnă, cel mult, confirmarea acelei ipoteze că unii din oamenii favorizați de vremuri nu acceptă adevărul, iar cei care-l acceptă nu sunt luați în mod serios în seamă de vremuri. Dacă o astfel de concluzie este adevărată, atunci din acest punct încep îngrijorările. Ar fi putut să fie, desigur, și mai rău. Vă mai amintiți? Nietzsche, autorul lui „Așa grăit-a Zarathustra", a fost considerat, târziu, după moartea cumplit de chinuită pe care a avut-o, un ideolog în exclusivitate fascist, Nicolae Iorga a căzut sub gloanțele legionarilor, Eminescu, într-o vreme, a fost scos din unele manuale, mareșalul Antonescu a fost ucis ca un criminal de război, nu numai pe câmpul de la Jilava, ci și în sufletele celor care, poate, ar fi putut să-l prețuiască, filosofia lui Blaga a fost lăsată la colțul străzii, Nichifor Crainic a fost trecut de cealaltă parte a liniei, Mircea Eliade a fost interzis etc. etc. Aceasta era partea oficială a lucrurilor, linia de conduită impusă de acele vremuri. Totuși, cei mai mulți dintre noi am continuat să-i cunoaștem și să-i respectăm pe acești oameni. Era o artă. Arta de a fi liberi într-o societate neliberă. Acum, vremurile îți impun să fii liber. Liber într-o societate care-și are și ea, la rându-i, regulile ei despre libertate! Mai ales despre libertatea libertății...

Unii nu reușesc să sesizeze diferența, iar ceilalți, neliberii, ca și condamnații la libertate, chiar dacă nu mai sunt în situația de a-și bea zeama de cucută, ca Socrate, își văd de treabă, ca întotdeauna, și sfârșesc, ca atâția alții, fără discipoli și fără glorie. De anonimi, de liberi și de supuși este mare nevoie oriunde. Ei suportă sărăcia, în vremuri normale, întrucât n-au vocația înavuțirii, și, în timp de război sau de catastrofe, plătesc adesea cu viața efectele pe termen lung ale lucrăturilor inteligențelor descurcărețe. Li s-a spus să se conformeze realităților și ei, cuminți și disciplinați, s-au conformat. Și totuși, unii din acești oameni văd, câteodată, mult mai departe decât orizonturile vremurilor pe care le trăiesc, chiar dacă pe ei nu-i vede și nu-i ascultă nimeni. Acesta-i adevărul. Și este foarte important, întrucât acești

oameni există. Sunt cei mai mulți.

Unii vor cădea, alții se vor ridica. Așa a fost mereu. Balanța vieții nu este cântar de farmacie. Supușenia tot mai măiastră, ca și libertatea cea de dincolo de responsabilitate, datul din umeri, neîngrijorarea, ca și indiferența față de vremurile prin care trecem, față unele din procentajele din PIB alocate, în diferite țări de pe mapamond, diferitelor domenii, spre exemplu, sunt nu doar indicatori de stare, care definesc într-un anumit fel o strategie a îngrijorării, ci și adevăruri care, într-o vară atât de fierbinte, îl tulbură pe omul cinstit, îl descurajează pe întreprinzătorul bine intenționat și îl dezarmează pe cel ce mai crede în valori nepreluate și neincluse în concepte. Evident, nu în „valorile" acestor vremuri, vremuri în care încă se mai poate pătrunde pe ușa din dos pentru a se ieși, apoi, cu seninătate, în văzul lumii, pe cea din față.

MODERN SAU... PĂGUBITOR?

La ora actuală, se desfășoară, în țara noastră, o acțiune de mare amploare și de mare importanță pentru viitorul apărării naționale a României: reforma instituției militare românești. În cadrul acesteia, conceptul *„Armata 2000”* proiectează, la orizontul mileniului trei, forța armată a țării. Este doar un proiect. Dar un proiect care începe să se realizeze. Este un proiect foarte îndrăzneț, foarte important, cu efecte mari în filosofia apărării naționale. Este însă posibil ca, în viitor, să apară și cu unele vulnerabilități. Pentru analistul militar reflecția neconformistă, rezultată din îngrijorările care rezultă din pătrunderea fenomenului militar actual și viitor, este nu numai necesară, ci și obligatorie. În concepția actuală, nu numai armata face parte din forța armată a țării. După părerea noastră, acest lucru nu aparține și nu poate aparține unei concepții moderne a apărării naționale, care prospectează viitorul amenințărilor, al acțiunilor și al reacțiilor în plan militar. Conceptul de mai sus aparține unei epoci depășite, în care se considera că armata este doar un pivot al sistemului apărării naționale. Armata, în epoca tehnologică informatică, nu poate fi pivot, nu poate fi o instituție între alte instituții; ea nu poate fi considerată nici măcar un centru al instituțiilor armate în jurul căruia să se grupeze aceste instituții armate. Când este vorba de concepția apărării țării, de un sistem al apărării naționale, nu se admite aglutinarea unor elemente pentru simplul motiv că poartă sau ar putea să poarte uniformă. Dintr-o analiză atentă a profilului războiului viitorului, se ajunge la o concluzie tranșantă: armata și numai armata este instrumentul eficient al apărării naționale armate, și nu orice fel de instrument, ci singurul instrument al apărării naționale armate. Altfel, lucrurile se încurcă, responsabilitățile se diluează, competențele se amestecă și ajungem iarăși la experiența

dramatică a ultimei decade din decembrie 1989. Subliniem acest lucru, întrucât apărarea națională, la orizontul mileniului trei, nu mai poate semăna cu apărarea națională la nivelul începutului secolului pe care tocmai îl încheiem. De aici nu rezultă că apărarea națională nu este un sistem, că forțele care fac parte din acest sistem vor sta cu mâna în sân și vor aplauda sau vor huidui armata. Rezultă doar necesitatea de a se privi lucrurile mai profund de a se opera o strictă specializare a acestor forțe, pe principiul complementarității, al acțiunii specializate, eficiente.

Zona geografică în care ne aflăm, sistemul militar internațional în care vrem să ne integrăm (NATO, UEO) nu mai acceptă conceptul de război dus cu forțe amestecate, predominant mobilizate, cu forțe eterogene, cu „oastea cea mare". Acest concept – războiul pentru apărarea țării dus cu „oastea cea mare" – nu este scump, face parte din istoria noastră, este cioplit în piatra muntelui și pătruns adânc în inima noastră. Dar ele este deja istorie. De altfel, în Armata Română, s-au și luat primele măsuri pentru aplicarea unui nou principiu al strategiei, potrivit căruia, capacitatea de ripostă a unei armate este direct proporțională cu capacitatea de reacție a structurilor existente în timp de pace. Din punctul de vedere al datoriei fiecărui cetățean față de apărarea țării, al respectului pe care trebuie să-l avem față de valorile militare, al fortificării fizice și psihice a nației, al cultului individualității naționale și drepturilor asupra teritoriului pe care îl locuim, se poate susține și actuala formă în care este concepută apărarea națională. Dar numai ca modalitate de a cultiva respectul și responsabilitatea. Forța armată capabilă să acționeze și să câștige un conflict armat la nivelul anilor 2010-2100 este și trebuie să fie cu totul altceva. O forță extrem de tehnică, ultraperfecționată, de mare profesionalism, sprijinită pe o logistică modernă și o bază națională foarte puternică. Amestecul de structuri de tot felul – fiecare cu pretenții de forță armată, când, de fapt rolul acestora este și trebuie să fie cu totul altul –, nu este benefic pentru apărarea națională și, dacă nu se ține seama de realitățile fenomenului militar contemporan, ar putea să lipsească acest compartiment de suportul moral, material și politic pe care îl merită și care-i este absolut necesar. Sistemul apărării naționale nu poate fi o

structură în care armata dă exemplu și celelalte forțe o urmează, nici o uniformizare a forțelor, dar cu subordonări, roluri și concepții diferite, ci un sistem cibernetic, în care fiecare își îndeplinește misiunea pe care o are, armata făcându-și treaba ei.

În virtutea unor concepte rămase din alte timpuri (unele se regăsesc din păcate și în actualele proiecte ale concepției integrate a securității naționale și doctrinei militare a României), există pericolul să se amestece lucrurile, în detrimentul construcției acelui spirit militar modern de care a avut nevoie dintotdeauna Armata Română.

AMENINȚĂRI DESUETE?

Nu știm dacă este sau nu foarte bine să se mai opereze azi cu termenul „amenințare”. Într-o lume în care se dorește pace și securitate, un astfel de termen pare... desuet și inutil. Și totuși... Războaiele n-au dispărut, iar pericolul lor nu este, acum, mai mic ca ieri. Amenințarea, deci, există. Chiar dacă ea nu este foarte directă sau foarte clară. Amenințările – sau ce or fi – au ele însele determinații complexe. Unele vin din conflictele precedente, fiind o prelungire a acestora, altele apar pe parcurs, ca urmare a evoluției nefavorabile, pentru unii sau pentru alții, a situației politico-militare și strategice. Amenințările viitoare le vor continua pe cele precedente și pe cele actuale, vor evolua din ele și, probabil, se vor diversifica. Este posibil ca ele să continue să se înscrie în spectrul cunoscut, acoperind practic întreaga arie a temerilor și îngrijorărilor tuturor țărilor din zona noastră.

Aceste amenințări pot fi: a) De natură externă; b) De natură internă; c) Combinate; d) Conjuncturale.

a. Cele de natură externă rezultă, sub o formă sau alta, sub un grad sau altul de periculozitate, din: contestarea, reformularea sau revizuirea tratatelor prin care s-au stabilit actualele frontiere; tendința celor puternici de a avea în permanență controlul zonelor de intrare în culoarele strategice ale zonei; conflicte deschise în apropierea frontierelor; stări tensionate în țările cu care România are relații fie apropiate, fie mai puțin apropiate; venirea la putere, în țări puternice, a unor forțe extremiste, cu concepții de dominare asupra zonei balcanice; neincluderea țării noastre în sistemele de securitate europene și păstrarea ei într-o zonă tampon între Est și Vest; dispute asupra platoului continental al Mării Negre; proliferarea producerii artizanale sau ascunse de arme de distrugere în masă; transformarea unor zone din

țară ca baze de plecare pentru emigrația arabilor, indienilor, asiaticilor etc. spre Vest; realizarea de baze subversive și agenturi de informații pe teritoriul românesc etc.

b. Amenințările de natură internă sunt și ele, la rândul lor, foarte diversificate, fără note foarte evidente, și pot să îmbrace o gamă foarte diversificată de aspecte, între care: acțiuni separatiste ale unor grupuri sau minorități; proliferarea acțiunilor teroriste interne în zone instabile din punct de vedere al raporturilor între locuitori; instabilitatea economică, cu consecințe în planul nivelului de viață al populației; diversiuni din partea unor forțe potrivnice unității naționale a României; organizarea unor manifestări de mare amploare, sub pretextul unor nemulțumiri, care pun în pericol securitatea națională;

posibilitatea unor sabotaje; apariția și recrudescența forțelor paramilitare ostile etc.

c. Amenințările din exterior – atâtea câte sunt sau câte pot fi – se pot combina și armoniza cu cele din interior, de unde pot rezulta anumite pericole: introducerea în țară de armament, muniții, mijloace de propagandă antiromânească; enclavizarea unor zone cu sprijinul unor grupări din exterior, ostile României; organizarea de diversiuni și sabotaje cu sprijin din exterior; terorism combinat; punerea sub stăpânire externă a surselor și resurselor cu valoare strategică; alcătuirea în țară, cu sprijin din afară, a unor organizații ostile României etc.

Desigur, există și amenințări conjuncturale, rezultate dintr-o mulțime de factori care azi sunt mâine nu sunt, iar acestea se cer evaluate cu multă grijă, întrucât nu le substituie pe celelalte, ci, dimpotrivă, le completează, le întregesc. Din punct de vedere al acțiunilor adverse primare, aceste amenințări pot fi: directe; indirecte; imediate; ocazionale; pe termen lung; permanente. Din punct de vedere al perioadei de manifestare și al etapelor care caracterizează situația strategică, aceste amenințări par a se categorisi, și în deceniile următoare, astfel:

- în timp de pace;
- în anumite perioade;
- în perioade de precriză;
- în perioadele de criză fără implicarea României;

- în timp de război;
- permanente.

Există, desigur, numeroase tipuri de amenințări și, probabil, un catalog al lor ar fi necesar analistului militar și nu numai militar. Ele nu se desprind prea ușor din gama largă a raporturilor care se creează între state sau în interiorul statelor. Din contră, ele sunt extrem de bine ascunse și se desprind mai ales din ceea ce nu se vede, din ceea ce nu se spune. Este destul de greu să decelezi, în cadrul schimburilor economice sau în relațiile financiare ce anume reprezintă amenințări și ce anume interese ale partenerului.

Există, desigur, amenințări globale, confuze, cu evoluții imprevizibile, îngrijorătoare, dar și amenințări ochite, planificate.

Analistul are obligația de a studia evoluțiile, de a evalua faptele, de a face corelații, pentru fiecare tip de amenințări. Există și vor exista mereu amenințări în spectrul economic, în cel social, în cel politic, în cel financiar, în cel militar. Și amenințările de tip militar se diversifică și, de aceea, se cer analizate ca atare. Va trebui să descompunem amenințarea militară globală în componentele sale și să sesizăm pericolele iminente (atunci când ele există cu adevărat). Altfel nu va putea fi planificată și elaborată în bune condiții reacția. Pentru că, spre exemplu, diversiunii i se răspunde prin antidiversiune, acțiunii radioelectronice prin contraacțiune radioelectronică, atacului armat prin contraatac armat și așa mai departe.

Amenințările mai pot fi privite și din punct de vedere geopolitic și geostrategic, precum și din punct de vedere demografic și al distribuției populației. Ele se cer localizate, puse în relație cu factorul geografic, cu calitatea populației, cu elementele favorizante și defavorizante. Ajungem la concluzia unui spațiul fluid al amenințării, modelabil, ușor de folosit în organizarea unor acțiuni adverse surprinzătoare și greu de contracarat. În acest sens, se cer identificate cu precizie locurile unde posibilul adversar își poate alcătui „coloana a 5-a”, dacă are sau nu în intenție așa ceva, dacă întrevede o astfel de eventualitate, dacă o planifică și, evident, dacă este sau nu este posibil așa ceva. Pentru că unul dintre cele mai mari pericole pentru securitate este să vezi amenințări și sfidări acolo unde ele nu sunt.

Uneori trebuie pornit de la fapte mărunte, dar care sunt simptomatice: incidente de frontieră, fără vreo gravitate anume; comportamente în anumite situații; fapte care se repetă cu o anumită frecvență; fapte accidentale. Spre exemplu, într-o anume împrejurare, un grup de minoritari au sechestrat grănicerii și polițiștii din acea localitate de frontieră, cerând urgent, sub exercitarea presiunii, o întrevedere cu autoritățile zonale din țara vecină. La întâlnirea cu acestea, grupul respectiv a cerut nici mai mult nici mai puțin ca zonele lor de pășunat și localitățile în care se află să treacă automat la țara vecină. Desigur, era o naivitate, dar ea dezvăluia o stare de spirit și, poate, o aspirație a unui grup restrâns de oameni. Dar, în situații de precriză sau de criză, această stare reprezintă o amenințare deosebit de gravă.

Există o permanență și un dinamism al amenințărilor. Unele se adaptează cu ușurință împrejurărilor, altele nu suferă nici un fel de modificări prin secole.

După cum rezultă din analiza statistică a evoluției amenințărilor în ultima sută de ani, se pare că, etapa următoare în relațiile europene ca fi caracterizată prin realizarea unității. Nu știm cât va dura această etapă, dar în cursul ei se vor manifesta și tendințe centrifuge, tendințe de enclavizare, tendințe centripete și, bineînțeles, presiuni prin toate mijloacele. Reacția nu poate fi organizată decât cunoscând foarte bine situația reală și elementele cheie ale evoluției acesteia în viitorul apropiat.

CHESTIUNE DE MENTALITATE?

Cu mulți ani în urmă, am constatat că, la unele subunități, unii militari deveneau, printr-un complex de împrejurări, un fel de ordonanțe neoficiale pentru unii comandanți de subunități. Le purtau portharta, le transcriau programul, le făceau bocancii, le lustruiau nasturii... Funcția aceasta – ordonanță – a fost cândva. Dar vremurile au desființat-o. Și mi se pare normal. Respectul față de om este altul, acum. Sau ar trebui să fie. Dar cel care-i făcea bocancii de la ținuta de instrucție comandantului de pluton avea și el câteva mici avantaje. Nu participa totdeauna la programul de seară, nu ieșea la înviorare, mai primea și câte o învoire, iar sergentul ținea seama de poziția specială a celui în cauză... Era, să zicem, o convenție. Nelăudabilă. Mai ales că nu toți comandanții de subunități procedau așa. Erau doar câțiva. Aveau năravul ăsta. De-a lungul a aproape patru decenii de militărie la cataramă, am văzut însă și comportamente inadmisibile. Cei care s-au străduit să lupte împotriva lor au constatat că, de fapt, se luptau cu niște umbre, cu niște fantome. Pe care n-ai cum să le învingi întrucât fac parte dintr-o altă lume. Ei bine, lumea aceasta a fantomelor din armată este, totuși, foarte pământeană. Bunul plac, nestăpânirea, nerespectul sunt, în unele locuri, la ele acasă. Timpul nu le-a estompat. Iarba rea nu piere atât de ușor. Și astăzi, sunt unii care nu înțeleg că inferiorul nu este slugă, nu este în serviciul personal al cuiva, ci în serviciul țării. Ostașul este un om liber, un om demn, o rotiță în sistem, un coechipier. Nimeni nu are voie, sub nici o formă, să umilească un militar, să-l insulte, să-l pună într-o postură de inferioritate, de neputință. Un om adevărat, un bărbat adevărat, indiferent pe ce treaptă ierarhică s-ar afla, nu face așa ceva. Nu lovește – nici cu vorba, nici cu fapta și cu atât mai puțin cu bâta – un camarad căruia postura de subordonat sau de inferior în grad

nu-i permite să se apere, să riposteze. De fapt, nu el, inferiorul trebuie să riposteze. Pe fiecare dintre noi ne apără legea, ne apără Constituția, ne apără Istoria, ne apără regulamentul militar. Este extrem de grav, este inuman să jignești, să umilești sau să lovești un tânăr care a venit sub Drapel să-și facă datoria față de țară. Serviciul militar, perioada petrecută sub arme se constituie într-o etapă de anduranță, de călire fizică și morală, de luptă cu greul, dar și de formare, de consolidare a demnității, a onoarei, a spiritului de echipă, a tăriei de caracter. Sunt situații când se aleargă, ziua și noaptea, zeci de kilometri, când se îndură frigul, când militarul ajunge la capătul puterilor. Am avut și eu destule situații de acest fel în viața mea. Am organizat parcursuri de luptă pe distanțe de 30-40 de kilometri, am scos untul din soldații mei, dar, la capătul acestui efort, eram mai prieten cu ei. Îi respectam și mai mult, îi iubeam, mă bucuram pentru reușita exercițiului și mă întristam pentru nereușite, simțeam că suntem o echipă și, poate, și ei mă respectau ceva mai mult pe mine. Pentru că, noi, ofițerii, eram totdeauna cu ei, în același efort, în aceeași situație, în aceeași ținută, îi ajutam, le luam, în împrejurări mai deosebite, când ei se aflau la capătul puterilor, ranița, îi încurajam. Așa trebuia, așa era normal, așa s-ar fi întâmplat și în luptă. Așa a fost mereu. Așa este și acum. În cele mai multe unități. Și așa va fi mereu. Serviciul sub arme trebuie să ne onoreze, să ne formeze, să ne unească, nu să ne umilească. Exemplul de respect față de soldat al strălucitilor comandanți ai Armatei Române din timpul războaielor duse pentru ființa neamului trebuie să fie urmat de fiecare dintre noi. Soldatul este camaradul nostru, este fiul nostru, este prietenul nostru, nu câinele nostru, nu sclavul nostru. Condiția de soldat este cea mai înaltă, cea mai demnă, cea mai respectată de națiunea română. Toate națiile își respectă soldații. E drept, pe ostaș trebuie să-l faci să reziste la orice i se poate întâmpla în luptă, inclusiv la ticăloșii și umilințe. El se cere pregătit și pentru eventualitatea în care, în timp de război, ar cădea prizonier la inamic. Se știe, prizonierii nu sunt tratați cu mănuși, adesea sunt terorizați și înjosiți, supuși la presiuni psihice inimaginabile și, uneori omorâți în chinuri groaznice. Și în aceste condiții, un soldat adevărat trebuie să-și mențină forța și verticalitatea până în ultima clipă a vieții. Dacă este să moară, apoi

trebuie să moară cu demnitate. Dar una este a-l pregăti pentru astfel de eventualități și cu totul altceva a-ți bate joc de el. Pentru călirea psihică există programe foarte dure, greu de suportat. Unii pot să capoteze. Nu toți oamenii sunt la fel de tari. Dar viața arată că militarul, oricât ar fi de plăpând, suportă mai bine un program andurant, decât o umilință. Din păcate, sunt situații când, sub ochii ofițerilor, unii gradați lovesc militarii de ciclul unu, îi supun la activități umilitoare, îi șicanează, le pretind lucruri absurde. Cei mai mulți o fac, bineînțeles, în glumă, dar cu astfel de lucruri nu se poate glumi. Luptăm de multă vreme împotriva unor astfel de practici. Din păcate, nu numai gradații, nu numai militarii de ciclul doi fac asta. Sunt și unii ofițeri – ba chiar și unii ofițeri cu grade mai mari – care, profitând de poziția lor, înjură oamenii, îi pun în situații înjositoare, le condiționează rostul în armată, în unitate sau în subunitate de cine știe ce avantaje personale. În acest con de umbră, există, la ora actuală, două tendințe. Una vine dinspre societate, dinspre familie și se rezumă la a face orice pentru a-l proteja de efort pe băiatul mamei, al tatei sau al bunicii, în sensul ca odorul să nu fie supus, în timpul armatei, la un program de instrucție prea exigent, să fie cât mai aproape de casă, să fie încadrat pe undeva, pe la vreun birou, furier sau ce s-o putea... Un tânăr adevărat, puternic, nu trebuie să accepte însă așa ceva. Dacă este bărbat, el trebuie să refuze categoric un astfel de ajutor. Un tânăr care se respectă nu acceptă pila, când e vorba de serviciul militar, ci, dimpotrivă, ține să fie trimis acolo unde e de el, acolo unde este mai greu și mai greu. Un bărbat adevărat nu acceptă să-și facă armata lângă fusta mamei sau a iubitei, ci se duce acolo unde îl cheamă țara, fără a înceta o singură clipă să-și iubească și să-și prețuiască mama, familia și iubita. Cei mai mulți așa fac. Sunt însă și unii care acceptă să intervină pentru ei, pentru a le face armata mai ușoară, mama, tata, unchiul, iubita, cunoștința sau cine s-o putea. Din păcate, așa a fost mai tot timpul la români. Există un procentaj relativ constant de învârtiți, de piloși, de protejați. Ce să facem, asta e! Vorba poetului: „Multe flori sunt, dar puține rod în lume au să poarte/ Toate bat la poarta vieții, dar se scutur multe, moarte...”

Cealaltă tendință vine din partea unor comandanți de subunități și a unor militari de ciclul doi și are drept consecință umilirea

„leatului", satisfacerea unor porniri satrapice ale unora. În fapt, nu este decât exprimarea neghiobiei și a neputinței de a percepe sistemul, de a respecta regulamentul. Lipsa de respect față de legi, care există la ora actuală în societate, se reflectă și în armată prin lipsa de respect (a unora, bineînțeles, nu a tuturor!) față de prevederile regulamentelor care sunt foarte precise și protejează demnitatea și onoarea militară.

Inserând cu amărăciune aceste rânduri în ziarul armatei nu facem altceva decât să încercăm să scoatem în văzul lumii și acele umbre care ne umplu sufletele de durere, specificând că astfel de apucături nu sunt ale Armatei Române, nu sunt ale militarilor adevărați, ci ale celor care s-au infiltrat în acest organism, care n-au prezentat, la poarta cazărmii, cartea de identitate.

Este timpul să-i aflăm și să-i trimitem acolo unde le este locul. Armata Română nu are nici o pată, nici o umbră pe blazonul ei moral. Ea este o instituție a demnității și onoarei, este o instituție eroică și bravă, care a dat totdeauna suprema jertfă pe câmpurile de bătaie ale neamului. Și n-ar trebui să tolereze, sub nici o formă, nimănui umilirea ostașului ei.

Dar, o știm cu toții, oamenii sunt așa cum sunt. E vina lor și nu e vina lor. Ei sunt așa pentru că sunt așa. Nu i-a învățat nimeni să fie ticăloși sau fățarnici, agresivi sau tolomaci, toleranți sau intoleranți. Treburile astea sunt subînțelese, nimeni nu se ocupă în mod special de ele. Desigur, morala... Dar, cum rezultă din ceea ce spunea atât de frumos Lucian Blaga, morala nu este pentru cel îndrăgostit. El ascultă, înțelege, acceptă, dar merge mai departe în întâmpinarea iubirii, în împlinirea ei. Chiar dacă gândul ne este mai tare ca viața, iubirea este, uneori, deasupra gândului. Morala nu este nici pentru cei fărădelege, pentru cei făcuți să-i disprețuiască pe alții, să-i umilească sau să profite de pe urma lor. Dar, domnilor, aceștia nu sunt compatibili cu instituția militară. Locul lor este în altă parte. Nu știm exact unde, dar știm precis că la noi nu, întrucât fac mult rău armatei.

PIETROI NECĂRAT. SE CAUTĂ UN SISIF

Zeii l-au pedepsit pe Sisif să care toată viața un pietroi pe un munte. Și astfel, arealul de viață și de existență al acestuia s-a închis într-un sistem izolat pe acel munte, iar funcția creativă specifică activității oricărui om de pe pământ a fost obligată să plonjeze într-o muncă inutilă, fără sens și fără finalitate. Sisif și-a luat însă rolul în serios și s-a apucat de treabă. În definitiv, era și aceasta o muncă, nu? E drept, când ajungea în vârf, pietroiul se rostogolea la vale, Sisif cobora după el și îl urca din nou. Dar asta nu-l deranja pe Sisif. Nu trebuia să-l deranjeze. Altfel totul s-ar fi năruit, Sisif n-ar mai fi fost Sisif, poate, chiar s-ar fi sinucis sau ar fi devenit rege, iar zeii n-ar mai fi avut nici putere, nici autoritate. Sisif n-a protestat împotriva unei astfel de munci. El s-a conformat, n-a crâcnit, ci a luat lucrurile așa cum i-au fost hărăzite. Ba, mai mult, și-a iubit munca. Acestea erau limitele sistemului existenței sale, aceasta era munca sa. Singurele evadări pe care și le putea permite erau acelea ale faptului că viața (viața lui, căci el era viu!) anima și dinamiza sistemul său care trebuia să fie închis. El putea să vadă, astfel, în fiecare dimineață, răsăritul soarelui, putea să simtă arșița, răcoarea, ploile, vânturile, furtunile, avalanșele. Nimic nu era mai frumos pentru el ca un astfel de spectacol al lumii. El nu trebuia să fie decât un cărător al propriului său pietroi. Era însă și un spectator. Un om care vedea și dincolo de munte și de pietroi. Spre orizont, cu ochii, spre adânc, cu sufletul. Un veșnic spectator. Și, poate, și puțin un explorator. Dreptul acesta nu i-l putuse lua nimeni. Chiar dacă își căra piatra pe muntele acela blestemat, el tot își permitea să evadeze o clipă cu privirea din suiș, să admire desfășurarea norilor, pictura lor măiastră pe albastrul cerului, să caute, dincolo de nori, raza de soare care să-i încălzească fruntea transpirată și mâna înghețată și,

alături de suiș, izvorul care să-i astâmpere setea, floarea de colț care să-i compenseze singurătatea, gândul care să-i alunge tristețea. Erau clipele lui, unice, monade ale sufletului, repere într-o viață aparent fără sens și fără semnificație. Și, de aceea, muntele lui era și binecuvântat. De unde rezultă că Sisif era fericit. Oare? Așa să fie?

Frumosul, urâtul, binele și răul nu sunt universale. Nu sunt pentru toți la fel. Ele trăiesc în fiecare om altfel, în limitele sistemului cunoștințelor și simțirilor sale, fac parte din lumea pe care fiecare dintre noi și-o construiește sau o găsește pe muntele său. Pe muntele său unic, ascuns privirilor și dezamăgirilor, locul nostru secret în care ne autoexilăm pentru a ne căra liniștiți pietroiul pe care ni l-au dat zeii. Sau pe care ni l-am luat singuri. A venit timpul când noi înșine ne suntem zeii care să ne pedepsească, să ne izoleze în acel crâmpei de lume-nelume, pe acel munte stâncos și sălbatic, unde nu se află decât un pietroi și trebuința sau sentința fiecăruia de a-l căra iarăși și iarăși. Acceptând sistemul, acceptăm soarta. Acceptându-ne soarta, ne supunem sistemului. Nu numai pentru a ne izola, ci și pentru a ne pedepsi să fim fericiți. Sau pentru a ne permite exercitarea dreptului de a fi nefericiți.

Trecând dincolo de aceste fatalisme sisifiene, se pare că roata morii încă se mai învârtește, iar Sisif continuă și azi să-și care pietroiul său pe muntele său. De aceea, în virtutea mitului în cauză, de fiecare dată când se apropie vreun eveniment important în țară – alegeri, sărbătoarea de la 1 Decembrie, o reformă de răsunet etc. –, sunt umbre care-și amintesc că armata-și tot cară singură pietroiul, cu palmele arse de muncă și de castanele pe care alții le-au scos din foc cu mâna ei, cu umerii bătătoriți de corvezi, cu sufletul rănit de dezamăgiri. Și râd. Sau rânjesc. Și țin neapărat să mai creeze câte o tensiune și prin armată. Cu fulgerele lor lovesc din nou pietroiul lui Sisif, sar scântei care-i rănesc umărul și brațul ce-i iese obosit de sub cămașa ruptă, se desprind firicele de piatră și de nisip care-i pătrund pe sub pleoape, se stârnesc vânturi care-i îngreunează mersul și îl împing de-a curmezișul pantei sau îl rostogolesc până jos, cu pietroiul său cu tot. Și, în acest timp, ca un făcut, bugetul nu ajunge la timp, câte un ziar își aduce aminte că a mai căzut pe undeva cândva vreun avion, câte un soldat se mai sinucide

sau vreun gradat neinspirat pune „leatul” la corvezi absolut inutile, doar așa, ca să se amuze, vreun profitor scoate capul, câte un pamfletar își caută subiecte prin lumea kaki... Procesul Timișoara crește și descrește precum mareele cine știe cărui sistem neoplanetar, când vin alegerile se redeschide și se intensifică, se repune pe rol un dosar deja îngălbenit de vreme și i se caută tot felul de chichițe altui dosar deja rezolvat. E dreptul celor în drept să le caute și, poate, bine fac că le caută! La urma urmei, Justiția trebuie să fie Justiție! Dar de ce tocmai când se apropie alegerile, când se anunță venirea vreunei personalități în țară, când se pune problema să aderăm la vreo organizație internațională, când suntem pe cale de a realiza o înțelegere cu cineva, când vreun acord de colaborare militară sau vreun tratat politic se află pe rol? De ce tocmai atunci? Dumnezeu știe! Poate că toate astea nu sunt decât niște simple coincidențe ca atâtea altele în istoria acestui popor... Așa cum au fost și cele cu cei muriți, rând pe rând, an după an, după Revoluția din decembrie 1989... Au murit cam mulți Sisifi și Nesisifi, care, probabil, n-au reușit, după revoluție, să-și mai suporte povara a ceea ce știau sau se credea că știu, iar pietroaiele lor au rămas pe vreun piemont sau la vreo margine de cărăruie, uitate de lume, cu câte o inscripție ștearsă de ploi și de vremea care începe să treacă: „Pietroi necărat. Se caută un Sisif.” În timp ce Sisif cel adevărat își cară tot singur și liniștit, de mii de ani, pietroiul lui pe muntele-i de piatră seacă și nu se interesează defel de soarta lumii. Deși îl lasă în plata lui și în pedeapsa lui, lumea noastră cea nemitică nu l-a uitat totuși pe Sisif, iar munca lui continuă să fie și să rămână și azi, după mii de ani, mitul pe care încă îl mai știm și îl mai respectăm.

ARMATA ȘI REVOLUȚIA

Dacă armata n-ar fi existat, probabil că nici victoria în revoluție n-ar fi existat

Încheiem anul și începem anul mereu cu aceeași imagine de coșmar. Se bat cap în cap fel de fel de interese, iese în relief o lume foarte șireată sau, dimpotrivă, foarte revoltată. Unii, cei care cred că au pierdut, se văicăresc că au pierdut. Ceilalți, cei care n-au pierdut, se uită în ograda celor care, cred ei, poate pe bună dreptate, au câștigat pe nemerit. Dar, în ceea ce privește Armata Română, și unii și alții își dau cu părerea într-o inimaginabilă inconștiență. Doamne, oare oamenii aceștia nu știu ce înseamnă armată, adică forță armată a țării controlată de puterea politică și pusă să execute fără crâcnire ordinele și misiunile pe care le primește!? Cei de astăzi acuză această instituție exact pentru ceea ce îi cer ei să fie: o instituție care să asculte de puterea politică, de conducerea statului, care să n-o ia razna, să nu facă ea ce fac și desfac unele armate prin alte părți ale lumii. Dar ei, probabil, nu știu, n-au aflat nici până acum că Armata Română n-a făcut niciodată așa ceva. Ea nu a pus niciodată mâna pe putere, nu și-a făcut de cap, n-a luat-o razna, n-a devenit stat în stat, n-a ignorat niciodată propria ei condiție de brat înarmat al țării. A fost carne de tun, când era nevoie să fie carne de tun, dar a fost și salahor, a fost și ocnaș (la Canalul Dunăre-Marea Neagră și pe șantierele de irigații, cadrele și militarii în termen făceau munci pe care nici ocnașii nu le mai fac), atunci când i s-a spus să fie, s-a aflat deci într-o perpetuă disponibilitate în serviciul națiunii, gata în orice moment să facă ce i se spune. N-a plecat singură la război, nu s-a dus singură pe șantiere, nu a ieșit singură în stradă, în 16 decembrie 1989, la Timișoara, și în 21 decembrie 1989, la București.

O armată este o armată. Ea primește ordine și le execută. Așa cum

procedează toate armatele din lume. Așa cum li se cere să procedeze. Nu ea alege conducătorii țării, guvernele și parlamentele. Nu ea este în măsură să elaboreze ordinele de mare anvergură care o pun pe picior de război. Ea doar execută aceste ordine. Dar nu trebuie să se uite că o armată are arme și muniții și, când e scoasă din cazărmi prin alarmă de luptă, înseamnă că e scoasă la război. Armata Română așa a crezut atunci, în acele zile fierbinți. Până ce s-a dumirit, s-a întâmplat ce s-a întâmplat. Și la Los Angeles armata a fost scoasă din baze și trimisă în stradă să pună ordine. Armata Română n-a tras în poporul român, nu și-a ucis părinții, frații și camarazii. Așa ceva nu este posibil. Armata a tras, dar focul ei a fost un foc de descurajare, de avertisment, de prevenire a unui dezastru. De aici nu rezultă, desigur, că n-au avut loc incidente, că n-au căzut oameni nevinovați. Au căzut. Destui. Dar cei mai mulți au căzut din Armata Română! N-am auzit și n-am văzut pe nimeni, în preajma sfintelor sărători de Crăciun și de Anul Nou, pe ecranele vestitelor noastre posturi de televiziune, să aducă măcar un cuvânt de respect creștinesc sutelor de ostași, subofițeri, maiștri militari, ofițeri și salariați civili care și-au dat viața în post, în timpul unei misiuni de luptă în apărarea obiectivelor strategice ale țării, a populației, a revoluției. Împotriva cui? Împotriva celor care se aflau în umbră și trăgeau din umbră, care se mai află și acum în umbră și care mai trag și acum din umbră, dar cu altfel de gloanțe, care nu vor ieși niciodată la lumină, care nu vor avea niciodată curajul să înfrunte oștirea țării față în față. Diversiunea este tot un război. Și încă unul cumplit.

N-am văzut prea mulți să vorbească pe postul național de televiziune sau pe cele particulare de rolul pozitiv al armatei în revoluție, de imensul sacrificiu pe care l-a făcut Oștirea Română, pentru ca ei să se poate exprima, azi, liber. Se adeverește încă o dată proverbul că *„pe cine nu-l lași să moară nu te lasă să trăiești”*. Și chiar dacă, în anumite locuri, datorită diversiunii, unii militari i-au împușcat pe alți militari, aceasta-i o tragedie și mai mare, și nu un prilej de a râde, a ironiza sau a acuza. Acesta-i rolul diversiunii și al dezinformării: să distrugă mijloacele de comunicații, să producă derută, panică, să-i facă pe militari să tragă unii în alții. Cei ce au organizat diversiunea

radioelectronică, dezinformarea și provocarea terestră prin foc de armă au realizat în mare măsură acest obiectiv strategic. În mare măsură, dar nu în totalitate. De obicei, diversiunea de acest tip și de o asemenea amploare produce zeci de mii de victime, divizează forțele armate, contrapune facțiunile pe unele împotriva altora, determină, în ultimă instanță, războiul civil sau ceea ce eu numesc războiul-mozaic. Nu s-a ajuns până aici în România. Pentru aceasta, meritul este exclusiv al Armatei Române, nu al altcuiva. Faptul că armata a fost scoasă din cazărmi, în 16 și 21 decembrie 1989, din ordinul lui Ceaușescu, este cert și el trebuie luat ca atare. Dacă armata a fost opusă în mod conștient poporului care își cerea drepturile sale, atunci acest act este deopotrivă o crimă împotriva poporului și împotriva instituției militare. Iar Armata Română are dreptul să acuze, să ceară explicații! Și chiar dacă, azi, nu i le mai poate da nimeni, întrebările și acuzele rămân. Încă în ianuarie 1990, un grup de ofițeri curajoși, reuniți în CADA, au cerut aceste explicații. Și nu le-au primit. Ceea ce s-a întâmplat în decembrie 1989 a fost o crimă monstruoasă, nu numai pentru că au fost omorâți oameni, ci și pentru că s-au creat premisele muririi unui respect fără de care națiunea nu poate exista. Dar nu armata e vinovată, ci aceia care au luat decizia să o scoată în stradă și să distrugă un respect milenar. Iar ei, acești acaparatori de istorie și de profituri, întotdeauna rămân nepedepsiți. Ponoasele le trag cei care sunt cu ponoasele. Oștirea a înțeles însă rapid ce se întâmplă și a procedat în consecință. Adică a lăsat poporul să-și facă revoluția pe care și-o dorea – pentru că și noi, toți cei din armată, doream așa ceva –, iar ea și-a văzut de treabă, la locul ei, cu ochii la integritatea frontierelor și cu sufletul la liniștea țării. De aceea, ceea ce văd ochii și aud urechile azi este o blasfemie. Poate că sunt vinovați unii oameni, dar nu armata în ansamblul ei. O armată nu poate fi vinovată. Este o contradicție în termeni. Este o aberație! Justiția va stabili, desigur, cine și de ce este vinovat. Evident, dacă este Justiție și dacă nu va repeta tragedia generalilor și ofițerilor, în primii ani de după război, eroi ai României, pe care tot o anume justiție i-a condamnat la moarte sau la ani grei de temniță.

După cum bine se știe, pe 22 decembrie, în jurul orei 18.00, în zona sediului Televiziunii Române și în Piața Palatului, la Timișoara, la

Constanța, la Sibiu și în alte localități s-a deschis foc de pe unele clădiri și din alte locuri ascunse, exact în zonele în care primiseră ordin să intre în dispozitiv unități ale armatei sau în zonele în care erau dislocate unități militare. S-a deschis foc și împotriva sediului Ministerului Apărării Naționale. Evident, foc de provocare. Acum știm asta. Atunci n-o știam. În jurul sediului Ministerului Apărării Naționale, spre exemplu, se trăgea și din niște mașini care apăreau în viteză de după blocuri, iar cei care se aflau în ele și executau foc strigau cât îi ținea gura: „Veți muri, trădătorilor!" Dar cine putea atunci să facă deosebire între focul de provocare și acțiunile complexe ale unor forțe ultraspecializate, cum se zicea la televizor, în fața națiunii, sau ale unor trupe aeropurtate, de tipul celor care invadaseră prin surprindere Cehoslovacia în 1968? Mai mult, o asemenea teamă de o invazie masivă, tridimensională, dinspre est, dinspre vest, dinspre nord, dinspre sud, exista de multă vreme în Armata Română. În acele momente, numai frontiera cu Iugoslavia era considerată ca sigură. Celelalte, nu. De aceea, mai toate aplicațiile vizau antrenarea trupelor și comandamentelor tocmai pentru a acționa în cazul unei astfel de invazii, a-i opune conceptul disuasiv de război al întregului popor, a o descuraja deci. Era o stare teribilă! Unii din ofițeri – mă gândesc la operatorii din statele majore, la cei care se ocupau cu planificarea strategică, la cei care duceau greul – erau extrem de îngrijorați, pentru că, atunci când se făcea raportul de forțe, se constata că Armata Română are 90.000 de oameni pe șantiere și doar câțiva prin cazărmi, de regulă, în gărzi sau în alte servicii. Asta nu era armată!

Armata, atunci, era bună doar de disprețuit, de luat în tărbacă – ofițerii ei fiind practic excluși în modul cel mai arbitrar cu putință din lumea intelectuală – și de prefăcut într-o mare mută și ascultătoare.

Așa a fost! O știm cu toții! De aceea, acțiunile de diversiune – radioelectronică, psihologică și tip guerilă urbană – au surprins Armata Română. S-a realizat, vrem sau nu vrem s-o recunoaștem, o surprindere strategică, ceea ce era foarte, foarte grav, iar urmările puteau fi catastrofale. Desigur, într-o astfel de situație strategică, s-au tras tone de muniții, au murit oameni nevinovați, unii dintre ei uciși de gloanțele armatei. Este dureros că s-a întâmplat așa, dar nu armatei îi revine responsabilitatea pentru ceea ce s-a întâmplat, ci acelora care au

folosit-o și acelora care au atacat-o.

Nu știm nici azi precis cine și de ce a organizat și efectuat diversiunea radioelectronică – și nici nu prea sunt șanse să aflăm, iar de speculații ne-am săturat –, cine a intrat în sistemele de transmisiuni ale armatei și a dat dispoziții foarte grave, încurcate, prolixe, prin care se crea automat premisa ca o unitate să întâmpine cu foc altă unitate (a se vedea tragedia de la Otopeni, dar nu numai aceea), cine a deschis focul de provocare sau de dezorganizare și cum a ajuns în acele locuri (apartamente nelocuite, poduri de case, locuri foarte bine distribuite în jurul unităților militare și obiectivelor de importanță strategică)...

Într-adevăr, unii din cei care au fost atunci acolo au ajuns departe. Alții au rămas pe loc, alții se află în morminte sau în cărucioare de invalizi. Viața a fost, în continuare, foarte generoasă cu unii și foarte ticăloasă cu alții. Nimeni, până azi, n-a făcut deosebirea între unii și alții. Unii din cei implicați în evenimentele din decembrie 1989 nu se mai află printre cei vii: generalul Gușă, generalul Voinea, generalul Puiu, generalul Popa Gică, generalul Safta, colonelul Maluțan... Au dus cu ei în mormânt totul. Alții...

De fapt, sunt foarte puține șanse de aflare a adevărului. Cele mai multe probe au fost distruse. De cine? De ce? Se spune că Direcția Informații a Armatei a făcut și a dres. Direcția Informații a făcut exact ceea ce face orice direcție de informații din lumea asta: culege informații și le pune la dispoziția factorilor de decizie militară. Există documente, există state de organizare a acestei direcții, factorii în drept le pot vedea, nu e nici un secret. Este însă de neînțeles cum de se rostesc pe posturi prestigioase neadevăruri revoltătoare. Vă este atât de greu, domnilor, să verificați? Dar, se știe, una din regulile cele mai importante ale războiului – inclusiv ale celui psihologic – este ca atacul să se producă asupra structurilor importante, cu rol esențial în elaborarea deciziei strategice, una din aceste structuri fiind cea specializată în informații militare. Nu insinuăm nimic. Amintim doar una din regulile războaielor. Mai sunt și altele: discreditarea, crearea suspiciunii, a sentimentului de vinovăție, compromiterea unor oameni importanți etc. Pe toate meridianele se practică așa ceva. De ce nu s-ar practica și la noi?

Mai există însă și un alt fel de atac împotriva armatei: a-i umili valorile. Gradele. Cum este posibil ca sute și sute de veterani de război – ofițeri – să fie azi avansați, fără nici un discernământ și fără nici un avantaj moral și material, la gradul de general, un căpitan activ (sau un maior) să ajungă, într-o situație de tranziție, de reformă, în câțiva ani, general!? Unde s-a mai pomenit așa ceva? Or, treaba asta nu este doar de competența armatei! Nu este deloc de competența armatei. Iar cei care au acceptat o astfel de situație se vede că ei înșiși n-au respect față de valori. Nu este o altă poveste, este aceeași poveste de după 22 decembrie 1989. Numai mijloacele sunt altele. Se pare a fi, de fapt, o continuare, cu alte mijloace, a diversiunii din 22-30 decembrie 1989! Suntem obligați să luăm în calcul asemenea acțiuni, să încercăm să nu vedem în toate numai și numai rău. Poate că, la urma urmei, este normal să fie așa. În decembrie 1989, au murit oameni – aproape jumătate din ei fiind militari –, au fost mulți răniți și mulți dezamăgiți. Totuși, explozia violentă din România a marcat, în această parte de lume, punctul fierbinte al unui sfârșit și floarea albastră de după potop a unui nou început.

Trebuie văzut dacă astfel de atacuri globale împotriva instituției militare sunt o reacție firească a celor nemulțumiți împotriva celor ce au avut o șansă sau este vorba de altceva. Când, în cadrul sondajelor de opinie, peste 90 la sută din populație își exprimă încrederea deplină în instituția militară, considerând-o cea mai importantă și cea mai serioasă (este normal să fie așa, armata este de-o vârstă și de o condiție cu țara, pentru că este a țării), este de neînțeles o astfel de răutate, o astfel de suspiciune din partea unor oameni care au obligația să apere instituția militară, să-i asigure condiții pentru ca ea să-și poată face în orice moment datoria. Or, cum poate fi vorba de așa ceva, când bugetul este cât este și cum este, când rareori auzi un parlamentar sau un guvernant vorbind la modul cel mai sincer de problemele instituției militare, când respectul față de valorile militare, ca parte componentă a valorilor naționale, se estompează din ce în ce mai mult? Nu există democrație fără respectul instituțiilor de drept, nu există stat modern pe acest pământ care să nu-și respecte și să nu-și onoreze armata. Or, ce fel de respect există față de instituția militară când nici până azi nu s-au

aprobat ordinele, medaliile și însemnele de onoare care se atribuie unui militar, când prevederile Legii statutului cadrelor militare cu privire la indemnizația care se cuvine soțiilor ce-și urmează soții în garnizoane unde nu-și pot continua profesia nu se aplică nici la un an de la aprobarea ei, când ofițerul este privit cum este privit, când neadevărurile care se spun sau se scriu despre o astfel de instituție rămân neamendate? În care țară din lume se mai întâmplă așa ceva? Desigur, instituția militară nu este tabu. Ea este o instituție ca oricare alta. Și cu cât este criticată mai mult, cu atât e mai bine. Dar una este a fi transparentă, a prezenta națiunii adevărurile și amărăciunile ei, câte sunt și cum sunt, și alta a-și exersa fiecare condeiul sau vocea cu ce-i trece prin cap, sau cu ce-i vine la gură, sau cu ce își imaginează fiecare despre o instituție pregătită să lupte și să învingă sau să piară pentru țară.

TEAMA DE IZOLARE?!

Integrarea în NATO și în structurile economice, politice și de securitate europene reprezintă, pentru România, nu doar o prioritate absolută, ci o strategie națională, care ține de un orizont existențial. Prioritățile sunt conjuncturale, sunt momentane, strategia este cu totul altceva. Poate că nici conceptul „strategie" nu este chiar cel mai potrivit. Strategia este, totuși, o știință a luptei, a marii acțiuni, prin care se prevede, se alege, se calculează un anumit comportament, în vederea realizării unor obiective de importanță strategică. În acest sens, unul din scopurile acțiunii politice, politico-militare și strategice este acela de a crea o situație strategică favorabilă. Or, integrarea în aceste structuri nu este doar o acțiune dependentă de „știința de a obține avantaje strategice, de a crea o situație strategică favorabilă", ci o construcție durabilă, într-un sistem de valori. Ne dorim dintotdeauna această construcție, pentru că ea se află în gena noastră, este o vocație a poporului român. Noi suntem un întreg dintr-un întreg, dar, totdeauna, viața ne-a situat în zona marilor explozii ale lumii – unele benefice (acelea în care neutronii liberali au dezagregat dictaturi și imperii), altele catastrofale (cele în care virușii fuziunii imperiale și ai dictaturilor de tot felul au subjugat sau distrus democrații) –, adică în miezul fierbinte al confruntării. Totdeauna acești neutroni ne-au lovit și pe noi, rupându-ne teritorii, reducându-ne capacitatea economică, distrugându-ne încrederea, provocându-ne mari traume și amărăciuni. În aceste catastrofe, ori am fost izolați, ori am fost aruncați în deșertul deziluziilor și nesperanțelor. Deși n-am încetat nici o clipă să sperăm și să credem în valorile omenirii și în destinul nostru. Iar credința și încrederea ne-au fost răsplătite. Suntem, azi, o țară respectabilă, unitară și puternică.

Dar viața noastră este deopotrivă eroică și dramatică. Am cunoscut și gloria, și înfrângerea, și triumful și umilința. Construcțiile europene pe care le-am încercat – unele, pe cont propriu, altele, prin aderare la alianțe mai mici sau mai mari – n-au rezistat. Le-au desființat războaiele sau interesele altora. Înseamnă că ele n-au corespuns pe deplin intereselor tuturor celor mari. Dar, ce a fost a fost, iar o percepție total negativistă asupra istoriei nu este nici realistă, nici benefică. Totul a trecut, istoria ne va judeca în continuare pe toți. Neutralitatea n-a fost posibilă pentru România și, probabil, nici nu va putea fi. Deși n-ar fi deloc rea. Dar noi nu suntem Elveția, cocoțată pe cupola Europei, lăsată în pace să-și dureze o situație cu totul specială, protejată chiar, respectată, transformată, într-o vreme, în buzunarul secret al Puterii Financiare; noi suntem o țară situată la originea unor mari culoare strategice europene, foarte active și, de aceea, foarte periculoase pentru integritatea și unitatea noastră teritorială. Este vorba de culoarul strategic central, care începe din Galiția (la nord de Carpați) și leagă zona de vest a fostului Imperiu Țarist de Berlin și Paris, marile capitale ale Puterilor Europene, de-a lungul căruia s-au dus dintotdeauna toate marile războaie (culoarul operațional), de culoarul strategic al Dunării (care este un culoar logistic) și de culoarul strategic maritim (Marea Neagră, Marea Egee, Marea Mediterană), care este un culoar cu conotații directe în spațiul comercial și în cel politic. Toate aceste culoare, la limita lor dinspre est, încep la frontierele României, învăluie România. Poate că tocmai din acest motiv, Imperiul Țarist a luat Basarabia în 1812 și, de-a lungul unui secol și jumătate, a schimbat sau a favorizat schimbarea compoziției populației doar la gurile Dunării și în Bucovina de Nord, adică la intrarea în culoarul strategic dunărean și în cel central-european (a se vedea, în acest sens, și testamentul lui Petru cel Mare, precum și liniile de extensie a slavismului spre Vest). Dar nu numai Imperiul Țarist s-a interesat de așa ceva. Și Puterile Occidentale au avut în vedere, într-o măsură mai mare sau mai mică, cele trei culoare strategice. Să ne gândim la vechiul drum al mătăsii – Marea Mediterană, Marea Neagră, Marea Caspică, Orient, la importanța pe care au acordat-o Imperiul Habsburgic, apoi, în vremurile moderne, după primul război mondial, Germania, culoarului strategic al Dunării,

la faptul că, azi, marele fluviu european este, cum scria Pamfil Șeicaru, „fluviu al cinci mări", precum și la evoluția actuală a evenimentelor în acest spațiu. Cel puțin, așa a fost până acum, din vremea Imperiului Roman încoace. Oare așa va fi și de acum înainte? Noi sperăm că nu. Europa se reunește în spațiul valorilor ei tradiționale după cu totul alte principii. Totuși, este limpede pentru toată lumea că liniile de forță ale marilor acțiuni politice și militare gravitează tot în jurul acestor mari culoare (coridoare) strategice. Liviu Mureșan, întemeietorul Fundației Eurisc, a reliefat faptul că România se află în zona de confluență a două axe: axa Marea Caspică – Marea Mediterană și axa Dunării. Prima are o importanță cu totul specială, mai ales prin faptul că se tinde ca Marea Caspică să devină un fel de „Golf Persic Oriental", în timp ce pe axa Dunării, îndeosebi după drama iugoslavă, situația evoluează într-un anume sens, care amintește de trecut. România se află în zona de impact a celor două axe.

Pentru a înțelege mai bine cum evoluează sau cum pot evolua evenimentele în acest spațiu european, trebuie neapărat să avem în vedere cum se derulează acțiunile în jurul marilor repere, culoare, aliniamente și raioane geopolitice și geostrategice și care este sau poate fi sensul și structura lor de rezistență în noul concept european, în noua construcție europeană.

Se grupează iarăși națiunile pe linii de forță, pe zone de interes, pe module strategice? Avem de a face cu o reacție europeană la noua reconstrucție mondială, bazată pe module financiare foarte puternice care schimbă complet configurația raporturilor economice și politice, amenințând bătrânul continent? Evident, la o astfel de reacție trebuie angajat, cu tot potențialul său, și Estul. Sau este vorba de un „export", de un transfer de securitate, de conciliere, de reconstrucție, în sistem franco-german, dinspre Vest spre Est, într-o zonă care a constituit de secole butoiul de pulbere ale Europei? Și într-un caz și în altul, pentru țara noastră, neutralitatea este practic imposibilă.

Imposibilitatea neutralității nu este, desigur, totuna cu posibilitatea izolării. Neutralitatea este neangajare, ți-o alegi și îți este sau nu îți este respectată. Ea înseamnă doar neangajament militar în conflicte europene, în alianțe militare, dar nu exclude colaborarea,

schimburile economice, tehnologice, militare și altele. Ea nu este totuna cu izolarea. Și starea de izolare, e drept, ți-o poți alege. Omul poate să-și aleagă orice, inclusiv... sinuciderea. Dar izolarea nu poate fi convenabilă pentru nimeni. Foarte puține țări de pe lumea aceasta își aleg o astfel de stare, un astfel de comportament. Sensul istoriei, al lumii, este colaborarea, cooperarea, nu izolarea. Izolarea îți poate fi însă impusă. De o dictatură, de o situație politică nefavorabilă, de interesele unor țări puternice, ale unor alianțe, ale unor grupări ostile. De aceea, teama de izolare este foarte mare la țările cu vocația cooperării și experiența dramatică a singurătății în fața unor situații grele. Istoria, adesea, se repetă. Pentru că marii ei actori sunt cam aceiași. Dar nu este vorba numai despre aceasta. Popoarele care au vocația cooperării – și, practic, toate popoarele o au, altfel, genetic, n-ar mai fi popoare, cele care n-au avut-o au dispărut – simt nevoia dialogului, a comunicării, a conviețuirii într-un sistem de valori. Astăzi nu se poate viețui și supraviețui în izolare. Integrarea în NATO nu este deci o fugă după protecție, ci o expresie a conștiinței că acolo ne este locul. Nu sunt vorbe. Faptul că 95 la sută din populația țării – procentul este uluitor! – optează, fără nici un echivoc, pentru această integrare arată că suntem o națiune care știm ce vrem. Deși suntem foarte diferiți și, unii dintre noi, foarte necăjiți, avem cu toții aceeași percepție, aceeași judecată asupra valorilor și nonvalorilor, asupra pericolelor și șanselor. Fiind situată, atâtea veacuri, între trei mari imperii, țara noastră, întrucât n-a putut fi cucerită și anexată, a fost considerată tot timpul de acești coloși, un fel de zonă-tampon. Poporul român nu a fost niciodată întrebat dacă acceptă sau nu ca țara să fie zonă-tampon. Acest sondaj arată că el nu acceptă să fie spațiu de siguranță pentru nimeni. Nici pentru Est, nici pentru Vest. Rezultă, de aici, că el nu acceptă nici negocierile pe seama sorții lui, cum s-a întâmplat de atâtea ori în istorie, nici condiția de monedă de schimb, hotărâtă când la Yalta, când la Malta, sau cine mai știe prin care punct de pe glob. El nu acceptă nici condiția de modul strategic, nici pe cea de placă turnantă, nici pe cea de sacrificiu pentru nesupărarea uneia sau alteia dintre marile puteri. Noi nu vrem să supărăm pe nimeni. Vrem doar să fim noi înșine, să fim respectați și să se țină seama de faptul că suntem aici dintotdeauna și că ne vedem

de treaba noastră. Poporul român are o opțiune – integrarea în NATO –, și-a exprimat-o tranșant, pentru că ea corespunde sistemului nostru de valori. Ea a fost făcută cunoscută (cel puțin, așa cred), iar cei în drept, probabil, vor ține cont de ea. Avem această speranță, pentru că, în istorie, s-a ținut adesea cont de opțiunea poporului român. Mă gândesc la Unirea din 1859 și la Unirea cea Mare din 1918.

NATO s-a constituit în jurul unor valori, chiar dacă este o alianță militară. Aceste valori sunt cele ce țin de democrație, de libertățile umane, de economia de piață, de respectul națiunilor și minorităților naționale. La urma urmei, militarii sunt primii care slujesc și apără valorile națiunilor și ultimii care doresc rezolvarea diferendelor și neînțelegerilor prin mijloace militare. Deși întreaga națiune română a optat pentru integrarea în NATO și în celelalte structuri europene, s-ar putea ca unii, de pe la noi sau de aiurea, să se întrebe dacă nu cumva este vorba de o pendulare între o alianță și o altă alianță, de o opțiune... impusă. Ce legătură avem noi cu NATO? De ce trebuie să ne aliniem neapărat la o altă Alianță? N-am fost în atâtea? Câte din ele și-au îndeplini obligațiile față de noi? Dar noi? Noi ne-am îndeplinit totdeauna obligațiile? Cu ce sacrificii? Au fost ele, aceste sacrificii, evaluate vreodată? Și dacă da, atunci care sunt concluziile?

Întrebările sunt, desigur, mult mai numeroase și, de aceea, vom încerca să le formulăm cât mai clar, să discutăm pe larg șansele și neșansele, adevărurile și neadevărurile care ne bucură și ne dor, care nolens volens fac parte din viața noastră. La urma urmei, noi nu suntem singuri pe lume. Tot ce am realizat până acum – unitatea națională, buna conviețuire în Carpați, valorile civilizației românești etc. – nu sunt făcute sub clopotul izolării, ci prin deschideri spre toate orizonturile, prin cooperare cu toată lumea, prin bună vecinătate, prin respect față de toată lumea și față de noi înșine...

SPERANȚE ȘI CERTITUDINI

Toamna electorală s-a desfășurat cu cer senin și oameni liniștiți, plini de speranță. Electoratul român are un anume simț al adevărului. Matematica – fie ea considerată chiar și numai în componenta ei statistică – este matematică. Ea nu se înșală niciodată. La fiecare patru ani, vom trăi mereu aceleași sentimente ale unei schimbări, ale unei înnoiri, ale unui ciclu al vieții. Din patru în patru ani, tot românu va hotărî. Problemele sunt numeroase. Și vor fi mereu numeroase. Unele, poate, vor fi rezolvate, altele, nu.

În aceste zile, când oamenii s-au dus la urne pentru a alege echipa care va conduce țara timp de patru ani, idealurile noastre n-au trecut nici în umbră și nici n-au rămas în vreo sală de așteptare. L-am ascultat cu bucurie pe unul din aleși când vorbea de speranța reîntregirii țării. Se referea, desigur, la venirea rătăcitei noastre Moldove de la est de Prut acasă. Poate că, în sfârșit, a sosit timpul. L-am ascultat, de asemenea, cu bucurie pe liderul USD vorbind de șansele sporite ale integrării noastre în primul val în NATO. Americanii și-au încheiat și ei alegerile prezidențiale. Clinton a învins. Ne bucurăm. Clinton este unul din cei care se pare că înțeleg bine problemele noastre și sensul foarte sincer și direct al opțiunilor noastre. Am constatat că aproape toate țările din NATO înțeleg valoarea integrării în Alianță a României. Țara noastră este o forță în această regiune, este centrul sud-estului Europei, cum se exprima foarte realist un comentator de la BBC, iar acest lucru este deosebit de important pentru procesul extinderii NATO pe piloni puternici, stabili, siguri. Nu se poate ca NATO să nu vadă asta!

Reîntregirea țării și integrarea în NATO sunt, pentru români, problemele cele mai mari și mai presante ale prezentului și ale viitorului. Românul este în stare de orice sacrificii pentru realizarea

acestor obiective. Spre binele țării. Nimeni nu se așteaptă ca integrarea în NATO să aducă mai multă bunăstare, mai multă fericire. Fericirea și bunăstarea trebuie să ni le facem singuri, muncind serios și temeinic. Toți ne așteptăm însă la mai multă siguranță pentru țară, la un dialog benefic pentru țară, la o construcție de securitate la care, evident, și noi să punem vârtos umărul. Iar binele țării nu poate fi decât acolo unde este locul țării, adică împreună cu națiunile occidentale cu care împărtășim aceeași cultură și aceeași civilizație. Venirea Moldovei dintre Prut și Nistru acasă nu este o ambiție, ci este sfârșitul unei dureri. Are fi ca și cum mâna amputată s-ar reface, ca și cum întregul s-ar reface, ca și cum iubirea s-ar reface. Așa ar fi drept. Așa ar fi normal.

La sfârșitul acestei luni, toamna electorală se va încheia. A fost o toamnă fără convulsii și fără tensiuni, fără demonstrații în stradă și fără, Doamne ferește, mineriade! A fost o toamnă a tensiunilor lăuntrice, a căutărilor în străfunduri, a responsabilității, a puterii celei adevărate, aceea a poporului. Desigur, ea, această toamnă electorală, își are o istorie a ei, o poveste a ei, o valoare a ei, o filosofie a ei. Analiștii politici vor avea destul de lucru, iar ceilalți, oamenii de știință și de cultură, vor redescoperi, poate, înlăuntrul comportamentului electoral, ceva din vocația poporului român. Ea va rămâne înscrisă ca un reper în zbuciumata carte a tranziției.

Noi, militarii, așteptăm cu nerăbdare, dar și cu încredere, numirea ministrului apărării naționale, discutarea și aprobarea bugetului, continuarea reformei și, de aici, reconsiderarea, pe temeiurile adevărului (nu ale cine știe cărui interes), a problemelor cele mari ale oștirii și, bineînțeles, repunerea în drepturile care i se cuvin a respectului instituției noastre.

O IUBIRE CARE STRĂLUCEȘTE MEREU

Echipa de fotbal „Steaua”, într-o cursă impetuoasă și grea, a cucerit din nou Cupa României. Ultimul act al acestui maraton fotbalistic s-a produs miercuri seara, în nocturnă, pe stadionul „Național”, într-o companie elegantă și tenace, cea a echipei „F.C. Național”. „Steaua” a câștigat finala cu 4-2, ceea ce înseamnă un rezultat foarte frumos, care relansează această echipă spre noile performanțe pe care le așteptăm. *La noblesse oblige*. Sâmbătă, după amiază, pe stadionul din Ghencea, „Steaua” a câștigat din nou (de data aceasta, meciul de campionat) cu „F.C. Național”, devenind, practic, campioana României. Pentru a cincea oară consecutiv. Sperăm ca, în urma acestor două meciuri, „F.C. Național” să nu fie marcat de un „complex Steaua”. Ar fi o mare pierdere pentru fotbalul românesc. Bancarii sunt sportivi foarte curajoși și cu resurse financiare serioase, care, împreună cu alte 4-5 echipe valoroase ale diviziei naționale, pot și trebuie să ridice nivelul de performanță al campionatului intern, așa cum „Steaua” și „Dinamo”, la care se adaugă „Universitatea” Craiova și, adesea, „Rapid” București, o fac de o jumătate de secol. Iar „Steaua” ar trebui, în acest finiș strălucitor, să-și aducă aminte că a fost cândva campioană a Europei! Chiar dacă au început să bată unele vânturi și prin acest club. Idei vin cu nemiluita. Noi înșine am pățit-o și încă o pățim mereu din cauza lor. Unii susțin că fotbalul de la „Steaua”, ajuns la performanța pe care i-o știm, n-ar mai avea nevoie de altceva. Sau, în orice caz, ar avea nevoie de o „autonomie locală” care să-l detașeze de ceilalți muritori de rând de la „Steaua”. Rămâne de văzut. Pentru că respectivii „muritori de rând” sunt, cei mai mulți, campioni mondiali, performanțe la care fotbalul cu greu poate visa. Armata Română le știe

pe toate. Și le respectă pe toate. De aceea, disputele care plutesc prin unele sfere ne provoacă nouă, celorlalți, amărăciune. Clubul sportiv al armatei nu s-a născut de 50 de ani. Dintotdeauna, Armata Română a dat țării mari campioni. Și la schi, și la tir, și la scrimă, și la atletism, și la multe alte discipline. Fotbalul – regele sportului din secolul nostru – a apărut mult mai târziu. Și armata l-a respectat și a făcut tot ce e posibil pentru ca „Steaua" să strălucească și aici. Mai ales aici. Deși n-a fost ușor. Performanța în fotbalul de la „Steaua" nu s-a născut peste noapte, ci în urma unor mari eforturi din partea Armatei Române. Unii au uitat acest adevăr. Și, vorba aceea, pe cine nu-l lași, la greu, să moară, nu te lasă, după aceea, să trăiești. Dar asta este părerea unora. Clubul „Steaua" este deținătoarea celor mai multe recorduri mondiale, altele decât cele din fotbal. Și, poate, mult mai mari decât cele din fotbal. Mulți însă nu le văd.

Fotbalul este la mare vogă, dar „Steaua" nu înseamnă numai fotbal. La cei 50 de ani ai săi, Clubul Sportiv al Armatei Române „Steaua" se prezintă cu rezultate excepționale, obținute, an de an, la aproape toate disciplinele. Palmaresul acestui club sportiv este impresionant. Cred că sunt foarte puține cluburi sportive pe lume care se pot mândri cu astfel de rezultate. Indiferent care au fost, care sunt și care vor fi sacrificiile, aceste rezultate există. Și, dacă ne gândim bine, aceste sacrificii n-au fost niciodată prea mari. Oricum, le-am suportat. Și ne-am bucurat pentru că le-am putut face. România n-a fost niciodată o țară a huzuririlor și a bănetului care prisosește. Din păcate, aceste rezultate ale Clubului „Steaua" nu se cunosc de toată lumea. E drept, s-a scris și s-a vorbit adesea despre ele. Dar nu așa cum ar fi trebuit, atât cât ar fi trebuit și așa cum ar fi meritat-o acest club. O parte din ele au fost publicate și în ziarul nostru, an de an, readucându-se astfel, cât am putut și cum s-a putut, la lumina rampei glorii pe nedrept uitate. Sau neglijate de mass media care umblă după senzaționalul prezentului. Publicăm și în acest număr al ziarului o sinteză a drumului unor glorii fără egal. Dar nu despre aceste rezultate vreau să vorbesc aici – eu nu sunt un istoric și nici un cronicar al Clubului „Steaua" –, ci despre spiritul lor. Pentru că el, acest spirit, este cel care se află în miezul lucrurilor. El este cel care a dat forță și strălucire Stelei. De cele mai

multe ori, bucuroși de rezultate, îi uităm adesea și pe cei care le-au creat, și pe cei care le-au obținut, precum și travaliul imens care se află în această construcție. Și e păcat!

Despre cluburile sportive create în acești 50 de ani, ca, de altfel despre toate celelalte, se spun azi multe lucruri. Desigur, cluburile sportive nu trebuie confundate cu „toate celelalte" și nu trebuie amestecate cu toate celelalte. Deși și aceste „toate celelalte" nu sunt deloc un talmeș-balmeș pe care îl disprețuim, îl condamnăm și îl negăm global. Pentru că, în această țară, în timp ce unii s-au dedat la fel de fel de ticăloșii, au distrus valori și au îngenuncheat adevăruri scumpe, cei mai mulți dintre noi au învățat, au muncit, au creat. Sufletul nostru, al românilor, este curat și sincer, viața noastră este simplă și cinstită, arta noastră este statornică și monumentală, morala noastră este europeană, ființa noastră este senină, vocația noastră este cea strămoșească. Cluburile sportive au cultivat performanța, valoarea. Și nu altceva. Or, acolo unde unitățile de măsură sunt valoarea și performanța, nu există loc pentru altceva. În cazul lor, al cluburilor sportive, judecățile concluzive ar trebui să aibă ca premise rezultatele de excepție, valorile și nu altceva. Cu atât mai mult, când este vorba de clubul sportiv „Steaua", care are un nume construit cu efort și cu iubire de instituția militară a țării. Din păcate, și în evaluarea a ce se întâmplă aici, ca și în cazul Armatei Române în general, se manifestă, adesea, la câțiva, o unică măsură, care nu este decât o globalizare grăbită, o punere în aceeași oală, în ultimă instanță, o ignoratio elenchi (ignorarea chestiunii). Or, esențialul este că, de 50 de ani, acest club sportiv „Steaua" a produs valori care au purtat cu demnitate Tricolorul românesc în lume și l-au ridicat pe cele mai înalte catarge. În acest club, a bătut mereu o inimă română frumoasă și adevărată și a supraviețuit mereu o inimă română puternică și curată. Nu izolată undeva într-un turn al iluziei, al ceea ce unii numesc cu dispreț naționalism, al fanteziei și absurdității, ci în concertul celorlalte inimi ale Europei și ale întregii lumi. Noi, cei mulți, n-am ignorat niciodată valorile lumi. Noi le-am respectat și le-am cultivat. Iar atunci când dialogul românesc cu lumea nu mai era posibil pe vechile lui coordonate de sinceritate și încredere, datorită unei politici despre care încă n-am aflat totul, el

se purta, totuși, prin sport, prin știință, prin cultură și prin bun simț. Ele – aceste cluburi sportive românești, între care „Steaua" s-a aflat mereu în avangardă –, au fost, atâția ani, printre puținii ambasadori sinceri ai României, pretutindeni în lume. Trebuia să fi privit ochii fotbaliștilor de la „Steaua" pe marele stadion din Sevilla, atunci când au cucerit cupa Europei, trebuia să fi privit ochii Laurei Badea și ai atâtor sportivi de excepție de la „Steaua", atunci când, la olimpiade sau la campionatele mondiale, se înălța Tricolorul și se cânta imnul țării, pentru a înțelege ce a însemnat și ce înseamnă acest club pentru națiunea română, pentru vocația românilor. El nu este un produs al comunismului, cum cred unii. El este un produs al iubirii militarilor români, al iubirii românilor față de sport, într-o conjunctură care nu permitea altceva. Este o construcție tenace, migăloasă și îndelungată, precum și un rezultat al spiritului militar care animă dintotdeauna acest club. Aici, la fel ca în oricare altă unitate militară, se reunesc valori ale unei instituții care nu poate exista fără eficiență și performanță. Aici, ceea ce se cheamă spirit ofensiv, disciplină, ordine, camaraderie, curaj, respect, tenacitate, forță interioară, spirit de sacrificiu, profesionalism nu sunt simple noțiuni, nu sunt simple adevăruri, ci valori. În acest sistem de valori s-a format și există de o jumătate de veac cel mai mare, cel mai diversificat și cel mai performant club sportiv al țării: „Steaua". Acest spirit a fost preluat, după război, de clubul sportiv al armatei. El a existat însă dintotdeauna în Armata Română și nu este invenția sau cucerirea ultimilor 50 de ani. Tocmai datorită acestui spirit, el a strălucit și strălucește nu numai prin fotbal – care este de excepție –, ci și prin celelalte ramuri sportive care, adesea, pe nedrept, sunt lăsate în umbră.

„Steaua" este, orice s-ar spune, clubul nostru de suflet, port-drapelul nostru sportiv. Ne place să ne regăsim în valorile acestui club, iar atunci când sportivii de la „Steaua" urcă pe cea mai înaltă treaptă a podiumului, inima noastră bate cu putere. Suntem triști când sportivii militari pierd un titlu, și ne înflorim viața când laurii strălucesc pe fruntea Stelei. Clubul sportiv al armatei „Steaua" a fost și este valoarea sportivă numărul unu a țării. Unii spun că sistemul în care s-a construit această valoare este depășit, iar acest club, ca și altele, reprezintă o

reminiscență a unor timpuri care se cer eradicate. Reminiscențele unor timpuri, da, se cer categoric eradicate. Dar valorile nu. Valorile se cer respectate și onorate. Nimeni n-a distrus Capela Sixtină, sau turnul din Pisa, sau Sfinxul sau Cristo Rei sau istoria campaniilor lui Alexandru cel Mare.

Nici războaiele, nici regimurile politice, nici extremismele de tot felul, nici trecerea timpului. Nimeni nu poate distruge valorile Clubului Sportiv al Armatei „Steaua". Și nici mecanismele care le-au produs. Pentru că nu politica partidului unic le-a produs, ci iubirea, sudoarea, talentul și dârzenia antrenorilor și sportivilor, spiritul olimpic, încrederea, voința, responsabilitatea și, mai ales, patriotismul. Nu cel clamat, ci cel trăit, cel care se află acolo unde-i este locul, în inimă, în suflet, în ființă. Și probabil că Armata Română nu va admite așa ceva, chiar dacă fiecare dintre noi trebuie să contribuie la finanțarea acestui club cu o parte mai substanțială din salariul nostru. Este prea importantă această valoare care a strălucit de atâtea ori pe firmamentul lumii pentru a nu o face.

Se pune, totuși, o întrebare: Respectul Clubului Sportiv al Armatei „Steaua" față de instituția din care face parte este totdeauna pe măsură? Desigur, expresia cea mai concretă a unui respect sunt faptele, rezultatele. Iar acestea au fost totdeauna pe măsură. Acestea strălucesc de o jumătate de veac pe cerul performanțelor naționale și mondiale. Și la fel de viu strălucesc și în sufletul nostru. Altceva nu ne trebuie de la „Steaua".

Totuși, în lumea oamenilor, în afară de fapte, mai există și dialog. În ceea ce ne privește, în ziarul „Observatorul militar", portdrapelul Stelei, și în celelalte reviste ale Grupului de Presă al Armatei, s-a acordat, constant, dintotdeauna, problematicii clubului, un spațiu substanțial pe care l-am umplut nu numai cu cronici și cu fapte de la „Steaua", ci și cu multă iubire față de această mare unitate de elită a Armatei Române. Militarii români și ceilalți cititori ai publicațiilor armatei au dreptul să fie informați. Au dreptul să trăiască emoția și frumusețea performanței sportivilor militari.

Chiar dacă cei de la conducerea Clubului „Steaua" nu știu totdeauna acest lucru. Sau nu-i interesează.

Lăsând, pentru o clipă, de o parte, amărăciunile, perspectivele, visurile sau temerile Stelei – care sunt destule – să felicităm cu căldură marele nostru club sportiv, să ne bucurăm, la această aniversare, pentru bucuriile lui, pentru rezultatele de excepție obținute de sportivii militari la toate disciplinele și să urăm Clubului Sportiv al Armatei „Steaua", strălucire, viață lungă și bucuria de a fi totdeauna cel mai bun.

CĂLDURA PIETREI

Am fost acolo unde se prinde harta în cui, unde Maramureșul cântă și Pietrosul tună din avalanșe, unde nimeni nu așteaptă minuni, dar totul este aici o minune. Cea dintâi dintre ele fiind însuși muntele. Muntele. Glasul în piatră al pământului. Monument al zborului în piatră spre cer. Al zborul din inimă și prin inimă spre viață, spre adâncul vieții. Zbor plin de iubire spre iubire.

Dar munții noștri nu ne sunt numai piatră, vatră și iubire. Ne sunt deopotrivă un sărut pe frunte și o poartă a soarelui pe care Maramureșul o înalță spre cer. Ne sunt poarta noastră spre Dumnezeu, ne sunt religie și mister, ne sunt putere și cărări pentru suflet, ne sunt filosofie a unui spațiu totdeauna plin cu iubire. Și, în timp ce prin alte părți, ca întotdeauna, se fac scenarii cu privire la soarta noastră, eu simt nevoia să mă aflu din nou în spațiul unde se trăiește muntele ca un spectacol drag, ca o minune a certitudinii și a speranței. Mă aflu unde-mi este locul. În spațiul de suflet al vânătorului de munte. Acolo unde el este la fel de tare ca piatra. La fel de puternic ca înălțimile pe care le străbate cu pasul și cu gândul. La fel de nobil ca piscurile.

De aceea vânătorul de munte este exact ceea ce este și muntele care-i poartă pașii, care-i alină suferința și îi astâmpără setea de înălțime. Ostașul piscurilor și crestelor carpatine nu este un ostaș de rând. Nu este un trecător prin arta de a iubi muntele, nu este un salariat al înălțimilor. Cine se apropie o singură dată cu dragoste și cu sinceritate de munte și reușește să-i audă glasul și să-i simtă căldura nu se mai poate dezlipi de el. Iar muntele, la rându-i, nu-l va părăsi niciodată. Conceptul filosofic fundamental al poporului român este spațiul. Timpul trece, spațiul rămâne. Iar muntele, într-un astfel de spațiu, nu este un simplu accident geologic, nu este o simplă încrețitură rezultată din răcirea scoarței terestre, nu este o realitate dată, găsită, aceeași mereu, peste care treci

și pe care, adesea, n-o mai vezi. Muntele este cristalul dintr-un strop de rouă, este candoarea florii de colț care trăiește printre zăpezi, este preluca dorului și veșnicia unui izvor cu apă sfințită. Este locul în care se înnobilează sufletul și se oțelește caracterul. Este locul în care devii dârz și bun, puternic și temerar, modest și curajos.

În labirintul de voci care nu spun nimic și de dezamăgiri care umplu totdeauna paharul cu pelin, am simțit de fiecare dată, împreună cu vânătorul de munte, căldura pietrei, puritatea ierbii și limpezimea dorului de a sui acolo, sus, în cerdacul cerului, unde ne simțim cu toții acasă. Am ascultat cântecul duios al vântului care trece prin cetini și am simțit că, suind, mă înalț și, înălțându-mă, mă împlinesc, devin eu însumi. Ne vedem cu toții în fiecare montaniard, în fiecare vânător de munte care a ajuns să stăpânească piscurile. Retrăim, de fiecare dată, drumul pe care l-am parcurs. Unii vor începe să-l parcurgă chiar acum. După primul pas va urma al doilea, și tot așa, o viață. Pentru că, totdeauna, muntele îți devine prieten pentru o viață.

Cel mai tânăr contingent de vânători de munte, abia sosit în unități, și-a început ucenicia. Iată-i privind spre înălțimi, spre viitorul lor spațiu de împlinire. Iată-i sorbind din adâncul luminilor ochilor înălțimile care-i privesc, la rându-le, maiestuos. Ceva, în ei, foarte adânc, fredonează difuz și discret cântecele de pe aici, murmură undeva un izvor, apoi dintr-o dată se lasă liniștea. De acolo, de sus, de pe munte, se rostogolesc peste noi, aerul tare al crestelor, parfumul ierbii și al rășinilor. Îi aud cum povestesc părinților veniți să-i vadă primele lor mici aventuri la acest început de luptă cu sine și de înfrățire cu muntele, primele impresii, primul lor entuziasm. Își strâng în brațe iubitele, venite și ele să-i vadă în noua uniformă, acum, la început de suiș. Se înarmează, în acest spațiu de iubire, cu roua sentimentelor curate pentru a-și încerca, în săptămânile următoare, puterile în primele lor ascensiuni spre Marele Sentiment care este Muntele. Muntele care închide zarea și deschide zările, muntele care adăpostește Transilvania și aduce în pragul caselor primul răsărit de soare. Muntele care se reconstruiește în inimă ca un castel de certitudini. Muntele care te învață să fii OM.

Primii pași ai recruților la vânătorii de munte sunt ca primii pași

ai copilului care învață să meargă. Muntele este pentru ei – pentru noi toți – nu doar o nouă experiență, ci și o nouă existență care se amplifică devenind un fel de suprasarcină a înălțimilor ce se cer nu cucerite, ci apropiate, îmbrățișate, unite cu profunzimile ființei și ale sufletului într-o unitate a vieții și a simțirii, a patimii și a datoriei, într-o entitate care, pentru un vânător de munte, este totdeauna mai tare ca viața.

Zăpezile rămase pe brâne și prin fisuri strălucesc, caprele negre ies pe țancuri cu siluetele lor inconfundabile, golul alpin se umple de parfumul de rododendron și de bujor de munte, brazii foșnesc în adierea verii, traseele alpine așteaptă.

Accelerez mișcarea, compactez clipa și îi las pe tinerii recruți să facă și cel de al doilea pas. Primul deja a rămas în urmă. Știu să cânte, să țină cadența, să facă primele noduri de alpinism, încep să reușească să-și potrivească pasul cu dificultatea pantei, să fie mai rapizi, să alerge, să treacă primele obstacole, să se bucure de reușita celuilalt.

Mâine sau poimâine, vor începe primele ascensiuni. Inima bate cu putere, nerăbdarea crește, emoția întâlnirii cu piatra este la fel de tare ca piatra. Totul începe să se învârtească în jurul acelei clipe și tânărul își mușcă buza pentru a-și da seama că acestea sunt gânduri adevărate, într-o lume reală, și nu visuri. Și totuși, acum, la început de drum, cu atâtea lucruri care te copleșesc, e foarte greu să faci distincție între vis și realitate. Mai ales că l-ai văzut pe locotenent la stâncă, pe un traseu de gradul șase. Era parcă tot una cu stânca. Simțeai că muntele te sufocă, iar răcoarea îți pătrundea prin toți porii ca o amenințare. Se cățăra abil, parcă mângâia piatra. „Oare, eu am să pot vreodată să fac așa ceva?” Nu era o simplă întrebare. Era o uimire și o zvâcnire, o speranță și o disperare.

Seara, înainte de a-l fura somnul în parfum de cetină, tânărul recrut, viitorul vânător de munte adevărat, își imaginează... O succesiune de imagini accelerate sau persistente... Primul pas făcut spre locul începerii ascensiunii. Pasul cel mai greu. Frânghia care șerpuiește printre degete. Nodul de legare. Ochiul care caută prima priză. Degetele care tremură înainte de a o atinge... Prima carabinieră fixată la pitonul de asigurare, prima priză de după primul piton, care frige degetele, prima bavareză, primul horn care cere ramonaj, prima

surplombă, prima scăriță care tremură sub talpă, primul popas, prima fixare în zelp, primele picături de sudoare sau primii stropi de rouă care răsar pe frunte ca o împlinire a efortului... O pauză, încă un metru de cățărare.... Dar, deodată, puterile slăbesc, genunchii tremură, sudoarea curge șiroaie pe tâmple, antebrațul se întărește, bicepsul se blochează. Hăul se deschide, se cască, se apropie, vuiește, îi sparge timpanele... Simte că se desprinde. Nu mai există prize, nu mai există carabiniere, nu mai există zelp... Cade... Se trezește brusc, lac de sudoare, cu gura uscată și inima bătând să-i spargă pieptul... Nu, nu s-a întâmplat nimic. A fost doar un vis. Își continuă cu greu somnul întrerupt, în clipele sufocante ale îndoielilor. Reia visul sau ce o fi fost de unde l-a lăsat. Brațele îl dor, simte o răceală pe frunte... Dar, de data aceasta, găsește totuși puterea să se agațe de un firicel de încredere. Degetele caută priza cea mai bună, piciorul se fixează parcă mai bine în scăriță, sudoarea de pe frunte nu mai doare, a devenit parcă stropi de rouă primenitoare... Își lipește obrazul de stânca dură, închide ochii. Și, dintr-odată, aude glasul muntelui și simte fierbințeala pietrei care-i limpezește sinapsele, îi deblochează mușchii, îi alungă tremurul îi dă putere și încredere.

Continuă ascensiunea. Surplomba, hornul, fisura, locul de regrupare... Dar muntele e sus, tot mai sus... Acolo, sus, pe crestele de piatră, îl așteaptă alt examen. Țintele sunt ascunse printre stânci, unele, undeva, sus, și mai sus, sau, poate, undeva, jos, în căldare, altele, în dreapta sau în stânga, printre jnepenii din golul alpin, trebuie să le descopere pe toate și să deschidă asupra lor un foc precis, la timp. Altfel... În aceste clipe simte că este, asemeni infanteristului, un luptător de adâncă singurătate. Nu se simte însă copleșit sau uitat. Singurătatea luptătorului stimulează responsabilitatea luptătorului, puterea lui, independența lui, capacitatea lui de a acționa rapid, în orice împrejurare, nevoia de a fi cel mai bun, de a fi performer... Dar cât efort! De zece ori pe zi, flotări. Serii de câte cincizeci sau de câte o sută. Douăzeci de kilometri de alergare. Câte douăzeci de tracțiuni în brațe... Lucru în poligonul înțesat de obstacole care mai de care mai dificil...

...Mai departe, pe platoul alpin care închide trecătoarea și deschide manevra, trebuie să fie MLVM-urile, le și aude cadența aspră a mitralierelor de 14,5, în timp ce elicopterele vor pătrunde impetuos,

prin surprindere, de-a lungul văii, printre piscuri, și vor lansa acolo desantul... Băieții vor face un rapel ca-n filme... Tunurile de munte, deși se află înapoi, la marginea pădurii, vor fi primele care vor lovi adversarul de pe creasta pietruită și încazematată. Le va auzi numai fâșiiturile proiectilelor și exploziile din față, de pe aliniamentul advers...

... Visul s-a sfârșit de mult, din vremea primelor săptămâni de instrucție, au trecut peste el aplicații, tabere, a trecut și iarna, iarna schiului și a ascensiunilor pe traseele albe... Se oprește o clipă, își aduce aminte de kilometrul de gheață pe care l-a escaladat astă iarnă – nu credea că există așa ceva în țara asta –, retrăiește căldura gheții ca pe o iubire de demult.

Pioletul de gheață, colțarii, strălucirea de diamant a traseului, de parcă ar fi urcat un turn de sticlă...

Nopțile lungi trecute în lunecarea schiurilor, în șir indian, în costume de mascare albe, cu tot echipamentul și cu atenția în vârf de ac...

Frica de ambuscadă...

Căderea în ambuscadă...

Ieșirea din ambuscadă...

Apoi ambuscada pe care subunitatea ta a realizat-o, la rându-i, sus, pe creastă.

O ambuscadă de creastă...

Atacul vertiginos pe schiuri, de parcă se deschisese muntele, de parcă se prăvălise muntele...

Avalanșa, hăul alb, albastrul de deasupra dezastrului...

Toate au trecut și n-au trecut, fac parte din viața sa, pentru că el este acum vânătorul de munte care s-a dorit să fie. Escaladează cu ușurință traseul, pitoanele cântă, coarda vibrează fierbinte în mâinile sale, prizele sunt la îndemână, ochii îi sunt plini de iubire și de zâmbet, muntele îi este drag. Este muntele lui, este viața lui. Simte în toată ființa căldura pietrei, a aceleiași pietre de care, cândva, parcă într-o altă viață, s-a temut. O căldură care este statornică prin ierni și prin veri, prin vremuri bune și prin vremuri rele, singura care nu ne lasă niciodată la greu.

MEMORIE PENTRU VIITOR

Fiecare soldat din Europa a luptat pentru țara lui. Osemintele celor ce au murit se află adânc crescute în acest pământ european. Dar vremurile beligeranței au trecut. Este timpul să ne aducem aminte cu respect de jertfa acestor oameni, să o cinstim și să o respectăm. Cine nu știe să respecte un act de eroism sau o valoare nu merită respect.

Sâmbătă, 17 octombrie, am fost cu o delegație română formată din câțiva ofițeri din Statul Major General (general de divizie aeriană Iosif Rus, colonel Gârbăcea, căpitan Rădulescu) și 12 soldați de la Brigada de Gardă, plus comandantul lor, la Liége, în Belgia. Am decolat la ora 06.30 de pe Otopeni cu un Hercules C 130 și ne-am întors, pe același aerodrom, în aceeași zi, la ora 21.00. Motivul acestei vizite scurte: depunerea de coroane de flori la Memorialul Interaliat din acest oraș belgian. Povestea acestui memorial este simplă, ca toate istoriile mari ale acestei lumi. În anul 1925, la Roma, Federația Interaliată a Vechilor Combatanți a emis dorința ca orașul Liege să fie ales ca loc de consacrare pentru că el a fost prima cetate care a opus o rezistență eficace invadatorilor din anul 1914. De aceea, la 7 august 1914, Franța decernase acestui oraș Crucea Legiunii de Onoare. Era primul oraș din afara Franței care era onorat cu o astfel de distincție. Alegerea de la Roma fiind acceptată, s-a obținut o subscripție și, în septembrie 1928, au fost deschise lucrările. La 20 iulie 1937, Leopold al III-lea, acompaniat de Contele de Flandra și de ilustre personalități străine, a inaugurat acest memorial. Erau prezenți reprezentanți din: Franța, Marea Britanie, Italia, Statele Unite, Canada, Polonia, Spania, România și Iugoslavia. Noi, generația de azi, abia acum am aflat de acest

memorial, deși acolo se află și un monument al ostașului român căzut pe câmpurile de bătaie ale Vestului. Un monument făcut de România. Într-o criptă care seamănă cu cea a generalului Eremia Grigorescu din mausoleul de la Mărășești, se odihnesc, pentru veacuri, osemintele acestor ostași români care au luptat în Vest. În 1916, când România a intrat în război, frontul românesc măsura, la un moment dat, 1400 de kilometri, fiind cel mai lung din Europa. Iar jertfele României în acest război au fost imense. Delegația română a onorat așa cum se cuvine acest eveniment, chiar dacă gazdele nici măcar imnul țării noastre nu l-au știut. Dar astea sunt defecțiuni de organizare, care nu trebuie să ne îngrijoreze prea mult. Ceea ce cu adevărat ne îngrijorează este lipsa de informație din această țară și din altele din zona respectivă despre noi, despre adevărurile noastre. Știm că presa și televiziunea de aici și din țările din zonă prezintă și comentează imagini alese cu multă grijă de regulă numai din spectrul mizeriei și al unei lumi cu care nimeni nu se mândrește și care, din păcate, există și la noi, ca peste tot. Și România, ca și alte țări, are copii abandonați și copii ai străzii, dar are și copii geniali care câștigă medalii de aur la concursurile internaționale de matematică, fizică, electronică etc., are și instituții care sunt la nivel european, are și valori care nu pot fi puse la îndoială de nimeni. Una din aceste valori este *respectul față de soldatul Europei*. Memorialul pe care-l vizităm este al aliaților, este interaliat. Pe pământul nostru, în mausoleele noastre, se află și fostul inamic. La loc de cinste. Pentru că și soldatul inamic și-a făcut datoria față de țara lui. Din câte știm noi, în foarte puține țări există mărturii ale acestui respect, monumente care să-l materializeze și să-l imortalizeze pentru eternitate.

Acum, când țara noastră bate la porțile NATO, Europa ar trebui să nu uite acest lucru. Sau măcar să-l afle. Pentru că nu poți uita ceea ce nu știi, ceea ce n-ai vrut sau n-ai reușit să afli. Respectul face parte din firea poporului român și se manifestă în toate timpurile și în toate epocile istorice, deși imaginile despre noi și de la noi care se vehiculează prin alte țări sunt pe invers. În urma bătăliei de la Mărăști din 1917, spre exemplu, pe dealuri și în valea Mărăștilor au rămas 11.000 de morți. Români, nemți, unguri, ruși. Generalul Averescu a dat ordin să fie îngropați cu toții și să nu fie lăsați să putrezească și să-i

mănânce corbii. După război, din sărăcia lucie în care se zbătea țara – pentru că, se știe, se răbda și se murea de foame –, poporul român a găsit ultimele resurse și a ridicat monumente aproape în fiecare sat și mari mausolee care sunt extrem de valoroase pentru ceea ce numim aici *respect față de soldatul Europei*. În criptele mausoleelor de la Mărășești, Mărăști, Soveja, Mateiaș, Diham și din atâtea alte locuri, se află oseminte ale ostașilor români, nemți, ruși, unguri, austrieci. Aceste mausolee, aceste osuare sunt expresii ale unui respect pe care nu-l întâlnești pretutindeni. Este, așa cum subliniam și trebuie subliniat, una din valorile noastre naționale. De unde rezultă că România nu s-a închistat niciodată într-un naționalism extremist și păgubitor, cum se mai vehiculează pe ici pe colo de minți imaginative sau rău intenționate, ci a existat și a evoluat în acest respect al națiunilor, în acest sentiment de cinstire a eroilor, indiferent cui au aparținut ei. Și chiar dacă, într-o vreme, s-au vehiculat și la noi sloganuri, știm cu toții foarte bine că ele nu aparțineau și nu vor aparține niciodată națiunii române. Și mai e ceva. Foarte important. Ostașilor români nu li s-a cultivat niciodată ura față de inamic, ci respectul față de inamic. În ordinele de zi ale comandanților de atunci, din iarna lui 1916 și din vara lui 1917, spre exemplu, se spunea despre soldatul german că este cel mai bun din lume – pentru că era, într-adevăr, printre cei mai buni ostași din lume – și se recunoștea ostășește bravura lui de pe câmpul de bătaie, așa cum se sublinia și bravura ostașului român. Acești înaintași ai noștri ne-au învățat, adesea cu prețul vieții lor, să trăim în demnitate, să nu ne umilim și să ne respectăm atât vecinii, cât și pe cei care, viața ni-i face, în vreme de război, inamici. În timp de pace nu există inamici. Numai războiul creează astfel de ipostaze.

Este, credem, momentul să ne aducem din nou aminte de acest spirit al nostru. Care este AL NOSTRU și care face cinste poporului român. El există dintotdeauna. A intrat de mult în legendele noastre. Și ne mândrim cu el. El exista într-o vreme când în Europa nu se vorbea de așa ceva, când continentul era divizat în tabere și în contradicții care duceau, totdeauna, aproape inevitabil, la conflicte și războaie. Și dacă, într-o vreme, și la noi, mausoleele și monumentele primului război mondial au fost lăsate în plata Domnului, iar cele de după al

doilea război mondial au fost cum au fost și câte au fost, nu este vina poporului român. Dimpotrivă, este tragedia poporului român, umilirea lui. Dar cu toții știm că oamenii locului, chiar și în zilele în care se preamărea Stalin, se duceau la mormintele ostașilor români și străini, la mausoleele noastre și aprindeau o lumânare. Poate și acesta este un motiv pentru care, după decembrie 1989, s-a declanșat un adevărat război al distrugerii monumentelor care nu ne aparțin. A fost doar o reacție. În realitate, noi avem în sufletul nostru, în gena care ne vine de la statornicii locuitori ai acestor plaiuri, respectul.

Este, credem, timpul să continuăm să aducem în stare de a fi vizitate de urmașii celor ce au luptat în primul și în al doilea război mondial locurile unde s-au desfășurat lupte și bătălii, unde au pierit sau au fost salvate vieți omenești. Războaiele s-au terminat de mult. Acum nu mai există beligeranță. Există și trebuie să existe doar respect. Respectul soldatului Europei care și-a făcut datoria față de țara lui, care a luptat și a murit sau a supraviețuit la ordinul patriei lui.

De ce nu i-am invita, spre exemplu, pe nemți, pe unguri, pe austrieci, pe ruși, să-și vadă, conservate cu grijă, osemintele ostașilor lor și chiar să-și ridice ei înșiși, dacă doresc, monumente pe locurile în care au pierit, sub drapelul țării lor, ostași care și-au făcut datoria? A cinsti memoria ostașului căzut pe câmpul de luptă este o datorie a tuturor. Astăzi, sub sceptrul NATO, al UE și al UEO, se încearcă și se realizează pas cu pas o unitate a Europei. De aceea, cu toții vrem să intrăm în NATO, să contribuim la realizarea unui vis frumos care a animat dintotdeauna mințile vizionare, oamenii de valoare ai continentului. Inamicii de ieri sunt și trebuie să fie azi prieteni, colaborează, zidesc o nouă lume. Nu se poate continua la infinit o stare care, odinioară, a produs atâtea tragedii europene. Dar nici nu trebuie aruncat vălul uitării peste ceea ce s-a întâmplat, peste eroismul ostașului Europei, oricine ar fi fost el, oricărei armate ar fi aparținut el. Dimpotrivă, a cultiva respectul față de ostașul Europei căzut pe câmpurile de bătaie este un act de reconciliere, este un act de valoare, de demnitate, este o memorie pentru viitor.

O NOUĂ AVIAȚIE A COMPUTERULUI ȘI A LASERULUI

Joi, 8 mai, la Bacău, s-a produs un eveniment echivalent cu escaladarea Everestului. A luat startul, la mansa avionului MiG 21 LANCET, prima escadrilă a Aviației Militare a României care va face saltul de la grila mecanică la computer. De fapt, saltul este deja făcut. Acești băieți inimoși și puternici au parcurs deja programul de trecere pe noul avion de luptă din dotarea Forțelor Aeriene Române, iar azi, iată, vor decola cu el spre noile orizonturi ale Forțelor Aeriene Române.

Evenimentul s-a desfășurat în prezența generalului de divizie ing. Dan Zaharia, secretar de stat și șef al Departamentului Înzestrării și Logisticii Armatei, sufletul programului de modernizare a avionului MiG 21, ca și al altor programe de înzestrare cu sisteme de arme a tuturor categoriilor de forțe ale armatei, a generalului de flotilă aeriană Gheorghe Bucșe, șeful Statului Major al Aviației și Apărării Antiaeriene, a comandantului Aviației Militare, general de flotilă aeriană Ion Stan, a reprezentaților Uzinei AEROSTAR din Bacău și ai firmei ELBIT din Israel.

Generalul Ion Stan a subliniat, în deschiderea activității de pregătire a zborului, importanța deosebită a acestei zile unice:

„Așteptăm această de zi de foarte, foarte multă vreme. În cei șapte ani de zile, dumneavoastră știți, pentru că v-ați aflat în miezul problemelor, câte activități s-au desfășurat, câtă muncă enormă s-a depus ca să punem la locul lui fiecare butonaș, fiecare contact. Argumentul Forțelor Aeriene Române pentru integrare în NATO îl constituie acest avion care este compatibil cu tot ce este mai bun acum

în lume. Viitorul Aviației Militare este deci asigurat pentru următorii zece-cincisprezece ani. Tot ca beneficiar al acestui program, apreciez că modernizarea avionului MiG 21 a fost una din cele mai inspirate idei, chiar dacă la vremea respectivă nu toată lumea a fost de acord. Vreau să adresez piloților primei escadrile care va zbura acest tip de avion îndemnul de a fi în permanentă competiție atât cu avionul cât și cu ei înșiși. Dumneavoastră, domnilor, scrieți, azi, o istorie. Așa cum și cei de dinaintea dumneavoastră au scris-o despre aviația pe care o știți și o trăiți. Dumneavoastră scrieți o altă pagină, o nouă pagină a istoriei aviației... Această zi este la fel de importantă ca ziua când s-a zburat pentru prima dată acest avion."

Domnul general are perfectă dreptate. De-acum începe o nouă aviație. O aviație a electronicii, a computerului, a laserului, a sistemelor de arme. Ea este altceva decât zborul pe-o rază de lună, este altceva decât poezia zborului. Ne despărțim cu regret și cu nostalgie de o astfel de etapă, dar ne bucurăm că intrăm într-o eră nouă, în care Forțele Aeriene au o carte extrem de importantă de jucat.

Înainte de a se efectua pregătirea nemijlocită a zborului, facem cunoștință cu componența acestei escadrile de suflet a aviației electronicii:

1. Căpitan comandor Vasile Borțan, inspector de zbor la S.M.Av.A.A.

2. Căpitan comandor Virgil Ristea, inspector de zbor la Corpului 1 Aviație și Apărare Antiaeriană.

3. Comandor Dan Frățilă, inspector de zbor în cadrul flotilei de la Bacău, instructor cu securitatea zborului, conducător de zbor.

4. Comandor Ion Oancea, comandantul Grupului 95.

5. Căpitan comandor Victor Preda, ofițer cu cercetarea la Grupul 95, instructor și conducător de zbor.

6. Căpitan comandor Adrian Puiu.

7. Căpitan comandor Vasile Tănase, instructor de zbor, conducător de zbor.

8. Locotenent comandor Dumitru Nichifor, comandant de patrulă.

9. Locotenent comandor Nicolae Țurlea, comandant de patrulă.
10. Căpitan Titu Băleanu, pilot șef.
11. Căpitan Viorel Păsăreanu.
12. Căpitan Eugen Botezatu.
13. Căpitan Valentin Lateș.
14. Căpitan Mihai Cara

General de divizie ing. Dan Zaharia și general de flotilă aeriană Gheorghe Bucșe apreciază eforturile depuse, precum și importanța acestei zile. În cuvinte foarte alese, este consemnată clipa, după care ne îndreptăm cu toții spre sala simulatorului. Aici întâlnim, cu bucurie, o mai veche cunoștință: calculatorul. Cabina avionului, sistemul de introducere a datelor, modalitatea de antrenare a piloților...

Totul, dar absolut totul este nou și deosebit de interesant. De aceea, înainte de a trece la efectuarea programului propriu-zis, piloții acestei escadrile, ca și alții care vor urma, au efectuat timp de trei luni un curs de cunoașterea limbii engleze, precum și cursuri de cunoașterea computerului și de lucru cu acesta. De-acum, computerul va fi cel mai bun prieten al pilotului, camarad credincios și eficient. Acolo, sus, în cabină, în singurătatea clipei, diplay-ul, va fi, pentru pilot, cel dintâi cer și cel de pe urmă pământ. Un avion care va fi rapid ca un fulger și precis ca un electron. Nu va dispărea, desigur, patima lansării spre văzduhuri, a suirii spre înălțimi, va apărea însă matematica zborului și uimitoarea eficiență a folosirii avionului deopotrivă în spațiul strategic și în cel tactic. Avionul devine astfel un sistem de arme, o fortăreață zburătoare, iar pilotul trece definitiv din spațiul de zburător în cel de luptător aerian. De-acum, preocuparea lui principală nu va mai fi supravegherea aparaturii de navigație și pilotajul, ci aceea de a descoperi la timp ținta și a o nimici.

Am avut prilejul – unic în felul său – să văd pe viu ce înseamnă această metamorfoză. Am fost, pe 5 septembrie 1995, la Han Pijesak, în Bosnia, în timpul bombardamentelor NATO asupra obiectivelor sârbilor bosniaci. Am intrat chiar în unul din obiectivele bombardate – o cazarmă – între două atacuri aeriene și am rămas impresionat de efectul

acțiunilor aviației NATO și de marea precizie a bombardamentelor. Clădirile (de fapt, niște barăci cu etaj) erau lovite, toate, la îmbinarea acoperișului cu pereții, o vilă de locuit aflată în incintă era neatinsă iar un utilaj pentru deszăpezirea drumurilor era lovit precis cu muniție de fragmentație. Scopurile acțiunilor din cadrul operației „Deliberate Force" erau, cum bine se știe, acelea de a neutraliza cercetarea prin radiolocație a sârbilor bosniaci, centrele lor de transmisiuni și mijloacele de apărare antiaeriană, de a lovi armamentul greu, infrastructurile, punctele de comandă etc. și a-i obliga astfel pe beligeranți să înceteze ostilitățile și să vină la masa tratativelor.

Acțiunile din aer ale forțelor aeriene ale NATO au durat 11 zile. Ele au însumat 3515 ieșiri și au însemnat 338 obiective lovite. S-au întrebuințat 42 rachete aer-sol dirijate prin televiziune sau infraroșu, 56 rachete antiradar, 13 rachete de croazieră, 653 bombe ghidate prin laser, 318 bombe convenționale și peste 10.000 obuze. Mijloacele folosite cel mai mult în această operație au fost bombele GBU-PAVEWAY I ghidate prin laser (greutate: 1000 kg din care 428 kg încărcătura de luptă, precizie: 3-5 metri, distanța de tragere față de obiectiv: 2-7 km) și rachetele AGM-84 Slam ghidate prin televiziune și infraroșu (greutate: 500 kg din care 220 încărcătura de luptă, precizie: 2-5 metri, distanța de tragere: până la 95 km față de obiectiv). Împotriva acestor mijloace nu s-a putut reacționa în nici un fel. Bombardamentele NATO și-au atins obiectivul și i-au adus pe sârbii bosniaci la masa tratativelor. Iată încă o dovadă (dacă mai era nevoie de așa ceva după spectacolul aerian din Golful Persic) că Forțele Aeriene au o importanță covârșitoare în spațiul strategic și în cel tactic.

De aceea, asistând, azi, la lansarea spre înălțimi a primei escadrile care va zbura noul avion MiG-21 LANCET (Forțele Aeriene Române vor avea 110 astfel de avioane, din care 39 chiar în acest an), mi-am adus aminte de marea precizie a bombardamentelor NATO din Bosnia. Iată, într-un timp care este destul de scurt, avem un avion cu care ne mândrim. Piloții militari ai României iubesc avionul MiG 21 și îl zboară de multă vreme cu dragoste și respect. Noua cabină a avionului, sistemele de arme care îl vor echipa (bombe ghidate prin laser, rachete ghidate prin laser și televiziune, poate chiar rachete

Mystral) fac din MiG 21 un avion extrem de performant, unul dintre cele mai interesante din lume. Și când te gândești cât de hulit a fost la un moment dat bătrânul cu aripi în delta! Desigur, acest LANCET este acum alt avion. Și, pe când prima dublă MiG 21 LANCET, în cabinele căreia se află căpitanul comandor Liviu Burhală, pilot (cabina întâi) și comandorul Gheorghe Simion, instructor (cabina a doua) rulează și apoi decolează cu forțaj total, urmată îndeaproape de simplele pilotate de căpitanii comandori Adrian Puiu și Virgil Ristea, mă gândesc la uriașul sacrificiu făcut de atâția minunați piloți ai României pe altarul zborului. Doru Davidovici, Nistor, Scrobotă, Băloi... Câteva zeci, o puternică escadrilă de oameni tineri, de virtuoși ai zborului, aflată acum în ceruri... Ei au crezut nu numai în acest avion pe care l-au zburat cu dragoste și patimă, ci și în aripile românești, au slujit fără crâcnire, până la ultima picătură de energie, de viață și de sânge, Aviația Militară a României, forțele aeriene ale țării. Mă gândesc la anii întunecați când ziarele scriau că MiG 21 ară câmpiile românești, când unui pilot de luptă nu i se asigurau nici măcar 20 de ore de zbor pe an, deși se știa foarte bine că limita supraviețuirii este de 50 sau 60! Nici în acest an nu i se asigură cu mult mai mult, dar avem un avion performant și speranța reîncepe. Am fost atunci cu câțiva dintre ei, în același avion, acolo sus, unde cerul, pământul, aeronava, inima și iubirea se contopesc și se topesc în același spațiu, și mi-am dat seama că am avut o șansă pe care foarte puțin oameni obișnuiți o au într-o viață – aceea de a cunoaște o filosofie extraordinară a zborului și a trăi clipele unice ale unei iubiri fără de margini. Am regretat atunci că nu mai am 25 de ani să o iau de la început, să bat la poarta acestei uriașe familii a zborului, a sacrificiului iubirii, a visului și a adevărului. Acum, asistând cum fulgerul electronic stăpânit de mâna lui Burhală și a lui Simion evoluează în viraj maximal, în viraj în forțaj, în luping, în șandelă, în immelman etc., mă gândesc la arta lui Davidovici, a lui Dorel Luca, la cele două decenii de zbor pe MiG 21 ale generalului de divizie aeriană Ion Săndulescu... Desigur, toate avioanele fac așa ceva, dar LANCET are, acolo, la bord, un computer precis, un locator performant, un GPS și un diplay pe care scrie totul... Și îmi pare iarăși rău că nu pot fi alături de ei decât cu inima...

Avem, deci, un avion performant și piloți care îl zboară. Vom avea și altele – elicoptere echipate după ultima oră, alte categorii de aviație performantă –, pentru că, în sfârșit, începem să ieșim din ceață, zborul deasupra cazanului cu smoală încetează, abisul și nadirul se limpezesc, luminile se aprind. Dar toată lumea trebuie să înțeleagă – și să înțeleagă foarte bine – că, pentru a întrebuința un astfel de avion în luptă, pilotului nu-i mai sunt de ajuns doar... 15 sau 20 de ore de zbor. Nu ne mai putem juca cu viața oamenilor și cu uriașele costuri materiale. Pentru că, toată lumea știe, un astfel de avion costă foarte mult. E drept, pentru a distruge un prăpădit de pod, nu mai ridici în aer douăsprezece avioane, ci doar unul singur care poate distruge cu fiecare bombă un câte un pod, dar, pentru asta, pilotul trebuie să fie, deopotrivă, operator, analist, programator, comandant și luptător. Noua cabină a avionului ușurează sarcina pilotului – totul se execută cu mâinile pe comenzi –, dar cere rapiditate, precizie, capacitate de reacție ieșită din comun, stăpânire de sine, aptitudini de electronist și minte de matematician.

Îl întreb pe Burhală, imediat ce coboară din cabină cum a fost. Răspuns ca la carte: normal. Eu știu însă ce înseamnă **normal** pentru un pilot, pentru un aviator. „Și avionul?" „Avionul?!" „Da, avionul!" „Îl zbor de atâția ani, dar, azi, mi s-a părut a fi altul. Da, este alt avion, cu totul alt avion!". „Mai bun?" „Mai tânăr. Mai rapid. Mai exact. Mai ascultător. Uimitor de exact. Uimitor de ascultător. Uimitor de bun." Și ochii îi sclipesc uimitor de frumos.

MiG 21 este, acum, cu totul alt avion. Avionul următorului deceniu al Forțelor Aeriene ale României. Argumentul lor pentru integrare în NATO. Argumentul nostru pentru a da strălucire și respect Aripilor Românești.

Generalul de divizie ing. Dan Zaharia este foarte mulțumit. Generalul de flotilă aeriană Gheorghe Bucșe este foarte mulțumit. Generalul de flotilă aeriană Ion Stan este foarte mulțumit. Comandorul Gheorghe Catrina, care și-a adus cu el și costumul pentru zbor, pentru că va zbura, cel care răspunde din partea Comandamentului Aviației Militare de acest program de zbor pe MiG 21 LANCET, este foarte mulțumit. Au fost sute de ore de muncă, de calcule, de zbateri, de

căutări, de probleme, dar totul este bine când se sfârșește cu bine. Directorul AEROSTAR zâmbește și el mulțumit. Vicedirectorul firmei ELBIT, din Israel, este și domnia sa, la rându-i, foarte mulțumit. Pilotul încercător israelian este și el tot foarte mulțumit. Piloții militari români radiază. Toți cei invitați se apropie de cabine, privesc interiorul acestora, se bucură de această clipă unică, istorică, de această reușită, aparatele de fotografiat țăcăne, imortalizează momentul.

Asta, da, aviație! ar spune cine știu eu și abia aștept să-i văd și pe cei de pe Borcea luându-și în primire avioanele acestea întinerite, modernizate, superdotate și nechezându-le pătimaș, cu jeturi de foc, cu bice de soare, cu lacrimi de iubire, deasupra Bărăganului.

I-am văzut de atâtea ori pe piloți așteptându-și cu încordare camarazii aflați în zbor, i-am văzut luând startul, le-am ascultat convorbirile radio când situația devenise dificilă, acolo, în aer. I-am văzut bucurându-se ca niște copii pentru un nou start, pentru o zi cu soare sau doar pentru 30 de minute de zbor. I-am văzut aplecați pios deasupra crucii lui Davidovici din câmpia plină cu grâu și cu maci. Am văzut, în bazele aeriene, soțiile veșnic înlăcrimate ale celor căzuți, le-am văzut la raport la ministru, zbătându-se pentru drumul în viață al fiilor rămași orfani de tată... I-am văzut pe slujitorii Aviației Militare a României de atâtea ori îndurerați și revoltați, încrâncenați și, câteodată, furioși pentru starea de fapt, pentru indiferența celor ce nu înțeleg sau nu vor să înțeleagă ce înseamnă forțele aeriene în vremurile de azi... Niciodată nu i-am văzut însă disperați sau neputincioși, ci doar îngrijorați. Așa cum îngrijorați și îndurerați erau și piloții de la Deveselu privind lung și trist locul unde se pulverizase în miriștea reavănă avionul lui Scrobotă, un împătimit al zborului... Grupurile de zbor sunt, toate, puternice și tenace, lucide și gata de acțiune și de sacrificiu. Iar sacrificiul lor, al aviatorilor, a fost foarte mare, mult prea mare. Acum, azi, cu prilejul lansării în zbor pe noul avion a acestei escadrile, am văzut însă, pentru întâia oară de când cunosc eu Aviația Militară a României, bucuria cea mai deplină, cea mai unitară, indivizibilă, marea clipă, marele Zbor.

Să fie într-un ceas bun, copii ai văzduhului, oameni ai înălțimilor nemăsurate!

În continuare, drept răsplată pentru această remarcabilă realizare – modernizarea excepțională a avionului MiG 21 –, generalul de divizie ing. Dan Zaharia a înmânat, într-un cadru festiv, directorului AEROSTAR, certificatul de calitate. Acest certificat este proprietate a Ministerului Apărării Naționale și se acordă, pentru o perioadă de doi ani, întreprinderilor care lucrează în domeniul industriei apărării și care îndeplinesc toate standardele de calitate cerute. Un astfel de certificat este foarte important. El asigură întreprinderii respective comenzi din partea Ministerului Apărării Naționale, precum și un prestigiu care o poate propulsa în circuite extrem de importante și de benefice. În continuare, domnul general a răspuns la întrebările ziariștilor referitoare la programele de înzestrare și la momentul de azi.

O zi cu soare și vizibilitate totală spre toate orizonturile pentru Aviația Militară a României. Pentru sufletul celor ce fac să bată inima zborului și a iubirii.

ULTIMA ȘANDELĂ

În trupul chinuit al Aviației Militare a României, două inimi nu vor mai bate. Dar Aviația Militară a României va exista și va înflori

„E tragedie-nălțătoare, când, biruiți, oștenii mor”

Miercuri, 11 iunie, orele 09.00, decola, pe aerodromul din Timișoara, dubla L-39 Z.A. cu nr. 118. Acest moment – cel al primei decolări – este, pe fiecare aerodrom militar, ca un răsărit de soare. Ca primul surâs al razelor dimineții. Ca un fâlfâit de aripă. Inimile tuturor vibrează cu putere. Începe zborul... Viața cea adevărată, cea fără de margini a tuturor celor care își leagă timpul de acest miracol: avionul. Piloți, tehnicieni, echipă de start, punct de comandă, oameni care asigură zborul...

La manșă, în cabina întâi, se află căpitanul comandor Gheorghe Crețu, pilot clasa întâi, instructor de zbor în toate condițiile, profesor de zbor în templul aviatorilor militari, la Bobocu, prin mâna căruia au trecut zeci piloți. Este un bărbat în plină putere, în plină performanță – în ianuarie a împlinit abia 42 de ani – și are atât de multe de spus și de făcut pentru aripile românești. Ceea ce se întâmplă azi (un antrenament) și, mai ales, ceea ce s-a programat să se petreacă duminică – este vorba de un miting aviatic la care Aviația Militară a României și piloții au dreptul și la care țin foarte mult – reprezintă un bun prilej de a o face. Și o și poate, deoarece are 1651 ore de zbor din care 1035 pe acest tip de avion. Este drept, în acest an, căpitanul comandor Gheorghe Crețu n-a acumulat decât 19 ore de zbor, ceea ce este foarte puțin pentru ceea ce se cheamă nu numai show aerian, dar chiar și aviație. Dar asta-i

situația. În cabina a doua se află un bărbat doar cu 7 ani mai în vârstă ca el, un pilot ajuns în vârful ierarhiei, dar niciodată desprins de avion, însuși comandantul Aviației Militare a României, generalul de flotilă aeriană (la ora când scriu aceste rânduri, general de divizie aeriană) Ion Stan. Experiență îndelungată, 2016 ore de zbor, din care 404 pe acest avion. Doi camarazi, doi prieteni. Entuziaști. Optimiști. Dornici de a arăta țării și întregii lumi că România, una din cele mai vechi țări aeronautice ale Planetei, mai are totuși Aviație.

Și un avion bătrân și, într-un fel, liniștit și ascultător. Aproape toți piloții au trecut pe la manșa lui, întrucât, se știe, este un avion de școală de producție cehă, în dotarea Institutului de Aviație de la Bobocu. Dubla cu numărul 118 este fabricată la 20 iulie 1981 și are 1320 ore de zbor (704, de la ultima reparație capitală) și 5250 aterizări. Ultimele lucrări, cele de la 100 de ore, au fost efectuate în acest an, pe 20 mai. Motorul a fost fabricat la 20 decembrie 1985.

La 09.00 punct, conducătorul de zbor permite decolarea. Avionul rulează frumos, viteza crește, dincolo, în afara cabinelor, sunt 17 grade, vânt calm, ziua se anunță tocmai bună pentru un astfel de antrenament. Ceilalți piloți sunt în start. Urmăresc, ca deobicei, decolarea primului avion. Un MiG 21 este deja cu motorul pornit. El va decola imediat după ce 118 va intra în turul de pistă, cu misiunea de a efectua cercetarea meteorologică profundă. Totul este normal. După ce 118 iese de pe ax, MiG-ul 21 decolează cu forțaj total și aerodromul își amintește de zilele lui bune...

Ultimul miting al Aviației Române s-a desfășurat acum doi ani pe aeroportul Băneasa. Anul trecut, aici, la Timișoara, de Ziua Aviației Române, au evoluat... o formație de înaltă acrobație a Forțelor Aeriene Americane. A evoluat și un IAR 99, iar cinci IAR 93 au trecut la verticală deschizând mitingul. Acum, în apropierea Zilei Aviației Române din 1997, sperăm ca și băieții noștri să prezinte națiunii ceva frumos. Deși în Aviația Militară a României, în afară de sufletul piloților, tehnicienilor și de inimile fierbinți care bat pe aerodromuri, nimic nu se mai află în liniște și mulțumire, ci, dimpotrivă, în amărăciune și într-un chinuitor și neputincios sentiment de revoltă. Ba, mai mult, anii bugetului de

austeritate, ca și cei de dinaintea lor – toți caracterizați printr-o lipsă crasă de respect față de reacția din spațiul aerian, reacție hotărâtoare în orice conflict armat – au adus această forță de elită a Armatei Române în sapă de lemn. Totuși, programele îndrăznețe din ultimul timp, trecerea la producția, până la sfârșitul anului, a primelor 40 de avioane MiG 21 LanceR, revigorarea elicopterului și a altor tipuri de aeronave, precum și realizarea, în viitorul apropiat, a sistemului unic militar-civil de supraveghere a spațiului aerian reprezintă nu numai materializarea unei speranțe, ci și o nouă dimensiune, o nouă vocație a forțelor aeriene ale țării. Mitingul avea deci drept scop nu numai să impresioneze, ci și să recultive respectul pe care Aviația Română îl merită cu prisosință.

Cei doi piloți din cabinele dublei 118 fac turul de pistă. Cu acest prilej, efectuează și o primă evaluare nemijlocită a condițiilor meteo din zona aerodromului. Este de competența comandantului să-și ia toate măsurile pe care le consideră necesare pentru ca zborul să se desfășoare în condiții normale. După turul de pistă și cercetarea meteo nemijlocită, în apropierea aerodromului, 118 intră în zona de acrobație. Axul longitudinal al acesteia este paralel cu axul pistei, la o distanță de vreo 200 de metri spre nord. Așa este firesc.

Programul de acrobație al acestei duble este frumos, curajos și la parametri aeronavei. Căpitan comandorul Gheorghe Crețu se află la al unsprezecelea antrenament, iar generalul Stan a efectuat și el, împreună cu pilotul, câteva antrenamente. Deci nu se pun probleme. Dar generalul Stan se află la bord și în calitate de comandant al mitingului și al Aviației Militare a României. Este, poate, dreptul lui și, într-un anume fel, obligația lui să fie acolo. Un pilot, chiar dacă este comandant al Aviației Militare, cu greu poate accepta să stea la sol, oricât de numeroase, de presante și de grele ar fi problemele pentru zbor care se rezolvă, de regulă, pe pământ, în afara zborului. Și oricât de interesantă ar fi experiența altora și oricât de accentuată ar fi mentalitatea noastră despre ele.

În planul inițial, pentru acest avion, era prevăzută următoarea evoluție:

- viraje orizontale cu înclinare maximă (v = 500 km/h; H = 200 m);

- șandelă cu tonouri și scoatere prin viraj de 180 grade (unghi = 40 grade; Vintrod. = 600 km/h; Vscoatere = 250 km/h);

- picaj și zbor la mică înălțime (unghi = 30 grade; Vscoatere = 500-600 km/h; Hzbor la mică = 100 m);

- șandelă cu răsturnare (unghi = 40 grade; Vintrod = 600 km/h; Vrăsurnare = 250 km/h; Hredresare = 100 m);

- looping (Vintrod = 600 km/h; Hintrod = 100 m; Hpsuperioară = min. 1000 m; Vpsuperioară = 250 km/h);

- immelman cu scoatere în picaj (Vintrod = 600 km/h; Hintrod = 100 m; Vîntoarcere = 250 km/h; Unghi = 30 grade);

- picaj (unghi = 30 grade), zbor pe spate (H = 200 m; timp = 5 secunde) și viraj de luptă.

Avionul răspunde la comenzi, conducătorul de zbor, întreaga echipă de start, precum și piloții care așteaptă, la avioane, să le vină rândul la decolare și să execute ce s-a stabilit la pregătirea nemijlocită nu sesizează nimic deosebit. Totul pare să fie normal, potrivit planului grafic al zborului, ale cărui detalii tocmai le-au discutat la pregătirea nemijlocită.

Avionul execută viraje cu unghi maxim, după care intră în șandelă. Privirile tuturor sunt lipite de silueta zveltă care descrie pe cerul albastru cunoscuta mișcare, adică o urcare vertiginoasă, aproape verticală. Toți piloții prezenți pe acest aerodrom au executat-o de atâtea ori. Nu numai pentru că este o figură spectaculoasă, avionul străbătând în câteva secunde distanța de la pământ la cer și, acolo, sus răsturnându-se temerar sau trecând într-un viraj amețitor, ci și pentru motivul că este o manevră de luptă, pe verticală, prin care pilotul poate pune rapid aeronava într-o poziție avantajoasă, atât pentru lupta aeriană, cât și pentru atacul la sol, scoțând-o, în același timp, dintr-o zonă de foc sau din fasciculul de autodirijare al rachetei inamice.

Aeronava se înscrie în traiectoria obișnuită, urmează răsturnarea și, de aici, manevra de ieșire din răsturnare. O lunecare spre pământ,

într-un picaj accentuat, un fel de semibuclă, la partea ei de jos, înălțimea, potrivit programului stabilit, trebuind să fie de o sută de metri. Dincolo de bucla pe care începe să o descrie avionul, jos, pe pământ, dar destul de departe de axul evoluției, se află localitatea Gearmata. Zona a fost aleasă cu multă grijă ca nu cumva să fie amenințate casele oamenilor sau spectatorii de la apropiatul miting. Înălțimea de la care se începe manevra, deși nu este foarte mare, asigură, totuși, condiții pentru ca ea să fie efectuată.

Dar... stupoare!

Avionul, deși nu cade ca o piatră, nu poate fi redresat. Este clar pentru toată lumea. Piloții nu intuiesc, ci știu exact ce s-a întâmplat și ce urmează. Fulgerul acesta de gând este doar de o fracțiune de secundă. Inimile tuturor bat să spargă piepturile, întrucât toți înțeleg iminența catastrofei. În secunda următoare, aeronava, sub privirile tuturor, se izbește de pământ, ricoșează, se aude o explozie, apoi totul coboară în liniștea dimineții. Este al 14-lea minut de la decolare. Neterminat.

Cumplit spectacol!

...Încă un avion a căzut. Încă doi oameni plătesc cu viața cutezanța de a fi aviatori și drama de a fi piloții, azi. Unul dintre ei este însuși comandantul Aviației Militare a României. Unde s-a mai pomenit asta?! Ca însuși comandantul Aviației să plătească, la mansă, acest preț unic, maximal, al unei profesii care, la noi, a fost făcută, de-a lungul anilor, o apă și un pământ cu toate celelalte! Fiecare trăiește un amestec cumplit de sentimente: uimire, amărăciune, ciudă, revoltă. În nici un caz, teamă sau frică de avion! Echipa de salvare intervine imediat, dar numai pompierii de pe aerodrom își află utilitatea și eficiența. Ei sting imediat focul și ajută astfel la păstrarea ultimelor rămășițe pământești ale acestor icari.

Locul este imediat pus sub pază și accesul interzis. Este normal. Acolo se află rămășițele pământești ale unor oameni, piloți ai Aviației Militare a României, și resturile unui avion. S-a frânt încă o dată, dramatic și revoltător de trist și de stupid, un zbor și un vis al unor oameni care slujesc de o viață zborul. Desigur, o ramură ruptă dintr-

un copac nu înseamnă moartea copacului, ci doar a ramurii. Dar parcă prea multe ramuri s-au rupt în acești ani din copacul Aviației Militare a României! Și nu piloții sunt vinovați pentru această tragedie națională!

Sosim acolo la câteva ore de la producerea catastrofei. Mașini, o gardă care păzește zona de împrăștiere a rămășițelor avionului, numeroși ziariști și cameramani așteaptă nerăbdători, dar înțelegători și triști, accesul în zona de impact și primele declarații competente. Unii dintre ei au stat de vorbă cu martorii oculari. Cu toții sunt stupefiați. Nimeni nu se gândește că s-a mai ivit un eveniment de senzație, pentru pagina întâi. Ar fi preferat să nu aibă parte de o asemenea știre.

Pista este pustie, avioanele și planoarele Aviației Sportive sunt pur și simplu proptite trist și neputincios într-o margine de aerodrom, consternarea plutește sub cerul pe care au apărut primii nori, între Gearmata și turnul de control, pe toate chipurile oamenilor și în tot spațiul care trebuia să fie, acum, plin cu miros de petrol, cu zgomot de motoare și cu voia bună a zborului. Nu se aude nici măcar șoapta vântului care începe să bată. Totul este încremenit, ca într-o țară a statuilor de piatră.

Generalul de divizie aeriană Iosif Rus, inspector la Inspectoratul Ministerului Apărării Naționale, el însuși aviator între aviatori și fost comandant al Aviației Militare, numit acum președintele comisiei, cu cunoscuta-i meticulozitate și precizie, organizează inteligent și eficient, la fața locului, lucrul echipelor: piloți, tehnicieni, responsabili cu securitatea zborului, transmisioniști, medici. Mai întâi, trecem cu toții în revistă suprafața de împrăștiere, de la impact, până la ultima piesă din ceea ce a fost, cu doar numai câteva ore în urmă, dubla 118, pregătită pentru mitingul aviatic de duminică, 15 iunie. Sunt vreo trei sute de metri, poate chiar mai mult. La o primă apreciere, se pare că impactul cu solul s-a făcut sub un unghi de 10 – 20 de grade. Partea din spate a avionului s-a înfundat mult în pământ, lăsând, împreună cu întreg fuzelajul o amprentă foarte adâncă. Totuși impactul a avut loc gen piatră aruncată razant pe suprafața apei, de unde rezultă că, la contact cu solul, avionul era deja în redresare. Și, probabil, dacă ar mai fi fost

50-100 de metri, situația ar fi fost salvată. Toate astea sunt, desigur, presupuneri. Sau evaluări, fără a avea o bază temeinică. În realitate, lucrurile sunt mult mai complicate. Totdeauna poate exista ceva care să scape. Spre exemplu, la o aterizare pe două roți care s-a făcut anul trecut pe acest aerodrom cu un MiG 21 de comandorul Gavril Morar și căpitanul Burileanu, s-a constatat că una din jambe n-a ieșit din cauza unui cablu care s-a rupt probabil în zbor. Dacă avionul se prăbușea (Doamne ferește!), cine mai putea identifica o astfel de defecțiune?

Ceilalți membri ai comisiei continuă investigațiile. Ei vor fotografia și vor investiga cu cea mai mare atenție fiecare piesă, fiecare rămășiță și fiecare locșor al impactului.

Ce s-o fi întâmplat? Generalul Rus le spune ziariștilor, la obiect, ceea ce s-a întâmplat, precum și primele concluzii rezultate din analiza la fața locului a evenimentului. Ele se referă la cauzele care, prin eliminare, se exclud: avionul a fost bine pregătit pentru zbor, motorul a funcționat, piloții aveau suficientă experiență. La întrebările ziariștilor referitoare la cauzele care au determinat accidentul, generalul Rus răspunde exact, fără a face presupuneri sau supoziții. Cauzele sunt complexe, iar misiunea comisiei este să le depisteze. Dar nu va fi ușor.

Urmând exemplul șefului comisiei, să nu ne pripim nici noi cu concluziile, nici cu presupunerile. În asemenea momente, tentația de a desprinde concluzii, de a comenta, de a face conexiuni este foarte mare. Cu toții ne pricepem la așa ceva, așa cum ne pricepem noi la toate... Doar piloții – cei care știu bine ce înseamnă această tragedie – sunt mai tăcuți și mai atenți. Noi, ceilalți, vorbim. Și, Doamne, de câte ori greșim! mai ales că sunt atâtea lucruri de lămurit. O primă nedumerire ar fi aceea că tubul pitot este înfundat în pământ, la nivelul impactului părții din spate a avionului. Or, se știe, la acest tip de avion, tubul pitot se găsește pe aripă. Cum s-a fi întâmplat?

Continuăm deplasarea. Unul din planuri este chiar în fața noastră. Ce a mai rămas din el. O bucată de tablă și însemnul. Părți din avion sunt împrăștiate peste tot. Motorul și cabinele piloților, precum și trenul de aterizaj au fost azvârlite, ca dintr-o bombardă, dincolo de calea ferată, pe vreo două sute de metri. Motorul este torsionat și redus

la o bucată mai mare de metal. Undeva, în apropiere, se găsește caseta cu filmul. Trupurile celor doi sunt aproape ultimele. Dincolo de ele se mai află doar una din roțile trenului și câteva bucăți de aluminium. Trupul generalului Stan este ultimul, deși se afla în cabina a doua. Cel al căpitanului comandor Crețu (ce a mai rămas din el) se află la câțiva pași lateral și înapoia lui. Cei doi sunt parcă într-o formație. Ultima formație, cea a celulei lor din ceruri. Costumul generalului Stan, care trebuia să fie ignifug, a ars. Noroc cu pompierii. Trupurile lor sunt câte o grămăjoară de carne și de oase. Pot fi însă identificați. Inima generalului Stan a ieșit din piept și a sărit la câțiva metri lateral stânga. Căpitanul Daniela Stoica, doctorul, o ridică de jos și o ține cu delicatețe în palma înmănușată. Inima mare a acestui om care a bătut atât de fierbinte, atât de iubitor, atât de dramatic și atât de dureros pentru Aviația Militară a României, pentru Forțele Aeriene ale Țării, forțe pentru care, iată, a făcut și ultimul sacrificiu! Mai mult decât atât nu se poate. Sacrificiul suprem al comandantului Aviației Militare este ultima semnătură – cu sângele și cu viața lui și ale camaradului lui – pe rapoartele nerezolvate de-a lungul acestor șapte ani, pe strigătul în pustiu, pe teribilul periplu prin care trece eroica Aviație militară a României.

Măcar pe acesta ascultați-l! Este glasul de sânge, de iubire și de responsabilitate al unui om care a albit la mai puțin de 45 de ani pentru soarta Aviației Militare, care a suferit și a tremurat pentru nedreptățile și dramele aviației acestor vremuri. Tocmai în momentele când s-a dovedit, parafrazându-l pe marele Marin Preda, că, dacă aviație nu ai nimic nu ai. Eu însumi am scris-o de atâtea ori în paginile acestui ziar: *fără o capacitate de reacție pe măsură din spațiul aerian, o armată nu există*. Și, dacă ne gândim bine, nici o țară nu poate exista sub semnul duratei.

L-am cunoscut bine pe generalul Ion Stan. Am fost colegi în Academia Militară, am discutat îndelung, ore în șir, de-a lungul și de-a curmezișul acestor ani despre condiția aviatorului și drama Aviației Militare a României, dar și despre speranța reînălțării ei. Pentru că aviația noastră încă n-a murit. Și chiar dacă mai avem o altă aviație în ceruri

(de la locotenentul Caranda, prima victimă în slujba aripilor militare românești, care a căzut la 20 iunie 1910 pe câmpul de la Cotroceni, și până azi, s-au pulverizat cu mâna pe mânșă, la datorie, 1350 de piloți!), cea de pe pământ este deopotrivă o mare iubire a zborului și o imensă responsabilitate a reacției eficiente în spațiul aerian.

Chiar și acest miting este tot un strigăt de luptă, dar și de revoltă și de disperare, un semnal al forței imanente a unei aviații care, în afară de o inimă mare și de o speranță imensă, dată de noile programe de modernizare, nu prea mai are mare lucru. Cel puțin în aceste momente. Programele de modernizare au dat însă aripi noi aviatorilor și ei doreau să dovedească țării și lumii întregi, dar și lor înșile, că știu să și folosească aceste aripi.

După părerea mea – și nu numai a mea –, organizarea și pregătirea acestui miting, ca și desfășurarea lui (dacă s-ar fi hotărât așa ceva, după catastrofă) reprezintă un act de eroism; reprezintă aproape o nebunie, sau, mai exact, un act de disperare. Dar care trebuia făcut. Pentru că, din păcate, unii din oamenii politici și chiar unii dintre militari nu știu, nu înțeleg sau nu-i interesează problemele aviației. Acest miting urma să-i sensibilizeze pe toți, să-i determine să se aplece mai mult și cu mai multă grijă nu numai asupra programelor de modernizare, ci și asupra a ceea ce înseamnă formarea piloților și a personalului de asigurare a zborului și menținerea lor în capacitate de acțiune eficientă. Prețul și, evident, riscul unui asemenea miting erau însă prea mari, și nu știu dacă, în condițiile de azi, se merită. Și iată de ce. Spre exemplu, căpitan comandorul Popescu Ion, care urma să execute acrobație cu unul din cele două avioane MiG 29 prezente la miting, avea planificate, pentru anul 1997, doar 5 ore de zbor. Avându-se în vedere dificultatea acestei misiuni, i s-au mai dat încă... cinci. Or, cu zece ore de zbor, PP trebuia să facă acrobație aeriană de înaltă clasă... Și PP, doar cu zece ore de zbor la activ, făcea această acrobație. Și o făcea foarte bine. Este incredibil! De aici nu rezultă însă că riscul era mai mic. Dimpotrivă. De asemenea, piloții celor nouă avioane MiG 21, care treceau în formație, aveau doar șapte ore de zbor în acest an. Și, se știe, zborul în formație, mai ales într-o formație mare, cere foarte mult antrenament. Totuși,

la repetiția pe părți, ei au trecut în formație. Și, dacă mitingul s-ar fi desfășurat, ar fi trecut și acolo, prin fața tribunelor. Căpitan comandorul Dorel Luca este, ca întotdeauna, în mână. Dar Dorel nu este un pilot oarecare. El face într-o oră cât alții în zece. Și totuși, pentru a face ce face cu acest avion iubit de piloți și hulit de nepiloți, Dorel muncește de zece ori mai mult decât, poate, ar fi normal. Și renunță de zece ori mai mult la ceea ce un om obișnuit nu renunță niciodată. Și evident, are și rezultate pe măsură. Dar cu ce preț! Gândiți-vă, domnilor, o singură clipă, cu luciditate, la Dorel Luca, și o să aflați. La el, talentul e doar un suport. Restul este muncă, responsabilitate, dragoste și, într-un fel, o compensare a unor frustrări și a unor amărăciuni. O muncă și o responsabilitate care se derulează într-un cadru de renunțări, nemulțumiri și amărăciuni. Chiar dacă, în curând, Grupul de Zbor de pe Bărăganul va fi dotat cu LanceR. El are, la activ, în acest an, multe ore de zbor. Ca instructor, dar și ca pilot. Dar și el este frământat și îndurerat de marile probleme încă nerezolvate ale Aviației Militare. Și le privește cu ochii profesionistului. Iar ochii aceștia nu exprimă aproape nici un fel de bucurie. Pentru că nimeni nu se poate bucura de un regim de austeritate în Aviație. Și mai este ceva. N-o spun pentru piloți. Ei o știu foarte bine. O spun pentru noi, ceilalți. Avionului trebuie să-i dai totul. Chiar dacă ție nu-ți dă nimeni nimic... Aceasta înseamnă a fi un pilot adevărat. Și piloții Aviației Militare a României sunt piloți adevărați. Acesta este motivul pentru care ei și-au asumat riscul unui miting efectuat în condițiile unei criminale puținătăți a orelor de zbor.

Avioane poți cumpăra. Iar dacă îți pui industria la punct, le poți produce tu însuți și încă în condiții foarte bune. Piloți, însă, nu. Ei nu sunt nici de vânzare, nici de cumpărare, nici vreun produs al vreunei industrii. Un pilot se formează cel puțin în zece ani, și numai în situația când sistemul metodic funcționează perfect, când există, deci, o acumulare ritmică și o practică bogată, precum și instructori pe măsură, și când se asigură toate condițiile (respect din partea națiunii și a factorilor de conducere, ore de zbor, tehnică performantă, sisteme de refacere și recuperare etc.).

Iată de ce, pentru curajul lor, organizatorii acestui miting și piloții Aviației Române – militari și sportivi – merită toate laudele.

Tragicul accident le frânge însă și lor aripile. Pentru că una au sperat și alta a ieșit.

...Comandorul Tecuceanu – un alt pilot de excepție – se află, de multe ore, împreună cu o echipă de ingineri, la celulă. Filmul a fost recuperat și este citibil. Oamenii urmăresc cu înfrigurare indicatorii. Timpul, înălțimea, comportamentul profundorului și cel al motorului, manevrele avionului... Merge destul de greu. Aici nu este vorba de un simplu control obiectiv, ci de descifrarea cauzelor care au dus la catastrofă. Până la răsturnarea din șandelă, pe film, totul este normal. Valorile sunt comparabile cu cele ale zborului asemănător efectuat ieri. Unul dintre ingineri este venit de la Bobocu și face parte din acei specialiști în controlul obiectiv la acest tip de avion și nu numai cărora nu le treci niciodată pe dinainte fără să-ți ridici pălăria. Analiza este, deci, foarte riguroasă. Chiar și șandela se înscrie în parametri normali. Valorile, interpretate, nu conduc la nici o concluzie îngrijorătoare. Abia după răsturnare apar probleme. Avionul intră în trepidație, viteza nu crește, valorile profundorului sunt mari, ca și cum piloții ar fi bălăbănit, înainte și înapoi, într-un ritm imposibil, manșa...

Există cauze precise, dar și numeroase îndoieli, există certitudini, dar și semne de întrebare. Și chiar dacă, după măsurători, evaluări și experiență, majoritatea lucrurilor ar părea clare, eu continui să cred că, în astfel de cazuri, acționează un lanț cauzal, în care se află factori evidenți și factori ascunși sau imprevizibili. Și atunci când lucrurile par evidente, există totuși un mic semn de îndoială. Adevărul adevărat numai Dumnezeu îl știe. De aceea, concluziile trebuie să se înscrie într-o marjă corespunzătoare de evaluări, în așa fel încât ele să fie cât mai aproape de adevăr (pentru că tot adevărul nu-l vom ști niciodată) și să nu-i facă să se răsucească în mormânt pe cei care au murit la datorie, cu mâna pe manșă. Pentru că Dumnezeu e mare.

Stau de vorbă cu foarte mulți piloți despre acest caz, ascult cu multă atenție evaluările lor; rămânem cu toții la părerea că nici o situație nu este identică cu cealaltă, fiecare caz este unic pe lumea asta, fiecare soluție este valabilă doar pentru cazul pe care l-a rezolvat.

Despre această tragedie s-au spus și se vor spune multe. Un

singur lucru este cert: ceea ce s-a întâmplat a avut ca suport, dincolo de toate, o mare iubire și o mare încercare de a dovedi că se poate, de a da un semnal, de a face iarăși Aviația Militară a României să zboare acolo sus, unde o merită. Și de a determina ca ochii care nu o văd să o vadă.

...Prima zi din ultimul său an de zbor trebuia să fie, pentru generalul de divizie aeriană Ion Stan o mare reușită. Pentru acest moment s-a pregătit, poate, o viață. Fără să știe, fără să-și propună acest lucru. El a vrut doar să fie un bun pilot, pentru că a iubit avionul mai mult decât propria-i viață. Atunci când, în urma unei năzbâtii de-ale tinereții, a fost oprit de la zbor, a plâns și a suferit imens. A simțit că a rămas fără busolă, că toată viața de până atunci se risipise ca o corolă de fulgi de păpădie.

Totuși, a reușit. A reușit să ajungă comandantul Aviației Militare a României, în cea mai neagră epocă a ei, să sufere cumplit pentru tot dezastrul, să se bată pentru scoaterea ei din vrie și pentru stabilizarea respectului față de profesia de aviator și de forțele aeriene ale țării. Teza lui de doctorat pe această temă fusese predată cu câteva zile înainte la Academia de Înalte Studii Militare. Se pare că începuse să reușească și mai mult. Avionul însă nu l-a iertat. De aceea, soarta a făcut să fie înmormântat la 49 de ani, pe 14 iunie, chiar în ziua în care s-a născut. Pietrele vor plânge, manșa avionului care i-a fost, în cele peste 2000 de ore, adesea, unic prieten va tremura, aerul pe unde a zburat o viață se va întuneca o clipă, adâncurile inimilor noastre vor vibra, palma delicată a doamnei doctor Daniela Stoica, ultima care a simțit ce a mai rămas din căldura inimii mari a acestui om inteligent și tenace nu-i va uita zvâcnetul pierdut, locul unde a căzut va deveni, poate, un izvor, pentru că încă doi meșteri Manole și-au frânt aripile pentru ca opera lor să dureze, soția îl va plânge mereu, ca și atunci, în dimineața zilei de 11 iunie, pe coridoarele triste, între ochii înlăcrimați ai piloților și tehnicienilor de la Baza Aeriană Otopeni, prietenii nu-l vor uita.

În casa căpitanului comandor Gheorghe Crețu, de la Buzău, va fi tristețe, copiii vor aștepta să se întoarcă tatăl și nu vor crede niciodată că un as al manșei, un profesor de zbor, s-a prăbușit și nu va mai fi printre noi. Așa cum nu credem că Doru Davidovici, care era și el, nu numai un mare scriitor, ci și un mare pilot, s-a prăbușit în Bărăganul

înverzit, așa cum nu credem că Scrobotă și prietenul său, Băloi, s-au pulverizat la o aruncătură de băț de capătul pistei, așa cum nu credem că Mircea Zorileanu a murit undeva, în Italia, ca un câine, așa cum nu credem că 1350 de ași ai manșei alcătuiesc Aviația Militară din ceruri a României.

Dar știm cu toții că așa este, că așa a fost să fie.

Să-ți fie țărâna ușoară și zborul lin, scump coleg și prieten drag!

Să-ți fie somnul lin și lecția vieții aproape, profesor al unui zbor iubit și neprețuit!

Odihniți-vă în pace, aviatori ai unei mari iubiri și ai unui imens sacrificiu! Fie ca toate generațiile care vor veni să nu vă uite, să vă înțeleagă și să vă respecte!

O GENERAȚIE DE MARTIRI ȘI EROI

Iubire, Onoare, Respect și Credință

În penultima zi a lunii mai, am asistat la un eveniment care m-a impresionat. Câțiva veterani de război, oameni minunați ai unui secol tragic, care și-au petrecut o parte din tinerețe în tranșeele războiului, apoi, mulți dintre ei, au suportat povara închisorilor comuniste, își sărbătoreau un camarad și un efort exprimat într-o carte. Într-o nouă carte. Generalul de corp de armată (r) Marin Dragnea împlinea frumoasa vârstă de 74 de ani, iar pe biroul sărbătoritului se afla o operă comună, de mare simțire, al cărei suflet este generalul Bărboi, aceea a rememorării unor fapte de arme din cel mai crunt război al Europei. S-au spus cuvinte frumoase, s-au adus flori, s-a ciocnit o cupă de șampanie, s-a băut o pălincă aduse de pe meleaguri arădene. Vechea camaraderie, începută în școala militară și călită în anii războiului și, pentru mulți din acești oameni drepți ca bradul cel bătrân, continuată în vremurile și mai grele ale nerecunoștinței, umilințelor, închisorilor și condamnărilor la moarte și la muncă silnică, se manifestă din nou. Liber, frumos și sănătos. Desigur, nu toți eroii noștri de război au avut soarta lui Macici, a lui Avramescu, a lui Dăscălescu, a lui Mociulschi sau pe cea a Mareșalului. Dar destinul tragic al zecilor de generali și ofițeri de excepție, eroi de război, sfârșiți sub gloanțele plutoanelor de execuție sau în închisorile de la Jilava, de la Sighet, de la Gherla, de la Aiud sau de prin alte părți, din Siberia și până-n Carpați, trăiește, în fiecare din acești oameni, ca o conștiință a pământului însuflețit. Îi cunosc bine. Cu toții îi cunoaștem. Unii mi-au fost profesori în Academie, alții mi-au fost camarazi de unitate sau interlocutori de o clipă în lungul meu periplu de jurnalist militar și ofițer de comandă și

stat major. Adeseori, fără să-mi dau seama de la început, am avut în fața mea oameni de o forță morală incredibilă, adevărați stâlpi ai onoarei și demnității militare, camarazi de excepție pe care și acum am fericirea să-i cunosc și să-i admir în fiecare zi. Pentru că în fiecare zi, unii dintre ei, trec pe la redacție, schimbă două cuvinte cu generația noastră, în stilul lor demn și elevat de odinioară, după care își văd de drum. Veteranii de război, mulți dintre ei, oameni cu o cultură enciclopedică și o valoare umană greu de egalat, sunt primii care apreciază strădunța noastră, care sesizează cu ușurință strategiile și reperele de valoare din publicațiile armatei. Pentru că vin dintr-o școală care a dată țării ofițeri de excepție. E drept, mulți dintre ei trăiesc și vor trăi și în mormânt drama sfârtecării ca și pe cea a neîntregirii țării, dar lucrurile astea par a avea mai puțină importanță azi. Nu pentru ei, și nici pentru noi, desigur...

Unii îi împart pe acești veterani de război în funcție de destinul pe care l-au avut, refuzându-le unora dreptul de la demnitatea suferinței. Să fim serioși. Desigur, nu toți oamenii sunt la fel. Și nici veteranii de război nu sunt unul și același. Și ei sunt tot oameni. Dar niște oameni care poartă cu ei amprenta destinului unei generații de sacrificiu, unei generații de eroi.

Cei de față îl felicită pe generalul Dragnea pentru anii împliniți și îi mulțumesc pentru că s-a zbătut pentru drepturile și respectul veteranilor de război. Așa e. S-a zbătut. S-a zbătut teribil. El, împreună cu toți ceilalți, suportând de multe ori birocrația, umilința și lipsa de respect a unor oameni – unii sus puși – despre care ei, bătrânii înțelepți ai Oștirii Române, or fi șoptit, cu îngăduință, precum IIsus: „Iartă-i, Doamne, că nu știi ce fac!” Noi înșine, la redacție, am primit, din partea unora din generațiile de azi, reproșuri de genul: „De ce acordați o pagină întreagă veteranilor de război și rezerviștilor, când noi, cei din armată, avem atâtea probleme care se cer spuse în ziar? Gata, vremea lor a trecut!”

Nu, vremea lor n-a trecut. Vremea veteranilor de război nu trece niciodată. Chiar și atunci când nu vor mai fi războaie, respectul față de veteranii ultimului război nu se va stinge. Veteranii nu sunt un trecut. Ei sunt conștiința unui prezent care nu poate exista fără respectul

trecutului. Ei, veteranii sunt eterni în istorie. Pentru că generația lor a făcut suprema jertfă pe câmpurile de bătaie. Ei, eroii noștri de război, sunt nemuritori. Chiar dacă viața cea pământeană hotărăște mereu altfel. O armată care nu-și respectă veteranii de război nu este armată, ci o adunătură fără busolă, fără orizont, fără viitor, periculoasă și, adesea, absurdă. Iar o națiune care nu-și respectă bătrânii nu poate exista sub semnul duratei. Nu este, desigur, cazul Armatei Române. Și nici al Națiunii Române. Veteranii noștri de război au toate drepturile pe care le merită cu prisosință. Atât cât se pot și cum se pot ele asigura azi, într-o țară mereu condamnată să plutească pe mările nesigure și foarte agitate ale tranzițiilor. Noi știm, totuși, să ne respectăm și să ne prețuim bătrânii. Așa cum și ei știu să lase pescărușii să zboare, să se înalțe deasupra furtunilor.

Totuși, pe ici, pe colo, se mai ivește câte unul care nu are suficient loc sub soare din cauza acestor generații de eroi. Aceștia, câți or fi, sunt de plâns. Iar dacă mai sunt și sus-puși, n-ar trebui să-i plângem, ci să ne întrebăm cum au ajuns acolo...

...În apropierea Zilei Înălțării, care este și Ziua Eroilor, asistând la acest eveniment simplu din viața unui om simplu, m-am gândit încă o dată cât de mult datorăm veteranilor noștri de război, eroilor noștri de război, și cât de mult contează, pentru viitorul României, jertfa lor și iubirea lor, precum și faptul că ei există printre noi și trăiesc, împreună cu noi, un adevăr care aduce un timp în alt timp, o viață în altă viață, o lumină în aceeași lumină, o credință în aceeași puternică și durabilă credință.

ÎN SLUJBA CUVÂNTULUI SCRIS

Pe data de 10 septembrie 1997, cariera militară a autorului acestor rânduri se încheie. Având în vedere onoarea de a fi scris, preț de șapte ani, în acest colț de pagină, din tot sufletul, editorialul, simt nevoia să-mi iau, tot aici, în acest spațiu privilegiat din ziar, la revedere de la cei pe care i-am slujit și i-am respectat o viață întreagă.

Vine deci și o vreme a finalului. Câteodată, o astfel de vreme vine atunci când te simți în plină putere și crezi că, în sfârșit, ești pregătit pentru a escalada Everestul. Vremea aceasta a venit și pentru mine. Nu-mi vine să cred, dar, acesta-i adevărul. Începând cu 1 septembrie 1997, voi trece la pensie. Nu-mi place luna septembrie – când nu e nici toamnă, nici vară –, dar, în viață, nu ți se oferă numai lucruri plăcute. Mie, cel puțin, nu mi s-au oferit de prea multe ori. Asta nu înseamnă că n-am trăit și clipe plăcute. Au fost destule. La pluton, la companie, în statul major în care am lucrat, la Academie, la facultate, prin alte funcții și locuri pe unde m-a purtat viața, la ziar. În compania unor oameni deosebiți pe care i-am întâlnit pretutindeni în Armata Română. Dar ele, aceste clipe, au venit, de fiecare dată, după ce am escaladat, singur sau împreună cu sutele de prieteni din Oștirea Română, din toate armele, Himalaya. M-am bucurat totdeauna de acest efort, deși, la drept vorbind, n-am fost niciodată acolo, sus, pe cupola lumii. Am escaladat doar Himalaya din mine însumi sau din lumea în care am trăit și trăiesc. E drept, câteodată, am mai și căzut. Dar care alpinist n-a căzut măcar o dată în coardă?

V-am simțit, pe toți, aproape atâția ani și am încercat să pun în cuvântul scris nu numai această relație specială de la soldat la soldat,

de la ofițer la ofițer, de la militar la militar, de la gazetar la cititor și de la cititor la gazetar, ci și ceva din izvoarele mult mai profunde pe care le-am căutat, le-am găsit și le-am cercetat. Obiectivul meu a fost să explorăm temeinic, împreună, adevărurile instituției militare, să repunem în drepturile lor valorile și să facem din publicațiile armatei o forță respectată, căutată, recunoscută, apreciată, chiar temută, care să contribuie la calitatea armatei și a oamenilor ei. Aveam în spate mai bine de un secol de presă militară de cea mai bună calitate (ziarul „Observatorul militar", prima publicație din Armata Română, a apărut, se știe, pe 23 iulie 1859), și nu-mi puteam permite să las această valoare în voia vânturilor care tot bat când din Est, când din Vest, când dinspre un interes, când dinspre altul. Am preluat de la înaintași această datorie și am încercat să mi-o fac și eu, la rându-mi, la fel de bine. Nu știu cât am reușit, dar știu că i-am consacrat absolut totul, intelectual, profesional, fizic și moral, o viață, douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, fără a face niciodată rabat de la principiul meu fundamental care este respectul față de adevăr. Consider că, pentru instituția militară, pentru țara aceasta și pentru fiecare dintre noi, adevărul și numai adevărul este foarte important. Sunt împotriva oricărei așa-zise „imagini de marcă", atâta timp cât ea nu se bazează pe adevăr. Sunt împotriva oricărui artificiu care să gratuleze orgolii, a oricărei înfrumusețări, a oricărei eludări.

Adevărul este cel mai frumos lucru de pe lumea aceasta. Chiar și atunci când frumosul nu este... frumos. El, adevărul, nu are nevoie de lustru. Nu se poate lustrui surâsul Giocondei. Nici Sonata Lunii. Nici Infernul lui Dante. Nici universul shakespearian. Nici suferința lui Eminescu. Nici opulența castelelor. Nici gropile Bucureștiului. Nici suferințele Armatei Române. Lui, adevărului, i s-au consacrat opere nemuritoare. Pentru el au murit milioane de oameni. Pentru el trăiesc miliarde de oameni. Toate celelalte sunt fie paliative, fie iluzii și subterfugii, fie amăgiri, fie servicii care se fac de regulă orgoliosilor, impostorilor, ajunșilor, parveniților și altora care, chiar dacă pot avea, la un moment dat, o oarecare putere, n-au, totuși, aproape nimic comun cu instituția noastră. Pentru că numai astfel de oameni pot pretinde sau sugera neexprimarea adevărului sau o anume oportunitate a exprimării

lui. Întrucât ei înșiși, chiar dacă poartă uniformă, nu sunt militari adevărați și nu respectă adevărul. Pentru un militar adevărat, pentru un jurnalist militar adevărat, lucrurile stau altfel. Eu consider că, **dacă o singură dată în viață un jurnalist scrie cu bună știință un neadevăr, el se descalifică profesional și moral pentru tot restul zilelor**. Nu m-am abătut niciodată cu bună știință de la acest principiu. Acest lucru nu l-am învățat. El face parte nu numai din ființa jurnalistului, ci și din cea a ofițerului, din viața lui, din deontologia lui profesională.

Am încercat, de asemenea, să slujesc, prin cuvântul scris de mine însumi și de toți cei care au acest har și s-au adresat publicațiilor noastre, arta militară. Ea este, pentru poporul român, mai mult decât o simplă artă de a duce războiul. Este arta supraviețuirii, a limpezirii, a unității. Pentru noi, principiul vivere militare est (a trăi înseamnă a lupta) este extrem de important, este hotărâtor. Poate că așa ne-a fost scris. Nu să fim un popor de războinici – n-am fost niciodată așa ceva –, ci un popor care trăiește în respectul inteligenței neamului, exprimată, între altele, și în arta de a lupta pentru a supraviețui. A uita acum acest principiu echivalează cu a nu vedea adevărul stelelor căzătoare, ci dor iluzia minunii strălucirii lor.

În calitate de redactor șef, am respins o singură dată ab initio un material al unui autor (de fapt, o replică dură), întrucât l-am evaluat ca neconform cu etica dialogului între ofițeri. Am făcut-o, poate, și pentru a proteja o structură – Corpul de control al ministrului – care are misiunea să se lupte cu neregulile și cu corupția, în folosul instituției, al adevărului și al oamenilor, dar nu numai pentru acest motiv. N-am încurajat niciodată răfuiala, răzbunarea, veninul. Respingerea acelui material, poate, o fi fost, într-o oarecare măsură, o greșeală. Era, totuși, dreptul lui, al acelui autor, să se exprime cum dorea el. De aceea, îi cer iertare.

Acestea au fost, ca să spunem așa, principiile. Le-am respectat. Le-am aplicat. Le-am consacrat întreaga mea viață de până acum. Le-o voi consacra și în continuare.

Acum, în final, sunt dator cititorilor și mie însumi cu câteva răspunsuri la multele întrebări care mi s-au pus, de-a lungul anilor, în legătură cu persoana mea și cu filosofia publicațiilor la care lucrez.

1. Am fost întrebat ce rol și ce rost mai au publicațiile noastre, într-o vreme în care armatele sunt profesioniste și trec în prim plan relațiile publice. Nu cumva acest mod de a informa, de a dialoga, de a se exprima este desuet și nerealist? Am susținut de când mă știu și susțin și acum că publicațiile Armatei Române reprezintă un element de forță al instituției militare. Ele se constituie nu doar într-un purtător de cuvânt al armatei, într-un creator de imagine, ci mai ales într-un suport al dialogului militar direct, la obiect, tranșant, inteligent și în cunoștință de cauză. Alt suport mai la îndemână și mai consistent al unui astfel de dialog nu există. Cuvântul scris va reprezenta totdeauna un element de mare forță, și anume singurul care poate să dea expresie capacității unui om de a construi abstract, de a planifica, de a proiecta, de a gândi, de a crea. De aceea, cred că ofițerii, maiștrii militari, subofițerii și militarii angajați pe bază de contract, ca și cei din rezerva armatei, au datoria să respecte și să susțină aceste publicații cu orice preț, inclusiv financiar, să le țină cât mai departe de oportunisme și conjuncturi și să le mențină în sfera valorilor și adevărurilor instituției. Nimeni n-o va face în locul lor. Pentru că nimeni, în afară de dumneavoastră, domnilor, nu este interesat să o facă. În multe editoriale, am explicat pe larg de ce aceste publicații sunt un element de forță. Cred că fiecare își dă seama de aceasta. O dată cu ultimul cuvânt va dispărea și ultimul om. Pentru că va dispărea ultima speranță de libertate. Iar om fără respect și libertate nu există.

2. Unii m-au întrebat de ce n-am fost avansat, de ce n-am fost luat în considerație, de ceam suportat uneori umilințe... N-am ce să răspund. Avansarea o hotărăsc, totdeauna, alții. Nu m-a preocupat niciodată așa ceva. N-am suferit și nu m-am bătut pentru asta, deși, ca orice ofițer, nu am exclus nici eu posibilitatea de a deveni cândva general. Totuși, bănuiesc că motivul principal îl constituie „respectul" pe care cei în drept îl acordă presei militare de multe decenii (practic, de când s-a înființat). Probabil cineva s-o fi întrebat: Un general în presa militară?! Cine dracu' a mai văzut așa ceva? Ce comandă ăsta? Diviziile care nu mai există? Este oare nevoie ca, pentru căprărirea cuvintelor, să avem

un general?! Aceeași întrebare i s-a pus, pe vremuri, și colonelului Olaru Radu, predecesorul meu, un redactor șef de vocație, un ofițer demn, un om cultivat și cu un comportament excepțional, care a condus acest ziar douăzeci de ani. Probabil, ar fi fost de dat cam același răspuns. Din câte știu eu, n-a dat nici unul.

3. Am fost întrebat (unii chiar mi-au reproșat) de ce nu m-am dus în altă parte, acolo unde drumul spre vârfuri era mai accesibil, mai deschis, iar avantajele mai numeroase... Ce aș putea să răspund? Mie îmi place să escaladez vârfurile, nu să merg pe căi accesibile. Iar avantajele nu mă interesează. Am venit aici și am rămas aici din respect față de cuvântul scris, pe care eu îl consider încă singurul în măsură să exprime și să slujească valorile acestei instituții. Desigur, valorile se pot sluji și prin ceea ce faci, prin fapte, prin imagine, prin cuvântul vorbit. Vocația mea au fost însă poligoanele, instruirea ostașilor, armele și scrisul. Cel puțin așa cred. Am ales, în cele din urmă, scrisul. Fără să mă îndepărtez o clipă de celelalte. Era dreptul meu, nu? Profesia de ziarist militar nu mi-a produs dezamăgiri. Ea este foarte stresantă, cea mai mică medie de viață o au piloții de pe supersonice și ziariștii. Dar, ca și meseria de zburător, este nobilă și frumoasă. Dezamăgiri mi-a produs doar sistemul în care se promovează respectul față de oameni și de valori. Mai exact, lipsa funcționalității unui astfel de sistem. Dacă el există.

4. Am fost întrebat dacă nu-mi este frică, dacă n-am suportat presiuni sau consecințe în urma unor materiale incomode pe care le-am scris. Frică nu-mi este și nici nu mi-a fost vreodată, întrucât am încercat să slujesc valorile instituției și să exprim adevărurile ei. Sunt sute de ziariști care au plătit cu viața în bătălia pentru adevăr. Sunt mii și mii de ofițeri care au murit pe câmpul de luptă pentru onoarea patriei și libertatea adevărurilor ei. Pentru ziar, am tremurat însă de multe ori. Am avut multe nopți albe. Și voi avea până la sfârșitul vieții. Este adevărat, cu câțiva ani în urmă, am fost chemat de câteva ori la ordine pentru unele din materialele pe care le-am scris. Dar, după cum știți și dumneavoastră, cuvântul este liber și, dacă mai exprimă și adevărul,

va obține totdeauna permis de liberă circulație. Oricum, cu sau fără permis, adevărul tot circulă. La urma urmei, păstrând totuși proporțiile, mă consolez cu gândul că și Baudelaire, care nu era un simplu ziarist, a fost chemat în fața unui juriu pentru „Florile răului". Eu am fost chemat doar pentru cuvântul ce exprimă adevărul. Și, probabil, de aceea, n-am pățit nimic, după cum se vede. Ies la pensie viu și nevătămat, în plină putere.

În final, vreau să mulțumesc tuturor celor pe care i-am cunoscut, care mi-au însoțit pașii în lungul meu drum către noi înșine sau către nicăieri, cărora le-am însoțit și eu, la rându-mi, pașii în lungul lor drum către treptele pe care au ajuns sau n-au ajuns, și să-i asigur de sinceritatea și curățenia gândurilor mele. Le urez sănătate și puterea de a spune și a sluji totdeauna valorile și adevărurile instituției militare. Ele sunt mai presus de oameni. Chiar dacă omul este măsura tuturor lucrurilor.

Mulțumesc, în același timp, instituției care mi-a oferit nu numai spațiul de exprimare, ci și posibilitatea de a o sluji și a o respecta.

SE CAUTĂ UN SISIF

Multe gânduri vor rătăci fără obiect. Multe adevăruri vor fi, în lupta politică, golite de conţinut. Multe tragedii vor fi învelite în albastrul imaculat al cerului de vară. Multe clipe fericite vor fi umbrite de apele subterane care macină totul. *„Să nu plângeţi moartea pentru libertate. Dacii rădeau de moarte şi erau liberi.”* – a scris cineva pe o cruce, în 22 decembrie 1989, în Piaţa Universităţii. Voi rescrie de o mie de ori cuvintele acestea. Noi, ceilalţi, cei care am râs de libertate, suntem, de multă vreme, morţi. Va trebui să reînviem. Să reluăm viaţa de la capăt. Sau s-o continuăm pe cea care ne-a fost dată. Altfel sau la fel.

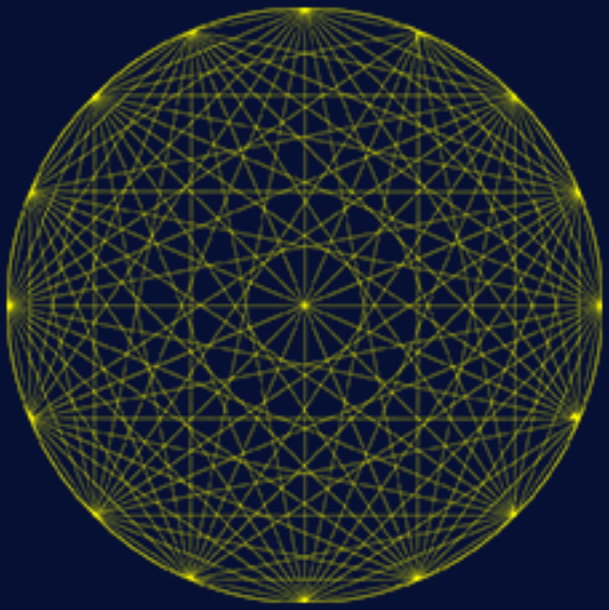

ISBN 978-973-0-20907-5

Gheorghe Văduva
http://gheorghevaduva.ro